EDOUARD SCHURÉ

İNSANLIĞI AYDINLATAN BÜYÜK İNİSİYELER

DİNLERİN GİZLİ TARİHİ

RAMA ◎ KRİŞNA ◎ HERMES ◎ MUSA
ORFE ◎ FİSAGOR ◎ EFLÂTUN ◎ İSA
MUHAMMED ◎ ZERDÜŞT

www.ekitapindir.org
Keyifli Okumalar Dileriz :)

RM

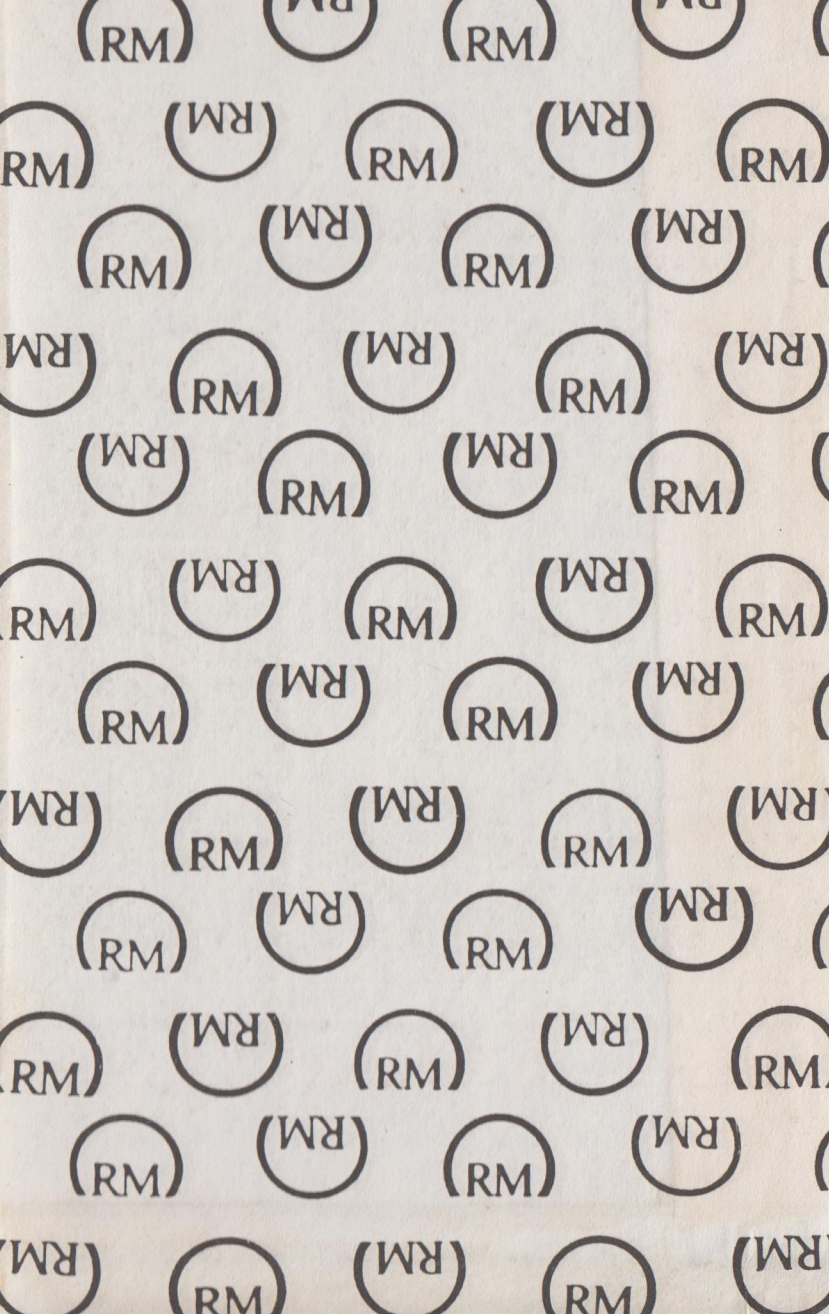
RM

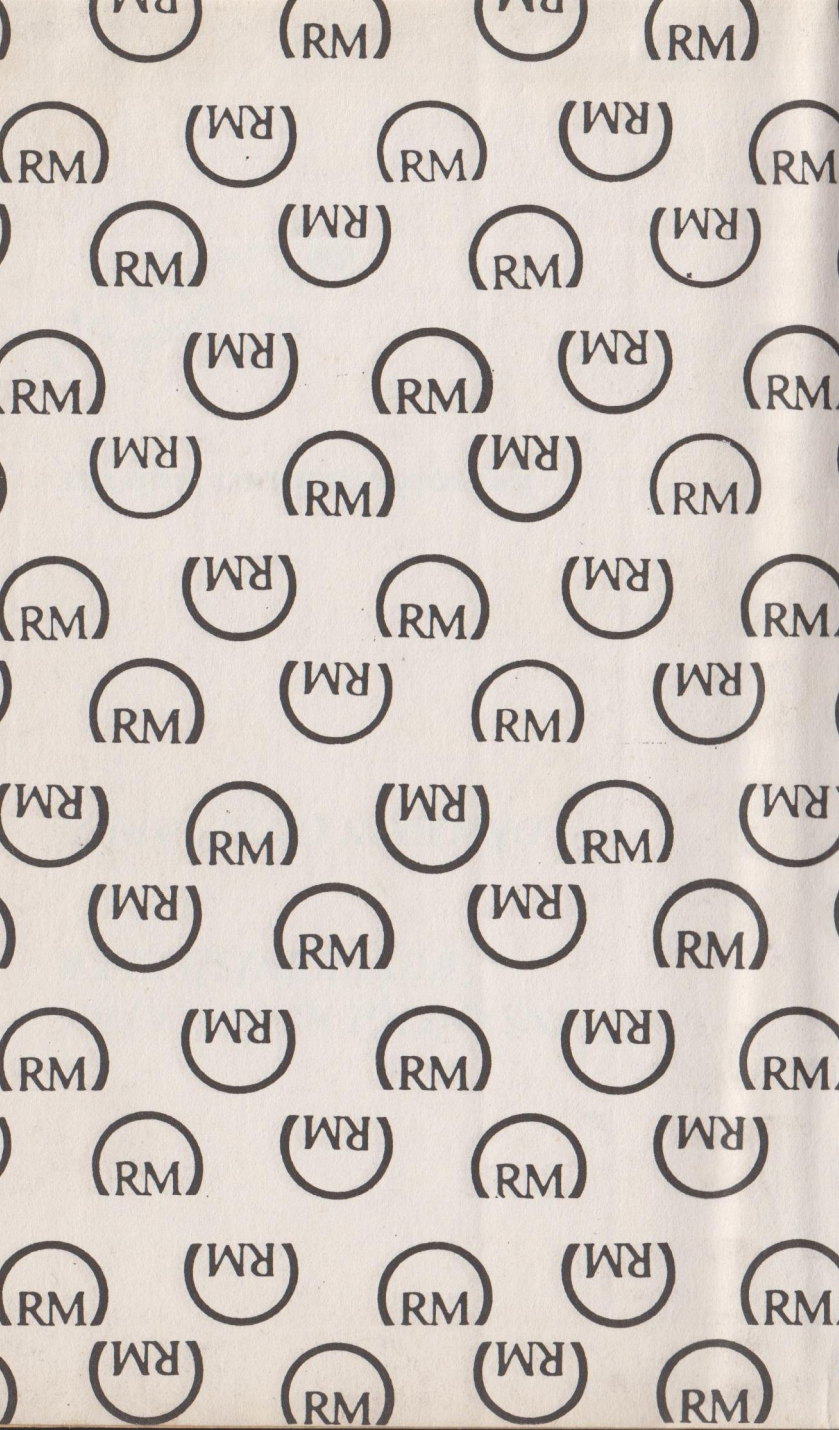
RM

İNSANLIĞI AYDINLATAN BÜYÜK İNİSİYELER

DİNLERİN GİZLİ TARİHİ

Evrenin Anahtarı Ruh'tur

EDOUARD SCHURÉ

İNSANLIĞI AYDINLATAN BÜYÜK İNİSİYELER

DİNLERİN GİZLİ TARİHİ

RAMA • KRİŞNA • HERMES • MUSA
ORFE • FİSAGOR • EFLÂTUN • İSA
MUHAMMED • ZERDÜŞT

ÇEVİREN
YAVUZ KESKİN

RM
Ruh ve Madde Yayınları

Kitabın Orijinal Adı
Les GRANDS INITIÉS

Bu Kitabın Her Türlü Hakkı
Metapsişik Tetkikler
ve
İlmî Araştırmalar Derneği'ne
Aittir

●

Dernekten Yazılı İzin Alınmadan
Hiç Bir Alıntı Yapılamaz

●

Kapak Düzeni
Halûk ÖZDEN

●

Dizgi
Ruh ve Madde Yayınları Tel: 143 18 14

●

Kapak ve Baskı
Dizerkonca Matbaacılık Tel: 522 04 37

●

Cilt
Öz Işık Cilt Evi Tel: 527 83 40

Genel Dağıtım
Meta Basım Yayım Sanayii ve Tic. Ltd. Şti.
Tel: 152 61 25

İstanbul 1989

SUNUŞ

www.ekitapindir.org
Keyifli Okumalar Dileriz :)

Evrenin tanrısal gerçeği ve her bilinmezin anahtarı ruh ve ruha bağlı tekâmüldür. Tekâmülün zaman ve mekân içindeki maddesel ve ruhsal görünümünü iki sistem üstlenmiştir: Din ve bilim. Aklın ve ruhun ihtiyaçlarına, sorunlarına, arayış ve tatminlerine cevap bulmaya çalışan ve insanın gelişmesine uygun olarak gelişen din ve bilim, temelde BİR ve TEK olan hakikati iki ayrı yönden ele almaktadırlar. Din, ruhtan maddeye, bilim maddeden ruha doğru gitmekte olduklarını iddia etmektedirler. Hangi görüş ve anlayışta olurlarsa olsunlar, bilimsel ve dinsel bilgiler birer gerçektirler.

Bu kitap Ruhtan maddeye doğru inişi, evrenin tanrısal ışığı ile ruhsal âlemin kudret ve bilgisini taşıyan, büyük yol göstericileri, insanları aydınlatanları, büyük VAZİFELİLERİ, büyük organizatörleri anlatmaktadır.

Hakikat uğruna her türlü eziyet ve acıya ve hatta ölümü bile gözünü kırpmadan kabul eden bu halis insanların, vazifeli mürşitlerin, insanlığa taşıdıkları ışığın nuru ile, kurduğumuz uygarlığın anlam ve amacını bize ifade ettiklerini çoktan unutmuşa benziyoruz. Ne Tanrı'ya, ne ruha inanmayan, idrak edemeyen, kendinden ve sorumlu özgürlüğünden kuşkulanan, irade, tahayyül, ideal ve sevgiden yoksun insanlığın uykudan uyanmaları, silkinip ileriye hamle yapmaları için ışık ve bilgi getiren bu ilâhî misyonerlerin gerçek vazifelerini öğrenmek bizlerin görevidir.

İnsanlık tarihi ile dinler tarihi birbirinden ayrılamazlar. Her ikisinin asıl amaç ve anlamı yani içsel ve

dışsal görünümü, birbirlerinin sebep ve sonucu olmuştur. İnsanlığın tekâmül çaba ve isteği onun bilgilenmesine sebep olmuş, bilgi de daha kapsamlı gerçeklere ulaşmasına yol açmıştır. Görünmeyen sebepler, görünen sebeplerin yapıcısıdır. Görünmeyen (ezoterik, batınî) sebepler; Ruhsal Dünya'nın insan özgürlüğünü asla zedelemeyen, yönlendirmeleri, bilgi ve aydınlatmaları, ilham ve vahyidir.

Bu aydınlatmalara sahip olduklarını savunan dinler, kendi dogmaları içine sıkışmış, maddenin kölesi durumuna gelmiş bilimden yardım bekler duruma düşmüş değiller midir? Yetersizliğini fark etmeyip, maddeleşen mânâsını haklı çıkarmak için, kendinden daha beter durumda bulunan inkârcı bilimden medet uman dinler, hakikatlerini yeniden anlamak üzere kendi asıl köklerine, ince-gizli ve müteâl anlamlarına dönmek zorundadırlar. İşte bu kitabın yazılış amacı budur. Yazarının dediği gibi "Bu kitap, bütünüyle, yüce, eksiksiz ve ezelî-ebedî nitelikli hakikate ulaşmak özleminin ürünüdür."

Kitaba Muhammed Peygamber ile Zerdüşt'ü ilâve ederek yazarın bu garip unutkanlığını giderdik. Açıklamalar kısmını bağımsız bölümler hâlinde, ilâveler yaparak düzenledik.

Sayın çevirmen - yazar Yavuz KESKİN'in daima şükranla anılacak olan bu çevirisi Metapsişik Derneği'nin "insanları aydınlatma" vazifelerinden birisi olmuştur. Gizli ve açık anlamları sımsıkı kavrayan, yazarın üslubunu yansıtan ve anlaşılır bir dille çevrilen Edouard SCHURÉ'nin bu eseri çok önemli bir boşluğu dolduracaktır.

Ergün ARIKDAL **M.T.İ.A. DERNEĞİ**

İÇİNDEKİLER

Sunuş **5**

Giriş **9**

Birinci Bölüm: RAMA **33**

I. İnsan Irkları ve Dinin Kökeni 37
II. Rama'nın Misyonu 55
III. Toptan Göç ve Fetih 63
IV. Yüce Atanın Ahdi (Vasiyet) 69
V. Vedik Din 73

İkinci Bölüm: KRİŞNA **85**

I. Kahramanlar Diyarı Hint - Güneşin Oğulları ile Ayın Oğullarının 89
II. Madura Kralı 97
III. Bakire Devaki 103
IV. Krişna'nın Gençliği 109
V. İnisiyasyon 119
VI. İnisiyelerin Doktrini 129
VII. Zafer ve Ölüm 135
VIII. Güneş Kelâmın Işın Işın Yayılışı 149

Üçüncü Bölüm: HERMES **159**

I. Sfenks 163
II. Hermes 169
III. İsis - İnisiyasyon - Denemeler 177
IV. Osiris - Ölüm ve Tekrar Diriliş 189
V. Hermes'in Rüyeti 197

Dördüncü Bölüm: MUSA **213**

I. Tektanrıcı Gelenek ve Çölün Peygamberleri 217
II. Musa'nın Mısır'daki İnisiyasyonu - Yetro'nun Yanına Kaçışı 229
III. Sefer Bereşit 241
IV. Sina'daki Rüyet 259
V. Çıkış - Çöl - Sihir ve Teürji 263
VI. Musa'nın Ölümü 279

Beşinci Bölüm: ORFE **291**

I. Tarih Öncesi Yunan - Baküs Rahibeleri - Orfe'nin Rüyeti 295
II. Jüpiter Mabedi 307
III. Tampe Vadisi'ndeki Diyonizos Bayramı 315
IV. Evokasyon 325
V. Orfe'nin Ölümü 335

Altıncı Bölüm: FİSAGOR **357**

I. Altıncı Asırda Yunan 361
II. Seyahat Yılları 369
III. Delf Mabedi - Apolloncu Bilim - Kehanetin Teorisi - Kâhine Teoklea 385
IV. Tarikat ve Doktrin 411
V. Fisagor'un Ailesi - Okul ve Kaderi 491

Yedinci Bölüm: EFLÂTUN **519**

I. Eflâtun'un Gençliği ve Sokrat'ın Ölümü 525
II. Eflâtun'un İnisiyasyonu ve Eflâtuncu Felsefe 537
III. Elözis Sırları 547

Sekizinci Bölüm: İSA **573**

I. Dünyanın, İsa'nın Doğduğu Yıllardaki Hâli 577
II. Meryem - İsa'nın İlk Gelişim Dönemi 593
III. Esseniler - Vaftizci Yahya - İğva 605
IV. İsa'nın Günlük Hayatı - Halka Açık Öğreti ve Ezoterik Öğreti-Mucizeler, Havariler, Kadınlar 627
V. Ferisilerle Mücadele - Kayseriye'ye Kaçış - Transfigürasyon 645
VI. Yeruşalim'e Son Yolculuk - Vaat - Sena, Dâva, Ölüm ve Tekrar Diriliş 659
VII. Ahit ve Tahakkuk - Mabet 695

Dokuzuncu Bölüm: MUHAMMED (Ek-1) **719**

Giriş **723**

I. İslâmiyet'ten Önceki Arabistan - Sosyal Yapılaşmalar 733
II. Muhammed'in Ataları 741
III. Muhammed'in Doğumu - Çocukluğu - Peygamberliğine Kadarki Dönem 745
IV. Hicret Öncesi Dönem 757
V. Hicret Sonrası Dönem 773
VI. Medine Devleti 781
VII. Sonuç 793

Onuncu Bölüm: ZERDÜŞT (Ek-2) **805**

I. İran Denilen Diyar 809
II. Zerdüşt Öncesi İran 811
III. Bir Yıldız Doğuyor 813
IV. Zerdüşt'ün Gençliği 821
V. Dağdaki Ses ve Güneş Kelâm 829
VI. Büyük Mücadele ve Zafer Meleği 841

Açıklayıcı Notlar Fihristi **861**

GİRİŞ

EZOTERİK DOKTRİN HAKKINDA

Şuna inanıyorum ki, bir gün fizyolojist de, şair de, filozof da aynı dili konuşacaklar ve de anlaşabileceklerdir.

Claude BERNARD

ÇAĞIMIZIN en büyük derdi, Bilim ile Dinin, birbirlerinin hakkından bir türlü gelemeyen ve birbirlerine devamlı diş bileyen iki düşman güç hâline gelmiş bulunmalarıdır. Yüzeyden gelip de tüm ruhların derinliklerine kadar sinsice ve fakat sağlam bir biçimde işlediği sürece, bu dert, daha da zararlı ve daha da tehlikeli bir hâl almaktadır. Bilindiği gibi, zekâlarda ve zihinlerde zuhur eden

her türlü mutsuzluk ve her türlü burukluk, uzun vadede, önce ruhun, sonra da toplumun derdi hâline gelmektedir.

Hristiyanlık, moral güçlerin en güveniliri olma özelliğini, getirdiği kendine özgü inancı, tıpkı Orta Çağ'da olduğu gibi, yarı barbar bir Avrupa'da da, yapmacıksız bir biçimde ve samimiyetle ortaya koyup anlattığı ve bu yolla insanı ikna ettiği sürece muhafaza etmiştir; modern insanın ruhunu o şekillendirmiştir. Diğer yandan, açık seçik bir biçimde on altıncı asırda yeni baştan şekillendirilmiş olan deneysel bilim ise, en sağlam entelektüel güç olma niteliğini, akılcılığı üstlendiği ve sınırsız özgürlüğe sahip çıktığı sürece korumuştur; dünyanın çehresini o değiştirmiş, insanı asırların esaret zincirlerinden o kurtarmış ve insan düşüncesine tahrip edilemez nitelikli bir temeli yine o kazandırmıştır.

Ama teklemeye başlayıp da, bilimin itirazları karşısında o ilk sade inancını (dogma) ispatlayamaz hâle geldiği zaman ise, Kilise, inancı, akıl ve mantığın karşısına kesin ve tartışılmaz bir emir gibi çıkarmaya başlamış ve böylece kendi üzerine kapalı, penceresiz bir ev kimliğine bürünmüştür; fizik âlemdeki keşifleri yüzünden sarhoşluğa kapılıp psişik ve entelektüel âlemi elinin tersiyle bir yana atmaya başlamış olan Bilime gelince, o da, bu hâliyle, metodunda bilinmezciliği (agnostisizm), prensip ve amaçlarında da maddeciliği (materyalizm) benimser bir görünüm kazanmıştır. Her ikisinin arasında bocalayıp yolunu şaşırmış olan Felsefe ise, bir bakıma haklarından vazgeçip kendini, aşkın (transandan) bir şüpheciliğin (septisizm) kollarına bırakmıştır; bunun sonucu olarak da hem bireylerin, hem de toplumun ruhunda derin bölünmelere ve dağılmalara yol açmıştır. Aklın ve Bilimin haklarını ortaya koymak suretiyle başlangıçta hayırlı bir işe yaramış olan bu çatışma, sonunda, güç-

süzleşme ve duyarsızlaşma sebebi hâline gelmiştir. Din, **gönlün ihtiyaçlarına** cevap vermektedir ve ezelî büyüleyiciliği bu özelliğinden kaynaklanmaktadır; Bilim, **aklın sorunlarını** çözümlemektedir ve yenilmez bir güce sahip oluşunun hikmeti bu özelliğinde yatmaktadır. Ama uzun bir süreden beri bu iki güç bir türlü anlaşamamakta ve didişip durmaktadırlar. Delilsiz, ispatsız Din de, umutsuz Bilim de ayakta durup birbirini öfke ve hırsla süzmekte, birbirlerine meydan okumakta, ama bir türlü birbirlerine galebe çalamamaktadırlar.

Bu durum da derin bir uyuşmazlığa ve sinsi bir savaşa yol açmaktadır; bu savaş, sadece, Devlet ile Kilise arasında değil, fakat ayrıca, Bilimin kendi bünyesinde olduğu gibi Kilisenin kendi bünyesinde de cereyan etmekte ve hatta düşünen bireylerin şuur ve vicdanlarına kadar uzanmaktadır.

Kim olursak olalım, hangi felsefî, estetik ve sosyal ekole mensup bulunursak bulunalım, hepimiz, birbirleriyle bir türlü uzlaşamayan ve her ikisi de insanın vazgeçilemeyecek iki ihtiyacına cevap veren bu iki düşman âlemi içimizde barındırmaktayız; bu iki ihtiyaçtan biri **bilimsel ihtiyaçtır,** diğeri de **dinî ihtiyaçtır.**

Yüz yılı aşkın bir zamandan beri süregelen bu durum, insana, güç ve yeteneklerini geliştirmede küçücük bir yardımda bile bulunmamıştır, çünkü bu durum, bu güç ve yetenekleri, birbirlerini zayıflatacak şekilde harekete geçirmiştir. Şiire ve müziğe, dokunaklı bir ifade ile duyulmadık işitilmedik bir yücelik kazandırmıştır. Ancak, süren giden bu şiddetli gerilim, zıt bir sonuca hayat vermekte de gecikmemiştir. Nasıl yüksek ateşin ardından dermansızlık gelirse, aynı şekilde, bu gerilimin ardından da bitkinlik, bıkkınlık ve güçsüzlük gelmiştir. Bilim artık sadece fizik ve maddî âlemle ilgilenir olmuş; moral

felsefe de zekâları yönlendirme görevini bir yana atmıştır; **Dine gelince, gerçi o, hâlâ daha kitleleri belli bir ölçü dahilinde çekip çevirmektedir, ama sosyal zirvelere hükmedecek gücü gösterememektedir; gerçi o, iyilikseverliği telkin eden yönüyle hâlâ daha yücedir, ama iman konusundaki o eski parlaklığını da yitirmiş durumdadır.** Günümüzdeki entelektüel rehberler, inançsız veya son derece samimî ve dürüst şüpheci tiplerdir. Fakat bunlar, kendi yöntemlerine güvenmemektedirler ve de kendilerini Romalı kâhinler gibi görmektedirler. Sosyal felâketleri, ya bunlara çare önerme gereği duymaksızın önceden haber vermekte yahut da vardıkları kaygı verici kâhince kararları ihtiyatlı örtmece ifadelerle gizlemektedirler. Bu şartlar altında **edebiyat ve sanat,** o olağanüstü anlamlarını yitirmişlerdir. Gözleri ezelî-ebedî ufuklara dikme alışkanlığından vazgeçirilmiş olan gençliğin bir bölümü, kendini, rehberleri tarafından natüralizm diye adlandırılan şeyin -ki bu acayip şey, o güzelim tabiat (natür) kavramını alçaltıp harap ederek- kollarına teslim etmiştir. Bu sözcüğü kullanarak yaptıkları iş, geri düzeyli eğilimlerin methü senasından veya toplumsal bayağılıklarımızın kibarca tasvirinden öte bir anlam taşımamaktadır; kısacası, bu tutum, ruh ve zekâyı inkâr etmenin bir yolu olarak kullanılmaktadır. Ve böylece kolu kanadı kırılmış olan Psişe (insan ruhu),kendisini sövgüye ve inkâra lâyık görenlerin hakaretleri altında göğüs geçirmekte ve inlemektedir.

Materyalizmin, pozitivizmin ve şüpheciliğin zoruyla, bu asrın sonunda, Hakikat (verite) ve Tekâmül konusunda yanlış bir görüş oluşturulmuştur. Görünen evreni son derece belirgin ve başarılı bir biçimde inceleyebilmek için Bacon'ın deneysel metodunu izleyen bilginlerimiz, Hakikat konusunda **tamamen dışsal ve maddesel** bir gö-

rüşe ulaşmışlardır. Bunlar, Hakikate, daha çok sayıda olguyu bir araya getirmekle ulaşabileceklerini sanmışlardır.

Kendi açılarından haklıdırlar. Ama işin ciddî yanı, filozoflarımızın ve ahlâkçılarımızın da aynı tarzda düşünmekte oluşlarıdır. Böyle düşünüldüğünde, şüphesiz, ilk nedenler de (cause premiére), nihaî amaçlar da (fin dernière) insan düşüncesinin hiç bir zaman anlayıp kavrayamayacağı değerler olarak kalmaya devam edeceklerdir. Güneş Sistemi'nde mevcut bulunan tüm gezegenlerde maddî anlamda olup biten her şeyi tam anlamıyla bildiğimizi farz etsek, bu biliş, tümevarım çabamızda bize temel şart olarak ne kadar yarar sağlardı; bir de, Sirius'un uyduları ile samanyolunun birçok yıldızında ne türden varlıkların yaşadığını bildiğimizi farz edelim. Bütün bunları bilmek, şüphesiz, şahane bir şey olurdu, ama Andromedea Nebülözü ile Macellan Bulutları'nın dışındaki şu muazzam yıldız kümelerinin tümü hakkında daha fazla ne bilebiliriz ki? Bu da göstermektedir ki, çağımız, insanın tekâmülünü, sonsuz-sınırsız, tarifi ve varılması imkânsız bir hakikate doğru sürdürülen ebedî bir maraton olarak algılayabilmektedir.

Auguste Comte ile Herbert Spencer'in pozitivist felsefesinin ulaştığı kavram budur işte.

Oysa Hakikat, Doğulu ve Yunanlı bilge ve filozolara göre bambaşka bir şeydi. Fizik âlemi ana hatlarıyla bilip tanımadan hakikate ulaşılamayacağını şüphesiz onlar da bilmekteydiler, ama onlar ayrıca, hakikatin bizzat bizde, içimizde mevcut bulunduğunu da bilmekteydiler, yani onun, entelektüel prensipler ile ruhun spiritüel yaşamında mevcut bulunduğunun da farkındaydılar. Onların nazarında, **ruh, evrenin ilâhî realitesi ve anahtarıydı.** İradelerini onun merkezine temerküz ettirerek ve

onun gizilgüçlerini geliştirerek, Tanrı diye adlandırdıkları o hayat odağına ulaşmaktaydılar. Bizim tekâmül diye adlandırdığımız şey, yani dünya ve insanlık tarihi, onlar için, bu merkezî Neden ile bu nihaî Amacın zaman ve mekândaki evriminden başka bir şey değildi. Kafanızda bu teozofları, kendi iç âlemlerine gömülmeyi seven kişiler, güçsüz hayalperestler veya direkler üzerine tünemiş fakirler olarak canlandırmanız da pekâlâ mümkündür. Ama, bu büyük bir hata olur. Kelimenin tam anlamıyla belirtmek gerekirse, tarih, onlar kadar büyük eylem (aksiyon) adamını ne görmüştür, ne de tanımıştır. Ruhlar âleminde onlar, parlak yıldızlar gibi ışıl ışıl ışıldamaktadırlar: Krişna, Buda, Zerdüşt, Hermes, Musa, Fişagor ve İsa karakter dökümcüleri, **ruh uyandırıcıları** ve **toplum organizatörleri** olarak temayüz etmişlerdir. Salt fikirleri için yaşamış, her an ölüme hazır bir hâl içinde bulunmuş ve de Hakikat uğruna ölümü, yararlı ve yüce bir eylem olarak bellemiş olan bu has insanlar, önce bilimlerin ve dinlerin, daha sonra da, özleriyle bize hâlâ daha hayat sunmakta olan edebiyatın ve sanatın temellerini atmışlardır. **Peki, bugün pozitivizm ve şüphecilik ne üretmektedir dersiniz? Ne ruha, ne Tanrı'ya, ne insanlığın geleceğine, ne şimdiki, ne de müstakbel hayata inanmayan, hem kendinden, hem de insan özgürlüğünden şüphe eden, iradeden, idealden, ışıktan** ve **imandan yoksun kupkuru bir nesil.**

İsa şöyle demiştir: **"Siz onlar hakkında hükme, ortaya koydukları ürüne bakarak varacaksınız."** Üstatlar üstadının bu sözü insanlara uygulanabildiği gibi, doktrinlere de uygulanabilir. Evet, şu düşünce bir kural hâline gelmiştir: Hakikat, ya insanın hiç bir zaman ulaşamayacağı mesafededir, ya da dünyanın görüp tanıdığı en büyük bilgeler ile ilk inisiyatörlere büyük çapta lütfe-

dilmiştir. **Şu hâlde, hakikat, tüm dinlerin temelinde yer aldığı gibi, tüm ulusların kutsal kitaplarında da yer almaktadır. Ama onu bulup ortaya koyacak adam gerek.**

Dinler tarihine, ancak içsel inisiyasyonla ulaşılabilen bu temel hakikat açısından bakan bir insan, kendisini birden, bir şaşkınlığın ve bir hayranlığın içine gömülmüş hâlde buluvermektedir. O zaman da, tanık olduğu öğretinin, Kilise tarafından telkin edilene hiç de benzemediğini fark etmektedir; zira Kilise, vahyin sadece Hristiyanlığa mahsus olduğunu öne sürmekte ve onu hep ilk anlamıyla ele almaya çabalamaktadır. Ancak, bu husus, Üniversitemiz'deki salt natüralist bilimin sunduğu öğretiye de pek az benzemektedir. Üniversite, olaya yine de, daha geniş bir açıdan bakmaktadır. **O, tüm dinleri aynı bir hattın üzerine dizmekte ve hepsine birden tek bir inceleme metodu uygulamaktadır.** Gerçi o, engin bir bilgiye sahip durumdadır ve takdire değer bir çaba içindedir, ama, dinler tarihi ile insanlık tarihini, yepyeni bir görünüm altında ortaya koyabilecek güçteki **karşılaştırmalı ezoterizm açısından** ele alabilecek seviyeye henüz ulaşmış değildir. Bu açıdan bakıldığında şu hususlar fark edilmektedir:

Tüm büyük dinlerin bir **zahirî** ve bir de **bâtınî** tarihi vardır; biri, herkesin bildiği tarihidir, diğeri de **gizli** tarihidir. Zahirî tarih derken, mabetlerde ve okullarda alenen öğretilen ve de ibadetlerde ve halkın boş inançlarında mevcudiyetleri gözlemlenen dogmalar ile mitleri kastediyorum. Bâtınî tarihten söz ederken ise, söz konusu dinleri kurmuş, ayakta tutmuş ve yaymış olan büyük inisiyelerin, peygamberlerin veya reformcuların okült faaliyetlerini, gizli doktrini ve derin bilgiyi kastediyorum. Birincisi, herkesin bildiği, her gün cereyan eden resmî tarihtir; ama bu tarih, yine de, muğlâklıklar, karışıklıklar ve çe-

lişkiler arz edebilmektedir. Ezoterik tradisyon (içrek gelenek) veya Sırlar (mystères) Doktrini diye adlandırdığım ikincisi ise, çözümlenip anlaşılması çok zor olan bir tarihtir. Zira o, mabetlerin en dip köşelerinde ve gizli topluluklarda işlevini sürdürmektedir; en çarpıcı dramları ise, içine düştükleri en yüce vecd hâllerini hiç bir şakirdine söylemeyen büyük peygamberlerin ruhlarında cereyan etmektedir. Bunları bulup ortaya çıkarmak zor iştir. Ama bir ipucu yakalandı mıydı, bu tarih, ışıl ışıl hâliyle ve eşsiz ahengiyle derhal gözler önüne seriliver-mektedir. **Bu tarihe, ezelî-ebedî ve evrensel dinin tarihi** demek de mümkündür. Eşyanın gizli yanı da, insan şuurunun çehre hatları da hep bu tarihte mündemiçtir, bu tarih sadece **dinin görünmeyen** çetin yanını içermektedir. Birbirleriyle elipsin öte ucunda ve de bütünleyici bilim aracılığıyla birleşen Din'in ve Felsefe'nin yaratıcı **ortak** noktasını da yine bu tarihte bulmaktayız. Bu nokta, aşkın (transandan) hakikatlere tekabül etmektedir. Asırların yığdığı muazzam faaliyetlerin nedeni, kökeni ve sonucu, bize yüzünü, yine bu tarihin görünmez sayfaları arasından göstermektedir. Elinizde tuttuğunuz bu kitapta ele almaya çalıştığım tarih işte bu tarihtir.

Arî Irk'a göre, tohum ve çekirdek, **Vedalar**'da bulunmaktadır. Bu tarih açık seçik hâle, Brahmanizm'i kudretli kılmış olan, yani Hint Dini'ne silinmez damgasını vurmuş bulunan **Krişna**'nın teslise dayalı (triniter) doktrini sayesinde gelmiştir. Brahmanlar'ın kronolojisine göre, dünyada, Krişna'dan iki bin dört yüz yıl sonra görünmüş olan **Buda**, okült doktrinin bir başka yanını, yani **metampsikoza** ve birbirlerine **Karma Yasası gereğince zincirlenen hayatlar dizisi kavramına ilişkin yanını dışlamaktan başka bir şey yapmamıştır.** Gerçi Budizm, aristokrasiye ve ruhbanlığa dayalı Brahmanizm'e karşı de-

mokratik, sosyal ve moral bir devrimi gerçekleştirmiştir, ama metafizik temeli aynı kalmıştır, ancak bu temel, diğerine kıyasla, daha az tamlıktadır.

Mısır'daki gizli doktrin çok daha eskilere dayanmakta ve tradisyonları, Arî Irk'ın tarih sahnesinde ortaya çıkışından da öncelere uzanmaktadır. Yakın zamanlara kadar, Hermes Trismejist'in **(1)** Yunanca kitaplarında yer almış olan teslis esasına dayalı Monizm'in, Jüdeo-Kristiyanizm (Yahudi-Hristiyanlık) **(2)** ile Neo-Platonizm'in (Yeni-Eflâtunculuğun) etkisi altındaki İskenderiye Ekolü'nün eksik bir kopyası olduğu sanılmıştır. İnançlı veya inançsız tarihçi ve ilâhiyatçılar o güne kadar hep bu görüşü işleyip durmuşlardır. Oysa, Mısır yazıtlarını okuma konusunda atılmış olan başarılı adımların karşısında, bugün bu teori iflâs etmiş durumdadır. Kadim Mısır bilgeliğinin belgeleri sayılan Hermes'in kitaplarındaki temel gerçek, hiyeroglifîlerin izahıyla birlikte, su yüzüne , olanca parlaklığıyla çıkıvermiştir. **Teb ve Memfis'in mezar taşlarındaki yazıtlar,** sadece, Manéthon **(3)** tarafından zikredilmiş olan kronolojiyi teyit etmekle kalmamış, ayrıca, **Ganj nehri kıyılarında değişik görünümler altında öğretimi sürdürülmüş olan yüksek metafiziğin, Amon-Ra rahipleri tarafından bilindiğini** ve öğretildiğini de ispatlamıştır. Bu konuda, İbranî peygamberinin de belirttiği gibi "taş konuşur, duvar da çığlık atar" demek mümkündür. Zira, İsis ve Osiris'in Sırları'nda ışıldayan "gece güneşi" gibi, Hermes'in düşüncesi de, yani kadim Güneş-Kelâm Doktrini de Kralların mezarlarında ışıldamış ve ışınlarını, dört bin yıllık mumyalarca muhafaza edilmiş olan "Ölüler Kitabı"nın **(4)** sayfalarının üzerine kadar yaymıştır.

Yunan'da ezoterik düşünce, başka ülkelerdekine kıyasla, hem daha aşikâr ve hem de daha perdelenmiş bir

hâlde ortaya çıkmıştır; daha aşikârdı, çünkü beşerî ve hayranlık uyandırıcı bir **mitolojinin** içinde sunulmuştur; çünkü bu uygarlığın damarlarında, can bahşeden bir kan gibi dolaşmış ve ilâhlarının gözeneklerinden bir misk gibi, bir semavî damla gibi etrafa fışkırmıştır. Diğer yandan, bu mitlerde öne sürülmüş olan kavrama egemen olup onu yönlendirmiş olan derin ve bilimsel düşünceye nüfuz etmede ise, şairlerce ilâve edilmiş cezbedici süsler nedeniyle, genellikle, büyük zorluk çekilmektedir. Fakat **Dor Teozofisi'ne** ve **Delf Bilgeliği'ne** özgü yüce prensipler,altın harflerle, **orfik fragmanların** ve Fisagorcu sentezin içine kaydedilmiştir; aynı durum, Eflâtun'un diyalektik ve biraz da fantastik şekilde halka mal etme çalışmalarında da gözlemlenmektedir. Bu konuya ilişkin ipuçlarını bize ancak İskenderiye Ekolü sunmuştur. Zira, Yunan Dini'nin **gevşek** tutumu ile henüz yeni yeni gelişmekte olan Hristiyanlığın güçsüzlüğü yüzünden, sırların anlamını kısmen açığa vurma ve yorumlama görevini o yüklenmiştir.

Aynı anda hem **Mısır**'dan, hem **Kalde**'den ve hem de **İran**'dan kaynaklanmış olan İsrail okült tradisyonu, bugüne kadar, acayip ve muğlâk biçimler altında muhafaza edilegelmiştir; fakat aynı tradisyon, ayrıca, Zohar'da da, Simon Ben Jochai'ye atfedilen Sefer Jezirah'da da, Maimonides'in yorumlarında da, Kabal'de de, yani şifahî tradisyonda da olanca derinliğiyle ve enginliğiyle korunmuştur. Tekvin'de ve peygamberlerin simgebilimlerinde (sembolik) esrarlı bir biçimde gizlenmiş olan bu tradisyon, Fabre d'Olivet'nin "İhya Edilmiş İbranî Dili" adlı şahane eserinde çok çarpıcı bir şekilde ortaya konmuştur; bu eser, Musa'nın asıl kozmogonisini (evrendoğum), Tekvin'in ilk on babında yer alan her ayetin ve her kelimenin **içlü anlamını dikkate alma**k ve de Mısır metodunu uygu-

lamak suretiyle tekrar oluşturmaya çalışmaktadır.

Hristiyan ezoterizmine gelince, o ise, esseniyen **(5)** ve gnostik **(6)** tradisyonları tarafından açıklanmış olan İnciller'de ışıldamaktadır. Bu ezoterizm, İsa'nın hem sözlerinden, hem mesellerinden ve hem de bu eşsiz ve kutsal ruhun bizzat kendisinden, tıpkı serin ve arı bir pınardan fışkırır gibi fışkırmaktadır. İsa'nın özel ve üstün düzeyli öğretisinin anahtarlarını, vaadinin anlam ve düzeyiyle birlikte, Yuhanna İncili de sunmaktadır. Binlerce yıl boyunca Mısır ve Hint mabetlerinde öğretimi yapılmış olan Trinite (üçlem, teslis) ve Kutsal Kelâm doktrinini yine İsa'nın öğretisinde bulmaktayız, fakat bu kez, inisiyelerin kralı tarafından, yani **Tanrı oğullarının en yücesi** tarafından epeyce yoğrulmuş ve kişileştirilmiş olarak.

Karşılaştırmalı ezoterizm diye adlandırdığım metodu dinler tarihine uyguladığımızda büyük önem taşıyan bir sonuca varmaktayız; bu sonuç da şöyle özetlenebilir: **Ezoterik doktrinin eskiliği, sürekliliği ve özdeki birliği ve tekliği.** Bunun, dikkate değer bir husus olduğunu kabul etmek gerekir. Zira bu olgu bize, çok farklı zamanlarda görünmüş olan **bilge** ve **peygamberlerin bile temelde benzerlik arz eden sonuçlara vardıklarını göstermektedir**; fakat ilk ve nihaî hakikatlere ilişkin olan bu sonuçlar sadece şekil bakımından farklılık sergilemektedirler; ve bu sonuçlar daima aynı yolla, yani **içsel inisiyasyon** ve meditasyon yoluyla sağlanmışlardır. Şunu da ilâve edelim ki, bu bilgeler ve bu peygamberler, insanların en yüce velinimetleri olmuşlar ve onu, geri tabiat ve inkâr uçurumundan çekip çıkarmışlardır.

Leibnitz'in tarifine göre ezelî-ebedî nitelikli olup **bilim ile din arasındaki temel bağı ve de bunların nihaî birliğini ve tekliğini** teşkil eden bir felsefeden hiç söz edemeyecek miyiz yani?

Hint'te, Mısır'da ve Yunan'da öğretimi sürdürülmüş olan kadim teozofi, ana hatlarıyla dört bölüme ayrılan bir ansiklopedi oluşturmaktaydı: **1. Teogoni** (tanrıdoğum) veya **mutlak prensipler** bilimi; bu, evrene uygulanmış olan Sayılar Bilimi ile veya **kutsal matematikle** aynı şeydi; **2.** Ezelî-ebedî nitelikli prensiplerin tahakkuku demek olan **kozmogoni** (evrendoğum) veya ruhun madde ile zorunlu olarak ilişki içine girişi (envolüsyon); dünyanın geçirdiği evreler; **3. Psikoloji;** insanın yapısı; ruhun hayatlar zinciri hâlindeki tekâmülü; **4. Fizik** , yani dünya tabiatındaki âlemlere ve onların özelliklerine ilişkin bilim. Bu farklı bilim alanlarında tümevarımcı (endüktif) metot ile deneysel metot bir araya gelmekte ve birbirlerini kontrol etmekteydiler; her birine de bir sanat dalı tekabül etmekteydi.

Ters anlamda ele alındıklarında ve de işe fizik bilimlerle başladığında ise şu sıralama ortaya çıkmaktaydı: 1. Minerallerin, bitkilerin ve hayvanların okült özelliklerine ilişkin bilgi üzerine kurulmuş olan **özel** bir **Tıp; Alşimi** (simya) veya evrensel etken (agent) vasıtasıyla metallerin birbirlerine dönüşmeleri, maddenin parçalanması ve tekrar bütünleşmesi: Bu, Olimpiodor'a göre, Mısır'da uygulanmış ve yine aynı kişi tarafından altın ve gümüş istihsali anlamına gelen krizope ve arjirope şeklinde adlandırılmış olan bir sanattı; **2.** Ruhun güçlerine tekabül eden **Psikürjik Sanatlar:** Sihir ve kehanet; **3. Astroloji** veya ulusların veyahut da bireylerin kaderleri arasındaki ilişkiyi ve yıldızların dolanmaları sayesinde farkına varılan evren hareketlerini keşfetme sanatı; **4. Teürji,** yani ender olduğu kadar tehlikeli de olan yüce müneccimlik sanatı; ruhu, çeşitli varlık sınıflarıyla şuurlu bir ilişki içine sokan ve onları etkilemeyi mümkün kılan sanat.

Görüldüğü gibi, bilim ve sanat olarak her şey, bu teozofinin bünyesinde yer almaktaydı ve de modern ifadeyle **entelektüel monizm, tekâmülcü ve aşkın ruhçuluk** diye adlandırdığım o aynı prensipten kaynaklanmaktaydı. **Ezoterik doktrinin ana esasları şu şekilde sıralanabilmektedir:**

Ruh, tek realitedir. Madde ise onun geri düzeyli, değişken ve gelip geçici ifadesi ve de zamandaki ve mekândaki dinamizmidir.

Yaratılış, ezelî-ebedî niteliklidir ve hayat, hayat gibi devam edip gitmektedir.

Mikrokozmos demek olan insan üçlü bir yapıdadır: (Ruh-Can-Beden veya varlık, can ve beden) makrokozmos demek olan evrenin (İlâhî, beşerî ve doğal âlemler) sureti ve aynası; **evren, tahayyül ve tasavvur edilemez ve de sözle anlatılamaz Tanrı'nın, yani Baba, Ana ve Oğul** (Öz, cevher ve hayat) diye de anılan **Mutlak Varlığın bir sudurudur** (türüm, èmanation).

Tanrı suretinde yaratılmış olan insan, işte bu nedenle onun hayattar fiilidir. Tüm zamanların **gnoz**'u (yüksek teoloji) veya rasyonel gizemciliği, şuurun okült derinliklerini ve gizilgüçlerini geliştirmek suretiyle **Tanrı'yı kendinde bulma sanatıdır.**

Ruh ve bireylik, özü bakımından, ölümsüzdür. Onun gelişimi, inişli çıkışlı bir plân hâlinde ve de bedenli ve ruhsal hayatlar vasıtasıyla cereyan etmektedir.

Onun tekâmülünü düzenleyen yasa, **tekrardoğuş yasasıdır.** Mükemmelliğe ulaştığında bu yasanın hükümlerinden kurtulmakta ve tam bir şuurluluk hâli içinde arı Varlığa, yani Tanrı'ya dönmektedir. **Ruh, insanlık şuuruna kavuştuğunda, kendisini, yaşamak için mücadele yasasının hükmünden nasıl kurtarıyorsa, aynı şekilde, kutsallığının şuuruna kavuştuğunda da tekrardoğuş ya-**

sasının hükmünden kurtarmaktadır.

Teozofinin eşiğine varıldığında insanın önüne açılan perspektifler muazzamdır; bu ihtişam, özellikle, bu perspektifler ile materyalizmin kasvetli ufku veya Kilise teolojisinin o akıl almaz ve çocuksu verileri mukayese edildiği zaman gözler önüne serilmektedir. Bu perspektifleri fark eden insan, hayranlığa gark olmakta ve sonsuzlukların karşısında ürpermektedir. Böylece, içimizdeki Şuurdışı uçurumları, örtülerini aralamakta ve bize, içinden çıkıp geldiğimiz girdap ile özlemini çektiğimiz baş döndürücü yücelikleri göstermektedir. Bu ihtişamın içinde hayranlıklara gark olmuş, ama diğer yandan seyahatin çetinliğinden ötürü büyük bir korkuya kapılmış olan bizler, artık bir daha doğmamaya can atmakta ve **Nirvana** diye çırpınmaktayız! Sonra da bu dermansızlığımızın, fırtınanın ortasında küreklerini terke hazır bir denizcinin bezginliğinden başka bir şey olmadığını fark etmekteyiz. Birisi şöyle demiştir: İnsan bir dalga çukurluğunda doğmuştur, onun için de, etrafında yayılıp giden engin okyanus hakkında hiç bir şey bilmemektedir; çok doğru; ama aşkın gizemcilik, sandalımızı, bir dalganın doruğuna yerleştirmekte ve orada, fırtınanın şamarını yiye yiye, okyanusun o yüce ritmini gözlemleyip durmaktayız; ve gök kubbeyi ölçüp biçen göz, o sükünet verici maviliklerde dinlenmektedir.

Modern bilimler incelenip de bunların, Bacon ve Descartes'tan beri, istemeye istemeye olduğu kadar su götürmez bir şekilde de, hep kadim teozofinin verilerini işledikleri saptanınca insanın şaşkınlığı daha da artmaktadır. Atom varsayımından ayrılmamış olan modern fizik, yavaş yavaş, madde görüşüyle güç görüşünü özdeşleştirme noktasına ulaşmıştır, bu da, spiritüalist dinamizme doğru atılmış bir adımı oluşturmuştur. Işığı, manye-

tizmi ve elektriği açıklamak üzere bilginler, uzayı dolduran ve her cismin içine işlemiş hâlde bulunan ve de esîr (eter) diye adlandırılan ve kesin şekilde açıklanamama özelliği arz eden bir süptil maddeyi kabul etmek zorunda kalmışlardır, bu da, **âlemin ruhu** konulu kadim teozofik görüşe doğru atılmış bir adımı oluşturmuştur. Bu maddenin duyarlılığına ve zekâsından kaynaklanan sükûnetine gelince, bu görüşe, sesin ışık vasıtasıyla da iletilebildiğini ispatlayan yeni tarihli bir deneyden sonra ulaşılmıştır **(7).** Bilimler arasında, spiritüalizmin saygınlığını en fazla tehlikeye sokacak gibi olanlarının, mukayeseli jeoloji ile antropoloji olduğu öne sürülmektedir. Ama aslında, bu bilimler, ancak akıl yoluyla anlaşılabilen **görünmez âlemin,** hayvanlar âlemi üzerindeki **müdahalesinin** işleyiş tarz ve yasasını ortaya koymak suretiyle spiritüalizme hizmette bulunmaktadırlar. Dine özgü çocuksu yaratılış görüşüne son veren kişi Darwin'dir. Onun bu hususta yaptığı iş, kadim teozofinin görüşlerine dayanmak olmuştur. Fisagor'un sözü de ilginçtir: "İnsan, hayvanın akrabasıdır." **Darwin, ilâhî plânı icra etmek üzere, tabiatın sadakatle baş eğdiği yasaları, yani yaşamak için mücadele, kalıtım ve doğal ayıklanma yasalarını su yüzüne çıkarmıştır.** Türlerin değişebilirliğini ispatlayıp sayılarını azaltmış ve böylece bu konuya bir sadelik getirmiştir. Fakat, tüm türlerin tek bir prototipten çıktıkları görüşünden hoşnut olmayıp, sırf ortamların etkisiyle zuhur ettiklerini öne süren şakirtleri, yani mutlak dönüşümcülük (transformizm) teorisyenleri, **olguları, tabiat hakkında salt dışsal ve maddesel bir kavram elde etme hevesiyle çekip çekiştirmişlerdir.** Nasıl ki fizik yasalar, kimyasal yasaları; kimya, bitkilerin tekâmül prensibini bu prensip de, hayvanların tekâmül prensibini açıklayamıyorsa, aynı şekilde, ortamlar da türleri açıklayama-

maktadır. Büyük hayvan familyalarına gelince, bunlar, **şuur skalasını gösteren hayat çeşitleridirler, yani Ruh'un imzalarıdırlar.** Memelilerin, sürüngenlerden ve kuşlardan sonra zuhur edişleri, dünya ortamındaki bir değişmeden ileri gelmemiştir; değişme, bu durumun şartı olmaktan öte bir değer taşımamaktadır. Bu zuhur ediş olgusu, **yeni bir embriyon oluşum ve gelişimini** gerektirmiştir; bu nedenle de, duyularımızın icabı olarak **öte âlem** diye adlandırdığımız bir gücün, yani **tabiatı içten ve dıştan kavramış olan entelektüel ve animik bir gücün devreye girmesi gerekmiştir. Eğer bu entelektüel ve animik güç olmasaydı, inorganik âlemdeki tek bir organize hücrenin zuhuru bile açıklanamazdı.** Sonunda da, varlıklar dizisini özetleyen ve taçlandıran İnsan zuhur etmiş, ilâhî düşünceyi, organlarındaki ahenk ve biçimindeki mükemmellik vasıtasıyla tezahür ettirmiştir; **bu hâliyle insan, evrensel Ruh'un, yani aktif Zekâ'nın canlı bir portresini teşkil etmektedir.** Sinesinde tüm tekâmül yasalarını ve tüm tabiatı yoğunlaştırmak suretiyle insan, onu egemenliği altına almakta ve de onun ötelerine yükselmektedir; en sonunda da, şuurlanarak ve özgürleşerek sonsuz, sınırsız Ruhlar mekânına dahil olmaktadır.

Temeli fizyolojiye dayalı olan ve asrımızın başlarından itibaren bilim hâline gelme eğilimi göstermeye başlamış bulunan deneysel psikoloji, çağdaş bilim adamlarını başka bir âlemin eşiğine kadar götürmüştür; bu âlem, başka yeni yasaların hüküm sürdüğü Ruhlar âlemidir. Bu ifademle, asrımızda, bio (canlıya özgü) manyetizm, somnambülizm (uyur gezerlik) ve ruhun çeşitli uyanıklık hâlleri -şuurlu (lucide) uyanıklık, durugörü ve vecd (extase) hâlleri- konusunda yapılmış olan inceleme ve gözlemleri kastediyorum. Modern bilim, bu alanda henüz el yordamıyla hareket etmeye çabalamaktadır; kadim

mabetlerde hüküm sürmüş olan bilim ise bu alanı çok iyi bilmekte ve tanımaktaydı, çünkü bu konunun prensip ve anahtarlarına sahipti. Gerçi modern bilim henüz el yordamıyla hareket etmektedir, ama, kendini şaşkınlığa ve hayretlere düşüren bir dizi olgu da keşfetmiştir; şaşkınlığa düşmüştür dedik, çünkü bu olgular, onun düşünme ve tecrübe tarzını şekillendiren materyalist teorileri daima zıngırdatmıştır. **Görünmeyen âlemin mevcudiyetini ispatlayan fenomenler karşısında bazı bilginlerin, alınganlıktan ve gücenmeden ileri gelme inançsızlıkları kadar ibret verici bir şey daha yoktur.** Bir zamanlar, Tanrı'yı inkâr, Kilise'nin gelenekçiliğini (orthodoxie) nasıl kızdırıyor idiyse, bugün, ruhun hakikati konusu da tanrıtanımazcılığın (ateizm) gelenekçiliğini öyle kızdırmaktadır. Bugün insan, eskiden olduğu gibi, hayatını kaybetme rizikosuna girmemektedir, ama şanını ve itibarını kaybetmektedir. Her ne olursa olsun, manyetizm yıllıklarında gerçekliği binlerce defa ispatlanmış olan şu **zihin ve düşünce yoluyla "uzaktan etkileme"** fenomeni bile, bizi, fizik yasaların ve görünen âlemin dışındaki bir gücün etkileyiciliği gerçeğine, yani ruhun ve iradenin etkileyiciliği gerçeğine ulaştırmaktadır. Görüldüğü gibi, Görünmeyen âlemin kapısı açık durmaktadır. İleri dereceli uyur gezerlik fenomenlerinde, bu âlem tamamen gözler önüne serilmektedir. Resmî bilim tarafından gözlemlenmiş olan hususlara bir göz gezdirmek üzere bu konuyu burada kapamak istiyorum.

Deneysel ve objektif psikolojiyi bir an için bırakıp, şiirde, müzikte ve edebiyatta ifade edilmekte olan içten gelme, samimî ve sübjektif psikolojiye yönelecek olursak, onda, muazzam bir ezoterizmin (bâtınîliğin) nefesini derhal fark ederiz. **Bilginlerin maddeci teorileri ile dünya hakkındaki genel kanaatin zoruyla geri püskürtülmeye**

çalışılan spiritüel yaşam özlemi, yani öte âlem özlemi hiç bir zaman bu kadar ciddî ve bu kadar reel olmamıştır. Bu özleme, pişmanlıklar, şüpheler ve melânkoliler hâlinde rastlanabildiği gibi, natüralist romancılarımızın ve gerileme safhasında bulunan şairlerimizin küfürleri hâlinde de rastlamaktayız. İnsan ruhu, mevcut hayatının yetersizliği, mutsuzluğu ve gelip geçiciliği konusunda bugünkü kadar derin bir duyguya daha önce hiç bir zaman kapılmamıştır; inanmayı başaramadığı hâlde, görünmeyen âlemin özlemini, hiç bir zaman bugünkü kadar hararetle duymamıştır. Hatta sezgisi, bazen, akıl ve mantığının kabul ettiği sisteme hiç uymayan, yüzeysel kanaatlerine ters düşen ve de okült şuurundan iradesi dışında fışkıran aşkın (transandan) hakikatleri bile dile getirebilmektedir. Günümüze özgü üzüntünün ve yalnızlığın tadını tatmış olan seçkin bir düşünürün bir görüşünü, delil olmak üzere, aşağıda sunuyorum. **"Her varlık âlemi," demektedir Frédéric Amiel, (8) "daha gelişmiş bir diğer âleme yönelik durumdadır ve de ilham ve sezilerini ondan soğurup almaktadır. Bu durumda ülkü (ideal), kendi hayatına kıyasla daha üstün bir hayata sahip olan ve de her varlık tarafından daima özlemi çekilen bu âlemi birinci plâna getirmek ve onu kehanet yoluyla keşfetmektir. Liyakat yönünden üstün nitelikli olan bu hayat, tabiatı itibarıyla daha içseldir, yani daha spiritüeldir. Nasıl yerkürenin iç bölümlerinin sırlarını bize yanardağlar açıklıyorlarsa, ruhun iç âlemine ait geçici patlamaları da coşku ve vecd hâli açıklamaktadır; insan hayatı, bu spiritüel hayata hazırlanma uğraşısından başka bir şey değildir. İnisiyasyon derecelerinin sayısı çoktur. Ey hayat yolcusu, ey melek krizaliti, gözünü aç ve o âleme doğmaya bak, zira kutsal Odyssé, gitgide süptilleşen bir dizi başkalaşımdan (metamorfoz) başka bir şey değildir; bu başkalaşımda, bir**

öncekilerin sonucu olan her form, bir sonrakilerin şartı, sebebi durumundadır. Kutsal hayat, içinde, ruhun, kusurlarını ve sembollerini söküp attığı ve de zekâ ve aşk güneşinin o sözle anlatılamaz güçteki çekim merkezine doğru yöneldiği bir ölümler dizisidir." Amiel, üstün bir ahlâkçı niteliğine de sahip bulunan **çok zeki bir Hegel yandaşıdır.** Bu ilham dolu satırları yazdığı gün derin bir teozof kimliğine bürünmüştür. Ezoterik hakikatin özünü, bundan daha çarpıcı ve daha açık bir biçimde hiç kimse dile getiremez.

Buraya kadar yaptığımız şu genel özet, bilimin ve modern zihniyetin, bilmeden ve istemeden, kadim teozofinin çatısını, daha gelişmiş vasıtalar kullanarak ve de daha sağlam bir temele oturtarak, tekrar oluşturma hazırlığı içinde bulunduklarını göstermeye kâfidir sanırım. Lamartine'in dediği gibi, insanlık, zaman atkısının arka yüzünde çalışan bir dokumacıdır. Bir gün insanlık, atkının öte yüzüne elbette geçecek ve de asırlar boyunca kendi elleriyle dokuyacağı muhteşem manzarayı seyredecektir; hem de manzaranın tersinde, karmakarışık ilmiklerden başka bir şey görmeyecektir. Kendinde tezahür edecek olan Kayra (İnayet) Makamını işte o gün selâmlayacaktır. Çağdaş hermetik bir metindeki sözlerin doğruluğu yine o gün ispatlanacaktır; ve o gün bu sözler, okült tradisyonlara eni konu dalmış bulunan ve bu nedenle de onların harika birliğinden ve bütünlüğünden şüphe etmeyecek olan kimselere fazla cüretkâr sözler olarak görünmeyecektir: "Ezoterik doktrin,basit anlamda bir bilim, bir felsefe, bir ahlâk ve bir din değildir. O öyle bir bilim, öyle bir felsefe, öyle bir ahlâk ve öyle bir dindir ki, onun indinde tüm diğerleri, aşamalar hâlinde kendisine doğru yol alışlarına veya kendisinden uzaklaşışlarına göre, ya hazırlık niteliği taşıyan veya bozuşma yolunda

olan, ya da kısmî veya özünden saptırılmış ifadelerden ibaret bulunan öğretilerden başka şeyler değillerdir."

Bilimlerin bilimi hüviyetindeki bu bilimi tam hakkıyla tanıtabildiğimi iddia edecek değilim. Bunu başarabilmek için, hiyerarşik kadroları içinde tekrar oluşturulmuş ve ezoterizm zihniyeti içinde tekrar organize edilmiş olan bildik ve bilmedik bilimleri tek tek incelememiz gerekirdi. İspatladığımı sandığım tek şey şudur: **Uygarlığımızın temeli Sırlar** (Mystères) **Doktrini'ne dayanmaktadır;** Arî ve Samî Irklar'a ait büyük dinleri bu doktrin yaratmıştır; Hristiyanlık, bünyesindeki ezoterizm vasıtasıyla insan türünü tümüyle bu doktrine doğru sevk etmektedir; modern bilimin tüm adımları da bu doktrine yöneliktir; bu saydıklarımızın tümü, içtima alanı mesabesindeki bu doktrinde bir araya gelmek ve orada bir bütün oluşturmak zorundadır.

Denilebilir ki, ezoterik doktrine ait bir fragmanın bulunduğu yerde, doktrinin tümü de gizli hâlde bulunmaktadır. Zira ona ait bölümlerin her biri, derhal, öteki bölümlerin de hayat bulmasını sağlamaktadır. **Yüce bilgelerin ve gerçek peygamberlerin hepsi bu doktrine vâkıftır;** aynı şekilde, ona, **geleceğin bilgeleri de vâkıf olacaklardır. Işık, az veya çok yoğun olabilir, ama ışık, her zaman ışıktır.** Şekiller, ayrıntılar ve uygulamalar sonsuz denecek kadar çok çeşitlilik arz edebilirler; esasa, temele gelince, o, yani prensipler ve amaç, asla değişmez.

Bu kitapta, bu doktrini çeşitli bölümleriyle tedricî bir şekilde ortaya koyan hususlara bir hayli yer verilmiştir; bu yapılırken de, her biri, bugünkü insanlığa katkılarda bulunmuş büyük dinlerden birini temsil eden **büyük mürşitler** ele alınmıştır; onlar tarafından çizilmiş yolda, kadim Mısır ile ilk Arî devirlerinden başlayıp bugünlere kadar yürümüş olanların sunduğu görüntü, insanlığın te-

kâmül çizgisini oluşturmuştur. Çalışmamızda şu husus da görülecektir ki, bu doktrin, soyut ve skolastik bir açıklama ve yönlendirmeden değil, fakat büyük ilham sahiplerinin bütünle kaynaşmış durumdaki ruhlarından kaynaklanmıştır.

Bu büyük mürşitlerden Rama, ancak mabedin çevre hatlarını tarif etmiş; Krişna ve Hermes anahtarlarını sunmuş; Musa, Orfe ve Fisagor içini tasvir etmiş; İsa ise en kutsal bölümünü anlatmıştır.

Bu kitap, bütünüyle, yüce , eksiksiz ve ezelî-ebedî nitelikli hakikate ulaşma özleminin ürünüdür; öyle bir hakikat ki, kısmî hakikatler onsuz kaldıklarında **yalancı** olta yeminden farksız duruma düşerler. Beni ancak, tüm maddî zenginlikleriyle birlikte günümüzün, ruh ile onun ölümsüz özlemleri için hüzün dolu bir çölden başka bir şey olmadığını idrak edenler anlayabilecektir. **Çok ciddî günler yaşamaktayız;** bilinmezciliğin (agnostisizm) aşırı sonuçları, toplumsal çözülmeler ve bozulmalar hâlinde gözlemlenip durmaktadır. Avrupa için olduğu gibi, Fransa için de, olmak veya olmamak sorusu gündemdedir. Temel hakikatleri, ya tahrip edilemez nitelikte sağlam temeller üzerine oturtmak ya da materyalizm ve anarşi uçurumunun dibine kesin şekilde yuvarlamak söz konusudur.

Uygarlığın muhafızları demek olan Bilim ve Din, o yüce yeteneklerini, o güçlü eğiticiliklerini, o sihirlerini yitirmiş durumdadırlar. Dünyanın en büyük bilgelerini Hint ve Mısır mabetleri yetiştirmiştir. Kadim Yunan mabetleri de kahraman (héros) ve şair kalıpları hazırlamıştır. İsa'nın havarileri ise hem kendileri şehit mertebesine ulaşmışlar, hem de binlerce başka şehide örnek olmuşlardır. Orta Çağ Kilisesi, basit ve sade hâline rağmen, aziz ve şövalyeler yaratmayı başarmıştır, çünkü inanç-

lıydı ve de onda İsa'nın ruhu titreşmekteydi. **Bugün ise, dogmasının içine hapsedilmiş Dinler ile maddenin içine hapsedilmiş Bilim, tam ve eşsiz insan yetiştirecek yetenekte değildirler. Ruhları geliştirme ve şekillendirme sanatı yitip gitmiştir ve bu sanat ancak, Bilim ve Din, birbirlerine kaynaştırılıp somut bir alaşım hâline getirildiği ve de birlikte ve anlaşma içinde insanlığın selâmet ve mutluluğu için kullanıldığı zaman tekrar ele geçirilecektir.** Bunun gerçekleştirilebilmesi için Bilimin metot değiştirmesine değil, ilgi alanını genişletmesine; dinlerin ise gelenek-şeriat değiştirmesine değil, mevcut şeriatın köken, zihniyet ve seviyesini anlamasına ihtiyaç vardır.

Sözü edilen bu entelektüel yenilenme (rejenerasyon) ve bu toplumsal değişme bir gün tahakkuk edecektir, bundan eminiz. Ön belirtileri şimdiden gözler önüne serilmektedir. Bilim bilmeyi, Dinde gücünü kullanmayı öğrendiği zaman, İnsan, yeni bir kudretle hareket etmeye başlayacaktır. Yaşama sanatı da, diğer sanatlar da ancak bu **iki devin anlaşması** sonucunda tekrar doğmayı başaracaklardır.

Fakat, tehditkâr bir alaca karanlığın içinde yürüyerek derin bir uçurumun dibine inişi andıran şu asrımızın sonunda, sözünü ettiğimiz o aydınlık günlere ulaşıncaya kadar ne yapacağız? Oysa asrımızın başları, ışıl ışıl bir tan kızıllığında bağımsız zirvelere doğru bir tırmanışı sergiler görünüm arz etmişti. Ünlü bir doktorun ifadesiyle, **iman, hakikati bulacağından emin bir hâlde öne atılan ruhun cesaretidir. Bu iman, aklın ve mantığın düşmanı değildir, olsa olsa meşalesidir;** Kristof Kolomb'un ve Galile'nin, delil ve karşı delil isteyen imanı, böyle bir imandır; bugün için tek muhtemel iman türü de budur.

Bu imanı kesin şekilde yitirmiş olanların sayısı pek çoktur zira örnekler gözler önündedir ve de bu hâle götü-

ren yol rahattır ve çevre hatları pek güzel belirlenmiştir: Günün cereyanına kapılıp gitmek, kendisiyle mücadele edeceği yerde asrın akışına bırakmak, şüpheye veya inkâra baş eğip katlanmak, tüm beşerî sefaletlere ve müstakbel felâketlere, hor görürcesine bir tebessümle bakıp avunmak ve de eşyanın o derin hiçliğini ve değersizliğini, o güzelim ideal sözcüğüyle süsledikleri parlak bir örtüyle örtüp görmezlikten gelmeye çalışmak; üstelik, bu hiçliğe inanırken, bir yandan da, onun, yararlı bir kuruntu olduğunu düşünmek.

Şu değişken ve gelip geçici dünyada İdealin, tek Realite ve tek Hakikat (vérité) olduğuna inanan; insanlığın geçmişinde olduğu gibi, geleceğinde de onun vaatlerinin tasvip göreceğini ve bir müeyyide (yaptırım) teşkil edeceğini kabul eden; bu müeyyidenin zarurî olduğunu ve de insanlar arası kardeşliğin, evrensel mantığa ve ilâhî akla ulaşmak şeklinde ifade edilen bir ödülü olduğunu bilen biz zavallı yitip gitmiş evlâtlara gelince; bu kanaati taşıyan bizler için tutulacak tek yol vardır: **Bu Hakikati korkmadan ve elden geldiğince gür bir sesle haykıralım;** Onun için ve Onunla eylem arenasına fırlayalım ve de bu kargaşanın üzerine yükselerek meditasyon ve bireysel inisiyasyon vasıtasıyla şaşmaz değişmez Fikirler mabedine dahil olmaya bakalım ve böylece de eğilmez bükülmez Prensiplerle donanalım.

Bu kitapta dile getirmeye çalıştığım husus budur; başkalarının da aynı yolu izlemelerini ve yapmaya çalıştığımdan daha fazlasını yapmalarını dilerim.

AÇIKLAYICI NOTLAR:

(1): Hermes Trismejist: *Mısır'ın Ay ilâhı olan Thot'a Yunanca'da verilmiş olan isim; Trismejist "üç kere büyük" anlamına gelmektedir.*

(2): Jüdeo-Kristiyanizm: *İsa'nın Kilisesi'ne girebilmek için önce Jüdaizm'e (Yahudilik) inisiye olmayı şart koşan doktrin; Hristiyanlığın ilk zamanlarında etkisini sürdürmüştür.*

(3): Manéthon: *(M.Ö.III.asır) Mısırlı rahip ve tarihçi; Firavunlar'a ait 31 adet hanedan saptamıştır.*

(4): Mısır'ın Ölüler Kitabı: *Ruh ve Madde yayınları*

(5): Esseniyen (Essenî) : *M.Ö. II nci asırda doğduğu sanılan bir Musevî tarikatının üyeleri; ağırbaşlılıkları ve sadelikleriyle tanınmış olan bu insanlar şehirlerden uzakta aşiret hâlinde yaşarlardı. Vatanları, Ölü Deniz civarlarıydı.*

(6): Gnostik: *Tanrı konusunda tam bir bilgiye sahip olduklarını iddia eden dinî, felsefî bir sistemin mensupları.*

(7): *Bell'in deneyi. Bir selenyum plâkasının üzerine bir ışık ışını düşürülür; bu plâka bu ışını, aynı metalden yapılma bir diğer plâkanın üzerine nakleder. Bu yeni plâka galvanik bir pil ile irtibatlıdır; bu pile de bir telefon bağlıdır. Birinci plâkanın gerisinde söylenen sözler, ikinci plâkadan sonra yer almış olan telefonda açık seçik bir biçimde işitilmektedir. Bundan da, ışık ışınının, bir telefon kablosu rolü oynadığı gerçeği ortaya çıkmaktadır. Demek ki ses dalgaları, ışık dalgaları hâline; ışık dalgaları galvanik dalgalar hâline; ve nihayet galvanik dalgalar da ses dalgaları hâline dönüşmektedir.*

(8): Frédéric Amiel: *(1821-1881) Cenevreli (İsviçreli) yazar. "Journale İntime " isimli sezgisel bir eseri vardır.*

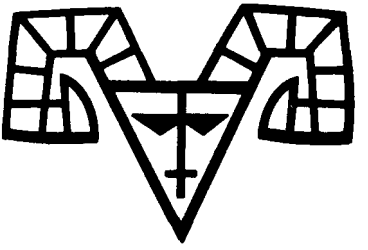

RAMA

BİRİNCİ BÖLÜM

RAMA

www.ekitapindir.org
Keyifli Okumalar Dileriz :)

ZERDÜŞT, yüce Yaradan Ahura Mazda'ya (Ormuzd) sordu: Kendisiyle konuştuğun ilk insan kimdir?

AHURA Mazda cevap verdi: Yakışıklı Yima'dır, yani Cesurların başında yer almış olan kişidir.

ONA, hükmüm altındaki âlemlere göz kulak olmasını söyledim ve ona altın bir zafer kılıcı verdim.

VE Yima güneş yolunda ilerledi ve cesur insanları, arı yaratılmış olan ünlü Airyana-Vaeja'da bir araya getirdi.

ZEND AVESTA (Vendidad-Sadé, 2. Fargard)

EY Agni! Kutsal ateş! Arıtıcı ateş! Odunda uyuyan ve sunağın üstünde alevler hâlinde yükselen ateş, sen kurbanın yüreği, duanın cüretkârca yükselişisin, sen her şeyde mevcut olan gizli kutsal kıvılcımsın ve güneşin şanı yüce ruhusun.

Vedik ilâhî

I

İNSAN IRKLARI VE DİNİN KÖKENİ

"**GÖK** benim babamdır, benim dünyaya gelmemi o sağladı. Ailem de göklerdeki mevcudattır. Anam ise şu koca Dünya'dır. Yeryüzündeki en yüksek bölge onun döl yatağıdır; Babam, karısı ve kızı olanın rahmini orada döller."

Bu satırlar, yani başında kuru dalların alev alev yandığı topraktan yapılma bir sunağın önünde, vedik şairin, bundan dört ilâ beş bin yıl önce terennüm ettiği satırlardır. İnsana acayip gibi görünen bu sözlerde engin bir kehanet ile yüce bir şuur, nefes alıp vermektedir. Bu sözler, insanlığın çift kökeninin sırrını içermektedir. İnsanın kutsal modeli, dünyadan önce ve de ondan üstün yaratılmıştır; **ruhunun kökeni semavîdir.** Bedeni ise, kozmik bir öz tarafından döllenmiş olan dünyasal öğelerin ürünüdür. Uranos ile yüce Ana'nın kucaklaşmaları olgusu, sırlar (Mystères) lisanında, yeryüzü tohumlarını döllemekle görevli ruh veya spiritüel monatların yağışı anlamına gelmektedir; bunlar, **maddeyi atıl ve dağınık bir kitle olmaktan kurtaran organizatör prensiplerdir.** Vedik şair tarafından dünyanın döl yatağı diye adlandırılan en yüksek bölgesi, insan ırklarının beşikleri mesabesindeki kıtaları ve dağları ifade etmektedir. Gök'e gelince, o (Varuna) ise, yani kadim Yunan'ın Uranos'u ise,

görünmez, fiziküstü, ezelî-ebedî ve entelektüel nitelikli düzeni temsil etmekte ve de Zamanın ve Mekânın tüm Sonsuzluğunu içermektedir.

Kitabımızın bu bölümünde, insanlığın, sadece, günümüz antropolojisi ve etnolojisi tarafından da onaylanmış bulunan dünyasal kökenine değineceğiz; bunu yaparken de ezoterik tradisyonlara başvuracağız.

Yerküremizi halen paylaşmakta olan **dört ırk,** farklı topraklarda ve farklı bölgelerde yaşamaktadır. Yerkürenin faal hâle getirilmesini amaçlayan art arda yaradılışlar ve tedricî hazırlıklar sırasında kıtalar, denizlerin içinden çok uzun fasılalarla yükselmişlerdir; bu dönemi, kadim Hint rahipleri "tufanlar arası" çağ olarak adlandırmışlardır. Her kıta, kendi bitki örtüsünü ve hayvan familyalarını binlerce yılda meydana getirmiş ve tüm bu mahlûkatı da farklı renkte bir insan ırkıyla taçlandırmış ve ödüllendirmiştir.

Son tufan sırasında sulara gömülmüş olan güneydeki kıta, primitif Kızıl Irk'a beşiklik etmiştir; Amerika Kızılderilileri, kıta sulara gömülünce dağların zirvelerine sığınmış olan Troglodyteler'in kalıntılarından başka bir şey değildirler. Afrika, Yunanlılarca etiyopiyen diye adlandırılan Habeş, Siyah Irk'ın anasıdır. Asya, varlığını Çinliler adı altında sürdüren Sarı Irk'a hayat vermiştir. Sonuncusu ise, yani Beyaz Irk ise öfkeli Atlantik ile mütebessim Akdeniz arasında yer alan Avrupa'nın ormanlarından çıkmıştır. Tüm beşerî çeşitlilikler, hep, bu dört büyük ırkın karışımlarından, uyuşumlarından soysuzlaşmalarından veya ayıklanmalarından kaynaklanmıştır. Önceki çağlarda, Kızıl ve Siyah Irk, kurdukları kudretli uygarlıklar sayesinde, dünyaya, birbirinin ardı sıra hükmetmişlerdir; bunlara ait izlere, Meksika mimarîsinde devamı gözlemlenmiş olan devlere (siklop) ait

yapılarda rastlanmaktadır. Kadim Hint ve Mısır mabetlerinde, yitip gitmiş olan bu uygarlıklara ait rakamlar ve özetler hâlinde tradisyonlar mevcuttu. Çağımızda egemenlik Beyaz Irk'ın elindedir; Hint'in ve Mısır'ın eskiliği hesaplandığında, Beyaz Irk'ın bu üstünlüğünün yedi ilâ sekiz bin yıl eskilere uzandığı görülecektir. **(1)**

Brahmanik tradisyonlara göre, dünyamızda uygarlık, **elli bin yıl önce,** güneydeki kıtada Kızıl Irk ile birlikte doğmuştur; o sıralarda Avrupa'nın tümü ile Asya'nın bir bölümü henüz sular altındaydı. Bu mitolojiler, daha öncelere ait bir devler ırkından da söz etmektedirler. Nitekim Tibet'teki bazı mağaralarda, vücut yapıları, maymundan ziyade insana benzeyen dev insan kemikleriyle yüz yüze gelinmiştir. Bunlar, hayvanlık aşamasından henüz kurtulmuş olan ve fakat lisana, toplumsal yapılaşmaya ve de dine henüz sahip olamamış durumda bulunan primitif insanlığa ait varlıklardı, yani hayvanlıkla insanlık arasındaki geçiş aşamasını temsil eden varlıklardı. Karşımıza hep şu üç şey çıkıp durmaktadır; bu üç şey, şu güzel bard (Kelt ozanı) triadında pek sevimli şekilde ifade edilmektedir: "Başlangıç itibarıyla üç şey andaştır: Tanrı, ışık (nur) ve özgürlük." İnsanın ağzından ilk kelimelerin dökülmesiyle birlikte toplumlar şekillenmeye başlamış ve kafalarda ilâhî düzene ilişkin belli belirsiz kanılar filizlenmiştir. Bu, Yehova'nın, Âdem'in burnuna üflediği nefesti veya başka ifadeyle Hermes'in kelâmı veya birinci Manu'nun yasası veyahut da Promete'nin ateşiydi. Tanrı, insan türünün **kalbinde** tecelli etmektedir. Daha önce de belirttiğimiz gibi, Kızıl Irk, sular altında kaybolup gitmiş ve Eflâtun tarafından, Mısır tradisyonlarına dayanılarak, Atlantis diye adlandırılmış olan güneydeki kıtada yaşamaktaydı. Büyük bir tufan onu kısmen imha etmiştir; bu tufandan kurtulanlar

da oraya buraya saçılmışlardır. Kuzey Amerika yerlileri gibi, François Pizarro tarafından Meksika'daki varlıkları saptanmış olan Aztekler gibi birçok polinez ırkı, hep, bu Kızıl Irk'ın kalıntılarıdır; bu ırkın, ebediyen yitip gitmiş olan uygarlığı, maddî görkem ile şan, şöhret dolu bir seyir izlemiştir. Yukarıda sözünü ettiğimiz bu mütevazı kalıntılar, umutsuzca can çekişmekte olan o kadim ırklara özgü şifa bulmaz melânkoliyi hâlâ daha muhafaza etmektedirler.

Dünya hâkimiyeti, Kızıl Irk'tan sonra, Siyah Irk'ın eline geçmiştir. Bu ırkın üstün nitelikli örneğini, bugünkü yozlaşmış Siyahî'de değil, doruk noktasına ulaşmış olan bu ırkın asıl döküm kalıbını muhafaza etmekte olan Etiyopyalı'da ve Sudanlı'da aramak gerekir. Tarih öncesi çağlarda Siyahîler, Avrupa'nın güneyini işgal etmişler ve Beyazlar'ı oradan sürmüşlerdir. Bu olayın anısı, bizim, halka özgü tradisyonlarımızdan tamamen silinip gitmiştir. Ama yine de silinmez nitelikte iki iz kalmıştır: Krallarının amblemi olan ejderha korkusu ile **şeytanın siyah** olduğu iddiası. Siyahîler, rakip ırka hakaret olsun diye, şeytanı beyaz görünümlü hâlde tasvir etmişlerdir. Hükümranlık dönemlerinde bu ırkın dinî merkezleri Yukarı Mısır'da ve Hint'te bulunmaktaydı. Devlere özgü şehirleri, Afrika, Kafkasya ve Orta Asya dağlarını delik deşik hâle sokmuştu. Toplumsal yapıları mutlak teokrasi esasına dayalıydı. Zirvede ilâhlar kadar korkunç rahipler, aşağılarda da köle kadınlar ile ailesi belli olmayan insanlardan oluşan ve kıpır kıpır kaynaşan aşiretler yer almaktaydı. Bu rahipler, evrendeki ilâhî birlik ve teklik prensibi gibi, daha sonraları Beyazlar'a da geçmiş olan ve sabîilik diye adlandırılan yıldız ayinleri gibi engin bilgilere sahiptiler. Siyahî rahiplerin bilimi ile yığınların kaba saba fetişizmi arasında ne bir mutavassıt vardı, ne bir

idealist sanat vardı, ne de etkileyici bir mitoloji. Üstelik endüstrileri de bilime dayalı bir endüstriydi; özellikle de, dev taş kitlelerini balistik yoluyla hareket ettirmede ve harp esirlerinin çalıştırıldığı yüksek fırınlarda maden eritmede ustaydılar. Fizik dirençleri, tutkusal enerjileri ve duygusal bağlılıklarıyla kudretli bir ırk görünümü sergilemiş olan bu ırkın dini de, esası dehşete dayalı bir dindi. Bu çocuksu halkların şuurlarında Tabiat ve Tanrı, ancak ejderha şekilli olarak belirebilmiştir; yani, eski kralların,sancaklarına işlettikleri ve rahiplerin mabet kapılarına kabartmalar hâlinde resmettirdikleri şu korkunç **tufan öncesi** (antédiluvien) yaratığı olarak belirebilmiştir.

Nasıl Afrika güneşi Siyah Irk'a hayat vermişse, kuzey kutup buzulları da Beyaz Irk'a hayat vermiştir. Yunan mitolojisinde sözü edilen insanlar Hiperborealılar'dır. Kızıl saçlı ve mavi gözlü olan bu insanlar, gözü pek şeflerinin kumandası ve görücü kadınların rehberliği altında ve de köpekleriyle ve ren geyikleriyle birlikte kuzeyden, kutba özgü ölgün ışıkla aydınlanmış ormanları katederek gelmişlerdir. Altın saçlar, gök mavisi gözler; önceden saptanmış renklerdir bunlar. Güneşe ve ateşe tapmayı bu ırk icat etmiş; göğe dönme hasretini gönüllerde yine bu ırk filizlendirmiştir. Bazen işi, ona tırmanma arzusunu ifade ederek baş kaldırmaya kadar vardırmış, bazen de onun ihtişamı karşısında mutlak bir hayranlığa kapılarak saygıyla eğilmiştir.

Diğerleri gibi, Beyaz Irk da, o vahşî hâlinden sıyrıldıktan sonra kim ve ne olduğunun şuuruna varmıştır. Bunun belirtileri olarak bireysel özgürlük tutkuları, sempati gücünü yaratan düşünceye dayalı duyarlıkları ve de muhayyileye idealist ve sembolik bir görünüm kazandıran müdrikenin egemenliğine önem verişleri gösterilebi-

lir. Animik (ruhsal) duyarlık duygusal bağlılığı, yani erkeğin bir tek kadına bağlılığını davet etmiştir; bunun sonucu olarak da bu ırkta monogamiye (tek karılılık) doğru bir eğilim baş göstermiş ve böylece aile vücut bulmuştur.Toplumculuk (sociabilité) ihtiyacına bağlı özgürlük ihtiyacı ise, seçim prensibiyle birlikte, klânın doğuşuna yol açmıştır. İdeal muhayyile de, Beyaz Irk'a ait dinin temelini ve merkezini oluşturan atalara tapma geleneğine hayat vermiştir.

Sosyal ve politik prensip, düşman bir halk tarafından köşeye sıkıştırılmış bir grup vahşî insanın, kendilerini savunsun ve çekip çevirsin diye, aralarından en güçlü ve en zeki birini içgüdüsel olarak seçtiği gün ortaya çıkmıştır. Cemiyet işte o gün doğmuştur. Seçilmiş olan şef, henüz fidan hâlinde bir kral, çevresindeki yardımcıları ise geleceğin soylu kişileridir; yürümekten âciz olup fikirlerine başvurulan ihtiyarlara gelince, onlar da, geleceğin senato üyeleri veya ihtiyarlar meclisi üyeleridirler. Peki, din nasıl doğmuştur? İfade edildiğine göre bu olay, primitif insanın tabiat karşısındaki **korkusundan** kaynaklanmıştır. Fakat korku ile saygı ve sevgi arasında en küçük bir ortak nokta bile mevcut değildir. Olguyu, olayı düşünceye, görünen âlemi görünmeyen âleme ve insanı Tanrı'ya, korku bağlayamaz ki. İnsan, tabiatın karşısında titremekten başka bir şey yapmadığı sürece, henüz insan olmuş sayılmaz. İnsan, ancak, kendisini geçmişe ve geleceğe ve de daha üstün ve daha ondurucu bir şeye bağlayan bağı kavradığı, bu esrarengiz meçhule gönlünü açtığı gün insan olmuştur. Fakat o ilk günkü gönül açışı, o ilk günkü tapınışı nasıl olmuştur?

Fabre d'Olivet, Beyaz Irk'ta atalara tapış tarzına ilişkin olarak çok parlak ve etkileyici bir varsayım öne sürmüştür. Savaşçı bir klânda iki rakip savaşçı döğüş-

mek üzeredirler. Az sonra öfke ile birbirlerine saldıracaklar ve kapışacaklardır. Tam o anda, saçı başı birbirine karışmış bir hâlde bir kadın zuhur eder ve aralarına girer. Bu kadın, rakiplerden birinin bacısı, diğerinin de karısıdır. Gözleri çakmak çakmak ve sesi de emreder tondadır. Soluk soluğa ve dokunaklı bir sesle haykırarak onlara, ormanda, ırklarının Atası olan yiğit cengâveri gördüğünü söyler. Ata, o iki kardeş savaşçının döğüşmesini değil, ortak düşmanlarına karşı el ele vermelerini istemektedir. Coşmuş olan kadının sözleri şunlardır: "Bunları bana söyleyen yüce Atamız'ın gölgesidir, o söyledi bana bunları! Onu gözlerimle gördüm!" Dediğine kendisi de inanmaktadır. Kendisi nasıl inanmışsa, onları da inandırmaktadır. Heyecan ve şaşkınlık içine düşen ve de yenilmez bir gücün etkisiyle ses çıkaramaz hâle gelen rakipler el ele tutuşarak bu ilham sahibi kadına, bir ilâheye bakarmışçasına bakarlar.

Böylesi ilham dolu söylevleri izleyen yüz geri dönüşler, Beyaz Irk'ın tarih öncesi yaşamında, muhakkak ki, çeşitli görünümler altında birçok kez tekrarlanmıştır. Barbar kavimlerde, sinirsel duyarlığı sayesinde gizli olanı, "okültü" ilk sezinleyen ve görünmeyen âlemin mevcudiyetini ilk doğrulayan kişi hep kadınlar arasından çıkmıştır. Yukarıda sözünü ettiğimiz olaya benzer bir olayın sağladığı beklenmedik ve olağanüstü sonuçları bir düşünün hele. Klânda herkes bu mucizeden söz etmektedir. Altında, ilham sahibi kadının yüce Ata'yı gördüğü meşe ağacı, kutsal bir ağaç oluverir. Kadın tekrar tekrar o ağacın altına götürülür ve ayın manyetik etkisiyle keşif ehli hâline gelen kadın, yüce Ata namına kehanetlerde bulunmaya devam eder durur. Kısa zaman sonra bu kadın ve diğer kadınlar, ormanın ağaçsız bölümlerindeki kayaların üzerine çıkarak, rüzgârın ve okyanusun uğultuları

arasında, ataların pırıl pırıl ruhlarını çağırmaya başlarlar; ayın berrak ışığı altında dalgalar hâlinde hareket eden sisin içinde sihirli sözler yardımıyla ruhları çağıran bu kadınları, yürekleri heyecanla çarpan insan kalabalıkları izlemektedir. Yüce Keltler'in sonuncusu olan Ossian, birikmiş bulutların içinden Fingal'i ve arkadaşlarını çağırmaktadır. Görüldüğü üzere, Beyaz Irk'ta, sosyal hayatın temelinde bile atalara tapınma olgusu yatmaktadır. Yüce Ata, halkın Tanrısı olmuştur bile. Din böyle başlamıştır işte.

İş bu kadarla da kalmamaktadır. Kâhin kadının etrafında ihtiyarlar toplaşıp onu, gerek durugörü hâlindeyken ve gerekse kehanet vecdi hâlindeyken gözlemlemeye başlarlar. Onun çeşitli hâllerini incelerler, ifadelerini kontrol ederler ve kehanetlerini yorumlarlar. Keşif hâlinde kehanette bulunduğu sırada kadının yüzünde şekil değişmeleri meydana geldiğini, sözlerinin ahenk kazandığını ve ilhamlarını yükselen sesiyle ciddî ve anlamlı tekdüze bir ezgi tutturarak ifade ettiğini fark ederler **(2).** Arî ırkına mensup halklarca kutsal şeyler olarak kabul edilen şiir ve müzik işte böyle hayat bulmuştur. İlham ve vahiy fikri, ancak bu türden olgular sayesinde şekillenmiştir. Bu durum böyle sürüp giderken, insanlar, karşılarında birden, rahipleriyle, ilâhîleriyle ve ibadetleriyle birlikte dinin beliriverdiğine tanık olmuşlardır.

Farklı renklerdeki diğer halklarla karışmak suretiyle, Beyaz Irk'ın, Arîler'e ait uygarlıklara hayat verdiği Asya'da, İran'da ve Hint'te erkeklerin ilk icraatı, ilâhî ilham konusunda, yetkiyi derhal kadınların elinden kapmak ve onlara üstünlüklerini kabul ettirmek olmuştur. Bu ifadeyle, şüphesiz ancak bilgeleri, rişileri (Hindu bilge-kâhin) ve kâhinleri kastediyoruz. Böylece baskı altına alınmış olan kadın, kâhinliğini ancak evinde sürdürür

hâle getirilmiştir. Fakat, Avrupa'da ise, kadının baskın rolünün izlerine, binlerce yıl boyunca barbar durumda kalmış bulunan aynı kökene mensup halklarda rastlamaktayız. Bu durum İskandinav Pitonisi'nde, Edda **(3)** Voluspası'nda ve Kelt drüidlerinde olduğu gibi, Germen ordularına refakat edip savaş günlerini tayin eden kâhin kadınlarda da, Orfe efsanesinden arta kalmış olan Trakyalı Baküs rahibelerinde (Bakantlar'da) de sürüp gitmiştir. Tarih öncesinin Görücüsü, varlığını, Delf Pitisi'nde **(4)** devam ettirmiştir.

Beyaz Irk'a mensup kâhin kadınlar, drüid okullarında ve de bilgili ihtiyarların veya drüidlerin nezareti altında yetiştirilmekteydiler. Bu rahibeler başlangıçta hayırlı işler başarmışlardır. Sezgileriyle, kehanetleriyle ve coşkularıyla, bu kadınlar, Siyahlar'a karşı yapılmış ve asırlarca sürmüş olan muhtelif savaşlarda Beyazlar'ın başarılı olmalarını sağlamışlardır. Fakat bozuşmalar ve suistimaller zuhur etmekte gecikmemiş ve kendilerini, halkların kaderlerinin efendisi olarak görmeye başlayan bu kadınlar, her ne pahasına olursa olsun, insanlara hükmetmeye kalkışmışlardır. İlhamları kesilince de dehşete başvurmaya yeltenmişlerdir. İnsan kurban etme âdetini icat etmişler ve de bunu dinin temeli hâline getirmişlerdir. Bu konudaki başarılarında ise, başrolü, ırklarına özgü o kahramanlık içgüdüsü oynamıştır. Beyazlar cesur ve ölümü hor gören insanlardı; daha ilk davette koşup başlarını rahibelerin satırlarına teslim ediveriyorlardı. İnsan kıyımı vasıtasıyla, canlılar, ölülerin yanına birer elçi gibi gönderilmiş oluyorlardı ve bunu yapmakla ataların hoşnutluğunu kazandıklarını sanıyorlardı. Drüidler ile kâhin kadınların, ilk şeflerin gözünü yıldırmada pek güzel kullandıkları bu tehdit aracı, zamanla, şahane bir hükmetme silâhı hâline gelmiştir.

İnsan türüne özgü en soylu içgüdülerin, bilgili bir otorite tarafından avuç içine alınmadığı ve üstün nitelikli bir şuur tarafından yönlendirilmediği takdirde nasıl bir sapkınlığa maruz kaldığını gösteren en güzel ilk örnektir bu. Tutkuların rüzgârına terk edildiği takdirde, ilham boş inanç, cesaret yırtıcılık, o güzelim kurban kavramı da zorbalık ve haince işletme konusu hâline dönüşüvermektedir.

Fakat Beyaz Irk, henüz, öfkeli ve deli çocukluk çağını yaşamaktaydı. Ruhsal âlem tutkusuna bulanmış bir vaziyette bulunan insanlık daha nice kanlı çağlar yaşamıştır. Güney Avrupa yoluyla gelip ülkesini işgale başlamış olan **Siyah Irk'ın** saldırıları üzerine akılları başlarına gelmiştir. Savaş, başlangıçta, eşit olmayan şartlar altında cereyan etmiştir. Ormanlarından ve göl üzerindeki evlerinden fırlayıp düşmanın üzerine yürüyen yarı vahşî Beyazlar'ın ellerinde, silâh olarak, uçlarına keskin sivri taş bağlanmış mızraklardan ve oklardan başka bir şey yoktu. Siyahîler'in ellerinde ise, endüstrisi gelişmiş uygarlıklarının tüm imkânları mevcuttu, yani demirden silâh da kullanıyorlardı, tunçtan zırh da. İlk temasla birlikte ezilip perişan duruma düşmüş ve esir alınmış olan Beyazlar böylece **kitleler hâlinde Siyahîler'e kölelik etmeye** başlamışlar ve de taş işlemek ve yüksek fırınlara maden taşımak zorunda kalmışlardır. Ama bir yolunu bulup da kaçıp kurtulmayı başarmış olan bazı beyaz köleler, beraberlerinde, Siyahîler'e ait görenekleri, sanatları ve bilimlerinin bazı bölümlerini memleketlerine taşımayı da başarmışlardır. **Siyahîler'den çok önemli iki şey öğrenmişlerdir: Madenleri eritmeyi ve kutsal yazı yazmayı,** yani hayvan derilerinin, taşların veya dişbudak kabuklarının üstüne esrarengiz hiyeroglifik işaretler yardımıyla bazı düşüncelerini dökmeyi; Keltler'in harfle-

ri işte böyle ortaya çıkmıştır. Eritilmiş ve sonra da dövülmüş maden, silâh hâline dönüşmüş; kutsal yazı da, bilimin ve dinî geleneğin temelini oluşturmuştur. Siyah ve Beyaz Irklar arasındaki savaşlar, Pirenelerle Kafkaslar ve de Kafkaslarla Himalâyalar arasında asırlarca devam etmiştir. Bu dönemler zarfında Beyazlar, vahşî hayvanlar gibi hayat sürdükleri ormanlara çekilmişler ve tekrar saldırıya geçmek üzere en uygun zamanı orada kollayıp durmuşlardır. Asırdan asıra cüretlenmişler, savaşmayı öğrenmişler, daha gelişmiş silâhlar imal etmişler ve bu sürecin sonunda da Siyahîler'e galebe çalıp onların kentlerini yerle bir etmişler ve onları Avrupa'dan kovmuşlardır; bununla da yetinmeyip Afrika'nın kuzeyini ve de Melânîlerce işgal edilmiş durumdaki Asya'nın merkezini ele geçirmişlerdir.

Her iki ırkın birbirine karışma olgusu, iki şekilde cereyan etmiştir: Barışçı zihniyetle koloniler kurarak veya savaş yoluyla toprak ele geçirerek. İnsanlığın, tarih öncesine ait geçmişini görüp tasvir etmiş olan şu harika görücü Fabre d'Olivet, Samî ve Arî asıllı halkların kökenleri konusunda ışıl ışıl bir görüş ortaya koyarken işte bu olgudan hareket etmiştir. Siyahîler'in egemenliklerini kabul eden ve dinî inisiyasyonu onların rahiplerinden öğrenen beyaz sömürgelilerin siyah derililere baş eğişleri de o çağlara rastlamaktadır, Menes öncesi Mısırlılar, Araplar, Fenikeliler, Kaldeliler ve Yahudiler gibi Samî halkların ortaya çıkışları da. Arî uygarlıkları ise, aksine, Beyazlar'ın Siyahîler üzerinde egemenlik kurduğu çağlara rastlamaktadır; bu uygarlıklar İran, Hint, Yunan ve Etrüsk topraklarında doğmuşlardır. Şunu da belirtelim ki, Arî halklar tabiri, bize, eski çağlarda barbar ve göçebe hâllerini muhafaza etmiş olan İskitler, Getler, Sarmatlar, Keltler ve Germenler gibi beyaz halkların tü-

münü de ilham etmektedir. Bu iki ulus kategorisi arasında dinlerin ve yazının temelden farklı oluşu bu sebepten kaynaklanmaktadır. Başlangıçta Siyah Irk'a özgü entelektüelliğin ağır bastığı Samîler'de, halk seviyesindeki puta taparlığın ötesinde, tektanrıcılığa doğru bir eğilim mevcuttu; görülemeyen, şekle sahip bulunmayan Mutlak Tanrı kavramı, Siyah Irk'a mensup rahiplerin ve de onların gizli inisiyasyonlarının temel dogmalarından birini teşkil etmekteydi. Savaşlardan zaferle çıkmış veya arılıklarını muhafaza etmiş olan Beyazlar ise, aksine, çoktanrıcılığa, mitolojiye meyyaldiler ve ulûhiyeti kişileştirme yanlısıydılar; bu durum, onların, tabiata karşı olan aşklarından ve atalarına tapınış geleneklerinden ileri gelmekteydi.

Samî ve Arî ırkların yazı yazış tarzları arasındaki temel farkın sebebi de aynıdır. Tüm Samî Irk mensubu ulusların sağdan sola, tüm Arî Irk mensubu ulusların da soldan sağa doğru yazışlarının sebebi nedir acaba? Fabre d' Olivet'nin bu konuda öne sürdüğü sebep orijinal olduğu kadar ilginçtir de. Bu sebep sayesinde gözlerimizin önüne o meçhul geçmişin gerçek bir manzarası serilmektedir.

Tarih öncesi çağlarda halka kadar inmiş bir yazının mevcut olmadığını herkes bilmektedir.Yazının kullanılabilir hâle gelişi, ancak, fonetik yazıyla, yani kelimenin seslerini harflerle tasvir etme sanatıyla birlikte mümkün olmuştur. Fakat hiyeroglifik yazının,yani nesneleri işaretler vasıtasıyla tasvir etme sanatının geçmişi, insanlık tarihi kadar eskidir. Ve primitif çağlarda, kutsal bir şey, dinî bir fonksiyon ve de ilâhî bir ilham gibi telâkki edilmiş olan yazı, bu özelliğiyle ruhban sınıfının imtiyazı olarak kalmıştır. Güney yarımküresinde Siyahî rahipler, esrarengiz işaretlerini hayvan derilerinin veya taş bloklarının üzerine resmederlerken yüzlerini güney kutbu is-

tikametine çevirmeyi âdet hâline getirmişlerdir; böyle olunca da, yazmaya başlarken elleri, ışık kaynağına, yani doğuya doğru harekete geçmekteydi; bundan da anlaşılacağı üzere yazıları **sağdan sola doğruydu.** Beyaz ırk'a mensup rahipler, yani kuzeyli rahipler, siyahî rahiplerin yazılarını öğrenince onlar gibi yazmaya başlamışlardır. Ama, millî şuurları ve ırkî gururlarıyla birlikte kökenlerine ilişkin duyguları da gelişince kendilerine özgü işaretler icat etmişler ve de yüzlerini güneye doğru, yani Siyahlar'a ait ülkeye doğru çevirecekleri yerde, kuzeye doğru, yani Ataları'nın ülkesine doğru çevirmeyi tercih etmişler ve böylece, yazı yazarken, elleri, **batıdan itibaren doğuya** doğru hareket etmiştir. Demek ki onların yazış tarzları soldan sağa doğruydu. Kelt, Zent, Sanskrit, Yunan ve Lâtin yazıları gibi Arî ırk yazılarının yönleri buradan kaynaklanmıştır. Bu yazılar hep güneşe doğru, **yani dünya hayatının kaynağına doğru koşup durmuşlardır;** ama gözleri ise kuzeye, yani o semavî tanyeri kızıllıklarının kaynağı ve Ataların vatanı olan kuzeye bakmıştır.

Samî akım ile Arî akım, tüm fikirlerimizi, tüm mitoloji ve dinlerimizi, tüm sanatlarımızı, bilimlerimizi ve felsefelerimizi getirip bize teslim eden iki ırmak rolünü üstlenmişlerdir. Bu iki akımın her biri de, bize, bağdaştıkları ve dengelendikleri zaman hakikatin (vérité) ta kendisini oluşturan birer görüş sunmaktadır; bunlar, hayata ilişkin iki karşıt görüştür. **Samî akım, kesin ve üstün düzeyli prensipleri içermektedir, yani, uygulamada insanlık ailesini bir bütün hâline getiren yüce bir prensip namına teklik ve evrensellik görüşünü ortaya koymaktadır. Arî akım ise, tüm yerküresel âlemlerde ve tüm dünya ötesi âlemlerde hüküm süren yukarılara tırmanış görünümlü bir evrim görüşünü içermekte ve uygulamada,**

tabiatın ve ruhun muhtelif özlemlerinin zenginliği namına, tekâmül şekillerinin sayısız çeşitliliğini ortaya koymaktadır. Samî deha, Tanrı'dan insana doğru bir inişi, Arî deha ise, insandan Tanrı'ya doğru bir tırmanışı temsil etmektedir. Birisi, (Samî olanı) iki ağzı keskin bir kılıçla ve yıldırımla teçhiz edilmiş bir hâlde yeryüzüne inen yargılayıcı bir **baş melek** ile; diğeri (Arî olanı) ise, elinde sevinç simgesi semavî ateşi tutan ve Olimpos'u bakışlarıyla ölçüp biçip düzene koyan **Promete** ile tasvir edilmektedir.

Bizler, içimizde bu iki dehayı da (5) taşımaktayız. Bazen birinin, bazen de diğerinin tesiri altında kalarak düşünmekte ve hareket etmekteyiz. Bunlar, istidatlarımızın bünyesinde birlikte eritilip kalıba dökülmüş hâlde değil, fakat karışım hâlinde bir arada bulunmaktadırlar. Birbirleriyle çelişki içinde bulunmakta ve de sosyal hayatımızda ve kuruluşlarımızda olduğu gibi kişisel duygularımızda ve süptil düşüncelerimizde de birbirleriyle mücadele edip durmaktadırlar. Spiritüalizm ve natüralizm adları altında özetlenebilecek olan muhtelif şekiller altında gizlenmiş hâlde de bulunan bu iki deha, yani bu iki **ayırıcı nitelik**, tartışmalarımızı ve mücadelelerimizi egemenlikleri altında tutmaktadırlar. **Birbirleriyle bağdaşamayan ve birbirlerini bir türlü yenemeyen bu iki unsuru, kim birleştirecektir? İnsanlığın gelişimi ve selâmeti, bunların bağdaşmasına ve bir sentez oluşturmasına bağlıdır.** Bu kitapta, gerilere gidip her iki akımın kaynağına, her iki dehanın başlangıç noktasına doğru tırmanışımızın sebebi budur işte. Tarihteki dalaşların, dinler arası savaşların ve kutsal metinlerdeki çelişkilerin ötesine geçip, dinlere ilk hızı vermiş olan kurucuların ve peygamberlerin şuur yapılarına ulaşacağız. Bu insanlar, yukarının derin sezgisine ve ilhamına, verimli tesirler sunan

kudretli nuruna sahip insanlardı. Evet, sentez, onların iç varlıklarında mevcuttu. Fakat o **kutsal ışın,** canlılığını, haleflerinde, o ilk hâliyle sürdürememiş, solmuş ve kararmıştır; ancak, tarihin herhangi bir anında zuhur edip o ışığın odağına ulaşabilmiş olan bir peygamberle, bir mitoloji kahramanıyla (héros) veya bir görücüyle (voyant) birlikte tekrar canlanmış ve tekrar ışıldar hâle gelmiştir. Zira hedef, sadece hareket noktasından görülebilir; tıpkı gezegenlere özgü hareketlerin pırıl pırıl parlayan güneşten görülüşü gibi.

Sürekli, kademeli ve tabiat gibi çok şekilli olan, fakat kaynağı itibarıyla hep aynılık arz eden, hakikat gibi tek ve de Tanrı gibi değişmez olan vahiy veya ifşaat budur işte.

Samî akım üzerinde gerilere gittiğimizde, Musa vasıtasıyla, mabetleri otuz bin yıllık bir bilgi birikimi içeren -Manéthon'a göre- Mısır'a; Arî akım üzerinde gerilere gittiğimizde ise, Beyaz Irk tarafından başarılmış bir fethin ürünü olan ilk büyük uygarlığın gelişim gösterdiği yere, yani Hint'e ulaşmaktayız. Hint ve Mısır, dinlere analık etmiş iki büyük merkezdir. **Büyük inisiyasyonun sırrına bu iki merkez nail olmuştur.** Biz işte bu merkezlerin tapınaklarını ziyaret edeceğiz.

Fakat bu merkezlerdeki bilgiler bizi daha da yukarılara tırmandırmaktadır, yani yukarıki satırlarda sözünü ettiğimiz birbirine zıt iki dehanın ilkel bir masumiyet ve harika bir ahenk içinde birbirleriyle birleşip bütünleşmiş gibi göründüğü bir çağa sürüklemektedir. Bu çağ, primitif Arî çağıdır.Modern bilimin hayranlık uyandırıcı çalışmaları ile karşılaştırmalı filolojinin, mitolojinin ve etnolojinin araştırmaları sayesinde o eski çağı incelemek artık mümkün hâle gelmiştir. Kendi yankılarından başka bir şey olmayan vedik ilâhîlerin arasından

o çağın çevre hatları, o ataerkil yapıdaki sadeliğiyle ve o görkemli arılığıyla hemen belirivermektedir. Bu çağ, şairlerin hayal ettiği o çocuksu altın çağdan hiç de aşağı kalır yanı olmayan erkeklik ve yiğitlik çağıdır. Gerçi o çağda da ıstırap ve mücadele mevcuttu, ama o çağın insanları, daha sonraki çağlarda bir daha örneği görülemeyecek derecede bir güven duygusuna, bir güce ve bir serinkanlılığa sahiptiler.

Hint'te, düşüncenin derinleştiğine, duyguların inceldiğine; Yunan'da da tutkuların ve fikirlerin, sanat itibarı örtüsüne ve sihirli güzellik giysisine büründüğüne tanık olunmaktadır. Ama moral yücelik ile entelektüel yükseklik açısından, vedik ilâhîleri, hiç bir şiir sollayamamaktadır. Çünkü onlarda, tabiattaki ulûhiyete, onu sarıp sarmalayan görünmez âleme ve de her şeyin içine işlemiş hâlde bulunan yüce birliğe ve tekliğe ilişkin bir duygu mevcuttur.

Böyle bir uygarlık nasıl doğmuştur? Irklar arası savaşların ve tabiatla mücadelenin orta yerinde böylesine **yüksek bir istidat** nasıl gelişmiştir? Çağdaş bilimin araştırmaları ile tahminleri işte bu noktada takılıp kalmaktadırlar. Fakat halkların, ezoterik (bâtınî, derunî) anlamda yorumlanmış olan dini daha da eskilere uzanmakta ve Arî çekirdeğinin İran'daki ilk konsantrasyonunun, bizzat Beyaz Irk'ın sinesinde gerçekleştirilmiş bir operasyon sonucunda meydana geldiğine ve bu operasyonun da, halkına, Beyaz Irk'ın dehasına elverişli bir din ve bir yasa sunmuş olan muzaffer bir yasa koyucusunun rehberliği altında cereyan ettiğine kanaat getirmemizi mümkün kılmaktadır.

Persler'in kutsal kitabı olan Zend-Avesta, gerçekten de, bu kadim yasa koyucusundan Yima adıyla söz etmektedir ve Zerdüşt, yeni bir dinin temellerini atarken bu

selefine, yani Ahura Mazda'nın (Ormuzd), kendisiyle ilk konuştuğu insana başvurmuştur, tıpkı İsa'nın Musa'ya başvuruşu gibi. Pers şairi Firdevsî bu yasa koyucusunu şöyle adlandırmaktadır: Siyahîler'in fatihi olan Cemşid. Hindu destanı Ramayana'da, bu şahıs, Hint hükümdarı kaftanına bürünmüş ve ileri bir uygarlığın ihtişamına gark olmuş Rama adlı bir insan olarak tanıtılmaktadır; fakat belirgin iki özelliğini de muhafaza etmektedir: Muzaffer yenilikçi ve inisiye (mürşit). Mısır tradisyonlarında Rama çağı, sırlar ilâhesi İsis'in saltanat döneminden önce yer almış olan ışık ilâhı Osiris'in saltanat dönemi olarak adlandırılmaktadır. Yunan'da ise, yarı ilâh sayılan o kadim kahraman, Sanskritçe Deva Nahuşa'dan gelen ve kutsal yenilikçi anlamını taşıyan Diyonizos adıyla anılmaktaydı. Hatta Orfe, bu adı, kutsal Zekâ'ya bile vermiş ve de şair Nonnus, Elözis tradisyonlarına dayanarak, Hint'in Diyonizos tarafından fethini terennüm etmiştir.

Aynı bir çemberin yarıçapları gibi, tüm bu geleneksel bilgiler de, etrafa hep, ortak bir merkezden yayılmışlardır. Üzerlerinde gerilere gidildiğinde daima bu merkeze ulaşılmaktadır. Vedalar Hindi'nin ve Zerdüşt İranı'nın ötelerinde yer alan Beyaz Irk'a ait alaca karanlıkların içinde, başında fatih ve inisiye tacı, elinde de, tüm ırkları aydınlığa kavuşturacak olan mistik ateş, yani kutsal ateş olduğu hâlde Arî dininin ilk kurucusunu kadim İskit ormanlarından çıkar bir hâlde görür gibi olmaktayız.

Bu kişiliği tekrar su yüzüne çıkarma onuru Fabre d'Olivet'ye aittir; oralara götüren ışıklı yolu o açmıştır **(6);** biz de bu yolu izleyerek, kendimize göre, çağrışımlar yaptırmaya gayret edeceğiz.

II

RAMA'NIN MİSYONU

GÜNÜMÜZDEN dört ilâ beş bin yıl önce, Atlantik okyanusu ile kutup denizleri arasında yer almakta olan kadim **İskit ülkesi** sık ormanlarla kaplıydı. Bu ülkenin ada hâlinde zuhur edişini görmüş olan Siyahîler bu kıtayı "denizden çıkmış toprak" diye adlandırmışlardır. Sahilleri yemyeşil, koyları nemli ve derin, ırmakları düş kurdurucu, gölleri kopkoyu ve dağları bulutlarla kaplı böyle bir Avrupa ile güneş altında kavrulan beyazlaşmış kendi toprakları arasında öyle bir tezat mevcuttu ki! Tarımı yapılmayan, fakat göz alabildiğine uzanan o otlarla kaplı ovalar da hayvanların çığlıklarından, mandaların böğürmelerinden ve yeleleri rüzgârda uçuşan vahşî at sürülerinin koşuşmalarından başka bir şey işitilmiyordu. Bu ormanlarda oturan beyaz derili insan artık mağara insanı değildi. Toprağın sahibi olmayı çoktan başarmıştı. Çakmaktaşından bıçak ve balta ile yayı ve oku ve de sapanı ve kementi icat etmişti. En sonunda da kendisine iki sadık dost, iki savaş arkadaşı bulmuştu: Köpek ve at. Evcilleştirdiği köpek, yuvasının fedakâr muhafızı olmuştu. At sayesinde de toprağı fethedip diğer hayvanları egemenliği altına almıştı; böylece yaşadığı mekânın kralı hâline gelmişti. Vahşî atlara bindiklerinde, bu insanlar, ortalığı yıldırımlar gibi kasıp kavurmaktaydılar.Ayıları ve kurt-

ları vurmakta, o zamanlar ormanlarımızda yaşamakta olan panterleri ve aslanları dehşete düşürmekteydiler.

Uygarlık başlamıştı bir kere: Taslak hâlinde aile ile klan ve ilkel toplum şekillenmişti. Hiperborealılar'ın oğulları olan İskitler her yere taştan anıtlar (menhir) diker olmuşlardı.

Herhangi bir reis öldüğü zaman, mezarına, cenazesiyle birlikte silâhları ve atı da gömülmekteydi; bundan maksat, bu savaşçıya, bulutların ötesine ulaşıp öte âlemdeki ateşten ejderhayı öldürme imkânını sunmaktı. Vedalar'da ve İskandinavyalılar'da önemli bir rol oynayan at kurban etme geleneği işte bu zihniyetten kaynaklanmıştır. Görüldüğü gibi, din, atalara tapınma olgusuyla birlikte başlamıştır.

Evrenin Ruhu diye de algıladıkları bir ve tek Tanrı'yı, Samîler çölde ve yüce dağ başlarında ve de yıldızlarla bezeli uzayın sonsuzluklarında; İskitler ve Keltler ise Tanrıları'nı, yani muhtelif ruhları, ormanlarının derinliklerinde bulmuşlardır. Görünmeyen âlemin ilk ürpertilerini orada hissetmişler, öte âlemin vizyonlarını orada görmüşler ve seslerini yine orada dinlemişlerdir. Beyaz Irk'ın ormana karşı olan tutkusunun kaynağı bu duygudur işte; iç açıcı da olsa, korkunç da olsa orman onun için bir sevgilidir. Yaprakların müziği ile ayın sihri tarafından cezbedilen beyaz insan, oraya çağlar boyunca tıpkı, büyük anne Hertha'nın mabedindeki Jouvence (gençlik) çeşmesine gelir gibi gelmiştir. Zira ilâhları, aşkları ve yitip gitmiş sırları hep orada uyumaktadır.

En eski çağlardan beri keşif ehli kadınlar, kehanetlerini hep ağaçların altlarında ifşa etmişlerdir. Her halkın, kendine özgü büyük bir kâhini vardı: İskandinavyalılar'ınkinin adı Voluspa idi ve drüid rahibelerinden oluşma bir okulu yönetmekteydi. Başlangıçta soylu bir

anlamda davranış göstermiş olan bu kadınlar, daha sonraları, ihtiraslı ve acımasız insan kimliğine bürünmüşlerdir. **Kısacası, dürüst kâhinler zamanla kötü sihirbazlar hâline gelmişlerdir. İnsan kurban etme âdetini onlar koymuşlar** ve böylece dolmenlerin üzerinden durmadan insan kanı akmasına yol açmışlardır; rahiplerin uğursuz ilâhîleri ile İskit halkının alkış ve haykırışlarının eşliğinde insan kanı akmıştır da akmıştır.

Bu rahiplerin arasında, kendisi de rahip olan Ram adlı bir genç de yer almaktaydı, fakat bu delikanlının gelişmiş varlığı bu kan dökücülüğe, bu vahşete karşı isyan hâlindeydi.

Bu genç drüid sakin ve ciddî bir insandı. Bitkileri tanımada, harika özelliklerini ortaya koymada, onları imbikten geçirip çeşitli ilâçlar yapmada şaşılacak derecede maharet sahibiydi; ayrıca, yıldızlar ve tesirleri konusunda da çok bilgiliydi. Uzaktaki şeyleri görüyor ve keşfediyordu. Bu özelliğiyle en ihtiyar drüidler üzerinde bile bir saygınlık uyandırmıştı. Sözlerinden ve varlığından etrafa hayırlı tesirler saçılıyordu. Uğursuz kehanetlerini taşkınlıklar ve çırpınmalar içinde ifade eden şu beddua çığırtkanlarının, yani drüid rahibelerinin delilikleriyle onun bilgeliği arasındaki tezat derhal fark edilmekteydi. Drüid rahipleri onu **"bilen"** diye, halk ise **"barış ve huzur sözçüsü"** diye adlandırmaktaydı.

İlâhî bilimin özlemiyle yanıp tutuşan Ram, tüm İskit ülkesinde ve Güney ülkelerinde birçok seyahatler yapmıştı. Kişisel bilgisine ve ağırbaşlılığına hayran kalmış olan Siyahî rahipler ona gizli bilgilerinin bir bölümünü öğretmişlerdi. Kuzeyde bulunan ülkesine döndüğünde Ram, insan **kurban etme âyinlerinin** iyice çığırından çıktığını görüp dehşete kapılmıştır. Bu tutum, ırkının mahvıyla sonuçlanacağa benziyordu. Drüid rahibelerinin ki-

birleri, drüid rahiplerinin tutkuları ve halkında boş inançları sayesinde alıp yürümüş olan bu âdetle nasıl mücadele edecekti? O sıralarda Beyazlar'ın üzerine bir başka felâket daha çökmüştü ve Ram bunu **kutsallığa karşı işlenmiş olan kabahatlerin** cezası olarak telâkki etmekteydi. Güney ülkelerine sefer düzenleyip de Siyahîler'le temasa geçmiş olan Beyazlar, dönüşlerinde, ülkelerine veba türünden korkunç bir hastalık taşımışlardı. Bu hastalık insanın kanında tahribata yol açıp hayat kaynaklarını kurutmaktaydı. Tüm vücut siyah lekelerle kaplanmakta, nefes kokmakta, şişen ve yaralar yüzünden delik deşik olan kollar ve bacaklar şekil değişikliğine uğramaktaydı; bunun sonucu olarak da hasta, dayanılmaz acılar içinde kıvranmaktaydı. Hastalık, canlıların nefesi ve ölülerin kokusu vasıtasıyla bulaşmaktaydı. Bu yüzden de, av hayvanlarının bile terk ettiği ormanların derinliklerinde binlerce insan yerlere serilip hırıltılar içinde can vermekteydi. Bu duruma çok üzülen Rama ise harıl harıl bir kurtuluş çaresi aramaktaydı.

Ram daima bir meşe ağacının altında meditasyona dalmaya alışıktı. Bir akşam, ırkının başına gelmiş olan felâketi uzun uzun düşündükten sonra ağacın dibinde uyuya kalmıştı. Uyuduğu sırada bir sesin, kendisini ismen çağırdığını hissetmiş ve uyanmıştı veyahut da uyandığını sanmıştı. Karşısında, tıpkı kendisi gibi beyaz drüid giysisi taşıyan iri yarı bir adam durmaktaydı. Elinde, **üzerine yılan sarılmış bir sopa vardı.** Durumu kavrayamayıp şaşkına dönmüş olan Rama bunun ne anlama geldiğini öğrenmek istemişti. Fakat meçhul adam onu elinden tutmuş ve ona, altında meditasyona daldığı ağacın bir dalında bulunan ökseotunu gösterip şöyle demişti: "Ey Ram! Aradığın ilâç budur işte." Ardından da koynundan küçük bir altın bıçak çıkarıp dalı kesmiş ve Ram'a uzat-

mıştır. Ökseotunu nasıl kullanacağını tarif ettikten sonra da kaybolup gitmiştir.

Bunun üzerine Ram tamamen uyanmış ve kendini çok rahat hissetmişti. İçinden bir ses ona, selâmet yolunu bulduğunu fısıldamaktaydı. Altın oraklı ilâhi dostun öğütlerine göre ökseotunu işleme tâbi tutup ilâcı hazırlamış ve mayalı bir içkiye karıştırarak hastalardan birine içirmiştir; hasta derhal iyileşmiştir. Gerçekleştirdiği harika şifa olayları, onun, tüm İskit ülkesinde tanınmasıyla sonuçlanmıştır. Böylece de herkes tarafından aranan bir insan hâline gelmiştir. Kendisine danışan drüid rahiplerine keşfinden söz etmiş ve hemen ardından da bu ilâcın, halk üzerindeki otoritenin idamesi bakımından ruhban sınıfının sırrı olarak kalmasını tembihlemiştir. Ellerinde ökseotu dalları olduğu hâlde tüm İskit ülkesini gezen şakirtlerine birer ilâhî haberci nazarıyla, Ram'a da yarı ilâh nazarıyla bakılmaya başlanmıştır.

Böylece yeni bir dinin temeli atılmıştır. O günden itibaren ökseotu kutsal bir ot niteliği taşır olmuştur. Ram, **Noel** bayramını, yani yılın başına yerleştirdiği ve de Ana-Gece veyahut da **yeniden diriliş diye adlandırdığı selâmete eriş bayramını** tesis etmek suretiyle bu olayın anısını kutsallaştırmıştır. Ram'a rüyada görünerek ökseotu hakkında bilgi vermiş olan esrarlı varlığa gelince, o, Avrupa Beyazları'na özgü ezoterik tradisyonda Aesc-heyl-hopa (selâmet umudu odundadır) diye adlandırılır olmuştur. Yunanlılar, elinde kadüse **(7)** görünümlü sihirli bir çubuk tutan tıp ilâhı olarak tasvir ettikleri bu varlığa Eskülâp (Aesculapius) demişlerdir.

Ama Ram'ın hedefi daha da yüceydi. O, halkını, vebadan da beter bir başka dertten de, yani moral dertten de kurtarmak istemekteydi. Rahiplerin reisi seçilir seçilmez yaptığı ilk iş, tüm drüid rahip ve rahibe okullarına, insan

kurban etme âdetine derhal son vermelerini emretmek olmuştur. Ta okyanus sahillerine kadar yayılmış olan bu haber, bazıları tarafından sevinçle karşılanmış, bazıları tarafından da kutsallığa hakaret diye nitelendirilmiştir. Otoritelerini yitirme tehlikesiyle yüz yüze gelmiş olan drüid rahibeleri bu yiğit insana lânet okumaya ve ona tuzaklar kurmaya koyulmuşlardır. Egemenliklerini sürdürmenin tek yolu olarak insan kurban etme âdetine bel bağlamış olan drüid rahipleri de başka yollardan onun kuyusunu kazmaya başlamışlardır. Halkın bir bölümü onu göklere çıkarırken, bir bölümü de ona lânet okumuştur. Ama o, gerilemek şöyle dursun, aksine, konunun üstüne üstüne gitmiş ve de sancaklarına işlenmek üzere yeni bir sembol bile ortaya atmıştır.

O sıralarda her aşiretin sancağında, o aşiretin özelliklerini yansıtan bir hayvan sembolü yer almaktaydı. Şeflerden bazıları ahşap saraylarının cephelerine **turna kuşu, kartal veya akbaba,** bazıları da **domuz** veya **manda kafası** çakmaktaydılar; arma biliminin kökeni bu zihniyete dayanmaktadır işte.Fakat İskitlerce tercih edilen sancak işareti, Thor diye de adlandırdıkları **Boğaydı** (Taureau) ve de **hayvanî gücü ve şiddeti** temsil etmekteydi. Boğaya karşıt olmak üzere Ram, **sürünün cesur ve barışçıl şefi demek olan Koçu kabul etmiş** ve onu, tüm yandaşları bir araya getirme sembolü olarak benimsemiştir. İskit ülkesinin göbeğine dikilmiş olan bu sancak, genel bir patırtının ve zihinlerdeki gerçek bir devrimin simgesi hâline gelmiştir. Beyaz Irk'a mensup halklar iki cepheye bölünmüşlerdir. Böğüren hayvanlık aşamasından sıyrılıp, kendisini kutsal insanlığa ulaştıracak olan görünmez mabede ait merdivenin ilk basamağına ayağını koyan Beyaz Irk'ın ruhu bile ikiye ayrılmıştı sanki. Thor yandaşları "Koça ölüm!" diye, Ram'ın dostları da "Boğayla

mücadele!" diye bağırmaktaydılar. Korkunç bir savaş neredeyse çıktı çıkacak gibiydi.

Bu ihtimal karşısında Ram tereddüt etmiştir. Böyle bir savaşa meydan vermek demek, kötülüğü azdırmak ve ırkını kendi elleriyle mahva sürüklemek demekti. İşte tam o sırada yeni bir rüya daha görmüştü.

Fırtınalı gökyüzü, dağların zirvelerini kaplayan ve ormanların doruklarını yalayıp geçen bulutlarla kaplıdır. Bir kaya üzerinde ayakta duran saçı başı dağınık bir kadın, eli kolu bağlı yakışıklı bir savaşçıyı öldürmek üzeredir. Bunun üzerine Ram, kadına doğru seyirterek "Atalar namına, dur!" diye haykırır. Rakibini tehdit eden drüid rahibesi, bıçak gibi sivri bakışlarını onun üzerine diker. Fakat birden gök gürler, şimşek çakar ve hemen ardından pırıl pırıl bir çehre belirir. Onun etkisiyle orman kül olur ve rahibe yıldırım çarpmışçasına yere serilir, bağlarından kurtulmuş olan esir savaşçı bu pırıl pırıl deve meydan okurcasına bir ifadeyle bakar. Ram korkmamıştır, zira tezahür etmiş olan varlığı derhal tanır; bu, meşe ağacının altında kendisine daha önce de hitap etmiş olan kutsal varlıktır. Ama bu sefer daha da güzel bir görünüm altında belirmiştir; zira her yanı ışık içindedir. Ve Ram, geniş sütunlu bir açık hava mabedinde bulunmaktadır. Yanında, gözleri ölüme meydan okuyan savaşçı durmaktadır. Döşeme taşlarının üzerine serilmiş olan kadın ölmüş gibidir. **Semavî Varlığın sağ elinde bir meşale,** sol elinde de bir kupa vardır. Lütufkâr bir edayla gülümseyerek şöyle hitap eder: **"Ram, senden hoşnutum. Bu meşaleyi görüyor musun? Bu, ilâhî Varlığın kutsal ateşidir.** Bu kupayı görüyor musun? Bu kupa, Hayat ve Aşk kupasıdır. Meşaleyi erkeğe, kupayı da kadına ver." Varlığın emrettiklerini Ram aynen yerine getirir. Meşale erkeğin ve kupa da kadının eline geçer geçmez sunağın üzerinde derhal

kendiliğinden bir ateş yanar ve ateşin ışığında ikisi birden kutsal Eşler hâline dönüşüverirler. Aynı anda mabet de genişler ve sütunları göklere kadar yükselir; kubbesi, gökyüzü oluverir. O sırada Ram da, kendisini, yıldızlı gökyüzü altındaki yüksek bir dağın tepesinde bulur. Yanı başında ayakta duran Varlık ona **burçların anlamlarını açıklamakta** ve zodyakın pırıl pırıl işaretlerini tefsir ederek ona insanlığın mukadderini okutmaktadır.

Ram, Varlığa "Ey görkemli Varlık, kimsin sen?" diye sorar. Varlık da şöyle cevap verir: "Bana Deva Nahuşa, yani **ilâhî Zekâ** derler. **Benim ışığımı dünyanın üzerine sen yayacaksın; ne zaman beni anarsan derhal yanında olacağım.** Haydi, şimdi yoluna git." Ve Varlık, eliyle ona doğuyu gösterir.

III
TOPTAN GÖÇ VE FETİH

Bu rüyası sırasında Ram, kendi misyonunu ve ırkının o muazzam kaderini görmüş ve de o andan itibaren tereddüt bile etmez olmuştur. Avrupa'daki halklar arasında savaş çıkarmaktan vazgeçmiş ve ırkına mensup seçkin toplulukların önüne geçip onları Orta Asya'ya götürmeye karar vermiştir. Vatandaşlarına kutsal ateş dinini tesis edeceğini; insan kurban etme âdetini kökten lâğvettiğini; Ataların, bundan böyle, üzerlerinden insan kanı damlayan kayaların üzerinde rahibeler vasıtasıyla değil, fakat evlerdeki o tüm kirleri arıtan ateşin yanı başında ailenin babası ve anası vasıtasıyla ve de bir dua eşliğinde, yani hayranlık ifade eden bir ilâhî eşliğinde çağrılacağını ilân etmiştir. Evet, aileyi, klanı, aşireti ve tüm halkları birbirlerine, sunakta yakılan ve de gözle görünmez nitelikli **semavi ateşin ileticisi ve sembolü olan ateş,** yani yeryüzünde yaşayan Tanrı'nın odağı mesabesindeki ateş bağlayacaktı. Ancak, bu ürünü devşirebilmek için de akı karadan ayırt etme gerekiyordu; tüm gözü karaların Avrupa'yı terk edip, yeni bir kıtayı, bakir bir kıtayı fethetmek üzere yollara düşmesi gerekiyordu. Yasasını o kıtada ortaya koyacaktı; yeniden **diriltici ateş dinini** orada tesis edecekti.

Bu teklifi, genç ve maceraya susamış bir halk tarafından heyecanla karşılanmıştı. Koç'u izlemek isteyen-

lerin toptan göçünü ilân etmek üzere dağlarda ateşler yakılmış ve aylar boyunca muhafaza edilmişti. Halkların yüce yol göstericisinin nezareti altında o müthiş göç, yeri göğü sarsarak başlamış ve Asya'nın göbeğine doğru harekete geçmişti. Kafkaslar katedilirken Siyahîler'e ait birçok dev kale fethedilmek zorunda kalınmıştı. Bu zaferlerin anısını belgelemek üzere, Beyazlar'a ait koloniler, Kafkaslar'daki kayaları yontarak dev **koç başları** meydana getirmişlerdir. Ram, yüce misyonuna lâyık bir insan olduğunu her hâliyle göstermişti. Zorlukları halletmiş, düşüncelere nüfuz etmiş, istikbali önceden görmüş, hastaları şifaya kavuşturmuş, asileri yatıştırmış ve cesaretleri tahrik etmişti. Demek ki, Kayra Makamı diye adlandırdığımız semavî kudretler, Borealı (kuzeyli) ırkın yerküre üzerindeki egemenliğinin gerçekleşmesini murat etmekteydi ve bu nedenle de onun yolunu Ram'ın dehası vasıtasıyla ışıklara gark etmekteydi. Vahşî hâlden kurtulmasını temin etsinler diye bu ırkın içinden daha önce ikincil dereceli ilham sahipleri zuhur etmemiş değildi. **Ama, sosyal yasayı, ilâhî yasanın bir ifade şekli gibi telâkki etmeyi ilk kez başarmış olan Ram, bir doğrudan ilham ehli olduğunu** ve de bunda en üst dereceye mensup bulunduğunu göstermiştir.

Sarı kanla karışmış hâlde bulunan kadim İskit aşiretleri ile, yani Orta Asya'da oturmakta olan Turanlılar'la dostluk ilişkileri kurmuş olan Ram, onları, İran'ın fethi sırasında kendi saflarına katmış ve onlarla birlikte Siyahîler'i oradan kovmuştu; böylece arzusu yerine gelmiş ve Orta Asya, saf Beyaz Irk mensubu bir halkın vatanı ve de tüm insanların ışık odağı kimliğine kavuşmuştu. Zerdüşt'ün ifadesine göre, Ram, şu hayranlık uyandırıcı **Ver** kentini orada kurmuştur. **Toprağı sürmeyi ve ekmeyi öğretmiş ve böylece buğdayın ve üzümün babası**

olmuştu. Mesleklere göre kast düzenini tesis etmiş ve halkı rahipler, savaşçılar, çiftçiler ve sanatçılar diye bölümlere ayırmıştı. Başlangıçta kastlar birbirlerine hiç de hasmane davranmamışlardı; kin ve kıskançlığa kaynaklık etmiş olan soydan gelme imtiyaz sorunu daha sonra zuhur etmiştir. İnsanın insan tarafından köle olarak kullanımının her türlü kötülüğe analık ettiğini belirterek, adam öldürme suçunun yanı sıra köleliği de yasaklamıştır. Klana, yani Beyaz Irk'ın ilk sosyal birimine gelince, onu ise, olduğu gibi muhafaza etmiş ve ona kendi reislerini ve yargıçlarını seçme hakkını tanımıştır.

Ram'ın şaheseri, yani onun tarafından çok üstün seviyede yaratılmış olan uygarlaştırma yöntemi, kadına sunduğu yeni statüde görülmektedir. O günlere kadar erkek, kadını, sadece iki açıdan ele almıştı: Evinin, ezilecek ve hakaret edilecek zavallı kölesi, veya tam tersine, lütfuna muhtaç olunan ve erkeğe egemen bulunan, kehanetlerinin karşısında tir tir titrenen büyüleyici ve korkunç bir sihirbaz. Erkeği kurban etme âdeti, kadının erkeğe karşı duyduğu hıncın zaferiydi; o eski vahşî efendisinin kalbine bıçağını saplarken bu hıncını ne de güzel tatmin etmişti ama. Bu korkunç ibadet türünü yasaklamak ve de karılık ve analık gibi kutsal fonksiyonlarını kendisine tekrar hatırlatarak erkeğin nazarında saygınlaştırmak suretiyle kadını, ailenin rahibesi, kutsal ateşin muhafızı hâline getirmişti; böylece karı ile koca, Ataların ruhunu, eşit yetkiyle, birlikte çağırmaya başlamıştı.

Tüm diğer ünlü yasa koyucuları gibi, Ram da, ırkının üstün sezgilerini, onları organize etmek suretiyle, geliştirmekten başka bir şey yapmamıştır. Hayatı süslemek ve güzelleştirmek amacıyla bir yıl zarfında kutlanmak üzere dört büyük bayram tesis etmiştir. Birincisi, **bahar veya üreme bayramıydı.** Bu bayram, kan ile kocanın aşkına

tahsis edilmişti. **Yaz veya hasat bayramı,** analarına ve babalarına faaliyetlerinin ürününü sunan oğullara ve kızlara aitti. **Güz bayramı,** anaları ve babaları ululamaktaydı; bu bayram günlerinde analar ve babalar çocuklara, sevinçlerini belli etmek üzere meyve dağıtmaktaydılar. Bayramlar içinde en kutsalı ve en esrarlısı, **Noel** bayramıydı, yani **ekim dönemi** bayramıydı. Ram, bu bayramı, ilkbaharda ana rahmine düşüp ekim döneminde dünyaya doğmuş olan bebeklere olduğu gibi ölmüşlerin ruhlarına da, yani Atalara da tahsis etmişti. **Görünen ve görünmeyen âlemler arasındaki düğüm noktası gibi telâkki edilen Noel'e özgü dinî törenler, uçup gitmiş olan ruhlara veda anlamını taşıdığı gibi, ana rahmine bağlanıp çocuk olarak doğacak olan ruhlara selâm anlamını da taşımaktaydılar.** O kutsal gecede, kadim Aryalar, çok daha önceleri ormanlarda yaptıklarına benzer şekilde, Airyana -Vaeja tapınaklarında bir araya gelip dünya ve güneş yılının başlangıcını, yani tabiatın kış ortasındaki tohumlanışını veya başka deyişle, ölüm hâli içindeki hayatın kıpırdanışını, ürperişini kutlamaktaydılar. Gök tarafından toprağa sunulan evrensel öpücüğü ve yeni Güneş'in Ana-Gece tarafından ulkulu bir edayla doğuruluşunu terennüm etmekteydiler.

Ram böylece **insan hayatını, mevsim devrelerine, yani astronomik hareketlere bağlamış olmaktaydı.** Diğer yandan, bu durumun kutsal anlamını da ortaya koymuştu. Onun, Zerdüşt tarafından "halkların reisi, en talihli hükümdarı" diye adlandırılışı, böylesine **yararlı kurumların** temelini atmış olmasından ileri gelmiştir. Bu kadim kahramanı (héros) çok daha yakın bir geçmişe ve de daha ileri bir uygarlığın nimetleri arasına yerleştirmeyi uygun görmüş olan Hindu şairi Valmiki, ona, yüce bir idealin koruyucusu nazarıyla da bakmıştır. "Mavi lotüs göz-

lü Rama, demiştir Valmiki, dünyanın ilâhı, onun ruhunun mürşidi, insanların aşkı ve kullarının babası ve anasıydı. O, tüm varlıkları aşk zinciriyle birbirlerine bağlamayı bilmiştir."

Gerçi Beyaz Irk İran'a yerleşmiş ve Himalaya kapılarına kadar dayanmıştı, ama henüz dünyanın hâkimi olamamıştı. Bu hedefe ulaşabilmek için, öncü kuvvetlerinin, bir zamanlar Kırmızı Irkı da, Sarı Irk'ı da dize getirmiş olan Siyahîler'in anavatanını, yani Hint'i fethetmesi gerekiyordu. Rama'nın Hint üzerine yaptığı bu akın Zend -Avesta'da da zikredilmektedir . Hint destanı bu olayı en gözde temalardan biri hâline getirmiştir. Rama, Himavat tarafından kilit altına alınmış olan ülkeyi, yani filler, kaplanlar ve ceylanlar ülkesini fethetmiştir. İki ırkın, dünyada üstünlüğü ben alacağım sen alacaksın diye şuursuzca çekiştiği bu dev savaşta ilk saldırıyı emreden de, başarıyı kazanan da o olmuştur. Mabetlerin okült geleneklerini abartmaya bayılan Hint'e özgü şiirsel gelenek, bu savaşı, ak maji ile kara majinin mücadelesi kılığına büründürmüştür. O çağlarda Cambu ülkesi diye anılan ülkenin halklarıyla ve krallarıyla yaptığı savaşta, Ram veya Rama, mucize görünümlü vasıtalar kullanmıştır; mucizevî vasıtalar dedik, çünkü bunlar, beşeriyetin sıradan yeteneklerinin çok yukarılarında yer alır türden şeylerdi ve de şüphesiz, doğanın gizli güçlerini tanıyan ve harekete geçirmesini bilen marifet ehli yüce rehberlerin başarabileceği işlerdi. Geleneksel bilgiye göre, o, çölden şırıl şırıl akan pınarlar fışkırtmış, kudret helvası türünden umulmadık imkânlar yaratmış, bir başka zaman da, Yunanlılar'ın **hom** veya **amomos** diye, Mısırlılar'ın ise **persea** diye adlandırdığı bir bitkiden çıkarılma özsuyu vasıtasıyla bir hastalık salgınını durdurmuştur. Bu bitki, müritlerince, kutsal bir bitki olarak kabullenilmiş ve de

Avrupalı Keltler'in kullandığı ökseotunun yerini almıştır.

Rama, düşmanlarına karşı, **her türlü tesiri harekete geçirmekteydi.** Siyahîler'in rahipleri, insanlara, artık sadece çok geri düzeyli bir din vasıtasıyla hükmeder olmuşlardı. Bu maksat için, mabetlerinde, tufan öncesi devirlerden kalma ender hayvanlardan olan dev yılanlar ve pterodaktiluslar (etobur dev bir kuş) beslemekteydiler; insanlara bu hayvanları ilâh olarak gösterip onlara tapınmaya zorlamaktaydılar ve böylece insancıkları dehşete düşürmekteydiler. Bu yılanların önüne yem olarak esirleri atmaktaydılar. Elinde **meşaleyle,** Rama, bu tapınaklara anî baskınlar yapmış ve sonunda yılanları da, rahipleri de yola getirmiştir. Bazen düşmanın ordugâhına gittiği, kendisini öldürmek için can atan insanların arasında savunmasız bir biçimde dolaştığı ve sonra, en küçük bir zarar bile görmeden geri döndüğü çok görülmüştür. Bu korkusuzca dolaşmaları sırasında onu ellerinden kaçırmış olan askerler, sorgulamaları sırasında, onunla göz göze geldiklerinde taş kesildiklerini; veyahut da, onunla konuştukları sırada onunla aralarında tunçtan bir dağ beliriverdiğini ve bu yüzden de onu **göremediklerini** ifade etmişlerdir. Rama, eserini Seylân adasının fethiyle taçlandırmıştır; bu ada, kara maji ehli olan Ravana'nın son barınağıydı; bu barınağın üzerine ateş yağmuru yağdıran kişi de bu ak maji ehli olmuştur ve bu işi de, iki ele sahip vahşîlerden kurulu ilkel insan topluluklarını andıran bir maymun ordusuyla, dar bir körfeze köprü kurarak başarmıştır; bu ordu, ulusları teshir etmesini bilen bu yüce zat tarafından yönetilmiş ve yüreklendirilmiştir.

IV

YÜCE ATANIN AHDİ (Vasiyet)

DOĞU'YA ait kutsal kitapların belirttiğine göre, Rama, kudreti, dehası ve iyiliği sayesinde Hint'in mürşidi ve dünyanın spiritüel kralı olmuştu. Rahipler, krallar ve halklar, onun önünde, semavî bir velinimetin önünde eğilircesine eğilmekteydiler. Onun özel görevli müritleri, galiplerin de, mağlûpların da eşit olduğunu; insan kurban etme âdetinin de, köleliğin de menedildiğini ilân eden ve de aile kadınına saygıyı, Atalara tapınma esasını ve adsız sıfatsız Tanrı'nın görünür sembolü olan kutsal ateş görüşünü getiren Arî yasasını, uzaklara, koç başlı sancağın altında götürmüşler ve yaymışlardı.

Rama ihtiyarlamış, sakalları aklaşmıştı, ama gücünü kuvvetini yitirmemişti ve hakikat ehli rahiplere özgü görkemli alâmeti hâlâ daha alnında taşımaktaydı. Halkların kralları ve elçileri ona güç ve yetkilerin en yücesini önermişler, ancak o bunu kabul etmemiş ve düşünmek üzere bir yıl mühlet istemişti; derken yeni bir rüya görmüştü. Ona ilham sunan yüce Varlık ona rüyasında tekrar hitap etmişti.

Rüyada kendisini, gençliğini geçirdiği ormanlarda bulmuş ve tekrar gençleşmiştir ve de sırtında drüidlere özgü keten bir giysi vardır. Gökte ay parlamaktadır. Va-

kit, kutsal gecedir, yani halklar tarafından güneşin ve yılın doğumunun beklendiği Ana-Gece'dir. Rama, kulağı ormanın ilham sunucu seslerinde olduğu hâlde meşe ağaçlarının altında yürümektedir. Yanına güzel bir kadın yaklaşır. Bu kadının başında görkemli bir taç vardır. Saçları altın sarısı, cildi kar beyazı rengindedir ve gözlerinde, tufan sonrasında ufuklara hâkim olan o keskin parıltı mevcuttur. Rama'ya şöyle hitap eder: "Ben vahşî bir drüid rahibesiydim; ışıl ışıl bir Zevce oldumsa senin sayende oldum. Şimdiki adım Sita'dır. Ben senin sayende güzelleşmiş bir kadınım, Beyaz Irk'a mensubum ve senin karınım. Ey mürşidim ve kralım! Irmakları benim için aşıp halkları ve kralları yine benim için dize getirmedin mi? İşte bunun ödülü. Al şu tacı, başına koy da dünyaya benimle birlikte hükmet!" Ona dünya krallığı tacını, mütevazı ve mütevekkil bir hâl içinde yere diz çökmüş vaziyette sunmuştu. Üzerinde bulunan kıymetli taşların parıltısı insanın gözünü almaktaydı; aşk sarhoşluğu kadının gözlerinden okunmaktaydı. Halkların yol göstericisi olan yüce Rama'nın ruhu, kadının bu hâlinden etkilenmişti. Ama tam o sırada, orman ağaçlarının doruklarında beliriveren Deva Nahuşa, yani hâmi Varlığı ona şöyle seslenmişti: "Eğer bu tacı başına takarsan, ilâhî Zekâ seni terk edecektir; ayrıca, bir daha beni de göremeyeceksin. Eğer bu kadını kollarına alıp sararsan, kendisine vereceğin mutluluktan ölecektir. Ama ona sahip olmaktan vazgeçersen, dünya hayatını mutluluk içinde geçirecektir ve senin görünmeyen varlığın ona egemen olacaktır. Seçimini yap: Ya onu dinle ya da beni." Sita, mürşidini, yere diz çökmüş ve gözleri aşktan dönmüş bir vaziyette dinlemekte ve cevabını yakarırcasına beklemektedir. Rama bir süre susmuş, sonra gözleri Sita'nın gözlerine dikilmiş hâlde, tam visal ile ebedîyen ayrı kalı-

şı birbirinden ayıran uçurumu ölçüp biçmiştir. Ancak, en yüce aşkın, her türlü maddî nimete sırt çevirmek (feragat ve terk) demek olduğunu hissederek o selâmet sunucu elini beyaz kadının alnına koyup onu takdis etmiş ve şöyle demiştir: "Elveda! Özgür ol ve beni unutma!" Kadın, tıpkı bir ay fantomu gibi derhal kaybolup gitmiştir. Genç kadın Oror (tanyeri), sihirli değneğini ihtiyar ormanın üzerinde havaya kaldırmış ve kral tekrar ihtiyarlamıştır. Ak sakalı gözyaşlarıyla ıslanmıştır ve ormanın derinliklerinden gelen ve de kendisini "Rama! Rama!" diye çağıran hazin bir ses duymaktadır.

Fakat Deva Nahuşa, yani o görkemli nurdan Varlık ona şöyle seslenmiştir: "Peşime düş!" Ve ilâhî Varlık, Rama'yı, Himavat'ın kuzeyinde yer alan bir dağa götürmüştür.

Misyonunu nasıl tamamlayacağını gösteren bu rüyadan sonra Rama, halkların krallarını ve elçilerini bir araya getirmiş ve onlara şöyle demiştir: "Bana sunmaya çalıştığınız yüce kudreti istemiyorum. Taçlarınız sizin olsun, ama yasama uyun. **Benim görevim sona ermiştir. İnisiye kardeşlerimle birlikte, ebediyen kalmak üzere Airyana-Vaeja'ya çekiliyorum. Sizi oradan görüp gözeteceğim. Kutsal ateşin üzerine titreyiniz! Bir sönecek olursa, o zaman aranızda tekrar görünüp sizi yargılarım ve yaptığınızı size pahalıya ödetirim!"** Ardından da, dostlarıyla birlikte, sadece inisiyelerce bilinen ve de Balk ve Bamyan arasındaki Albori Tepesi'nde bulunan bir mekâna yerleşmiştir. Orada müritlerine, dünyanın ve yüce Varlığın sırları konusunda bildiklerini öğretmiştir. Daha sonraları, **eşyadaki ilâhî birliğin sembolü olan kutsal ateşi de,** Arî dininin amblemi olan koç boynuzlarını da Mısır'a ve Oksitanya'ya (Fransa'nın bir bölümü) götürenler bu müritler olmuştur. Bu boynuzlar, önceleri sadece inisiyasyonun

simgesi iken, daha sonra, ruhbaniyet ve kraliyet gücünün de simgesi hâline gelmiştir **(8).** Rama, halkları ile sevgili Beyaz Irk'ı üzerindeki görüp gözeteciliğini, böylece uzaktan icra eder olmuştur. Hayatının son yılları, Aryalar'ın takvimini saptamakla geçmiştir. **Zodyak'a ilişkin işaretleri ona borçluyuz.** Bu, inisiyelerin saygıdeğer pirlerinin vasiyeti değerinde bir eserdir. Bu kitap, sonsuz sınırsız gök kubbeye , ırkımızın Piri tarafından yıldızlarla ve semavî hiyerogliflerle yazılmış ilginç bir kitaptır. **Zodyak'ın on iki işaretini saptadıktan sonra, Ram, bunlara üçlü bir anlam yüklemiştir.** Birincisi, **Güneş'in,** on iki ay zarfındaki **tesirleriyle** ilgiliydi; ikincisi, bir bakıma, onun **kendi öyküsünü** anlatmaktaydı; üçüncüsü ise, hedefine ulaşmak için kullandığı **okült vasıtaları** dile getirmekteydi. Ters yönde okunan bu işaretler, daha sonraları, dereceli inisiyasyonun gizli amblemleri hâline gelmişlerdir **(9).** Müritlerine, ölümünü halktan gizlemelerini ve kardeşliklerini sürdürerek eserini devam ettirmelerini tembih etmişti. İşte bu nedenledir ki, halklar asırlar boyunca, Rama'nın, başında koç boynuzlu tacı olduğu hâlde kutsal dağda yaşamını sürdürdüğüne inanıp durmuşlardır. Yüce-Ata, vedik çağlarda, ölülerin yargılayıcısı Yama kimliğine bürünmüştür, yani Hindular'ın Hermesi konumunu kazanmıştır.

V

VEDİK DİN

ARYALAR'IN bu yüce inisiyatörü, organizatör dehası sayesinde, Orta Asya'da, İran'da, ışıklarını her yöne saçan bir halk, bir toplum, bir hayat çevrintisi yaratmıştı. Primitif Arya kolonileri, âdetleriyle, tapınış şekilleriyle ve ilâhlarıyla birlikte Asya'ya ve Avrupa'ya yayılmışlardır. Bu koloniler arasında, primitif Aryalar'a en yakın olanları, Hint Aryaları'nın oluşturduğu koldur.

Hindular'ın kutsal kitapları olan Vedalar, bize göre, üç anlam taşımaktadır. Birincisi, bizi, vedik ilâhîleri ışınlar gibi parıldayan kadim ve saf Arî dininin odağına ulaştırışlarıdır. İkinci olarak, bize Hint'in anahtarını sunmaktadırlar. Son olarak da, ezoterik doktrine ve tüm Arî dinlerine ait fikirlerin ilk kristalizasyonunu (berraklığa kavuşma) sergilemektedirler. **(10)**

Fazla yayılmadan, vedik dinin hem zarfına, hem de çekirdeğine yüzeyden şöyle bir değinmekle yetinelim. Engin bir tabiatçılık ile aşkın (transandan) bir spiritüalizmin birbirleriyle kaynaştığı bu dinden daha sade ve daha yüce bir şey mevcut olamaz. Gün doğmadan önce, ailenin reisi, yanmış odunlardan oluşma bir ateşin yandığı sunağın önünde ayakta durmaktadır. Görevi itibarıyla, bu erkek, aynı anda hem baba, hem rahip ve hem de törenin

kralı durumundadır. Tan kızıllığı belirdiğinde, vedik şairin ifadesiyle "banyodan çıkan ve bezlerin en güzelini dokumuş olan bir kadın gibi", aile reisi de Uşa'ya (Oror, Tanyeri), Savitri'ye (Güneş) ve Asuralar'a (hayat ruhları) dua etmekte ve yakarmaktadır. Anne ile oğullar, Asklepia'nın mayalı likörünü, yani Sôma'yı Agni'nin içine, yani ateşin içine atmaktadırlar. Ve yükselen alevler, aile reisinin dudaklarından ve ailenin yüreğinden dökülen saflaşmış duayı görünmeyen ilâhlara kadar ulaştırmaktadır.

Vedik şairin ruh hâli, Helenler'in şu, kozmik ilâhları güzel insan bedenleri hâlinde tasvir eden duyumculuğundan da **(11)**, her yerde hazır ve nazır ve de şekilden münezzeh Tanrı'ya tapan şu Yahudi tektanrıcılığından da uzaktır. Vedik şaire göre, tabiat, gerisinde ölçüye tartıya gelmez ilâhî güçlerin faaliyet gösterdiği bir örtüye benzemektedir. Bu güçler, onun yardıma çağırdığı, hayranlık duyduğu, kişileştirdiği, fakat buna rağmen istiarelerinin kurbanı olmadığı güçlerdir. Onun için **Savitri,** güneşten ziyade Vivasvat'tır, yani güneşe can veren ve güneş sistemini evirip çeviren güçtür. Yaldızlı savaş arabasının içinde gökleri kateden İndra, yani ilâhî savaşçı, yıldırım saçmakta ve bulutları delmektedir ve de **güneşin, atmosferik hayatın içindeki gücünü temsil etmektedir;** her şeyi kucaklayan muazzam ve pırıl pırıl göğün ilâhı olan Varuna'ya (Yunan'daki Uranos) yönelip yakındıklarında, vedik şairler, daha da yukarılara yükselmekteydiler. "İndra'nın, göğün aktif ve etkileyici hayatını temsil etmesine karşılık, **Varuna** ise göğün sürüp giden ululuğunu temsil etmektedir. Hiç bir şey, ilâhilerde ona ilişkin olarak yapılmış tasvirler kadar görkemli olamaz. Güneş onun gözü, gökyüzü elbisesi, kasırga da nefesidir. Göğü ve yeri kesin ve sarsılmaz temeller üzerine oturtmuş olan ve elan da onları birbirlerinden ayrı hâlde tutan odur. Her şeyi o

yapmıştır ve her şeyi o muhafaza etmektedir. Varuna'nın eserine hiç bir şey halel getiremez.Hiç kimse onu anlayamaz ve kavrayamaz; ama o her şeyi bilir ve görür ve de olanı ve olacağı bilir. Bin kapılı bir sarayında ikamet ettiği göğün zirvelerinden, o, havadaki kuşların ve denizdeki gemilerin güzergâhlarını görür. Tunç temelli altın tahtından bakıp insanların tutum ve davranışlarını seyreder ve yargılar. Evrendeki ve toplumdaki düzenin koruyucusu odur; suçluyu o cezalandırır; pişmanlık duyan insanın tövbesini kabul edip affeden odur. Vicdan azabından ileri gelme bunalım çığlığının yöneldiği makam, onun makamıdır; günahkâr kişi, hatasının yükünü gelip onun huzuruna boşaltır. Ayrıca vedik din, âyin yanlısı bir dindir, bazen de son derece tasavvurî bir görünüm arz etmektedir. Bu din, Varuna sayesinde, şuurun derinliklerine kadar inmekte ve velâyet kavramını tahakkuk ettirmektedir." Ayrıca tüm mevcudata nüfuz eden ve ona egemen olan bir ve tek Tanrı kavramına da ulaşmaktadır.

Ama ilâhîlerin, cömert ırmaklar gibi dalgalar hâlinde ortaya serdiği görkemli manzaralar, bize sadece, Vedalar'ın zarfını tanıtmaktadırlar. Agni kavramı sayesinde, yani ilâhî ateş sayesinde, doktrinin, ezoterik ve aşkın (transandan) esaslı çekirdeğine ulaşmaktayız. Gerçekten de **Agni kozmik etkendir (agent)**, yani en üstün evrensel prensiptir. "O, sadece, şimşeğin ve güneşin yerküresel ateşi değildir. Onun gerçek vatanı, görünmeyen, mistik göklerdir, yani ezelî ebedî ışık ile her şeyin ilk prensiplerinin ikametgâhıdır. Onun doğuşları sonsuz sayıdadır; bazen, içinde ana rahmindeki embriyon gibi uyuduğu odundan, bazen de, Akvenler (semavî atlılar) tarafından hâsıl edilen semavî ırmaklardan yıldırım gürültüsüyle fışkırmaktadır. O, ilâhların ağabeyidir, yeryüzünde olduğu gibi gökyüzünde de patrondur ve o, Matharişva (şimşek) ta-

rafından ölümlülerin arasına götürülmeden ve de kadim kurban sunucuları olan Atarvan ve Anjira tarafından bu dünyada insanların koruyucusu, ev sahibi ve dostu olarak atanmadan önce Vivasvat'ın (gök ve güneş) konutunda âyin yönetmiştir. Kurbanın yöneticisi ve üreticisi olan Agni, konusu kurban olan her türlü mistik tasavvurun iletici si ve dağıtıcısı olmuştur. İlâhların hâsıl olmalarını o sağlamakta, dünyayı o organize etmekte ve de evrensel hayatı yine o meydana getirmekte ve muhafaza etmektedir; kısacası o, kozmogonik kudrettir."

"Sôma, Agni'nin benzeridir. Gerçekte o, kurban sırasında ilâhlar onuruna yere dökülen mayalanmış bir bitkiden yapılma içkidir. Agni'ninki gibi, onun mevcudiyeti de mistik anlamlıdır. Yüce ikametgâhı, üçüncü göğün dip taraflarıdır; onu orada, güneşin kızı olan Suıya süzgeçten geçirmiş ve gıda konusuyla görevli olan Puşan onu yine orada bulmuştur. Şimşeğin sembolü olan Şahin (faucon) veya bizzat Agni, onu, Semavî okçunun, yani muhafız Gandarva'nın haberi olmadan alıp kaçmış ve insanlara götürmüştür. İlâhlar onu içip ölümsüzlüğe ermişlerdir; Yama'nın nezdinde, yani mutluların mekânında onu içtiklerinde, insanlar da aynı şekilde ölümsüzlüğe ereceklerdir. O zamana kadar, bu dünyada, Sôma onlara güç ve bolluk sunacaktır; o, ambruazi'dir (Olimpos'daki ilâhların yemeği), gençlik suyudur. Bitkileri o beslemekte, içlerine nüfuz etmekte, hayvanların tohumlarına canlılık kazandırmakta, şaire ilham vermekte ve duaya hız kazandırmaktadır. **Göğün ve yerin, İndra'nın ve Vişnu'nun ruhu olarak, o, Agni ile birlikte ayrılmaz bir çift oluşturmaktadır; güneşi ve yıldızları bu çift tutuşturmuştur."**

Ezoterik doktrine ve yaşayan her felsefeye göre, Agni ve Sôma kavramı iki temel prensibi içermektedir; Agni, Ezelî-Ebedî Eril'dir, yaratıcı Müdrikedir, saf Ruh'tur; Sô-

ma ise Ezelî-Ebedî Dişil'dir, dünyanın Ruhu'dur veya görünen ve görünmeyen tüm âlemlerin döl yatağıdır, Esîrî cevheridir ve nihayet Tabiat'tır veya sonsuz transformasyonları nedeniyle süptil maddedir **(12)**. Bu iki varlığın mükemmel bir anlamda birleşmeleri de yüce Varlığı, yani Tanrı'yı oluşturmaktadır.

Bu iki temel fikirden, daha az verimli olmayan bir üçüncü fikir daha fışkırmaktadır. Vedalar, kozmogonik icraatı, **sürekli bir fedakârlık** kılığına sokmuşlardır. Tüm mevcudatı üretmek için yüce Varlık, kendini feda etmektedir; birliğini zedeleme pahasına da olsa kendini parçalara ayırmaktadır. Demek ki bu fedakârlık, tabiatın tüm fonksiyonlarının hayatî noktası gibi telâkki edilebilmektedir. İlk bakışta insanı hayretlere düşüren, düşünüldüğünde insana çok derin görünen bu düşünce, bünyesinde, Tanrı'nın dünyadaki tekâmülüne ilişkin teozofik doktrinin tümü ile çoktanrıcılığın ve tektanrıcılığın ezoterik sentezini tohum hâlinde barındırmaktadır. Bu düşünce, daha sonra, ruhların düşüşüne ve tekrar kurtuluşuna ilişkin Diyonizos kökenli doktrine can vermiştir; aynı düşünce, daha da sonraları, Hermes'te ve Orfe'de serpilip boy atmıştır. Bunlardan ise, Krişna tarafından ortaya atılmış ve İsa tarafından tahakkuk ettirilmiş olan ilâhî Kelâm doktrini fışkırmıştır.

Törenleri ve dualarıyla birlikte Tanrı'ya ateş sunma olgusu, yani vedik dinin değişmez merkezi olan bu olgu, böylece, bu yüce kozmogonik icraatın simgesi, görüntüsü hâline gelmiştir. Bu ateş sunma olgusuna eşlik eden duaya ve yakarış biçimine Vedalar büyük önem vermekteydiler. Onun için de duayı bir ilâhe hâline getirmişler ve adına da Brahmanaspat demişlerdir. Ruhun kudretli faaliyetinin veya iradenin yoğun projeksiyonunun refakatindeki insan sözünün ilham verici ve yaratıcı gücüne karşı duyulan

güven ve inanç, tüm dinlerin temelinde yer almış olan bir unsurdur; Mısır ve Kalde maji doktrininin temel taşı da yine bu inançtır. Vedik ve Brahmanik rahibe göre Asuralar, yani **görünmeyen rehberler** ve Pitriler, yani **ataların ruhları,** ateş sunma töreni sırasında, ateşin, ilâhilerin ve duanın cazibesine kapılarak gelip çimenlerin üzerine oturmuş durumda tahayyül edilmekteydiler. Dinin bu yanıyla ilintili olan bilim, her türden ruhlara ait hiyerarşiyi anlatan bilimdir.

Ruhun ölümsüzlüğü konusuna gelince, Vedalar bu konuyu çok açık seçik bir biçimde onaylamaktadır. "İnsanın **ölümsüz bir yanı** vardır; ey Agni, ışınlarınla ısıtacağın, ateşinle tutuşturacağın şey odur işte. Ey Jataveda, onu, dindarlar âlemine, lütfedip şekillendirdiğin görkemli bedenin içinde sen ulaştır." Vedik şairler, sadece, ruhun kaderini tasvir etmekle yetinmemekte, ayrıca onun kökenini de merak etmektedirler. **"Ruhlar nereden sadır oldu? Gelip aramıza katılanları olduğu gibi, aramızdan ayrılanları da var, ayrıldıktan sonra tekrar geri dönenleri de."** İşte size, Brahmanizm'de ve Budizm'de olduğu gibi, Mısırlılar'da ve Orfikler'de de ve ayrıca sırların sırrı niteliğindeki Fisagor ve Eflâtun'un felsefesinde de rastlanan **tekrardoğuş doktrininin** minicik bir taslağı.

Bütün bunlardan sonra, Vedalar'da, organik bir dinî sistemin ve evrene ilişkin felsefî bir kavramın ana hatlarının mevcudiyetini insan nasıl göremez? Onlarda sadece, gözlemlerden önce de var olan ve onların kat kat yukarılarında yer alan entelektüel hakikatlere ilişkin derin bir sezgi mevcut değildir, ayrıca, tabiatın kapsamına ve onun fenomenleri arasındaki koordinasyona ilişkin bir görüş birliği ve genişliği de mevcuttur. Ezelî ebedî hakikat güneşini, vedik şairin şuuru, tıpkı güzel bir kaya kristali gibi yansıtmaktadır ve evrensel teozofinin ışın-

ları bu ışıl ışıl prizmada raksetmektedir. Hatta daimî doktrinin prensipleri, Vedalar'da, Hint'in diğer kutsal kitaplarındakine ve diğer Samî veya Arî dinlerindekine kıyasla daha dikkati çeker hâldedirler; bu da, vedik şairlerin o ilginç açık yürekliliklerinden ve de bu çok yüksek ve çok arı ilkel dinin berraklığından ileri gelmektedir. O çağlarda, sırlar öğretisi ve halka özgü din diye bir ayrım yapılmamaktaydı. Ama, Vedalar'ı, aile reisinin veya ilâhî yönetmeni olan şairin gerisinde dikkatle okurken insanın dikkatini hemen daha önemli bir şahsiyetin mevcudiyeti çekmektedir: Bu şahsiyet, hakikate vâkıf bulunan rişidir, yani bilgedir. Şu husus da dikkati çekmektedir ki, bu hakikat bu günlere, kökeni Arî ırkının kökenine dayalı bulunan sürekli bir bilgi aktarımı vasıtasıyla iletilmiştir.

Arî halkı, İndüs ve Ganj kıyılarındaki fetihçilik ve medeniyet sunuculuk görevine böyle atılmıştır işte. Bu göreve, Rama'nın görünmeyen rehberi, yani ilâhî şeylerin zekâsı olan Deva Nahuşa yön vermektedir. Onun damarlarında Agni, yani kutsal ateş dolaşmaktadır. Bu gençlik, kudret ve yiğitlik çağını pembemsi bir tan sarıp kuşatmıştır. Aile teşekkül ettirilmiş, kadın saygı görür olmuştur. Yuvasının rahibesi konumuna kavuşmuş olan kadın ilâhî yazmaya ve hatta bazen bizzat okumaya da başlamıştır. Bir şairin dediği gibi "Bu hatunun kocası yüz sonbahar görsün." Hayat sevilir olmuştur, ama öte âlem hayatı da göz önünde bulundurulmuştur. Kral, yerleşim merkezine hâkim bir tepedeki şatoya yerleşmiş, savaşta, ışık saçan silâhlarla donanmış hâlde parlak bir savaş arabasına binmiş ve ilâh İndra gibi çevresine ışık saçmıştır.

Daha sonraları, Brahmanlar'ın otoritesi ortaya çıkmış ve Maharaja'nın, yani büyük kralın muhteşem sarayının yanı başında taştan pagot yükselmiş ve de bu pagot,

sanata, şiire ve kutsal dansözler tarafından mim ve ses yoluyla dile getirilen **ilâhların dramına** hayat vermiştir. Henüz kastlar mevcuttur, ama ne katıdır, ne de kesin sınırlarla ayırılmıştır. Savaşçı rahiptir, rahip de savaşçı, çoğu kez de reisin veya kralın hizmetkârı.

İşte size, görünüşü zavallı, ama istikbali parlak bir şahsiyet daha. Saçı sakalı birbirine karışmış ve kırmızı paçavralara bürünmüş olan bu **muni**, bu münzevi, kutsal göllerin yakınında ıssız yerlerde yaşamakta ve günlerini meditasyon ve çile ile geçirmektedir. Zaman zaman gelip reisi veya kralı paylamaktadır. Çoğunlukla da sepetlenmekte ve sözü dikkate alınmamaktadır; ama ona saygı gösterilmekte ve de ondan korkulmaktadır. Korkunç güce sahip bir tiptir.

Yaldızlı arabasına kurulmuş ve etrafı savaşçılarıyla çevrilmiş hâldeki bu kral ile, düşüncesinden, sözünden ve bakışından başka bir silâhı olmayan bu yarı çıplak **muni** arasında daha sonraları bir mücadele başlamıştır. Bu savaşın galibi, kral değil, bu münzevi, bu cılız dilenci olmuştur, çünkü bilgi de ondadır, irade de.

Bu mücadelenin öyküsünü önce Brahmanizm, ardından da Budizm yaşamıştır ve bu mücadele, hemen hemen tüm Hint tarihinin özeti durumundadır.

AÇIKLAYICI NOTLAR:

(1): *İnsanlığın, birbirini izleyen dört temel ırk hâlinde tasnifi, Mısır'ın en eski rahipleri tarafından da kabul edilmekteydi. Bu ırklar, Thèbes'deki I. Seti'ye ait mezarı süsleyen resimlerde, tipleri ve tenleri farklı dört figürle temsil edilmiştir. Kızıl Irk'ın adı* ***Rot;*** *Sarı Irk'ın, yani Asya ırkının adı* ***Amu;*** *Siyah Irk'ın, yani Afrika ırkınınki* ***Halaziyu;*** *beyaz tenli, sarı saçlı Avrupa ırkının ise* ***Tamahu*** *idi.*

(2): *Gerçek bir uyurgezer (somnambül) kadını faaliyet anında gören kimselerin hepsi de, onun gizligörü hâlindeki uykusu sırasında hâsıl olan acayip zihinsel coşkunun karşısında şaşırıp kalmaktadır. Böyle fenomenlere tanık olmayan ve şüphe edenler için, olayı bir hurafe gibi kabul etmemiş ve şüpheyle karşılamamış olan şu meşhur David Strauss'dan bir pasajı zikretmek istiyoruz. Ünlü "Prévorst'lu görücü" yü, dostu Dr.Justinus Kerner'in evinde görmüş olan Strauss onu şöyle tasvir etmiştir: "Az sonra, keşif ehli kadın manyetik uykuya daldı. Böylece bu harika uyku türüyle ilk defa karşılaşmış oldum; öyle saf ve öyle güzel bir tezahür edişi vardı ki... Kadının çehresi ıstırap ifadesi taşıyordu, ama aydın ve sevecen görünümlüydü, sanki semavî bir ışığa bulanmış gibiydi; arı, ölçülü, törensel ve müzikal bir ifadesi vardı, sanki bir operayı sadece sözle tanıtıyor gibiydi; bazen aydınlanıp bazen kararark ruhunun üzerine doğru kayan bulutlara veya daha doğrusu harika bir harpın telleri arasına hızla dalan melânkolik, arı ve duru rüzgarlara benzeyen duygular yayınlıyordu çevresine."*
(Kerner, Biographiè gènérale)

(3): ***Edda:*** *Kadim İskandinav halklarının mitolojik tradisyonlarına ait iki kitaba verilen isim.*

(4): ***Piti:*** *Delf'deki Apollon adına karar verme yetkisine sahip*

kâhin kadın.

(5): İnsanlaşan melek; melekleşen insan.

(6): İnsan Soyunun Felsefî Tarihi, Cilt 1

(7): **Kadüse (Caducée) :** Tepesinde iki kanadın ve çevresinde birbirine dolanmış iki yılanın yer aldığı zeytin veya defne dalından yapılmış değnek, asa.

(8): Koç boynuzlarına, Mısır'daki anıtlara resmedilmiş olan birçok şahsiyetin başlarının üzerinde de rastlanmaktadır. Krallara ve büyük rahiplere özgü olan bu baş süsü, ruhbanlara ve krallara mahsus inisiyasyon simgesidir de. Papalık tacındaki iki boynuzun kökeni buraya kadar uzanmaktadır.

(9): Geçmişin sembollerini ezoterik tradisyona göre yorumlamayı başarmış olan, dâhi, düşünür Fabre d'Olivet'ye göre Ram'ın öyküsü , zodyak işaretleriyle şöyle açıklanmaktadır:
1. Başı geriye dönük **Koç**, vatanını terk eden ve fakat gözü hâlâ daha gerilerde kalmış olan Ram'ın hâlini tasvir etmektedir.
2. **Azgın boğa,** harekete geçişini simgelemektedir, ama vücudunun yarısı çamura batmış durumda olduğu için gayesini gerçekleştirmesi mümkün olmamaktadır; bu nedenle de diz üstü düşmüştür. Burada söz konusu olan husus, tüm çabalarına rağmen sonunda itaate mecbur kalan Keltler'dir.
3. **İkizler,** Ram'ın Turanlılar'la el ele verişini;
4. **Yengeç,** Ram'ın meditasyonunu ve kendine dönüşünü;
5. **Aslan,** onun, düşmanlarıyla mücadelesini;
6. **Kanatlı Bakire,** zaferi;
7. **Terazi,** galiplerle mağlûplar arasındaki eşitliği;
8. **Akrep,** isyanı ve ihaneti;
9. **Yay,** bunlara karşı olan intikamı;
10. **Oğlak,** 11.**Kova,** 12. **Balık** ise, öyküsünün moral yanını simgelemektedir.
Zodyak konusunda yaptığımız bu açıklama, acayip olduğu kadar cüretkârcadır da. Arî döneminin başlangıcından itibaren halklar tarafından benimsenmiş ve ululanmış olan bu esrarlı işaretlerin kökenini de, anlamını da bugüne ka-

dar hiç bir astronom ortaya koyamamıştır. Fabre d'Olivet' nin varsayımı, hiç değilse, zihne yeni ve geniş perspektifler sunma liyakatini taşımaktadır. Yukarıda, ters yönde okunan bu işaretlerin, Doğu'da ve Yunan'da, daha sonraları, en yüksek dereceli inisiyasyona ulaşmak için katedilmesi zorunlu olan çeşitli dereceleri ifade ettiğini konu etmiştim. Bu amblemlerin en tanınmışlarını hatırlatalım : ***Kanatlı Bakire,*** *zafere ulaştıran iffet;* ***Aslan,*** *manevî kudret;* ***İkizler,*** *bir araya geldiklerinde yenilmez iki muharip hâline inkılâp eden ilâhî zekâ ile insanın bütünleşmesi;* ***Evcilleştirilmiş Boğa,*** *tabiata hâkimiyet;* ***Koç*** *ise, Hakikat (vérité) vasıtasıyla insanı en yüksek dereceli inisiyasyona nail kılan Ateş veya Evren Ruhu anlamını içermektedir.*

(10): *Brahmanlar, Vedalar'ı özellikle kutsal kitapları olarak telâkki etmektedirler. Bilimlerin bilimini onlarda bulmaktadırlar. Bu metinler, Avrupalı bilginleri, büyülenmişçesine kendilerine cezbetmişlerdir. Bunlara önceleri basit şiir gözüyle bakmışlar; daha sonra ise, bunlarda, büyük Hint- Avrupa mitlerinin ve klâsik ilâhlarımızın kökeninden ayrı olarak, ustaca organize edilmiş bir dinin, derin bir dinî ve metafizik sistemin mevcudiyetini de keşfetmişlerdir. İleride, Vedalar'da, bugün modern bilimin tekrar keşfetmek üzere olduğu şu doğaya özgü okült güçlerin tarifini de keşfettikleri zaman şüphesiz bir kez daha şaşıracaklardır.*

(11): *Burada, Yunanlı inisiyelerin doktrinininden değil, fakat halka benimsetilmiş olan ayin biçimlerinden söz ediyorum.*

(12): *Bu ifade, Sôma'nın kesin şekilde mutlak dişil prensibi tasvir ettiğini göstermektedir, ne var ki Brahmanlar daha sonraları onu ay ile özdeşleştirmişlerdir. Nitekim, Güneş'in eril prensibi sembolize edişi gibi Ay'ın da dişil prensibi sembolize edişi tüm kadim dinlerde görülen bir şeydir.*

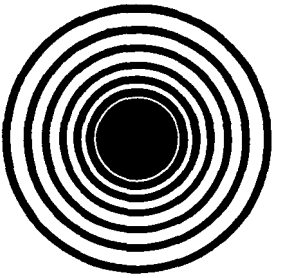

KRİŞNA

(Hint ve Brahmanik İnisiyasyon)

İKİNCİ BÖLÜM

KRİŞNA

(Hint ve Brahmanik İnisiyasyon)

DÜNYALARI, hiç ara vermeden Yaratan, üç unsurludur. Brahma, Baba; Maya, Anne ve Vişnu, Oğul; Öz, Cevher ve Hayat. Her biri, diğer ikisini de içerir ve her üçü birden, söze tarife sığmaz birliği oluşturur.

Brahmanik doktrin. UPANİŞAD

SENDE, tanımadığın bilmediğin yüce bir dost mevcuttur. Zira Tanrı her insanın içindedir, ama pek azı onu bulmayı başarır. Kişi mükemmelliğe, arzularını ve fiillerinin ürününü, her şeyin prensibine kaynaklık eden ve evreni meydana getiren Varlığa feda ettiği takdirde ulaşır. Zira mutluluğunu ve sevincini ve de nurunu kendinde bulan kişi Tanrı'ya kavuşmuş olur. Öyleyse şunu bil ki, Tanrı'yı bulmuş olan ruh, doğumdan ve ölümden de, ihtiyarlıktan ve ıstıraptan da kurtulmuş ve de abıhayatı içmiş olur.

BAGAVADGİTA

I

KAHRAMANLAR DİYARI HİNT

GÜNEŞİN OĞULLARI İLE AYIN OĞULLARI

HİNT'İN Aryalar tarafından fethi, dünyanın görüp göreceği en parlak uygarlıklardan birinin hayat bulmasına yol açmıştır. Ganj Nehri ile kolları, büyük imparatorlukların ve Ayodiya, Hastinapura, İndrapeşta gibi muazzam başkentlerin doğuşuna tanık olmuştur. Hint'in en eski geleneksel bilgilerini içeren halka özgü kozmogoniler ile, yani **Puranalar** ile, **Mahabhârâta** adlı destanlar, bu kadim çağlardaki bolluk ve zenginlikten, kahramanlıktan ve yiğitlik zihniyetinden söz etmektedirler. Savaş arabasında dimdik ayakta durup, atlardan ve piyadelerden oluşma ordularını yönetmiş olan Arî kökenli Hint kralların sergilediği manzara kadar onur verici ve soylu bir manzara daha mevcut olamaz herhalde. Bir vedik şair, halkın önünde, kralını şu sözlerle kutsamıştır: "Seni aramıza getirdim. Halkın tümü seni istiyor. Gök sağlam, yer sağlam, şu dağlar sağlam; soyumuzun kralı da sağlam olsun." Daha sonralara ait olan ve **Manava-Darma-Sastra** adını taşıyan **yasada** şöyle denilmektedir: "Dünyanın bu, korku nedir bilmeyen efendileri, savaşlarda ne kadar güçlü olduklarını ispatlamış olan bu yaman muharipler,

öldükten sonra, doğrudan cennete gitmektedirler." Bu krallar, gerçekten de, kendilerini ilâhların torunları olarak adlandırmışlardır; ama bunun yanı sıra, onları rakip olarak görmekten de uzak kalmamışlardır, zira kendileri de birer ilâh namzediydiler. Erkeğin ideali şuydu: Evlâda yakışır bir itaat ve herkesi kapsamı içine alır cesamette cömertçe bir esirgeyicilik duygusuyla takviye edilmiş bir askerî cesaret. Kadına gelince, Hindu destanları, Brahmanlar'ın bu sade ve basit hizmetkârını, sadık bir zevce görünümü altında ortaya koymaktadır. Sevdalı Sita veya sevecen Damayanti kadar zarif, soylu ve çoşkulu zevce örneklerini ne Yunan şiiri yaratabilmiştir, ne de Kuzey uluslarının şiiri.

Hindu destanının söz konusu etmediği husus, vedik çağ Hindi'nin sosyal yapılaşmasında köklü değişmelere yol açmış olan şu **ırkların karışması** olgusuyla, **dinî fikirlerin** şu ağır yürüyüşlü **kuluçkaya yatırılış** olgusuna ait derin sırdır. Saf ırka mensup olan fatihler, yani Aryalar, çok karışık ve çok geri düzeyli ırklarla yüz yüze gelmişlerdi; bu ırklar, Sarı, Kızıl ve Siyah ırkların çeşitli nüanslarla birbirlerine karışmalarından oluşmuş ırklardı. Hindu uygarlığı, eteklerinde Melânî asıllı bir ırkın, yamaçlarında karışık kana sahip ırkların ve zirvesinde de saf Arîler'in ikamet ettiği bir dağı andırmaktadır. Primitif çağda kastlar arasında kesin bir ayırım yapılmadığı için, bu halklar arasında büyük kan karışmaları zuhur etmiştir. Böylece muzaffer ırk gitgide saflığını yitirir olmuştur; fakat günümüze ulaşıncaya kadar hep, yukarı sınıflarda Arî tipin, aşağı sınıflarda da Melânî tipin ağır bastığı müşahede edilmiştir. Nitekim Hindu toplumunun karmakarışık alt tabakalarından etrafa daima, vahşî hayvan kokularıyla karışık bataklık miyasmalarını andıran burun yakıcı bir ihtiras buğusu ile bir iç çöküntüsü

ve yırtıcılık karışımı yayılmıştır. Gereğinden de bol olan siyah kan Hint'e, kendi özel rengini vermiş; ırkı, kendi lehinde olmak üzere, temizleyip arıtmış ve kadınsılaştırmıştır. Ancak işin harika yanı şudur ki, Beyaz Irk'ın üstün fikirleri, kendilerini, bu melezleştirme faaliyetlerine ve onca devrime rağmen, bu uygarlığın zirvesinde tutmayı ve muhafaza etmeyi başarmıştır.

Görüldüğü üzere Hint'in etnik yapısı şöyleydi: Bir yanda, moral anlayışı ve yüce metafizik özlemleriyle Beyaz Irk'ın dehası; diğer yanda da, tutkusal güçleri ve bozguncu kudretleriyle Siyah Irk'ın dehası. Bu iki deha, nasıl olmuştur da böyle birlikte ortaya çıkmışlardır? En eski bilgilerde, Hint'te iki hanedandan söz etmektedirler: **Güneş kökenli** hanedan ve **ay kökenli** hanedan. Güneş kökenli hanedanın kralları, kendilerinin güneşten indiklerini iddia etmişler; diğerleri ise kendilerini ayın oğulları diye adlandırmışlardır. Ancak, bu sembolik ifade biçimi, iki zıt dinî anlayışı içermekteydi ve de bu iki hükümdar kategorisinin farklı iki dine bağlı bulundukları anlamını taşımaktaydı. Güneş oğullarının dinine göre evrenin Tanrısı **erildi** ve de kutsal ateşe ve duaya ilişkin bilim gibi, yüce Tanrı hakkındaki ezoterik kavram gibi, kadın saygısı gibi, atalara ibadet gibi, seçime dayalı ataerkil krallık gibi vedik bilgilerde tertemiz konular olarak anılan her şey onun çevresinde yer almaktaydı. Ay oğullarının dinine göre ise Tanrı **dişildi;** bu yüzden de, Arî dönemi dinleri hep tabiata tapmışlardır ve çoğu kez de, haşin ve sert tezahürleri itibarıyla kör ve şuursuz nitelikli sayılacak bir tabiata. Bu din, putperestliğe ve kara majiye meyyaldi ve halka özgü tutkulara temellik eden poligamiyi (çokkarılılık) ve tiranlığı (zorbalık yönetimi) desteklemekteydi. Güneşin oğullarıyla ayın oğulları arasındaki savaş, yani Pandavalar'la Kuravalar arasındaki sa-

vaş, Brahmanizm'in kesin şekilde tesis edilişinden önceki Arî Hint tarihinin bir özeti sayılan Mahabhârâta'nın, yani şu ünlü Hint destanının konusunu teşkil etmektedir. Bu savaş, çetin mücadelelerle, sonu gelmez tuhaf maceralarla dolu bir savaştır. Dev destanın ortalarında, **Kuravalar**, yani ay kökenli krallar zafer kazanmakta; tertemiz âyinlerin muhafızları olan **Pandavalar**, yani **güneşin asil oğulları** ise tahttan indirilip sürgüne gönderilmektedir. Daha sonra bu insanlar ormanlarda gizlenmekte ve ağaç kabuğundan giysiler içinde hayat süren ve ellerinde keşiş asası taşıyan **münzevilerin** yanına sığınmaktadırlar.

Geri düzeyli eğilimler galip mi gelecektir? Hindu destanında siyah Rakşasalar'la temsil edilen karanlık güçler, ışıl ışıl Devalar'a karşı zafer mi kazanacaklar? Zorba, has insanı, savaş arabasının tekerlekleri altında ezip geçecek ve ihtiras kasırgası vedik sunağı yerle bir edecek ve de ataların yaktığı kutsal ateşi söndürecek mi? Hayır, Hint henüz **dinî tekâmülünün** ilk basamaklarındadır. O, metafizik ve organizatör dehasını, daha sonra, Brahmanizm'i tesis etmek suretiyle gözler önüne serecektir. Kralara ve şeflere purohitalar (ateş sunma görevlisi) adı altında hizmet sunmuş olan rahipler, çok geçmeden, birer danışman ve bakan konumuna ulaşmışlardı. Bunlar, büyük servete ve nüfuza sahip insanlardı. Fakat, Hint'in zihniyetini en orijinal şekilde ve en derin anlamıyla temsil eden bir diğer grup insanın, yani **münzevilerin** yardımı olmasaydı, bu nüfuz ve servet sahibi insanlar, kendi kastlarına, bu yüce otoriteyi ve kraliyet gücünün de fevkindeki bu dil uzatılamaz nitelikli mevkii kazandıramayacaklardı.

Sözünü ettiğimiz bu münzeviler, çok eski zamanlardan beri, kutsal göllerin yakınındaki ormanların kuytu

köşelerinde, ırmakların kıyılarında veya dağlarda yer alan kulübelerinde ikamet etmekteydiler. **Gerçi bazen tek başlarına, bazen de küçük gruplar hâlinde hayat sürmekteydiler, ama düşünüş ve duyuş biçimleri açısından âdeta tek bir insan gibiydiler.** Hint'in spiritüel kralları ve gerçek mürşitleri aslında onlardır. Kadim bilgelerin mirasçıları olarak Vedalar'ın **gizli yorumunu** sadece onlar bilmekteydiler. Asetizmin (çilekeşliğin), okült bilimin ve de müteal (transandan) güç ve yeteneklerin dehası onlarda yaşamaktaydı. Bu bilime ve bu güç ve yeteneklere kavuşma uğrunda açlığa da, soğuğa da, yakıcı güneşe de, bataklıkların tehlikelerine de meydan okumaktaydılar. Kulübelerinde, vakitlerini, silâhsız ve savunmasız bir şekilde ibadet ve meditasyonla geçirmekteydiler. **Bir sözle, bir bakışla yılanlara hükmedebilmekte, vahşî aslanları ve kaplanları kuzuya döndürebilmekteydiler.** Onların hayır dualarına nail olanlara imrenilirdi: Zira o kişiler **Devalar'la** dost olurlardı! Onlara kötü muamele edenler veya onları öldürenler ise mahvü perişan olurlardı: Şairlerin ifadelerine göre, bu insanların beddualarî suçlu kişiyi, **tam üç bedenli hayatı boyunca** izler dururdu. Onların tehditleri karşısında krallar tir tir titrerlerdi ve hatta onlardan ilâhlar bile korkarlardı. Ramayana adlı destanda, çetin çile temrinleri ve meditasyon yoluyla kazandığı üstün güçleriyle ilâhları hayat kaygısına düşürecek derecede korkutmuş olan **Visvamitra** adlı birinden söz edilmektedir: **Bu kişi, sonradan münzevi olmuş bir kraldır.** İndra bu münzeviye, Apsaralar'ın en alımlısını, en güzelini göndermiş; o da, azizin kulübesi önündeki gölde yıkanmaya başlamıştır. Bu semavî dilber **münzeviyi baştan çıkarmış** ve ortak aşklarından bir kahraman hâsıl olmuştur; böylece evrenin mevcudiyeti, binlerce yıl için, garanti altına alınmıştır. Gerçi bu sözler şairane abartılar-

dır, ama Hintli'nin fırtınalı ruhuna, ormanların derinliklerinden, **engin bir kehanet ve yoğun bir irade vasıtasıyla yön vermekte olan Beyaz Irk mensubu münzevilerin** reel ve üstün güçlerini onaylamaları yönünden yine de değerli sözlerdir.

Hint'i teokrasilerin en müthişine kavuşturan devrim, işte bu münzeviler topluluğunun sinesinde yeşerip filizlenmiştir. Spiritüel gücün gelip geçici güç karşısındaki zaferi, yani **münzevinin kral karşısındaki zaferi, Brahmanizm'in doğumuna zemin hazırlamıştır;** bu işi de, birinci sınıf bir reformcu gerçekleştirmiştir. Mücadele hâlindeki iki dehayı, yani Beyaz Irk'ın dehasıyla Siyah Irk'ın dehasını, **güneş oğullarının** diniyle **ay oğullarının** dinini bağdaştıran bu kutsal kişi Hint'in millî dininin gerçek yaratıcısı olmuştur. Bu kudretli deha, doktrini vasıtasıyla insanlığa, ayrıca, çok yüksek seviyeli yeni bir görüş, yeni bir fikir de sunmuştur: Bu görüş, **maddî bedene bağlanıp insan olarak tezahür eden ulûhiyet görüşüdür.** Ve **mesihlerin ilki, yani Tanrı oğullarının ağabeyi olma onuru da Krişna'ya aittir.**

Onun hikâyesi, tüm Brahmanik doktrini özetlemesi ve gözler önünde canlandırması bakımından önem taşımaktadır. Hindu dehasının esnek güçten yoksun olması nedeniyle, onun hikâyesi de, geleneğin orasına burasına dağılmış bir hâlde bulunmaktadır. Ama Vişnu-Purana'daki karışık ve uzun hikâyede, Krişna'dan söz eden bireysel ve belirgin nitelikli verilere yine de rastlanmaktadır. Diğer yandan, ona atfedilen doktrin, olanca saflığıyla, **Mahabhârâta** adlı büyük şiire ilâve edilmiş olan harika bir fragmanda, yani Brahmanlarca en kutsal kitaplardan biri olarak kabul edilen **Bagavadgita'da yer almaktadır.** Bu iki kitabı okuyunca, Hint'in bu yüce dinî inisiyatörü hakkındaki tasvir, bana, canlı varlıkları ikna

ediş vasıtası gibi görünmüştür. Onun için, Krişna'nın hikâyesini, biri **halkın** bilgisini, diğeri de **inisiyelerin** bilgisini dile getiren bu iki kaynağa dayanarak anlatacağım.

II

MADURA KRALI

KALİ-YUGA çağının başlarında, yani bundan 3.000 yıl önce (Brahmanlar'ın kronolojisine göre) dünyayı servet ve iktidar hırsı kaplamıştı. Eski bilgelerin belirttiklerine göre, Agni, yani Devalar'ın o görkemli bedenlerini oluşturan ve insanların ruhunu arıtan semavî ateş, yerküre-nin her yanına esîrî yayıntılarını saçmıştı. Fakat yer-kürenin dipsiz derinliklerinden, ateşten bir nefes gibi yükselip çıkan Kali'nin, yani Arzu ve Ölüm tanrıçasının, kavurucu nefesi tüm gönülleri yakıp geçmişti. Adalet, hükmünü, Pandu'nun asil oğullarıyla,yani güneş kökenli krallarla icra etmişti. Galipler olarak, bu krallar, mağlûpları affetmişler ve onları kendileriyle eşit telâkki etmişlerdi. Ama gün gelip de güneşin oğulları yok edilince veya tahtlarından indirilince ve de soyları münzevilerin yanlarına sığınınca hayata derhal adaletsizlik, tutku ve kin hâkim olmaya başlamıştı. Sembol olarak benimsedikleri **ay gibi her an değişir nitelikli ve iki yüzlü olan ay kökenli krallar,** savaşı merhametsizce sürdürmüşlerdi. Daha sonraları bunlardan biri, zorbalıkla ve acayip manevralarla tüm diğerleri üzerinde hâkimiyet kurmayı başarmıştı.

Hint'in kuzeyinde, geniş bir nehrin kenarında kudretli bir şehir vardı. Bu şehir on iki pagoda, on saraya ve

kulelerle takviye edilmiş yüz kapıya sahipti. Surlarının üzerinde, **kanatlı yılanları** andırır görünümde rengârenk sancaklar dalgalanmaktaydı. Burası, tıpkı İndra'nın kalesi gibi ele geçirilemez niteliklere sahip olan mağrur Madura kentiydi. Orada kötü kalpli ve aç gözlü Kansa hüküm sürmekteydi. Kölelere ve esirlere her an nefretini kusan, dize getirdiğini kendi malı sayan, bir türlü gözü doymayan bir kraldı. Ay oğullarının dinini benimsemiş olan tüm krallar ona biat etmişlerdi. Ama Kansa, Lanka'dan Himavat'a kadar tüm Hint'e sahip olma hayali içindeydi. Bu niyetini gerçekleştirmek için, Kalayeni ile, yani **sarı tenli** Yavanalar'ın güçlü kralı ve Vindiya dağlarının hâkimi olan Kalayeni ile ittifak kurmuştu. Bu Kalayeni, Tanrıça Kali'nin müridi olarak kendini, **kara majiye** özgü uğursuz işlere adamıştı. O, Rakşasalar'ın, yani geceleri dolaşan (noktivag) cinlerin dostu ve yılanların kralı diye adlandırılmaktaydı, çünkü bu hayvanları, halkını ve düşmanlarını korkutma aracı olarak kullanmaktaydı. Tanrıça Kali'nin mabedi, sık bir ormanın dibinde ve oyulmuş bir dağın içinde yer almaktaydı; bu mağara, girişi kayadan yapılmış hayvan başlı dev heykellerle korunmakta olan muazzam bir karanlık mağaraydı. Gizli güçler edinmek amacıyla Kalayeni'nin huzuruna çıkmayı arzu eden kimseler bu mağaraya götürülmekteydi. Az sonra Kalayeni, vücuduna sarılmış hâlde olan ve emri üzerine derhal dikilen **dev yılanlarıyla** birlikte mabedin kapısında belirmekte ve de gelen kimseleri, bu yılanların önünde **secde** etmeye zorlamaktaydı. O sırada da esrarengiz bir dua okumaktaydı. Bu âyine rıza gösterip yılanlara tapmış olan kimseler büyük lütuflara nail olmakta ve her diledikleri yerine getirilmekteydi. Ama bunun bedeli olarak da,bir daha kurtulamayacak şekilde,Kalayeni'nin **tasarrufu** altına girmekteydiler; yani onun kulu kölesi ol-

maktaydılar. Bu insanlar ona itaati reddetmeye kalktıkları, ondan kaçmaya niyetlendikleri anda kendilerini hemen bu korkunç yılanlı büyücüyle yüz yüze gelmiş hâlde buluvermekteydiler; etraflarını bu yılanların ıslık çalan başları çevirivermekte ve onları büyüleyici bakışlarıyla meflûç hâle getirmekteydiler. Kansa işte böyle bir Kalayeni ile ittifak kurmuştu. Yavanalar'ın kralı olan Kalayeni ona dünya imparatorluğunu vadetmişti, ama tabiî, kızıyla evlenmeyi kabul etmesi şartıyla.

Antilop gibi havalı ve yılan gibi kıvrak olan güzel Nizumba, yani kralın kızı, salkım küpeli ve abanoz göğüslü bir dilberdi. Yüzü, ayın etkisiyle derece derece mavileşen yansımalarla alacalanmış koyu bir bulutu, gözleri iki şimşeği, ihtiraslı dudakları da beyaz çekirdekli kırmızı bir meyvenin etli kısmını andırmaktaydı. Sanki Arzu tanrıçası olan Kali'nin ta kendisiydi. Kısa zamanda Kansa'nın gönlünü çalmış ve onu aşkıyla âdeta yakıp kül etmişti. Gerçi Kansa'nın sarayı her renkten kadınla doluydu, ama artık onun varı yoğu Nizumba olmuştu.

—Senden bir çocuğum olursa, demişti, onu vârisim yapacağım. Dünyanın hâkimi olunca elbette ki kimseden korkum olmayacak.

Buna rağmen Nizumba'nın erkek çocuğu olmamıştı, bu yüzden de kendini yiyip bitirmekte ve Kansa'nın erkek çocuk doğurmuş olan diğer karılarını kıskanmaktaydı. Babası tarafından Kali'ye bir sürü kurban sunulmuş olmasına rağmen bir türlü hamile kalamamıştı. Bunun üzerine Madura kralı, tüm halkın iştirakiyle bir ateş âyini yapılmasını ve bu törene tüm Devalar'ın çağırılmasını emretmişti. Emredildiği üzere âyine halkın tümüyle birlikte Kansa'nın karıları da katılmıştı. Ateşin karşısında yerlere kapanmış olan rahipler, ilâhîler söyleyerek Varuna'ya, İndra'ya, Akvenler'e ve Marular'a yalvarıp yakar-

mışlardı. Âyin sırasında Nizumba ateşe yaklaşmış ve içine, **meçhul bir lisanla** ifade ettiği sihirli bir dua mırıldanarak ve âdeta meydan okuyarak bir miktar güzel koku serpmişti. Bunun üzerine ateş daha da coşmuş, alevler çevrintiler oluşturarak göğe doğru yükselmişti; korkuya kapılan rahiplerin ağzından şu sözler dökülmüştü:

—Ey kraliçe, ateşin üstünden Devalar değil, Rakşasalar geçti. Rahmin hep dölsüz kalacak.

Bu kez ateşe Kansa yaklaşmış ve rahibe şu soruyu sormuştu:

–Dünya hâkimi, karılarımın hangisinden doğacak?

O anda, kralın kız kardeşi Devaki öne atılmış ve ateşe yaklaşmıştı. Bu kız, çocukluğunu ip eğirmekle ve bez dokumakla geçirmiş ve de **rüyada yaşarmışçasına hayat sürmüş olan temiz kalpli bir bakireydi. Bir ayağı yerde, bir ayağı öte âlemde denecek türden bir hayat yaşamaktaydı.** İşte bu bakire ateşin önünde diz çöküp dua etmiş ve Devalar'dan, erkek kardeşine ve yengesi Nizumba'ya bir erkek evlât vermelerini dilemişti. Bu sırada rahip, hem kızı, hem de ateşi dikkatle gözlemiş ve ardından hayret dolu bir sesle haykırmıştı:

–Ey Madura kralı, oğullarından hiç biri dünya hâkimi olamayacak! Dünya hâkimi, kız kardeşinden doğacak.

Bu söz Kansa'yı can evinden vurmuş, Nizumba'yı da küplere bindirmişti. Kralla yalnız kaldıklarında Nizumba ona şu sözleri söylemişti:

–Devaki'nin derhal öldürülmesi gerekir.

–Nasıl! Öz kardeşimi öldürtmemi mi istiyorsun? Onu Devalar koruyorsa, o takdirde, intikamları korkunç olur.

Bunun üzerine Nizumba öfkeyle şöyle demişti:

–Öyleyse benim yerime onu geçir de seni, şanına yakışmayacak şekilde öldürecek olan kişiyi o doğursun.

Ama ben, Devalar'dan korkan bir ödlekle birlikte kraliçelik yapmaya artık tahammül edemem, onun için de babam Kalayeni'nin yanına döneceğim.

Nizumba'nın gözleri çakmak çakmaktı; küpeleri, siyah ve parlak boynunun üzerinde şıngır şıngır sallanıyordu. Ardından öfkeyle yere çöreklenmiş; o güzel vücudu öfkeli bir yılan gibi kıvrılmıştı. Onu kaybetmek tehlikesiyle yüz yüz gelmiş ve korkunç bir cinsel zevkle büyülenmiş olan Kansa korkuya kapılmış ve içinde yeni bir arzu doğmuştu:

–Peki, peki, Devaki'yi öldürteceğim; yeter ki beni terk etme.

Nizumba'nın yüzü birden zafer sevinciyle aydınlanmış ve siyah yüzü, yeni bir kan dalgasının etkisiyle erguvan kırmızısına bürünmüştü. Bir anda yerinden fırlayıp kendini, dize getirdiği zorbanın kollarına atmış ve onu sarıp sarmalamıştı. Ardından da, baş döndürücü kokular yayan abanoz renkli göğüslerini ona dokundurarak ve ateşli dudaklarını onun teninde gezdirerek şunları fısıldamıştı:

–Arzu ve Ölüm tanrıçası Kali şerefine bir âyin düzenleriz, o da bize, dünyaya hükmedecek olan bir erkek evlât verir!

Aynı gece, purohita, yani âyin işleri âmiri, **rüyasında, Kansa'yı kardeşine kılıç çeker hâlde görmüştü.** Vakit geçirmeden bakire Devaki'ye koşup durumu anlatmış ve tez zamanda kaçıp münzevilerin yanına sığınmasını tembihlemişti. İşin ciddiyetini ateş âyini rahibinden öğrenen Devaki, rahibe kılığına girerek Kansa'nın sarayından çıkmış ve kimseye görünmeden Madura kentini terk etmişti. Kralın askerleri, ertesi sabah erkenden Devaki'yi öldürmeye koşmuşlar, ancak, odasını boş bulmuşlardı. Bunun üzerine kral, muhafızlarını sorguya çekmişti. Fa-

kat muhafızlar, tüm kapıların gece boyunca kapalı durduğunu ifade etmişlerdi. Ama rüyalarında, kalenin koyu renk duvarlarının bir ışık huzmesi tarafından yıkıldığını ve ışığın peşine takılan bir kadının yıkık yerden çıkıp gittiğini görmüşlerdi. Kansa, Devaki'yi yenilmez bir gücün koruyup esirgediğini işte o zaman anlamış ve yüreğini korku kaplamıştı; öfkesi de ölümcül bir nefret hâline dönüşmüştü.

III

BAKİRE DEVAKİ

GÜZELLİĞİNİ perdeleyen ağaç kabuğundan giysilerine bürünmüş hâldeki Devaki, dev ağaçlı ormanların engin ıssızlıklarının içine ayağını attığı anda yorgunluk ve açlık nedeniyle ayakta zor durur bir vaziyetteydi. Ormanın serinliği pek makbule geçmişti; ayrıca Hint kirazı meyvelerinden yemiş ve bir kaynak sayesinde de susuzluğunu gidermişti; böylece, solmuş bir çiçeğin tekrar canlanışı misali kendine gelmiş ve güçlenmişti. İlk önce, dalları yerlere kadar eğilip toprağın içinde kök salan ve böylece peş peşe sayısız kemerler oluşturan dev ağaç gövdelerinin meydana getirdiği o muazzam kubbelerin altına girmiş ve böylece güneşin yakıcı hararetinden kurtulmuş olarak yoluna devam etmişti; sanki loş ve uçsuz bucaksız bir pagotun içinde yürümekteydi. Arıların vızıltıları, aşka gelmiş tavus kuşlarının çığlıkları, kokilalar ile diğer binlerce çeşit kuşun cıvıl cıvıl sesleri onu daha da ilerilere gitmeye zorlamaktaydı. İlerledikçe ağaçlar daha da devleşmekte, orman daha da enginleşmekte ve daha da giriftleşmekteydi. Ağaç gövdeleri birbirlerine daha da yaklaşmakta, yemyeşil yapraklar ise birbirlerine girerek eski saraylardaki o iki yanı kuleli anıtsal kapıları andırır manzara oluşturmaktaydı. Devaki bazen, fırtına yüzünden devrilmiş ağaç gövdelerinin bulunduğu yer yer aydınlanmış yeşil patikalarda yürümekte, bazen de üzerlerin-

den aşağıya doğru çiçeklerle bezeli sarmaşıkların sarktığı Hint kirazı ve asoka ağaçlarının altında mola vermekteydi. Sık yeşilliklerin arasında zaman zaman ala geyikler ve panterler hoplaşmaktaydı; mandalar dalları çatırdatmakta, çığlıklar ata ata koşuşan maymun sürüleri de yaprakları hışırdatmaktaydı. Devaki, bu dekorun içinde bütün bir gün yürümüştü. Akşama doğru, sık bir bambu korusunun orta yerinde, gözüne, akıllı bir filin hareketsiz başı takılmıştı. Fil ona zekice ve esirgeyici bir eda ile bakmış ve de hortumunu hoş geldin anlamında havaya kaldırmıştı. O anda orman aydınlanmış ve Devaki, semavî bir güzellik ile engin bir huzurun hüküm sürdüğü eşsiz bir manzarayla yüz yüze gelmişti.

Önünde, üzeri lotüslerle ve mavi nilüferlerle kaplı bir göl vardı: Gök mavisi sularıyla, bu göl, saçak saçak ormanın ortasında, ikinci bir gökyüzü gibi görünmekteydi. Kıyısında ağırbaşlı leylekler sessiz sessiz hayal kurmaktaydılar; bu sükûnetten yararlanan iki ceylan da susuzluklarını gidermekteydiler. Karşı sahildeki palmiyelerin altında ise sevimli bir münzevi kulübesi dikkati çekmekteydi. Gölü, ağaçları ve aziz rişilerin kulübesini, pembe renkli tatlı bir ışık sarıp sarmalamaktaydı. Ufukta, bu ağaç okyanusuna hâkim **Meru Dağı'nın (1)** beyaz zirvesi yer almaktaydı. Görünmez bir ırmağın nefesi bitkilerin canına can katmakta ve serin bir yel, uzaklardaki bir çağlayanın gümbürtüsünü sık ağaçların arasından süze süze hafifletip bir melodi, bir ninni hâline dönüştürmekteydi.

Gölün kıyısında Devaki'nin gözüne bir kayık ilişmişti. Yanı başında da olgun yaşta bir adam durmaktaydı. Ayaktaydı ve birisini bekler gibi bir hâli vardı. Bakireye eliyle sessizce sandala binmesini işaret etmiş ve ardından da küreklere yapışmıştı. Sandal, nilüferleri ya-

ra yara ilerlediği sırada Devaki'nin gözüne, yüzen bir dişi kuğu takılmıştı. Tam o anda da, göklerden aşağıya doğru erkek bir kuğu süzülmüş, dişisinin etrafında cüretkâr bir edayla büyük daireler çizmeye başlamış ve az sonra da kar rengi tüylerini hışırdatarak eşinin yanı başına konmuştu. Bu manzaranın karşısında Devaki, sebebini bilemeden, birden ürpermişti. Ama karşı sahile varmıştı bile: lotüs gözlü bakire az sonra münzeviler kralının huzurundaydı; bu kralın adı da Vaziṣta'ydı.

Bir ceylan derisinin üzerine oturmuş olan ve sırtında antilop derisinden yapılma bir giysi taşıyan bu kral, insandan ziyade ilâha benziyordu. Altmış yaşından beri ağzına yaban meyvelerinden başka bir şey koymamıştı. Saçı da, sakalı da Himavat'ın zirvesi gibi bembeyazdı ve derisi de şeffaftı, gözleri ise sürekli meditasyonlarının sonucu olarak **kör olmuştu**. Devaki'yi **görünce** ayağa kalkmış ve onu şu sözlerle selâmlamıştı: **"Ünlü Kansa'nın bacısı olan Devaki, aramıza hoş geldin. Yüce rehber Mahadeva'nın rehberliği altında sefalet âlemini terk edip saadet âlemine gelmiş bulunuyorsun. Şu anda, duyularına hâkim olmayı başarmış, tevekkül hâline ulaşmış olan ve göklere kavuşma özlemiyle yanıp tutuşan aziz rişilerin yanındasın. Gece, tanyerini nasıl beklerse, biz de seni uzun zamandır öyle bekliyorduk. Çünkü biz, Devalar'ın yeryüzündeki gözleriyiz ve ormanların dip köşelerinde yaşarız. İnsanlar bizi göremezler, ama biz onları görür ve de hâl ve hareketlerini izler dururuz. Arzu, kan ve cinayet çağı dünyayı kasıp kavuruyor. İnsanlığın kurtuluşunu gerçekleştirebilmek için seni seçtik, çünkü Devalar da bunu istediler. İlâhî ihtişam, insan biçimine, senin rahminde bürünmek zorunda."**

O sırada, keşiş kulübesinden akşam duasına gitmek üzere rişiler çıkmaya başlamıştı. İhtiyar Vaziṣta onlara,

Devaki'nin önünde yerlere kadar eğilmelerini emretmiş, onlar da emri yerine getirmişlerdi ve ardından da Vazişta şunları söylemişti: **"Bu kız hepimizin anası olacaktır, çünkü bizi ıslah ve ihya edecek olan ruh varlığı ondan doğacaktır."** Sonra Devaki'ye dönerek ona şöyle hitap etmişti: "Rişiler seni, kadın üyelerimizin kaldığı bitişik göle götürecekler. Sen de onların arasında yaşayacaksın ve böylece sırların gereği tahakkuk edecektir."

Devaki, kendilerini ibadete vermiş olan ve evcilleştirdikleri ceylanları besleyen kadınlara ait bölgedeki sarmaşıklarla donanmış bir kulübede yaşamaya başlamıştı bile. Oradaki ateş âyinlerine katılmaktaydı; ayrıca da yaşlı bir kadından gizli bilgiler öğrenmekteydi. Bu kadın üyeler, Devaki'yi bir kraliçe gibi, zarif ve miş kokulu giysilerle donatma ve dilediği gibi gezip tozsun diye onu ormana salıverme emri almışlardı. Çeşit çeşit kokularla, seslerle ve esrarla dolu orman onu bekliyordu. Arada sırada nehirden dönen ihtiyar münzevilerle karşılaşmaktaydı. Bu münzeviler onu gördüklerinde diz çöküp selâmlamakta, ancak ondan sonra yollarına devam etmekteydiler. Günlerden bir gün, Devaki, pembe lotüslerle kaplı bir pınar başında ibadet eden genç bir münzevi görmüştü. Yaklaştığını fark edince, bu genç münzevi yerinden doğrulup hüzün dolu gözlerle Devaki'ye bakmış, sonra da sessizce uzaklaşmıştı. İhtiyarların ciddî çehreleri, iki kuğu ve genç münzevinin bakışı artık hayallerinin başlıca konusu hâline gelmişti. Pınarın yanı başında, aziz rişilerin "hayat ağacı" diye adlandırdıkları çok ihtiyar bir ağaç vardı. Devaki bu ağacın gölgesinde oturmaktan çok hoşlanmaktaydı. Çoğu kez orada uyuya kalıyor ve o sırada açayip vizyonlar görüyordu. Yaprakların arasında sanki birileri şarkı söylüyor gibiydi; bu şarkılarda şu sözler yer almaktaydı: **"Devaki, sana binlerce teşekkür!**

Yüce ruhtan sadır olmuş olan o saf seyyale (akışkan), ışıkla taçlandırılmış hâlde gelecek ve onun parıltısının karşısında yıldızlar bile kararacak. O gelince, hayat ölüme meydan okuyacak ve tüm varlıkların kanını tazeleyecek. Baldan daha tatlı, beneksiz kuzudan ve bakire dudağından daha saf bir şekilde gelecek ve o gelince tüm kalpler aşkla dolup taşacak. Devaki, sana binlerce teşekkür, binlerce teşekkür!" Böyle şarkı söyleyenler, münzeviler miydi, yoksa Devalar mıydı? Bazen, çok uzaklardan geliyormuş izlenimi veren esrarlı bir tesir, üzerinde gezinen bir el misali onu **uyumaya teşvik** ediyordu. Böyle durumlarda hemen derin, tatlı ve acayip bir uykuya dalıveriyor ve sonra allak bullak bir hâl içinde kendine geliyordu. Birini ararmışçasına dönüp geriye bakıyor, fakat kimseleri göremiyordu. Bazen, yapraklardan oluşma yatağının üzerine serpiştirilmiş güller veya ellerinin arasına sıkıştırılmış lotüsten bir taç buluyordu.

Bir gün Devaki daha **derin bir vecd** hâlinin içine gömülmüştü. Kulağına, harp sesiyle karışık ilâhî sesler okyanusunu andırır güçte semavî bir müzik ulaşmış, ardından da gök yarılmış ve **göz kamaştırıcı bir ışığın içinden kendisini süzen binlerce görkemli varlıkla yüz yüze gelmişti;** derken, insanın aklını başından alacak kadar güçlü bir ışığın içinde, güneşlerin güneşi **Mahadeva ona insan suretinde** görünmüştü. **Âlemlerin Ruhu ile yüz yüze gelince kendinden geçmiş ve sonsuz sınırsız bir mutluluk içinde kutsal yavrusuna gebe kalmıştı. (2)**

Yedi ay, kutsal ormanın etrafındaki sihirli dönüşlerini tamamlayınca, münzevilerin şefi, Devaki'yi çağırıp ona şunları söylemişti: "Devalar'ın iradesi yerine geldi ve sen temiz kalbin sayesinde **ilâhî aşkın sinesinde** gebe kaldın. **Bakire ve ana olarak** sana selâmet diliyoruz. Dünyayı kurtaracak bir erkek çocuğu doğuracaksın. Ama ağa-

beyin Kansa, seni, karnındaki çocukla birlikte mahvetmek üzere arayıp durmakta. Onun eline geçmemen gerek. Kardeşlerin seni, Meru Dağı'nın eteklerindeki kokulu sedirlerin gölgesinde ve Himavat'ın temiz havasında hayat süren çobanların yanına götürecekler. Kutsal yavrunu orada doğuracak ve adını da kutsal anlamına gelen Krişna koyacaksın. Fakat ne kendi kökenini ne de senin kökenini bilmemesi gerek; ona bundan sakın söz etme. Korkmadan git, sana göz kulak olacağız."

Ve Devaki, **Meru Dağı'ndaki** çobanların diyarına gitmişti.

IV

KRİŞNA'NIN GENÇLİĞİ

MERU Dağı'nın eteklerinde, otlakların ve geniş sedir ormanlarının yer aldığı serin bir vadi vardı; bu vadiyi Himavat'ın temiz nefesi yalamaktaydı. Bu havalide, münzevilerin dostu olan Nanda adlı ihtiyarın yönetimi altında yaşayan **bir çoban topluluğu** ikamet etmekteydi. Madura kralının zulmünden korunması gereken Devaki işte böyle bir yere sığınmıştı; ve Krişna adını verdiği yavrusunu da Nanda'nın kulübesinde doğurmuştu. Bu yabancı kadının kim olduğunu ve bu yavrunun nerelerden geldiğini Nanda'dan başka kimse bilmiyordu. Diğer kadınların onunla ilgili olarak söyledikleri, şu sözlerden ibaretti: "Bu çocuk Gandarvalar'dan **(3)** peydahlanmış bir çocuk. Semavî bir periye, bir Apsara'ya benzeyen bu kadının aşklarını galiba İndra'nın müzisyenleri yönlendirmiş." Meçhul kadının harika oğlu, anasının nezareti altında büyümüştü. Çobanlar ona "Işıl ışıl" adını takmışlardı, çünkü tebessümünden de, iri gözlerinden de etrafa hep sevinç uyandırıcı tesirler saçılmaktaydı. Onu hayvanlar da, kadınlar ve erkekler de sevmekteydi, kısacası, onu her şey ve herkes sevmekteydi; **sevgi dolu bir yavrucaktı;** hele annesine gülümserken, kuzularla ve arkadaşlarıyla oynarken ve ihtiyarlarla konuşurken sevgisini öyle bir ifade edişi vardı ki... Krişna, korku nedir bilmez, gözü pek ve

şaşılacak işler yapan bir çocuktu. Onu, yosunların üzerine uzanmış, yavru panterlerle oynaşırken, ağızlarına elini sokarken görmek olağan bir şeydi. Bazen anîden hareketsizleştiğine, derin bir şaşkınlık ve acayip bir sıkıntı içine gömüldüğüne de tanık olunmaktaydı. Böyle anlarında bir kenara çekilmekte ve ciddî bir tavır içinde gözlerini bir yere dikmekteydi. Fakat her şeyden ve herkesten çok anacığını sevmekteydi; o güzel, o ışıl ışıl anası ona, münzevilerden öğrendiği Devalar cenneti, yiğitlik dolu savaşlar gibi şeyleri anlatırken küçük Krişna sevinçten uçar gibi olmaktaydı. Meru Dağı'ndaki sedir ağaçlarının altında sürülerini güden çobanlar birbirlerine hep şu soruyu sormaktaydılar: "Bu kadın kim, bu çocuk kim? Gerçi bizim kadınlarımız gibi giyiniyor, ama hâline bakarsan bir kraliçe sanki. Çocuğa gelince, o da bizim çocuklarla beraber büyüdü, ama onlara hiç benzemiyor. Bir peri mi acaba? Yoksa bir ilâh mı? Öyle de olsa, böyle de olsa muhakkak bize uğur getirecektir."

Krişna on beş yaşına basınca, münzevilerin reisi Devaki'yi yanına çağırmıştı. Ve Devaki bir gün, oğluna veda bile etmeden yoklara karışıvermişti. Anacığını bir daha göremeyen Krişna doğru Nanda'ya koşmuş ve ona şu soruyu sormuştu:

–Annem nerede?

Bu soruya Nanda da şu cevabı vermişti:

–Yavrum, beni sorguya çekme. Annen uzun bir seyahate çıktı. Geldiği ülkeye döndü; ne zaman geri döneceğini de bilmiyorum.

Krişna hiç cevap vermemişti, ama öylesine derin bir düşünceye dalmıştı ki, hâlinden korkan diğer çocuklar çil gibi etrafa dağılmışlardı. Krişna, arkadaşlarından ayrılmış, onların oyunlarına katılmaz olmuştu; derin düşüncelere dalmış bir hâlde tek başına Meru Dağı'na gitmişti.

Oralarda haftalarca başı boş dolaşıp durmuştu. Bir sabah vakti, Himavat dağ zincirine bakan ağaçlı bir yüksek tepeye çıkmıştı. Birden yanı başında beyaz münzevi giysileri içinde yüce bir ihtiyar belirivermişti. Yüz yaşlarında görünmekteydi. Ak sakalı ile geniş alnı ışıl ışıldı ve yüceliğinin birer delilleriydi. Hayat dolu çocukla yüce ihtiyar uzun süre göz göze bakışmışlar, daha sonra ihtiyarın gözleri Krişna'nın üzerinde okşarcasına gezinmiş, fakat Krişna bir tek söz bile söyleyemeden öyle kalakalmıştı; ihtiyarı görünce öyle şaşırmış ve öyle bir hayranlık duymuştu ki... Gerçi onu ilk kez görüyordu, ama hiç de yabancı gelmemişti.

Aralarında şöyle bır konuşma cereyan etmişti:

–Kimi arıyorsun?

–Annemi.

–O burada değil ki.

–Nerede bulabilirim onu?

–Hiç bir zaman Değişmeyen'in nezdinde.

–Peki, O'nu nasıl bulabilirim?

–Aramakla.

–Seni tekrar görebilecek miyim?

–Evet;Yılanın kızı Boğanın oğlunu cinayet işlemeye kışkırttığı zaman beni erguvan renkli bir tan vaktinde göreceksin. O zaman ise sen Boğayı boğazlamış, Yılanın da başını ezmiş olacaksın. Mahadeva'nın oğlu, şunu bil ki, sen ve ben bir'den başka bir şey değiliz ve O'ndayız. O'nu ara, ara, durmadan ara!

İhtiyar, ellerini, kutsama işareti yapmak üzere öne uzatmış, ardından, geriye dönüp koca sedirlerin altında Himavat istikametinde birkaç adım atmış, sonra da gitgide şeffaflaşarak ışıl ışıl bir vibrasyon içinde kaybolup gitmişti. **(4)**

Meru Dağı'ndan döndüğünde Krişna, büyük değişime

uğramış gibi bir görünüm kazanmıştı. Varlığından etrafa yeni bir enerji saçılır olmuştu. Çok geçmeden arkadaşlarını toplamış ve onlara şöyle hitap etmişti: "Haydi boğalarla ve yılanlarla savaşalım; iyileri koruyup kötüleri mahvedelim." Krişna ve arkadaşları, yani birden savaşçı kimliğine bürünüvermiş çoban çocukları, ellerinde ok ve yay olduğu hâlde ormanı kolaçan etmeye ve vahşî hayvanlara saldırmaya başlamışlardı. Ormanın derinliklerinde, sırtlan, çakal ve kaplan kükremelerine, çocukların zafer çığlıkları karışmaya başlamıştı. Krişna koca aslanları öldürmüş ve yola getirmişti; krallarla savaşmış, mazlumları kurtarmıştı. Fakat kalbinin derinliklerindeki acı bir türlü dinmek bilmiyordu. Gönlünde tek bir gizli ve derin arzu vardı: Anasına kavuşmak ve tuhaf ve görkemli ihtiyarı tekrar görmek. Sözleri hâlâ daha hatırındaydı ve kendi kendine şöyle diyordu: "Yılanın kafasını ezdiğim zaman bana görüneceğini vadetmemiş miydi? Anamı, hiç bir zaman Değişmeyen'in nezdinde bulacağımı söylememiş miydi?" Boşuna savaşmış, boşuna zafer kazanmış ve boşuna öldürmüştü; çünkü ne anasına kavuşabilmişti ne de o yüce ihtiyarı görebilmişti. Bir gün, Kalayeni adındaki bir yılanlar kralından söz edildiğini işitmiş ve bu kara majisyenin huzurunda onun en müthiş canavarıyla dövüşmeyi aklına koymuştu. Söylendiğine göre, Kalayeni'nin yetiştirdiği bu hayvan o güne kadar yüz adamı öldürmüştü ve üstelik bir bakışıyla en cesur insanı bile korkutabilmekteydi. Mücadele günü, Kalayeni'nin çağrısı üzerine karanlık mabedin derinliklerinden yeşilimsi mavi renkte uzun bir sürüngen çıkmış, kalın gövdesini ağır ağır kaldırarak dikilmiş ve kırmızı ibiğini şişirmişti; parlak pullarla kaplı koca kafasındaki o çakmak çakmak yanan gözleri görülecek şeydi. Derken Kalayeni'nin şu ikazı işitilmişti: "Bu yılan, çok şeyler bil-

mektedir; kudretli bir cindir.Bildiklerini ancak, kendisini öldüren kişiye söyleyecektir, ama yenik düşenleri öldürmektedir. Seni gördü bile; sana bakıyor, şu anda onun elinin altındasın. Ona secde etmekten veya umutsuz bir mücadelenin sonunda ölüp gitmekten başka çaren yok." Bu sözler Krişna'yı hem tiksindirmiş, hem de müthiş öfkelendirmişti, zira kalbinin bir yıldırım kadar güçlü ve cesaret dolu olduğunu pek iyi biliyordu. Bu inançla gözlerini yılanın üzerine dikmiş, ardından da onun üzerine atılmış ve kafasını kaptığı gibi sıkmaya başlamıştı. Delikanlıyla yılan, mabedin basamaklarından birlikte yuvarlanmışlardı. Yılanın, kendisini sarıp sıkmasına fırsat vermeden Krişna, süratle kılıcını çekip yılanın kafasını kesivermişti; delikanlı, sol elinde tuttuğu kafayı muzaffer insan edasıyla havaya kaldırmıştı bile; yerde, yılanın vücudu hâlâ daha debelenmekteydi. Ayrıca yılanın başı da henüz ölmemişti ve Krişna'ya bakıp duruyordu; az sonra yılan kafasının şu sözleri işitilmişti: "Mahadeva'nın oğlu, beni niçin öldürdün? **Hakikati, canlıları öldürerek mi bulacağını sanıyorsun? Mantıksızlığı bırak, onu ancak, kendini bizzat bunaltıp dara düşürmekle bulabilirsin. Ölüm hayatın içinde, hayat da ölümün içindedir. Yılanın kızından ve dökülmüş kandan kork. Dikkat et! Uyanık ol!"** Yılan, bu sözleri söyleye söyleye ölmüş, Krişna da kesik başı yere bırakmıştı. O sırada Kalayeni'nin de aklından şunlar geçmişti: "Hayret! Bu delikanlıyı tasarrufum altına alamıyorum; bu işi yapsa yapsa Kali yapabilir."

Ganj sahillerinde bir ay süreyle **arınma temrinleriyle ve duayla** meşgul olup güneşin ışığında ve de Mahadeva'yı düşünmek suretiyle arındıktan sonra Krişna, doğduğu yere, Merulu çobanların yanına dönmüştü.

Sedir ormanlarının üzerinde sonbahar ayı ışıl ışıl

bir tepsi gibi parlamakta ve aralarında gün boyunca arıların vızıldaştığı zambakların kokuları, o tatlı gece havasını mis gibi kokutmaktaydı. Krişna, dünya mücadelelerinden bıkkın bir hâlde dev bir sedir ağacının altındaki çimenlerin üzerine oturmuş, semavî mücadeleleri ve göğün sonsuzluklarını hayal etmekteydi. Düşüncesi, ışıl ışıl anacığıyla yüce ihtiyar arasında âdeta mekik dokumaktaydı; kazandığı çocuksu başarılar artık ona küçümsenecek şeyler gibi görünmekteydi, hâl böyle olunca da, semavî konular, onun nazarında, daha bir önem kazanmaktaydı. Tüm varlığını öyle bir cezbe, öyle bir ilâhî haz kaplamıştı ki birden bağrında, Mahadeva'ya minnettarlığını arz etme arzusu belirmiş, ardından da, bu arzusunu dile getiren tatlı bir ilâhî dudaklarının arasından dökülmeye başlamıştı. Bu harika müziğin cazibesine kapılan Gopiler, yani çobanların kızları ve kadınları kendilerini evlerinden dışarı atmışlar, ama yolda büyüklerine rastlayınca, sanki çiçek topluyormuş gibi yapıp duygularını gizlemeye, örtmeye çabalamışlar ve de hemen evlerine dönmüşlerdi. Buna rağmen birkaçı yaklaşıp ona "Krişna! Krişna! "diye seslenmiş ama utanarak hemen oradan uzaklaşmıştı. Fakat çok geçmeden cüretlerini artırmışlar ve de ürkek ve meraklı ceylanlar gibi etrafına toplanmışlar ve hayranlık içinde şarkısını dinlemeye başlamışlardı. Ancak, ilâhların hayali içinde kendinden geçmiş olan Krişna'nın olan bitenlerden haberi bile yoktu. İlâhînin tesirine gitgide daha da kapılan Gopiler, Krişna'nın dikkatini bir türlü çekememiş olmanın üzüntüsüne kapılmışlardı. Bunlardan Nişdali, yani Nanda'nın kızı gözleri kapalı olduğu hâlde bir çeşit vecde kapılmış; kız kardeşi Saravati ise daha cüretkâr davranarak Krişna'nın yanına sokulmuş ve ona okşayıcı bir sesle şunları söylemişti:

–Seni dinlediğimizi ve evimizde uyuyamaz hâle geldiğimizi görmüyor musun? Melodilerin bizi büyüledi; âdeta sesinin esiri olduk ve artık sensiz edemeyiz.

Başka bir kız da şöyle konuşmuştu:

–Söyle, söyle, daha da söyle; bize makamla şarkı söylemeyi öğret.

Bir diğeri ise şu sözleri hecelemişti:

–Bize dans etmeyi öğret.

Vecd hâlinden sıyrılıp gözlerini açan Krişna, Gopiler'e sevgiyle bakmış, tatlı sözler söylemiş ve onları ellerinden tutarak parlak ayın ışınları altında parıldayan dev sedir ağaçlarının altındaki çimenlerin üzerine oturtmuş ve de onlara, iç âleminde cereyan etmiş olan her şeyi, yani tanrılarla ve yarı-tanrılarla (héros) ilgili her şeyi anlatmıştı; bunlar, İndra'nın savaşlarını ve kutsal Rama'nın zaferlerini içeren konulardı. Sabaha kadar devam etmiş olan bu öyküleri kadınlar ve genç kızlar hayranlık içinde dinlemişlerdi. Gopiler evlerine ancak, Meru Dağı'nın ardında tanyeri kızıllığı belirmeye ve kokilalar sedir dalları arasında cıvıldaşmaya başladığı zaman dönebilmişlerdi. Ertesi gün ise, sihirli ay gökyüzünde hilâl şekliyle ortaya çıkar çıkmaz ve de daha büyük bir hasretle ona koşmuşlardı. Günler günleri kovalamış ve bu hâl her gün tekrarlanan bir âdete dönüşmüştü. Söze başlayınca kendilerinden geçtiklerini gören Krişna, onlara şarkı söylemenin yanı sıra tanrıların ve yarı-tanrıların görkemli işlerini jest ve mimiklerle ifade etmeyi de öğretmişti. Daha sonra kimisine, telleri ruhlar gibi titreşen vinalar, kimisine savaşçıların yüreklerini andıran ziller, kimisine de sesleri gök gürültüsüne benzeyen trampetler vermişti. Aralarından en güzellerini seçip onları, düşünceleriyle coşturmaya başlamıştı; coşku içinde kutsal dansözler hâline gelmiş olan bu dilberler, Varuna'nın yüceli-

ğini, İndra'nın ejderhayı öldürürkenki öfkesini veya yüzüstü bırakılmış Maya'nın umutsuzluğunu tasvir edebilecek seviyeye ulaşmışlardı. Murakabe sırasında Krişna'nın, kendi iç âleminde cereyanına tanık olduğu olaylar, yani tanrıların savaşlarına ve ezelî-ebedî ihtişamlarına ilişkin konular, bu mutlu ve manen değişime uğramış kadınlarda da yankılanır olmuştu.

Bir sabah, Gopiler dağılmış ve Krişna dev bir sedirin altında tek başına kalmıştı; az sonra Nanda'nın iki kızı, yani Saravasti ve Nişdali gelip onun yanına oturmuşlardı. Bunlardan Saravasti, kollarını onun boynuna dolayarak ve bileziklerini şakırdatarak şöyle demişti: "Şarkı söylemeyi ve kutsal dansı öğretmek suretiyle bizi kadınların en mutluları hâline getirdin; ama bizi terk edersen kadınların en mutsuzlarından olacağız. Seni bir daha görmezsek hâlimiz nice olur? Oh! Krişna! Bizimle evlen, senin sadık zevcelerin oluruz; böylece gözlerimiz, senden uzak kalma ıstırabını tatmamış olur." Saravasti bu sözleri söylerken, Nişdali transa geçercesine gözlerini kapamıştı. Bunun üzerine Krişna ona şöyle seslenmişti:

–Nişdali, niçin gözlerini kapıyorsun?

Söze karışan Saravasti gülümseyerek şu sözleri söylemişti:

–Kıskanmıştır; herhalde kollarımın boynuna dolanmış hâlini görmek istememiştir.

Nişdali ise mahcubiyet içinde şu cevabı vermişti:

–Hayır, hiç de değil; gönlüme nakşettiğim resmini seyretmek için kapadım gözlerimi. Bir gün çekip gitsen de fark etmeyecek, çünkü seni içimde taşıyacağım!..

Krişna bir an düşünceye dalmış, ardından da Saravasti'nin, boynuna dolanmış kollarını tebessüm ederek çözmüş, kardeşleri uzun uzun süzmüş, sonra her ikisini birden kucaklayıvermişti. Önce Saravasti'yi dudakların-

dan, sonra da Nişdali'yi gözlerinden öpmüştü. Bu iki uzun öpücük, Krişna'ya, dünyadaki her türlü zevkin tadına varma imkânını sunmuştu. Birden ürpererek onlara şöyle hitap etmişti:

–Ey Saravasti, sen güzelsin ve dudakların tüm çiçeklerin kokusuna sahip; ey Nişdali, sen ise tapılmaya değer bir varlıksın, çünkü kendi iç âlemini görebilen **gönül gözüne** sahipsin. Her ikinizi de seviyorum. Ama sizinle nasıl evlenebilir ve gönlümü aranızda nasıl taksim edebilirim ki?

Bunun üzerine Saravasti gücenmiş bir tavırla şöyle demişti:

–Vah! Hiç sevmeyecek demek!

–Ben seversem ancak ezelî-ebedî aşkla severim.

Bu kez, Nişdali, şefkat dolu bir ifadeyle şu soruyu sormuştu:

–Senin o şekilde sevmen için ne gerekir?

Krişna birden ayağa kalkmıştı ve gözleri sanki alev alev yanmaktaydı:

–Ezelî-ebedî aşkla sevmek için güneş ışığının sönmesi, yıldırımın gönlüme düşmesi ve ruhumun benden kopup göklerin derinliklerine doğru kanat açması gerekir.

Bu sözleri söylerken **boyunun bir arşın kadar** büyüdüğünü gören kızlar korkuya kapılmışlar ve ağlaya ağlaya evlerine dönmüşlerdi. Krişna da tek başına Meru Dağı'nın yolunu tutmuştu. Ertesi akşam Gopiler yine toplanmışlar ve mürşitlerini boşuna beklemişlerdi. Zira o gelmemişti; gerisinde bir tek öz, bir tek maya bırakarak, yani şarkı ve kutsal dans görünümü altında kendi varlığını hatırlatan hoş bir anı bırakarak kayıplara karışmıştı.

V

İNİSİYASYON

Kız kardeşi Devaki'nin, münzevilerin yanında yaşadığını öğrenmiş olan Madura kralı Kansa, onu bir türlü ele geçiremeyince münzevilere zulmetmeye ve onları, vahşî hayvan avlar gibi avlamaya başlamıştı. Onlar da ormanın en dip ve en vahşî köşelerine sığınmak zorunda kalmışlardı. Bunun üzerine ihtiyar Vazişta, yüz yaşına rağmen, kralla görüşmek üzere yollara düşmüştü. Muhafızlar, tasmasından tuttuğu bir ceylanın yardımıyla yolunu bulan kör bir ihtiyarın, sarayın kapısına gelip dayandığını hayretle görmüşler ve ona karşı saygılı davranarak içeri girmesine müsaade etmişlerdi. Vazişta, Kansa ile Nizumba'nın yan yana oturdukları tahta yaklaşmış ve krala şöyle hitap etmişti:

–Kutsal ormanın münzevilerine zulmeden Boğaların oğlu ve Madura kralı Kansa, sana yazıklar olsun! Ona kin aşılayan Yılanın kızı, sana da yazıklar olsun! Cezanızı göreceğiniz gün yakındır. Şunu bilin ki Devaki'nin oğlu hayattadır. Bir gün, kırılmaz pullarla kaplı giysisine bürünmüş hâlde gelecek ve seni şerefsizlere lâyık bir şekilde tahtından indirecektir. Şimdi titremeye başlayın ve korku içinde yaşayın; bu, Devalar'ın ikiniz için tayin ettiği cezadır.

Ceylanının rehberliği altında saraydan çıkışı sıra-

sında, kılına bile dokunulamadığı gibi, ayrıca, savaşçılar, muhafızlar ve hizmetkârlar onun önünde saygıyla eğilmişlerdi. Fakat hemen o andan itibaren, Kansa ve Nizumba, münzevilerin kralını öldürmek üzere gizli plânlar hazırlamaya başlamışlardı bile. Devaki ölmüştü ve Krişna'nın, onun oğlu olduğunu, Vazişta'nın dışında, hiç kimse bilmiyordu. Ve Krişna'nın başarılarına ilişkin haberler Kansa'nın kulağına kadar ulaşmıştı. Onun için Kansa şöyle düşünmeden edememişti: "Beni koruyacak güçlü bir adama ihtiyacım var. Kalayeni'nin dev yılanını öldüren kişi, şüphesiz, bu münzeviden de korkmaz." Ardından da saygıdeğer ihtiyar Nanda'ya şu mesajı yollamıştı: "Genç kahraman Krişna'yı bana yolla, onu, arabamın sürücüsü ve başdanışmanım yapacağım." **(5)** Kendisine kralın emrini iletmiş olan Nanda'ya Krişna şunları söylemişti: "Kabul, gideceğim." Kabul edişine de şu düşüncesi yol açmıştı: "Asla Değişmeyen, bu Madura kralı olmasın? Annemin nerede olduğunu onun sayesinde öğrenebilirim."

Ondaki güç, beceri ve zekâyı görmüş olan Kansa keyiflenmiş ve ülkesinin savunmasını ona emanet etmişti. Merulu kahramanla yüz yüze geldiği anda Nizumba ise tepeden tırnağa rezil bir duyguyla ürpermiş ve zihni derhal uğursuz bir plân hazırlamaya koyulmuştu. Kralın bulunmadığı bir sırada araba sürücüsünü haremine çağırtmıştı. Sihirbaz olduğu için, güçlü aşk şerbeti vasıtasıyla geçici olarak gençleşme sırrına da vâkıftı. Devaki'nin oğlu, abanoz göğüslü Nizumba'yı yarı çıplak bir vaziyette erguvan kırmızısı bir yatağın üzerine uzanmış hâlde bulmuştu; ayak bileklerini ve kollarını altın bilezikler süslemekte ve başındaki tacı bezeyen kıymetli taşlar insanın gözünü kamaştırmaktaydı. Ayak ucunda bulunan bakır bir buhurdan ise, etrafa bulut hâlinde güzel kokular saçmaktaydı. Yılanlar kralının kızı şu sözlerle konuşmaya baş-

lamıştı:

–Krişna, yüzün Himavat'ın karları gibi sakin, kalbin de yıldırımın oku kadar delici. Bu masum hâlinle dünya krallarının fevkinde bir yerin var. **Seni kimse tanıyamadı; sen de kendini tanımıyorsun.** Senin kim olduğunu sadece ben biliyorum; **Devalar seni insanların efendisi, rehberi tayin ettiler;** seni dünyanın hâkimi yapabilecek tek insan da benim. Bunu ister misin?

Buna Krişna'nın cevabı şu olmuştu:

–Sana bu sözleri söyleten Mahadeva'ysa, o takdirde, annemin nerede olduğunu ve Meru Dağı'nda bana hitap etmiş olan yüce ihtiyarı nerede bulabileceğimi söyle bana.

Hoşgörü ifadeli bir tebessümle Nizumba şöyle demişti:

–Annenin nerede olduğunu sana söyleyebilecek kişi şüphesiz ben değilim; senin şu ihtiyara gelince onu tanımıyorum. Akılsız! Hayallerin peşine düşmüşsün, onun için de **sunduğum dünya nimetlerinin farkında bile değilsin. Kral tacı taşıyıp da kral olmayan krallar olduğu gibi, alınlarında kral mührünü taşıyan, ama gücünün kudretinin farkında olmayan çoban oğulları da vardır.** Güçlüsün, gençsin, yakışıklısın; her kalbi fethedebilirsin. Kralı uyurken öldürürsen onun tacını senin başına geçirir ve seni dünyanın hâkimi yaparım. Çünkü seni seviyorum ve sen bana aitsin. İsteğim budur ve sana bunu emrediyorum!

Bu sözleri söylerken kraliçe, güzel bir yılan gibi yerinden haşmetle doğrulmuş ve delikanlıya büyüleyici, hükmedici gözlerle bakmıştı. Bu bakış Krişna'yı ürpertmişti. Kadının gözlerinin içinde cehennemi, Arzu ve Ölüm Tanrıçası Kali'nin o dipsiz uçurumdaki tapınağını ve de orada birbirlerine sürtüne sürtüne dolaşan yılanları görür gibi olmuştu. Bunun üzerine Krişna'nın bakışları iki

keskin kılıç hâline dönüşmüş ve kraliçenin ta içine işlemişti; Meru Dağlı yiğit, bununla da yetinmeyip ona şu sözleri haykırmıştı:

–Beni muhafız olarak yanına almış olan krala ihanet edemem; şunu bilki, ölecek olan sensin!

Yürek paralayıcı bir çığlık atan Nizumba kendini yatağına bırakmış ve erguvan renkli kumaşı hırsla dişlemeye başlamıştı. Sahte gençliği birden yok olmuş ve tekrar o eski yaşlı hâline dönüvermişti. O, öfke içinde debelenirken Krişna da çekip gitmişti.

İhtiyar münzevinin tehditkâr sözlerini bir türlü unutamamış olan Madura kralı, bir gün korku içinde, Krişna'ya şu sözleri söylemişti:

–Düşman, sarayıma ayak bastığı günden beri tahtımda bir gün olsun rahat uyuyamadım. Derin bir ormanın dibinde yaşayan o iğrenç sihirbaz gelip beddua ettiğinden beri âdeta nefes bile alamıyorum; hayatı bana zehir etti. Ama yanımda sen olduğun için artık ondan korkmuyorum. O lânetli ormana gel beraber gidelim. Bize, yolları bilen bir casus yol gösterecek. Onu gördüğün anda, sana bir şey söylemesine veya bir göz atmasına bile fırsat vermeden üzerine atla ve hakla onu. Ölmek üzereyken de kız kardeşim Devaki'nin oğlu nerede ve adı ne diye sor. Krallığımın selâmeti bu sırra bağlı.

Krişna da cevaben şöyle konuşmuştu:

–Sakin ol, ben ne Kalayeni'den ne de Kali'nin yılanından korktum. Şu anda beni kim durdurabilir ki? Ne kadar güçlü olsa bile, senden sakladığı sırrı onun ağzından alacağım.

Avcı kılığına girmiş olan kral ve kılavuzu, azgın atların çektiği bir arabanın içinde dörtnala yola koyulmuşlardı. Ormanı iyi bilen casus geride oturmaktaydı. Mevsim, yağmur mevsimiydi. Irmaklar kabarmış ve yol-

lar yeşilliklerle kaplanmıştı; gökyüzünde, leylek konvoyları dikkati çekmekteydi. Kutsal ormana yaklaştıklarında ufuk birden kararmış, güneş bulutlarla örtülmüş ve atmosfer bakır kırmızısı bir hâl almıştı. Ormanların korkudan dikilmiş saçlarının üzerine fırtınalı gökyüzünden, hortumları andırır bulutlar sarkıyordu.

Bu manzara karşısında Krişna ile kral arasında şu konuşma geçmişti:

–Gökyüzü niçin birdenbire kararıverdi ve orman niçin böyle kasvetli bir hâl aldı?

–Göğü karartan da, lânetli ormanı bana karşı kışkırtan da muhakkak ki şu kötü kalpli münzevi Vazişta'dır. Krişna, korkuyor musun?

–Göğün kararması da, yerin kızarması da bana vızgelir!

–Öyleyse yürü!

Krişna kamçıyı şaklatmış ve araba baobabların (dev bir ağaç türü) koyu gölgelerinin içine dalmıştı. Bir müddet böyle süratle yol almışlardı. İlerledikçe orman daha da vahşileşiyor ve daha da korkunçlaşıyordu. Birden gök gürlemiş, ardından da şimşekler çakmıştı.

Bu kez konuşmayı Krişna başlatmıştı:

–Gökyüzünü hiç bu kadar siyah görmemiştim; ağaçlar nasıl da eğiliyor! Senin sihirbaz yaman adanmış!

–Yılanların korkulu rüyası, Meru Dağı'nın korkusuz yiğidi olan Krişna, korkuyor musun yoksa?

–Yerin zıngırdaması da, göğün çökmesi de bana vız gelir!

–Öyleyse ilerle!

Cüretkâr araba sürücüsü kamçıyı tekrar şaklatmış ve araba tekrar ileri atılmıştı. Zangır zangır sarsılan orman birden gürüldemiş ve ardından bizimkilerin yakınına yıldırım düşmüştü; devrilen bir baobab yolu tıkamış,

atlar durmuş ve yer sarsılmıştı.

Krişna'nın ağzından şu sözler dökülüvermişti:

–Düşmanın bir ilâh galiba, baksana onu bizzat İndra koruyor.

Casus da korkusunu şu sözlerle dile getirmişti:

–İşin sonuna varmak üzereyiz. Şu yeşil yola bak. Bu yolun sonunda sefil bir kulübe var. Ceylanlı koca muni orada oturuyor işte. Başıma krallık tacı geçirseniz bile bir adım daha atmam.

Bu sözler üzerine Madura kralının beti benzi atmış ve "Orada mı? Sahi mi? Şu ağaçların arkasında mı?" diye kekeleyerek Krişna'ya sarılmış ve de zangır zangır titreyerek ona şu sözleri söylemişti:

–Vazişta ha! Bana beddua eden şu Vazişta orada ha! Oturduğu yerden beni görüyor... Gözü beni izliyor... Ne olur, beni kurtar ondan!

Arabadan inip baobab gövdesinin üzerinden atladıktan sonra Krişna şöyle demişti:

–Mahadeva'nın izniyle kurtarırım seni, ama önce, seni bu kadar korkutmuş olan ihtiyarı bir göreyim hele!

Yüzlük ihtiyar muni Vazişta, bir yıldan beri, ormanın kuytu bir köşesine gizlenmiş olan bu kulübede yaşayarak ölümü beklemekteydi. **Beden mahpesinden, fizik ölümden önce kurtulmuştu bile.** Beden gözleri görmüyordu, ama gönül gözü her şeyi görüyordu. Derisi, sıcağı ve soğuğu zor algılıyordu, ama ruhu, evren ruhuyla uyum içindeydi. Sürekli dua ve meditasyon içinde bulunduğu için, bu dünyaya ait her şeyi ancak, Brahma'nın nurunun arasından görmekteydi. Sadık bir müridi ona her gün pirinç getirmekteydi, tek yiyeceği oydu. Yemini efendisinin elinden yiyen ceylan, çevrede vahşî hayvan belirince melemeye başlıyor ve efendisini uyarıyordu. Böyle durumlarda, ihtiyar, bir mantra (sihirli söz) mırıldanarak ve

yedi boğumlu bambusunu uzatarak hayvanları uzaklaştırıyordu. İnsanlara gelince, onları, kilometrelerce öteden bile gönül gözüyle görebilmekteydi.

Loş yolda yürürken, Krişna kendini birden Vazişta'nın karşısında buluvermişti. Münzevilerin kralı, bir hasırın üzerinde bağdaş kurmuş ve derin bir sükûnet içinde sırtını kulübenin direğine dayamış vaziyette oturmaktaydı. Kör gözlerinden, görücülere özgü bir içsel parıltı fışkırmaktaydı. Krişna onu görür görmez hemen tanımıştı, "yüce ihtiyardı!" bu. Âdeta sevinç şokuna uğramış ve içini saygı duygusu kaplayıvermişti. Kralı da, arabasını da, tahtını da unutarak o aziz varlığın önünde diz çökmüş ve ona saygılarını sunmuştu.

Vazişta sanki onu açık seçik görür gibiydi. Zira kulübeye dayanmış olan bedeni birden kıpırdayıp dikilivermişti; ardından da, misafirini kutsamak üzere her iki kolunu öne uzatmış ve kutsal heceyi mırıldanmıştı: AUM. **(6)**

Krişna'nın ne çığlığını ne de dönüşünü işitemeyince ve göremeyince kral işkillenmiş ve sessizce ilerleyip olan bitenleri anlamak istemişti. Çok geçmeden olay yerine iyice yaklaşmış ve sahneyi görünce şaşkınlıktan âdeta taş kesilivermişti: Krişna, aziz münzevinin önünde diz çökmüş vaziyette durmaktaydı. İhtiyar, kör gözlerini bu kez Kansa'ya çevirmiş ve asasını havaya kaldırarak ona şöyle hitap etmişti:

–Ey Madura kralı, şu anda beni öldürmek için buradasın; selâm sana! Beni şu sefil bedenin esaretinden sen kurtaracaksın. Kız kardeşin Devaki'nin, seni tahtından indirecek olan oğlunun nerede olduğunu öğrenmek istiyordun. İşte, Mahadeva'nın ve benim huzurumda diz çökmüş vaziyette durup duruyor; senin başyardımcın olan Krişna'dır aradığın insan! En büyük düşmanını baş yar-

dımcı olarak yanına aldığına göre akılsızlığının ve lânetlenmişliğinin derecesini var sen hesap et! Bu işle görevli çocuğun ta kendisi olduğunu ona söyleyeyim diye Krişna'yı bana sen getirdin. Kork ve ürper! Kurtuluş umudun yok, zira geri düzeyli varlığın şeytanların kurbanı olacak.

Kansa, onu, şaşkınlık içinde dinliyor ve yüzüne bakamıyordu; hırstan yüzü mum gibi olmuştu; Krişna'nın diz çökmüş vaziyette hâlâ daha hareketsiz durduğunu görünce yayını ve okunu çıkarıp germiş, Devaki'nin oğluna nişan almıştı; ama kolu titrediği için ok yön değiştirmiş ve gidip, vecd içinde âdeta okun gelişini beklemekte olan Vazişta'nın göğsüne saplanmıştı.

Korkunç bir çığlık duyulmuştu, ama bu, Vazişta'nın değil, Krişna'nın çığlığıydı. Kulağının dibinden okun vınlayarak geçip aziz varlığın göğsüne saplandığını görmüştü... Aynı anda kendi kalbinde feci bir acı duymuştu, zira **kendi ruhuyla rişinin ruhu tam anlamıyla özdeşleşmiş hâldeydi.** Bu sivri okla birlikte, Krişna'nın ruhuna dünyanın tüm acı ve ıstırapları da saplanmış ve onu derinliklerine kadar yırtıp atmıştı.

Ama Vazişta buna rağmen oturuş şeklini değiştirmemiş ve ok göğsünde olduğu hâlde dudaklarından şu sözler dökülmüştü:

–Mahadeva'nın oğlu, bu çığlık da ne oluyor? **Öldürmek boş iştir. Ok ruha ulaşamaz ve öldürülen öldürene galip gelir.** Muzaffer ol Krişna, kader tahakkuk etme yolundadır: Ben, asla Değişmeyen'in yanına gidiyorum. Brahma ruhumu kabul buyursun. Ama sen, onun **elçisi** ve dünyanın kurtarıcısı olan sen, ayağa kalk! Krişna! Krişna!

Ve Krişna, elinde kılıcıyla ayağa kalkmış, kralın üzerine saldırmak için harekete geçmişti. Ama Kansa çoktan sırra kadem basmıştı.

Tam o sırada göğü bir parıltı yarıp geçmiş ve Krişna göz kamaştırıcı bir ışığın etkisi altında sersemleyip yere yuvarlanmıştı. Bedeni **duyarsızlık** içinde yerde yatarken ruhu ise, aralarındaki mevcut sempati gücü sayesinde ihtiyarın ruhuyla bütünleşmiş ve **yukarı âleme doğru** kanat açmıştı. Aşağıda, yerküre, nehirleriyle, denizleriyle ve kıtalarıyla birlikte siyah bir bilye gibi kaybolup gitmişti ve varlıkların Babası, güneşlerin güneşi olan ve de **ilâhî zekâ diye adlandırılan Mahadeva'ya** doğru, yani Devalar'a özgü **yedinci kat göğe doğru** yükselmişlerdi. Derken önlerine serilen bir **nur okyanusuna** dalmışlardı. Kürenin merkezinde, Krişna, sözle anlatılamayacak kadar tatlı bir tebessümle kendisine kollarını uzatan ve onu bağrına basmaya hazır bir durumda bekleyen ışıl ışıl annesini görmüştü. Binlerce Deva, akkor hâlindeki bir fırını andıran **Bakire-Ana'nın** yanına gidip ondan intişar eden ışınları soğurmaktaydı. Krişna birden, Devaki'nin aşk dolu nazarının etkisiyle eriyip dağıldığını hissetmişti. Tam o sırada, pırıl pırıl annesinin gönlünden, varlığı, tüm göklere doğru ışıl ışıl yayılıvermişti. **Kendisinin Oğul olduğunu, yani tüm varlıkların kutsal ruhu, hayat Kelâmı, üçlemin ikinci kişisi, yaratıcı Kelâm olduğunu o zaman anlamıştı.** Gerçi evrensel hayattan daha üstündü, ama onun içine, yine de, ıstırap vasıtasıyla, candan yakarış ve kutsal bir özden geçiş mutluluğu vasıtasıyla nüfuz edilebilmekteydi. **(7)**

Krişna kendine geldiğinde gök gürültüleri hâlâ devam etmekteydi; orman hâlâ daha karanlıktı ve kulübenin üstüne bardaktan boşanırcasına yağmur yağmaktaydı. Göğsüne ok saplanmış olan bir münzevinin vücudundaki kanı bir ceylan yalamaktaydı. "Yüce İhtiyar" cesetten başka bir şey değildi artık. Krişna, sanki yeniden canlanmış gibi ayağa kalkmıştı. Onu, dünyadan ve onun

saçma sapan görünümlerinden bir uçurum ayırmaktaydı. **O, büyük hakikat yaşamış ve misyonunu öğrenip anlamıştı.**

Kral Kansa'ya gelince, o ise, fırtınaya kapılmış olan arabasında korkudan tir tir titreyerek var gücüyle kaçmaktaydı; atları, sanki şeytanlarca kamçılanmış gibi şaha kalkmaktaydı.

VI

İNİSİYELERİN DOKTRİNİ

KRİŞNA, münzeviler tarafından, Vazişta'nın halefi ve büyük yazgıların insanı olarak karşılanmış ve selâmlanmıştı. Aziz ihtiyarın sradası, yani cenaze töreni kutsal ormanda icra edilmiş ve Devaki'nin oğlu, **buyuruculuk alâmeti olan yedi boğumlu asayı,** her üç Veda'yı da ezbere bilen en kıdemli üç münzevinin önünde ateş sunma âyini yaptıktan sonra teslim almıştı. Ardından da, doktrinini ve insanları selâmete çıkarma yöntemini tasarlamak ve saptamak üzere **Meru Dağı'na** çekilmişti. Oradaki meditasyonları ve mütevazı hayatı **yedi yıl** sürmüştü. **O süre, içinde, dünyasal tabiatını ilâhî tabiatı vasıtasıyla yola getirmiş olduğunu ve böylece de Tanrı oğlu ünvanına lâyık olabilecek kadar Mahadeva güneşiyle özdeşleşmiş bulunduğunu hissetmişti.** Bunun üzerine, doktrinini ifşa etmek üzere genç, ihtiyar demeden tüm münzevileri yanına çağırmıştı. Krişna'yı arılaşmış ve büyümüş bulmuşlardı; o kahraman kişi, bir aziz hâline dönüşmüştü; o aslanlara yaraşır gücünü kaybetmediği gibi, ayrıca, güvercinlere yaraşır bir yumuşaklık da kazanmıştı. Yanına ilk koşanlar arasında, güneş kralların, yani ay kralları olan Kuravalar tarafından tahttan indirilmiş Pandavalar'ın torunu olan **Arjuna** da yer almıştı. Genç Arjuna ateşli, fakat cesareti kolayca kırılıveren ve şüpheye düşüveren bir tipti. Bu

delikanlı Krişna'ya tutkuyla bağlanmıştı.

Himavat'ın karşısına düşen Meru Dağı'ndaki sedirlerin altında, Krişna, müritlerine, **duyuların esareti altında yaşayan insanların ulaşamayacağı hakikatlerden söz etmeye başlamıştı** bile. Onlara, **ruhun ölümsüzlüğü, tekrardoğuşları** ve **Tanrı ile mistik anlamda bütünleşmesi** konulu doktrinini öğretmişti. İfadesine göre, **beden,** yani bir süre için ruhun barınak edindiği **zarf,** ölümlü bir şeydi; ama onda zaman zaman ikamet eden ruh ise görünmez, tartıya gelmez, tahrip olmaz ve ezelî-ebedî nitelikliydi. **(8)** Yansıttığı ulûhiyet gibi **dünya insanı da üç öğeliydi: Zekâ, ruh ve beden.** Ruh, zekâ ile bütünleştiği zaman **satvaya,** yani bilgeliğe ve huzura kavuşmaktaydı; zekâ ile beden arasında kararsız kaldığı zaman **rajanın,** yani ihtirasın egemenliği altına girmekte ve kaçınılmaz bir çemberin içinde objeden objeye koşa koşa dönüp durmaktaydı; bedene sımsıkı yapıştığı zaman ise **tamanın** içine, yani **akılsızlığın, bilgisizliğin** ve geçici bir ölümün içine gömülmekteydi. Her insanın, kendinde ve başkalarında gözlemleyebileceği şeylerdi bunlar.

Arjuna şu soruyu sormuştu:

–Ruhun, ölüm olayından sonraki kaderi nedir? Daima aynı yasaya mı itaat eder, yoksa onun hükmünden kurtulabildiği de olur mu?

–Onun hükmünden hiç bir zaman kurtulamaz ve **daima ona itaat eder,** demişti Krişna. Tekrardoğuşların sırrı bunda yatmaktadır. Nasıl göğün derinlikleri yıldızların ışığıyla aydınlanıyorsa, hayatın derinlikleri de hakikatin ışığıyla aydınlanır. Beden çözülüp dağıldığı anda eğer **satva** egemen durumda bulunursa, o takdirde ruh, Tanrı bilgisine sahip bulunan arı varlıkların bulunduğu mekâna yükselir. Eğer beden, **rajanın** (ihtiras) egemen bulunduğu anda çözülüp dağılırsa, o takdirde de ruh, tekrar dün-

ya maddelerine ve nimetlerine bel bağlayanların arasına gelir. Eğer **tamanın** (bilgisizlik) hâkim olduğu anda çözülüp dağılırsa, o takdirde, maddenin tesiriyle kararmış durumda bulunan ruh yeniden, akılsız ve mantıksız varlıkların döl yatakları tarafından cezbedilir.

–Doğru, demişti Arjuna. Ama bize şimdi de, asırlar süreci içinde bilgelik yolunu izledikleri için ölümlerinden sonra **ilâhî âlemlerde** ikamet edecek olanların hâlinden söz et.

Buna Krişna'nın cevabı şöyle olmuştu:

–İnsan, inançlı bir **ibadet ehli** hüviyetiyle ölmüşse, o takdirde, erdemlerinin mükâfatı olarak üstün nitelikli mekânlarda asırlar boyunca kalır, sonra tekrar dünyaya döner, fakat hayatını aziz ve saygıdeğer bir ailenin içinde geçirir. Ama **bu türden tekrardoğuş, elde edilmesi çok zor bir şeydir.** Bu şekilde tekrar doğmuş olan insan dünyada **aynı tekâmül seviyesiyle hayat sürer, yani tatbikatlarım, önceki bedenli hayatında sahip bulunduğu idrakiyle yürütür** ve yine dindarlık yoluyla tekâmül etmeye çalışır.

–Böylece, demişti Arjuna, demek **iyiler bile tekrardoğmak ve tekrar bedenli hayat yaşamak zorundalar!** Ey hayatın efendisi, bilgelik yolunu izleyen bir kimse ebediyen tekrar tekrar doğar mı?

–Size çok önemli ve çok derin bir sır vereceğim, diye cevaplamıştı. Krişna; sırların en büyüğü ve en arısıdır bu. Mükemmelliğe ulaşabilmek için, bilgeliğin de üstünde yer tutan **vahdaniyet ilmini** iktisap etmek gerekir; bunun için, ruhun da, hatta zekânın da üstünde yer alan ilâhî varlığa ulaşmak gerekir. **Oysa bu ilâhî varlık, bu yüce dost hepimizin içindedir. Çünkü Tanrı insanın içinde bulunmaktadır,** ama onu bulmayı pek az insan başarır. Selâmete ermenin yolu budur işte.Dünyadan üstün ola ve sende bulunan mükemmel varlığı fark ettiğin zaman,

arzu kisvesine bürünmüş olan düşmanı **terke karar ver. Hırslarınıza egemen olunuz. Duyuların sağladığı zevkler, istikbalin, ıstıraba hayat veren döl yataklarıdır. Sadece iyilik yapmakla kalmayıp iyi olmaya da çalışın. Yapılması gerekeni yapın, ondan sağlayacağınız kazancı düşünmeyin. Ücret umarak amelde bulunmayın, amelleriniz Yüce Varlığa takdim edilmiş hediyeler gibi olsun. Arzularını ve amellerini, mevcut her şeyin prensiplerine kaynaklık etmiş ve evreni şekillendirmiş olan varlığın yolunda feda eden kişi bu özverisiyle mükemmelliğe erer.** Ruhsal açıdan birleşmeyi, bütünleşmeyi gerçekleştirdiğinde, kişi, kurban âyininin üstünde yer alan bu bilgeliğe kavuşur ve ilâhî bir mutluluk duyar. Mutluluğunu, sevincini ve de nurunu **kendinde** bulmuş olan kişi Tanrı'ya ulaşmış olur. Demek ki, **Tanrı'ya ulaşmış olan ruh, tekrar-doğuştan da, ölümden de, ihtiyarlıktan ve ıstıraptan da kurtulur ve de abıhayatı içer.**

Krişna, doktrinini müritlerine bu şekilde açıklamış ve iç murakabe yoluyla onları, vizyon hâlinde kendine zâhir olmuş olan yüce hakikatlere doğru yönlendirmişti. Mahadeva ile konuştuğu sırada sesi daha da ciddîleşmekte ve yüz hatları daha da aydınlanmaktaydı. Bir gün Arjuna, merak ve cüretle ona şunları söylemişti:

–Bize, o kutsal görünümüyle Mahadeva'yı göster. Gözlerimiz onu seyre dayanamaz mı?

Bunun üzerine Krişna ayağa kalkarak, tüm mevcut varlıklarda yaşayan, yüz binlerce forma, sayısız göze, her yöne dönük çehreye sahip bulunan, sonsuzluğun her türlü kademesinde daima tüm varlıklarının yukarısında bulunan; durağan ve sonsuz-sınırsız bedeninde, tüm bölümleriyle kıpır kıpır hareketli bir evreni barındıran varlıktan söz etmeye başlamıştı. "Göklerde aynı anda binlerce güneş hep birlikte ışıldamış olsaydı, demişti Krişna,

bir ve tek Tanrı'nın haşmeti konusunda belki şöyle böyle bir fikir sahibi olabilirdik." Mahadeva'dan bu şekilde söz ederken Krişna'nın gözlerinden öyle bir ışın fışkırmıştı ki müritlerinin gözleri kör edercesine kamaşmış ve ardından da secdeye varmışlardı. Arjuna'nın saçları diken diken olmuştu ve eğilip ellerini önde kavuşturarak şöyle demişti: "Efendimiz, sözlerin bizi dehşete düşürüyor, tecelli ettirdiğin Yüce Varlığın nuruna tahammül edemiyoruz. Bizi sersemletiyor."

Krişna tekrar sözü almıştı: **"Benim ağzımdan size şunları söylüyor: Ben ve siz birçok kez doğduk. Benim tekrardoğuşlarımı ancak ben bilirim, ama siz, sizinkilerin farkında bile değilsiniz. Tabiatım itibarıyla doğmak ve ölmekle mükellef değilim ve tüm mevcut yaratılmışların sahibi ve efendisi olmama rağmen, tabiatıma egemen durumda bulunduğu için, kendi irademle gözle görülür hâle gelirim; dünyada erdem ne zaman zaafa düşse ve de hata ve adaletsizlik baskın çıksa ben hemen zuhur eder ve böylece çağdan çağa dürüstün selâmeti, kötünün mahvı ve erdemin ihyası için gözle görülür hâle gelirim. Hakikate uygun şekilde benim tabiatımı bilip tanıyan kişi, bedenini terk edince, yeniden doğmaz, bana gelir."**

Bunları söylerken Krişna, müritlerine tatlı tatlı ve teveccüh dolu bir ifadeyle bakmıştı. Bunun üzerine Arjuna da şöyle konuşmuştu:

–Efendimiz! Sen bizim rehberimizsin, sen Mahadeva'nın oğlusun! Böyle olduğun, insanı dehşete düşüren o parıltından ziyade iyiliğinden ve o sözle anlatılamaz cazibenden belli. Devalar seni sonsuzlukların baş döndürücülüğü içinde değil, insan biçimi altında görmek istiyorlar, seni öyle seviyorlar. Ne tövbe, ne sadaka, ne Vedalar ve ne de kurban senin bir tek bakışına bile denk değildir. Sen hakikatin kendisisin. Bizi mücadeleye götür, sa-

vaşa götür, ölüme götür. Nereye gidersen peşinde olacağız!

Hoşnutluk içinde tebessüm eden müritler onun etrafında yığılmışlar, şu sözleri söylemeye başlamışlardı:

–Neden daha önce işin farkına varmamışız? Onun ağzından konuşan, onda konuşan Mahadeva'ymış.

Krişna da şöyle cevap vermişti:

–**Gözleriniz açık değildi de ondan. Size büyük sırrı verdim. Onu ancak anlayabilenlere söyleyin.** Siz benim gözbebeklerimsiniz, seçilmişlersiniz; gayeyi biliyor ve tanıyorsunuz; halk, yolun sadece bir ucunu görür. Haydi şimdi halka selâmet yolunu anlatmaya gidelim.

VII

ZAFER VE ÖLÜM

MÜRİTLERİNİ Meru Dağı'nda eğittikten sonra Krişna, halkı uyandırmak üzere, onlarla birlikte Camuna ve Ganj sahillerine inmişti. Kulübelere girmekte, şehirlerde durmaktaydı. Akşam olunca, köy dolaylarında halk onun çevresinde toplanıyordu. Halka özellikle anlattığı konu, insanlara yardım konusuydu. "Gölgemiz bedenimizi nasıl izliyorsa" diyordu, "insanların acı çekmesine yol açan kötülüklerimiz de bizi öyle izler. Temelinde **insan sevgisi** yatan davranışlar, iyi insan tarafından benimsenmesi gereken davranışlardır, zira ilâhî terazide en ağır basacak olan davranışlar bunlardır. **İyilerle görüşürsen, onlara iyi örnek olarak bir şey sunamazsın; kötülerle yaşamaktan korkma ki onlara iyi yolu gösterebilesin.** Erdemli insan, ondurucu gölgesiyle çevresindeki bitkilere hayat verici serinlik sunan dev cüsseli bir ağaca benzer." Ruhundan etrafa sevgi kokuları yayılan Krişna, bazen, tatlı bir sesle ve cezbedici tasvirlerle fedakârlıktan ve feda edişten de söz ediyordu: "Kendisini ayaklarıyla ezenlere ve karnını sabanla deşenlere toprak nasıl hoşgörülü davranıyorsa, aynı şekilde, biz de **hoşgörülü davranıp kötülüğe karşı iyilikle mukabelede bulunmalıyız.** Kendisini kesip yere yıkan baltayı, sandal ağacı, mis kokulu özsuyuyla nasıl kokutuyorsa, aynı şekilde, **dürüst insan da**

kötülerin darbelerine maruz kalmalıdır." Yarım âlimler, inançsızlar veya kibirliler ondan, Tanrı'nın tabiatını konu etmesini istediklerinde onlara şu türden vecizelerle cevap veriyordu: "İnsanın ilmi hiçten başka bir şey değildir; onun amellerinin tümü, eğer Tanrı rızası için işlenmemişlerse, boş ve aldatıcı şeylerdir. Kalben ve ruhen alçakgönüllü olanı Tanrı sever; o kişinin başka şeye ihtiyacı olmaz. Sonsuzluğu ancak sonsuzluk ve uzay anlayabilir; **Tanrı'yı sadece Tanrı anlayabilir.**"

Öğretisindeki yeni şeyler sadece bunlar değildi. Halkı, özellikle yaşayan Tanrı hakkında, yani Vişnu hakkında söyledikleriyle coşturuyor ve peşinden sürüklüyordu. Evrenin sahibininin bedenlenip insanlar arasında birçok kez göründüğünden söz ediyordu. Peşpeşe yedi rişinin ve Viyaza'nın ve Vazişta'nın bedeninde tezahür etmişti. Daha da tezahür edecekti. Krişna'nın dediğine göre, Vişnu bazen, bir dilenci gibi, tövbe etmiş bir kadın gibi veya küçük bir çocuk gibi **basit ve sade insanların ağzından hitap etmeyi** de seviyordu. Halka, bir demirhindi ağacının altında açlıktan ölmek üzere olan küçük bir çocukla karşılaşan fakir balıkçı Durga'yla ilgili meseli de anlatıyordu. Yoksulluktan beli bükülmüş ve zar zor karınlarını doyurabildiği kalabalık ailesinin sorumluluğunu yüklenmiş olmasına rağmen, bu iyi kalpli Durga, çocuğa acımış ve onu evine götürmüştü. O sırada gün batmıştı ve Ganj üzerinde ay doğmaktaydı; ailesi de akşam duasını yapmıştı; çocuğun ağzından birden şu sözler dökülüvermişti: "Kataka'nın meyvesi suyu arıtır; aynı şekilde iyilikler de ruhu arıtır. Durga, ağlarını al, sandalın Ganj'da yüzsün." Durga ağlarını suya atmış ve sandalı balıkla dolmuştu. Ardından da çocuk birden kayboluvermişti. "Demek ki" diyordu Krişna, "bir insan kendi yoksulluğunu unutup başkalarının yardımına koşunca, Viş-

nu derhal tezahür eder ve onu mutlu kılar." Bu türden örnekler vererek Krişna halka, Vişnu dinini tanıtıyordu. Devaki'nin oğlu konuşurken herkes, Tanrı'yı kalbinin ta içinde bulmanın sevincine gömülüyordu.

Meru Dağlı peygamberin ünü Hint'in her yanına yayılmıştı. Krişna'yı büyütmüş ve onun ilk mücadelelerine katılmış olan çobanlar, tanıdıkları o çetin kahramanın bu aziz şahsiyet olabileceğine bir türlü inanamıyorlardı. İhtiyar Nanda ölmüştü. Ama Krişna'nın sevdiği kızları Saravasti ve Nişdali yaşıyordu. Kaderleri farklı şekilde tecelli etmişti. Krişna'nın, kendisini bırakıp gidişine kızmış olan Saravasti teselliyi evlenmekte bulmuş ve güzelliğine vurgun bir asilin karısı olmuştu. Ama adam onu daha sonra boşayıp bir tacire satmıştı. Ama Saravasti, hor gördüğü bu adamdan ayrılmış ve kötü yola düşmüştü. Aradan bir süre geçince vicdan azabı duyup gizlice kız kardeşinin yanına dönmüştü. Devamlı surette Krişna'yı düşünmüş olan Nişdali ise hiç evlenmemişti ve bir kardeşinin yanında hizmetkâr olarak çalışıyordu. Saravasti ona başına gelen felâketleri ve utancını anlatınca Nişdali şöyle cevap vermişti:

–Zavallı kardeşim! Ben seni hoş görürüm, ama kardeşim hoş görmez. Seni ancak Krişna kurtarabilir.

Bu sözler üzerine Saravasti'nin sönmüş gözlerinde bir ışık parıldamıştı.

–Krişna! Ne oldu o?

–Bir aziz, yüce bir peygamber. Ganj kıyılarında öğretisini yayıyor.

–Haydi, gidip onu bulalım! demişti Saravasti.

Ve biri ihtiras yüzünden sararıp solmuş, diğeri de masumiyet kokusuna bulanmış olan iki kardeş yola koyulmuşlardı; ikisi de aynı aşkın yiyip bitirdiği insanlardı.

Krişna, doktrinini muhariplere anlatmakla meşguldü. Zaman zaman da Brahmanlar'la, askerî kast mensubu kişilerle ve halkla görüşmekteydi. Brahmanlar'a, ilâhî bilimi, olgun kişilere özgü bir sükûnetle; Rajalar'a, savaşla ve aileyle ilgili erdemleri, delikanlılara özgü bir çoşkuyla açıklamaktaydı; halka ise, çocuklara özgü bir basitlikle ve de iyilikseverlik, tevekkül ve umut içerikli bir tavırla hitap etmekteydi.

İki kadının gelip kendisiyle görüşmek istediğini öğrendiğinde bir ziyafette ünlü bir reisle aynı sofrada oturmaktaydı. Tövbekâr giysisi içinde olduklarından hemen kabul edilmişlerdi. Saravasti ve Nişdali koşup Krişna'nın ayaklarına kapanmışlardı. Saravasti hüngür hüngür ağlayarak, şu sözleri haykırmıştı:

–Bizden ayrıldığın günden itibaren hata ve günah içinde yaşadım; ama istersen beni kurtarabilirsin, Krişna!..

Nişdali'nin bağrından da şu sözler sökülmüştü:

–Ah! Krişna, vaktiyle, seni görür görmez ebediyen seveceğimi anlamıştım; seni şu anda karşımda ünlü bir kişi olarak görüyorum ve Mahadeva'nın oğlu olduğunu biliyorum.

Ve her ikisi birden Krişna'nın ayaklarına sarılmışlardı. Rajalar buna itiraz etmişlerdi:

–Aziz rişi, bu halk kadınlarının aptalca sözlerle canını sıkmasına neden müsaade ediyorsun?

Krişna Rajalar'a şöyle cevap vermişti:

–Bırakın içlerini döksünler; onlar sizden daha üstündürler. Çünkü biri iman ehlinden diğeri de aşk ehlindendir. Günahkâr Saravasti, bana iman ettiği şu andan itibaren kurtulmuştur; bir köşede sessizliğe gömülmüş olan Nişdali ise hakikati, sizlerden daha fazla sevmiştir. Şunu iyi bilin ki, Mahadeva güneşinde yaşayan ışıl ışıl

annem, sizler geri düzeyli hayatların karanlıkları içinde debelenirken, ona ezelî-ebedî aşkın sırlarını öğretiyor olacak.

O günden sonra Saravasti ve Nişdali, Krişna'nın eteğine yapışmışlar ve müritleriyle birlikte onu izlemeye başlamışlardı. Ondan aldıkları ilhamla diğer kadınları aydınlatmışlar ve uyandırmışlardı.

Kansa hâlâ daha Madura'da hüküm sürmekteydi. İhtiyar Vazişta'nın ölümünden sonra bu kral, tahtında bir an olsun rahat yüzü görmemişti. Münzevinin kehaneti gerçekleşmişti: Devaki'nin oğlu yaşıyordu! Kral onu görmüş ve onun bakışları karşısında gücünün ve krallığının eriyiverdiğini hissetmişti. Kuru yaprak misali hayatından endişe ediyordu; o müthiş ve ışıl ışıl kahramanın, tüm muhafızlarını yarıp kapısına dayanacağı anı bekler olmuştu ve bu yüzden de birden geriye dönmeyi huy hâline getirmişti. Nizumba ise, harem dairesinin dip tarafındaki yatağına çöreklenip o geçip gitmiş kudretini hayal edip duruyordu. Krişna'nın peygamber olup Ganj sahillerinde öğretisini yaydığını öğrenince, kocasını, oraya askerî birlik yollayıp onu tevkif ettirmeye ikna etmişti. Krişna bu askerleri görünce tebessüm etmiş ve onlara şunları söylemişti:

–Kim olduğunuzu ve buraya niçin geldiğinizi biliyorum. Kralınızın yanına gitmek üzere sizi izlemeye hazırım; ama size önce, benim de kralım olan göklerin kralından söz etmek isterim.

Ve onlara Mahadeva'dan, onun haşmetinden ve tezahürlerinden bahsetmeye başlamıştı. Sözünü bitirdiğinde askerler silâhlarını Krişna'ya teslim etmişler ve şöyle demişlerdi:

–Seni esir alıp kralımıza götürmeyeceğiz, aksine senin peşine takılıp senin kralının nezdine gideceğiz.

Ve onun yanında kalmışlardı. Kansa durumu öğrenince feci surette korkmuştu. Nizumba bu kez yeni bir öneride bulunmuştu:

–Sarayın kalburüstü takımını yollayalım.

Bu öneri uygun görülmüş ve sarayın seçkin kişileri Krişna'nın vaaz verdiği şehre varmışlardı. Daha önce onu dinlememeyi kararlaştırmışlardı, ama bakışlarındaki ışıltıyı, duruşundaki asaleti ve halkın ona gösterdiği saygıyı görünce dayanamamışlar ve onu dinlemeye başlamışlardı. Krişna onlara, kötülük yapanların, içinde bulundukları **manevî kölelikten** ve iyilik yapanların elde ettikleri **semavî özgürlükten** söz etmişti. Kşatriyalar sevinç ve şaşkınlık içindeydiler, çünkü kendilerini muazzam bir yükün altından kurtulmuş hissediyorlardı.

–Gerçekten de sen büyük bir sihirbazsın, demişlerdi, zira, kralımıza seni zincire vurup götüreceğimizi vadetmiştik, ama bunu yapmamız imkânsız hâle geldi; çünkü sözlerinle bizi esir etmiş olan zincirlerimizi kırmış oldun.

Kansa'nın yanına dönünce de şöyle konuşmuşlardı:

–Bu adamı sana getirmemiz mümkün değil. Büyük bir peygamber o ve ondan korkmana gerek de yok.

Durumun ümitsiz olduğunu gören kral, nöbetçi sayısını üç misline çıkarmış ve sarayındaki tüm kapıları zincirletmişti. Nihayet bir gün şehirde büyük bir gürültü patırtı baş göstermiş, her tarafı sevinç ve zafer çığlıkları kaplamıştı. Muhafızlar koşup ona şu haberi yetiştirmişlerdi: "Krişna, Madura'ya girdi. Halk kapıları ve zincirleri kırıyor." Kansa kaçmak istemişti, ama muhafızları onu tahtında oturmaya mecbur etmişlerdi.

Sonunda Krişna, müritleriyle ve bir sürü münzeviyle birlikte rüzgâr altında dalgalanan denizi andırır bir insan kalabalığının arasından, sancaklarla donanmış Ma-

dura şehrine girmişti. Çiçek yağmuru altında ve alkışlar arasında yürüyordu. Kutsal muz ağaçlarının altındaki mabetlerin önünde gruplar oluşturmuş bulunan Brahmanlar, yılanın galibi ve Meru Dağı'nın yiğidi olan Devaki'nin oğlunu ve özellikle de Vişnu'nun peygamberini selâmlamaktaydılar. Parıltılı bir kortej tarafından izlenen ve de halk ve kşatriyalar tarafından kurtarıcı olarak alkışlanan Krişna en sonunda kralın ve kraliçenin karşısına dikilmişti.

–Şiddetle ve kötülükle hükmettin insanlara, demişti Krişna; böylece her türlü cezayı hak etmiş oldun, çünkü aziz ihtiyar Vazişta'yı öldürdün. Ama yine de hemen ölmeyeceksin. İnsanlara, mağlûp düşmanını öldürmekle değil, affetmekle muzaffer olunacağını göstermek ve ispat etmek istiyorum.

–Kötü kalpli sihirbaz! Demişti Kansa, tacımı ve tahtımı çaldın. Bitir işimi.

–Ahmak biri gibi konuşuyorsun. Şu akılsızlığınla, şu duygusuzluğunla ve şu caniliğinle ölecek olursan öte âlemde kesinlikle mahvolursun. Aksine, akılsızlığını anlar ve bundan pişmanlık duyarsan cezan hafifler ve arı varlıkların yüzsuyu hürmetine Mahadeva seni bir gün kurtarır bile.

O anda Nizumba eğilip kralın kulağına şu sözleri fısıldamıştı:

–Aptallık etme! Onun kibir dolu çılgınlığından yararlanmasını bil. Can çıkmadıkça intikam umudu her zaman için mevcuttur.

Söyledikleri Krişna'ya derhal malûm olmuştu. İnsanın içine işleyen merhamet ve ciddiyet dolu bir nazarla kraliçeye bakarak şöyle konuşmuştu:

–Ey sefil varlık! İşin gücün zehirlemek. Bozguncu kara büyücü, senin kalbinde yılan zehirinden başka bir şey

yok. Sök at o zehiri, yoksa bir gün kafanı ezmek zorunda kalacağım. Ve kral ile birlikte derhal bir tövbehaneye çekileceksin ve orada Brahmanlar'ın gözetimi altında cinayetlerin kefaretini ödeyeceksin.

Bu olaylardan sonra Krişna, krallığın ileri gelenlerinin ve halkın rızasıyla, müridi ve de güneş kökenli ırkın en anlı şanlı torunu olan Arjuna'yı Madura kralı yapmıştı. Daha sonra krallara öğretmenlik de yapacak olan Brahmanlar'a büyük yetkiler vermişti. Kendisi de, Yüksek Brahman Konseyi'ni oluşturan münzevilerin lideri olarak kalmıştı. Bu konseyi muhtemel zulümlerden korumak amacıyla, dağlar arasında yer alan ve de yüksek surlar ve seçkin bir halk tarafından korunan güçlü bir şehir kurmuştu. Adı da Dvarka'ydı. Bu şehrin göbeğinde, en önemli bölümü yer altında bulunan bir inisiye mabedi yer almaktaydı. **(9)**

Ama ay kökenli dine mensup krallar, Madura tahtını güneş kökenli dine mensup bir kralın ele geçirdiğini ve Brahmanlar'ın da onun sayesinde Hint'in efendileri konumuna kavuştuklarını öğrenince, bu kralı devirmek üzere aralarında ittifak tesis etmişlerdi. Bunun üzerine Arjuna da, güneş kökenli din mensubu olan tüm kralları çevresinde toplamıştı. Krişna onları Dvarka Mabedi'nin derinliklerinden izliyor ve yönetiyordu. Her iki ordu karşı karşıya gelmiş, muharebe neredeyse başlamak üzereydi. O anda Arjuna, mürşidi yanı başında olmadığı için, telâşa ve korkuya kapılmıştı. Bir sabah vakti gün doğarken, kral çadırının önünde Krişna belirmiş ve müridi olan krala ciddî bir tavırla şöyle hitap etmişti: "Yerküre üzerinde güneş oğullarının mı, yoksa ay oğullarının mı egemen olacağını tayin edecek olan muharebeyi niçin başlatmadın?"

–Sen olmayınca elimden gelmedi. Şu iki muazzam

orduya ve az sonra kapışacak olan şu kalabalığa bak.

Varlıkların efendisi ile Madura'nın kralı, bulundukları yüksek mevkiden, birbirlerinin karşısında saf tutmuş olan her iki kalabalık orduyu da gözden geçirmişlerdi. Şeflerin yaldızlı zırhları pırıl pırıl parlamaktaydı; binlerce piyade at ve fil hücum işaretini bekliyordu. Tam o anda, düşman ordusunun şefi, yani Kuravalar'ın en ihtiyarı, eline boru biçimli iri deniz kabuğunu alıp şiddetle içine üflemişti; er meydanını kaplayan bu aslan kükremesini andırır ses, taarruz emri yerine geçmişti. Muharebe alanı bir anda at kişnemeleriyle, silâh şakırtılarıyla ve de davul ve boru sesleriyle doluvermişti. Arjuna'ya, beyaz atların çektiği arabasına binip güneş oğullarına taarruz emrini vermek üzere mavi renkli borusunu öttürmekten başka yapacak iş kalmamıştı. Ama kral gene merhamete kapılmış ve kol kanadı kırılmış bir vaziyette şöyle demişti:

–Az sonra birbirini yiyecek olan bu kalabalığa baktıkça elim kolum bağlanıyor; dilim kuruyor, vücudum titriyor, saçlarım diken diken oluyor, tenim yanıyor, zihnim allak bullak oluyor. Bu katliamdan bir hayır gelmeyecek. Krallıkları, zevkleri ve hatta hayatı neyleyeceğiz? Uğruna krallıklara, zevklere ve sevinçlere talip olduğumuz şu insanlar, canlarını ve mallarını bir yana atarak birbirleriyle dövüşmek için bekliyorlar. Öğreticiler, babalar, oğullar, dedeler, amcalar, torunlar, akrabalar neredeyse birbirlerini boğazlayacaklar. Her üç dünyada da hükümran olacağım diye bu insanları öldüremem, hele şu dünya hâkimiyeti için asla. Düşmanlarımı öldürmenin ne zevki olabilir ki? **Hainler ölecek, ama günahı da bizim boynumuza geçecek.**

Bu sözlere Krişna şöyle karşılık vermişti:

–Bu **korku** felâketi nasıl yakaladı seni? Bizi cennet-

ten bile dışarı attıracak nitelikteki bu yüz karasına nasıl razı olursun? Kadınlaşma. Haydi, kalk ayağa!

Cesaretini yitirmiş durumdaki Arjuna sessiz sessiz oturarak şöyle demişti:

–Döğüşmeyeceğim.

Bu kez Krişna hafif bir tebessümle konuşmuştu:

–Ey Arjuna! Ben seni, **zihnin daima uyanık dursun diye uykunun kralı yaptım. Ama senin zihnin uyudu ve de bedenin ruhunu yendi. Acınmayacak kişilere acıyorsun,** senin sözlerin bilgiden, bilgelikten uzak sözlerdir. **Gelişmiş insanlar, ne yaşayanlar için hayıflanırlar ne de ölmüşler için.** Sen ve ben ve de şu şövalyeler, hepimiz ezelden beri mevcuduz ve ebediyetler boyunca da mevcut kalacağız. **Ruh bugün şu bedenin içinde çocukluğu, gençliği ve ihtiyarlığı nasıl yaşıyorsa, bir başka zamanda aynı şeyleri başka bedenlerde de yaşayacaktır.** Tefrik ehli bir insan buna hayret etmez. Barat'ın oğlu! Eşit (aynı) bir ruhun zevkine de, cefasına da katlan. Bunlardan yakalarını kurtarmış olanlar, ölümsüzlüğe lâyık olurlar. Gerçek özü görenler, ruha da, maddeye de egemen olan ezelî-ebedî hakikati görürler. Şunu bil ki, her şeyin içine nüfuz etmiş olan, tahribattan münezzehtir. Bitmez -Tükenmez Olanı, hiç kimse tahrip edemez. Bu bedenlerin, bu maddelerin gelip geçici şeyler olduğunu biliyorsun. Ama görücüler ayrıca bedenlenmiş ruhun, ezelî-ebedî ve tahrip edilemez nitelikli olduğunu da bilirler. Ey Barat'ın torunu, onun için git de döğüş! Ruhun öldürebileceğine veya öldürülebileceğine inananlar yanılgı içindedirler. O, ne öldürür ne de öldürülür. **Ne doğmuştur ne de ölür, sahip bulunduğu varlığını daima sürdürür.** Bir insan eskimiş giysilerini nasıl atarsa, aynı şekilde, bedenlenmiş ruh da eskimiş bedenini atar ve yenilerini alır. Onu ne kılıç kesebilir, ne ateş yakabilir, ne su ıslatabilir, ne de hava kurutabilir. O, su

geçirmez ve yanmazdır. Sürekli, değişmez ve ezelî-ebedî niteliklidir ve her şeye nüfuz eder. Ey Arjuna, öyleyse ne doğum kaygısına düş ne de ölüm kaygısına! Çünkü doğan için ölüm kaçınılmazdır; ölen için de doğum. Bocalamayı bırak, **vazifene bak;** zira bir kşatriya için, dürüst bir mücadeleden daha iyi bir şey daha yoktur. Muharebeyi, göğe açılmış bir kapı gibi gören muhariplere ne mutlu! Ama bu dürüst muharebeye girmek istemezsen, vebal yükleneceksin ve hem makamını ve hem de şanını yitirirsin. Tüm varlıklar ebediyen senin kara lekeni anlatır dururlar; kara leke, onurlu bir insan için ölümden de beterdir.

Mürşidinin bu sözlerinden ötürü mahcubiyet duymuş olan Arjuna, kanının tekrar coştuğunu ve içini cesaret kapladığını hissedip derhal arabasına atlamış ve hücum işaretini vermişti. Krişna da müridine iyi şans dileyip muharebe alanını terk etmişti, zira güneş oğullarının zaferinden emindi.

O anda Krişna şunu anlamıştı: Dinini mağlûplara kabul ettirebilmek için, silâhların sağladığı zaferden daha zor bir başka zafer daha kazanmak gerekiyordu: **Ruhlar üzerindeki zafer.** Yüce hakikati Krişna'ya ifşa etmek için aziz Vazişta nasıl bir oka hedef olup öldüyse, aynı şekilde, müritlerine ve dünyaya açıkladığı iman esaslarını rakiplerinin kalplerine yerleştirmek için Krişna da can düşmanının oklarının altında bile bile ölmeliydi. Eski Madura kralının, tövbehaneye sığınacak yerde, yılanların kralı olan kayınpederi Kalayeni'nin yanına sığındığını biliyordu. Nizumba'nın devamlı dürtüsüyle kini daima canlı kalmış olan kral, Krişna'nın peşine casuslar takmıştı ve onu öldürmek için en elverişli anı kollayıp durmaktaydı. Nitekim Krişna da misyonunun sona erdiğini hissetmekte ve **fedakârlık mührüne** de sahip ola-

rak ölmekten başka bir şey istemiyordu. Bu nedenle, düşmanını irade gücüyle caydırmaktan ve meflûç hâle getirmekten de vazgeçmişti. Bu okült güç vasıtasıyla kendini savunmaktan vazgeçtiği takdirde, uzun uzadıya tasarlanmış olan darbenin kendisini gizlice vuracağını pek iyi biliyordu. Ama Devaki'nin oğlu insanlardan uzakta, Himavat'ın sessizliğinde ölmek istiyordu. Orada kendisini ışıl ışıl annesine, yüce ihtiyara ve Mahadeva güneşine daha yakın hissedecekti.

Bu düşünceyle yola çıkan Krişna, Himavat'ın eteklerindeki vahşî bir bölgede yer alan bir münzevi kulübesine yerleşmişti. Bu tutumunun sebebini müritlerinin hiç biri anlayamamıştı. Onun asıl düşüncesini, kadınlara ve aşka vergi olan **kehanet** yoluyla mürşitlerinin gözünden anlamış olan sadece iki kişi vardı: Saravasti ve Nişdali. Artık ölmek istediğini anlayınca, Saravasti, onun ayaklarına sarılmış, öfkeyle öpmüş ve sonra da şöyle haykırmış:

–Mürşidim! Bizi terk etme!

Nişdali ise sükûnetle şunları söylemişti:

–Nereye gideceğini biliyorum. Madem ki seni sevdik, bırak da peşinden biz de gelelim!

Krişna şöyle cevap vermişti:

–Benim cennetimde aşkın yeri yücedir. Siz de gelin!

Uzun bir yolculuktan sonra peygamber ile aziz kadınlar, sarımsı renkte kayalık bir dağda, koca bir sedir ağacının çevresinde yer alan kulübelere varmışlardı. Bir yanda, Himavat'ın muazzam kardan kubbeleri; diğer yanda, uzaklarda birbirine girmiş dağlar; karşıda da ova, yaldızlı sisin içinde bir hayal gibi kaybolan Hint Ovası. Bu münzeviler yöresinde, ağaç kabuğundan yapılma giysileri içinde saçları örgülü, uzun sakallı tövbekârlar yaşıyordu; bunların sakalları uzun, kir pas içindeki vücutları kılla

kaplı ve derileri rüzgârın ve güneşin etkisiyle kupkuruydu. Bazıları bir deri bir kemik hâlindeki iskeletleri andırıyorlardı. Bu hüzün verici yeri görünce Saravasti şunları söylemişti:

–Yer ırak, gök dilsiz. Efendimiz, bizi neden Tanrı'nın ve insanların terk ettiği bu ıssızlığa getirdin?

–Yer yaklaşsın ve gök konuşsun istiyorsan, demişti Krişna, **dua et.**

–Seninle olunca gök her zaman şuracıkta, diye atılmıştı Nişdali; ama niçin bizi terk etmek istiyor?

Krişna da şöyle cevap vermişti:

–Sözüne insanların inanması için Mahadeva oğlunun ok ile ölmesi gerekiyor.

–Bize bu sırrı açıkla.

–Onu ben öldükten sonra anlayacaksınız. Dua edelim.

Yedi gün boyunca dua etmişler ve anılma temrinlerini uygulamışlardı. **Krişna'nın çehresi sık sık değişime uğruyor ve ışık gibi parlak bir hâl alıyordu.** Yedinci gün, gün batımına doğru kadınların gözüne bulundukları yere doğru gelen okçular ilişmişti.

–Bunlar Kansa'nın okçuları, seni arıyorlar, demişti Saravasti; kendini kolla!

Ama sedir ağacının altında diz çökmüş hâlde, Krişna, hâlâ daha ibadete devam ediyordu: Okçular nihayet yanlarına gelmişler ve kadınlar ile tövbekârlara şöyle bir göz atmışlardı. Benizleri sarı ve siyah renkli haşin tiplerdi bu okçular. Vecd hâli içindeki azizi güzelce bir süzmüşler ve biraz uzakta durmuşlardı. Sorular sorarak, sövüp sayarak ve hatta taş atarak onu vecd hâlinden sıyırmaya uğraşmışlardı, ama başaramamışlardı. Bunun üzerine ileri atılıp onu sedirin gövdesine bağlamışlardı. Krişna sanki rüyada gibiydi. Okçular sonra biraz geri çekilip

yaylarını germişler ve oklarını üzerine yollamışlardı. Saplanan ilk okla birlikte yarasından kan fışkırmıştı ve Krişna'nın ağzından şu sözler dökülmüştü: "Vazişta, güneşin oğulları galip geldi, muzaffer oldu! "İkinci ok saplanınca da şöyle demişti: "Benim ışıl ışıl anacığım, beni sevenleri de ışığına kabul et!" Üçüncü okta ise bir tek kelime mırıldanmıştı: "Mahadeva!" Ve ardından, dudaklarında Brahma'nın adı olduğu hâlde ruhunu teslim etmişti.

Güneş batmış, bir rüzgâr esmeye başlamıştı; Himavat'tan inip ovaya yüklenen bir fırtınaydı bu. Gökyüzü kararmış ve kara bir hortum, dağları süpürüp geçmişti. İşledikleri cinayetin korkusu içinde cânîler kaçmış, dehşet içinde donakalmış olan iki kadın ise kan yağmuru altında kalmışçasına, baygın bir hâlde yere serilmişlerdi.

Krişna'nın bedeni, müritleri tarafından kutsal Dvarka kentinde yakılmıştı. Mürşitlerine kavuşmak üzere Saravasti ve Nişdali de kendilerini ateşe atmıştı; o sırada halk, **Mahadeva oğlunun, ışıktan bir beden içinde alevlerin arasında belirdiğini ve her iki zevcesini alıp götürdüğünü görmüştü.**

Bu olaydan sonra Hint'in büyük bir bölümü, **güneş** kökenlilerin diniyle **ay** kökenlilerin dinini **Brahma** dininin içinde bağdaştırmış olan **Vişnu** dinini benimsemişti.

VIII

GÜNEŞ KELÂMIN IŞIN IŞIN YAYILIŞI

ORGANİK bütünlüğü içinde tasarlanıp tekrar teşekkül ettirilmiş ve tarihî görünümü içine oturtulmuş Krişna efsanesi budur işte.

Bu efsane, Brahmanizm'in kökenini aydınlatan çok değerli bilgileri içermektedir. Krişna mitinin gerisinde reel bir şahsiyetin yer aldığını pozitif belgelerle ortaya koyup ispatlamak şüphesiz imkânsız bir şeydir. Tüm Doğu dinlerinin filizleniş olgusunu gözlerden saklamış olan üç kat örtü, Hint'te, başka yerlerdekine kıyasla çok daha kalındır. Zira Hindu toplumunun mutlak hâkimleri, tradisyonların yegâne sahipleri durumundaki Brahmanlar, bunları zaman içinde çoğu kez duruma göre ayarlamalara ve değişmelere tâbi tutmuşlardır. Ama şükranla anmak gerekir ki, Brahmanlar bunlara ait tüm öğeleri sadakatle muhafaza etmişlerdir ve asırlar süreci içinde gelişim göstermiş olmasına rağmen kutsal doktrinlerinin merkezinde, kaynağında bir yön değiştirme olayı zuhur etmemiştir. Birçok Avrupalı bilginin yaptığı gibi, biz de, "Bu, bir güneş mitinin üzerine felsefî bir fantezi olarak yapıştırılıp tutturulmuş bir dadı masalıdır." deseydik, o takdirde, Krişna'nınki gibi bir çehreyi açıklığa kavuşturmamız mümkün olmayacaktı. Ama, varlığını asırlarca

sürdürmüş, harika bir şiire ve nice büyük felsefeye analık etmiş, Budizm'in müthiş saldırısına **(10),** Moğol ve Müslüman işgaline ve de İngiliz fethine karşı koymuş, gerileme devrine kadar o çok eski ve yüce kökeninin anısını muhafaza etmiş olan böyle bir din, bu bilginlerin zannettikleri şekilde kurulamazdı şüphesiz. Büyük bir kurumun kökeni daima yüce bir insana dayanmaktadır. Krişna'nın, destansı ve dinî tradisyondaki hâkim rolü dikkatle bakılıp incelendiğinde, bir yandan beşerî yanı, diğer yandan da tezahür etmiş Tanrı'yla, yani Vişnu'yla özdeşliği, bizi, şu görüşü benimsemeye zorlamaktadır: Brahmanizm'e erdem ve itibar kazandırmış olan **Vişnu dinini Krişna kurmuştur.** Tabiata ve tutkulara dayalı dinlerin ilkel Hint'te yarattıkları dinî kargaşanın orta yerinde, saf Arî doktrinini, trinite ilkesi ve tezahür etmiş **İlâhî Kelâm** görüşü vasıtasıyla yenilemiş, eserini **özden ve candan vazgeçme mührüyle mühürlemiş** ve böylece Hint'e dinî temelini, millî modelini ve kesin yapısını kazandırmış olan pırıl pırıl bir reformcunun ortaya çıkmış olabileceğini kabul etmek akla ve mantığa uygun bir şeydir.

Doktrininin, dinlerin ve ezoterik felsefenin iki temel görüşünü, iki organizatör prensibini içerdiği saptanacak olursa, o takdirde, Krişna'nın önemi gözümüzde daha da büyüyecek ve de evrensel bir niteliğe bürünecektir. Bu sözlerimle **ruhun ölümsüzlüğüne** veya **tekrardoğuşlar vasıtasıyla birbirini izleyen hayatlara ilişkin organik doktrini** ve de insanda tezahür eden üçleme ilkesi veya İlâhî Kelâm doktrinini kastediyorum. Yukarıda, bilimin, sanatın ve hayatın her alanında hareket ve canlılık sunucu etkisini icra etmekte olan bu temel kavramın seviyesini ortaya koymaktan başka bir şey yapmış değilim. Son olarak tarihî bir açıklamada daha bulunmak istiyorum.

Tanrı'nın, yani sonsuz sınırsız Hakikatin, sonsuz

sınırsız Güzelliğin ve sonsuz sınırsız İyiliğin şuurlanmış insanda, sevgi ve feragat (diğerkâmlık) gücü vasıtasıyla göklerin derinliklerine kadar fışkıran **bir kudretle birlikte tezahür ettiği** görüşü, ilk defa Krişna'da ortaya çıkmıştır. Bu görüş, Arî dönemiyle çocukluk çağını tamamlamış olan insanlığın maddeciliğe gömüldüğü anda kişilik hâline dönüşmüştür. **Krişna, insanlığa, İlâhî Kelâm görüşünü ifşa etmiştir; insanlık da onu bir daha unutmayacak ve zaafa düştüğünü derinden hissettiği anlarda hasretle kurtarıcıların ve Tanrı oğullarının yollarını gözleyip duracaktır.** Krişna'dan sonra, güneş kelâmın kudretli ışıması olarak Asya, Afrika ve Avrupa mabetlerinde başka isimler de görülecektir: İran'da, ışıl ışıl Ahura Mazda (Ormuzd) ile karanlık Ahriman'ı uzlaştırmış olan **Mitra;** Mısır'da, Osiris'in ve İsis'in oğlu **Horus;** Yunan'da, güneş ve çalgı (lir) takımyıldızı tanrısı olan **Apollon;** ruhlara canlılık veren **Diyonizos.** Görüldüğü gibi güneş tanrısı her yerde arabulucu bir tanrıdır, ışık da hayat sözüdür. Mesih kavramı da bu görüşten fışkırmamış mıdır? Her ne olursa olsun, bu görüş kadim dünyaya Krişna vasıtasıyla gelmiş; daha sonra da tüm yerküreye İsa vasıtasıyla yayılmıştır.

Dinlerin gizli tarihiyle ilgili ileriki sayfalarda, ilâhî üçleme doktrininin ruh ve ruhun evrimi doktrinine nasıl bağlandığını, birbirlerini karşılıklı olarak nasıl ve niçin içerdiklerini ve tamamladıklarını belirteceğim. Hemen şunu ifade edelim ki, bunların temas noktaları, ezoterik doktrinin hayat merkezini, ışık odağını oluşturmaktadır. Hint'in, Mısır'ın, Yunan'ın ve Juda'nın (Yahudi ülkesi) büyük dinleri dıştan gözlemlendiğinde anlaşılmazlıktan, boş inançtan ve kaostan başka bir şey göze çarpmamaktadır.Ama sembollerin derinliğine daldığımızda, sırları sorguya çektiğimizde, kurucuların ve peygamberle-

rin ana doktrinlerini araştırdığımızda gözlerimizin önüne derhal eşsiz bir ahenk serilivermektedir. Farklı farklı ve çoğu kez de eziyetli yollardan yürünse bile hep aynı noktaya varılmaktadır, öyle ki, bu dinlerden birinin sırrına nüfuz etmekle diğerlerinin de sırrına nüfuz edilmiş olmaktadır. Görüldüğü gibi ilginç bir fenomen çıkmaktadır ortaya. İnisiyelere ait doktrinin, dinlerin merkezinde, özünde bir güneş gibi ışıldadığı, gün geçtikçe, daha iyi fark edilmektedir ve de bu fark ediş olgusu hızla yükselen bir grafik çizmektedir. **Her din, farklı bir gezegen gibi zuhur etmektedir. Her biriyle birlikte farklı bir atmosfer ve farklı bir semavî konum içine düşmüşüzdür, ama bizi aydınlatan güneş hep aynı güneş olmuştur.** Düşsever Hint, bizi ebediyet hayaline kaptırmış; ölüm gibi soğuk muhteşem Mısır, mezar ötesi seyahate davet etmiş; sihirli Yunan, hayatın sihirli bayramlarına, şenliklerine sürüklemiş ve de sırlarına, zaman zaman sevimlilik veya korkunçluk arz eden dış görünümlerinin ve daima ihtiras dolu olan ruhunun cazibesini ilâve etmiştir. Ezoterik doktrini, sonunda, bilimsel anlamda bir formüle bağlamak, ona en eksiksiz ve en sağlam ifadeyi kazandırmak ise Fisagor'a nasip olmuştur. Eflâtun ve İskenderiye mensupları, onun eserini halka indirmekten öte bir şey yapmamışlardır. Buraya kadarki incelemelerimizle bu doktrinin, Ganj ormanlarındaki ve Himalâya ıssızlıklarındaki asıl kaynağına kadar tırmanmış olduk.

AÇIKLAYICI NOTLAR:

(1): ***Meru Dağı:*** *Altın dağ. Kutsal ve olağanüstü kudretlere sahip yükselti. Her gelenekte kutsal dağ vardır: Japonya'da Fuji Yama, Yunan'da Olimpos, Yahuda'da Sina, İslâm'da Hira gibi...*

(2): *Efsanenin sembolik anlamı ile tarihte Tanrı oğlu diye anılmış kişilerin gerçek kökeni hakkında, burada, bir açıklama yapmadan edemeyeceğiz. Ayrıca Mısır ve Yunan inisiyelerinin de gizli doktrini olmuş olan Hint gizli doktrinine göre,* ***insan ruhu, göklerin çocuğudur,*** *çünkü dünyaya doğmadan önce bir dizi bedenli ve spiritüel hayatlar sürmüştür. Demek ki* ***ana ve baba ancak çocuğun bedenini dünyaya getirmektedirler, çünkü ruhu başka yerden gelmektedir.*** *Bu evrensel yasa herkes için geçerlidir. Kutsal Kelâm tarafından kendilerine hitap edilen en büyük peygamberler bile bu yasanın hükmünden kaçamamışlardır. Ruhun ezellerden beri mevcut olduğu gerçeği kabul edildiğine göre, babanın şu veya bu kişi olması sorunu, ikincil dereceli bir sorun hâline gelmektedir. Asıl önemli görülmesi gereken husus,* ***peygamberlerin ilâhî bir âlemden gelmekte oluşları hususudur.*** *Ve bunu, gerçek Tanrı oğulları, hayatlarıyla ve ölümleriyle ispatlamışlardır. Ancak, kadim zamanların inisiyeleri bu hususun halka açıklanması gereğine inanmamışlardır.* ***İlâhî elçiler olarak yeryüzünde görünmüş olanlarının bazıları inisiye kişilerden doğmuşlardır; ve bu seçilmişlerin anaları, gebe kalmak üzere mabetlere pek sık gitmişlerdi.***

(3): *Bunlar, tüm Hint şürinde, aşk evliliklerini yönetiyormuş gibi kabul edilen perilerdir.*

(4): *Hint'te, ünlü münzevilerin, fizik bedenleri kataleptik uyku hâlindeyken uzak mesafelerde kendilerini tezahür ettirdik-*

leri inancı, köklü bir inançtır.

(5): Kadim Hint'te, bu iki görev genellikle aynı kişiye yaptırılırdı. Kral arabalarının sürücüleri ünlü kişilerdi ve çoğu kez uhdelerine bakanlık da verilirdi. Hint şiiri buna benzer örneklerle doludur.

(6): Brahmanik inisiyasyonda bu hece, Tanrı anlamına gelmektedir. Harflerin her biri, ilâhî güçlerin birine tekabül etmektedir, halk ağzıyla ifade etmek gerekirse, Trinite'yi (üçlem, teslis) oluşturan öğelerin her birine tekabül etmektedir.

(7): Krişna'nın öyküsü bize Bakire-Ana, İnsan-Tanrı ve Üçlem (trinite) kavramının kökenini anlayıp kavrama imkânını sunmaktadır. Hint'te bu kavram, berrak sembolizminin içine sarılı olarak engin metafizik anlamıyla birlikte başlangıçtan beri gözler önüne serili bulunmaktadır. (5) nolu kitabın ikinci bölümünde Vişnu-Purana, Krişna kavramını Devaki vasıtasıyla hikâye ettikten sonra şunları ilâve etmektedir: "Kendisini sarıp sarmalamış olan nur yüzünden Devaki'ye kimse bakamıyordu, bakabilenler de ruhlarının alt üst olduğunu hissediyorlardı; ölümlülere görünmeyen tanrılar, Vişnu onun kişiliğine büründüğü andan itibaren, devamlı surette onu metheder olmuşlardı. Bunu şu sözlerle dile getiriyorlardı: Sen, bir zamanlar Brahma'yı karnında taşımış olan şu sonsuz-sınırsız ve sûptil Prakriti'sin; daha sonra da Kelâm tanrıçası, evreni Yaratan'ın enerjisi ve Vedalar'ın anası oldun. Ey ,yaratılmış olan her şeyin özünü cevherinde muhafaza eden ezelî-ebedî varlık, sen yaradılışın ta kendisiydin, dünyanın ürettiği her şeye kaynaklık eden özveri odağıydın; şimdi, kuvvetle sürtüldüğünde ateş çıkaran odunsun. Aditi olarak, tanrıların anasısın; Diti olarak ise, onların düşmanları olan Datyalar'ın anasısın. Sen, güne hayat veren ışıksın, sen, gerçek bilgeliğin anası olan tevazusun; sen, düzenin koruyucusu olan kralların siyasetisin; aşka hayat veren arzusun; sen, tevekkülü yaratan doyumsun, bilginin anası olan zekâsın; sen, cesaretin anası olan sabırsın; gök

kubbe ve yıldızlar çocuklarındır; var olan her şey senden sadır olmuştur... Sen yeryüzüne insanların selâmeti için indin. Ey tanrıça, bize merhamet et; evrende lütfunla tezahür et, dünyayı görüp gözeten tanrıyı taşımış olmakla iftihar et." Bu pasaj, Krişna'nın anasının, Brahmanlarca, evrensel cevherle ve doğanın dişil prensibiyle özdeşleştirildiğini göstermektedir. Brahmanlar onu, kutsal Trinite'nin, yani ilk ve tezahür etmemiş üçlemin ikinci öğesi hâline getirmişlerdir. Bu görüşe göre ilâhî güçler şunlardır: Baba, ***Nara*** *(Ezelî-Ebedî eril) ; Ana,* ***Nari*** *(Ezelî-Ebedi dişil) ; Oğul,* ***Viradi*** *(Yaratıcı Kelâm). Başka bir ifadeyle: Entelektüel prensip, plâstik prensip ve üretici prensip. Her üçü birden, Spinoza'nın tabiriyle, natura naturans'ı oluşturmaktadır. Organize âlem, yani canlı evren , yani natura naturata, üç görünüm altında tezahür eden yaratıcı kelâmın ürünüdür: Brahma, yani varlık ilâhî âleme; Vişnu, yani ruh, insanlar âlemine; Siva, yani beden, doğal âleme tekabül etmektedir. Bu üç âlemde de eril prensip ile dişil prensip (öz ve cevher) eşit derecede aktiftirler ve Ezelî-Ebedî dişil prensip aynı anda hem tabiat âleminde, hem insanlar âleminde ve hem de ilâhî âlemde tezahür etmektedir. İzis üç öğelidir, Kibele de. Böyle ele alındığında, çift tirinitenin, yani Tanrı'ya ve evrene ait tirinitenin, bir ilâhî ilim ile bir kozmogoninin prensiplerini ve kadrosunu oluşturduğu görülmektedir. Bu ana düşüncenin Hint'ten neşet bulduğunu söylersek adaletli davranmış oluruz. Bunu, tüm kadim mabetler de, tüm büyük dinler de ve birçok ünlü felsefe de kabul etmiştir. Havariler zamanında ve Hristiyanlığın ilk dönemlerinde, Hristiyan inisiyeler, tabiatın görünen ve görünmeyen dişil prensibini* ***Ruh-ül Kudüs*** *adı altında saygıyla karşılamakta ve de Asya'daki ve Avrupa'daki tüm mabetlerde dişil gücün simgesi olarak kabul edilmiş olan* ***güvercin*** *sembolüyle tasfir etmekteydiler. Gerçi kilise bu konuya ait sırların anahtarını saklamış ve kaybetmiştir, ama anlam yine de bu sembollerin içinde hâlâ daha mevcuttur.*

(8): *Daha sonra Eflâtun'un da benimsediği bu doktrin, Bagavad gita'da (I .kitap) , Krişna ve Arjuna arasında geçen bir diyalog görünümü altında yer almaktadır.*

Burada üç Guna'dan söz edilmektedir: Satva: Ruh+zekâ: Bilgelik; Raja: Ruh+arzular: Duyulara bağlanmak; Tama: Ruh+beden: Atalet, zihinsel karanlık, şuursuzluk. Guna genellikle evrensel kudretin, ilâhî kudretin kipi, derecesi ve yüklemidir.

(9): *Vişnu-purana'da (V.kitap, XXII ve XXX) bu şehirden oldukça açık bir şekilde söz edilmektedir: "Krişna, Yadu aşiretinin güvenlik içinde barınabileceği ve de kadınların bile savunabileceği türden bir hisar yaptırmaya karar verdi. İndra'nın şehri Amarávati kadar görkemli olan Dvarka şehrini toprak tabyalar koruyor, bahçeler ve sarnıçlar süslüyordu." "Pek hoş kokusu uzaklara kadar yayılan Parijata ağacını ekti. Ona yaklaşan herkes, önceki hayatını hatırlar hâle geliyordu." Bu ağaç şüphesiz ilâhî bilimin ve inisiyasyonun sembolüydü; nitekim aynı sembole Kalde tradisyonunda da rastlamaktayız; oradan da İbraniler'in tekvinine geçmiştir. Krişna'nın ölümünden sonra şehir sular altında kalmış, ağaç göğe çıkmış, fakat mabet kalmıştı. Bunun tarihî bir anlamı olduğuna göre, Hindulcır'ın ultrasembolik ve sakınımlı ifadelerini bile anlayan bir kimse, şehrin bir zorba hükümdar tarafından yerle bir edildiğini ve bu yüzden inisiyasyonun daha da gizli bir hâl aldığını anlayabilecektir.*

(10): *Sakya Muni'nin büyüklüğü, üstün iyilikseverliğinde, manevî reformunda ve kemikleşmiş kastları devirmek suretiyle getirdiği toplumsal reformunda yatmaktadır. Buda'nın, Brahmanizm'i sarsışı, Protestanlığın Katolikliği üç yüz yıl önceki sarsışına benzemektedir; o da, onu, savaş için kılıcını kuşanmaya ve kendine çeki düzen vermeye mecbur etmişti.* ***Fakat Sakya Muni, Brahmanlar'ın ezoterik doktrinine hiç bir şey ilâve etmemiştir, sadece bazı bölümlerini ifşa etmiştir.*** *Farklı bir yol izlemesine rağmen, psikolojisi*

*temelde aynıdır. (Bkz. "**Buda Efsanesi**" adlı eserim) Buda bu kitapta yer almamışsa, bu, onun yüce inisiyeler zincirinde yer aldığını bilmeyişimizden değil, bu kitabın **özel bir plâna** sahip oluşundan ileri gelmiştir. Tarafımızdan seçilmiş olan reformcuların her biri, Sırlar Doktrini'ni yeni bir görünüm altında ve **evriminin bir başka evresinde** işleyip ortaya koymuştur. Bu açıdan Buda iki işi birden başarmıştır: Bir yandan Fisagor vasıtasıyla **tekrardoğuş ve ruhların tekâmülü** doktrininin, diğer yandan da İsa vasıtasıyla, Doğu'da olduğu gibi Batı'da da, evrensel **kardeşlik** ve **iyiliksseverlik** prensibinin hayat bulmasına zemin hazırlamıştır. (Bakınız : **Buda'nın Öğretisi,** Paul Carus - Ruh ve Madde Yayınları)*

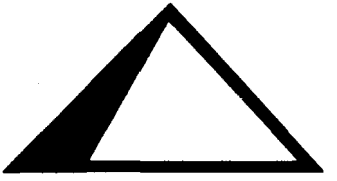

HERMES

(Mısır'ın Sırları)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HERMES

(Mısır'ın Sırları)

EY gözü bağlı, kör ruh! Sırlar (Mystères) meşalesiyle donat kendini; dünyanın karanlıklarında pırıl pırıl Dubleni, yani semavî mahiyetini ancak böyle bulup ortaya çıkarabilirsin. Bu ilâhî rehberi takip et ve o senin Meleğin (Génie) olsun. Zira senin geçmişteki ve gelecekteki hayatlarının anahtarı ondadır.

İnisiyelere Çağrı (Ölüler Kitabı'ndan)

KENDİNİZİ dinleyin ve de Mekânın ve Zamanın sonsuzluklarına bakın. Yıldızların şarkısı, Sayıların sesi ve Kürelerin ahengi orada da yankılanır.

HER güneş, Tanrı'nın bir düşüncesidir, her gezegen ise bu düşüncenin uygulanış biçimidir. Ey ruhlar! Sizin, yedi gezegen ile onların yedi göğüne ait yoldan aşağılara zorluklar içinde inişiniz ve sonra tekrar yukarılara çıkışınız hep bu ilâhî düşünceyi tanıyıp anlamanız içindir.

YILDIZLAR ne yapıyor? Sayılar ne diyor? Küreler döne dolana neyi şekillendiriyor? Ey umutlarını yitirmiş veya selâmete ermiş ruhlar, onlar sizin alınyazınızı söylüyor, sizin alınyazınızı terennüm ediyor ve yine sizin alınyazınızı şekillendiriyor?

Fragman (Hermes'den)

I

SFENKS

KAPKARANLIK bir istibdat merkezi olan Babil'e karşılık, Mısır, kadim çağlarda, kutsal bilimin gerçek bir kalesi, anlı şanlı peygamberlerin okulu ve de insanlığın en soylu bir barınağı ve bir lâboratuarı durumundaydı. Çok geniş kapsamlı kazılar ve hayranlık uyandırıcı çalışmalar sayesinde Mısır halkı bugün, bizim için, Yunan öncesi uygarlıkların sahipleri arasında en iyi tanınanı hâline gelmiştir, çünkü onun tarihi, taştan sayfalar üzerine yazılmış bir tarihti ve bu sayfalar bugün açılmış ve gözler önüne serilmiş durumdadır. Anıtlar hâle yola konmuş, hiyeroglifleri de çözümlenmiştir; ama bütün bunlara rağmen ortada yine de önemli bir sorun kalmıştır: Onun düşüncesinin en gizli sırlarına nüfuz etmek. Bu sır, rahiplerinin okült doktrinine ilişkin sırdır. Mabetlerde bilimsel bir anlamda işlenip geliştirilmiş ve sır örtüsü altında büyük bir sakınımla gizlenmiş olan bu doktrin, bir bakıma, Mısır'ın ruhunu, politikasının sırrını ve evrensel tarihteki başrolünü de su yüzüne çıkarmaktadır.

Tarihçilerimiz, firavunlardan, tıpkı Ninova ve Babil despotlarından söz eder gibi söz etmektedirler. Onlara göre, Asur'da olduğu gibi, Mısır'da da mutlak ve de tâbiiyete dayalı bir monarşik yönetim egemendi ve aralarındaki

tek fark, buradaki monarşinin diğerine kıyasla birkaç asır daha fazla devam etmiş olmasıydı. Bu tarihçiler, Asur'da krallığın ruhbanlık sınıfını ezip onu bir âlet hâline getirdiğini, buna karşılık Mısır'da ise krallığı rahiplerin hizaya soktuğunu, en zor günlerde bile bundan vazgeçmeyip kendilerini krallara empoze ettiklerini, despotları başlarından defettiklerini ve böylece ulusun yönetimini sürekli şekilde ellerinde tuttuklarını; ve bunu da, başka hiç bir ülkede hiç bir öğretim kadrosunun hiç bir zaman bir örneğini daha sergileyemeyeceği kadar büyük bir entelektüel üstünlükle ve bir o kadar da engin ve derunî bir bilgelikle başardıklarını sanmasınlar sakın! Ben şahsen buna pek inanamıyorum. Tarihçilerimiz, bu temel olgunun sayısız sonuçlarını ortaya koymak şöyle dursun, aksine, bu olguyu bile hayal meyal fark edebilmişler ve de ona bir önem atfetmemişlerdir. Asur ile Mısır arasındaki yatışmak bilmez kinin, yerküre üzerinde bu iki halkın iki zıt prensibi temsil edişinden ve de Mısır halkının, o uzun ömrünü, her türlü ihtilâlden daha güçlü bir dinsel ve bilimsel yapıya borçlu oluşundan kaynaklandığını anlamak için arkeolog veya dilbilimci olmak şart değildir.

Arî çağından başlayıp, vedik çağları izleyen kargaşa dolu periyodu takiben Pers işgaline ve İskenderiye devrine kadarki süreç içinde, yani beş bin yıldan daha fazla bir zaman süreci içinde Mısır, hepsi birlikte prensipler bilimini oluşturan ve de kadim çağların ezoterik ortodoksisi (dinde doğru, orta yol) diye adlandırılabilen saf ve yüce doktrinlerin kalesi olma rolünü oynamıştır. Bu ülkede bu süre içinde tam elli hanedan birbirini izlemiş ve Nil, alüvyonlarını sürükleyip tüm kentlerin üzerine yaymıştır; yine bu süre içinde ülke Fenikeliler'in istilâsına uğramış ve sonra da bu istilâyı defedebilmiştir: Tarihin bu inişli çıkışlı olaylarının ortasında Mısır, okült teolo-

jisinin esasını ve ruhban sınıfının egemenliğine dayalı organizasyonunu, dıştan bakıldığında insana çoktanrıcılık gibi gelen zahirî bir puta taparlık görünümü altında muhafaza etmiştir. Asırların aşındırıcılığına, kumların altına yarı yarıya gömüldüğü hâlde bozulmadan kalabilmiş olan Gize Piramidi gibi karşı koymuştur. Sırrını saklayan bu sfenks gibi değişmezlik, bozulmazlık örneği sergileyebilmiş olan Mısır, insanlığa, Asya'dan Avrupa'ya geçişi sırasında, dinî düşüncesini geliştirme imkânını sunmuş olan bir merkez rolü oynamıştır. Yahuda'da (Filistin'in bir bölümü), Yunan'da ve Etrüsk ülkesinde çeşit çeşit uygarlıklar hayat bulmuştur. Peki, bunlar, temel görüşlerini kadim Mısır'ın organik rezervinden değil de, başka bir yerden mi sağlamışlardır? Musa ve Orfe, birininki sert bir tektanrıcılığa, diğerininki ise göz kamaştırıcı bir çoktanrıcılığa dayalı olan zıt karakterli iki büyük din kurmuşlardır. Ama bunların dehaları hangi döküm kalıbında şekillenmiştir dersiniz? Biri, yarı vahşî bir halkı, (İsrailî) yüksek fırında Tunça şekil verircesine eritip yeni bir kalıba dökebilecek gücü, enerjiyi ve cüreti; diğeri ise, yatıştırıp uysallaştırdığı barbarların ruhunu, tanrıların ahenkli bir lir sesini andırır hitaplarına muhatap edebilecek sihir gücünü nereden sağlamışlardır acaba? Kadim Thebah'ta yer alan ve inisiyelerce Güneş Kent veya Güneşin Kutsal Emanet Sandığı diye adlandırılan Osiris Mabetleri'nden elbette; bu mabetler böyle adlandırılmaktaydı, çünkü ilâhî bilimin sentezi de orada saklıydı, inisiyasyonun tüm sırları da.

Her yıl, yaz yıldönümü gelip de Etiyopya'nın şu bardaktan boşanırcasına yağan yağmurları başlayınca Nil renk değiştirip, Tevrat'ta sözü edildiği şekilde, kan kırmızısı bir görünüme bürünmektedir. Bu hâliyle, sonbahardaki şu geceyle gündüzün eşit olduğu zamana kadar

www.ekitapindir.org
Keyifli Okumalar Dileriz :)

kabarmaya devam edip her iki yakasını sular altında bırakmaktadır. Ama Granit kayalarından oluşma yüksek kaidelerinde dimdik ayakta duran mabetler, yeraltı mezarlıkları, kuleler ve piramitler, arta kalmış yıkıntılarının haşmetini, bir deniz hâlini almış olan Nil sularının ortasında ve göz kamaştırıcı bir güneş ışığı altında ne güzel yansıtmaktadırlar. Mısır'a özgü rahiplik kurumu, varlığını, organizasyonuyla ve sembolleriyle birlikte, yani bilimin, içine bir türlü nüfuz edilememiş olan sırlarıyla birlikte asırlar boyunca işte bu sayede sürdürmüştür. Şu ünlü Işık-Kelâm Doktrini, yani Evrensel Kelâm Doktrini bu mabetlerde, bu mahzenlerde, bu piramitlerde yoğrulmuştur; Musa, bu doktrini, öğretisinin temel taşı yapmış; İsa ise onun yaşayan meşalesi olmuştur.

Hakikat bizatihi şaşmaz değişmez niteliklidir; her şey yok olur gider, ama o daima ayakta kalır; o ancak barınak değiştirir ve ifşaatı bir durup bir başlar özelliklidir. İnisiyeler için bir zamanlar tabiatın derinliklerini ve gökkubbeyi aydınlatmış olan "Osiris'in ışığı", terk edilmiş olan mahzenlerde artık ebedî anlamda sönmüştür. Hermes'in Asklepios'a şu hitabı gerçekleşmiştir: "Ey Mısır! Gelecek kuşaklara senden hatıra olarak sadece inanılmaz masallar kalacaktır ve seninle ilgili olarak geriye, taşlara oyulmuş kelimelerden başka bir şey kalmayacaktır."

Kadim Mısır İnisiyasyonu'nun gizli yolunu, ezoterik önsezi ile çağların çabucak gelip geçen kırılmalarının elverdiği ölçüde izlemek suretiyle sunaklardaki o esrarlı güneşin bir ışınını tekrar canlandırmak istiyoruz.

Ama mabede girmeden önce, Hiksoslar zamanına varıncaya kadar Mısır'ın katettiği ana dönemlere bir göz atalım.

Tarihi, hemen hemen kıtalarımızın oluşum tarihine

kadar uzanan Mısır Uygarlığı, kadim Kızıl Irk'a dayanmaktadır. **(1)** Büyük Piramidin yakınındaki dev Gize sfenksi işte bu uygarlığın eseridir. Bu ucube görünümlü sembolik hayvan, Delta'nın henüz şekillenmediği zamanlarda (Delta daha sonra Nil'in alüvyonlarıyla oluşmuştur.) Libya Sıradağları'nın ön bölümlerindeki o granit tepede yine uzanmış yatar vaziyette durmaktaydı ve de bugün çöl kumlarının işgali altında bulunan eteklerinde dalgaların kırılışını seyretmekteydi. Mısır'ın ilk eseri sayılan bu sfenks, bu ülkenin temel sembolü, ayırt edici markası hâline gelmiştir. Sakin, fakat taşıdığı büyük sır bakımından korkunç olan, tabiatın bir simgesi durumundaki bu sfenksi, insanlığın en eski ruhban müessesesi yontup şekillendirmiştir. Aslan pençeli bir boğa bedeninden bir insan başı çıkmış ve o kartallara özgü kanatlarını böğürlerine yapıştırmıştır. O, **dünyasal İsis'tir,** yani canlılardan oluşma âlemleri bir bütün hâlinde içeren **tabiatın kendisidir.** Tarihin derinliklerinde yaşamış olan bu ruhban müessesesi, muazzam tekâmül maratonu sırasında insan tabiatının hayvan tabiatından hâsıl olduğunu daha o zamanlarda bile bilmekteydi. Boğadan, aslandan, kartaldan ve insandan meydana gelmiş olan bu bileşik varlıkta, Hezekiel'in vizyonundaki dört hayvan, yani mikrokozmosun ve makrokozmosun şu dört unsurunu temsil eden dört hayvan bir araya gelmiştir; sözünü ettiğimiz bu dört unsur şunlardır: **Su, toprak, hava** ve **ateş;** ve bu dört unsurda okült bilimin temel taşlarını teşkil etmektedir. İşte bu yüzdendir ki, daha sonraki çağlarda yaşamış olan inisiyeler, mabetlerin sofalarında veya mahzenlerin diplerinde uzanmış yatan bu kutsal hayvanı görduklerinde, hep, bu sırrın onlarda yaşadığını hissetmişler ve kendi varlıklarının kanatlarını derunî hakikatin üzerine germişlerdir. Bu inisiyeler, sfenks bilmecesini çö-

zecek **anahtar kelimenin,** tabiatın tüm unsurlarını ve tüm güçlerini özetlemekte olan **insan veya mikrokozmos** veya **ilâhî etken** (agent) **olduğunu** Oidipus'dan önce de bilmekteydiler.

Görüldüğü gibi Kızıl Irk, kendisi hakkında geriye, bu büyük sorunu ortaya koyduğunun ve de kendine özgü bir yöntemle onu çözüme kavuşturduğunun su götürmez delili olan Gize Sfenksi'nden başka bir delil bırakmamıştır.

II

HERMES

DÜNYA hâkimiyetini Siyah Irk'ın ardından ele geçirmiş olan güneyli Kızıl Irk, Yukarı Mısır'ı ana sunak hâline getirmiştir. Mısır'daki kutsal doktrinlerin ilk ve esrarengiz inisiyatörü olan Hermes-Tot (İdris) adı, Arî döneminin çok öncelerinde Etiyopya ve Yukarı Mısır havalisinde yaşamış olan Beyaz ve Siyah Irk'ın karışımından oluşma barışçı bir melez toplumla ilişkilidir. Hermes adı, Manu ve Buda gibi bir türü, bir cinsi ifade eden bir addır. Aynı anda hem bir insanı, hem bir kastı ve hem de bir Tanrı'yı dile getirmektedir. İnsan Hermes, Mısır'ın yüce inisiyatörüdür; kast olarak, okült gelenklerin mutemet muhafızları olan ruhban tabakasıdır; Tanrı olarak ise, ilâhî varlıklar ve inisiyatörlerle bir tutulan Merkür gezegenidir; kısaca belirtmek gerekirse, **Hermes, semavî inisiyasyonun dünya ötesine ait bölümünü yönetmektedir.** Dünyanın spiritüel düzeninde bütün olup bitenler, birbirlerine, görünmez bir ipi andırır nitelikteki gizli ilintiler yardımıyla bağlıdırlar. Hermes adı, bunları özetleyen bir tılsım, bunları çağrıştıran bir sihirli sestir. Saygınlığı da bundan kaynaklanmaktadır. Mısırlılar'ın şakirtleri olan Grekler ona, **üç kere büyük** anlamına gelen Trismejist adını da eklemişlerdir, çünkü o hem **kral**,

hem **yasa koyucusu** ve hem de **rahip** telâkki edilmekteydi. O, rahipliği, yargıçlığı ve krallığı tek bir yönetici kurumun uhdesinde bir araya getiren bir devri başlatmıştır. Manethon'un Mısır'a ilişkin kronolojisinde bu devir, tanrıların hâkimiyet devri diye adlandırılmaktadır. O çağlarda ne papirüs vardı ne de fonetik yazı; ama kutsal ideografi (resimle ifade) çok öncelerden beri bilinen bir şeydi; ruhban takımının bilimi sütunlara ve mahzen duvarlarına hiyerogliflerle yazılmaktaydı. Büyük bir gelişim göstermiş olan bu bilim daha sonraları mabetlerin kütüphanelerine intikal etmiştir. Mısırlılar'a göre Hermes'in, okült bilime ilişkin kırk iki kitabı mevcuttur. Hermes Trismejist adını taşıyan şu meşhur Yunanca kitap şüphesiz, kadim teogoninin (tanrı-doğum), değişikliğe uğratılmış olan, fakat buna rağmen o son derece büyük değerini yine de muhafaza etmiş bulunan kalıntılarını içermektedir; bu teogoni, Musa ile Orfe'ye ilk parıltılarını sunmuş olan **fiat lux**'tür âdeta **(2). Hermes'in Vizyonu**'nda yer alan Prensip-Ateş ve Işık-Kelâm Doktrini, Mısır İnisiyasyonu'nun zirvesini ve merkezini teşkil etmiştir.

İleriki satırlarda mürşitlerin bu vizyonunu, yani ancak sunağın loşluğunda ve büyük dinlerin sırrında açan bu **mistik gülü** bulup gözler önüne koymaya çalışacağız. Hermes'in, kadim bilgeliğin izleri değerindeki bazı sözleri, bizi bu hedefe ulaştıracak kadar açıktır. Şakirdi Asklepios'a şöyle demiştir: **"Düşüncelerimizin hiç biri Tanrı kavramını ihata edemediği gibi hiç bir lisan da onu tasvir edemez. Gayri maddî, görünmez ve şekilsiz olanı, duyularımız kavrayamaz; ezelî-ebedî olan, şu sınırlı zaman kavramıyla ölçülemez: Demek ki Tanrı söze, dile sığmaz olandır. Şurası muhakkaktır ki, Tanrı, mükemmelliği hakkında bir nebzecik bir şeyler sezip algılayabil-**

sinler diye bazı seçkin varlıklarına, doğal şeylerin üzerine yükselme yeteneğini lütfedebilir; ama bu seçkin insanlar, kendilerini tepeden tırnağa ürpertmiş olan gayri maddî rüyeti anlatacak, tasvir edecek söz bulamazlar. Bu seçkin insanlar, diğer insanlara ancak, gözlerinin önünden evrensel hayatın imajları hâlinde geçen yaratılışların ikincil nedenlerini anlatabilirler; ilk neden daima perdeli durumdadır ve biz onu ancak ölümü katedip onu gerilerde bıraktığımız zaman anlamaya başlayabiliriz." Mahzenlerin salonlarında Hermes, Tanrı'dan bu ifadelerle söz etmekteydi. Kendisiyle birlikte iç âlemlerinin derinliklerine dalan şakirtleri, onu, canlı bir varlık gibi tanıyıp anlamayı öğrenmekteydiler. **(3)**

Kitap onun ölümünden, bir tanrının seyahate çıkışından söz eder gibi söz etmektedir. "Hermes eşyanın bütününü gördü, hem de ne görmek, anladı, hem de ne anlamak, o, aşikâr vahye etme kudretine sahipti. Ne düşündüyse onu yazdı; yazdığını, hem bilgece susarak, hem de konuşarak büyük çapta gizledi, tüm gelecek kuşaklar bunları araştırsın diye. Ve böylece, kardeşleri olan tanrılara, çevresinde kortej oluşturmalarını emredip yıldızlara uçtu."

Halkların siyasî tarihi, gerektiğinde tecrit edilebilmektedir, ama bu, dinî tarihler için geçerli olamamaktadır. Asur'un, Mısır'ın, Yuda'nın ve Yunan'ın dinleri, ancak, kadim Hint-Arî din ile olan ilgi dereceleri kavrandığı takdirde anlaşılabilmektedir. Tek başlarına ele alındıklarında, bu dinler, bilmeceden ve bulmacadan farksız şeylerdir; bütün hâlinde ele alınıp yukarıdan gözlemlendikleri zaman ise, gözler önüne, içinde her birinin karşılıklı olarak birbirine egemen olduğu ve birbirini açıkladığı görkemli bir evrim dizisi olarak serilmektedirler. Kısaca belirtmek gerekirse, **bir tek dinin tarihi her zaman**

için dardır, boş inanç ve yanlışlarla doludur; yanlışsız olanı sadece tüm insanlığın dinî tarihidir. Konu bu seviyede ve bu çerçevede ele alınırsa, o takdirde, artık sadece, dünyayı çepeçevre dolaşmış olan akımlarla yüz yüze gelinmektedir. Halkların en bağımsızı ve dış etkilere en kapalısı olan Mısır halkı bile bu evrensel yasadan kaçınamamıştır. Günümüzden beş bin yıl önce İran'da yakılmış olan Rama'nın Işığı, Mısır'ı da aydınlatmış ve orada, Teb' in güneş tanrısı olan Amon-Ra'nın Yasası kimliğine bürünmüştür. Bu anayasa ona, nice ihtilâle meydan okuma imkânını sunmuştur. Mahkeme esasını koymuş olan ilk kral, yani bu yasayı ilk kez uygulamış olan firavun, Menes'tir. Bu firavun, kendisinin de teolojisi olan kadim Mısır Teolojisi'ni silip atmamaya büyük özen göstermiştir. Bu teolojiyi onaylamaktan ve yeni bir toplumsal organizasyon ilâve etmek suretiyle onu geliştirmekten öte bir şey yapmamıştır; bu organizasyona göre: Eğitim, bir başdanışmana; adalet, bir diğerine; yönetim, iki danışmana tevdi edilmişti; krallığa ise bunların delegasyonu ve bunlara tâbi bir unsur gözüyle bakılmaktaydı; toplumun temelini de, bir dereceye kadar bağımsız olan yönetim bölgeleri, yani sancaklar oluşturmaktaydı. İnisiyelerin hükümeti diye adlandırabileceğimiz organizasyon buydu işte. Bu hükümetin elinde, kilit taşı olarak, entelektüel mürşit Osiris'in adı altında anılan bilimlerin bir sentezi vardı. Büyük Piramit onun sembolüydü ve de orta yerine çakılı mil bir güneş saati için ne değer taşırsa, bu piramit de onun için aynı değeri taşımaktaydı. İnisiyasyon kimliğini mabetten alan ve tahtında hem ruhaniyetle, hem de kraliyetle ilgili görevlerini yürüten firavun, gücünü canının istediği gibi kullanan ve de cinayet işleyip kan akıtan Asur despotundan farklı bir insandı. **Firavun taç sahibi bir inisiye idi, daha doğrusu, inisiyele-**

rin öğrencisi ve âletiydi. Adaleti ve millî hakemliği temsil eden Koç Yasasını, despotik Asya'ya ve anarşik Avrupa'ya karşı asırlar boyunca firavunlar savunmuşlardır.

M.Ö. 2.000'lere doğru Mısır, bir halkın başına gelebilecek en korkunç krizin içine düşmüştür: Bu krize yol açan olay, ülkenin yabancı istilâsına uğrayışı ve yarı yarıya işgal edilişiydi. Fenikeliler'in istilâsı, Asya'da zuhur etmiş olan ve mabetlere fitne tohumunu ekmek suretiyle halk kitlelerini ayaklandırmış bulunan büyük çaplı dinî bölünmelerin devamından başka bir şey değildi. Hiksos diye anılan çoban kralların güdümündeki bu istilâ, Delta bölgesini ve orta Mısır'ı bir tufan gibi perişan etmişti. Dinî sapkınlık içindeki bu krallar, beraberlerinde, İyonyalılar'ın uyuşukluğunu, Asya'nın lüksünü ve harem âdetlerini de getirmişlerdi; bu sayede bozuşmuş, bayağılaşmış bir uygarlık ile kaba saba bir puta taparlık Mısır'a ayak basmış oluyordu. Mısır'ın millî varlığı tehlikeye düşmüş, zihinsel yetenekleri zaafa uğramış ve evrensel misyonu tehdit altına alınmıştı. Ama o, kendisini ayakta tutacak güçte bir ruha sahipti, yani Hermes'in ve Amon-Ra'nın kadim bilimine sahip inisiyelerden oluşma bir kurula sahipti. Bu ruh ne yapmıştı? Sunaklarının en dip köşelerine çekilmiş ve orada, düşmana daha iyi direnmek üzere, tespih böceği gibi kendi üzerine tortop kapanmıştı. Ruhban takımı, işgalcilerin karşısında zahiren eğilmiş ve Boğa Yasası ile Apiz Öküzü dinini Mısır'a getirmiş olan zorbalara boyun eğer gibi görünmüştü. Ama mabetlere sığınmış bulunan her iki konsey, oralarda, kutsal bir depo hüviyetindeki bilimlerine, geleneklerine ve kadim saf dinlerine sımsıkı sarılarak millî hanedanın tekrar tahta çıkacağı anı hasret ve umutla beklemişti. Rahiplerin halk arasında İsis ve Osiris efsanesini, yani Osiris'in parça parça olduğuna ve Nil sularıyla oraya buraya taşınmış

uzuvlarını bulacak olan oğlu Horus tarafından tekrar canlandırılacağına ilişkin efsaneyi yayışları bu çağa rastlamaktadır. Böylece, halk tipi âyinlerin görkemi vasıtasıyla halkın muhayyilesi tahrik edilmiş; tanrıçanın başına gelen felâketler, semavî kocasını kaybedişinden ötürü çektiği ıstıraplar ve ilâhî mutavassıt olan oğlu Horus'tan umduğu yardımlar hatırlatılmak suretiyle onun, eski dinine karşı olan aşkı muhafaza edilmişti. İnisiyeler ayrıca, üç kat perdeyle örtmek suretiyle ezoterik hakikati el uzatılamaz hâle getirmeyi de uygun görmüşlerdi. Halka özgü İsis ve Osiris Dini'nin yayılışıyla, küçük ve büyük Sırların batınî ve bilgece organizasyonu aynı zamana rastlamıştı. Bu Sırlar, aşılmaz engeller ve korkunç tuzaklar yardımıyla korunmaya başlanmıştı. Moral sınama yöntemleri icat edilmiş, ketumiyet yemini şart koşulmuş ve Sırların en küçük bir ayrıntısını bile ifşa eden inisiyeler kesinlikle ölüm cezasına çarptırılır olmuştu. Bu ciddî organizasyon sayesinde, Mısır İnisiyasyonu, ezoterik doktrinin barınağı olmakla kalmamış, ayrıca, millî dirilişin potası ve müstakbel dinlerin okulu olma rolünü de yüklenmişti. Taçlı zorbalar Menfis'te hüküm sürerlerken, diğer yanda Teb, ülkenin tekrar diriliş çalışmalarını ağır ağır sürdürmekteydi. Mısır'ın kurtarıcısı, kendi mabedinden, yani Güneşin Kutsal Emanet Sandığı'ndan çıkmıştır; bu kurtarıcı, Mısır'a dokuz asır boyunca hükmetmiş olan Hiksoslar'ı kovup Mısır Bilimini ve Osiris'in eril dinini ihya etmiş olan Amos idi.

Yabancı zorbaların hâkimiyeti altındaki Mısır'ın ruhunu Sırlar işte böyle kurtarmıştı ve bu da, insanlığın hayrına olmuştu. Çünkü disiplinlerinin kudreti ve inisiyasyonlarının gücü çok muazzamdı; Mısır'ın o yüksek manevî gücü ile o yüksek entelektüel tefrik gücü, Sırlardan kaynaklanmaktaydı.

Kadim inisiyasyon, insan hakkında, bizim kavramımızdan daha sağlıklı ve daha yüce bir kavrama sahipti. Biz, bedene, ruha ve zihne ilişkin eğitimi şu anda paramparça etmiş, bütünlüğünü bozmuş vaziyetteyiz. Kendi içlerinde çok ileri durumda bulunan fizik ve doğal bilimlerimiz, ruhun prensibini ve evrendeki yayılış olgusunu kulak arkası eder hâle gelmişlerdir; dinimiz, zekânın ihtiyaçlarını artık tatmin edememektedir; tıbbımız, ruh hakkında da, zihin hakkında da hiç bir şey bilmemek yanlısı tutumunu sürdürmektedir. **Günümüz insanı, mutluluktan yoksun bir zevkin, bilimden yoksun bir mutluluğun ve de bilgelikten yoksun bir bilimin peşinde koşup durmaktadır.** Oysa eski insanlar, bu hususları, birbirlerinden ayrılmaz şeyler olarak kabul etmekteydiler; her alanda, insanı daima üçlü tabiatıyla ele almaktaydılar. İnisiyasyon, zihnin o baş döndürücü zirvelerine doğru insan varlığının derece derece tırmanışı anlamına gelmekteydi ve insan hayata ancak bu zirvelere ulaşarak egemen olabilmekteydi. O çağların bilgeleri şunları söylemekteydiler: "Tasarruf sahibi olabilmesi için, insanın, fizik, moral ve entelektüel varlığını yeniden eritip yeniden bir kalıba dökmesi şarttır. Ve bu tekrar döküm işlemi, ancak, iradenin, sezginin ve muhakemenin aynı anda ve birlikte faaliyetiyle mümkündür. Bunlar arasında tam bir ahenk kurabilen insan, güç ve yeteneklerini, hesaba sığmayacak ölçüde geliştirebilir. Ruh, uyur hâlde bulunan duygulara sahiptir; onları inisiyasyon uyandırır. Derin bir etüt ve ısrarlı bir tatbikat sayesinde, insan, evrenin okült güçleriyle şuurlu bir biçimde ilişki içine girebilir. Çok büyük çaba sarf ederek doğrudan spiritüel algılama yeteneğine kavuşabilir, kendine öte âlemin yollarını açabilir ve oraya doğru yönelebilir. İnsan, kaderi yendiğini ve ilâhî özgürlüğünü daha buradayken elde ettiğini ancak bunu

başardığı zaman söyleyebilir. İnisiye de, yine ancak o takdirde, inisiyatör, kâhin ve teürj (göksel varlıklarla irtibat kuran) olabilir, yani görücü ve ruh yaratıcısı olabilir. Zira ancak kendine hükmedebilen kişi başkalarına hükmedebilir; ancak böyle bir kişi kurtuluşa nail olabilir."

Eski inisiyeler böyle düşünmekteydiler. Bunların en yüceleri, nasıl gerekiyorsa öyle yaşayan ve öyle davranan insanlardı. Demek ki, gerçek inisiyasyon, boş bir hayalden ve basit bir bilimsel öğretimden ötelerde yer alan bambaşka bir şeydi; ruhun, kendi kendini yaratışıydı; bir üst plânda tomurcuklanışı, ilâhî plânda çiçek açışıydı.

Şimdi de Ramses zamanına, Musa ve Orfe devrine, yani M.Ö. 1.300'lere dönelim ve Mısır İnisiyasyonu'nun can evine nüfuz etmeye çalışalım. Bu inisiyasyonun yükseliş devirlerini gözler önüne sermek ve en yüce vahyini tekrar oluşturmak için resimli anıtlardan, Hermes'in kitaplarından ve de Yahudi ve Yunan Tradisyonu'ndan yararlanalım.

III

İSİS - İNİSİYASYON - DENEMELER

RAMSESLER zamanında, Mısır Uygarlığı, ihtişamının zirvesine ulaşmıştı. XX nci hanedana mensup firavunlar, yani sunakların beli kılıçlı öğrencileri sayılan firavunlar Babil'in karşısında kahramanca savaşmakta; Mısırlı okçular, Libyalılar'ı, Bodonlar'ı ve Numidyalılar'ı hırpalamakta; dört yüz yelkenliden oluşma bir filo da yoldan sapmışlar güruhunu İndüs'ün ağzına kadar kovalamaktaydı. Asurlular'ın ve müttefiklerinin saldırılarına daha iyi karşı koyabilmek için Ramsesler, Lübnan'a kadar stratejik önemde yollar döşemişler, Mageddo ile Karkemiş (şimdiki Kargamış) arasına da bir dizi kale inşa etmişlerdi. Radasieh ile Elefantine arasındaki çölden gelip geçen kervanların haddi hesabı belli değildi. Mimarî çalışmaları aralıksız sürdürülmekte ve inşaatlarda her üç kıtaya mensup işçiler çalıştırılmaktaydı. Tavanı, her biri Vendôme sütunu yüksekliğindeki sütunlar üzerine oturtulmuş olan Karnak'ın salonu onarılmıştı; Abidos Mabedi yontu sanatının harikalarıyla, krallar vadisi de muhteşem anıtlarla dolup taşmaktaydı. Bubast'ta , Luksor'da ve Speos İbsambul' da inşaat olanca hızıyla devam etmekteydi. Ganimet olarak ele geçirilip Teb'e dikilmiş olan direk, Kadeş'in zaptının anısıydı. Menfis'teki Ra-

messeum'un çevresi, dikilitaşlardan, heykellerden ve tek parça dev anıtlardan oluşma bir orman hâline dönüşmüştü.

Bu harıl harıl faaliyet ve bu göz kamaştırıcı hayat sürüp giderken, Sırların özlemi içinde Küçük Asya sahillerinden veya Trakya Dağları'ndan kopup gelmiş bir sürü insan, mabetlerinin ününü duyduğu Mısır'a uğramadan edemiyordu! Menfis'e vardıklarında hayretten ağızları açık kalıyordu. Anıtlar, manzaralar ve halk şenlikleri onlara Mısır'ın zenginliğini, bolluğunu ve haşmetini göstermeye yetiyordu. Sunağın en iç bölümünde büyük bir gizlilik içinde yapılan kutsama âyininden çıkıp on iki kurmay subayın taşıdığı tahtırevanına binen firavunu ilgiyle seyrediyorlardı. Tahtın önünde yürüyen **on iki genç Levit,** altın nakışlı yastıkların üzerine konmuş olan kraliyet nişanlarını taşıyorlardı: **Koç başlı asa,** kılıç, yay, topuz, vs. gibi. Gerisinde de, kralın ev halkı ve ruhban kurulu yürümekteydi; onların da gerisinde ise büyük ve küçük sırlara mensup inisiyeler yer almaktaydı. Başrahipler, başlarında beyaz ruhban tacı taşımaktaydılar; bunların göğüslerindeki süsler ve değerli sembolik taşlar pırıl pırıl parlamaktaydı. Taç sahibi ulu kişilerin ellerinde, harika bir işçilik ürünü olan masif zincirlerin ucuna asılı Kuzu, Koç, Aslan, Zambak ve Arı nişanları bulunmaktaydı. En geride de, ellerinde amblemleri ve flamaları ile loncalar yürümekteydi. Gece olunca, sunî göllerde, bayraklarla donanmış sandallarda kraliyet orkestrası konser vererek dolaşmakta ve bu müziğin eşliğinde de dansözler raks etmekteydiler.

Ama bunlar, Mısır'ı görmeye gelmiş olan kişinin aradığı şeyler değildi. Onca yolu aşıp buraya, o, eşyanın sırrına nüfuz etme arzusunu ve bilgi tutkusunu tatmin etmek üzere gelmiş bulunmaktaydı. Çünkü ona, Mısır'ın sunak-

larında, ilâhî bilime sahip majların ve büyük rahiplerin yaşadığından söz etmişlerdi. Tanrı sırlarına o da vâkıf olmak istemekteydi. Ülkesindeki bir rahip ona **Ölüler Kitabı**'ndan, **(4)** onun yazılı bulunduğu esrarlı rulonun, mumyaların başları altına yolluk gibi konduğundan bahsetmiş ve bu kitapta, Amon-Ra rahiplerinin ağzından, mezar ötesi seyahatin sembolik bir biçimde anlatıldığını söylemişti. Ruhun ölümden sonraki bu uzun seyahatini; yakıcı bir yerde cezasını çekişini; yıldızsal (astral) bedeninin arınışını; bir sandalda başı geriye dönük hâlde oturan kötü sürücü ile ve ileriye bakan iyi sürücü ile karşılaşışını; kırk iki dünyalı yargıcın huzuruna çıkışını; Tot tarafından yargılanışını; ve sonunda Osiris'in ışığına (nur) dalıp orada değişime uğrayışını (transfigürasyon) ne zamandır kimbilir nasıl da merak edip durmuştu! Kitabın kudreti ve Mısır İnisiyasyonu vasıtasıyla zihinlerde yarattığı devrim konusunda şu pasaja bakarak bir hükme varmak mümkündür: "Bu bölüm, kral Menkara devrinde, mabetleri teftiş etmek üzere seyahate çıktığı sırada prens Hastatef tarafından, Hermapolis'de, tanrı Tot'un (Hermes) ayaklarının dibinde, kaymak taşından yapılma kapağın üzerinde maviyle yazılmış hâlde bulunmuştur. Prens, taşı, kraliyet mabedine götürmüştür. Öyle yüce bir sırdı ki! Bu arı ve kutsal bölümü okuduktan sonra ne gördü, ne işitti, ne bir kadına yaklaştı ne et ne de balık yedi." Gerisinde korkunç mezar ötesi sırrının parıldadığı bu hayret uyandırıcı anlatılarda, bu görkemli imajlarda ne gibi bir gerçek yatmaktaydı acaba? "Orasını İsis ve Osiris bilir!" denmekteydi. Kendilerinden, işaret parmağı dudaklar üzerine sus anlamında konarak söz edilen bu tanrılar nasıl tanrılardı acaba? Teb veya Menfis Mabetleri'nin kapılarını, yabancı, işte bunu öğrenmek için çalmaktaydı.

Hizmetkârlar onu alıp bir iç avlunun dev sütunlu giriş bölümüne götürmekteydiler; bu sütunlar, kudretleriyle ve saflıklarıyla güneşin Kutsal Emanet Sandığı'nı, yani Osiris Mabedi'ni ayakta tutan dev lotüsleri andırmaktaydı. Yanına başrahip yaklaşmaktaydı. Yüz hatlarındaki haşmet ve sükûnet, esrarengiz bir görünüm arz eden, ama derunî bir ışıkla ışıldayan o gözler, hevesli yabancıyı kaygılandırmaya yetmekteydi.. Bakışları, onun içine birer matkap gibi işlemekteydi. Yabancı, kendisinden hiç bir şey saklanamayacak bir kimseyle karşı karşıya bulunduğunu derhal anlamaktaydı. Osiris rahibi ona, doğum yeri, ailesi ve eğitim gördüğü mabet konusunda çeşitli sorular yöneltmekteydi. Bu kısa sınav sonunda, sırlar öğretisine katılmaya lâyık olmadığı sonucuna varmışsa ona, sessiz fakat kararlı bir jest ile kapıyı göstermekteydi. Ama hevesli yabancıda samimî bir hakikat arzusunun mevcut olduğunu saptamışsa, o zaman ona, kendisini izlemesini söylemekteydi. Her ikisi birlikte sütunlu giriş bölümlerinden ve iç avlulardan geçip, her iki yanı kayalık olan ve de dikili taşlar ve sfenkslerle donatılmış bulunan üstü açık bir yolu izleyerek küçük bir mabede varmaktaydılar; bu mabet, yeraltı mahzenlerine giriş kapısı olma hüviyetine sahip bir mabetti. Kapısı, normal boyda bir İsis heykeliyle maskelenmiş durumdaydı. Tanrıça, kucağında kapalı bir kitap olduğu hâlde, yere oturmuş meditasyon ve murakabe yapar vaziyetteydi. Yüzü peçeliydi; heykelin alt bölümünde şu satır dikkati çekmekteydi:

Benim peçemi hiç bir ölümlü kaldıramamıştır.

–Okült sunağın kapısı burasıdır, demekteydi başrahip. Şu iki sütuna bak. Kırmızısı, varlığın, Osiris'in ışığına doğru tırmanışını; siyahı da maddenin içine hapsoluşunu temsil etmektedir; bu düşüş, mahvoluşa kadar va-

rabilir. Bizim bilimimize ve doktrinimize ulaşmayı başarmış kişi hayatını ortaya koymuş olur. Zaaf sahibinin veya kötünün elde edeceği şey çıldırma veya ölümdür; güçlüleri ve iyileri bekleyen nimet ise hayat ve ölümsüzlüktür. Bu kapıdan nice ihtiyatsız kişi içeriye girmiştir, ama dışarıya canlı çıkamamıştır. Orası gözüpekleri ortaya çıkaran bir uçurumdur. Öyleyse iyice düşün taşın ve karşılaşacağın tehlikeleri gözünün önüne getir; cesaret edemiyorsan denemekten vazgeç. Çünkü bu kapı, üzerine bir kapandı mıydı bir daha açılmaz, geri dönüş yoktur.

Eğer aday ısrarla evet demişse, o takdirde, başrahip onu dış avluya götürüp oradaki hizmetkârlara teslim etmekteydi; yabancı kişi orada bir hafta boyunca en basit ve en gösterişsiz işlerde ilâhî dinleyerek ve arınma temrinleri uygulayarak çalışmak zorundaydı. Ayrıca, mutlak bir sessizlik içinde bulunmaya da mecburdu.

Sınav akşamı gelip çatınca iki neokor, yani iki şakirt-çömez gelip, adayı okült sunağın kapısına götürmekteydi. Birlikte girdikleri bu yer, hiç bir çıkış deliği olmayan karanlık bir holdü; bu iç karartıcı holün her iki yanında, meşalenin ışığı yardımıyla görülebilen ve geçene sanki alaylı alaylı bakan insan vücutlu; aslan, boğa, yırtıcı kuş ve yılan başlı heykeller birer sıra hâlinde dizilmişlerdi. Bir tek söz söylenmeden katedilen bu iç bunaltıcı yolun sonunda, yüzleri birbirine dönük bir hâlde ayakta duran bir mumya ile bir iskelet yer almaktaydı. Şakirtler, adaya, dilsizlere yaraşır bir el hareketiyle karşısındaki duvarda bulunan bir deliği göstermekteydiler. Burası, içinde ancak sürünülerek yürünebilecek kadar alçak bir geçitti.

–Hâlâ daha geri dönebilirsin, demekteydi şakirtlerden biri. Sunağın kapısı henüz kapanmış değil, ama hâlâ daha arzuluysan, bu delikten geçip geri dönmemecesine

yola devam etmek zorundasın.

Aday da, tüm cesaretini toplayarak:

–Devam ediyorum, demekteydi.

Bunun üzerine Şakirtler ona yanık bir lâmba verip geldikleri yoldan geri dönmekte ve sunağın kapısını büyük bir gürültüyle kapayarak günlük hayatlarına dalmaktaydılar. Artık tereddüde yer yoktu, geriye delikten geçip aralığa dalmak kalıyordu. Elinde lâmba olduğu hâlde zorlukla süründüğü sırada, mahzenin derinliklerinden gelen bir ses ona şu sözleri söylemekteydi: "Bilime ve kudrete göz diken akılsızlar burada telef olup giderler." Harika bir akustik etki sayesinde bu söz, aralıklı yankılar hâlinde yedi kez tekrarlanmaktaydı. Bu tehdide rağmen ilerlemek gerekiyordu; gerçi aralık genişlemekteydi, ama bu kez de gitgide dikleşerek inen bir yokuş hâlini almaktaydı. Gözüpek yolcu, sonunda kendini, dibinde bir delik bulunan huni şekilli bir çukurun karşısında bulmaktaydı. Aşağılara doğru sarkıtılmış demir bir merdivenden inen aday, son basamağa varınca korkunç bir kuyuyla karşı karşıya kalmaktaydı. Titreyen eliyle sımsıkı tutmaya çalıştığı neft lâmbasının ölgün ışığı o sonsuz karanlığın içinde âciz kalmaktaydı. Ne yapmalıydı? Yukarıya tekrar tırmanıp geldiği yoldan yürüyerek kurtulması mümkün değildi; altında ise onu korkunç karanlıklar beklemekteydi. Bu zor durumda gözüne, sol tarafındaki bir yarık takılmaktaydı. Bir eliyle merdivene, diğeriyle de lâmbaya yapışmış bir hâlde bakınırken bu yarıktaki basamakları fark etmekteydi. Bir merdiven! Kurtuluş yolu! Kendini derhal o yöne atıp basamakları çıkmaya başlamakta ve böylece uçurumdan kurtulmuş olmaktaydı! Merdiven, yukarılara doğru, kayayı delip geçen bir vida gibi spiral çizerek tırmanmaktaydı. Hakikat yolcusu adayı, en sonunda kendini, dev heykel-sütunlarla

desteklenmiş geniş bir dehlize bakan bronz bir parmaklığın önünde bulmaktaydı. Duvarlarda, aralıklı olarak iki sıra hâlinde dizilmiş sembolik freskler dikkati çekmekteydi. Bu dehlizin her iki kenarında, güzel-heykel sütunların ellerinde bulunan lâmbalar yardımıyla aydınlatılmış olan on birer adet fresk mevcuttu.

Parmaklığı, adaya **Pastofor** (Kutsal Sembol Muhafızı) diye adlandırılan bir maj açmaktaydı ve onu şefkat dolu bir tebessümle karşılamaktaydı. Birinci sınavı başarıyla bitirdiği için kutlayıp ona galerideki kutsal resimlerin anlamlarını anlatmaktaydı. Bu resimlerin hepsinin altında bir harf ve bir sayı bulunmaktaydı. **Mevcut yirmi iki sembol, yirmi iki temel sırrı** temsil etmekte ve okült bilimin alfabesini oluşturmaktaydı, yani irade gücüyle uygulandıklarında her türlü bilgeliğe ve her türlü kudrete hayat veren **mutlak prensipleri,** evrensel anahtarları oluşturmaktaydı. Bu prensipler, hafızaya, kutsal lisandaki harflerin ve bu harflere bağlı bulunan sayıların karşılıkları olarak nakşedilmekteydi. Bu lisanda her harf ve her sayı, **ilâhî âlemde, entelektüel âlemde** ve **fizik âlemde** yankıları olan üç öğeli bir yasayı ifade etmekteydi. Lirin bir teline dokunan parmak, gamdaki bir notayı nasıl çınlatıyor ve ayrıca da diğer notalarda nasıl titreşimlere yol açıyor idiyse, aynı şekilde, bir sayının içerdiği tüm gizil güçleri hayranlıkla seyreden zihin ile bir harfi kendi düzeyinin şuuruyla telâffuz eden ses de, birlikte, her üç âlemde de yankılanan bir güce hayat vermekteydi.

Buna göre **1** sayısına tekabül eden **A** harfi, **ilâhî âlemde:** Kendisinden, tüm varlıkların sadır olduğu Mutlak Varlığı; **entelektüel âlemde**: Sayıların birliğini, kaynağını ve sentezini; **fizik âlemde** ise: Güç ve yeteneklerinin gelişip büyümesi sayesinde sonsuzluğun eş merkezli kürelerine kadar yükselen **rölatif varlıkların zirvesini,**

yani insanı ifade etmekteydi. **1** no'lu sır, Mısırlılar'da, elinde asa ve başında altın taç taşıyan beyaz giysili bir maj ile temsil edilmekteydi. Beyaz giysi arılığı, asa buyruğu, taç da evrensel ışığı ifade etmekteydi.

Yeni rahip adayı, duyduğu bu acayip ve yeni şeyleri henüz anlayacak durumda değildi; tanrılara özgü o sakin ciddî tavırla kendisini süzen o güzel resimlerin karşısında, Pastofor'un söylediği sözlerin etkisiyle, gözlerinin önüne bilmediği perspektifler açılmaktaydı. Bu resimlerin her birinin gerisinde yer alıp da birden zuhur edivermiş olan düşünce ve imaj dizisini parıltılar hâlinde fark etmeye başlamaktaydı. Esrarlı sebepler zinciri yardımıyla dünyanın **içini** tasarlamak ilk kez aklına gelmekteydi. Böylece, harften harfe, sayıdan sayıya sıçraya sıçraya öğretmen öğrencisine sırların anlamını anlatmakta ve onu **İsis Urani** vasıtasıyla **Osiris'in arabasına, yıldırım isabet etmiş kule** vasıtasıyla da **alev alev yanan parlak yıldıza** ve en sonunda da **majların tacına** ulaştırmaktaydı. "Şunu bil ki, demekteydi Pastofor, bu taç, hakikati tezahür ettirmek ve adaleti uygulamak üzere Tanrı'yla birleşen, ilâhî kudretin varlıklar ile eşya üzerindeki etkisine bu hayattan itibaren iştirak eden her iradeyi temsil eder; ve bu hâl de, özgürlüğe ermiş ruhların ebedî ölümüdür." Mürşidinin sözlerini dinlerken, adayın içini hayret, korku ve hayranlık kaplamaktaydı. Sunağın sunduğu ilk parıltılar bunlardı; hayal meyal görür gibi olduğu hakikat, ona, ilâhî bir anının şafağı gibi görünmeye başlamaktaydı.

Konuşmasını bitirdikten sonra, Pastofor, ucunda harlı bir ateşin çatır çatır yandığı dar ve uzun bir kubbenin altına açılan bir kapıyı açmaktaydı. Bunun üzerine aday ürpererek "Ama bu ölüm demek!" diye mırıldanmakta ve rehberine korkulu bir ifadeyle bakmaktaydı.

Pastofor da cevaben: "Oğlum, ölüm ancak gelişmemiş varlıkları dehşete düşürür. Bir zamanlar ben de bu ateşin üzerinden geçtim...hem de gül bahçesinden geçer gibi." Bu sözün hemen ardından, adayın üzerine, sırlar galerisinin bu parmaklığı da kapanıvermekteydi. Yanına yaklaşınca, aday, ateşin gerçek ateş değil tel kafesler üzerine beşli kümeler hâlinde dizili geçmeli odunlardan oluşma optik bir illüzyondan ibaret bir şey olduğunu fark etmekteydi. Bu yığının ortasında bırakılmış olan dar patikayı izleyip öte tarafa çabucak geçmekteydi. **Ateş sınavını su sınavı** izlemekteydi. Aday bu kez, gerisindeki ateş odasında yanmakta olan nefi yangınının aydınlığında siyah renkli durgun bir sudan geçmeye mecbur edilmekteydi. Bu sınavı da atlatmış olan ve hâlâ daha ürpertiler içinde bulunan adayı iki asistan alıp, içinde, kubbenin tavanına asılı bir lâmbanın solgun ışığıyla esrarlı bir biçimde aydınlatılmış olan yumuşak bir yatağın yer aldığı loş bir mağaraya götürmekteydi. Yardımcılar orada onu kurulamakta, vücuduna güzel kokular sürmekte, ona ince keten elbise giydirmekte ve sonra da "dinlen ve başrahibi bekle" diyerek çekip gitmekteydiler. Yorgunluktan perişan hâle düşmüş olan rahip adayı yatağına serilmekteydi. Heyecanla dolu dakikalardan sonra bu sükûnet onu mest etmekteydi. Dehlizde gördüğü kutsal resimler, o acayip figürler, sfenksler, heykel-sütunlar bir bir gözlerinin önünden geçmekteydi. Ama bu resimlerden biri ona niçin bir halüsinasyon gibi görünüp durmaktaydı? İki sütun arasında ekseninden asılı vaziyetteki bir tekerlekle temsil ledilen o X sırrı inatla gözünün önünde niçin canlanıp duruyordu acaba? Bir yanında, bir delikanlı kadar yakışıklı olan İyilik Meleği Hermanubis; diğer yanında da, kendini baş aşağı vaziyette uçuruma bırakan Kötülük Meleği Tifon (Tufan-Taytun). Ve de her ikisinin arasında

ve tekerleğin tepesinde oturan kılıçlı bir sfenks.

Mağaranın diplerinden geliyormuş izlenimi veren şehvet uyandırıcı bir müzik sesi ise adayın zihninde oluşan bu imajları silip atmaktaydı. Bu sesler, yürek karartıcı ve dokunaklı bir bitkinliği tasvir eden hafif ve tarifi imkânsız seslerdi. Harp titreşimlerinin, flüt seslerinin, soluk soluğa kalmış birinin nefeslerini andırır seslerin de karıştığı madenî bir çınlama sesi kulaklarını tırmalamaktaydı. Ateşten bir hayalin içine gömülmüş olan aday, gözlerini kapamakta ve tekrar açtığında ise yatağının biraz ötesinde insanı allak bullak edecek ve yoldan çıkaracak kadar güzel bir görüntü belirmekteydi. Bu, erguvan renginde bir tüle bürünmüş, boynunda muskası olan ve Militta rahibelerine benzeyen Nubyalı (Sudan) bir kadındı; sol elinde, güllerle taçlandırılmış bir kupa tutmakta ve adaya özlemle bakmaktaydı. Bu kadın, dişi bir hayvanın tüm güçlerine taş çıkaracak bir cinselliğe sahip bir Nubyalı'ydı: Çıkık elmacık kemikleri, geniş burun delikleri, kırmızı ve nefis bir meyva misali etli dudaklar. Alaca karanlıkta gözleri parlamaktaydı. Rahip adayı, şaşkınlık içinde birden ayağa fırlamakta ve ne yapacağını bilemeden ellerini göğsüne bastırıp öylece kalakalmaktaydı. Ama köle kadın ağır adımlarla yaklaşmakta ve gözlerini yere indirerek hafif sesle şunları söylemekteydi: "Yakışıklı yabancı, benden korkuyor musun? Sana galiplerin ödülünü, mutluluk kupasını getirdim; yorgunluğunu giderir." Aday tereddüt içinde yalpalayıp dururken kadın, sanki yorulmuş gibi, yatağa oturmakta ve yalvaran gözlerle ona bakmaktaydı. O etli dudakların üzerine eğilenin, o bronzlaşmış omuzlardan etrafa yayılan mis gibi kokulara kendisini kaptıranın vay hâlineydi! Elini kadının eline sürdüğü ve dudaklarını o kupada ıslattığı anda iş çığrından çıkıvermekte ve aday ken-

dini sarmaş dolaş hâlde yatakta bulmaktaydı. Ama olan olduktan ve vahşî arzusunu tatmin ettikten sonra, daha önce içtiği sıvı, adayı, derin bir uykuya sevk etmekteydi. Uyanınca da kendisini yapayalnız ve kaygılar içinde bulmaktaydı. Karmakarışık yatağını aydınlatan kasvetli lâmba ışığının altında ayakta duran bir adam takılmaktaydı gözüne; bu adam, başrahipti ve kendisine şöyle hitap etmekteydi:

– İlk sınavları başarıyla atlattın. Ölüme, ateşe ve suya karşı galip geldin; ama **kendine galip gelmeyi** başaramadın. Marifet ehli olmak için can atan sen, **duyulara ilişkin ilk sınavda** bile başarısızlığa uğradın ve madde uçurumuna yuvarlandın. **Duyularının esiri olan kişi karanlıklarda yaşar**. Sen karanlıkları ışığa tercih ettin: Öyleyse karanlıklarda kal da gör hâlini. Karşı karşıya bulunduğun tehlikelerden daha önce sana söz etmiş ve seni uyarmıştım. Sen hayatını kurtardın; ama özgürlüğünü yitirdin. Mabedin tutsağı olarak ölünceye kadar burada kalacaksın.

Eğer aday, aksine hareket ederek, kupayı devirip yere dökseydi ve kadını defetseydi, o takdirde, ellerinde meşalelerle on iki asistan gelip onu alacaklar ve de yarım daire oluşturacak şekilde dizilmiş ve beyaz giysiler giyinmiş olan majların tam mevcutla bekledikleri İsis Sunağı'na görkemli bir biçimde götüreceklerdi. Şahane bir şekilde aydınlatılmış olan mabedin dibinde, göğsünde altın bir **gül** ile başında **yedi ışınlı bir taç** bulunan dev bir heykel yer almaktaydı. Bu, İsis heykeliydi. Kucağında da oğlu **Horus** bulunmaktaydı. Tanrıçanın önünde duran erguvan renk giysili başrahip, inisiye adayını karşılamakta ve ona sır saklayacağına ve itaatkâr davranacağına dair yemin ettirmekteydi; yemin sırasında rahip adayı, en korkunç beddualarla tehdit edilmekteydi. Böylece onu, tüm

meclis adına, kardeş ve müstakbel inisiye olarak selâmlamaktaydı. Bu yüce mürşitlerin huzurunda bulunduğu sırada, İsis'in müridi kendini, tanrıların huzurundaymış gibi hissetmekteydi. Böylece, kendisini kanıtlamış olan aday, hakikat ehlinin arasına katılmak üzere ilk adımını atmış olmaktaydı.

IV

OSİRİS - ÖLÜM VE TEKRAR DİRİLİŞ

BÖYLECE aday yine de inisiyasyonun ancak eşiğine basmış olmaktaydı. Çünkü önünde uzun bir öğrenim ve çıraklık dönemi vardı. İsis Urani'ye doğru yükselmeden önce yerküresel İsis'i tanımak ve de fizik ve androgonik (insan-doğumsal) bilimleri öğrenmek zorundaydı. Zamanını, hücresinde meditasyon yapmakla, bir site kadar geniş olan mabedin dershanelerinde hiyeroglif öğrenmekle ve rehberlerden ders almakla geçirmekteydi.

Bu dersler yardımıyla mineral ve bitki bilimini, insanlık ve halklar tarihini, tıbbı, mimariyi ve kutsal müziği öğrenmekteydi. **Bu uzun çıraklık dönemi sırasında hedefi bilmek değil, olmak'tı! Terk yoluyla güç kazanmaktı. Kadim Bilgeler, insanın, hakikate, ancak ve ancak hakikati kendi öz varlığının bir parçası hâline getirdiği, yani onu, ruhunun kendiliğinden eylemi hâline getirdiği takdirde erişebileceğine inanmaktaydılar.** Ama bu derinlemesine özümleme işleminin öğrenci tarafından bizzat yapılması gerekiyordu. Mürşitler ona yardım etmemekteydiler; bu yüzden de o, öğretmenlerinin bu soğukluğuna ve bu kayıtsızlığına şaşıp kalmaktaydı. Devamlı göz altında tutulmakta; sert kurallara uymaya mecbur edilmekte; ve ondan mutlak bir itaat istenmekteydi; ama buna rağmen, ona ancak pek sınırlı bazı ifşaatlarda bulu-

nulmaktaydı. Endişelerinin ve sorularının cevabı hep şu cümle olmaktaydı: "Bekle ve çalış." Bu sözü her duyuşunda, içinde, anîden başkaldırma arzusu, üzüntü ve şüphe uyanıvermekteydi. Cüretkâr üçkâğıtçıların veya kara maji ehlinin kulu-kölesi mi olmuştu acaba? İradesine hükmederek onu rezilce işlerde mi kullanacaklardı yoksa? Hakikat silinip gitmiş; tanrılar onu terk etmişti; tek başınaydı ve mabedin mahkûmuydu artık. Hakikat ona bir sfenks figürü hâlinde görünmüştü. Şimdi ise sfenks ona şunu söyler olmuştu: Ben Şüpheyim! Ve şimdi, bu kadın başlı, aslan pençeli ve de kartal kanatlı hayvan onu alıp çöllerde mahvetmeye çabalıyordu âdeta. Bereket versin ki bu kâbusları, yatışma ve ilâhî içedoğuş saatleri izlemekteydi. Mabede girebilmek için maruz bırakıldığı çetin sınavların sembolik anlamlarını işte bu anlarda anlayıp kavramaktaydı. Ama ne yazıktır ki, sınav sırasında içine düşmekten kıl payı kurtulduğu kapkaranlık uçurum bile şu künhüne vâkıf olunamaz nitelikli hakikat uçurumunun yanında daha aydınlık kalmaktaydı; içinden geçtiği o ateş bile, ona, içini yakıp kavuran şu ihtiraslardan daha az korkunç görünmekte ve içine atlamak zorunda kaldığı o soğuk ve karanlık su bile, ona, içini doldurup kendisini sıkboğaz eden şu şüpheden daha az soğuk gelmekteydi.

Sınav gecesi yeraltı mahzeninde kendisine anlamı açıklanmış olan ve yirmi iki sırrı tasvir eden o aynı kutsal resimler, bu kez, mabedin bir salonunda **iki sıra** hâlinde tekrar karşısına çıkmaktaydı. Okült Bilimin eşiğindeyken ancak hayal meyal sezinlenebilen bu sırlar aslında teolojinin ana sütunlarını teşkil etmekteydi; onları anlayıp kavrayabilmek için inisiyasyonun tamamını katetmek gerekiyordu. O günden beri mürşitlerin hiç biri ona tek bir kelime bile söylememişti. Sadece bu salonda

gezinip bu resimler üzerinde derin derin düşünmesine müsaade edilmişti. Orada saatlerce tek başına kalmaktaydı. Işık gibi temiz ve Sonsuzluklar gibi ciddî olan bu figürlerden ağır ağır dışarılaşan göze görünmez ve tartıya gelmez nitelikli hakikat, rahip adayının gönlüne akmaya başlamaktaydı. Her biri hayatın bir alanını yönetip yönlendiriyor izlenimi veren bu sessiz ve isimsiz ulûhiyet topluluğunun arasında içinde bir şeylerin cereyan ettiğini hissetmekteydi: Önce iç varlığının derinliklerine inmekt, ardından da dünya bağlarını koparıp eşyanın yukarılarında süzülerek uçmaya başlamaktaydı. Arada sırada majlardan birine şu soruyu yöneltmekteydi: "İsis'in gülünü koklamama ve Osiris'in ışığını seyretmeme bir gün izin verilecek mi?" Aldığı cevap da şöyle olmaktaydı: **"Bu, bize bağlı bir şey değil. Hakikat kendini teslim etmez. İnsan onu ya kendinde bulur ya da hiç bulamaz.** Biz seni **adept** (el almış, uygulamaya izinli ve sırları bilen kişi) yapamayız, onu kendi kendine elde etmek zorundasın, lotüs suyun dibinde yeşerir, ama suyun yüzeyine ulaşması çok uzun bir zamanı gerektirir. İlâhî Çiçeği açtıracağım diye acele etme. Olacağı varsa, bir gün elbet olacaktır. Çalış ve dua et."

Ve bu cevap üzerine mürit buruk bir sevinç içinde tekrar derslerine ve meditasyonlarına dönmekteydi. Varlıkların varlığına ait bir nefesi andıran bu sessizliğin yüce ve hoş cazibesinin tadını çıkarırken aylar ayları, yıllar yılları kovalamaktaydı. Mürit, kendinde ağır bir başkalaşımın cereyan edişine tanık olmaktaydı. Bir zamanlar gençliğinin başına üşüşmüş olan ihtiraslar ondan gölgeler gibi uzaklaşmaya başlamakta; onu şimdi sarıp sarmalamış bulunan düşünceler ise ona ölümsüz dostlar gibi tebessüm etmekteydiler. Zaman zaman, dünyasal benliğinin batmakta, onun yerini almak üzere gelişen daha arı

ve daha eterik bir benliğin ise doğmakta olduğunu hissetmekteydi. Bu duygunun etkisiyle, içinden, gidip kapalı sunağın basamaklarında el pençe divan durmak, secdeye varmak geliyordu.Onda artık başkaldırma arzusu da, herhangi bir heves veya özlem de kalmamaktaydı. Ruhunu tam anlamıyla Tanrılar'a havale edişten, hakikat yoluna feda edişten başka her şey silinip gitmekteydi. Dua ederken şunları söyler hâle gelmekteydi: "Ey İsis, madem ki ruhum senin gözyaşlarından bir damladır, öyleyse diğer ruhların üzerine varsın çiy hâlinde damlasın ve öldüğüm sırada onların hoş kokusunun sana doğru yükseldiğini duyayım. İşte, kendimi fedaya hazırım."

Sessizlik içinde ettiği bir duanın ardından, yarı vecd hâli içine düşmüş olan mürit, yerden bitmiş bir vizyon misali yanında beliriveren başrahiple göz göze gelmekteydi. Sanki mürşit, müridinin tüm düşüncelerini okuyor ve onun iç hayatında cereyan eden dramı biliyor gibiydi.

–Oğlum, diyordu, hakikatin sana ifşa edileceği zaman yakındır. Sen onu, kendi benliğinin derinliklerine indiğin ve orada ilâhî hayatı tanıdığın zaman zaten hissetmiştin. İnisiyelere ait yüce meclise artık katılabileceksin. Kalbinin temizliği, hakikate karşı olan aşkın ve terk yolundaki başarın sayesinde bunu hak etmiş durumdasın. Ama ölmeden ardından da tekrar doğmadan Osiris'in eşiğinden içeri kimse girememiştir. Mahzende sana refakat edeceğiz. Sakın korkma, zira sen artık bizim kardeşimizsin.

Alaca karanlıkta, Osiris'in rahipleri, ellerinde meşaleler olduğu hâlde, yeni adepti sfenkslerin üzerine oturtulmuş vaziyetteki dört direkle desteklenmiş olan alçak tavanlı bir mahzene götürmekteydiler. Bir köşede, mermerden yapılma üstü açık ve oymalı bir mezar bulunmak-

taydı. **(5)**

–Hiç kimse, diyordu başrahip, ölümden kaçamaz, her canlı ölmekle ve sonra da tekrar doğmakla mükelleftir. Bu hayatından itibaren Osiris'in ışığına katılabilmesi için adept'in canlı canlı mezara girmesi gerekir. Haydi bakalım, gir şu mezara, ışığı bekle. Bu gece Büyük Korkunun kapısından geçecek ve Sahib-i Tasarrufların eşiğine ulaşacaksın.

Adept boş mezara uzanmakta ve başrahip de elini onun üzerinde gezdirip onu kutsamaktaydı. İnisiyelerden oluşma kortej sessizce oradan ayrılmaktaydı. Yere konmuş cılız ışıklı lâmba, mahzendeki o bodur sütunlara desteklik eden sfenksleri hâlâ daha aydınlatmaktaydı. Derinlerden gelen koro hâlindeki bir şarkı işitilmekteydi. nereden gelmekteydi bu ses? Cenaze töreninde söylenen şarkı!... Derken şarkı susmakta ve lâmba son bir kez daha göz kırptıktan sonra sönmekteydi. Böylece adept, karanlıkların kucağında tek başına kalakalmaktaydı. Mezarın soğukluğu, üzerine çullanmakta ve tüm uzuvlarını dondurmaktaydı. Ölümün ıstıraplı evrelerinin tadını bir bir tatmakta ve sonunda baygın uykuya (letarji) dalmaktaydı. Tüm hayatına ait sahneler, hayalî şeyler olarak gözünün önünden geçmekte, dünyasal şuuru da gitgide silikleşmekte ve dağınıklaşmaktaydı. Bedenin eriyip dağıldığını hissettikçe, varlığının esîrî bölümü de serbestleşmekte ve bir vecd hâli hâsıl olmaktaydı.. Karanlıkların siyah fonu üzerinde uzaklarda parıldayan o nokta, neyin nesiydi acaba? Yaklaştıkça büyüyen bu nokta sonunda, her biri gökkuşağındaki tüm renklere sahip bulunan ve çevreye manyetik ışık saçan **beş ışınlı bir yıldız** görünümü kazanmaktaydı. Daha da sonra ise, adepti akkor hâlindeki merkezinin beyazlığına doğru cezbeden bir güneş hâline dönüşmekteydi. Bu vizyonu, mürşitlerinin si-

hir güçleri mi oluşturmaktaydı acaba? Yoksa görünmez âlem, görünür hâle mi gelmekteydi? Yoksa bu, semavî hakikatin, ümit ve ölümsüzlük kaynağı olan alevler içindeki o yıldızın ön belirtisi miydi? Bu vizyon az sonra kaybolmakta ve aynı yerde bu kez bir çiçek tomurcuğu belirmekteydi; karanlıkta açan bu çiçek gayri maddî bir çiçekti, ama duyarlığa ve ruha sahip bir çiçekti. Zira gözlerinin önünde beyaz bir gül hâlini alırken canlı taç yapraklarını titreştirmekte ve alev alev yanan göbeğini kızıllaştırmaktaydı. Bu, İsis'in çiçeği miydi yoksa, yani kalbinde taşıdığı Aşkı içeren mistik bilgelik Gülü müydü? Çok geçmeden o da, bir koku bulutu hâlinde buharlaşmaktaydı. Vecd içindeki adept, işte o anda kendini, sıcak ve okşayıcı bir nefesin içine gömülmüş hâlde hissetmekteydi. Şekilden şekle büründükten sonra bu bulut yoğunlaşmakta ve bir insan yüzü görünümüne bürünmekteydi. Bu yüz, bir kadın yüzüydü, yani okült sunağa ait İsis'in yüzüydü, ama daha da genç ve daha da mütebessim ve daha da ışıklıydı. Bedenini, spiral bir anlamda şeffaf bir tül kaplamaktaydı ve bu tülün içinde bedeni pırıl pırıl parıldamaktaydı. Elinde bir papirüs rulosu tutmaktaydı. Yavaşça yaklaşmakta, mezarda yatmakta olan inisiyenin üzerine eğilip ona şunları söylemekteydi: "Ben senin görünmez bacınım, senin ilâhî ruhunum, bu da senin hayatının kitabı. **Kitaptaki dolu sayfalar geçmiş hayatlarını içermektedir, boş sayfalar da gelecekteki hayatların içindir.** Bir gün, bu sayfaların tümünü gözlerinin önüne sereceğim. Şimdi artık beni tanıyorsun. Ne zaman çağırırsan yanına geleceğim!" Konuşurken gözlerinden şefkat ışınları fışkırmaktaydı... O öyle bir meleksi dubleydi ki, öyle bir ilâhî ahitti ki, ipince öte âlemde öyle harika bir füzyondu ki (birleşme)!...

Ama birden her şey silinip gitmekteydi. Feci bir ıstı-

rabın ardından adept, kendini, sanki bir kadavraya girmişçesine bedenine girmiş hâlde buluvermekteydi. Tekrar şuurlu letarji içine düşmekteydi; sanki eli kolu demir halkalara bağlıydı; sanki beyninin üzerinde kocaman bir ağırlık oturmaktaydı; uyandığında çevresinde, majlarla birlikte başrahibin ayakta durduğunu görmekteydi. Kendisine sunulan teskin ediciyi içtikten sonra ayağa kalkmaktaydı. Bu sırada kâhinin şu sözlerini işitmekteydi:

–İşte tekrar hayata döndün, şimdi gel inisiyeler şölenine katıl da bize Osiris'in ışığında yaptığın seyahati anlat. Artık bizlerden birisin.

Şimdi de başrahibi ve yeni inisiyeyi izleyip, Mısır'a özgü bir gecenin harika ılıklığında mabedin rasathanesine gidelim. Mabedin şefi, yeni inisiyeye, Hermes'in vizyonunu anlatmak suretiyle büyük ifşaatını orada sunmaktaydı. Bu vizyon hiç bir papirüse yazılmış değildi. Sembolik işaretler hâlinde, mahzende, ancak kâhin tarafından bilinen dikili taşların üzerine kaydedilmiş hâlde bulunmaktaydı. Bu yorum, başrahipten başrahibe şifahî yolla iletilmekteydi.

–İyi dinle, demekteydi başrahip, bu vizyon, dünyanın ezelî tarihini ve eşya çemberini içermektedir.

V

HERMES'İN RÜYETİ (6)

Bir gün, eşyanın kökenini derin derin düşündükten sonra Hermes uyuyakalmıştı. Bedenini ağır bir uyuşukluk kaplamıştı; bedenindeki bu uyuşuklukla orantılı olarak **ruhu da uzaya doğru gitgide yükselmeye** devam etmekteydi. Tam o sırada, tarif edilebilir bir şekle sahip olmayan muazzam bir varlığın kendisini adıyla çağırdığı izlenimine kapılmıştı. Korkuya kapılan Hermes: "Sen kimsin?" diye sormuş ve: "Ben Osiris'im, en yüce Zekâ'yım ve her sırrın örtüsünü kaldırabilirim." cevabını almıştı. Osiris söze devam ederek, "Ne diyorsun?" diye sormuştu. "Ey ilâhî Osiris, varlıkların kaynağını seyretmek ve Tanrı'yı tanımak istiyorum." "Arzun yerine gelecek."

Hemen anında Hermes, kendini, tadına doyum olmaz bir ışığın içine gömülmüş hâlde hissetmeye başlamıştı. Bu yarı saydam dalgaların içinden, hayranlık uyandırıcı güzellikte şekiller geçmişti. Derken, üzerine birdenbire yılankavi şekilli korkunç karanlıklar çöküvermiş ve böylece Hermes, duman ve iç karartıcı böğürmeler içeren nemli bir kaosun içine yuvarlanmıştı. O sırada uçurumdan bir ses yükselmişti. Bu ses, **ışığın haykırışıydı.** Hemen ardından da nemli derinliklerden süptil bir ateş yükselip esîrî yüksekliklere ulaşmıştı. Bu ateşle birlikte Hermes de yükselmiş ve bir anda kendini uzayda

bulmuştu. Çok geçmeden uçurumdaki kaos düzelmiş ve başının üzerinde sağa sola yıldız kümeleri saçılmıştı; sonsuzlukları **ışığın sesi** doldurmuştu.

Yer ile gök arasında boşlukta asılı durumda bulunan Osiris, Hermes'e şöyle demişti:

–Gördüklerinin anlamını kavradın mı?

Hermes'in "hayır" diye cevap vermesi üzerine sözlerine şöyle devam etmişti:

–Peki, öyleyse olanı biteni az sonra öğreneceksin. Demin gördüğün şeyler, ebediyetle ilgili şeylerdir. İlk önce gördüğün ışık, her şeyi fiilen içeren ve **tüm varlıkların modellerini** içinde barındıran ışıktır. Daha sonra içine daldığın karanlıklar da, içinde dünya insanlarının hayat sürdüğü **maddî âlemdir.** Derinliklerden fışkırmış olan ateşe gelince, o ise, **İlâhî Kelâm'dır.** Tanrı, Baba'dır; Kelâm da Oğul; her ikisinin oluşturduğu bütünlük ise Hayat'tır.

–Bende nasıl bir duygu gelişim gösterdi ki, demişti Hermes, artık beden gözleriyle değil de, gönül gözleriyle görmeye başladım? Bu nasıl oluyor?

–Toprağın çocuğu, diye cevaplamıştı Osiris, Kelâm sendedir de ondan. Sende bulunup da işiten, gören ve hareket eden şey Kelâm'ın ta kendisidir, Kutsal Ateş'tir, Yaratıcı Kelâm'dır!

–Madem ki durum böyle, demişti Hermes, öyleyse bana âlemlerin hayatını ve üzerinde insanın önce gelip sonra geri döndüğü yolu göster.

–Peki, istediğin gibi olsun.

Hermes daha sonra **taş gibi ağırlaşmış** ve uzayda göktaşı gibi uçmaya başlamıştı. Sonunda kendini bir dağın zirvesinde bulmuştu. Vakit geceydi; yerküre karanlık ve çıplaktı; **kolları, bacakları gülle gibi ağırlaşmıştı.** O anda da Osiris'in sesi duyulmuştu:

–Gözlerini yukarı kaldır da bak!

Hermes'in gözlerinin önüne harika bir manzara serilmişti. Bu manzarayı da **yedi** adet ışıklı küresiyle sonsuz sınırsız uzay ve yıldızlı gökyüzü kuşatmaktaydı. Başının üzerinde şeffaf ve eşmerkezli yedi küre hâlinde kat kat yerleştirilmiş yedi göğü bir bakışta fark etmişti; kendisi de bu **kürelerin ortak merkezinde bulunmaktaydı.** Sonuncusunu, bir kemer gibi, samanyolu sarmaktaydı. Her kürede, farklı şekil, işaret ve ışığa sahip bir **meleğin** refakatinde olmak üzere birer gezegen dolaşıp durmaktaydı. Hermes, gözleri kamaşmış bir hâlde bu gezegenlerin muhteşem hareketlerini seyrederken ses ona şöyle demişti:

–Bak, dinle ve anla. Her türlü hayata imkân veren şu yedi küreye bak. Ruhların aşağılara inip sonra tekrar yukarıya tırmanışları bu kürelerde cereyan etmektedir. Şu **Yedi Melek, Işık-Kelâmın yedi ışınıdır. Her biri bir Varlık Küresine, yani ruhların hayatının bir fazına kumanda etmektedir.** Sana en yakın olanı, yani endişeli endişeli tebessüm edeni ve başına gümüş orak şekilli taç giymiş olanı **Ay Meleği'dir.** O, doğum ve ölüm konularını yönetmektedir. Ruhları bedenlerden ayırıp kendi ışığının içine çekip almak onun görevidir. Onun üstünde yer alan solgun Merkür'ün görevi de, Bilim yüklü sihirli asasıyla aşağılara inen veya yukarılara çıkan ruhlara yol göstermektir. Daha yukarıdaki parlak Venüs, elinde Aşk aynasını tutmaktadır; o aynaya zaman zaman bakan ruhlar her türlü çıkarı bir yana atmakta ve kendilerini tanımaktadırlar. Onun da üstünde yer alan Güneş Meleği, ezelî-ebedî Güzellik meşalesini tutmaktadır. Daha da yukarılardaki Mars, Adalet kılıcını kullanmaktadır. Gök mavisi kürede taht kurmuş olan Jüpiter, İlâhî Zekâ'nın sembolü olan yüce kudret asasını taşımaktadır. Dünyanın sınırlarında, yani zodyak işaretlerinin altında bulu-

nan **Satürn ise evrensel bilgelik küresini** taşımaktadır. **(7)**

Hermes de şunları söylemişti:

–Evet, görünen ve görünmeyen âlemleri içeren yedi bölgeyi görüyorum; bu yedi bölgenin hepsine de nüfuz eden ve hepsini de yöneten Işık-Kelâm'ın, yani biricik Tanrı'nın yedi ışınını görüyorum. Ama, ey benim yüce mürşidim, insanların bu âlemlerdeki seyahatleri nasıl cereyan etmektedir?

Osiris şöyle devam etmişti:

–Samanyolu bölgesinden yedinci küreye düşen şu ışıklı tohumu görüyor musun? Bunlar **ruh tohumlarıdır.** Bunlar, Satürn bölgesinde, kaygıdan ve tasadan uzak mutluluk içinde ve fakat mutluluklarının farkında olmadan yaşayan hafif buhar gibi şeylerdir. Ama küreden küreye **düşerken** gitgide ağırlaşan bedenlere bürünmektedirler. Her bedenlenişte, ikamet ettikleri ortama uygun düşen yeni bir bedensel anlam kazanmaktadırlar. Hayatî enerjileri artmaktadır; ama daha kaba bedenlere girdikçe, o semavî kökenlerinin anısını gitgide unutmaktadırlar. İlâhî Esîr'den (Ether) kopup gelen ruhların **aşağılara inişleri** böyle cereyan etmektedir. Gitgide maddeye daha da bağlanmaya, hayat özlemiyle daha da sarhoş olmaya başlayan ruhlar kendilerini, tıpkı bir ateş yağmuru gibi, şehvet ürperişleri içinde Istırap, Aşk ve Ölüm bölgelerinin içine atıp ta yerküre zindanına varıncaya kadar aşağılara düşmektedirler; ateşsi merkezinin etkisine kapılıp sinesinde inlemekte olduğun ve yaşamaktayken ilâhî hayatı boş bir düş gibi hayal etmekten başka bir şey yapamadığın şu dünyan böyle bir dünyadır işte.

–Ruhlar ölebilirler mi?

–Evet, diye cevap vermişti Osiris, iniş sırasında çoğu telef olmaktadır. Ruh, göğün evlâdıdır ve seyahati de bir

sınavdır. Maddeye karşı olan aşkının fren tanımaz bir hâle gelmesi sonucunda ruh, kökeninin anısını kaybederse, o takdirde, onda mevcut bulunan ve bir gün bir yıldız gibi parlaklaşabilme şansına sahip olan ilâhî kıvılcım, içinden çıkıp geldiği ilâhî âleme hayatsız bir **atom** hâlinde dönmektedir ve ruh, kaba unsurlar girdabının içinde dağılıp parçalar hâline gelmektedir.

Osiris'in bu sözlerini işitince Hermes ürpermişti. Zira kendini, feci bir fırtınanın ardından hâsıl olan siyah bir bulutun içinde buluvermişti. O yedi küre de kalın buhar tabakalarının gerisinde kayboluvermişti. Orada, acayip yaratık ve hayvan fantomları tarafından parçalanıp götürülen ve o sırada da acıklı çığlıklar atan, inleyen ve küfreden insan şekilli fantomlar takılmıştı gözüne.

–Şifa bulmaz derecede geri ve kötü ruhların kaderi budur işte, demişti Osiris. Onların ıstırapları ancak, **tam bir şuur kaybı demek olan tahrip oluşlarıyla birlikte** sona ermektedir. Şuraya bak, buharlar dağılıyor ve gökkubbede yedi küre tekrar gözler önüne seriliyor. Ay bölgesine doğru tırmanmaya çalışan şu ruh topluluğunu görüyor musun? Bir kısmı dünyaya doğru, tıpkı fırtınaya tutulmuş kuşlar gibi düşmekte. Diğer bir kısmı da, var güçleriyle peşinden uçtukları bir üst küreye ulaşmak üzereler. Oraya bir vardılar mıydı, hemen ilâhî eşya görünümüne bürünüvermektedirler. Ama bu defa da, yetersiz derecede bir mutluluk içinde bulundukları zehabına kapılıp bu ilâhî şeyleri yansıtmakla da yetinmeyip, **ıstırabın sağladığı şuur açıklığından** ve mücadelenin kazandırdığı irade gücünden de istifade ederek bu ilâhî şeyleri içlerine sindirmektedirler. Böylece ışıl ışıl bir görünüm kazanmaktadırlar, çünkü ulûhiyet onların içlerinde ve ışık da hâl ve davranışlarında ışıldar hâlde bulunmaktadır artık. Ey Hermes, öyleyse sen de ruhunu kavileştirmeye bak ve de

yedi küreye tırmanan ve oralara kıvılcımlar gibi saçılıp dağılan şu uzaklardaki ruhların uçuşlarını seyrederek kararmış olan manevî varlığını günlük güneşlik hâle getirmeye çalış. Zira sen de onları takip edebilirsin; yücelmek için istemek yeterlidir. Etrafa nasıl dağıldıklarına ve nasıl ilâhî gruplar oluşturduklarına bir bak. Her biri, yeğ tuttuğu kendi sevgili meleğinin kanadı altında toplaşmaktadır. En güzelleri Güneş bölgesinde yaşamaktadır, en güçlüleri Satürn'e kadar yükselmektedir. Bazıları da, kudretlerin ortasında yer alan ve bizzat kudretlerin ta kendisi olan Baba'ya kadar ulaşmaktadır. Her şey orada başlayıp yine orada sona ermektedir; ve bu yedi küre hep bir ağızdan şunu söylemektedirler: "Bilgelik! Aşk! Adalet! Güzellik! Görkem! Bilim! Ölümsüzlük!"

"Kadim Hermes'in gördükleri ve haleflerinin de bize ulaştırdıkları şeyler bunlardır." demekteydi başrahip. "Bilgenin sözleri, evrenin sayılarıyla ve yasalarıyla birlikte, müziğin tümünü içeren lirin yedi notası gibidir. Hermes'in vizyonu da, ulaşılamaz derinliklerinde burçların serpiştirilmiş hâlde yer aldığı yıldızlı göğe benzemektedir. Bir çocuk için gökyüzü, altın çivili bir kubbeden başka bir şey değildir; bilge için ise, içinde dünyaların, kendi ritimleriyle ve kendi ahenkleriyle döndüğü sonsuz sınırsız uzay demektir. Bu vizyon, ezelî-ebedî sayıları, anlamlı işaretleri ve sihirli anahtarları içermektedir. Bunu seyretmeyi ve anlamayı ne kadar iyi öğrenirsen, sınırlarının daha ötelere yayıldığını da o kadar iyi kavrarsın. **Çünkü tüm âlemleri hep aynı organik yasa yönetmektedir.**" Ve mabedin kâhini kutsal kitabı yorumlamaya devam ederek Işık-Kelâm doktrininin, mükemmel bir denge içindeki **durağan** (statik) **hâle** sahip ulûhiyeti temsil ettiğini ifade etmekteydi. Onun, aynı anda hem **zekâ, güç** ve **madde;** hem **varlık, ruh ve beden;** hem **ışık,**

kelâm ve hayat demek olan üçlü tabiatından söz etmekteydi. Öz, tecelli ve cevher, karşılıklı olarak birbirlerini içeren üç terimdi. Bir araya gelip bütünleşmeleriyle, yukarıdan aşağıya kadar tüm yaradılışa hükmeden özü ilâhî ve entelektüel prensip, yani üç unsurlu birlik ve teklik yasası meydana gelmekteydi.

Müridini evrenin ideal merkezine, yani Varlığın yaratıcı prensibine ulaştırmak suretiyle, mürşit ona, zamanda ve mekânda gelişim gösterme ve çiçekler misali serpilme imkânını sunmaktaydı. Zira rüyetin ikinci kademesi, **dinamik hâlde** bulunan ulûhiyeti temsil etmekteydi; yani aktif evrimi, başka bir ifadeyle de, görünen ve görünmeyen evreni, can sahibi göğü temsil etmekteydi. Yedi gezegenle ilintili olan yedi küre, yedi prensibi, yani maddenin ve manevî varlığın yedi farklı hâlini, başka bir deyişle, evrimleri sırasında bir güneş sisteminin içinde her insanın ve her insanlığın katetmek zorunda bulunduğu yedi farklı âlemi simgelemekteydi. Yedi Melek veya başka deyişle yedi kozmogonik Tanrı, tüm kürelerin, önüne geçilemez nitelikli tekâmül sürecini tamamlamış üstün ve yönetici varlıklarıydı. Buna göre, kadim çağların mensubu olan bir inisiye için her yüce Tanrı, binlerce çeşit görünüm altında onun suretinde tezahür eden ve kendi kürelerinden yeryüzündeki insanlara ve eşyaya tesir edebilen yığınla varlığın sembolü ve patronuydu. Hermes'in rüyetindeki yedi Melek, Hint'in yedi Deva'sı; Persler'in yedi Amşapand'ı; Kalde'nin yedi yüce Meleği; Kabal'in yedi Sefirot'u **(8)**; Hristiyan Apokalipsi'nin de yedi Başmeleği idi. Evreni içine alan bu yüce yedili sistem, sadece gökkuşağının yedi renginde ve Gamın yedi notasında değil, fakat ayrıca insanın, özü bakımından üçlü ve evrimi bakımından yedili yapısında da tezahür etmektedir. **(9)**

Başrahip, konuşmasını şu sözlerle bitirmekteydi:

–Böylece gelip büyük sırrın eşiğine dayanmış oldun. İlâhî hayat, gözlerinin önüne, realitenin fantomları hâlinde serildi. Hermes sana görünmeyen göğü, Osiris'in ışığını,yani milyonlarca ruhta nefes alıp veren ve de onların durmadan dolanan kürelerine ve faaliyet hâlindeki bedenlerine can veren gizli Tanrı'yı gösterdi. Oralara doğru yönelmek ve arı Varlığa ulaşmak üzere yolunu tayin etmek sana düşüyor. Çünkü şu andan itibaren sen artık **ölüp dirilmişlerden** sayılmaktasın. Bilimin iki temel anahtarı olduğunu sakın unutma. Bu anahtarların birincisi şudur: "Eşyanın dışı da içi gibidir; küçük, büyük gibidir; tek bir yasa mevcuttur ve faaliyet hâlinde olan Bir'dir. İlâhî düzende hiç bir şey küçük olmadığı gibi, hiç bir şey de büyük değildir." İkincisi de şudur: **"İnsanlar, ölümlü tanrılardır; tanrılar ise ölümsüz insanlardır.** Ne mutlu bu sözleri anlayabilene, çünkü bunları anlamak demek, her şeyin anahtarına sahip olmak demektir. Sır yasasının, yüce hakikati içerdiğini hep hatırında tut. Tam bilgi, ancak, bizim geçtiğimiz eprövlerden geçmiş olan kardeşlerimize sunulabilir. Hakikati, zekâlarla orantılı miktarda ifşa etmek, duyunca yoldan sapabilecek kadar zayıf olanlardan ve ancak bir bölümünü kavrayıp kötü maksatlar için kullanabilecek kadar kötü olanlardan esirgemek şarttır. Onu gönlüne göm, o sadece eserinde görünsün, eserinde konuşsun. Bilim, gücün; iman, kılıcın; sükût da kırılmaz zırhın olsun."

Amon-Ra kâhininin, yeni inisiyeye, kendisi ve evren hakkında böylesine geniş ufuklar sunan ifşaatları, insanın üzerinde şüphesiz derin bir izlenim oluşturmaktaydı; hele bunlar, Mısır gecesinin berrak sükûnetinde bir Teb mabedinin gözlemevinde yapıldığı ileri sürülen ifşaatlarsa. Mabetlerin sütunları, çatıları ve beyaz teras-

ları, aşağılarda kaynanadillerinden ve demirhindi ağaçlarından oluşma sık bitki örtüsünün arasında uyumakta; daha ötelerde ise büyük taş anıtlar, yani dev Tanrı heykelleri doğruluktan ayrılmaz yargıçlar misali oturmaktaydılar. Dörtlü sistem ile kutsal yedili sistemin geometrik figürleri olan üç piramit, ufukta, havanın hafif kül rengi içinde kaybolmakta; uçsuz bucaksız gök kubbede de yıldızlar, karıncalar misali kaynaşmaktaydı. Kendisine müstakbel ikametgâhlar olarak tarif edilmiş olan yıldızlara öyle bir bakışı vardı ki! Sanki onları ilk defa görmekteydi! Ay'ın yaldızlı kayığı, ufukta mavimsi renkli uzun bir yılan gibi kaybolan Nil'in koyu renkli aynasında görünmeye başladığı anda, yeni inisiye, ruhlar ırmağında yol alan ve onları Osiris'in güneşine doğru götüren İsis'in kayığını görür gibi olmaktaydı. **Ölüler Kitabı**'nı hatırladığı anda ise tüm bu semboller, zihninde bir bir çözülmeye başlamaktaydı. Gördükten ve öğrenip anladıktan sonra artık kendini **alaca karanlık Amenti diyarında,** yani dünyasal hayatla göksel hayat arasındaki esrarengiz ara mekânda bulunuyormuş gibi sanabilmekteydi; bu mekân gözsüz ve lisansız ölülerin, görme ve konuşma yeteneklerini tekrar kazandıkları bir mekândı. Büyük seyahate, yani sonsuzluk seyahatine, başka bir deyişle, âlemler ve hayatlar arasında cereyan eden seyahate bir gün o da çıkacaktı. Nitekim daha önce onu Hermes de ibra etmiş ve liyakat sahibi olarak değerlendirmişti. Ve ona büyük bilmeceyi çözecek anahtar kelimeyi söylemişti: "Evrende didinip durmakta olan tüm ruhları, kendini cüzler hâline getirmek suretiyle, tek bir ruh, yani Bütün'ün yüce ruhu yaratmıştır." Büyük sırla donanmış hâlde İsis'in kayığına binmekteydi. Kayık da hareket etmekteydi. Esîrî mekânlara ulaşan kayık, yıldızlar arası bölgelerde yüzerek dolaşmaktaydı. Muazzam bir tanyerinin

gür ışınları, semavî ufuklardaki gök mavisi renkli tülleri delip geçmekte, muzaffer varlıklar korosu, yani ebedî sükûnete nail olmuş bulunan Akimu-Seku'lar şu nağmeleri terennüm etmekteydi: "Ra Hermakuti, kalk! Varlıkların Güneşi! Senin kayığına binenler, coşar da coşar! O **milyonlarca yıllık kayıkta,** onlar, haykırırlar da haykırırlar! O yüce kutsal sandal ululanınca yüce ilâhî âlem sevinçle dolar taşar. Esrarlı mabette şenlik yapılır. Ey Amon-Ra Hermakuti, kalk! Ey kendi kendini yaratan Güneş!" Ve inisiye, bu nağmelere, şu gurur dolu sözlerle cevap vermekteydi: "Hakikat ve delil ülkesine varmış bir insanım. Yaşayan bir Tanrı gibi ölür de dirilirim ben, göklerde ikamet eden tanrılar topluluğunda ışıldarım, çünkü onların soyundanım ben."

O mistik anlamlı ölüp dirilme törenini izleyen gecede yeni inisiyenin zihnine böylesine gurur dolu düşünceler ve böylesine cüretkâr umutlar üşüşmekteydi. Ertesi gün, mabedin ağaçlık yollarında, insanı kör edecek derecedeki o güçlü güneş ışığı altında, geçirdiği o ilginç gece ona artık sadece bir rüya gibi gelmekteydi; o ele gelmez, göze görünmez âlemdeki o ilk seyahati unutulacak gibi bir rüya mıydı sanki! İsis heykelinin üzerindeki yazıtı tekrar okumaktaydı: "Benim peçemi hiç bir ölümlü kaldıramamıştır." Ama peçenin bir kenarı yine de kaldırılmıştı, ama hemen ardından yerine düşüvermişti ve yeni inisiye, gözlerini, mezarlar dünyasında açıvermişti. Ah! Hayal ettiği çıkış yolundan ne kadar da uzaklardaydı! Zira **milyonlarca yıllık kayıkla** seyahat ne kadar uzun bir seyahatti! Hiç değilse gayeyi fark edebilmişti ya! Diğer âleme ilişkin vizyonu bir hayal miydi, dünyanın dumanlarının etkisiyle daha da kabalaşmış olan muhayyilesinin çocuksu bir icadı mıydı yoksa? Benliğinde çiçek misali açıldığını hissettiği şu diğer şuura, yani şu esrarlı **dubleye,**

başka deyişle, canlı bir form hâlindeki astral güzelliğiyle kendisine görünmüş ve uyuduğu sırada ona hitap etmiş olan şu semavî benliğine güvenmemeli miydi yoksa? Bu, bir kardeş-ruh muydu, yoksa meleği miydi veyahut da iç varlığının bir yansıması veya müstakbel varlığının bir ön belirtisi miydi? Hem bir harika, hem de bir sır. Şüphesiz bu, reel bir şeydi; eğer o ruh, kendi ruhundan başka bir şey değil idiyse, olan bitenler reel şeylerdi. Bunu anlamak için ne yapmalıydı acaba? Milyonlarca yıl yaşayacaktı da o ilâhî saati, yani diğer arı ve ışıl ışıl benliğiyle yüz yüze geldiği o saati bir daha unutmayacaktı! **(10)**

Böylece inisiyasyon sona ermiş bulunmakta ve yeni inisiye artık Osiris rahibi olarak anılmaya hak kazanmaktaydı. Mısırlı'ysa mabede bağlanıp ülkesinde kalmaktaydı; yabancıysa, o takdirde ona bazen, din kurmak veya bir misyonu yerine getirmek üzere ülkesine dönme izni verilmekteydi. Fakat ayrılmadan önce, huzurda, mabedin sırları konusunda mutlak bir sessizliğe gömüleceğine, en küçük bir şeyi bile söylemeyeceğine dair yemin etmekte ve bu yeminle birlikte de çok ağır ve korkunç şartlara razı olmaktaydı. Gördükleri ve işittikleri konusunda hiç kimseye asla bir şey söylemeyecek ve **Osiris doktrinini, ancak üç kat perdeli mitolojik semboller veya sırlar hâlinde olmak şartıyla ifşa edebilecekti.** Bu yemine ihanet ettiği takdirde, cezası, her nerede bulunursa bulunsun er veya geç ölümdü. Fakat ketumiyet, kudretinin kalkanı hâlindeydi.

İyonya sahillerindeki yaygaracı kentine dönüp de, kendilerinden habersiz kaçıklar gibi yaşayan bu insan yığınlarındaki şiddetli ihtirasların şokuyla sarsılınca Mısır'ı, piramitleri ve Amon-Ra Mabedi'ni düşünmeye başlamaktaydı. Aklına hemen de mahzendeki o ilk rüyası gelmekteydi. Lotüs nasıl Nil'in suları üzerinde salını-

yor idiyse, o ak rüyası da, şu çirkef dolu bulanık yeni hayatının olayları üzerinde öyle dalgalanıp durmaktaydı. Belli vakitlerde **onun** sesini duymaktaydı, yani ışığın sesini. Varlığının derinliklerinden gelen bir müzik ona şunları söylemekteydi: "Ruh, perdelenmiş bir ışıktır. Onu ihmal edersen kararır ve söner, ama onun kandiline kutsal aşk yağı koyarsan, ölümsüz bir ışık hâlinde yanar durur."

AÇIKLAYICI NOTLAR:

(1): *Dördüncü hanedana ait bir yazıtta, Sfenks'ten, kökeni zamanların karanlıklarında kaybolacak kadar eski bir anıt olarak söz edilmekte ve nice nesillerden beri çöl kumları altında unutulmuşluğa terk edilmiş hâldeyken bu prens tarafından beklenmedik bir biçimde keşfedildiği belirtilmektedir. Dördüncü hanedan devri M.Ö.4000'lere kadar uzandığına göre Sfenks'in eskiliğini varın siz hesaplayın.*
R.M. Notu: Daha geniş bilgi için: ***Sfenks'in Sırrı,*** *Ruh ve Madde Yayınları, 1987*

(2): ***Fiat Lux:*** *Tevrat'ın Tekvin bölümünde (I.1) yer alan "Işık olsun" şeklindeki, yaratıcı kelâmı ifade eden deyim. Bu deyim daha sonraları her büyük keşif için, karanlıktan aydınlığa çıkarılan, bilinmezken bilinir hâle getirilen her şey için kullanılan bir deyim hüviyetine büründürülmüştür.*

(3): *Çok yüksek düzeyli teoloji yani ezoterik teoloji, demektedir Maspéro. Kadim imparatorluk döneminden beri tektanrıcıdır. Bu çağlara ait metinlerde ilâhî varlığın temel birliği açık ve kesin terimlerle ve de güçlü bir ifadeyle teyit edilmektedir.* ***Tanrı Bir ve Tektir, öz olarak mevcut olandır, cevher olarak yaşayandır, gökte ve yerde doğurulmamış olan yegâne yaratıcıdır. Hem Baba, hem Anne ve hem de Oğul olarak O, hayat bahşeder, yaratır, O, sürekli şekilde mevcuttur; ve bu üç kişilik, ilâhî tabiatın birliğini, bütünlüğünü bölmek şöyle dursun, aksine, onun sonsuz sınırsız mükemmeliğini pekiştirir. Ayrıcalıkları şunlardır: Sonsuz yücelik, ilksizlik, sonsuzluk, bağımsızlık, mutlak irade, sonsuz sınırsız iyilik.*** *Kadim metinlerde ayrıca "O, Tanrılar diye anılan kendi azalarını da yaratır." da denilmektedir. Bir ve Tek Tanrı ile özdeş telâkki edilen bu ikincil tanrıların her biri yeni bir model hâsıl e-*

dip, ondan, aynı yöntemle, daha geri düzeyli modeller de meydana getirebilirler. **(Doğulu Ulusların Kadim Tarihi)**

(4): **R.M. Notu:** Geniş bilgi için: **Mısır'ın Ölüler Kitabı,** Ruh ve Madde Yayınları, 1987

(5): İnisiye olmayan ve bu nedenle de kendisine Mısırlı rahipler tarafından sadece **oyuncak kabilinden** şeyler gösterilmiş ve halk masalları anlatılmış olan Herodot'un ifadesine bel bağlamış olan arkeologlar, büyük Gize Piramidi'ndeki mezarı uzun süre kral Sezotris'in mezarı sanmışlardır. Fakat Mısır krallarının mezarları başka yerlerdedir. Piramidin acayip yapısı, buranın, inisiyasyon törenlerinin yapıldığı ve Osiris rahiplerinin gizli çalışmalarını sürdürdükleri bir yer olduğunu ispatlamaktadır. Tasvirini yaptığımız Hakikat Kuyusu, spiral merdiven ve sır salonları bu piramitte bulunmaktadır. Mezarın bulunduğu ve krala ait olduğu belirtilen oda, adept'in, büyük inisiyasyonun arifesinde götürüldüğü yerdir. Aynı yapı tertibi orta ve yukarı Mısır mabetlerinde de bulunmaktadır.

(6): **Üç defa ulu Hermes'in** kitaplarının baş tarafında **Hermes'in Rüyeti, Puamandres** adıyla yer almaktadır. Kadim Mısır tradisyonu bugüne ancak hafifçe değiştirilmiş İskenderiye biçimi altında ulaşabilmiştir. Hermetik doktrinin bu ana fragmanını, yüksek inisiyasyon ve ezoterik sentez anlamıyla ortaya koymaya çalıştım.

(7): Bu Tanrılar'ın, Mısır dilinde, başka isimlerle anıldığını belirtmeye gerek yoktur sanırım. Fakat yedi kozmogonik Tanrı'nın, aynı anlamlarla ve aynı ayırıcı niteliklerle anılan karşılıkları her mitolojide mevcuttur. Bunların ortak kökenleri kadim ezoterik doktrinde bulunmaktadır. Batı geleneği bunları Latince adlarıyla anmaktadır, bu nedenle biz de bu isimleri kullanmayı yeğledik.

(8): **Sefirot:** Kabal'de Bir Tanrı'yı tezahür ettiren on sıfat. Bir "ağaç" şeklinde gruplandırılmışlardır ve her biri vücudun bir bölgesine, bir gezegene vs. tekabül eder. Tanrı'nın bu on vasfı (ki bunlara "Sephireth Belima"da denir) şunlardır:

1) Taç 2) Bilgelik 3) Zekâ 4) Şefkat 5) Katılık 6) Güzellik 7) Muvaffakiyet 8) Şan ve şeref 9) Sebep, temel 10) Krallık.

(9): *Kabal'de de yer alan ve insanın yedi katlı yapısını temsil eden terimlerin Mısır dilindeki karşılıkları şunlardı:* **Şat,** *maddî beden;* **Anş,** *hayatî güç;* **Ka,** *eterik duble veya astral beden;* **Hati,** *canlandırıcı (animal) ruh;* **Bai,** *akılsal ruh;* **Şeybi,** *manevî ruh;* **Ku,** *ilâhî varlık.*
Ezoterik doktrine ait olan bu temel görüşlerin gelişimi Orfe'nin kitabında da bulunmaktadır, ama özellikle Fisagor'un kitabında yer almaktadır.

(10): *Mısır doktrininde, insan, bu hayatında ancak,* **hati** *ve* **bai** *diye anılan canlandırıcı ve akılî ruhunun şuurunda olan bir varlık olarak kabul edilmekteydi. Varlığının üstün kademesi, yani* **şeybi** *ve* **ku** *diye anılan manevî ruhu ile ilâhî varlığı, onda, şuurdan yoksun tohum hâlinde mevcuttu ve de bu hayattan sonra bizzat kendisi de Osiris hâline gelince gelişim göstermekteydi.*

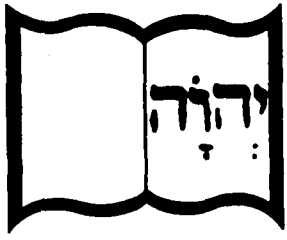

MUSA

(İsrail Misyonu)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MUSA

(İsrail Misyonu)

Hiç bir şey yoktur ki ona perdeli olsun, ama o daha önceleri görmüş olduğu her şeyin özünü özellikle perdelerdi.

(MENFİS'in başrahibi Phtahmer'in heykelinin alt kısmındaki kayıt)

Kutsal kitapların en üstü kapalısı ve en zoru olan **Tekvin**'de kelime sayısı kadar sır vardır ve ayrıca her kelime de birçok sır içermektedir.

SAINT-JÉROME

Ey dünün küçüğü, yarının büyüğü, Mısırlılar'ın tüm ilminin vârisi olan bu kitap (Tekvin'in ilk on babı), müstakbel ilimlerin tohumlarını hâlâ daha taşımaktadır. O, tabiatın içerdiği her türlü enginliğe ve esrara, zihnin kavrayabildiği her türlü harikaya ve de zekânın sahip bulunduğu her türlü yüceliğe sahiptir.

FABRE D'OLIVET. (İhya edilmiş İbrani Dili.)

I

TEKTANRICI GELENEK VE ÇÖLÜN PEYGAMBERLERİ

VAHİY, şuurlu insanlık tarihiyle birlikte başlamıştır. İlhamın sonuç ve etkisi demek olan vahyin tarihi, geçmişin karanlıklarına kadar uzanmaktadır. Bunun gizli, fakat sürer gider nitelikli esasını ezoterik doktrindeki temel fikirlerin oluşturduğundan emin olmak için İran'ın, Hint'in ve Mısır'ın kutsal kitaplarına alıcı gözle şöyle bir bakmak bile yeterlidir. Bu büyük dinlerin görünmez ruhu, yani yaratıcı prensibi bunlarda yatmaktadır. Tüm kudretli inisiyatörler, hayatlarının belli bir anında merkezî hakikatin parıltısını görmüşlerdi; ama bu parıltıdan sağladıkları izlenim ve bilgi, onların dehalarına ve misyonlarına ve de zamana ve mekâna uygun bir biçimde sapmalar arz etmiş ve farklı farklı renklere bürünmüştür. Arî geleneğine Rama vasıtasıyla, Brahmanik geleneğe Krişna vasıtasıyla, İsis ve Osiris geleneğine de Teb rahipleri vasıtasıyla nüfuz etmeye çalışmıştık. Bütün bunlardan sonra, kalkıp da, tektanrıcılığın temel dogması ile tabiatın birlik ve bütünlüğünü meydana getiren gayri maddî Yüce Tanrı Prensibi'nin Brahmanlarca ve Amon-Ra rahiplerince de bilindiğini ve tanındığını yine de inkâr mı edeceğiz yani? Şüphesiz onlar, bizim ilk tanrıbilimcileri-

mizin (teolojiyen) yaptıkları gibi, âlemin, **ulûhiyetin bir anlık icraatından ve bir kaprisinden** hâsıl olduğunu iddia etmemekteydiler. Onlar, görünen âlemin görünmeyen âlemden, evrenin, içine nüfuz edilemez nitelikli ilâhî enginliklerden intişar (türeme) ve evrim vasıtasıyla ve de derece derece hâsıl olduğunu bilginlere yaraşır bir biçimde açıklamaktaydılar. Onlara göre, eril ve dişil ikilem (düalite) temel birlikten, temel bütünlükten; insanın ve evrenin hayattar üçlemi (trinite) ise yaratıcı ikilemden ileri gelmekteydi. Kutsal sayılar da, ezelî-ebedî kelâmı ve de ulûhiyetin ritmini ve vasıtasını meydana getirmekteydiler. Uyanıklık hâli (lüsidite) içinde ve yoğun bir biçimde murakabe ve mükâşefe edildiklerinde, âlemin derunî yapısının, inisiyenin kendi derunî yapısında belirerek zihnine ulaşmasına yol açmaktaydılar. Tıpkı bir çalgı yayı vasıtasıyla hâsıl edilmiş bir notanın, kum ile kaplı bir cam plâka üzerinde küçük çapta ahenkli şekillerin oluşmasına yol açışı gibi.

Fakat Mısır'ın tektanrıcılığı hiç bir zaman sunaklardan dışarı sızmamıştır. Onun kutsal bilimi daima küçük bir azınlığın tekelinde kalmıştır. Bu uygarlık kalesi çok geçmeden dış düşmanların şiddetli saldırılarına hedef olmuştur. M. Ö. XII nci asırda Asya, maddeye tapmaya başlamıştır. Hint, hızlı adımlarla gerileme sürecine girmiş; tam o sıralarda da Dicle ve Fırat sahillerinde kudretli bir imparatorluk hayat bulmuştur. Babil denen şu dev cüsseli ve canavarsı kent, çevrede başıboş dolaşan göçebe halkların başını döndürür olmuş; Asur kralları, kendilerini, dünyanın dört bölgesinin hâkimi olarak ilân etmişler ve bununla da yetinmeyip ülkelerinin sınırlarını, dünyanın bittiği noktaya kadar vardırmaya âdeta ant içmişler; bu amaçlarına ulaşmak üzere halkları ezmişler, onları yığınlar hâlinde yurtlarından sürmüşler, bir yö-

netim altında toplamışlar ve birbirlerine kırdırmışlardır. İnsan hakkının, insan saygısının ve dinî prensibin yerinde yeller eser olmuş; sınır tanımaz bir kişisel tutku, Ninos'un **(1)** ve Semiramis'in **(2)** haleflerinin yasası hâline gelmiştir. Kaldeli rahiplerin ilmi çok engin bir ilimdi, ama Mısırlı rahiplerinkine oranla çok daha az arı, çok daha az gelişmiş ve çok daha az etkiliydi. Mısır'da otorite daima bilimin ellerinde kalmış ve rahip sınıfı, krallık üzerinde her zaman için etkili olmuştur. Firavunlar her zaman rahiplere öğrencilik etmişler ve hiç bir zaman, Babil'in kralları gibi, despotluğa kalkışmamışlardır. Babil'de ise, aksine, ayaklar altına alınmış olan rahipler sınıfı, zorba hükümdarların oyuncağı olmaktan öte bir rol oynamamıştır. Ninova'daki bir kabartmada, göğsüne sımsıkı bastırdığı genç bir aslanı adaleli koluyla boğmakta olan iri gövdeli bir Nemrut tasviri dikkati çekmektedir. Bu tasvirin taşıdığı anlam şudur: Asur hükümdarları İran aslanını, yani Zerdüşt'ün kahraman halkını işte böyle boğmuş, yüksek rütbeli rahiplerini işte böyle katletmiş, maj kurullarını işte böyle boğazlamış ve kral-larını işte böyle haraca bağlamıştır. Hint'in rişileri ile Mısır'ın rahipleri, bilgelikleri sayesinde, yeryüzünde **Kayra**'yı hükümran kılmışlardır, buna karşılık Babil kralları ise **Kader**'i, yani kör gücü ve kaba kuvveti. Böylece Babil, evrensel anarşinin merkezi ve Asya'yı hortumlarıyla kasıp kavurmuş olan sosyal kasırganın kaynağı hâline gelmiş; işi gücü, ulusların durumlarını dikkatle izlemek ve fırsatını bulur bulmaz onları punduna getirip parçalayıp yok etmek olmuştur.

İstilâcı selinin karşısında Mısır ne yapabilirdi ki? Hiksoslar tarafından yok edilmesine ramak kalmıştı. Gerçi saldırılara yiğitçe karşı koymuştu, ama gerisini getirememişti. Böylece altı asır geçmiş, mabetlerini ve fira-

vunlarını önce Babil kasırgası, ardından da Pers kasırgası yalayıp geçmişti. İnisiyasyon ve muhafazakârlık dehasının en yüksek seviyelisine sahip bulunan Mısır, yayılma ve propaganda konusunda hiç bir zaman başarılı olamamıştı. İlminin yığın yığın hazineleri, onun bunun elinde yok olup gitsin miydi yani? Bu hazinelerin büyük bir bölümünü, işte bu nedenle, toprağa gömmüşlerdi; daha sonraları oraya ulaşmış olan İskenderiye Okulu mensupları bu hazinelerin ancak kırıntılarını bulabilmişlerdi. Zıt deha sahibi iki halk yine de, meşalelerini, Mısır'ın sunaklarında tutuşturabilmişlerdir; biri göğün derinliklerini ışıtmış, diğeri ise yerkürenin çehresini değiştirmiş olan bu iki halktan biri İsrail, diğeri de Yunan olmuştur.

İnsanlık tarihi için İsrail halkı iki açıdan önem taşımaktadır. Birincisi, tektanrıcılığı temsil edişi; ikincisi ise Hristiyanlığın doğuşuna zemin hazırlamış olmasıdır. Ama, İsrail'in yüklendiği misyonun yüce amacı, ancak, Eski veYeni Ahitler'deki sembollerin, geçmişe ait tüm ezoterik bilgiyi içerdiğini fark eden ve anlayan kişiye ayan beyan olmaktadır; fakat bu husus, çoğu, konunun asıl anlamından bîhaber olan bir sürü yazar ve çevirmen tarafından kılıktan kılığa sokulmuştur; ve bu saptırma işlemleri de özellikle Eski Ahit üzerinde çalışılırken cereyan etmiştir. Demek ki İsrail'in rolünü, ancak, Eski Ahit'teki sembolleri çözebilen kişi anlayabilmektedir. Eski ve yeni dönemler (cycle) arasındaki, yani Doğu ile Batı arasındaki ilintiyi tesis edecek zorunlu zincir halkası olma rolünü bu halk yüklenmiştir. **Tektanrıcılık görüşü, insanlığın, aynı bir Tanrı ile aynı bir yasa hükmü altında birleşmesi sonucunu doğurmuştur.** Ama tanrı-bilimciler Tanrı konusundaki o çocuksu görüşlerini hâlâ daha muhafaza ettikleri, bilim adamları da bu konuda hiç bir şey bilmemeye veya Tanrı'yı inkâr etmeye devam ettikleri sü-

rece, gezegenimizin moral, sosyal ve dinî birliği, bunu gerçekleştirmekten âciz durumda bulunan dinin ve bilimin sofuca bir arzusu ve bir postülâsı olmaktan öte geçemeyecektir. Aksine, ilâhî prensipte mevcut bulunan o anahtar, yani dünyanın, hayatın, evrim hâlindeki insanın ve de toplumun sır kapılarını açacak olan anahtar, ezoterik ve bilimsel bir anlamda ele geçirildiği zaman ise, bu organik birliğin tesisi pekâlâ mümkün olacaktır. Sonuçta da, Hristiyanlık, yani İsa'nın dini **(3)**, o ezoterik özünü gün ışığına çıkaracak ve böylece tüm haşmetiyle ve tüm evrenselliğiyle gözlerimizin önüne serilecektir. Kendisinden önce ortaya konmuş olan her şeyin bileşkesi olarak, insanlığın toptan ihyasını sağlayacak prensiplerin, amaçların ve araçların kaynağı olarak su yüzüne çıkması ancak bu şekilde mümkün olacaktır. Gerçek Hristiyanlığın ne olduğu, ancak, asıl özü ortaya konduğu zaman, yani onun, vaat ve tahakkuk dini olduğu ortaya konduğu zaman belli olacaktır.

Tektanrıcılığın kurucusu, su götürmez şekilde, Mısırlı inisiye ve **Osiris rahibi olan Musa'dır.** O zamanlara kadar daima sırların (mysteres) üç katlı örtüsü altında gizli tutulmuş olan bu prensip, mabedin kuytu köşelerinden onun sayesinde gün ışığına çıkarılmış ve tarih sayfalarına yine onun sayesinde tevdi edilmiştir. Gerçi Musa, bu en yüce inisiyasyon prensibini, ulusal bir dinin dogması hâline getirme cüretini göstermiştir, ama diğer yandan, bu prensibin sonuçlarını ancak bir avuç inisiyeye açıklayıp büyük kitlelere ise korku yoluyla kabul ettirecek kadar da ihtiyatlı davranmıştır. Bunu yaparken, Sina'nın peygamberi, gözlerini şüphesiz, halkının mukadderatını fersah fersah gerilerde bırakacak kadar uzak hedeflere dikmiştir. En büyük peygamberlerinin dışında pek az Yahudi tarafından bilinen **şu gerçek İsrail misyo-**

nu, insanlığın evrensel dinini tesis etme misyonuydu. Bu misyonun tahakkuk edebilmesi için **onu temsil eden halkın yok olup gitmesi** gerekmekteydi. Onun içindir ki Yahudi ulusu darmadağın edilip ortadan kaldırılmıştır. **(4)** Ama **Musa'nın ve diğer peygamberlerin görüşü yaşamaya devam etmiş ve büyümüştür.** Hristiyanlık sayesinde daha gelişmiş ve daha da güzelleşmiş olan ve de daha **ileri düzeyli** bir biçimde İslâmiyet tarafından da tekrar ele alınmış bulunan bu görüşün barbar Batı'ya zorla kabul ettirilmesi, Asya'yı ise etkisi altına alması gerekmekteydi. Bundan böyle insanlığın bu görüş karşısında baş kaldırması onunla ikide birde mücadeleye kalkışması boşuna olacaktır, zira hep bu merkezî görüşün çevresinde dönüp duracaktır, tıpkı nebülözün, kendisini organize eden güneşin etrafında dönüp duruşu gibi. Musa'nın gerçekleştirdiği müthiş eser budur işte.

Aryalar'ın tarih öncesindeki şu meşhur göçlerinden itibaren saptanmış en muazzam teşebbüs olma onurunu taşıyan bu teşebbüsünde, İbranî aşiretleri ve özellikle de Mısır'daki Gosen Vadisi'nde yerleşmiş bulunan ve orada Beni Yakup adıyla köle hayatı sürmekte olan aşiretler, birer araç olarak, Musa'ya büyük hizmetlerde bulunmuşlardır. Tektanrıcı bir din kurma çabalarında ona **ön müjdeciler** de önemli katkılarda bulunmuşlardır. Bunlar, Tevrat'ta sözü edilen İbrahim, İshak ve Yakup gibi barış yanlısı göçebe krallardı.

Şimdi de bu İbranîler'e ve bu peygamberlere bir göz gezdirelim. Böylece Yahova'nın şu efsanevî yıldırımının gümbürdemiş olduğu Sina'ya özgü o simsiyah gecelerin ve o çöl seraplarının içinden o büyük Peygamberi asıl çehresiyle çıkarıp gözler önüne koymaya çalışalım.

İbrimler **(5)** diye anılan şu yorulmak bilmez göçebeler, şu ezelî sürgünler asırlardan beri, binlerce yıldan

beri tanınan bilinen insanlardır. Araplar'ın kardeşleri olan bu İbranîler, tüm Samî Irk mensupları gibi, Beyaz Irk ile Siyah Irk'ın karışımından hâsıl olmuşlardır. Konut, yatak, yorgan nedir bilmeyen bu insanlar, Bedevî kimliğiyle, Kuzey Afrika'ya tırmanıp seyyar çadırlarını Kızıldeniz ile Basra (Pers) körfezi ve Fırat ile Filistin arasında yer alan geniş çöllere kurmuşlardır. Ammon oğulları, Elam oğulları veya Edom oğulları adlarıyla anılan bu insanların hepsi de birbirlerine benzemektedir. Binitleri eşek veya deve, evleri çadır, yegâne malları mülkleri de, kendileri gibi orada burada başıboş gezen ve daima yabancı topraklarda otlayan sürüleriydi. Ataları olan, Gilborimler ve de ilk Keltler gibi bu dik kafalı insanlar da işlenmiş taştan, tahkim edilmiş şehirden ve taştan inşa edilmiş mabetten nefret etmekteydiler. Ama, dev saraylarıyla, sırlarıyla ve sefahatleriyle ünlü o muhteşem Babil ve Ninova kentleri bu yarı vahşî adamların gözlerini yine de büyülemekteydi. Kralların askerleri tarafından yakalanıp bu taştan zindanlara getirilen ve orduda görevlendirilen bu insanlar bazen Babil şenliklerine de katılmaktaydılar. İsrail oğullarına gelince, onlar da, Moablı kadınların, yani şu kara derili, ışıl ışıl gözlü cüretkâr kandırıcıların işvelerine kapılıvermekteydiler. Bu kadınlar onları taştan veya ağaçtan yapılma putlara tapmaya alıştırmakta ve hatta işi, onları, korkunç Molek **(6)** ayinine iştirak ettirmeye kadar bile vardırmaktaydılar. Ama bu insanlar, kısa zaman sonra çöl hasretiyle yanıp tutuşmaya başlayınca hemen firar ederek vahşî hayvan kükremelerinden başka bir ses duyulmayan çetin şartlı vadilere ve ancak yıldızlara baka baka yol bulunabilen muazzam ovalara dönmekteydiler, fakat bu kez de, bir zamanlar atalarının taptığı bu yıldızların soğuk ifadeli bakışları altında kendilerinden utanmaktaydılar. Bir pey-

gamber, bir ilham ehli kişi çıkıp da onlara bir ve tek Tanrı'dan, yani insan sürülerinin ve ordularının her şeyi gören ve suçluyu cezalandıran Tanrısı Elohim'den **(7)** söz ettiğinde bu vahşî ve kan dökücü koca çocuklar, hemen, güdülmeye hazır kuzular gibi baş eğmekte ve diz çöküp ibadete koyulmaktaydılar.

Paddan-Aram'da akşamın alacakaranlığı, gökkubbenin görkemli manzarasının altındaki renkleri ve mesafaleri nasıl silip yok ediyor; evreni, içinde yıldızların göz kırptığı ışıklı bir kürede nasılsa belirebilmiş bir koyu karanlıklar kütlesi hâline nasıl dönüştürüyor ve de ufkun sonsuz hattının altındaki tüm arazi engebelerini nasıl izale ediyor idiyse, bir ve tek Kadîr Mevlâ'ya, yani Elohim'e ilişkin bu görüş de bu insanların ruhunu işte öyle yavaş yavaş kaplıyor ve yavaş yavaş dolduruyordu.

Sözünü ettiğimiz peygamberler nasıl kimselerdi acaba? Abram, yani İbrahim, veya başka bir deyişle, Orham Baba, Babil yakınlarında bulunan Kalde kenti Ur'un kralıydı. Asurlular onu, gelenek gereğince, bir koltuğa kurulmuş iyilik sever edalı bir insan kimliğiyle tasvir etmekteydiler. Tüm halkların mitolojik tarihlerine geçmiş olan bu çok eski şahsiyet -nitekim Ovidius bile ondan söz etmiştir-, Tevrat'ta, Tanrı'nın öğüdü üzerine Ur'dan Kenân ülkesine göç eden kişi olarak zikredilmektedir: "RAB Abram'a göründü ve ona dedi: Ben Kadîr Allahım; benim önümde yürü, ve kâmil ol... Ve sana, ve senden sonra zürriyetine, Allah olmak için seninle ve senden sonra zürriyetinle benim aramda ahdimi, nesillerince ebedî ahit olarak sabit kılacağım." (Tekvin, XVI, 17 ve XVII,7). Günümüz diline çevrilmiş olan bu pasaj, muhtemelen Kalde İnisiyasyonu'nu almış olan İbrahim adlı çok eski bir Samî şeîinin, içinden gelmiş olan sesin etkisiyle, aşiretini batıya sevk etmek ve ona Elohim dinini kabul ettirmek yoluna

gittiğini dile getirmektedir.

İshak adı, İs ön eki nedeniyle, insanın zihninde, Mısır İnisiyasyonu'nu çağrıştırmaktadır; Yakup ve Yusuf adları ise Fenike kökenli gibi görünmektedir. Öyle de olsa böyle de olsa şurası muhtemeldir ki bu üç peygamber, birbirlerinden uzak çağlarda yaşamış olan farklı halklara reislik etmişlerdir. Musa'dan uzun zaman sonra, İsrail efsaneleri, onları, tek bir ailenin fertleri hâline getirmiştir. Böylece İshak, İbrahim'in oğlu; Yakup da İshak'ın oğlu oluvermiştir. **Entelektüel babalığı fizik babalıkla temsil etme tarzı, kadim rahipler takımı arasında pek revaçta olan bir şeydi.** Bu efsanevî soy kütüğünden şu önemli sonuç ortaya çıkmaktadır: **Çölün inisiye peygamberleri arasında, tektanrıcı din, zincirleme bir anlamda devam edip gitmiştir.** Bu insanları, ruhsal vahyin içten gelme uyarılarına, rüya görünümü altında veya hatta uyanıklık hâlindeyken rüyetler görme şeklinde nail oluşları, ezoterik bilime ters düşmediği gibi, ruhları ve âlemleri yönetip yönlendiren evrensel psişik yasaya da ters düşmemektedir. Bu olgular, Tevrat'ta, çocuksu bir görünüme bürünüp çadırlarda konuk edilen meleklerin ziyaretleri hâline gelmişlerdir.

Bu peygamberler, Tanrı'nın ruhaniyeti ve insanlığın dinî amaçları konusunda engin bir görüşe sahip miydiler? Şüphesiz evet. Gerçi pozitif bilim alanında Kalde majlarından da, Mısır rahiplerinden de geriydiler, ama moral yücelik ile, gezginci ve özgürce bir yaşayış biçiminin kendilerine sağladığı ruh ferahlığı açısından onları fersah fersah geçmekteydiler. Elohim'in evrende hâkim kıldığı yüce düzen, onlara göre, sosyal düzende aile sevgisi, kadın saygısı, oğul tutkusu, aşiret himayeciliği ve konukseverlik şeklinde tezahür etmekteydi. Kısacası, bu "yüce babalar", aileler ile aşiretler arasında doğal hakem

rolü oynamaktaydılar. **Onların peygamberlik asaları birer hakseverlik, adalet sembolüydü.** Uygarlık sunucu bir otorite uygulamakta ve de hoşgörü ve barış özlemi içinde yanıp tutuşmaktaydılar. Tevrat'ın şurasında burasında, yer yer, ezoterik düşüncenin izlerine rastlanmaktadır. Yakup'un Beytel'de gördüğü rüyanın, yani **en yukarısında Elohim'in yer aldığı merdiven ile bu merdivenden inip çıkan meleklere ilişkin rüyanın,** Hermes'in rüyeti ile, ruhların aşağılara iniş ve sonra yukarılara tırmanış tarzındaki evrimlerine ilişkin doktrinin Yahudivarî bir kısaltması olduğu hemen fark edilmektedir.

Tevrat'ta, peygamberler çağına ait çok önemli bir olay iki ayet hâlinde yer almaktadır. Burada, İbrahim'in bir **inisiyasyon kardeşiyle** karşılaşması konu edilmektedir. Sodom ve Gomorra krallarıyla yaptığı bir savaştan sonra İbrahim, Melkisedek'e şükranlarını sunmaya gelmiştir. Bu kral, daha sonra Kudüs adını alacak olan bir kalede oturmaktadır. "Salem Kralı Melkisedek ekmek ve şarap getirtti. Zira o, yüce Tanrı Elohim'in takdime rahibiydi. Ve İbrahim'i şu sözlerle takdis etti: 'Göklerin ve yerin sahibi Yüce Allah tarafından Abram mübarek olsun." (Tekvin, XIV-18 ve 19). İşte size İbrahim'in Tanrısı'nın başrahibi olan bir Salem kralı. İbrahim onu üstün görmekte ve mürşidi olarak kabul etmektedir ve de onunla, Elohim adına, kutsal şarabı ve ekmeği vasıta ederek duygu ve düşünce birliği kurmaktadır: Bu da, kadim Mısır'da, inisiyeler arasında inan birliği (communion) kurma tarzıydı. Görüldüğü üzere, Kalde'den Filistin'e ve belki de Mısır sunaklarına kadarki yerlerde yaşayıp da Elohim'e tapanlar arasında bir kardeşlik bağı, özel tanışma işaretleri ve ortak bir amaç mevcuttu.

Bu tektanrıcı görüşün açık seçik bir biçimde ortaya konması için bir organizatörün öne atılmasına kalmıştı

iş.

Uzaktan uzağa çölü göz altında tutmakta olan Asur'un kanatlı Boğası ile Mısır'ın Sfenksi arasında, yani ezip geçer nitelikli zorbalık düzeni ile inisiyasyonun, içine nüfuz edilemez özellikli sırrı arasında hayat sürmekte olan **İbrahim oğulları, Yakup oğulları ve Beni-İsrail aşiretleri günden güne yol almaktaydılar.** Bunlar Babil'in yüzsüzce bayramlarından, Moab'ın şenliklerinden, Sodom ve Gomorra'nın iğrençliklerinden, Baal'in saçma sapan ayinlerinden kaçmaktaydılar. Peygamberlerin nezareti altında kervan vahadan vahaya, pınardan pınara uğraya uğraya yoluna devam etmekteydi. Çölün sonsuz büyüklüğünün ortasında, gündüzün kavurucu sıcağı, gecenin erguvan kırmızılığı ve akşam vaktinin alacakaranlığı altında kervan, uzun bir şerit misali yürümekteydi. Bu ebedî yolculuğun amacını ne sürüler biliyordu, ne kadınlar biliyordu, ne de ihtiyarlar. Ama yorgun ve mütevekkil develerin sırtında yine de yollarına devam etmekteydiler. Nereye gidiyorlardı böyle durmadan? Gerçi bunu peygamberler bilmekteydi, ama ötekilere bunu Musa söyleyecekti.

II

MUSA'NIN MISIR'DAKİ İNİSİYASYONU YETRO'NUN YANINA KAÇIŞI

RAMSES II, Mısır'ın en büyük hükümdarlarından biri olmuştur. Oğlunun adı Meneftah idi. Mısır geleneklerine göre, bu genç, eğitimini, Menfis'teki Amon-Ra Mabedi'nde rahiplerden almıştı, çünkü krallık etme sanatı, o zamanlar, rahiplik etme sanatının bir branşı durumundaydı. Meneftah çekingen, meraklı ve orta derecede zekâsı olan bir gençti. Okült bilimlere karşı ihtiras derecesinde bir meyli vardı; işte bu yüzden, daha sonraları, geri seviyeli sihirbazların ve astrologların oyuncağı hâline gelmişti. Birlikte ders gördüğü arkadaşları arasında çetin bir deha sahibi olan, acayip ve içine kapalı tipte bir delikanlı vardı.

Hozarsif **(8)**, Ramses II'nin kız kardeşinin oğlu olan Meneftah'ın yeğeniydi. Öz veya üvey oğul olup olmadığı hiç bir zaman bilinememiştir. **(9)** Hozarsif, her şeyden önce mabedin oğluydu, zira onun sütunlarının arasında büyümüştü. Anası tarafından İsis'e ve Osiris'e adanmış olan Hozarsif, Levi'li olarak ulaştığı yeni yetmelik çağından itibaren firavunun taç giyme töreninde, büyük bayramlara özgü ruhban alaylarında yer alıp rahip kaftanı giymiş, kutsal çanak veya buhurdanlık taşımıştı; daha

sonraları mabedin içinde büyük bir dikkat ve ciddiyetle kutsal orkestrayı, ilâhîleri ve rahiplerin öğretilerini dinlemişti. Hozarsif kısa boylu, alçakgönüllü ve düşünceli bir tipti; koç alnını andırır bir alnı, kartalınkiler gibi keskin ve insanın içine işler nitelikte bakışları vardı ve gözleri siyahtı. Öyle içine dönük ve öyle sessiz sedasız bir insandı ki, bu yüzden adı "sessiz" e çıkmıştı. Konuşurken çoğu kez, sanki söyleyecek kelime arıyormuş veya düşüncesini söylemekten çekiniyormuş gibi kelimeleri ağzında gevelemekteydi. Çekingen bir insan gibi dururken birden coşuvermekte ve ağzından, yıldırım misali müthiş anlamlı bir kelime fırlayıvermekte ve ardında âdeta ışıklı bir iz bırakmaktaydı. Böyle durumlarda "sessiz" in harekete geçip cüretkârca bir işe kalkışacağına hükmedilmekteydi. Böyle bir ruh hâli içine girdiği zamanlarda iki kaşının arasındaki o zor işlerin adamlarına özgü çizgiler derhal derinleşmekte ve alnında derhal tehditkâr bir bulut belirivermekteydi.

Kadınlar, bu genç Levili'nin mezarlar gibi derin ve sırrı anlaşılmaz gözlerinden ve de İsis Mabedi'nin kapısı gibi telâşsız çehresinden korkmaktaydılar. Ona bakan kadınlar, din hâline gelecek olan eril prensibin bu müstakbel temsilcisinde âdeta dişil cinsin bir düşmanıyla yüz yüze gelir gibi olmaktaydılar; sözünü ettiğimiz bu prensip, mutlak ve hırçın niteliği nedeniyle tam tamına eril bir prensipti.

Bütün bunlara rağmen, prens olan annesi, yine de, onun bir gün Firavunlar tahtına çıkmasını arzulamaktaydı. Hozarsif, Meneftah'tan daha zekiydi; ruhban takımının desteğiyle tahta geçmeyi pekâlâ başarabilirdi. Bilindiği gibi, Firavunlar, oğulları arasından, kendilerinden sonra tahta kimin geçeceğini bizzat tayin etmekteydiler. Ama bazen rahipler, devletin menfaati için, bu tip

kararları değiştirmekteydiler. Kraliyet ailesine mensup bir inisiyeyi tahta çıkarmak üzere liyakatsizlerin ve zaaf sahiplerinin tahttan indirilişine kaç kez tanık olunmuştu. Meneftah, yeğenini kıskanmaktaydı; Ramses'in gözü de hep bu sessiz Levili'nin üzerindeydi, ondan çok çekinmekteydi.

Günlerden bir gün Hozarsif'in anası, oğluna, Menfis'te yer alan ve de dikilitaşlarla, anıtkabirlerle, irili ufaklı mabetlerle ve ganimet olarak ele geçirilmiş sütunlarla kaplı bir tür açıkhava müzesi olan Serapeum'da rastlamıştı; burası, içine altı yüz sfenksli bir yoldan girilen milli övünce müzesiydi. Anasının huzurunda genç Levili yerlere kadar eğilmiş ve görenekler gereğince, kendisine hitap etmesini beklemişti.

–İsis ve Osiris sırlarına ilişkin öğretiyi izleyeceksin, demişti anası. Onun için uzun süre seni göremeyeceğim. Fakat şunu asla unutma ki sen firavunların kanındansın ve ben de senin annenim. Etrafına iyi bak... dilersen... tüm bu gördüğün şeyler bir gün senin olabilir!

Bu sözleri söylerken ona eliyle bir çırpıda dikilitaşları, mabetleri, Menfis'i ve tüm ufku göstermişti.

Bunun üzerine Hozarsif'in bronz gibi dümdüz, parlak ve hareketsiz yüzünde küçümseme ifadeli bir tebessüm belirivermişti.

–Demek benim, çakal, leylek ve sırtlan başlı Tanrılar'a tapan bu insanları yönetmemi istiyorsun! diye cevaplamıştı Hozarsif. Birkaç asır geçince bu putlardan geriye ne kalabilecektir?

Ardından da eğilip yerden bir avuç ince kum almış, sonra annesinin gözleri önünde onu ince parmaklarının arasından süzerek yere akıtmış ve akıtırken de şunları söylemişti:

–İşte bundan farksız bir şey.

–Demek atalarımızın dinini ve rahiplerimizin ilmini hor görüyorsun!

–Tam tersine! Onun özlemini çekiyorum. Ama şu anda piramit hareketsiz durumda. Oysa onun yürüyüşe geçmesi gerek. Ben firavun olmayacağım. Benim vatanım buralardan çok uzaklarda... ta oralarda... çölde!

Bu sözler üzerine anası sitem dolu bir ifadeyle şunları söylemişti:

–Hozarsif! Niçin küfürde bulunuyorsun? Seni, karnıma, ateşten bir rüzgâr düşürdü ve anladığıma göre şimdi de ellerimden bir fırtına alıp götürecek! Seni ben dünyaya getirdim, ama seni anlayamıyor ve tanıyamıyorum. Osiris aşkına söyle bana: **Sen kimsin ve ne yapmayı tasarlıyorsun?**

–Orasını ben biliyor muyum ki? Onu tek bilen Osiris; belki bir gün bana da söyleyecektir. Anneciğim, benim için dua et de İsis beni esirgesin ve Mısır toprakları bana uğur getirsin.

Hozarsif anasının önünde diz çöküp iki elini göğsünün üzerinde saygıyla çaprazlama birleştirerek başını eğmişti bile. Mabet mensubu kadınların taşımayı görenek hâline getirdiği ve bu nedenle kendisinin de alnına taktığı lotüs çiçeğini yerinden çıkararak koklasın diye oğluna uzatmıştı, ama onun aklından geçenleri hiç bir zaman öğrenip bilemeyeceğini düşününce birden geri dönmüş ve oradan bir dua mırıldanarak uzaklaşmıştı.

Hozarsif, İsis İnisiyasyonu'nu başarıyla sonuçlandırmıştı. Çelikten bir ruha ve demirden bir iradeye sahip bulunan bu delikanlıya eprövler oyuncak gibi gelmişti. Matematik misali kesin ve evrensel bir iç varlığın sahibi olarak, o zamanlar sembolizmi çok zengin ve uygulamaları sonsuz denecek kadar çok sayıda olan **kutsal sayıları** anlamada ve kullanmada muazzam bir kabiliyet sergile-

mişti. Zahiren mevcut görünen eşyaya ve gelip geçici bireylere horgörü ile bakan iç varlığı, ancak, şaşmaz değişmez nitelikli prensipler karşısında rahat yüzü görebilmekteydi. Her şeye yukarıdan bakabilmekte, içlerine sükûnetle ve emin bir biçimde nüfuz edebilmekte; her şeye, arzu, isyan ve merak gibi şeyleri bir yana atarak egemen olabilmekteydi.

Anası için olduğu gibi mürşitleri için de, Hozarsif, bir bilmece durumundaydı. Onları en çok ürküten husus, onun, tıpkı bir prensip gibi, sarsılmaz ve bükülmez bir ruhsal yapıda oluşuydu. Ona baş eğdirmenin de, onu yoldan çıkarmanın da imkânsız olduğunu düşünmekteydiler. O, **kendi meçhul yolunda, görünmez yörüngesindeki bir gök cismi misali** yürümekteydi. Başrahip Membra, ondaki bu yoğun tutkunun nereye varacağını merak edip durmaktaydı. Bir gün bunu öğrenmek istemişti. O gün Hozarsif, başka üç Osiris rahibiyle birlikte, büyük törenlerde başrahibin önünde yer almakta olan altın Kutsal Emanet Sandığı'nı taşımıştı. Bu sandıkta, mabedin maji ve teürji konulu en gizli kitapları bulunmaktaydı.

Sunağa Hozarsif ile birlikte döndüklerinde Membra ona şunları söylemişti:

–Sen kral kanındansın. Gücün ve ilmin, yaşına göre çok üstün. Senin istediğin ne?

–Bunlardan başka hiç bir şey istemiyorum. Ve hemen ardından Hozarsif, elini, üzeri som altından yapılma atmacaların parlak kanatlarıyla örtülü vaziyette olan Kutsal Sandık'ın üzerine koyuvermişti.

–Yoksa Amon-Ra'nın başrahibi ve Mısır'ın peygamberi mi olmak istiyorsun?

–Hayır; sadece, bu kitaplarda ne olduğunu bilmek istiyorum, o kadar.

– Başrahipten başka bir kimsenin onları öğrenmesi

mümkün olamayacağına göre sen nasıl başaracaksın bu işi?

–Osiris, istediği gibi, istediği zaman ve istediğine hitap eder. Bu sandıkta bulunanlar, ölü belgeden farksız şeyler. Eğer hayattar Ruh isterse, benimle pekâlâ konuşur.

–Bu konuda ne yapmayı tasarlıyorsun.

–Beklemeyi ve itaat etmeyi.

Ramses II' ye nakledildiğinde bu cevaplar onu iyice kuşkuya düşürmüştü. Hozarsif'in , oğlu Meneftah'ı saf dışı edip firavunluk makamına kurulmasından korkmaktaydı. Onun için, yeğeni Hozarsif'in Osiris Mabedi kutsal yazı kâtipliğine atanmasını emretmişti. Bu önemli makam, her türlü kutsal sembollerle, kozmografi ve astronomiyle ilgili bir makamdı; ama onu tahttan uzaklaştırıyordu ya. Ancak, prensesin oğlu, kutsal yazıyla ilgili görevlerine olduğu kadar, daha sonra uhdesine verilmiş diğer görevlerine de, yani bazı Mısır sancaklarındaki veya eyaletlerindeki müfettişlik görevlerine de aynı heyecanla ve tam bir sadakatle sarılmıştı.

Hozarsif, gerçekten de, sanıldığı gibi gurur sahibi miydi? Evet, esir edilmiş aslan başını dik tutuyor ve kafesinin parmaklıklarının gerisinden, gözlerini, gelip geçenlere aldırış bile etmeden ufuklara dikiyorsa, şüphesiz bu, onun gururlu oluşundandır. Evet, esir edilip bacağından zincirlenmiş kartal arada bir bütün tüylerini hışırdatıyor, boynunu gerip kanatlarını açarak gözlerini güneşe dikiyorsa şüphesiz bu da, onun gururlu oluşundandır. Büyük eserleri gerçekleştirmekle görevli kılınmış olan tüm yüceler gibi, Hozarsif de, kör **Kader'in** oyuncağı olmayı onuruna yedirememekteydi; esrarlı bir **Kayra**'nın, kendisini görüp gözetmekte olduğunu ve bir gün onu amacına ulaştıracağını hissetmekteydi.

Kutsal yazı kâtipliği yaptığı günlerde Hozarsif, Delta'ya teftişe gönderilmişti. O sıralarda Gosen Vadisi'nde ikamet etmekte olan ve Mısır'a bağımlı bulunan İbranîler çetin angaryalara koşulmaktaydılar. Ramses II, Pelusium ile Heliopolis arasına bir dizi kale inşa ettirmekteydi. Bu muazzam inşaat faaliyetine, Mısır'ın tüm eyaletleri, kontenjanlarına düşen sayıda işçiyle katılmak zorundaydılar. En çetin işler özellikle Beni-İsrail mensuplarına verilmekteydi. Bu insanlar taş yontmada ve tuğlacılıkta ustaydılar. Zaptiyelerin sopalarını görünce, bu adamlar, yerliler gibi öyle kolayca baş eğmemekte, aksine homurdanarak dikleşmekte ve hatta bazen kaba kuvvetle karşılık bile vermekteydiler. Osiris rahibi, ataları, İbrahim'in geleneğine sadık kalarak sadece bir ve tek Tanrı'ya tapmış olan ve kendileri de tıpkı onlar gibi şeflerini ve **zakenlerini** ululayan, ama boyunduruğu görünce hemen dikiliveren ve adaletsizliğe katlanamayan bu hırçın tabiatlı insanlara karşı gizli bir sempati duymaktan kendini alamamıştı. Bir gün, Mısırlı bir zaptiyenin savunmasız bir İbrani'yi hırpaladığını görünce dayanamayıp Mısırlı'nın üzerine atılmış, elinden silâhını almış ve onu oracıkta haklayıvermişti. Gönlünün yüceliğinden ileri gelme bir hoşnutsuzluk sonucunda yaptığı bu hareket, hayatının yazısını tayin etmişti. İnsan öldüren Osiris rahipleri, kural gereğince, rahipler kurulunun huzurunda ciddî şekilde muhakeme edilmekteydi. Zaten firavun da, çoktandır, kız kardeşinin oğlu hakkında iyi şeyler düşünmemekteydi ve onun zorbalığa eğilimli bir tip olduğundan kuşkulanmaktaydı. Hozarsif'in hayatı artık pamuk ipliğine bağlı bulunuyordu. Ancak, o, sürgün edilmeyi ve yaptığının kefaretini kendi kendine ödemeyi tercih etmişti. Zira arzusu da, misyonuna ilişkin önsezisi de hep onu çölün sessizliğine ve engin bilinmezliklere doğru çe-

kiştirmekteydi; hele, bazı saatlerde kendisine "Haydi! Senin kaderin bu." diyen iç varlığının o esrarengiz ve karşı konulmaz güçteki sesi...

Kızıldeniz'in ve Sina Yarımadası'nın ötesindeki Midyan ülkesinde, Mısır'a bağlı olmayan bir mabet vardı. Bu bölge, Elam Körfezi ile Arabistan Çölü arasında yeşil bir şerit gibi uzanan bir bölgeydi. Uzaklarda Sina'nın koyu renkli sırtları ve çıplak tepesi dikkati çekmekteydi. Çöl ve Kızıldeniz ile çepeçevre kuşatılmış bulunan ve volkanik bir masif dağ silsilesi ile korunmakta olan bu ülke, bu sayede kendini istilâlardan koruyabilmişti. Bu mabet, Osiris'e vakfedilmiş bir mabetti, ama orada Elohim adıyla anılan Tanrı'ya da tapılmaktaydı. Zira Etiyopya kökenli olan bu sunak, inisiyasyon peşinde koşan Siyah Irk mensubu Araplar'a ve Samîler'e dinî bir merkez olarak hizmet etmekteydi. Zaten Sina ve Horeb, asırlardan beri, tektanrıcı bir dine mistik merkezlik edegelmişti. Mısır ile Arabistan arasında tek başına dimdik ayakta duran bu dağın çıplak ve vahşî azameti, insanda, derhal, bir ve tek Tanrı düşüncesinin belirivermesine yol açmaktadır. Çok sayıda Samî, kafileler hâlinde oraya Elohim'e ibadet etmek üzere gelmekteydiler. Orada oruç tutarak ve de mağaralarda ve Sina eteklerindeki yeraltı galerilerinde dua ederek birkaç gün geçirmekteydiler. Bundan önce ise arınmak ve eğitim görmek üzere Midyan Mabedi'ne gitmekteydiler.

Hozarsif işte böyle bir yere sığınmıştı.

Midyan'ın o zamanki başrahibinin, yani Ragel'inin adı Yetro idi **(10)**. Yetro kara derili bir insandı **(11)**. O, Ramses'ten dört ilâ beş bin yıl önce Mısır'da hüküm sürmüş ve aslı, yerkürenin en eski ırklarına kadar dayanan geleneklerini kaybetmemiş kadim Etiyopya Irkı'nın en arı örneklerinden biriydi. Yetro, bir ilham ehli de değildi,

bir eylem adamı da değildi, sadece yüce bir bilgeydi. Hafızasında ve mabedinin taş yapılı kitaplığında yığılı hâlde bulunan bilim hazinelerine sahip bir insandı. Ayrıca çöl adamlarının hâmisiydi de. Çok eskilerden beri sürekli şekilde başıboş dolaşıp duran ve hiç de değişmeyen bu insanlar, yani Libyalılar, Araplar ve Samîler, **bir ve tek Tanrı'ya karşı duydukları belli belirsiz özlemleriyle, gelip geçici dinler ile çökme derecesine varacak kadar köhnemiş uygarlıkların** ortasında değişmezliğe ve sürer giderliğe ilişkin bir şeyleri temsil etmekteydiler. Onlarda Tanrı'nın mevcudiyetinin, yani ezellerin anılarının nişanesi olarak Elohim'in yüce hazinelerinin mevcudiyeti hissedilmekteydi. Yetro, bu dikkafalıların, bu başıboş gezenlerin, bu kaygısızların manevî-ruhsal babasıydı. Onların ruhlarını bilip tanımakta ve kaderlerinin ne olduğunu hissedebilmekteydi. Hozarsif, gelip de kendisine Osiris-Elohim aşkına yanına sığınmasına izin vermesini dilediğinde ona derhal kollarını açmıştı. Belki de bu kaçağın, bir gün, sürgünlerin peygamberi, yani Tanrı halkının güdücüsü olacağını hemen sezmişti.

Hozarsif, önce, inisiye yasasının, insan öldürenlere biçtiği cezayı çekmek niyetindeydi. İstemeye istemeye de olsa, bir Osiris rahibi adam öldürdüğü takdirde, daha önce "Osiris'in ışığında" ölüp tekrar dirilmiş olma üstünlüğünü, yani inisiyasyon sınavları sırasında elde ettiği ve kendisini sıradan insanların üstüne çıkaran ayrıcalığı kaybetmek zorunda bırakılmaktaydı. İşlediği cinayetin kefaretini ödemek ve böylece o eski iç ışığına tekrar kavuşmak için, eskisinden daha da çetin sınavlarla yüz yüze gelmek, ölüm eprövüne bir kez daha maruz kalmak gerekmekteydi. Bu epröv, uzun süreli bir oruçtan sonra ve sıvı ilâçlar yardımıyla letarjik uykuya dalış şeklinde cereyan etmekteydi; ardından da süje, mabedin bir mahzenine gö-

türülmekteydi, Orada günlerce ve hatta bazen haftalarca kalmaktaydı. Bu süre zarfında, öte âlemde, yani Ereb'de veya başka bir deyişle,henüz dünya atmosferinden kurtulamamış olan bedensiz insan ruhlarının dalgalar misali gezindikleri Amenti bölgesinde seyahat yaptığı kabul edilmekteydi. **Süje orada kurbanını bulmakta, onun iç (vicdan) sıkıntısına maruz kalmakta, ondan özür dilemekte ve onun yolunu bulmasına yardım etmekteydi.** İşlediği cinayetin kefaretini ancak o takdirde ödeyebileceği ve kurbanının beddualarıve zehirli nefesi yüzünden **astral bedeninde oluşmuş bulunan siyah lekeleri** ancak o takdirde silebileceği düşünülmekteydi. Fakat suçlunun, bu gerçek veya hayalî seyahatten dönememesi de mümkündü; letarjik uykusundan uyandırmaya giden rahipler bazen süjenin ölmüş olduğuna da tanık olabilmekteydiler.

Hozarsif, bu deneye de, diğerlerine de girişmekten çekinmemişti. **(12)** İşlediği cinayetin baskısı altında, moral türden bazı yasaların şaşmaz değişmez niteliğini ve çiğnendiklerinde şuurun derinliklerinde meydana getirdikleri derin huzursuzlukları yakından tanımıştı. Dünyaya tekrar döndüğünde adalet yasasını tecelli ettirebilecek gücü kendisine lütfetmesini dileyerek tüm varlığını, adak olarak, Osiris'e, tam bir fedakârlıkla sunmuştu. Midyan Mabedi'nin mahzenindeki o müthiş uykusundan uyanınca, Hozarsif, **kendisini değişime uğramış bir insan olarak** bulmuştu. Geçmişinden âdeta kurtulmuş ve Mısır artık onun vatanı olmaktan çıkmıştı; şimdi önünde artık yeni bir faaliyet alanı olarak, başıboş göçebeleriyle birlikte engin bir çöl göz alabildiğine yayılmaktaydı. Ufuktaki Elohim Dağı'na bakmış ve misyonuna ilişkin düşünce, gözlerinin önünden, Sina'nın bulutları arasında beliren bir kasırga görüntüsü misali geçivermişti: Yerinde durama-

yıp boyuna oradan oraya göç edip duran bu aşiretleri yoğurarak, puta taparlığın ve anarşinin orta yerinde, Tanrı Yasası'nı temsil edecek olan **savaşçı bir ulus** hâline getirecekti; inisiyasyonun, altından yapılma Kutsal Emanet Sandığı'nın içindeki hakikati ileriki kuşaklara taşıyacak olan bir ulus hâline getirecekti. Hayatının yeni döneminin işareti olmak üzere Hozarsif, o gün, "Kurtulmuş" anlamına gelen Musa adını kabullenmişti.

III

SEFER BEREŞİT

MUSA,Yetro'nun kızı Tsippora ile evlenip uzun süre Midyanlı bilgenin yanında yaşamıştı. Mısır sunaklarında öğrendiklerini tamamlamayı ve kontrol etmeyi, insanlığın en eski devirlerini incelemeyi ve vardığı sonuç yardımıyla istikbalin uzak ufuklarına uzanmayı, Yetro'nun mabedinde bulduğu Etiyopya ve Kalde gelenekleri sayesinde başarmıştı. Tekvin'de konu edilen iki kozmogoni kitabını da, yani **Yehova'nın savaşları** ile **Âdem'in nesilleri** adlı kitapları da yine Yetro'nun kitaplığında bulmuştu. Ve bu kitapları derinlemesine incelemişti.

Gerçekleştirmeyi tasarladığı eser çetin bir eserdi. Kendisinden önce Rama, Krişna, Hermes, Zerdüşt ve Fo-Hi **(13)** ve Buda halklar için dinler kurmuşlardı; oysa Musa, ebedî bir din için bir halk yaratmayı tasarlamaktaydı. Böylesine cüretkâr, böylesine yeni, böylesine dev boyutlu bir tasarı için kudretli ve sağlam bir temel gerekmekteydi. Eski ilmin konsantre sentezi ve müstakbel ilmin çerçevesi, sırların anahtarı, inisiyelerin meşalesi ve tüm ulusun birleşme noktası hüviyetindeki **Prensipler Kitabını**, yani **Sefer Bereşit'ini** Musa işte bu maksatla yazmıştı.

Şimdi de Musa'nın zihnindeki Tekvin'in ne olduğunu anlamaya çalışalım. Şüphesiz onun zihninden bir

başka ışık saçılmakta ve bu ışık, Septant'ın Yunanca veya St. Jerom'un Lâtince çevirisinde ortaya koydukları şu çocuksu ve minicik dünyadan çok daha büyük ve engin âlemleri kucaklamaktaydı!

Asrımızda yapılmakta olan Tevrat yorumlarında Tekvin'in, Musa'nın eseri olmadığını, hatta böyle bir peygamberin dünyada yaşamamış bile olabileceğini ve onun, dört ilâ beş asır sonra, kendilerini ilâhî kökenli olarak takdim etmek isteyen Yahudi ruhban takımı tarafından yaratılmış bir efsane kahramanından başka bir şey olamayacağını öne sürmek moda hâline getirilmiştir. Günümüz eleştirisi, bu görüşünü, Tekvin'in, birlikte dokunmuş farklı farklı fragmanlardan (Elohist ve Yehovist fragmanlar) oluştuğu ve şimdiki metninin ise,İsrail'in Mısır'ı terk edişinden en az dört asır sonra kaleme alındığı gerekçesine dayandırmaktadır. Modern eleştirinin, halen sahip bulunduğumuz metinlerin kaleme alınış tarihine ilişkin olarak öne sürdüğü olgular pek doğrudur; ama bu olgulardan çıkardıkları sonuçlar ise keyfî ve mantıksız şeylerdir. Elohist'in ve Yehovist'in, Çıkış'tan dört yüz yıl sonra yazdıkları öne sürülerek, Tekvin'i onların icat ettiği ve daha öncelere ait olan, fakat belki biraz yanlış anlaşılmış bulunan bir belge üzerinde çalışmadıkları sonucu çıkarılamaz. Pentatök'ün (ilk beş kitap) **(14)**, Musa'nın hayatına ilişkin satırlar sunuşu öne sürülerek, onun hiç bir gerçek yanı olmadığı sonucu da çıkarılamaz. Peygamberin misyonu, onun doğduğu ortam, yani Menfis Güneş Mabedi göz önünde tutulduğu takdirde anlaşılabilmekte ve açıklanabilmektedir. Ve hatta Tekvin'in derinlikleri bile, gözler önüne ancak, İsis ve Osiris İnisiyasyonu'na ait meşalelerin ışığı altında serilebilmektedir.

Bir inisiyatör olmadan hiç bir din kurulamaz. Bilgeler de, peygamberler de, yani kısacası tüm İsrail tarihi

Musa'yı onaylamaktadır; hatta İsa bile Musa'sız anlaşılamaz. Aslında Tekvin, Musa geleneğinin özünü içermektedir. Birkaç değişikliğe maruz bırakılmış olmasına rağmen, kutsal mumya, asırların tozları ve ruhban sınıfının sargıları altında o temel düşüncesini, o canlı düşüncesini, yani İsrail Peygamberi'nin ahdini hâlâ daha içermeye devam etmektedir.

Dünya, Güneş'in çevresinde nasıl dönüyorsa, İsrail de Musa'nın çevresinde öyle dönmektedir. Ama bunu öne sürmek başka şeydir, Tekvin'deki temel fikirleri, yani Musa'nın, Sefer Bereşit adlı o gizli ahdinde gelecek kuşaklara intikal ettirmek istediklerini bilmek ise apayrı bir şeydir. Sorun, ancak, konu ezoterik açıdan ele alındığı takdirde çözülebilmekte ve şu görünüm altında ortaya konabilmektedir: Mısırlı inisiye olması hasebiyle Musa'nın ilmi ve müdrikesi, evren yasalarının değişmezliğini, âlemlerin kademeli tekâmül şeklindeki gelişimlerini kabul eden ve ayrıca ruha ve görünmeyen tabiata ilişkin geniş, kesin ve mantıklı kavramlara sahip bulunan Mısır ilmi kadar yüksek seviyeliydi. Musa'nın ilmi böyle olsun da Osiris rahibininki aynı olmasın! **İlminin bu yüksek seviyesi ile, Tekvin'de yer alan dünyanın yaratılışına ve insanın kökenine ilişkin çocuksu fikirleri nasıl bağdaştıracaksınız?** Harfî harfine okunduğunda, bu gün bir ilkokul öğrencisini bile güldürebilen bu yaratılış öyküsünde derin bir **sembolik** anlam mevcut değil midir ve de bu sırrı açabilecek bir anahtar yok mudur? Bu anlam, nasıl bir anlamdır? Bu anahtar nerede bulunabilir?

Bu anahtar şuralarda bulunabilir: 1- Mısır Simgebilimi'nde; 2- Eski çağlara ait tüm dinlerin simgebilimlerinde; 3- Vedik Hint'ten başlayarak ilk dönemlerin Hristiyan İnisiyelerine varıncaya kadarki zaman süreci içinde eğitimi sürdürülmüş olan ezoterik öğretinin muka-

yesesinden sonuç olarak ortaya çıkmış bulunan inisiye doktrininin sentezinde.

Yunan yazarlarının ifadelerine göre, Mısır rahipleri, düşüncelerini üç şekilde dile getirmekteydiler. "Birincisi açık ve sade, ikincisi sembolik ve mecazî, üçüncüsü de kutsal ve hiyeroglifik anlatım şekliydi. Aynı bir kelimenin hem **asıl**, hem **mecazî** ve hem de **aşkın** bir anlamı vardı. Lisanlarının ayırıcı özelliği buydu. Bu üç anlatım tarzını (parlant, signifiant ve cachant = açık - işaretle - gizleyerek anlatım) şeklinde nitelemek suretiyle Heraklit bu farkı pek güzel tanıtmıştır."

Tanrıdoğumsal (teogonik) ve evrendoğumsal (kozmogonik) bilimlerde, Mısırlı rahipler, daima üçüncü anlatım tarzını kullanmışlardır. O zamanlar hiyerogliflerin, birbirine uyan ve açık seçik bir nitelik arz eden üç anlamları vardı. Son iki anlam anahtarsız çözülememekteydi. Bu bilinecemsi ve içe dönük anlatım tarzı, Hermes Doktrini'nin temel doğmasından kaynaklanmaktaydı: Bu doktrine göre doğal âlemi de, ilâhî âlemi de, beşerî âlemi de hep aynı yasa yönetip yönlendirmekteydi. Anlatımda muazzam bir kısalık imkânı sunan ve sıradan insanlar tarafından anlaşılamayan bu lisan, özel yol mensubuna şaşılacak derecede büyük bir belâgat kazandırmaktaydı; zira, tek bir işaret, onun zihninde, ulûhiyetten sadır olup hem kör tabiata, hem insan şuuruna ve hem de saf varlıklar âlemine ışın ışın yayılan prensiplerin, sebeplerin ve sonuçların birden uyanıp canlanıvermesine yol açmaktaydı. Bu yazı sayesinde, o, her üç âlemi birden anında kucaklayabilmekteydi.

Musa'nın, Tekvin'i , üç anlamlı Mısır hiyeroglifleriyle yazmış olması, muhakkak ki, daha önce görmüş olduğu eğitim yüzündendir. Onun anahtarlarını ve sözlü açıklamasını haleflerine emanet etmiştir. Tekvin, Süley-

man devrinde Fenike diline tercüme edildiğinde; Babil'in tutsak edilişinden sonra da Ezra tarafından Kalde Aramî lisanıyla tekrar yazıldığında Yahudi ruhban takımının bu anahtarlar konusunda şöyle böyle bir bilgileri vardı. Tevrat'ı tercüme etmiş olan Yunan mütercimlerine gelince, aynı şekilde onlar da, metinlerin ezoterik anlamı konusunda pek az bir şey bilmekteydiler. İbranice metne dayanarak yaptığı Lâtince çevirisinde, tüm iyi niyetine ve ferasetine rağmen, St. Jerom da asıl anlama ulaşamamıştır; zaten bunu başarmış olsaydı bile susacaktı. Demek ki, Tekvin'in çevirilerini okurken ancak en dış anlamla yüz yüze gelmekteyiz. Gelenekçi de olsalar, özgür düşünceli de olsalar, yorumcular ve ilâhiyatçılar İbranice metne ister istemez **Vulgate** (Tevrat'ın Lâtincesi) gözlüğüyle bakmaktadırlar. Onun için de onun derin ve asıl anlamını hep kaçırmaktadırlar. Bu anlam, kökleri Musa tarafından tümüyle gözden geçirilip yeni baştan kalıba dökülmüş olan şu mabetlere özgü lisana kadar uzanan İbranice metinde de yine esrarlı bir biçimde kendini gizlemektedir; bu lisan, her sesli ve her sessiz harfi, o harfin akustik değeriyle ve de o harfi heceleyen kişinin ruh hâliyle orantılı evrensel bir anlama sahip bulunan bir lisandı. Sezgileri güçlü kimseler için, bu anlam bazen, metnin içinden bir kıvılcım gibi fışkırıvermektedir; görücüler için ise, anlam, Musa tarafından benimsenmiş veya yaratılmış olan kelimelerin fonetiğinde ışıldamaktadır: Bunlar, içine, Osiris rahibinin, düşüncesini, mükemmel bir döküm kalıbındaki çınlamlı metal misali akıttığı sihirli hecelerdir. Kadim mabetlere özgü kutsal dilin izlerini taşıyan bu seslendirme sanatının irdelenmesi; Kabbal'in bize sunduğu ve bazıları Musa devrine kadar gerilere uzanan anahtarların incelenmesi; ve de mukayeseli ezoterizmin etüdü yoluyla **bugün gerçek Tekvin'i tekrar**

oluşturmamız pekâlâ mümkündür. Musa'nın düşüncesi, asırların harlı ateşleri, geri düzeyli bir teolojinin cürufları ve menfi eleştirinin külleri arasından gün ışığına olanca parlaklığıyla ancak böyle çıkabilecektir. **(15)**

Kadim mabetlerdeki kutsal dilin nasıl bir şey olduğunu ve her üç anlamın Mısır sembollerinde ve Tekvin' dekilerde birbirlerine nasıl tekabül ettiklerini iki örnekle gün ışığına çıkarmaya çalışalım. Mısır anıtlarının birçoğunda, bir elinde **ezelî-ebedî hayatın sembolü** olan bir **kulplu haç**, diğer elinde de inisiyasyonun sembolü olan **lotüslü** bir **asa tutan taçlı bir kadın** dikkati çekmektedir. **Bu, tanrıça İSİS'dir.** İsis, üç farklı anlamı ifade etmektedir. İlk anlamıyla, o, Kadını ve de **evrensel dişil türü** temsil etmektedir. İkinci dereceli anlamıyla, tüm doğurgan güçleriyle birlikte **dünya tabiatının bütününü** kişileştirmektedir. Üçüncü dereceli anlamıyla da **görünmez semavî tabiatı, ruhların ve varlıkların asıl unsurunu**, ancak kendi **zatı tarafından anlaşılabilir olan inisiyasyon sonucu ruhanî ışığı sembolize etmektedir.** Tekvin'in metninde ve Yahudi-Hristiyan müdrikesinde İsis'e tekabül eden sembol **HAVVA**'dır (EVE), yani ezelî-ebedî nitelikli Kadındır. Havva sadece Âdem'in (Adam) karısı değildir, ayrıca Tanrı'nın da zevcesidir. Onun cevherinin dörtte üçünü Havva teşkil etmektedir. Zira, yanlış olarak Yehova ve Yave adlarını yakıştırdığımız Tanrı **IEVE**'nin adı Yod ön eki ile Eve isminden müteşekkildir. Kudüs'ün büyük rahibi, ilâhî ismi, yılda bir kez, aşağıda gösterildiği şekilde harf harf açıklarcasına okumaktaydı: YHVH: Yod, he, vau, he. Birincisi ilâhî düşünceyi **(16)** ve teogonik bilimleri ifade etmekteydi; Eve isminin her üç harfi de tabiatın üç düzenini **(17)**, yani bu düşüncenin tahakkuk ettiği her üç âlemi ve ayrıca da, onlara tekabül eden kozmogonik, psişik ve fizik bilimleri temsil etmekteydi **(18)**. Sözle Anlatıla-

maz Olan (Tanrı), engin sinesinde Ezeli-Ebedî Erili ve Ezelî-Ebedî Dişili de taşımaktadır. Bunların birbirinden çözülmez, ayrılmaz nitelikli bütünlükleri, onun kudretini ve sırrını meydana getirmektedir.Ulûhiyete ilişkin her türlü imajın amansız düşmanı olan Musa'nın, halkına söylemediği, fakat açıklamaları sırasında müritlerine ilâhî ismin yapısı içinde emanet ettiği husus budur işte. Yahudi dininde perdelenmiş hâlde bulunan tabiat, demek ki, bizzat Tanrı'nın adında gizlenmektedir. Âdem'in meraklı, suçlu ve sevimli karısı, bize, kendisiyle dünyasal ve Tanrısal İsis arasındaki, yani engin sinesinde ruh ve yıldız kasırgaları cereyan eden tanrıların anası arasındaki yakınlığı, benzerliği de ifşa etmektedir.

Bir başka örnek daha verelim. Âdem ve Havva öyküsünde önemli bir rol oynayan şahsiyetlerden birisi de **yılandır.** Tekvin'de o, Nahaş diye adlandırılmaktadır. Peki, yılanın kadim mabetlerdeki anlamı neydi? Hint'in, Mısır'ın ve Yunan'ın sırları bu soruya hep bir ağızdan şu cevabı vermektedirler: **Çöreklenmiş yılan, sihirli etkeni (agent) astral ışık olan evrensel hayat demektir.** Daha derinî bir anlamda yılan, **bu hayatı harekete geçiren güç demektir,** kendisi için kendisine cezbediş demektir; bu cazibe, Geoffroy Saint-Hilaire tarafından **evrensel cazibenin** gerekçesi olarak kabul edilmiş olan cazibedir. Yunanlılar bunu Eros, Aşk veya Arzu diye adlandırmaktaydılar. Şimdi bu iki anlamı Âdem, Havva ve yılan öyküsüne uyguladığınızda, ilk çiftin gözden düşüşü, yani **şu meşhur ilk günah meselesi,** birden, âlemleriyle, cinsleriyle ve türleriyle birlikte ilâhî tabiatın, evrensel tabiattaki şu müthiş ve kaçınılmaz nitelikli **hayat çemberinin içinde dolanışı** kimliğine bürünüvermektedir.

Bu iki örnek bize, Musa'ya özgü Tekvin'in derinliklerine doğru bir göz atma imkânını sunmuş bulunmakta-

dır. Böylece, kadim çağların inisiyesi için kozmogoninin ne anlama geldiğini ve modern anlamdaki kozmogoniyle o kozmogoni arasında ne farklar olduğunu birazcık kavramış olduk.

Modern bilim için kozmogoni, kozmografi hâline indirgenmiş bir şeydir. Bu kozmografide, belli bir küredeki fizik sebep ve sonuç zincirinin etüdüyle birlikte evrenin bir bölümünün tasviri yer almaktadır. Örneğin, Güneş Sistemi'nin meydana gelişinin, bu sistemin aktüel faaliyeti sayesinde keşfedildiğini ve bu sonuca ancak hareket hâlindeki madde yardımıyla varıldığını dile getiren Laplace'ın âlem sistemi bu türden bir sistemdir; salt varsayımdan ibaret bir şey. Aynı anlayış, yerküre tarihi için de geçerli sayılmaktadır, çünkü onda da, tanıklık edecek üst üste yığılmış toprak katmanları mevcuttur. Kadim bilim, görünen evrendeki bu gelişim biçimini bilmiyor değildir; bu konudaki kavramları gerçi modern biliminkiler kadar net ve kesin değildi, ama genel yasaları, sezgi yoluyla pek güzel formüle etmişti.

Ama, Hint ve Mısır bilgeleri için bu, sadece, dünyanın dış görünümüydü, onun refleks hareketiydi. Sorunun cevabını onlar, onun derununda, onun kökenindeki ilk harekette, ilk faaliyette aramaktaydılar. Ve onu, zekâmızla kavrayabildiğimiz bir başka yasalar dizisinin içinde bulmaktaydılar. Kadim bilime göre, sonsuz sınırsız **evren, mekanik yasalar tarafından yönetilip yönlendirilen cansız bir madde değildi, aksine, zekâya, ruha ve iradeye sahip canlı bir bütündü. Bu büyük kutsal canlı, sonsuz sayıdaki güç ve yeteneklerine tekabül eden sonsuz sayıda organlara sahipti.** Nasıl ki, insan vücudunda hareketler, düşünen ruhtan ve etkileyici iradeden kaynaklanıyorsa, aynı şekilde, **evrenin görünen düzeni de,** kadim bilimin nazarında, **görünmeyen evrenin yansımasından,**

sonucundan başka bir şey değildi, yani kozmogonik güçler ile spiritüel monatların, sürekli şekilde maddeye bulanmak suretiyle (involution) hayatın tekâmülünü (évolution) gerçekleştiren âlemler, türler ve cinsler hâlinde tezahür edişinden başka bir şey değildi. Bugün modern bilim ancak evrenin **dışını,** evrenin **kabuğunu** incelemektedir, **kadim** tapınakların bilimi ise onun içini, görünmeyen çark düzenini keşfetmeyi hedeflemekteydi. O bilim, zekâyı maddeden değil, aksine, maddeyi zekâdan çekip çıkarmaktaydı. Ona göre, evreni, atomların rasgele, körü körüne hareketleri meydana getirmemekteydi, aksine, evrensel ruhun vibrasyonları vasıtasıyla, atomları, evren meydana getirmekteydi. Kısacası o bilim, eşmerkezli çemberler hâlinde olmak üzere, evrenselden özele, Görünmeyenden Görünene, arı Varlıktan organize Çevhere ve Tanrı'dan insana doğru bir yankılanış görüşünü benimsemekteydi. Hayatın ve Bedenin yükselen hat görünümlü evolüsyonunun zıddı olan Güçlerin ve Ruhların şu alçalan hat görünümlü envolüsyonu, varlık bilimi (ontologie), yani makul prensipler bilimini oluşturmakta ve kozmogoninin temelini teşkil etmekteydi.

İlk sebepten, yani söze dile sığmaz Babadan itibaren aşağılara doğru inen prensiplere, güçlere, ruhlara ve nesillere ilişkin bu düzeni, farklı görünümler altında olmak üzere, Hint'in, Mısır'ın, Yahuda'nın ve Yunan'ın olduğu kadar Krişna'nın, Hermes'in, Musa'nın ve Orfe'nin büyük inisiyasyonları da tanımış ve benimsemiştir.

Envolüsyon (geri dönüş-alçalış) anlamındaki bedenlenmeler ile evolüsyon (tekâmül-yükseliş) anlamındaki hayatlar düzeni andaştır ve evolüsyon ancak envolüsyon yardımıyla anlaşılabilmektedir. Evolüsyonu, envolüsyon meydana getirmekte ve açıklamaktadır.

Envolüsyon kavramına, derinlemesine bir anlamda,

sadece, kadim Yunan'daki eril mabetler, yani Dor asıllı mabetler, Jüpiter ve Apollon Mabetleri ve özellikle de Delf Mabedi sahip çıkmıştı. İyon Mabetleri, yani dişil mabetler ise bunu yarım yamalak bilmekteydiler. Tüm Yunan Uygarlığı İyon asıllı olduğu için bilim de, Dor asıllı düzen de bu uygarlığın içinde gitgide perdeli bir hâl almıştır. Ama bu uygarlığın yüce inisiyatörleri, yarı-tanrıları ve Orfe'den Fisagor'a, Fisagor'dan Eflâtun'a ve de bunlardan İskenderiye ekolü mensuplarına kadarki tüm filozofları hep Dor kaynağından sadır olmuşlardır. Bunların hepsi de mürşit olarak Hermes'i benimsemişlerdir.

Şimdi tekrar Tekvin'e dönelim. Musa'nın, yani Hermes'in bu diğer oğlunun düşüncesinde, Tekvin'in ilk on babı, prensipler düzenine ve dizisine uygun gerçek bir varlık bilimi oluşturmaktadır. **Başlayan her şey bitmek zorundadır. Tekvin, aynı anda hem zaman içindeki tekâmülü ve hem de ezeldeki yaratılışı hikâye etmektedir.**

Teogoni ile ezoterik kozmogoninin canlı bir tablosunu, Musa'nınkinden daha soyut ve modern anlayışa daha yakın bir görünüm altında ilerideki Fisagor bölümünde vermeyi tasarlıyorum. Çoktanrıcı görünümüne ve sembollerinin sonsuz sayıdaki çeşitliliğine rağmen, orfik inisiyasyona ve Apollon sunaklarının görüşüne yine de uygun olan bu Fisagorcu kozmogoninin anlamı, İsrail peygamberine ait kozmogoninin temel anlamına da uygun düşmektedir. Fisagor'da bu kozmogoni, doğal tamamlayıcısının yardımıyla aydınlığa kavuşturulmuş durumdadır, yani ruha ve ruhun tekâmülüne ilişkin doktrin yardımıyla. Bu kozmogoni, Yunan sunaklarında, Persefon mitinin **(19)** sembolleriyle öğretilmekteydi. Ona **Psişe'nin yersel ve göksel öyküsü** adı da verilmekteydi. Hristiyanlıkta **kurtuluş (redemption)** diye adlandırılan bu öykü Eski Ahit'te kesin şekilde yer almamaktadır. Bu durum, bu

hususun Musa ve diğer peygamberler tarafından bilinmeyişinden değil, halk eğitiminde kullanılamayacak kadar yüksek seviyeli oluşundan ve bu nedenle de inisiyelere özgü sözlü bilgilere daha elverişli görülüşünden ileri gelmekteydi. **İlâhî Psişe,** uzun süre, İsrail'in hermetik sembolleri hâlinde gizli tutulmuş ve sonunda İsa'nın şu meşhur esîrî ve ışıklı tezahür ediş olayından canlı bir örnek olarak gözler önüne serilmiştir.

Musa'nın kozmogonisine gelince, o, Samî dehasının o buruk kısa anlatım ustalığına ve Mısır dehasının matematik kesinliğine sahipti. Anlatım tarzı, kral mezarlarının içini kaplayan figürleri andırmakta; sağlam, kuru ve ciddî nitelikli olan bu figürler, o yalın hâlleriyle, içine nüfuz edilemez özellikli bir sırrı içermektedir. Bütünü, insanda, **bunların devlere özgü bir yapılar olduğu** izlenimini uyandırmaktadır; ama Musa'nın düşüncesi, mütercimlerce yapılmış tercümelerdeki titrek âyetler arasından o ilk ateşin coşkusuyla, tıpkı kaya blokları arasından yer yer fışkıran lâvlar gibi fışkırmaktadır. Mukayese kabul etmez yücelikteki ilk on babında, evrenin ağır sayfalarını bir bir çeviren Elohim'in nefesi hissedilmektedir.

Biraz da, Sina Peygamberi tarafından yazılmış olan şu kudretli hiyeroglifîerden birkaçına göz atalım. Tıpkı bir yeraltı mabedinin kapısı gibi, bu hiyeroglifîerin her biri de, sabit lâmbalarıyla dünyalar ve zamanlar dizisini aydınlatan birer okült hakikat galerisine açılmaktadır. Şimdi de, inisiyasyon anahtarlarıyla o galeriye nüfuz etmeye çalışalım. Bu acayip sembolleri, bu sihirli formülleri, Musa'nın düşüncesinden ateşten harfler hâlinde çıktıkları zamanki ilham sunucu kudretleriyle ele almaya ve onlara Osiris rahibinin baktığı gözle bakmaya çabalayalım.

Yetro Mabedi'nin bir mahzeninde, Musa, taştan bir mezarın üstüne oturmuş, tek başına derin derin düşünmektedir. Duvarlar ve sütunlar, yeryüzündeki tüm halkların tanrılarının adlarını ve figürlerini temsil eden hiyerogliflerle kaplıdır. Bu semboller geçmişte kalmış devirleri özetlemekte ve müstakbel devirleri tanıtmaktadır. Yere konmuş bir neft lâmbası, her biri kendi dilini konuşan bu işaretleri aydınlatmaktadır. Ama çoktan beridir onun gözü dış âleme ait hiç bir şeyi görmez olmuştur; o, kendi iç âleminde kitabının Kelâmını (Verbe), yani eserinin çehresini, Eylem (Action) hâline dönüşecek olan sözünü (Parole) aramaktadır: Lâmba birden sönüvermiştir; gerçi mahzen kapkaranlıktır, ama onun gönül gözünün önünde şu isim ışıldayıp durmaktadır:

IEVE

İlk harf olan I, ışığın beyaz rengine sahiptir, diğer üç harf ise, içinde gökkuşağındaki tüm renklerin kıpır kıpır kıpırdaştığı değişken bir ateş gibi ışıldamaktaydı. Ve bu harflerde öyle bir hayat gizlenmekteydi ki! Bu ilk harf Musa'ya, eril Prensibi, en üstün seviyedeki yaratıcı Varlığı, yani Osiris'i; Eve ise onun parçası olan doğurgan gücü, yani semavî İsis'i algılatmaktaydı. Tüm âlemleri kapsayan ilâhî güçler böylece Tanrı'nın sinesinde neşet bulup birbirinin ardınca sıralanmakta; bunları mükemmel anlamda bir araya getirmek suretiyle Baba ile söze dile sığmaz Ana da, Oğul'u, yani evreni yaratan canlı Kelâmı vücuda getirmekteydi. Anlamları perdeli olan, fakat insana, Varlığın Varlığa hitabı misali Tanrı sembolü vasıtasıyla hitap eden sırların sırrı buydu işte. Ve kutsal dört harf, daima daha da yoğun bir hâl alan bir ışıkla ışıldamaktaydı. Musa'da bunların arasından fışkıran ışıltılar

yardımıyla her üç âlemi, tabiatın bütün âlemlerini ve bilimlerin yüce düzenini görmekteydi. O anda o sert bakışları yaratıcı Varlığın eril sembolü üzerinde yoğunlaşmaktaydı. Tanrı'nın eserini seyrettikten sonra, onu, yaradılışlar dizisi boyunca aşağılara inmek ve müteal iradenin içinden, onda meknuz bulunan yaratma gücünü su yüzüne çıkarmak üzere yardıma çağırmaktaydı.

Ve mahzenin karanlıklarının içinde diğer ilâhî isim belirmekteydi:

ELOHİM

İnisiye için bunun anlamı şuydu: O, **Tanrılar, Tanrıların Tanrısı (20).** Bu, artık, kendi üzerine kapanmış o Mutlak Varlık değildir; düşüncesi, milyonlarca yıldız hâlinde ve dalgalanan evrende hareketli küreler hâlinde tecelli etmiş olan âlemlerin Tanrısı'dır. "Başlangıçta Tanrı gökleri ve yeri yarattı." Fakat ıssızlık ve boşluğun egemen bulunduğu bu gökler, önceleri, **zaman ve mekân düşüncesinden** başka bir şey değildi. "Ve **Tanrı'nın ruhu** boşluğun yüzü üzerinde hareket ediyordu." **(21)** Onun sinesinden ilk önce ne sadır olacaktı acaba? Bir güneş mi? Bir yerküre mi? Bir nebülöz mü? Yoksa şu görünen âleme ait herhangi bir cevher mi? Hayır. İlk önce **Aour,** yani Işık sadır olmuştur. Fakat bu ışık, **fizik ışık değildir;** semavî İsis'in Sonsuzluğun sinesinde ürpermesiyle hayat bulmuş olan ve ancak anlamakla kavranabilir nitelik arz eden ışıktır; ruhları meydana getiren ve onlara esirî bir akışkanın içinde çiçekler misali açılma imkânını sunan **evrensel ruhtur, astral ışıktır;** düşüncenin sonsuz mesafelere iletilmesini mümkün kılan süptil unsurdur; tüm güneşlerinkinden önce de var olan, sonra da var olacak olan ilâhî ışıktır. O, önce, Sonsuzluğa serpilip saçılmıştır, buna,

Tanrı'nın kudretli soluk verişi (**respir'i**) denir; o sonra, bir aşk hareketi yaparak kendi üzerine katlanmıştır, buna da Tanrı'nın soluk alışı (**aspir'i**) denir. İlâhî esîrin içinde dünyaların ve varlıkların **astral formları,** sanki yarı saydam bir tülün altındalarmış gibi, çırpınıp durmaktadırlar. Ve bütün bunlar, Görücü-Maj için, karanlıkların içinde ışıklı harfler hâlinde parlayan şu sözlerde özetlenmekteydi:

ROUA AELOHIM AOUR (22)

"Işık olsun; ve ışık oldu." Elohim'in nefesi (ruhu), Işıktır!

Bu gayri maddî ilk ışığın sinesinden, Yaratılışın ilk altı günü fışkırmıştır, yani her şeyin hayatını sağlamış olan tohumlar, prensipler ve ruhlar fışkırmıştır. Bu, lâfzdan önce ve Düşünceye uygun biçimde tezahür etmiş olan fiilî durumdaki evrendir. Yaratılışın son sözü, eylem hâlindeki Varlığı özetleyen formül, mutlak Varlığın ilk ve son düşüncesine sahnelik eden hayattar Kelâm nedir? Şudur:

ÂDEM - HAVVA

Kadın-Erkek. Bu sembol, hiç bir surette, kiliselerimizde öğretildiği ve yorumcularımızın inandığı gibi, **yerküremizin ilk çiftini değil, fakat evrende eylem hâlinde bulunan Tanrı'yı ve evrensel insanı temsil etmektedir.** "Tanrı, insanı kendi suretinde yarattı; onu erkek ve dişi olarak yarattı." Bu ilâhî çift, Ieve'nin, kendi tabiatını âlemlerde tezahür ettirmesine vasıtalık etmiş olan evrensel fiildir. Bu çiftin başlangıçta ikamet ettiği ve Musa'nın

da o güçlü ferasetiyle kavradığı mekân, Ade bahçesi, yani şu efsanevî yeryüzü cenneti değildir; o mekân, Zerdüşt'ün şu sonsuz sınırsız zamansal küresidir, Eflâtun'un üstün dünyasıdır, evrensel semavî ülkedir, tüm dünyaların cevheri demek olan Heden'dir, Hadama'dır. Ama insanlığın, zamandaki ve mekândaki tekâmülü nasıl olacaktır? Musa bu olguyu, aşağılara düşüş öyküsündeki bir mecazın içinde ortaya koymuştur. Tekvin'de Psişe, yani insan Ruhu, Ayşa diye adlandırılmaktadır: Bu da Havva'nın başka adıdır **(23)** Onun vatanı **Şamaim**'dir. Orada ilâhî esîrin içinde mutlu bir hayat sürmektedir, ama kendisinin farkında değildir. Farkında olmadan cennetin tadını çıkarmaktadır. Farkında olabilmesi ve anlayabilmesi için onu unutup sonra tekrar hatırlaması gerekmektedir; onu sevebilmesi için de onu kaybedip sonra tekrar ele geçirmesi gerekmektedir. Bunu ancak ıstırap yoluyla öğrenebilecek ve ancak düşüş yoluyla anlayabilecektir. Halen okumakta olduğumuz şu çocuksu ifadeli Tevrat öyküsü, yani şu düşüş öyküsü öyle derin ve öyle trajiktir ki! Bilgiden ileri gelen arzu yüzünden karanlık uçuruma doğru cezbedilen Ayşa kendini oraya bırakıvermektedir... Ancak, ilâhî esîrden mamul yıldızsal ve canlı bir bedene sahip olduğu için arı ruh niteliğini kaybetmiş durumdadır. Ardından maddî bir bedene bürünmekte ve bedenli hayatlar çevrimine dahil olmaktadır. **Ve de tek bir kez bedenli hayat yaşamamaktadır; ikamet ettiği kürelere uygun olarak git gide kabalaşan bedenlere yüz kez, bin kez bağlanmaktadır. Küreden küreye atlaya atlaya aşağılara inen evveliyatını unutmaktadır...** Gönül gözünü kara bir örtü kaplamakta ve böylece maddenin kalın dokuması altında ilâhî şuuru bunalıp boğulmakta ve göğe ait anıları silikleşip kararmaktadır. Eski mutluluğunun, kaybedilmiş bir umudu andıran solgun ve cılız bir anısı onda bir gün ışıldayıver-

mektedir! Bu kıvılcım sayesinde tekrar doğmakta ve kendini ıslah etmektedir!

Evet, vahşî bir dünya üzerinde ve yıldırımların gümbürdediği düşman bir gökyüzünün altında savunmasız bir durumda bulunan bu çıplak çiftte, Ayşa, hâlâ daha yaşamaktadır. Ya yitip gitmiş cennet? Önünde de, ardında da artık sadece, perdelenmiş hâlde sonsuz sınırsız gökler vardır!

Musa, Âdem nesillerini evrende böyle seyretmiştir. **(24)** Sonra da insanın dünyadaki kaderini incelemiştir. Geçmiş devirleri ve hâli görmüştür. Dünyasal Ayşa'da, yani insanlığın ruhunda Tanrı'nın şuuru, Himalâyalar'ın yamaçlarındaki Kuş (Koush) ülkesinde bir zamanlar Agni'nin ateşiyle birlikte ışıldamıştı.

Ama sonraları, geri düzeyli tutkuların ve Asur zorbalığının etkisiyle, bölünmüş ve parçalanmış halkların ve de onların birbirini yiyip bitiren tanrılarının elinde kalarak putperestliğin içinde sönüp gitmeye hazır hâle gelmişti. Musa, Elohim dinini, işte bu şuuru tekrar uyandırmak maksadıyla kuracağına yemin etmişti.

Bireysel insan gibi kolektif insanlık da Ieve'nin suretinde olmak zorundaydı. Ama bunu temsil edecek ve insanlığın yaşayan Kelâmı olacak halk nerede bulunacaktı?

Kitabını ve Eserini tasarladıktan ve de insan ruhunun karanlıklarına sonda saldıktan sonra Musa, dünyasal Eve'e (Havva), yani zaaf sahibi ve bozuşmuş tabiata karşı savaş açmıştı. Mücadele ederek onu düzeltmek üzere de, Varlığı (Esprit), ilk olan ve mutlak güce sahip bulunan o Ateşi, yani ta kaynağına kadar indiği Ieve'yi yardımına çağırmıştı. Onun, yayıntılarıyla kendisini yakıp tutuşturduğunu ve çeliğe su verircesine kendisini kavileştirdiğini hissetmişti. Onun adı İradeydi.

Mahzenin koyu karanlıklarının içinde Musa bir ses işitmişti. Bu ses, şuurunun derinliklerinden gelmekte ve bir ışık gibi titreşmekteydi: "Tanrı'nın dağına, Horeb'e doğru yürü."

IV

SİNA'DAKİ RÜYET

ÖYLE çırılçıplak ve göz kamaştırıcı güneş ışığı altında öyle kırış kırış görünümlü koyu renk bir granit yığını ki, gören, bu dağı, şimşekler yüzünden çizik çizik olmuş ve yıldırımlar yüzünden orası burası yontulmuş sanır. Çölün evlâtları orası için, Sina'nın zirvesi Elohim'in tahtıdır, derler. Karşısında, Serbal Kayalıkları diye anılan daha alçak, ama dik yamaçlı ve vahşî bir başka dağ daha vardır. Böğürlerinde bakır madenleri ve mağaralar bulunmaktadır. Her iki dağın arasında, Araplar'ın Horeb, Samî efsanesinin de Ereb diye adlandırdığı taş kaosundan ibaret karanlık bir vadi yer almaktadır. İç karartıcı bir görünüm arz eden bu kıraç vadi, Sina'nın gölgesiyle birlikte gecenin karanlıkları bastırdığında ve hele bu yüce dağ kara bulutlan miğferini giyip de etrafa korkunç parıltılar saçmaya başladığında daha da iç karartıcı bir hâl almaktadır. Böyle zamanlarda, bu dar boğazı korkunç bir rüzgâr yalayıp geçmektedir. Bu gibi hâllerde, Elohim'in, kendisiyle mücadele etmeye kalkışanları alaşağı edip sağnakların hüküm sürdüğü uçurumların içine fırlattığı ifade edilmektedir. Midyanîler'in belirttiğine göre, orada, kutsal mekâna tırmanmaya kalkışanların üzerine kaya fırlatan devlerin, yani Refalar'ın kötücül gölgeleri gezinmektedir. Halka özgü gelenek, Sina Tanrısı'nın, bazan,

kartal tüylü Medüz şekliyle, bir an parlayıp geçen ışıltılar içinde göründüğünden de söz etmektedir. Onun yüzünü görenin vay hâline. Görmek ölmekle bir.

Gece olup da develer ve kadınlar uyuyunca, göçebe erkekler, çadırlarından birbirlerine bunları anlatmaktaydılar. Hakikat şuydu ki, Serbal'deki mağaraya, sadece, Yetro'nun inisiyeleri arasında en cüretkâr olanları çıkmaktaydı; onlar orada, çoğu kez, günlerce kalıp oruç tutmakta ve ibadet etmekteydiler. İdume'nin bilgeleri ilhama orada nail olmuşlardı. Orası, geçmişin derinliklerine gömülü zamanlardan beri **doğa üstü rüyetlere ve Elohimler'e, yani ışıklı varlıklara mahsus bir yerdi.** Ne bir rahip, ne de bir avcı oraya hac için kimseyi götürmeye rıza göstererneıniştir.

Ama Musa oraya, Horeb Vadisi kanalıyla gözünü kırpmadan çıkmıştı. Ölüm vadisini ve onun taş kaosunu büyük bir cesaretle katetmişti. Her beşerî işte olduğu gibi, inisiyasyonda da, alçakgönüllülük ve gurur dönemleri vardır. Kutsal dağın basamaklarını tırmanıp tepeye ulaştığında Musa gururlanmıştı, zira oraya beşerî gücüyle varmıştı ya. Çoktandır yüce Varlık'la vahdaniyet içinde bulunduğunu hissetmekteydi. Koyu erguvan renkli güneş, volkanik Sina Dağı'nın üzerinde yavaş yavaş ufka doğru yaklaştığı ve menekşe rengi gölgeler vadiye doğru yürüdüğü sırada, Musa, giriş deliği cılız bir sakızağacı tarafından engellenmiş olan bir mağaranın önüne varmıştı. Tam içeriye girmeye hazırlandığı anda kendini birden **göz kamaştırıcı bir ışığın** içinde buluvermişti. Sanki bastığı toprak yanmaktaydı; granit dağlar da âdeta alevden bir deniz hâline dönüşüvermişti. Mağaranın girişinde, insanı kör edecek kadar güçlü bir görüntü gözlerini dikmiş Musa'ya bakmakta ve elindeki keskin kılıçla yolunu kesmekteydi. Musa, yıldırımla çarpılmışçasına yüzükoyun

yere düşmüş ve böylece tüm **gururu** kırılmıştı. Meleğin bakışı onun ta içine kadar işlemişti. **Eşyanın derunî anlamını sezmeyi mümkün kılan özel bir ruh hâli vardır** ya, Musa işte öyle bir hâl içine düşmüş ve bu varlığın, kendisine müthiş şeyler yaptıracağını gönül gözüyle görmüş ve anlamıştı. **Vazifeden kaçmayı** ve sefil bir sürüngen gibi toprağa dönmeyi bile düşünmüştü.

Fakat meçhul bir ses ona: "Musa! Musa!" demiş, o da: "Efendim" diye karşılık vermişti.

Aynı ses sözlerine şöyle devam etmişti:

–Buraya sakın yaklaşma. Ayaklarından pabuçlarını çıkar. Zira üzerinde durduğun yer kutsal bir yerdir.

Musa, elleriyle yüzünü saklamıştı. Meleği tekrar görmekten ve göz göze gelmekten korkmaktaydı.

Ve Melek söze devamla şunları söylemişti:

–Benim karşımda bile titriyorsun, bir de kalkmış Elohim'i arıyorsun?

–Kimsin sen?

–Elohim'in bir ışını, bir güneş meleği, var Olan'ın ve var olmaya devam edecek Olan'ın bir elçisiyim.

–Emrin nedir?

–İsrail oğullarına şunu söyleyeceksin: Sizi köle hayatı yaşadığınız ülkeden çıkarayım diye beni size elçi olarak, Ezelî-Ebedî Olan, atalarımızın Tanrısı, İbrahim'in, İshak'ın ve Yakup'un Tanrısı yolladı.

Bunun üzerine Musa şöyle yakınmıştı:

–Ben kimim ki İsrail oğullarını Mısır'dan çıkarabileyim?

–Haydi, hep seninle olacağım. **Elohim'in ateşini gönlüne, kelâmını da dudaklarına yerleştireceğim.** Kırk yıldır onun özlemiyle yanıp tutuşuyorsun. Sesin ta ona kadar ulaştı. İşte, seni onun namına sarıp sarmalıyorum. Elohim'in oğlu, bundan böyle hep bana ait olacaksın.

Bu sözden cesaret alan Musa şöyle haykırmıştı:

–Bana Elohim'i göster! O'nun canlı ateşini göreyim!

Başını kaldırdığında ortada ne ateş denizi kalmıştı, ne de Melek. Güneş, sönmüş Sina volkanlarının üzerine inmiş; Horeb Vadisi'ni bir ölüm sessizliği kaplamış ve göklerden geliyormuş izlenimi veren ve sonsuzluklarda eriyip giden bir ses şu sözü söylemeye başlamıştı: "Ben, Ben Olanım."

Musa bu tecelli (rüyet) den bitkin bir hâlde çıkmıştı. Bir an, **esîrin ateşiyle** vücudunun yanıp kül olduğunu sanmıştı. Ama zihni daha da güçlenmişti. Yetro Mabedi'ne döndüğünde artık vazifeye hazır bir hâl içindeydi. Canlanıp şekil bulmuş olan düşüncesi, onun önünde, tıpkı o kılıçlı Melek gibi yürümeye başlamıştı bile.

V

ÇIKIŞ - ÇÖL - SİHİR VE TEÜRJİ

MUSA'NIN çalışma plânı, bir insanın hiç bir zaman anlayıp kavrayamıyacağı kadar olağandışı ve cüretkâr nitelikli bir plândı. Bir halkı, Mısır gibi kudretli bir ulusun boyunduruğundan kurtarıp, ona, daha üstün silâhlarla mücehhez düşman toplulukların işgalindeki bir ülkeyi işgal ettirmek, onu on yıl, yirmi yıl veya kırk yıl boyunca çölde sürüklemek, onu susuzlukla ve açlıkla bitkin düşürmek; onu, parça parça etmeye hazır Hetitler'in ve Amalekiler'in okları altında soylu bir at gibi hırpalayıp tedirgin etmek; onu, **o putatapar ulusların orta yerinde kutsal emanet çadırıyla birlikte tecrit etmek, ona tektanrıcılığı ateşten bir cop kullanarak zorla kabul ettirmek, ona bir ve tek tanrı korku ve saygısını telkin etmek ve bu işi, onu bünyesinde dile getirecek, on ulusal sembolü, tüm özlemlerinin amacı ve var oluş nedeni yapacak seviyeye vardırmak**. Musa'nın duyulmadık işitilmedik eseri, mesaisi bu olmuştur işte.

Çıkış, peygamber ile birlikte İsrail'in belli başlı liderleri ve Yetro tarafından çok önceleri tasarlanmış ve hazırlanmıştı. Plânını yürürlüğe koymak üzere Musa, eski sınıf arkadaşı iken daha sonra firavun olmuş olan Meneftah'ın, Libya kralı tarafından sürdürülen istilâ harekâtını püskürtmeye çalıştığı bir anı seçmişti. Batı cep-

hesi tamamen meşgul hâlde bulunan Mısır ordusu İbraniler'e egemen olamamış ve böylece göç sessiz sedasız cereyan etmişti.

Ve Beni - İsrail yürüyüşe geçmişti. Çadırlarını develerin sırtına yüklemiş ve sürülerini peşine takmış olan bu uzun kervanlar dizisi, Kızıldeniz'i, çevresinden dolanarak geçmeye hazırlanmıştı. O sırada mevcutları birkaç bin kişiydi. Ama kısa zaman sonra, Tevrat'ın deyimiyle, **"her türlü insan" ın katılmasıyla,** yani dilediği gibi yoğurup adam etmek üzere kendilerini çağırmakta olan çöl peygamberinin cezbesine kapılarak âdeta büyülenmiş olan **Kenânlılar'ın, Edomlular'ın, Araplar'ın ve her türden Samîler'in katılmasıyla** kervan mevcudu çabucak artıvermişti. Bu kalabalığın çekirdeğini, dürüst, fakat haşin, inatçı ve asî mizaçlı Beni – İsrail teşkil etmekteydi. **Hagar'ı,** yani şefleri onlara bir ve tek Tanrı dinini öğretmişti. Bu din, onların nazarında yüksek bir ata erkil gelenek teşkil etmekteydi. Ama bu ilkel ve haşin tabiatlı insanlar için tektanrıcılık, daha iyi ve fakat bir kaybolup bir görünür anlamda bir şey olmaktan öte geçemiyordu. Ayranları bir kabarmaya görsün, insan için pek doğal bir şey olan o çoktanrıcılık eğilimleri derhal nüksedivermekteydi. O zaman da hemen, Musa'nın çok şiddetli yasalarla önlemeye çalıştığı yollara sapıp kendilerini halka özgü boş inançlara, büyücülüğe ve de Mısır ve Fenike gibi komşu halkların putperestçe uygulamalarına teslim edivermekteydiler.

Bu halka kumanda eden peygamberin çevresinde, inisiyasyon kardeşi Harun ile İsrail'de dişil inisiyasyonu temsil eden kâhine Miryam'ın (Marie) başkanlık ettiği bir rahipler grubu vardı. Bu grup ruhban takımını teşkil etmekteydi. Ieve peygamberinin yakın çevresi, bunlarla birlikte yetmiş seçkin şeften veya lâik inisiyeden oluş-

maktaydı; bu kişilere peygamber, gizli doktrinini ve şifahî bilgilerini ifşa etmekte, güç ve yeteneklerinin bir bölümünü onlara nakletmekte ve bazen de onları vahiylerine ve rüyetlerine iştirak ettirmekteydi.

Bu grubun tam ortasında altından yapılma Kutsal Emanet Sandığı yer almaktaydı; bu tertibatı, Mısır mabetlerindeki geleneklerden mülhem olarak almıştı; oralarda da teürjik eserler böyle sandıklarda muhafaza edilmekteydi; ama o, bu sandığı kendi kişisel amaçlarına uygun bir biçimde imal ettirmişti. İsrail'in Kutsal Emanet Sandığı, sfenksleri andırır biçimde olan ve Hezekiel'in rüyasındaki dört sembolik hayvana benzeyen dört Kerubî deseniyle süslenmişti. Birisinin başı aslan başı, diğerininki öküz başı, üçüncününki kartal başı, sonuncununki de insan başı görünümündeydi. Bunlar, dört evrensel unsuru, yani toprağı, suyu, havayı ve ateşi temsil etmekteydiler; ilâhî dörtlü ifadenin harfleriyle dört âlem de yine bu tarzda tasvir edilmekteydi. Bu Kerubîler, kanatlarıyla, sandığın üstündeki altın masayı gizlemekteydiler.

Bu sandık daha sonraları, Osiris rahibinin yüksek maji yoluyla meydana getireceği elektriksel ve ışıklı fenomenlere araçlık edecektir; efsaneler içinde kaba kılıklara sokulmuş olan bu fenomenler, ileriki zamanlarda, Tevrat'taki öykülere hayat verecektir. Kutsal Emanet Sandığı, ayrıca, Musa tarafından Mısır hiyeroglifleriyle kaleme alınmış olan **Sefer Bereşit** ile peygamberin, Tevrat'da **sopa** diye anılan sihirli asasını muhafaza etmekteydi. Daha sonraki zamanlarda bu sandığa ittifak kitabı da, yani Sina yasası da konacak ve bu sandığı Musa, Elohim'in tahtı diye adlandıracaktır; çünkü o, kutsal bilgi geleneği, İsrail misyonunu ve Ieve'nin düşüncesini içermekte olacaktır.

Musa, halkını nasıl bir **politik** yapıya kavuşturmuş-

tu? Çıkışın en ilginç pasajlarından birini bu açıdan ele almak yararlı olacaktır. Bu pasaj, Musa'nın zayıf yanını, rahiplere özgü gurura meylini ve Etiyopyalı inisiyatörü tarafından da önlenmeye çalışılmış olan teokratik zorbalığını ortaya koyacak kadar gerçekçi bir pasajdır.

"Ve vaki oldu ki, Musa ertesi gün kavime hükmetmek için oturdu; ve kavim sabahtan akşama kadar Musa'nın etrafında durmakta idi. Ve Musa'nın kaynatası kavim için onun yaptığı her şeyi görünce dedi: Kavime yaptığın bu şey nedir? Niçin yalnız sen oturuyorsun ve bütün kavim senin etrafında sabahtan akşama kadar duruyor? Ve Musa kaynatasına dedi: Çünkü kavim Tanrı'dan sormak için bana geliyor; ne vakit bir meseleleri olursa, bana gelirler; ve adamla komşusu arasında hükmederim ve Tanrı'nın kanunlarını ve şeriatlerini onlara bildiririm. Ve Musa'nın kaynatası ona dedi: Yaptığın bu şey iyi değildir. Hem sen ve hem de seninle beraber olan bu kavim, mutlaka zayıf düşersiniz; çünkü bu iş sana çok ağırdır; onu yalnız başına yapamazsın. Şimdi sözümü dinle, sana öğüt vereyim ve Tanrı seninle beraber olsun: Sen kavim için Tanrı'nın önünde ol ve meseleleri Tanrı'ya sen götür; ve kanunları ve şeriatleri onlara öğretirsin ve yürüyecekleri yolu ve yapacakları işi onlara gösterirsin. Ve sen bütün kavmin arasından, Tanrı'dan korkar kabiliyetli adamları, kötü kazançtan nefret eder hakikat adamlarını hazırla; ve bunları binlerin reisleri, yüzlerin reisleri, ellilerin reisleri, ve onların reisleri olarak onların üzerine koy; ve her vakit kavime hükmetsinler; ve vaki olacak ki, her büyük meseleyi sana getirecekler; fakat her küçük meseleye kendileri hükmedecekler; ve sana daha kolay olacaktır ve onlar yükü seninle beraber taşıyacaklar. Eğer bu şeyi yaparsan, Tanrı da sana emrederse, o zaman dayanabilirsin ve hem bütün bu kavim de selâmetle ye-

rine gider. Ve Musa kaynatasının sözünü dinleyip dediği her şeyi yaptı." **(25)**

Bu pasajdan şu sonuç çıkmaktadır ki, İsrail'in Musa tarafından tesis edilmiş olan yapısında icra yetkisi, adlî yetkinin bir süduru olarak telâkki edilmekte ve ruhban otoritesinin kontrolüne tabi tutulmaktaydı.Yetro'nun akılcı öğüdü üzerine Musa'nın, haleflerine vasiyet ettiği **yönetim biçimi** bu olmuştu. Nitekim yönetim, Şaul tarafından zorbalıkla ele geçirilinceye kadar, Hâkimler döneminde de aynı olmuştu, Yeşu'dan İsmail'e kadarki dönemde de. Krallar döneminde ise, gücünü yitirmiş bulunan rahiplik kurumu Musa'nın gerçek geleneğini de yitirmeye başlamıştı; bu gelenek ancak peygamberler döneminde hayatını idame ettirebilmişti.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, Musa, bir yurtsever değil, tüm insanlığın geleceğini amaçlayan bir **hak eğiticisi** olmuştur. **Onun nazarında İsrail, araçtan başka bir şey değildi, onun hedefi, evrensel dini tesis etmekti** ve göçebe insanlardan bıkmış olarak ilerilere bakmaktaydı. Mısır'ı terkten ölümüne kadarki süreyi kapsayan tarih dilimi, peygamber ile halkı arasındaki bir **düello** şeklinde geçmişti.

Musa, İsrail aşiretlerini önce, çorak çöldeki Sina'ya, yani tüm Samîlerce Elohim'e tahsis edilmiş olan ve vahye nail olurken kendisine de sahnelik etmiş bulunan dağın önlerine götürmüştü. Meleği tarafından fethedildiği o yerde, peygamber de halkını fethetmek ve onun alnına Ieve'nin mührünü basmak istemişti: Bu mühür, manevî yasanın kudretli özeti ve de kutsal sandıktaki hermetik kitapta muhafaza edilen aşkın (müteal) hakikatin tamamlayıcısı mahiyetindeki **on emirdi.**

Peygamberle halkı arasında cereyan etmiş olan bu ilk diyalog kadar trajik bir olay daha görülmemiştir. Bu

diyalog sırasında İsrail'in çürümüş teninde dağlama izi bırakmış olan nice acayip, nice kanlı, nice korkunç sahneler cereyan etmişti. Tevrat efsanesindeki abartıların arasında bu muhtemel olayların gerçekliğini saptamak pekâlâ mümkündür.

Aşiretlerin kalburüstü takımı, Serbal Kayalıkları'na çıkan vahşi bir boğazın girişindeki Faran Yaylası'nda kamp kurmuştu. Bu taşlık, kayalık arazi, Sina'nın tehditkâr bakışları altında yer almaktaydı. Bu meclisin karşısına gelmiş olan Musa, büyük bir ciddiyetle, Elohim'e danışmak üzere dağa çıkacağını ve taştan bir levhanın üzerine yazılı yasayı alıp getireceğini söylemiş; bu süre zarfında da halkın **uyanık kalmasını, oruç tutmasını** ve kendisini iffet ve ibadet içinde beklemesini emretmişti. Özel çadır (tabernacle) içinde yer alan Kutsal Emanet Sandığı'nı ise kavmin **yetmiş İhtiyarına** emanet etmiş, sonra da sadık müridi Yeşu ile birlikte boğaza dalıp gözden kaybolmuştu.

Günler günleri kovalamıştı, ama Musa hâlâ daha görünürlerde yoktu. Bunun üzerine halkta önce bir endişe başgöstermiş, ardından da mırıldanmalar başlamıştı: "Bizi bu korkunç çölün ortasına getirip Amalekîler'in oklarına hedef etmenin ne âlemi vardı? Musa bizi sözde Kenân ülkesine götürecekti de bala, kaymağa gark edecekti, oysa neredeyse açlıktan öleceğiz. Mısır'da geçirdiğimiz köle hayatı, bu sefil hayattan kat kat üstündü. Orada yediğimiz tabaklar dolusu etleri yine buluruz inşallah! Musa'nın Tanrısı gerçek Tanrı'ysa öyle olduğunu ispatlasın, tüm düşmanlarını darmadağın etsin ve bizi tez zamanda vaadedilen toprağa ulaştırsın bakalım." Bu mırıltılar gitgide büyümüş, derken isyana dönüşmüş ve reisleri de içine almıştı.

Çok geçmeden, bu huzursuz insanların arasına bir

de, aralarında fısıldaşarak ve mırıldanarak konuşan bir grup kadın katılmıştı. Bunlar, İsrail ile ittifak hâlinde bulunan bazı Edomlu reislerin metresleri veya hizmetçileri olan siyah derili, kıvrak vücutlu ve etli butlu Moablı kızlardı. Astarot rahibesi oldukları ve bir zamanlar, anayurtlarındaki kutsal ormanlarda tanrıça adına şenlik düzenledikleri hemen hatırlarına gelivermişti. Erkekleri tavlayıp onlar üzerinde tekrar egemenlik kurmanın tam zamanıydı. Toprağın derinliklerinden çıkarak güneşin altında yanarlı dönerli renklerini ışıldatarak süzülen süslü yılanlar gibi altınlarla, göz alıcı giysilerle bezenmiş ve yanaklarında güller açmış bir hâlde ortaya çıkışlarının nedeni buydu işte. Derhal isyancıların arasına dalıp gözlerini onların gözlerine dikmişler, onları sıra sıra bilezik dolu kollarıyla sarıp sarmalamışlar ve kulaklarına yaldızlı sözler fısıldamışlardı: "Bütün bu olan bitenlerden sonra, bu Mısırlı rahip ile Tanrısı da kim oluyormuş? Sina'da ölüp gidecektir muhakkak. Refalar (dev) onu uçuruma fırlatacaktır. Kavimleri Kenân ülkesine o götürmeyecek. İsrail Oğullarına, Moab Tanrılarından, yani Belfegor'dan ve Astarot'tan yardım dilemek yaraşır! Onlar, gözle görülen ve mucize yaratan tanrılardır! Sizi Kenân ülkesine onlar götürecek!" Moablı kadınların sözüne kanmış olan bu dikkafalı herifler, üstelik bir de birbirlerini tahrik etmişlerdi; her tarafta şu söz işitilir olmuştu: "Harun, bize önümüzde yürüyecek tanrılar yap; zira, bizi Mısır'dan çıkarmış olan Musa'nın başına bir şey gelmiş olabilir."

Harun, kalabalığı yatıştıracağım diye boşuna uğraşmıştı. Moablı kızlar, Fenikeli rahipleri çağırmışlar, onlar da beraberlerinde Astarot'un ağaçtan bir heykelini getirip taştan bir sunağın üstüne oturtmuşlardı. İsyancılar, ölümle tehdit ederek, Harun'u, altından bir buzağı

imal etmeye zorlamışlardı; buzağı formu, Belfegor'un görünümlerinden biriydi. Bu yabancı tanrılar onuruna boğalar ve koçlar kurban edilmiş, ardından sofralar kurulmuş ve yenilmiş içilmiştir; bir yandan da, Moablı kızların rehberliği altında ve de kadınların çaldığı nebel, kinor ve darbuka eşliğinde, putların çevresinde sefih bir anlamda dans edilmişti.

Musa tarafından tefrik edilip kutsal sandığı korumakla görevlendirilmiş olan yetmiş İhtiyarın yakarmaları da, azarları da bir işe yaramamıştı. Tüm çabalarına rağmen kargaşa alıp yürümüştü. Bunun üzerine onlar da başlarına birer torba geçirip yere oturmuşlar ve gözleri kutsal sandıkta olduğu hâlde beklemeye başlamışlardı. Vahşiyane sesleri, şehvet ifadeli şarkıları, lânetli varlıklara yakarışlarını içleri sızlaya sızlaya dinlemişlerdi. Bu kavmin, Tanrısı'na isyan edişini ve bunu yaparken de sergilediği kudurganlığı ibretle ve dehşet içinde seyretmişlerdi. Musa dönmediği takdirde Sandık, Kitap ve İsrail ne olacaktı acaba?

Ama Musa yine de geri dönmüştü. Ve beraberinde de, Elohim Tepesi'nde **tek başına geçirdiği** sürenin ve içine gömüldüğü **murakabenin** (içe dalış) **ürünü olan** taş levhalar **(26)** üzerine yazılı Yasa'yı getirmişti. Kampa dalar dalmaz, kavminin, Astarot ve Belfegor'un çevresindeki curcunalı eğlentisi ile yüz yüze gelmişti. **Osiris rahibi iken Elohim'in peygamberi olmuş olan Musa** anîden ortaya çıkıverince danslar birden durmuş, yabancı rahipler sağa sola kaçışmış, asîler de şaşkınlıktan öyle donakalmışlardı. Musa'nın öfkesi, her şeyi kasıp kavuran bir yangın ateşi gibi çoşmuştu. Bu öfkeyle taştan masaları kırıp atmıştı; herkes, Tanrı'nın onda celâl sıfatıyla tecelli ettiğini ve bu hâliyle kavmin tümünü kırıp geçireceğini düşünmüştü.

İsrail tir tir titremekteydi; isyancılara gelince, gerçi onlar da korku içindeydiler, ama peygambere yine de kin dolu gözlerle bakmaktan geri durmamaktaydılar. Peygamberin tereddüt ifadeli bir tek jesti bile, anarşi canavarının, bin başıyla birlikte birden dikilivermesine ve Kutsal Emanet Sandığı'yla birlikte peygamberin de, görüş ve fikirlerinin de taş yağmuru altında yerle bir olmasına yetecekti. Fakat Musa, karşılarında, dimdik ayaktaydı; **kendisini sarıp sarmalayarak koruyan gizli güçlerin desteği altında dağ gibi kımıldamadan durmaktaydı. O anda, yetmiş seçilmişin ruhunu kendi seviyesine çıkarmanın ve onlar vasıtasıyla da halkı yüceltmenin gereğini şiddetle hissetmişti.** Ardından da, kendi iç âleminin ve de göklerin derinliklerindeki Elohim-Ieve'ye, yani eril Varlığa, veya başka deyişle, **Ateş-Prensip'e içini dökmüştü.**

–Yetmişler yanıma gelsin, diye haykırmıştı. Kutsal Sandığı alıp gelsinler, birlikte Tanrı dağına çıkacağız. Halk ise burada kalıp titresin ve beni beklesin. Dönünce onlara Elohim'in hükmünü tebliğ edeceğim.

Levililer, örtülere sarılı sandığı çadırıyla birlikte kaptıkları gibi peygamberin peşine takılmışlardı; az sonra da Sina'ya giden dar boğazda gözden kaybolmuşlardı. En çok kim titremekteydi acaba? Ne ile karşı karşıya geleceklerini bilemeyen Levililer mi, yoksa kafalarının üzerine, Musa'nın, görünmez bir kılıç gibi astığı ceza tehdidi altındaki halk mı?

Ah! Şu Osiris rahibinin, başımıza iş açan, bizi zora koşan şu peygamberin müthiş pençelerinden bir kurtulabilsek, diye mırıldanmaktaydı isyancılar. Kamp mevcudunun yarısı, palas pandıras çadırlarını söküp develere yüklemiş, kaçmaya hazırlanmıştı. Ama güpegündüz, ortalık birden kararıvermiş ve göğü bir **toz bulutu** kap-

layıvermişti; Kızıldeniz istikametinden sert bir rüzgâr esmeye başlamış, çöl uçuk bir pas rengine boyanmış ve Sina Dağı'nın gerilerine bulutlar yığılmıştı. Ardından da gökyüzü simsiyah bir renge bürünmüştü. Rüzgâr, kum dalgaları oluşturarak coşmuş da coşmuş, şimşekler çaknış ve Sina'yı sarıp sarmalayan bulutlardan, seller hâlinde yağmur boşalmıştı. Derken yıldırımlar düşmeye ve çevreyi aydınlatmaya başlamış; gümbürtüleri, birbirlerini izler patlamalar ve korkunç çatırdamalar hâlinde kampın üzerine çullanmıştı. Halk, bütün bu olan bitenlerin, Musa'nın müracaat ettiği Elohim'in öfkesinden kaynaklandığını pekâlâ bilmekteydi. Moablı kızlar kaçmış, putlar tepetaklak olmuş, reisler secdeye varmış, çocuklar ve kadınlar da develerin karınlarının altına saklanmıştı. Bu korkunç durum tam bir gün,bir gece sürmüştü. Çadırlara yıldırım isabet etmiş, insanları ve hayvanları öldürmüştü, ama gök gürültüleri hâlâ daha devam etmekteydi.

Ertesi gün akşama doğru fırtına yatışmıştı,ama Sina hâlâ daha bulutlarla kaplıydı ve gök hâlâ daha siyahtı. Tam bu sırada, başlarında Musa olduğu hâlde yetmişler zuhur etmiş ve kampa dalmışlardı. Alacakaranlığın ölgün ışığında, peygamberin ve yetmiş seçkinin **çehreleri doğa üstü bir ışık saçmaktaydı;** sanki yukarılara ait harika ve yüce bir ışığı yüzlerinden etrafa yansıtıyor gibiydiler. Kutsal sandığın üzerinde de, ateş kanatlı Kerubiler'in üzerinde de, fosforlu bir sütunu andıran elektriksel bir parıltı salınıp durmaktaydı. Bu harika manzaranın karşısında ihtiyar, genç, kadın, erkek demeden herkes yerlere kapanıp secdeye varmıştı.

–Tanrı'ya inananlar yanıma gelsin, diye haykırmıştı Musa.

İsrailli reislerin dörtte üçü derhal Musa'nın çevresinde toplanmıştı; isyancılar ise çadırlarına gizlenmiş-

lerdi. Az sonra Musa ileri doğru birkaç adım atarak isyanın elebaşıları ile Astarot rahibelerinin **kılıçtan geçirilmesini** emretmişti; böylece, Sina yasasına ve ilk emrine ilişkin hatıra, hafızalara iyice kazınsın istemişti. "Seni Mısır diyarından, esaret evinden çıkaran Tanrın Yehova, ben'im. Karşımda başka ilâhların olmayacaktır. Kendin için oyma put, yukarıda göklerde olanın, yahut aşağıda yerde olanın, yahut yerin altında sularda olanın hiç suretini yapmayacaksın."

Musa, halkına, yasasını ve dinini işte bu **dehşet ve sır karışımı** sayesinde kabul ettirmişti. Yehova (Ieve) fikrini onların ruhuna ateşten harfler hâlinde nakşetmek gerekiyordu; ve bu acımasız tedbirlere başvurmasaydı, tektanrıcılık, Fenike ve Babil'e özgü o istilâcı çoktanrıcılığa hiç bir zaman galebe çalamayacaktı.

Sina'da yetmişler ne görmüştü acaba? Tesniye'de (XXXIII,2), Sina'da tecelli etmiş olan muazzam bir rüyetten ve Yehova'nın ışığındaki kasırganın orta yerinde zuhur etmiş olan **binlerce kutsal çehreden** söz edilmektedir. Kadim devirlerdeki **bilgeler**, Aryalar'ın, Hint'in, İran'ın ve Mısır'ın kadim **inisiyeleri**, yani **Tanrı ülkesi olan Asya'nın tüm asil evlâtları hep birlikte gelip Musa'ya destek olmadılar ve onun yardımcılarının şuur ve vicdanları üzerinde kesin sonuçlu bir baskı uygulamadılar mı dersiniz? İnsanlığın üzerine titreyen ruhsal güçler her zaman için yardıma hazır durumda bulunmaktadırlar, ama bizi onlardan ayıran perde, ancak, çok önemli zamanlarda ve ender görülen seçkin varlıkların yüzsuyu hürmetine kaldırılmaktadır.** Her ne olursa olsun, Musa, yetmişleri ilâhî ateşle ve kendi öz iradesinin enerjisiyle sarıp sarmalamıştı. Ve böylece bu **yetmiş insan,** Süleyman'ınkinden önce teşekkül etmiş ilk **canlı mabet,** ilk **yürüyen mabet** olarak, Tanrı'nın nuru demek olan İsrail'in kalbi olarak ta-

rihe geçmişti.

Sina'da cereyan etmiş olan sahneler ile **isyancıların topluca kılıçtan geçirilişi** sayesinde, Musa, göçebe Samîler üzerinde kesin bir otorite kurmuş ve onları çelik pençelerinin içine almıştı. Kenân ülkesine doğru sürdürülmüş olan yürüyüş sırasında, yeni kuvvet gösterilerini gerektiren yukarıdakine benzer sahneler yine cereyan etmişti. **Muhammed gibi Musa da, aynı anda hem bir peygamber dehası, hem de bir muharip ve bir toplumsal düzen kurucu dehası sergilemişti.** Bezginliklerle, iftiralarla ve komplolarla savaşmak zorunda da kalmıştı. Halk ayaklanmasının ardından, kendi rollerini Musa'nınkiyle bir tutmaya kalkışmış olan ve kendilerini Yehova'dan **dolaysız vahiy alan** kimeseler olarak ilân etmeye yeltenmiş bulunan Levili rahiplerin burunlarını yere sürtmüş; peygamberi alaşağı edip yerine bir kral geçirmek üzere halkı ayaklanmaya teşvik etmiş olan Korah, Datan ve Abiram gibi bazı ihtiras sahibi reislerin komplolarını ortaya çıkarmış ve onları yerin dibine batırmıştı; bu sinsi tasarı, İsrailliler tarafından ileriki bir zamanda, İsmail'in tüm direnmelerine rağmen, Şaul vasıtasıyla gerçekleştirilecektir. Bu mücadelede, Musa, manevî varlığının baskısı altında debelenmekte olan ve ona ister istemez katlanmakta bulunan halkına karşı bazen öfkeyle, bazen merhametle, bazen baba şefkatiyle davranmış, bazen de ona aslanlar gibi kükremişti. Bu davranış biçiminin yankılarına, peygamber ile Tanrısı arasındaki diyalogları içeren Tevrat mesellerinde pek sık rastlanmaktadır; bu diyaloglar, okuyanın üzerinde, sanki onun şuurunun derinliklerinde cereyan etmiş diyaloglarmış gibi bir izlenim uyandırmaktadır.

Pentatök incelendiğinde, Musa'nın, tüm engelleri, akıl almaz mucizeler yardımıyla aşıp geçtiğine tanık

olunmaktadır. Onun **kişisel** Tanrısı'ymış gibi telâkki edilen Yehova âdeta her an onun bir işaretine bakar durumda beklemektedir. **Kutsal Emanet Sandığı'nı barındıran toplanma çadırının (tabernacle) üzerinde, O, Tanrı'nın izzeti diye adlandırılan ışıl ışıl bir bulut hâlinde tecelli etmekteydi.** Oraya sadece Musa girebilmekteydi; oraya yaklaşan başka kimseler ise anında ölmekteydi. Kutsal sandığı koruyan bu **özel mekân,** Tevrat metninde, Yehova' nın ateşiyle şarj edilmiş olup insanları yıldırım gibi çarpan dev bir elektrik bataryası rolü oynamaktadır. Harun'un oğlu ile Korah ve Datan'ın iki yüz elli yandaşından ayrı olarak halktan tam **on dört bin kişi** hep bu yüzden ölmüştü. Musa, ayrıca, isyankâr üç reisi çadırlarıyla ve aileleriyle birlikte toprağa gömen, **oluş saati önceden belli bir zelzele bile yaratmıştı.** Bu son öykü, korkunç ve görkemli bir biçimde dile getirilmiştir. Fakat öyle abartılmış ve öyle efsanevî bir havaya büründürülmüştür ki, gerçekliğini tartışmak, bu bakımdan çocukça bir iş olur. Bu öykülere egzotik bir nitelik kazandıran husus, Yehova'nın oynadığı **tezkızar ve değişken Tanrı rolüdür. Gerçi Musa, bağışlayıcılığı ve bilgeliği temsil etmektedir ama Yehova her an öfkelenmeye ve yakıp yıkmaya hazırdır.** Böylesine çocukça ve ulûhiyete böylesine zıt bir kavram, bir Osiris inisiyesinin (Musa'nın) vicdanına, İsa'nın vicdanına ters düştüğünden daha az ters düşecek değildi tabiî.

Ama bu dev abartılar yine de, Musa'nın majik güç ve yeteneklerinden kaynaklanmış olan ve de kadim mabet geleneğinde pekâlâ benzerleri görülebilen bazı fenomenlerden ileri gelmekteydi. Musa'nın sözde mucizelerini, akılcı bir teozofi ve okült bilimin gün ışığına çıkarılmış hususları açısından ele alıp irdelemenin tam sırasıdır şimdi. Kudretli inisiyelerin iradeleri vasıtasıyla çeşitli

görünümler altında fenomen üretme marifeti, eski çağ tarafından sadece Musa'ya atfedilmiş olan bir marifet değildir. Kalde geleneği majların , Yunan ve Roma geleneği ise bazı Jüpiter ve Apollon rahiplerinin de bu güce sahip olduklarından söz etmektedir. **(27)** Böylesi durumlarda fenomenler **elektrik kökenli türden olmaktadır.** Fakat, **dünya atmosferindeki elektrik, her yerde yayınık hâlde bulunan ve seçkin inisiyelerce cezbedilebilen, yoğunlaştırılabilen ve yansıtılabilen daha süptil ve daha evrensel nitelikli bir güç tarafından harekete geçirilebilmektedir.** Bu gücü brahmanlar **akaşa** diye, Kalde majları **ateş prensip** diye, Ortaçağın kabalistleri de **büyük majik etken** diye adlandırmaktaydılar. Bu güç, modern bilim tarafından herhalde **esîrî güç** diye adlandırılabilecektir. Söz konusu güç, doğrudan cezbedilebildiği gibi, atmosferimizin her yanında mebzul miktarda mevcut bulunan ve majların iradeleri tarafından denetim altına alınabilen şuurlu veya yarı şuuurlu etkenler (agent) aracılığıyla da cezbedilebilmektedir. Bu teorinin, evrene ilişkin akılcı bir görüşe zıt düşer bir yanı yoktur ve hatta bir yığın fenomenin açıklanmasında zorunludur bile; yoksa bunların, başka türlü açıklanmaları mümkün değildir. Şunu da ilâve edelim ki, bu fenomenler, şaşmaz değişmez nitelikli yasalar tarafından yönetilip yönlendirilmekte ve daima da **inisiyenin entelektüel, moral ve manyetik gücü ile** orantılı bir biçimde meydana gelmektedirler.

Akla ve felsefeye ters düşecek bir şey varsa, o da, ilk sebebin, yani Yaradan'ın herhangi bir yaratılmış tarafından harekete geçirilebileceğini iddia etmeye kalkışmaktır; bu da, bireyin Yaradan ile özdeşleşmesi gibi abes bir görüşe yol açacaktır. Düşünce, dua, eylem veya vecd vasıtasıyla insan ancak **belli bir yüksekliğe** erişebilir. Yaradan, evrende faaliyetini, düşüncesinin ifadesi demek olan

şaşmaz-değişmez yasaları marifetiyle dolaylı bir tarzda ve hiyerarşik bir anlamda tecelli ettirir; zamanın ve mekânın sonsuzluğunda onu nisbî ve kısmî anlamda temsil eden ilâhî insanlığa ve dünya insanlığına ait unsurlar arasındaki ilişkilerde de aynı hiyerarşik yasal düzen işlemektedir.

Bu hususu ortaya koyduktan sonra, hâmi ruhî güçler tarafından desteklenmekte olan ve yetkin bir bilim sayesinde esirî gücü rahatça kullanabilen Musa'nın, Kutsal Emanet Sandığı'nı, **esîrî gücü cezbedip yoğunlaştıran, sonra da dışarı yansıtan bir cihaz gibi kullanmış ve bu yolla yıldırım gibi çarpar türden fenomenler meydana getirebilmiş olmasını pekâlâ muhtemel görmekteyiz.** Kendisini, rahiplerini ve özel görevlilerini esirî ateşten, onlara özel kokular sürdürmek ve keten, ipek elbiseler giydirmek suretiyle korumaktaydı. Gerçi bu fenomenler ender ve sınırlı bir anlamda cereyan etmişti; ama bunlar, rahiplere özgü efsanelerde pek abartılmıştır. Aslında Musa, böyle akışkan yansıtma yoluyla ancak birkaç isyankâr reisi veya birkaç itaatsiz Levili'yi öldürmüştür; bunu da, tüm halkı dehşete düşürmek ve mat etmek amacıyla yapmıştır.

VI

MUSA'NIN ÖLÜMÜ

MUSA, halkını Kenân ülkesine ulaştırdığında, eserinin artık kemale erme yoluna girdiğini hissetmişti. Ieve-Elohim, Sinalı Görücü (Musa) için ne anlam taşımaktaydı acaba? Yukarıdan aşağıya doğru evrenin tüm kürelerini sarıp sarmalayan ve görünen yerküre üzerinde semavî hiyerarşiler ve ezelî-ebedî hakikat suretinde tecelli etmiş olan bir ilâhî düzen. Hayır, o, tüm âlemlerde yankıları sezilen Tanrı'nın çehresini boşuna seyretmemişti. Kitap, Sandık'taydı ve Sandık da, Tanrı'nın canlı mabedi demek olan güçlü bir halkın koruması altındaydı. Dünya üzerinde bir ve tek Tanrı dininin temelleri atılmış durumdaydı; Ieve adı, İsrail'in şuur ve vicdanında alevden harfler hâlinde ışıldamaktaydı; asırlar, insanlığın her an değişebilen ruhunda dalgalanmaya devam edip gidecekti, ama Tanrı adını silmeye artık gücü yetmeyecekti.

Bu durumu anlayan Musa, Ölüm Meleği'ni çağırmıştı. Ardından da, Tanrı Ruhu'nu halefine aktarmak amacıyla, toplanma çadırının önünde, ellerini Yeşu'ya tatbik etmiş; daha sonra ise on iki İsrail aşiretinin kişiliğinde tüm insanlığı takdis etmiş ve yanına sadece Yeşu ile iki Levili alarak Nebo Tepesi'ne doğru yola çıkmıştı. Harun çoktan "babalarının, atalarının arasına" katılmıştı bile, Miryam da aynı yolu izlemişti. Şimdi ise sıra Musa'ya gel-

mişti.

İsrail kampı gerilerde kalıp gözden kaybolunca ve de kendisini Elohim'in huzurunda yapayalnız bulunca yüzlük Musa neler düşünmüştü acaba? Hurma diyarı olan Gilead ile Eriha arasındaki vadedilen toprağa bir göz gezdirdiğinde neler hissetmişti acaba? Bu ruh hâlini ustaca dile getirmiş olan gerçek bir şair ona şöyle haykırmaktadır:

"Ey Tanrım, kudret içinde ve tek başıma yaşadım,
Bırakın beni artık dünya uykusuna dalayım."

Bu güzel mısralar (A.de Vigny) , Musa'nın ruh hâlini, yüzlerce ilâhiyatçının yaptığından daha güzel yorumlamaktadır. Onun ruhu, dışa karşı kapalı durumda bulunan, fakat içinde yüce sırları saklayan ve de merkezinde, inisiyelerin tekrar diriliş mezarı diye adlandırdığı oyma taştan bir mezarı barındıran dev yapılı ve süssüz görünümlü Gize piramidine benzemekteydi. Merkezindeki eğik açılı bir kulvardan Kutup Yıldızı görülmekteydi. Anlaşılacağı üzere, künhüne vâkıf olunamaz nitelikli bir iç yapıya sahip bulunan bu varlık, kendi iç âleminin merkezinden, her şeyin nihaî hedefini rahat rahat görebilmekteydi.

Evet, yücelikten ileri gelme yalnızlığı, tüm kudretli varlıklar tanımışlar ve yaşamışlardır; ama Musa bu hâli, digerlerine kıyasla, daha ağır şartlar altında yaşamıştır, çünkü koymaya çalıştığı prensip daha da kesin ve daha da aşkın (transandan) nitelikliydi. Onun Tanrısı, en üstün dereceli eril prensipti, yani **arı Varlıktı, arı Ruhtu.** Bu prensibi, insanların kafalarına sokmak için dişil prensibe, yani Tabiat denen tanrıçaya, yani Havva'ya , yani Yerküre'nin ruhunda ve İnsanın gönlünde yaşamakta olan Kadın'a savaş açmak zorunda kalmıştı. Onu yok etmek için değil, fakat egemenlik altına almak, yola getirmek için bu mücadeleyi aralıksız ve acımasız bir şekilde

sürdürmüştü. Aralarında gizli bir ittifak bulunan Tabiat ile Kadın, onun karşısında tir tir titremişse, bunun şaşılacak bir yanı olabilir mi hiç? Onun göçüp gitmesine sevinmişler ve fırsat bu fırsat deyip hemen baş kaldırmışlarsa, bunun şaşılacak bir yanı olabilir mi hiç? Çorak Nebo Tepesi'ne doğru tırmanırken Görücü'nün (Musa'nın) kafasında muhakkak ki bu sorular dolaşıp durmaktaydı. İnsanlar onu sevemezdi, çünkü o sadece Tanrı'yı sevmekteydi. Bari eseri yaşıyacak mıydı? Halkı, onun misyonuna sadık kalacak mıydı? Ah, ölmek üzere olanlar ile peygamberlere özgü olan ve son dakikada tüm sırların örtüsünü aralayan şu trajik yetenek, şu kahredici durugörü yeteneği! Ne müthiş şeydir o! Bedenini terk etmekte olduğu sırada geleceğin korkunç realitesini görmüştü; İsrail'in ihanetlerini; tekrar başkaldıran anarşiyi; Hâkimler dönemini izleyen krallar dönemini; Tanrı'nın mabedini murdar eden kralların cinayetlerini; kitabının aslından saptırılışını; cahil ve ikiyüzlü rahiplerin elinde fikirlerinin çarpıtılışını ve yavanlaştırılışını; kralların dinden çıkışını; Yahuda'nın putatapar uluslarla kadın alış verişine girişini; arı geleneğin, yani kutsal doktrinin örtbas edilişini ve peygamberlerin, yani **canlı kelâm** sahiplerinin, çölün diplerinde zulme uğratılışını açık seçik bir şekilde bir bir görmüştü.

Nebo Tepesi'ndeki bir mağarada oturduğu sırada, Musa bütün bunları, kendi iç âleminde görmüştü. Ama ölüm, kanadını onun alnının üzerine germiş ve soğuk elini de kalbinin üzerine koymuştu bile. O sırada o aslan yüreği bir kez daha kükremek istemişti. Halkına karşı duyduğu öfkeyle, Elohim'in Yahuda ırkından intikam almasını dilemiş ve ağırlaşmış olan bir kolunu kaldırmıştı. Yanında bulunan Yeşu ile Levililer, ölmek üzere olan peygamberin ağzından şu sözlerin döküldüğüne tanık olup

dehşete düşmüşlerdi: "İsrail, Tanrısı'na ihanet etti, onun için göğün dört bir bucağına çil yavrusu gibi dağılsın!"

O sırada, Yeşu da, Levililer de mürşitlerine dehşet içinde bakmaktaydılar, vücudunda en ufak bir canlılık alâmeti bile mevcut değildi. Son sözü bir beddua olmuştu. Son nefesini o sözle birlikte mi vermişti acaba? Ama Musa son bir kez daha gözlerini açmış ve bu kez ise şu sözleri mırıldanmıştı: "İsrail'e dönün. Vakti saati gelince, Tanrı, kardeşlerinizin arasından benim gibi birini, karşınıza, peygamber olarak dikecek ve kelâmını onun ağzına koyacak; o da size Tanrı'nın emirlerini bildirecek."

"Ve vaki olacak ki, benim ismimle söyleyeceği sözlerimi dinlemeyecek olan adamdan ben arayacağım." (Tesniye, XVIII, 19)

Bu, kehanet ifadeli sözlerin hemen ardından da ruhunu teslim etmişti. Kendisine Sina'da görünmüş olan ateşten kılıçlı Güneş Meleği onu beklemekteydi. Az sonra onu alıp semavî İsis'in engin sinesine, yani Tanrı'nın Zevcesi olan o ışığın dalgaları arasına dalmıştı bile. Yerküresel bölgelerin çok uzaklarında yer alan ve **ihtişamları gitgide artan ruh âlemlerini** katetmişlerdi. Yolun sonunda Tanrı'nın Meleği ona, harika bir güzelliğe ve semavî bir letafete sahip bir ruh göstermişti; bu, öylesine ışıl ışıl ve öylesine baş döndürücü güzellikte bir ruhtu ki, Meleğin görkemi, onun yanında gölgeden farksız kalmaktaydı. O, elinde, adalet kılıcı değil, fedakârlık ve zafer nişanı olan bir hurma dalı tutmaktaydı. Musa, gündeme koyduğu eserini o varlığın kemale erdireceğini ve insanları, Ezelî-Ebedî Dişil'i kudreti vasıtasıyla İlâhî Bağışlayıcılık ve Aşk vasıtasıyla Baba'ya o varlığın sevk edeceğini hemen anlamıştı.

Yasa Koyucusu Musa'nın o anda Kurtarıcı İsa'nın huzurunda saygıyla eğilişinin sebebi budur işte.

AÇIKLAYICI NOTLAR:

(1): Ninos : *Ninova'nın efsanevî kurucusu ve Semiramis'in kocası olan kral.*

(2): Semiramis : *Asur'un ve Babil'in efsanevî kraliçesi.*

(3): R.M.Notu: *Hristiyanlık dini, doktrin olarak, Pavlus'un fikirlerine, tasavvur ve anlayışına göre şekil bulmuştur. İsa'nın gerçek fikirlerinden çok az bir kısmı doktrinde yer almıştır.*

(4): R.M.Notu: *Kitabın yayınlandığı zamanda ve E.Schuré'nin sağlığı süresince İsrail Devleti kurulmadığından, yazarın bilgisi şimdi yanlış sayılabilir.*

(5): *İbrim sözcüğü "öte tarafın, öte âlemin insanları: ırmağı geçmiş olanlar" anlamını taşımaktadır.*

(6): Molek: *Moloch da denilmekteydi. Kenânlılar'ın, kendisine insan kurban ettikleri tanrı.*

(7): Elohim: *Aynı anlamda olmak üzere Elelion ve Sébaoth sözcükleri de kullanılmaktadır.*
(R.M.Notu: Elohim, Eloha'nın çoğuludur ve tanrılar anlamındadır.)

(8): *Musa'nın, Mısırlı olarak ilk adı. (Manéthon)*

(9): *Tevrat'ta (Çıkış, II, 1-10) Musa, Firavun'un kızı tarafından Nil'in sazlıklarında bulunmuş Levi aşireti mensubu bir Yahudi olarak tanıtılmaktadır; çocuğun bir sepete konarak sazlıklara bırakılması, prensesi etkileyip merhamete getirmeyi ve böylece de çocuğu öldürülmekten kurtarmayı hedefleyen bir ana hilesiydi. Bugün anıtlardaki yazılar tarafından da onaylanmış olan Firavun hanedanlarına ilişkin bilgileri kendisine borçlu bulunduğumuz Manéethon ise, aksine, Musa'nın bir Osiris rahibi olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, bilgilerini aynı kaynaktan, yani Mısırlı rahiplerden*

sağlamış olan Strabon da bu ifadeyi teyit etmektedir. Burada Mısır kaynağı, Yahudi kaynağından daha büyük önem taşımaktadır. Zira Mısırlı rahiplerin, Yunanlılar'a ve Romalılar'a Musa'nın kendilerinden biri olduğunu söylemelerinde hiç bir çıkarları olamazdı, oysa millî duyguları ve gururları, Yahudiler'e, Musa'nın kendi kanlarından olduğunu söylemeyi emretmekteydi. Nitekim Tevrat'ta da Musa'nın Mısır'da yetiştiği ve hatta hükûmet tarafından Gosenli Yahudiler'e müşettiş olarak tayin edildiği bile zikredilmektedir. Mısır inisiyasyonu ile Musevi dini arasındaki o gizli bağıntının mevcudiyetini ortaya çıkaran çok önemli olgu budur işte. İskenderiyeli Clément ise, Musa'nın Mısır ilmine çok derin bir anlamda inisiye olmuş bulunduğunu ve bu nedenle de onun eserinin, bu ilme başvurulmadan anlaşılamayacağına inanmaktaydı.

(10): Tevrat, Çıkış, III, I.

(11): Çıkış'tan daha sonra (Sayılar, III,I) Harun ve Miryam, yani Musa'nın erkek ve kız kardeşi, Tevrat'a göre, ona, Etiyopyalı bir kadınla evlendiği için sitemde bulunmuşlardır. Demek ki Tsippora'nın babası bu ırka mensup bir insandı.

(12): Tevrat'ta (Çıkış II,16-20) konu edilen ve de bugüne efsane görünümü altında ve tamamen halk seviyesine indirgenmiş bir biçimde ulaşmış olan bu öykünün tümü gibi, Yetro'nun yedi kızının da sembolik bir anlamı vardır. **Büyük bir mabet rahibinin, sürülerini kızlarına güttürmesi ve bir Mısır rahibini çoban rolüne soyundurması inanılacak şey değildir.** Yetro'nun yedi kızı, inisiyenin, hakikat kuyusunun kapağını açabilmek için elde etmek zorunda bulunduğu **yedi erdemi** simgelemektedir. Agar ve İsmail öyküsünde bu kuyu, "beni gören Hayat Sahibi'nin kuyusu" diye anılmaktadır.

(13): **Fo-hi:** Çin kültürünün babası, efsanevî imparator. Yi-king'in muhtemel yazarı. Bazı söylenceye göre on bin senelik bir geçmişi var.

Fou-hi (Fo-hi), müzik âletlerinin, yazının ve kehanet sanatının mucidi sayılmaktadır. Eski resimlerde Fou-hi, "Kehanet Kitabı"nın 8 kehanet işaretiyle temsil edilir. Başında bilgelik ve pir'lik belirtisi olarak kabul edilen iki çıkıntı (zulkarneyn) vardır. Büyük İskender ve Musa Peygember için de aynı niteliklerden söz edilmiştir.

(14): Pentatök (Beşli Kitap): *Tekvin, Çıkış, Levililer, Sayılar ve Tesniye adlı, Tevrat'ın ilk beş kitabının tümüne birden verilen ad.*

(15): *Musa kozmogonisini gerçek anlamda düzeltip ilk durumuna getirmiş olan kişi, bugün hemen hemen unutulmuş bulunan deha sahibi bir insandır; Fransa bu insana, hakkını, eksiksiz dini bilim demek olan ezoterik bilim o tahrip edilemez nitelikli temelleri üzerinde tekrar inşa edildiği gün teslim etmiş olacaktır. Fabre d'Olivet, çağdaşları tarafından elbette anlaşılamazdı, zira o, çağından bir asır önde yürüyen bir insandı. Evrensel bir iç varlığına sahip bir insan olarak, o, eş düzeyli üç yeteneğe birden sahipti; bu yeteneklerinin bir arada oluşu da onda önsezi, analiz ve sentez gücü gibi meziyetlerin gelişimini sağlamıştı. 1767 yılında Ganges'da (Hérault) doğmuş olan bu insan Batı'nın bilimlerini, felsefelerini ve edebiyatlarını inceleyip bu konuda derin bir bilgi sahibi olduktan sonra Doğu'nun mistik doktrinlerini incelemeye koyulmuştur. Kadim çağ mitlerinin sembolik anlamı ve mabetlerin kutsal dili konusunda ona ilk özet bilgiyi Court de Gébelin'in* ***Monde primitif*** *(İlkel Dünya) adlı eseri sunmuştur. Doğu doktrinlerine inisiye olmak amacıyla Çince'yi, Sanskritçe'yi, Arapça'yı ve İbranice'yi öğrenmiştir. 1815' te temel önemdeki kitabı olan* ***La Langue hebraique restituée****'yi (İhya Edilmiş İbrani Dili) yayınlamıştır. Bu kitap şu konuları içermektedir: 1⁰Kelâmın kökeni hakkında giriş mahiyetinde bilimsel bir açıklama; 2⁰ Yeni prensiplerin üzerine inşa edilmiş bir İbranice gramer; 3⁰ İbranice'nin, etimoloji bilimine uygun anlamda ele alınmış olan kökleri; 4⁰ Giriş niteliğinde bir konuşma; 5⁰ Musa'nın kozmogonisini*

içeren Tekvin'e ait ilk on babın Fransızca ve İngilizce çevirisi. Bu çeviride çok yararlı ve çok ilginç bir eleştirmeli yoruma da yer verilmiştir. Bu ifşaat nitelikli kitabın prensiplerini ve cevherini ancak şöyle bir özet hâlinde zikredebileceğim. Bu kitapta, ezoterik anlayış en derin anlamıyla mevcuttur ve en kesin bilimsel metot hâkimdir. Tekvin 'in İbranice metnindeki deruni anlama nüfuz edebilmek için Fabre d'Olivet'nin kullandığı metot, İbranice'yi, **temel ve evrensel kökler açısından,** Arapça, Suriye dili, Arami dili ve Kalde dili ile mukayese etmek olmuştur; bu yolla, İbranice'nin, tüm dillerden alınma örneklere dayalı olan ve tüm halklardaki kutsal isimlere anahtarlık edebilecek nitelik arz eden harika bir sözlüğünü vücuda getirmiştir. Eski ahit konusunda yazılmış ezoterik kitaplar arasında en emin anahtarları sunan eser Olivet'nin kidir. O, Tevrat tarihinin ışıl ışıl aydınlık bir açıklamasını yaptıktan başka, ayrıca, gizli anlamın kayboluşuna ve günümüze varıncaya kadar, resmi bilim ile resmi din için bilinemez bir şey olarak kalışına yol açmış olan zahiri sebepleri de ortaya koymuştur.

Söz açılmışken, bu arada, yukarıda zikrettiğimiz eserden kaynaklanmış bir diğer eserden de söz etmek istiyorum; yukarıdakine kıyasla daha yakın tarihli olan bu eser, kendi öz değerinden ayrı olarak, bazı bağımsız araştırıcıların dikkatini, kendisine ilham vermiş olan Fabre d'Olivet'ye yöneltme onuruna da sahip bir eserdir. Bu eser, M.Saint Yves d'Alveydre'in (1884) **La Mission de Juifs** (Yahudi Misyonu) adlı eserdir. M.Saint Yves, felsefi inisiyasyonunu Fabre d'Olivet'nin eserlerine borçludur. Tekvin'i yorumu, ana hatlarıyla, **La Langue hebraique restituée'** dekinin; metafiziği, **Vers dorés de Pythagore'**dakinin (Fisagor'dan Altın Yaldızlı Mısralar) aynıdır; tarih hakkındaki felsefesi ile eserinin genel çerçevesi de **1'Histoire philosophique du genre humain'**den (İnsan Türünün Felsefi Tarihi) alınmadır. Bu temel fikirleri alıp içine kendi malzemelerini eklemek ve onları kendine göre yontup şekillendirmek suretiyle,

eşsiz zenginlikte, eşsiz değerde ve değişik öğelerden oluşur türden yeni bir yapı inşa etmiştir. Amacı iki yanlıdır: Musa'nın ilim ve dininin, kendisinden önce Asya'da ve Mısır'da hayat bulmuş dinî akımların zarurî bir bileşkesi olduğunu ispatlamak (ki bunu, dâhiyane eserlerinde, Fabre d'Olivet daha önce gün ışığına çıkarmıştı); sonra da, üç öğeli olup yargıcılık esasına dayalı bulunan ve de ekonomik, adlî ve dinî güçler şeklinde sıralanabilecek üç çeşit güçten oluşan yönetimin, her zaman için, inisiye doktrininin doğal sonucu olduğunu ve de Yunan öncesi döneme ait kadim dinlerin yapıcı bir bölümünü teşkil ettiğini ortaya koymak. M.Saint Yves'in asıl düşüncesi bu olmuştur işte: Çok doğurgan ve çok dikkat çekici bir düşünce. O, bu yönetime **sinarşi,** *yani prensiplere uygun yönetim adını vermiştir; onu, sosyal organik yasa, istikbali kurtarmanın tek çaresi olarak kabul etmektedir. Şüphesiz burada, yazarın, tezini, tarihî açıdan ne derecede başarıyla ortaya koyduğunu inceleyip irdeleyecek değiliz. M.Saint Yves, dayanağı kaynakları zikretmekten pek hoşlanmamaktadır; çoğu kez basit uyarılar sunmakla yetinmekte ve hele önyargıya dayalı görüşünü rahatlatacak nitelikte gördüğü rizikolu varsayımları öne sürerken gözünü bile kırpmamaktadır. Ama az rastlanır bir yüceliğe ve geniş bir ezoterik bilgiye sahip bulunan kitabı da ilham saçan sayfalarla, muhteşem tablolarla ve de yeni ve derin anlamlı özetlerle doludur. Görüşlerim, onunkilerden birçok bakımlardan ayrılmaktadır; özellikle M.Saint Yves, bence, Musa'nın görüşü konusunda çok şaşırtıcı boyutlara ve efsanevî görünüme sahip noktalara yer vermiştir. Bunu söylemekle, pek istifade ettiğim bu harika kitabın yüksek değerini kabulde acelecilik etmiş olmaktayım. M. Saint Yves'in eseri hakkındaki kanaat ister şöyle, ister böyle olsun, ama bu, önünde saygıyla eğilinmesi gereken bu zata hiç de halel getirmez, zira karşımızda duran şey, bir fikir uğruna geçirilmiş koskoca bir hayattır. Bu konu için ayrıca onun* **Mission des Souverains** *(Hükümdarlar Misyonu) ve* **France vraie** *(Gerçek Fransa) adlı eserlerini de salık veri-*

riz; bu eserler, biraz geç ve isteksizce de olsa, ustası Fabre d'Olivet'ye hakkını teslim ettiği eserlerdir.

(16): *Spinoza'nın* ***natura naturans'ı*** *(doğayı doğuran, yani etkin ve hayatî süreç).*

(17): *Spinoza'nın* ***natura naturata'sı*** *(doğurulan doğa, yani natura naturans'ın edilgen ürünü; doğadaki maddeler ve nesneler).*

(18): *Fabre d'Olivet* ***IEVE*** *ismini şöyle açıklamaktadır: Bu isim, hayatın belirtici işareti niteliğindedir; EE kökü hiç bir zaman isim olarak kullanılmamaktadır; bu ayrıcalığa sahip tek kök de budur zaten. Teşkilinden itibaren bu kök sadece bir fiil olmakla kalmamıştır; bu fiil, ayrıca, diğer tüm fiillere de analık etmiş olan tek fiildir:* ***EVE*** *(olmak). Varlıkların Varlığını adlandırmak üzere Musa bu fiili en yüce anlamıyla alıp ona, ayrıca, potansiyel tezahürün ve İlksizliğin-Sonsuzluğun işaretini de, yani I'yi de eklemiştir; böylece* ***IEVE****'yi elde etmiştir. Bu şahane isim en doğru biçimde şu anlama gelmektedir: Var olan, Var olmuş olan ve var olacak olan Varlık.*

(19): ***Persefon:*** *Zeus ile Demeter'in kızı.*

(20): ***Elohim,*** *İbraniler ve Kaldeliler tarafından müteal varlığa verilmiş olan* ***Aelo*** *isminin çoğuludur; bu isim, yüceliği, gücü ve genleşici kudreti tasvir eden ve de evrensel anlamda Tanrı demek olan* ***Ael*** *kökünden türemiştir.* ***Hoâ,*** *yani* ***O****, İbranice'de, Kalde lisanında, Suriye lisanında, Etiyopya lisanında ve Arapça'da ulûhiyetin kutsal isimlerinden biridir.-Fabre d'Olivet,* ***La Langue hébraique restituée.***

(21): *"Ruah* ***Elohim,*** *yani Tanrı'nın nefesi (ruhu), mecazî anlamda, genişlemeyi ve yayılmayı çağrıştıran bir hareketi ifade etmektedir. Bu, hiyeroglifik bir anlamda, karanlıkların karşıtı olan güçtür. Karanlık sözcüğü sıkıştırıcı, bastırıcı bir kudreti ifade ettiğine göre,* ***ruah*** *sözcüğü de genişleyici bir kudreti ifade edecek demektir. Her ikisinde de, şu ezelî-*

ebedî zıt iki güç sistemi ile, yani Parmenides'ten ve Fisagor'dan Descartes'a ve Newton'a kadarki bilgeler ve bilginler tarafından tabiatta mevcudiyetleri keşfedilmiş ve farklı farklı isimlerle anılmış olan şu zıt güçler sistemi ile karşılaşılmaktadır." -Fabre d'Olivet, ***Langue hébraique.***

(22): ***Nefes*** *(ruh),* ***...Elohim, ...Işık.*** *Bu üç isim, Tekvin'deki ikinci ve üçüncü ayetlerin hiyeroglifik özetidir. Üçüncü ayetin İbranicesi'nin, Fabre d'Olivet tarafından yapılmış kelimesi kelimesine tercümesi şöyledir: "Ve O, varlıkların Varlığı dedi: Işık olacak; ve ışık oldu." (akılla kavranılan unsurlaşma). Orijinal metinde yer alan ve nefes anlamına gelen* ***roua*** *sözcüğü ikinci ayette yer almaktadır. Dikkat edilecek olursa, ışık anlamına gelen* ***aour*** *sözcüğünün,* ***roua****'nın tersten yazılmış şekli olduğu hemen fark edilecektir. İlâhî nefes, kendi üzerine kapanmak suretiyle, ancak akılla kavranabilen ışığı yaratmıştır.*

(23): *Tekvin, II, 23. Burada, Ruh, Kadına (Aisha), akıl ve zihin (intellect) de Erkeğe (Aish) benzetilmiştir.*
Kadın Erkek'ten türetilmiştir, onun ayrılmaz parçasıdır; onun istemli gücüdür. Ayşa, Ayiş'ten türetilmiştir, onun ayrılmaz bir parçasıdır, onun istemli gücüdür. Aynı ilişki, Orfik Sırlarda, Diyonizos ile Persefon arasında da mevcuttur.

(24): *Tevrat'ın Samirîce metninde, Âdem ismiyle ilintili olarak* ***evrensel ve sonsuz*** *sıfatları da yer almaktadır.*
Anlaşılacağı üzere semavî insan türünden, semavî insanlık âleminden söz edilmektedir.

(25): *Çıkış, XVIII, 13-24. İsrail'in sosyal yapısı bakımından bu pasajın taşıdığı önem M.Saint Yves tarafından* ***la Mission de Juifs*** *adlı eserinde ortaya konulmuştur.*

(26): *Kadim çağlarda, taş üzerine yazılı şeyler çok kutsal sayılırdı. Elözis'in başrahibi, inisiyelere, başka hiç bir yerde yazılı sureti olmayan bilgileri taş levhalardan aktarırdı; onlar da kimseye ifşa etmeyeceklerine dair ant içerlerdi.*

(27): *Delf Mabedi'ne yapılmış iki saldırı da aynı usullerle püskürtülmüştü. M.Ö.480'de Kserkes'in birlikleri oraya saldırmış, ama anî bir kasırgayla yüz yüze gelmiş ve de yerden fışkıran alevler ile düşen dev taş blokları karşısında dehşete düşüp geri çekilmişti (Herodot). M.Ö. 279'da mabet, bu kez, Galler'in ve Kimriler'in taarruzuna maruz kalmıştı. Bu saldırıda Delf'i küçücük bir Foseen birliği savunmuştu. Barbarlar saldırmışlar, ama tam mabede girecekleri sırada bir fırtına patlamış ve Foseenler, Galyalılar'ı bu yolla bozguna uğratmışlardı.*

(Bkz. ***Histoire de Gaulois,*** *Amédée Thierry, cilt II)*

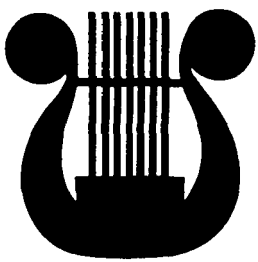

ORFE

(Diyonizos Sırları)

BEŞİNCİ BÖLÜM

ORFE

(Diyonizos Sırları)

ÂLEMİN yüce ruhundan fışkırmakta olan bu sayısı belirsiz ruhların şu muazzam evrende nasıl coşku içinde çırpındıklarını, nasıl fır fır dönüp durduklarını ve birbirlerini nasıl aradıklarını bir bilseniz! Bunlar gezegenden gezegene düşmekte ve dipsiz derinliklerde, unutulmuş vatanın hasretiyle yanıp tutuşmaktadırlar. Ey Diyonizos, bunlar senin göz yaşlarındır... Ey yüce Ruh, ey ilâhî Kurtarıcı, evlâtlarını ışıklı sinene tekrar kabul et.

ORFİK bir fragman

ORFE, ölürken "Öridis! Ey ilâhî Işık!" demişti. Lir' inin yedi teli de "Öridis!" diyerek kopmuştu. Zaman ırmağının sularında sürüklenip giden başı hâlâ daha "Öridis! Öridis!" diye haykırmaktaydı.

ORFE Efsanesi

I

TARİH ÖNCESİ YUNAN - BAKÜS RAHİBELERİ - ORFE'NİN RÜYETİ

ORFİK doktrine sahip Apollon mabetlerinde, ilkbaharda gece ile gündüzün eşit olduğu günlerde esrarengiz bir bayram kutlanmaktaydı. Bu günler, Kastalya **(1)** Çeşmesi civarında nergislerin çiçek açtığı günlerdi. Mabedin trepiyeleri **(2)** ve lirleri kendiliğinden titreşip ses çıkarmaya başlamakta ve böylece, gözle görünmez Tanrı'nın, Hiperborea **(3)** ülkesinden, kuğuların çektiği arabasıyla yola çıktığını müjdelemiş olmaktaydı. Bayram nedeniyle Müz (muse) kıyafetine bürünüp başına defne dalından bir taç kondurmuş, alnına da kutsal bir bant sarmış olan başrahibe, inisiyelerin önünde, Apollon ile bir rahibenin oğlu olan **Orfe'nin doğumunu** terennüm etmekteydi. Bu rahibe, özel yol mensuplarının (mystes) babası ve insanların lâtif kurtarıcısı sayılan Orfe'nin ruhunu çağırmaktaydı; Orfe yücelerin yücesiydi, ölümsüzdü ve üç taca birden sahipti: Cehennem tacı da ondaydı, dünya tacı da, cennet tacı da; o, alnında bir yıldız olduğu hâlde yıldızlı semada ve Tanrılar'ın arasında gezinmekteydi.

Delf rahibesinin mistik şarkısı, Apollon rahiplerince bilinmekteydi, fakat halktan saklanmakta olan bir sürü sırdan birini anıştırmaktaydı (telmih etmekteydi).

Orfe, kutsal Yunan'ın can bahşedici dehası olmuş ve onun ilâhî ruhunu uyandırmıştı. Onun yedi telli liri tüm evreni birden kucaklamaktaydı. Bu tellerin her biri, insan ruhunun bir niteliğine tekabül etmekte ve de bir bilimin ve bir sanatın yasasını içermekteydi. Gerçi onun dört dörtlük ahenginin anahtarını kaybetmiş durumdayız, ama değişik makamları hâlâ daha kulaklarımızda çınlamakta. Orfe'nin Yunan'a kazandırmayı başardığı bu canlılık tüm Avrupa'ya yine Yunan vasıtasıyla iletilmiştir. Çağımız, artık, hayatta güzellik diye bir şeyin var olduğuna inanmamaktadır. Eğer hâlâ daha buna dair derin bir anısı, gizli ve canlı bir umudu varsa, onu da yine bu yüce İlham Sahibi'ne borçludur. Onu, Yunan'ın yüce inisiyatörü ve de ezelî-ebedî hakikatin ifşası gibi telâkki edilen Şiirin ve Müziğin Öncüsü, Atası olarak analım ve selâmlayalım.

Fakat, Orfe'nin öyküsünü, sunaklara özgü tradisyonun derinliklerinden başlamak suretiyle yeniden oluşturmaya, yeniden canlandırmaya kalkmadan önce, onun zuhur ettiği tarihlerde Yunan'ın ne hâlde bulunduğuna bir göz atalım.

Homeros'tan beş asır, İsa'dan ise on üç asır önceleriydi, yani Musa devrindeydi: Hint, Kali-Yuga çağına, yani şu koyu karanlıklar çağına gömülmüştü; o eski görkeminden geriye ancak bir iki iz kalmıştı. Asur, dünya için felâket demek olan anarşinin zincirini koparmış, Asya'yı ezmekle meşguldü. Rahiplerinin ilmi ve firavunlarının feraseti sayesinde büyüklüğünü hâlâ daha muhafaza etmekte olan Mısır ise bu evrensel bozuşmaya ve kokuşmaya olanca gücüyle karşı koymaya çalışmaktaydı; ama etkisi ancak Fırat'a ve Akdeniz'e kadar ulaşabilmekteydi. İsrail'e gelince, o, çölde, Musa'nın gümbürdeyen sesi vasıtasıyla **eril Tanrı ve ilâhî vahdaniyet prensibini ortaya atıp** ayakta tutmaya çabalamaktaydı; ama o

sesin yankıları yeryüzüne henüz yayılmış durumda değildi.

Yunan ise din ve politika yüzünden paramparça olmuş hâldeydi.

Dantel oyalarını andırır sahillerini Akdeniz'e uzatmış olan ve adalardan oluşma bir çelenkle çepeçevre sarılmış durumda bulunan bu dağlık yarımadada binlerce yıldan beri, Beyaz Irk'a mensup bir halk yaşamaktaydı; bunlar Getler'le **(4)**, İskitler'le ve primitif Keltler'le akrabalığı olan insanlardı. Bu ırk, öncelere ait uygarlıkların hepsinden bir şeyler alıp harmanlamış ve böylece atılımlar yapmış bir ırktı. Daha sonraları bu sahillerde Hint'e, Mısır'a ve Fenike'ye ait koloniler kurulmuş; bu ülkenin burunları ve vadileri böylece ırkları farklı, âdetleri farklı, tanrıları farklı insanlar tarafından işgal edilmişti. Limandaki iki dalgakıranın üzerine yerleştirilmiş olan dev Rodos heykelinin ayakları dibinden donanmalar pupa yelken geçmekteydi. Berrak havalarda gemilerin muhakkak surette bir kara parçasıyla yüz yüze geldikleri o sık adalı Kiklad **(5)** Denizi'nde Fenikeliler'in kırmızı ve Lidyalılar'ın siyah pruvalarına her an rastlamak mümkündü. Bu gemiler Asya'nın ve Afrika'nın değerli mallarını taşımaktaydılar: Fildişi, süslü boyalı çömlekler, Suriye dokumaları, altın vazolar, inci boncuk ve çoğu kez de vahşî bir ülkeden kaçırılmış kadınlar...

Irkların karışıp melezleşmesi sonucunda Keltçe, Zentçe, Sanskritçe ve Fenikece dilleri de harmanlanmış ve böylece çok ahenkli ve kolay bir dil vücut bulmuştu. Okyanusun yüceliğini **Poseidon (6)** sözcüğüyle, göğün duruluğunu da **Uranos (7)** sözcüğüyle temsil ve tasvir eden bu dil, kuş cıvıltılarından kılıç şakırtılarına ve fırtına çatırtılarına varıncaya kadar her türlü tabiat sesini taklit edebilmekteydi. Bu dil, konuşulduğu ülkenin her türlü

maviyi içeren masmavi denizi gibi çok tonlu ve koylarında Homurdanan veya kayalıklarında kükreyen dalgaları gibi çok sesli bir dildi.

Bu tacirlerin veya bu korsanların arasında, çoğu kez, onları rehber sıfatıyla yönetip yönlendiren rahipler de yer almaktaydı. Bu insanlar, gemilerinde, ağaçtan yapılma bir tanrı heykeli bulundurmaktaydılar. Şüphesiz bu heykeller kabaca yontulmuş şeylerdi, ama o gemiler için çok büyük bir değer taşımaktaydılar: Günümüz gemicileri için Meryem Ana ne ise, onlar için de o heykeller aynı şeydi. Fakat bu rahipler bazı bilimlere sahiptiler ve mabetlerinden alıp yabancı ülkelere naklettikleri tanrılar, onların tabiat konusundaki görüşlerinin simgesi olduğu gibi, ayrıca, birer yasa temsilcisi ve de medenî ve dinî organizasyonun birer tasviriydiler de. Zira o zamanlar tüm entelektüel hayat, mabetlerin sunaklarında neşet bulup ondan sonra topluma yayılmaktaydı. Argos'ta Junon'a **(8)**; Arkadya'da Artemis'e **(9)** tapılmaktaydı; Pafos'ta ve Korent'te ise Fenikeliler'in Astartesi **(10)**, dalgaların köpüğünden yaratılmış olan Afrodit **(11)** kimliğine bürünmüştü. Attika'da birçok inisiyatör zuhur etmişti. İsis Dini, Tanrılar'ın anası olan Demeter **(12)** görünümü altında Elözis'e **(13)** bir Mısır kolonisi tarafından getirilmişti. Ayrıca Erekte **(14)** tarafından, Himet ve Pantelik **(15)** tepeleri arasında, bir başka din daha tesis edilmişti: Bu din, mavi göğün kızı, zeytin ağacının ve bilgeliğin dostu diye nitelendirilen bakire bir tanrıçayı mabut edinmiş bir dindi. İstilâlar sırasında, ilk alârm işaretini alır almaz halk derhal Akropol'e **(16)** koşup bu tanrıçanın kanadı altına sığınmaktaydı.

Bu ülkede, mahallî tanrı ve tanrıçaların fevkinde yer alan bazı eril ve kozmogonik tanrılar da hükümlerini sürdürmekteydiler. Ama, yüksek dağlara sürülmüş olan

ve de tanrıçalar şerefine tertiplenmekte olan törenlerin görkemi yüzünden gölgeye itilmiş bulunan bu tanrıların insanlar üzerindeki etkileri pek zayıftı. Güneş Tanrısı, yani Delf'in Apollon'u **(17)** hâlâ daha mevcuttu, fakat artık silik bir rol oynamaktaydı. Karla kaplı Ida'nın **(18)** eteklerinde, Arkadya'nın yüksek bölgelerinde ve Dodon **(19)** meşelerinin altlarında Yüce Zeus'un rahipleri yaşamaktaydı. Ama halk, esrarengiz ve evrensel Tanrı'yı değil, fakat zevk okşayıcı veya korkunç kudretlere sahip tabiatı temsil eden tanrıçaları tercih etmekteydi. Arkadya'daki yeraltı ırmakları, yerin derinliklerine kadar inen mağaralar ve Ege Adaları'ndaki ateş püsküren volkanlar, Yunanlılar'da, yerkürenin esrarlı güçlerine tapma eğiliminin filizlenmesine yol açmıştı. Yerkürenin yüksek noktalarında da, derinliklerinde de tabiat hep tabiattı; o, her yerde hissedilmekte, ondan her yerde korkulmakta, onun için de o her yerde ululanmaktaydı. Birer sosyal merkezleri ve dinî sentezleri olmadığı için bu tanrıçalar arasında kıyasıya bir savaş hüküm sürmekteydi. Birbirlerine düşman mabetler, birbirlerine rakip kentler ve de ayin usulleri ile rahiplerinin ve krallarının hırsları yüzünden fırka fırka bölünmüş halklar birbirlerinden nefret etmekte, birbirlerini kıskanmakta ve bunun sonucu olarak da aralarında kanlı mücadeleler cereyan etmekteydi.

Ama Yunan'ın gerilerinde, Trakya diye anılan vahşî ve haşin bir ülke vardı. Kuzeyinde, zirveleri kayalarla, yamaçları dev meşelerle kaplı sıradağlar dev buzul vadileri oluştura oluştura veya birbirlerine dolana dolana uzanıp gitmekteydi. Yemyeşil ağaçlık yamaçlarını kuzey rüzgârı, zirvelerini de fırtınalar süpürüp durmaktaydı. Vadilerin **çobanları** da, ovaların savaşçıları da hep Beyaz Irk'a mensuptular, yani Yunan'da yaşayan **Dorlar**'dı. Bu

ırk, çevre hatlarındaki belirginlikten ve karakterlerindeki kararlılıktan ileri gelme güzellikleri ve de Medüz ve kadim Gorgon **(20)** maskelerinde de dikkati çeken şu korkunçluktan ve görkemlilikten ileri gelme çirkinlikleri nedeniyle en üstün seviyede eril bir ırktı.

Organizasyonlarını Sırlara (Mystères) dayandırmak suretiyle gerçekleştirmiş olan Mısır, İsrail ve Etrüsk ülkeleri gibi, Yunan'ın da kendine özgü kutsal bir coğrafyası vardı ve bu coğrafyada her yöre salt entelektüel ve dünya dışı nitelikli bir dinin sembolü durumundaydı. **Acaba Trakya (21), Yunanlılar tarafından niçin daima en üstün seviyede kutsal bir ülke olarak, ışık ülkesi olarak ve Müzler'in (22) gerçek vatanı olarak telâkki edilmiştir?** Kronos'a **(23),** Zeus'a ve Uranos'a ait en eski mabetlerin bu yöredeki dağlarda bulunuşu nedeniyle tabiî. Şiir de, kutsal Yasalar ve Sanatlar da hep bu yörede neşet bulmuştu. Trakyalı mitoloji ozanlarının inancı buydu. Thamyris, Linos ve Amphion isimleri **(24)** belki reel kişilikleri ifade etmektedirler, ama mabet lisanına göre her şeyden önce şiir türlerini dile getirmektedirler. Bu isimlerin her biri bir teolojinin diğeri üzerindeki zaferini terennüm etmektedir. O zamanki mabetlerde tarih ancak istiareli (allegorik) bir anlamda yazılmaktaydı. Birey bir hiç idi, doktrin ve ortaya konmuş eser ise her şey demekti. Titanlar'ın **(25)** savaşını terennüm etmiş ve gözleri Müzler tarafından kör edilmiş olan Thamyris, yeni uygulama biçimleri yüzünden kozmogonik şiirin gölgeye itildiğini ilân etmiş; Asya'nın melânkolik şarkılarını Yunan'a ithal etmiş ve Herkül **(26)** tarafından öldürülmüş olan Linus da, Trakya'nın, heyecan esasına dayalı, gözyaşı döktürür ve şehvet azdırır türden bir şiir çeşidi tarafından istilâya uğradığını ifade etmişti; bu şiir türü, başlangıçta, kuzeyli Dorlar'a özgü eril zihniyet tarafından reddedilmişti, ama sonra

durum tersine dönmüştü; bu da, Ay kökenli dinin, Güneş kökenli din karşısındaki zaferi anlamını taşımaktaydı. İstiareli efsaneye göre şarkılarıyla taşları harekete geçiren ve böylece mabetleri lirinin sesiyle inşa eden Amphion ise, aksine, Güneş kökenli doktrinin ve geleneğe uygun (ortodoks) Dor şiirinin tüm sanatlar ve tüm Helenik uygarlık üzerine uyguladığı plâstik gücü temsil etmekteydi. (27)

Orfe'ye o ışıl ışıl parlaklığını veren ışık bir başka ışıktır! Orfe, çağlar içinde yaratıcı bir dehanın kişisel ışınıyla ışıldamıştı ve onun ruhu, kendi eril enginliklerinde Ezelî-Ebedî Dişil'in aşkıyla titreyip durmuştu ve de, Tabiatta, İnsanlık âleminde ve Gökte üçlü bir form hâlinde yaşayan ve titreşen Ezelî-Ebedî Dişil'i, o, enginliklerinin enginliklerinde bulmuş ve sorularının cevaplarını ondan sağlamıştı. Mabet sunaklarındaki tapınmalar, inisiyelerin bilgileri, şairlerin haykırışları, filozofların sesleri ve de bütün bunlardan hâsıl olmuş olan sonuç, yani eseri olan birleşmiş ve bütünleşmiş bir Yunan: İşte size Orfe'nin reel bir varlık olduğunu gösterecek kanıtlar!

O sıralarda Trakya derin ve kıran kırana bir mücadele tehlikesiyle karşı karşıya bulunmaktaydı. Güneş kökenli dinler ile ay kökenli dinler arasında üstünlük yarışı sürüp gitmekteydi. Güneş'e tapanlar ile Ay'a tapanlar arasındaki bu savaş, sanılabileceği gibi, ipe sapa gelmez iki boş inanç arasındaki bir savaş değildi. Bu iki din, birbirlerine kesinlikle zıt olan iki teolojiyi, iki kozmogoniyi temsil etmekteydi. Uranos ve Güneş kökenli dinlerin mabetleri yüksek yerlerde ve dağlarda bulunmaktaydı; din adamları erkekti ve yasaları sertti. Ay kökenli dinler ise ormanlarda hüküm sürmekteydi; bu dinler rahibelerin pençelerinde bulunmaktaydı; okült sanatların yoldan çıkmış şekli ve sefahat azgınlığı durumundaki a-

yin usulleri de şehvet artırıcı nitelik arz etmekteydi. Güneş rahipleri ile Ay rahibeleri arasında öldüresiye bir savaş sürüp gitmekteydi. Bu, çağlar boyunca gizli veya açık bir biçimde cereyan etmiş bir savaşın devamıydı, cinsiyetlerin savaşıydı, eril ve dişil prensiplerin savaşıydı; yani uç uca eklenerek tarihi doldurmuş olan ve âlemlerin sırrına sahnelik etmiş bulunan, erkek ile kadın arasındaki savaştı. Erilin ve dişilin mükemmel bir anlamda birbirleriyle birleşip kaynaşması, nasıl, ulûhiyetin bizatihi özünü ve sırrını oluşturuyorsa, bu iki prensibin dengelenişi de, aynı şekilde, büyük uygarlıkları oluşturmaktadır.

Yunan'da olduğu gibi Trakya'nın her yanında da eril, kozmogonik ve güneşsel tanrılar hep yüksek dağlara ve ıssızlıklara sürülmekteydiler. Halk, tabiatın zararlı tutkularını ve kör güçlerini davet eden kaygı verici tanrıçaları daima tanrılara tercih etmekteydi. Bu dinler, en yüce ulûhiyete hep dişil cinsiyeti yakıştırmaktaydılar.

Korkunç suistimaller işte buradan kaynaklanmaktaydı. Trakya'daki Ay rahibeleri veya, başka bir deyişle, Hekat **(28)** rahibeleri, eski Baküs **(29)** Dini'ne sahip çıkmak ve onu kanlı ve ürkütücü bir görünüme büründürmek suretiyle üstünlüğü ele geçirmişlerdi. Zaferlerinin nişanesi olarak da kendilerine Bakant **(30)** adını takmışlardı; böylece kadının efendiliğini, kayıtsız şartsız hâkimiyetini ve de erkek üzerindeki egemenliğini vurgulamışlardı.

Bazen sihirbaz niteliğiyle, bazen baştan çıkarıcı niteliğiyle, bazen de insan kurban eden vahşî sungu (takdime) rahibesi niteliğiyle karşımıza çıkan bu kadınların sunakları ıssız ve vahşî vadilerde yer almaktaydı. Bu insanları, gür ve görkemli bitkilerle bezeli bu ıssızlıklara nasıl bir sihir, nasıl bir merak cezbetmekteydi acaba? Bir

ormanın kuytu bir köşesinde önce çıplak bedenler zuhur etmekte, ardından şehvet kabartıcı danslar başlamakta, sonra kahkahalar ve çığlıklar işitilmekte... en sonunda da yüz rahibe bir erkeğin üzerine çullanıp onun iflâhını kesmekte.. Görülecek şey doğrusu! Adam onlara itaat yemini etmekte... ya itaati ya da mahvı kabul etmekte. Bakantlar panter ve aslan besleyip onları şenliklerde teşhir etmekteydiler. Geceleri kollarına yılan dolayarak Hekat'ın karşısında el pençe divan durmakta; sonra da daire oluşturarak çılgınca bir dansa koyulup iki cinsiyetli ve boğa yüzlü **(31)** Yeraltı Baküsü'nü davet etmekteydiler. Pusuya yatıp da onları gözetleyen yabancının da, Jüpiter **(32)** veya Apollon **(33)** rahibinin de vay hâlineydi. Böylelerini kaş göz arasında parçalayıvermekteydiler.

Demek ki Bakantlar, Yunan'ın drüidleri rolünü oynamışlardı. Trakyalı şeflerin çoğu eski eril dinlere sadık kalmışlardı. Ama Bakantlar, barbar göreneklerini Asya'nın lüksüyle ve aşırı zarafetiyle birleştirip bağdaştırmış olan krallarının içlerine kadar sızmışlar ve onları şehvet vasıtasıyla yoldan çıkarıp dehşet vasıtasıyla da hizaya sokmuşlardı. Böylece Trakya, Tanrılar tarafından iki düşman kampa ayrılmıştı. Buna karşılık, ıssız tepelerde ancak yıldırımlarla düşüp kalkmakta olan Jüpiter ve Apollon rahipleri ise, sıcacık vadileri bir bir ele geçirmekte olan ve ışık oğullarının sunaklarını derinden derine tehdit etmeye başlamış bulunan Hekat'ın karşısında âciz duruma düşmüşlerdi.

O sıralarda, Trakya'da, harika denecek seviyede bir **cazibeye** sahip olan, kral soyundan gelme bir genç zuhur etmişti. Onun bir Apollon rahibesinin oğlu olduğu söylenmekteydi. Tatlı ve lâtif sesinde acayip bir çekicilik ve sihir mevcuttu. Tanrılar'dan söz ederken, sesi, duyulmadık işitilmedik bir ahenkle titreşmekteydi; bu delikanlı-

nın üzerinde bir **ilham ehli** havası vardı. Dorlar için iftihar konusu olan sarı saçları yaldızlı dalgalar hâlinde omuzlarına dökülmekte, dudaklarından etrafa saçılan müzik ise ağzının her iki köşesinde elem ifadeli hoş bir hat oluşturmaktaydı. Derin bakışlı mavi gözlerinden etrafa güç, letafet ve sihir saçılmaktaydı. Trakya'nın kaba saba tipleri onun bakışlarından kaçmaktaydı; ama kendilerini sihir sanatına vermiş olan kadınlar ise onun gözlerindeki gök mavisi aşk şerbetinde Güneş'in oklarıyla Ay'ın okşamalarının birbirine karıştığından söz etmekteydiler. Dillere destan yakışıklılığını merak eden Bakantlar bile, onun etrafında, benekli parlak postlarıyla gururlanan aşık panterler misali dönmekte ve onun anlaşılmaz sözlerini tebessüm ederek dinlemekteydiler.

Fakat, **Apollon'un oğlu** denilen bu delikanlı, her ne hikmetse, birden ortadan koyboluvermişti. Ölüp cehenneme indiğinden söz edilmeye başlanmıştı. Gizlice Samotrake Adası'na **(34)** kaçmış, oradan da Mısır'a geçip Menfis rahiplerinin yanına sığınmıştı. Orada rahiplerin Sırlar Öğretisi'ni izleyip öğrenmiş ve böylece **yirmi yıllık bir süreden sonra yeni bir inisiyasyon adıyla** yurduna geri dönmüştü; bu yeni isim, çetin eprövler sonucunda hak etmiş olduğu ve misyonunun bir nişanesi olmak üzere mürşitlerinin vermiş bulunduğu bir isimdi. Artık herkes ona Orfe veya Arfa **(35)** diye hitap eder olmuştu; bu ismin anlamı da **ışık vasıtasıyla şifa veren** idi.

O zamanlarda Jüpiter'e ait mabetlerin en eskisi, Kaukayon Tepesi'nde bulunmaktaydı. Buranın başrahipleri, bir zamanlar yüce rahipler olarak temayüz etmişlerdi. İnsanların şerrinden uzaklarda yer alan bu dağın tepesinden, bu rahipler tüm Trakya'ya hükmetmişlerdi. Ama aşağılardaki tanrıçaların zuhurundan sonra ise üyelerinin sayısı gitgide azalmış ve sonunda âdeta sıfıra in-

mişti. Kaukayon rahiplerinin **Mısırlı inisiyeyi** bir kurtarıcı olarak kucaklayışlarının nedeni buydu işte. İlmi, cazibesi ve coşkusu sayesinde Orfe, hemen hemen tüm Trakyalılar'ı peşine takmış, Baküs Dini'ni temelden değiştirmiş ve Bakantlar'ı alt etmişti. Etkisi kısa zamanda tüm Yunan sunaklarına nüfuz etmişti. Zeus'un Trakya'daki ve Apollon'un Delf'teki saltanatını tesis eden kişi o olmuştu; ayrıca, ileride Yunan'ın sosyal birlik ve bütünlüğünü sağlayacak olan kurumun, yani Anfiksiyon Meclisi'nin **(36)** temelini atan da o olmuştu. Sonunda Sırlar Öğretisi'ni tesis etmiş ve böylece vatanının dinî çatısını kurmuştu. Zeus ve Diyonizos dinlerini en yüksek düzeyli inisiyasyon içinde birlikte eritip bir alaşım hâline getirmiş ve böylece de evrensel bir kavram oluşturmuştu. Onun öğretileri vasıtasıyla inisiyeler, yüce hakikatlerin arı ışığına kavuşmaktaydılar; ancak, bu aynı ışık, halka, daha ılımlı bir görünüm altında sunulmaktaydı, yani şiir yoluyla ve baş döndürücü şenlikler vasıtasıyla perdelenmiş bir hâlde sunulmaktaydı.

Orfe'nin, halka göre Trakya'nın büyük rahibi, yani Olimpos'taki Zeus'un başrahibi; inisiyelere göre ise semavî Diyonizos'un elçisi olarak temayüz edişi işte böyle olmuştu.

II

JÜPİTER MABEDİ

KAUKAYON Tepesi, Ebre Pınarları'nın civarında bulunmaktaydı. Yamaçlarındaki sık meşe ormanları bu tepeyi tıpkı bir kemer gibi çevirmekteydi. Daire oluşturacak şekilde bir araya gelmiş dev kayalar ve taşlar da onun başına kondurulmuş bir tacı andırmaktaydı. Bu dağ, binlerce yıldan beri kutsal sayılagelmiş bir dağ idi. Sırayla birbirlerini bu topraklardan kovalayıp püskürtmüş olan Pelajlar **(37)**, Keltler **(38)**, İskitler ve Getler, bu tepeye, kendi farklı Tanrıları'na tapmak üzere tırmanıp durmuşlardı. Ama insanoğlunun yüce dağlara tırmanıp da aradığı Tanrı hep aynı Tanrı değil midir? Yoksa, onca meşakkate girerek o yıldırımlar ve fırtınalar diyarında insanoğlu niçin bina inşa etsin?

Bir kale suru gibi yanına varılmaz niteliğe sahip bulunan kutsal ve masif duvarların orta yerinde bir Jüpiter mabedi yükselmekteydi. İçeriye, girişinde yer alan Dor tipi dört sütunlu avlu izlenerek ve loş bir kemer altından geçilerek girilmekteydi.

Gerçi zenit (başucu) noktasında gök sakin ve duruydu; ama uzaklarda, vadiler ve zirveler oluştura oluştura uzanmakta olan Trakya dağlarının üzerinde, yani fırtınanın etkisiyle çırpınmalara gark olmuş bulunan şu siyah okyanusun üzerinde hâlâ daha yıldırımlar gümbür-

demekteydi.

İşte bu saat, takdime saatiydi, yani Kaukayon rahiplerinin ateş sunma saatiydi. O vakit gelince, bu rahipler mabedin merdivenlerinden aşağıya inip sunakta, **kokulu ağaçtan ibaret olan takdimeyi bir meşale yardımıyla** tutuşturmaktaydılar. Mabetten en son büyük rahip çıkmaktaydı. Diğerleri gibi beyaz keten elbise giymiş olan büyük rahibin başında, mersin ağacı veya selvi ağacı dallarından yapılma bir taç bulunmaktaydı. Ayrıca elinde, başı fildişinden yapılma abanoz bir asa ile belinde etrafa ışıltılar saçan kristallerle bezeli altın bir kemer taşımaktaydı: Bunlar, esrar dolu bir sultanlığın sembolleriydi. Bu büyük rahip, Orfe'den başkası değildi.

Heyecandan rengi solmuş ve hayranlıktan titremeye başlamış bir hâlde yüce İlham Ehli'nin, yani kendisinin sözlerini bekleyen Delfli bir müridini elinden tutarak alıp götüren Orfe, onu önce şöyle bir sempatiyle süzmüş, ardından da heyecanını yatıştırmak maksadıyla onun omuzuna kolunu atmıştı. Özel yolun yolcusu olmaya en elverişli gördüğü, bu yüzden de gönlünde kendisine özel bir yer ayırdığı bu gence tebessümle bakmaktaydı; ama çok geçmeden gözleri birden alev alev yanmaya başlayıvermişti. Rahipler aşağıda, sunağın çevresinde ateş ilâhîsi söyleyerek dönerlerken, Orfe ise, gönlünün fatihi olan bu gence, gönlünün derinliklerine birer ilâhî rahmet damlası misali damlamakta olan inisiyasyon sözlerini büyük bir ciddiyetle ifade etmeye başlamıştı bile.

Orfe'nin genç müride söylediği sözler şunlar olmuştu:

"Eşyanın Prensibi'ne, yani tertemiz Esîr'de alev alev yanmakta ve ışıl ışıl ışıldamakta olan yüce Üçlem'e kadar **yükselebilmek** için kendi iç âleminin derinliklerine gömül. Bedenini, düşüncenin ateşiyle eritip yok et; alev nasıl için için kemirdiği odundan ayrılıp serbestleşiyorsa,

sen de maddeden, aynı şekilde, kopup serbestleş. Ruhun, ezelî-ebedî Sebepler'e özgü o arı esîrin içine ancak o takdirde yükselip dalabilir, tıpkı kartalın, Jüpiter'in tahtına yükselişi gibi."

"Şimdi sana âlemlerin sırrını, tabiatın ruhunu ve Tanrı'nın özünü ifşa edeceğim. Önce şu yüce sırrı dinle. Engin göklerde de, yeryüzünün derinliklerinde de **tek bir varlık** hüküm sürmektedir: Bu varlık gürleyen Zeus'tur, yani esîrî Zeus'tur. Engin öğüt de odur, kudretli kin de odur, çok lâtif aşk ve sevgi de odur. O hem yerkürenin derinliklerinde, hem de yıldızlı semalarda hükümrandır: O, eşyanın nefesidir; önünde hiç bir gücün ayakta duramadığı eril ve dişil ateştir; O bir Kral'dır; O bir Kudret'tir; O bir Tanrı'dır, O yüce bir Mürşit'tir."

"Jüpiter hem Zevc'dir, hem de ilâhî Zevce; hem Erkek'tir, hem de Kadın; hem Baba'dır, hem de Ana. Ateş ve Su da, Toprak ve Esîr de, Gece ve Gündüz de, mağrur Titanlar da, şaşmaz değişmez Tanrılar da, kıpır kıpır insan tohumları da, hiç durmamacasına hep, onların kutsal evlilikleri, yani ezeldeki düğünleri sayesinde hayat bulup durmaktadırlar."

"Gök ile Yer arasındaki aşkı, özel yol mensubu olmayan kişi bilemez. Zevc'in ve Zevce'nin sırları ancak ilâhî insanlara ayan beyan olur. Şimdi sana artık gerçeği söylemek istiyorum. Az önce şu kayalıklar, yıldırımların etkisiyle zangır zangır sarsılmaktaydı; üzerlerine yıldırım, canlı bir ateş ve gümbürtülü bir alev hâlinde düşmekteydi; onun için de dağlardaki yankıları sevinç böğürmeleri hâlinde işitilmekteydi. Ama sen titreyip duruyordun, çünkü o ateşin nereden gelip nereye düştüğünün farkında bile değildin. O ateş, eril ateştir, Zeus'un tohumudur, yaratıcı ateştir. O, Jüpiter'in kalbinden ve beyninden neşet bulmaktadır; o, tüm varlıklarda kıpır kıpır dalgalanır hâlde

mevcut bulunmaktadır. Yıldırım düştüğü anda, o, onun sağından fışkırmaktadır. Ama onun rahipleri olan bizler, onun özünü, esasını biliriz; biz onun oklarından korunabiliriz ve hatta bazen onları yönlendirebiliriz bile."

"Şimdi de şu gökkubbeye bak. Şu parlak takımyıldızlar çemberini, yani üzerine ince samanyolu tülü atılmış olan şu çemberi seyret; gördüğün o ince tül, güneşlerin ve dünyaların tozlarından oluşmadır. Orion'un **(39)**, İkizler'in **(40)** ve Lir'in nasıl ışıl ışıl ışıldadıklarına bir bak. Bu gördüklerin, Zevc'in bestesinin etkisi altında ahenk dolu bir coşkuyla dönüp duran Zevce'nin bedenini teşkil etmektedir. Gönül gözünle bakarsan, onu, başı arkaya doğru eğilmiş ve kolları iki yana açılmış bir hâlde görebilir ve böylece de onun, üzeri yıldızlarla bezeli peçesini kaldırabilirsin."

"Jüpiter hem Zevc'dir, hem de ilâhî Zevce. Bu ilk sırdır."

"Ey Delf'in evlâdı, şimdi de inisiyasyonun ikinci bölümüne hazırlan. Ürper, ağla, yararlan ve saygıyla eğil! Zira ruhun, ruh ile dünyanın hayat kupası içinde Demiurg **(41)** tarafından harmanlandığı o yakıcı mekânın içine dalacak. O sarhoş edici kupaya yapışıp susuzluğunu gideren tüm varlıklar o ilâhî visal günlerini unutuverip, kendilerini, bedenli hayatlara mahsus olan süflî âlemin o ıstırap dolu dipsiz derinliklerine bırakıvermektedirler."

"Zeus, yüce Demiurg'dur, Diyonizos da **(42)** onun oğludur, yani onun tezahür etmiş Kelâmı'dır. Işıl ışıl bir ruh ve hayattar bir zekâ olan Diyonizos bir zamanlar babasının meskeninde, yani şaşmaz değişmez nitelikli Esir sarayında ışıldamaktaydı. Bir gün, takımyıldızların arasında gözünü gezdirip göğün derinliklerini seyrederken, birden, kendi çehresinin bu mavi derinliklerdeki aksini görmüştü; bu görüntü ona ellerini uzatmaktaydı. Bu güzel gö-

rüntüye, yani dublesine birden âşık oluveren Diyonizos, onu yakalamak amacıyla ileri atılmıştı. Fakat görüntü, yerinde durmamakta ve devamlı surette ondan kaçmaktaydı. Bu şekilde dublesini kovalayıp dururken, bir an gelmiş, kendisini, koyu gölgeli ve mis kokulu bir vadide bulmuş ve orada, bedenini sarıp okşayan şehvetli ve tatlı serin bir yelin tadını çıkarmaya koyulmuştu. Bir ara gözü mağaranın birinde bulunan Persefon'a **(43)** takılmıştı. Güzel dokumacı Maya **(44)**, üzerinde tüm varlıkların suretler hâlinde dalgalandığı bir perde dokumaktaydı. İlâhî bakirenin önünde hayranlıktan ağzı bir karış açık kalakalmıştı. Tam o sırada da onu mağrur Titanidler (dişil Titan) ile Titanlar fark etmişti. Titanlar onun yakışıklılığını kıskandıkları, Titanitler de ona delicesine âşık oldukları için, Diyonizos'un üzerine, zapt olunmaz doğal afetler misali atılmışlar ve onu paramparça etmişlerdi. Ardından onun uzuvlarını aralarında pay edip suda kaynatmışlar, kalbini de toprağa gömmüşlerdi. Bunun üzerine Jüpiter, yıldırımıyla, Titanlar'ı öldürmüştü; Minerva da **(45)** Diyonizos'un kalbini alıp Esîr'e götürmüştü; ve bu kalp orada yakıcı bir güneş hâline dönüşmüştü. Bedeninin buğusundan ise, göğe tekrar tırmanmaya çalışan insanların ruhları sadır olmuştu. Tanrı'nın ışıl ışıl parlak kalbine eriştiklerinde bu solgun gölgeler alev alev yanmaya başlayacak ve bunun sonucu olarak da, Diyonizos, Ampire'nin **(46)** yüceliklerinde her zamankinden daha da canlı ve daha da bütün bir hâlde tekrar canlanacaktır."

"Diyonizos'un ölümüne ilişkin sır budur işte. Şimdi de onun tekrar canlanışına ilişkin sırrı dinle. İnsanlar Diyonizos'un etidirler, kanıdırlar; mutsuz insanlar, sağa sola dağılmış hâlde olup da birbirlerini arayıp duran, ama binlerce hayat dizisi boyunca cinayet, kin, ıstırap ve

aşk yüzünden kıvrana kıvrana arayıp duran uzuvlardan başka bir şey değildirler. Dünyanın ateş kökenli harareti, yani aşağının güçlerine ait dipsiz derinlikler onları daima daha da derinlere çekmekte ve daha da fazla yırtıp parçalamaktadır. Ama yukarıda olanı da, aşağıda olanı da bilen biz inisiyeler, **ruhların kurtarıcılarıyız, yani insanların Hermesleri'yiz. Mıknatıslar misali biz insanları cezbederiz, Tanrılar da bizi.** Böylece, sihirli semavî sözler yardımıyla, ulûhiyetin hayattar bedenini ihya ederiz. Göğü ağlatır, yeri sevindiririz; ve değerli mücevherler gibi tüm varlıkların büyük iç acılarını içimizde taşır ve sonra da onları sevince döndürürüz. Tanrı bizde ölür, bizde dirilir."

Orfe bu sözleri söylerken Delf müridi, mürşidini, onun önünde diz çökmüş, kollarını da yalvarışını yakarışını ifade eder bir anlamda yukarı kaldırmış bir hâlde dinlemekteydi. Jüpiter'in büyük rahibi de kutsayıcı sözler söyleyerek elini onun başının üzerine koymuştu:

"Söze dile sığmaz Zeus ile, her üç âlemde de, yani ölüm ötesi derinliklerinde de, dünyada da, göklerde de onun sırrını ifşa eden Diyonizos, senin gençliğini bağışlasın ve kalbini Tanrılar'ın ilmiyle doldursun."

Bu temenniden sonra İnisiye, mabedin sütunlu avlusunu terk edip sunaktaki ateşin içine günlük ağacı kabuğu atmış ve ardından da gürleyen Zeus'a üç kez yalvarıp yakarmıştı. Rahipler de dudaklarında bir ilâhî olduğu hâlde daire oluşturarak onun etrafında dönmeye başlamışlardı. O sırada rahip-kral ise kemerin altında kolunu bir dikili taşa dayamış hâlde düşünceli ve sessiz beklemekteydi. Az sonra mürit tekrar onun yanına dönüp şunları söylemişti:

"Ey ölümsüzlerin sevgili oğlu ve ruhların lâtif doktoru, ey gönülleri ferahlatan Orfe, Delf'in Apollon Bayramı'

nda Tanrılar'ın ilâhîlerini söylerken gördüğüm ve dinlediğim günden beri bütün kalbimle sana ram olmuş hâldeyim ve hep peşinde koştum durdum. Nağmelerin insanı sarhoş eden bir şarap gibi; öğretilerin ise, bunalmış bedeni yatıştıran ve uzuvlarına yeni bir güç kazandıran bir ilâç sanki.

Bu sözlerin ardından Orfe, sanki müridine değil de, kendi iç âlemindeki seslere cevap veriyormuşçasına şöyle demişti:

"Buradan Tanrılar'a doğru uzanan yol diktir, çetindir. Önce çiçekli bir patika, ardından dik bir yamaç, sonra da muazzam bir mekânın ortasında yer alan yıldırımlı kayalıklar. Görücünün ve Elçinin yeryüzündeki kaderi budur. Evlâdım, ovadaki çiçekli patikada yürümeye bak, ötesini bırak."

İnisiye de şu sözlerle konuşmasını sürdürmüştü:

"Susuzluğumu giderdikçe hararetim daha da artmakta. Sen bana Tanrılar'ın özünü, esasını öğrettin. Ama, ey sırların yüce mürşidi, ey ilâhî Eros'un **(47)** sözcüsü, söyle bana, onları bir gün görebilecek miyim?"

Jüpiter'in büyük rahibi şöyle cevap vermişti:

"Evet, ama beden gözlerinle değil, gönül gözünle. Fakat şu anda ancak beden gözlerinle görmeyi biliyorsun. Gönül gözünü açabilmen için uzun süre çalışman gerek, büyük ıstıraplara katlanman gerek."

"Ey Orfe, onları ancak sen açabilirsin! Seninle olunca insan korku nedir bilir mi?"

"Mademki istiyorsun, dinle öyleyse! Tesalya'daki sihirli Tampe Vadisi'nde **(48)** özel yol mensubu olmayanlara yasak olan mistik bir mabet vardır. Özel yol ehline ve görücülere Diyonizos işte orada görünmektedir. Gelecek yıl seni onun bayramına davet edeceğim ve sen orada sihirli bir uykuya **(49)** dalacaksın; işte o sırada ben de senin

gözlerini ilâhî âleme açacağım. Yeter ki o güne kadar hayatın dürüstlük içinde geçsin, ruhun da ak pak kalsın. Şunu bil ki Tanrılar'ın nuru zaaf ehlini korkutur, zındıkları ise öldürür.

Ama önce meskenime gel de sana hazırlanman için gerekli olan kitabı vereyim."

Bu sözlerin ardından mürşit ile Delfli müridi mabedin içine dalmış ve birlikte, kendisine tahsis edilmiş olan geniş bölüme varmışlardı. Orada, dövme madenden yapılma kanatlı bir perinin elinde bulunan ve her zaman yanık hâlde duran bir Mısır lâmbası dikkati çekmekteydi. Bu bölümde ayrıca, Mısır hiyeroglifleriyle ve Fenike harfleriyle bezeli bir sürü papirüs rulosu ile Orfe tarafından Yunanca harflerle kaleme alınmış olan ve de onun sihirli bilimini ve gizli doktrinini **(50)** içeren kitaplarla dolu kokulu sedir kerestesinden yapılma sandıklar da yer almaktaydı.

Mürşit ve müridi bu bölümde gecenin büyük bir kısmını aralarında görüşerek geçirmişlerdi.

III

TAMPE VADİSİ'NDEKİ (51) DİYONİZOS BAYRAMI

TESALYA'DAKİ serin Tampe Vadisi'ndeydi. Orfe tarafından Diyonizos sırlarına tahsis edilmiş olan kutsal gece gelip çatmıştı. Mabet hizmetkârlarından birinin refakatindeki Delf müridi, her iki yanında sıra sıra sivri kayalar bulunan dar ve derin bir boğazda yürümekteydi. Gecenin karanlığında, yeşillikler arasında akan ırmağın şırıltısından başka bir ses duyulmamaktaydı. Bir dağın gerisinden nihayet ay yükselmiş ve kayaların siyah saçakları arasında sarı çehresini göstermeye başlamıştı. Ardından da süptil ve manyetik ışığını vadinin derinliklerine kadar ulaştırmıştı; ve büyüleyici vadiyi birden Elizyum'a **(52)** özgü bir ışık kaplayıvermişti. Çimle kaplı zeminiyle, dişbudak ve kavak korularıyla, sarmaşık kaplı mağaralarıyla ve de ortasında ağaçlık adalar bulunan yılankavi ırmağıyla birlikte tüm vadi bir anda gözler önüne serilivermiş; bitkileri sarı bir sis, şehvet uyandırıcı bir uyku sarıp sarmalamıştı. Su perilerinin iyi ezgileri, kaynakların çarşaf gibi durgun yüzeylerini hafif hafif titreştirmeye, kımıldamadan duran kamışların arasından da belli belirsiz flüt sesleri yükselmeye başlamıştı. Mevcut her şeyin üzerinde Diana'nın **(53)** sihirli sesi ve

nefesi dolanıp durmaktaydı.

Delf müridi sanki rüyadaymış gibi yürümekteydi. Arada bir durup yolunun üzerindeki bir hanımelini veya bir defneyi koklamaktaydı. Fakat bu sihirli aydınlık bir an devam etmiş, sonra her şey tekrar karanlıklara gömülmüştü. Çünkü ayın önüne kara bulutlar yığılıvermişti; kayalar yine o eski korkunç görünümlerine bürünmüşlerdi; az sonra da nehrin kıyısındaki ve de vadinin derinliklerindeki sık ağaçların arasında oraya buraya giden gelen ışıklar belirmişti.

Mabedin yaşlı rehberi bu ışıklar konusunda şu açıklamayı yapmıştı:

–Bunlar özel yol mensupları; demek yürüyüşe başlamışlar. **Her grubun meşaleli bir rehberi vardır.** Biz de onları izleyeceğiz.

Yolcular, korulardan çıkıp yolda yürümeye başlayan gruplara rastlamışlardı. İlk olarak **yavru Baküs'ün müritleri,** yani sırtlarında uzun keten tunik ve başlarında da sarmaşıktan birer taç taşıyan yeni yetmeler geçmişti. Ellerinde, hayat kupasının sembolü olan işlemeli ağaçtan kupalar vardı. Onların ardında da mağrur ve sağlıklı delikanlılar yürümekteydi. Bunlar **Savaşçı Herkül'ün müritleri** diye anılan gençlerdi; kısa tunikli ve çıplak ayaklı olup omuzlarında ve böğürlerinde enlemesine aslan derisi, başlarında da zeytin dalından taçlar taşımaktaydılar. Onların da ardında ise ilham ehli kişiler, yani **lime lime edilmiş Baküs'ün müritleri** yer almaktaydı; bunlar bedenlerine çizgili panter derisi sarmış, saçlarını erguvan renkli bant ile bağlamış kimselerdi ve ellerinde, başı çam kozalağı biçiminde olan ve de üzerine asma dalı ve sarmaşık dolanmış bulunan birer asa taşımaktaydılar.

Bir mağaranın yakınından geçerlerken gözlerine, secdeye varmış hâlde duran, **Aydone'ye ve yeraltı Erosu'na**

bağlı müritler takılmıştı. Bu insanlar, ölmüş akrabaları ve dostları için gözyaşı dökmekteydiler: "Ey Aydone! Ey Aydone! Ya elimizden aldıklarını bize iade et, ya da bırak biz oraya inelim." Rüzgâr mağaranın içine hışımla dalmakta ve yeraltında kahkahaları ve hıçkırıkları andırır seslerin zuhuruna yol açmaktaydı. Bir ara müritlerden biri anîden geri dönüp Delf şakirdine şunları söylemişti: "Aydone'nin eşiğinden atlamış durumdasın; canlıların ışığını bir daha göremezsin artık." Bir diğeri de, yanından geçerken, onun omuzuna dokunmuş ve kulağına şu sözleri fısıldamıştı: "Ey gölge, sen gölgenin kurbanı olacaksın; Gece'den türemiş olan sen yine Ereb'e **(54)** döneceksin." Bunları söyler söylemez de koşar adımlarla uzaklaşmıştı. Delf şakirdi korkudan âdeta donmuştu. Eğilip rehberinin kulağına şunu fısıldamıştı: "Bu ne demek oluyor?" Hiç bir şey duymamış gibi davranmış olan mabet hizmetkârı sadece şu sözleri söylemişti: "Köprüyü geçmek gerek. Akıbetten kimse kaçınamaz."

Az sonra Pene'nin **(55)** üzerindeki ahşap köprüden geçerlerken Delf'in yeni müridinin ağzından şu soru dökülüvermişti:

–Bu şikâyet dolu sesler ve bu acı ifadeli ezgi nereden geliyor? Şu kavakların altında uzun bir sıra hâlinde yürüyen şu beyaz gölgeler de kimler?

–Diyonizos sırlarına inisiye olmaya giden kadınlardır onlar.

–Adlarını biliyor musun?

–Burada kimse kimsenin adını bilmez ve herkes de kendi adını unutur. Çünkü özel yol mensupları, kendilerine tahsis edilmiş olan bölgeye girmeden önce **kirli çamaşırlarını atıp ırmakta yıkandıkları ve ardından da temiz keten elbise giydikleri anda** asıl adlarını atıp yerine bir yenisini edinmektedirler. Bu insanlar yedi gün, yedi

gece boyunca **değişime uğrayıp** yeni bir hayata intikal etmektedirler. Şu kadın kafilelerine bir bak. Onlar aile ve memleket esasına göre değil, kendilerine ilham sunan **Tanrı esasına göre** gruplandırılmışlardır.

Derken, başlarına nergisten yapılma taçlar takmış, gök mavisi kolsuz tunikli genç kızlar geçmişti önlerinden; rehber, bunlardan, Persefon'un **yoldaşı olan su perileri** diye söz etmişti. Bu kızların ellerinde küçük kutular, kavanozlar ve adak vazoları vardı. Onların gerisinde de, **mistik ma'şuklar, ateşli zevceler,** yani **Afrodit hayranları** yürümekteydi. Çok geçmeden onlar da koruya dalmışlardı. Korunun içlerinden, etrafa, ısrarlı ve şiddetli çağrı sesleri ile bitkin hıçkırıklar yayılmaya başlamış, ama bunlar pek uzun sürmemiş, gitgide hafiflemişti. Sonra, mersin ağaçlarından oluşmuş bulunan bu loş koru, coşkulu bir koronun yankılarıyla sarsılmış ve ardından gökyüzüne, yürek çarpıntıları misali, şu sözler yükselmişti: "Ey Eros! Bizi sen yaraladın! Ey Afrodit! Kolumuzu kanadımızı sen kırdın! Gerçi göğüslerimizi karaca postuyla örttük, ama altında, yaralarımızın kan rengi izleri hâlâ daha belli. Yüreğimiz, yakıp kül eden bir kordur. Başkaları zaruretten, yokluktan ölür, ama biz aşktan ölürüz. **Yak** bizi, **yok** et bizi, ey Eros! Veya kurtar bizi, özgürleştir bizi, ey Diyonizos!"

Bu sahne cereyan ederken bir başka kafile görünmüştü. Bu kafiledeki kadınların vücutları baştan aşağı siyah yün elbiselerin içindeydi, gerilerinde, yerde de, kıyafetlerinin bir parçası olan uzun tüller sürünmekteydi; bunların hepsi de birer büyük matemin ezikliği altında kıvranmaktaydılar. Rehber, bu kadınları **Persefon'un kederli hatunları** diye adlandırmıştı. Az ötede sarmaşıklarla kaplı büyük bir mermer anıtkabir vardı. Bu kadınlar onun etrafında diz çöküp saçlarını çözmüşler ve çığlık

atmaya başlamışlardı. Yukarıda sözünü ettiğimiz arzu ifadeli şiir kıtasına, ıstırap ifadeli şu kıtayla cevap vermeye koyulmuşlardı: "Ey Persefon, sen öldün, seni Aydone kaçırdı; sen ölüler diyarına indin. Ma'şuku için gözyaşı döken bizler ise canlı ölüleriz. Dileriz tekrar gün doğmasın. Ey yüce tanrıça, seni içinde gizleyen yerküre bize ebedî uykuyu sunsun ve benim gölgem sevgili gölgenin sinesinde salınsın dursun! Duamızı kabul et, ey Persefon!"

Bu acayip sahnelerin karşısında ve bu derin ıstırapların insanı çabucak sarıp sarmalayan sirayet edici coşkusunun tesiri altında, Delf müridi, içinin, binlerce sıkıntı verici izlenimle dolup taştığını hissetmişti. Artık o eski kişiliği yok olup gitmiş; tüm bu varlıkların arzuları, düşünceleri ve can çekişmeleri, kendi arzuları ve kendi can çekişmeleri hâline gelmişti. Ruhu parça parça olmakta; içine öldürücü bir iç sıkıntısı nüfuz etmekteydi. Artık insan mı, yoksa gölge mi olduğunu bile ayırt edememekteydi.

İşte tam o anda, oradan geçmekte olan uzun boylu erkek bir inisiye durup ona şunları söylemişti: "Acı çeken gölgeler huzur bulsun! Ey ıstırap çeken kadınlar, canı gönülden Diyonizos'un ışığını dileyin! Orfe sizi bekliyor!" Bunun üzerine kadınlar hep birlikte sessizce onun etrafını çevirmişler ve onun gözleri önünde başlarındaki çirişotundan yapılma taçlarının yapraklarını yolmuşlardı. İnisiye de, elindeki asa ile onlara yolu göstermişti. Kadınlar bir kaynağa varmışlar ve ağaçtan mamul kupalarla susuzluklarını gidermişlerdi. Kafileler yeni bir nizama sokulmuş ve kortej yeniden yola koyulmuştu. Genç kızlar öne geçmişler ve nakaratı şu sözler olan bir matem şarkısı tutturmuşlardı:"Haşhaşları sallayın! **Lete'nin (56) suyunu için!** Ey Persefon, bize, arzuladığımız o çiçeği sun;

nergis, bacılarımız için çiçek açsın!"

Mürit, rehberiyle birlikte uzun süre yürümüş, çirişotuyla bezeli çayırlardan geçmiş ve hüzün verici hışırtılarla salınan kavakların gölgesinde yürümüştü. Birden kulağına, nereden intişar ettiği belli olmayan iç karartıcı ifadeli şarkılar, gözüne de ağaçlardan sarkan korkunç maskeler ile kundaklı çocukları andıran balmumundan mamul heykelcikler takılmıştı. Sağda solda, içi ölüler gibi sessiz insanlarla dolu **sandalların nehirde yol aldıklarını ve karşı yakaya çıkmaya çalıştıklarını fark etmişti.** Az daha ilerleyince vadi genişlemiş ve yüksek dağların üzerinde gökyüzü aydınlanmaya başlamıştı; hemen ardından da tan yeri ağarmıştı. Uzaklarda, kopmuş kayalarla dolu vaziyette olan ve uçurumlarla yarılmış hâlde bulunan loş Ossa **(57)** Boğazları dikkati çekmekteydi. Biraz daha berilerde yer alan dağlık bir havzanın ortasındaki ağaçlık bir tepenin üzerinde Diyonizos Mabedi ışıldamaktaydı.

Güneş ışınları dağların zirvelerini altın sarısı renge boyamaya başlamıştı bile. Mabede yaklaştıkça, dört bir yandan oraya yaklaşmakta olan özel yol mensuplarından oluşma kortejler, kadın kafileleri ve inisiye grupları daha iyi seçilmekteydi. Dıştan sakin ve ciddî görünen, ama iç âlemleri, patırtılı bir bekleyişin etkisiyle allak bullak bir durumda bulunan bu insanlar, birbirleriyle, tepenin yamacında karşılaşmışlar ve sonra da hep birlikte dört bir yandan tırmanışa geçmişlerdi. Ellerindeki dalları ve asaları sallayarak birbirleriyle selâmlaşmışlardı. Tam o sırada rehber kayboluvermişti, bunun üzerine Delf şakirdi de, nasıl olduğunu bilemeden, kendini, parlak saçlı, taçlı ve başları rengârenk şeritlerle sıkılı inisiyelerden oluşma bir grubun arasında buluvermişti. Gerçi hiç birini daha önce görmemişti, ama hepsini tanı-

gibiydi ve bu hatırlayış da ona sonsuz bir mutluluk vermekteydi. Sanki onlar da kendisini bekliyor gibiydiler. Zira onu, bir kardeşi selâmlar gibi selâmlamışlar ve aralarına katılışını kutlamışlardı. Grubunun peşine takılarak âdeta uçarcasına mabedin en üst basamağına ulaşıvermişti ve tam o anda da kör edecek kadar güçlü bir ışık huzmesi gözlerini doldurmuştu. Sabah güneşi vadiye ilk okunu fırlatmış, mabedin basamaklarında ve tepenin dört bir yanında gruplaşmış bu insanları parlak ışınlarına gark etmişti.

Tam o anda da ağızlardan şenlik ilâhîsi dökülmeye başlamıştı. Mabedin bronz kapıları kendiliğinden açılmış ve Hermes ile meşalecinin önünde yer alan kâhin ve başrahip Orfe zuhur edivermişti. Delf şakirdi onu derhal tanımış ve onun için de sevinçle ürpermişti. Lâl rengi kumaştan giysisiyle ve de elinde tuttuğu fildişinden ve altından yapılma liriyle, Orfe, ebedî gençliğe nail olmuş bir varlık görünümü arz etmekteydi; ışıl ışıldı. Hazır bulunanlara şunları söylemişti:

"Yeryüzü ıstıraplarının ardından tekrar doğmak üzere buraya gelmiş bulunan ve şu anda tekrar doğmakta olan sizlere selâm olsun. Karanlıktan çıkmış olan özel yol mensupları (mistler), kadınlar ve inisiyeler, gelin mabedin nurundan kana kana için. Istırap çekmiş olanlar, gelin sevinci tadın; savaş vermiş olanlar, gelin dinlenin. Başlarınızın üzerine yansıttığım güneş, ruhlarınızda ışıldayacak olan güneş, ölümlülerin güneşi değildir; o, Diyonizos'un arı ışığıdır, inisiyelerin yüce güneşidir. Geçmişteki ıstıraplarınız ve bu yoldaki çabalarınız sayesinde galip geleceksiniz ve hele İlâhî Kelâm'a inanıyorsanız çoktan galip gelmişsiniz demektir. Uzun bir karanlık hayatlar dizisinden sonra bir gün ıstıraplı tekrardoğuşlar çemberinden kurtulacak ve hep birlikte Diyonizos'

un nurunda bir tek beden ve bir tek ruh hâline geleceksiniz.

Dünyada bize rehberlik eden ilâhî kıvılcım (vicdan) içimizde bulunmaktadır; o, mabette meşale, gökte de yıldız hâline gelir. Hakikatin ışığı işte böyle büyür! Yedi telli Lir'in, yani Tanrı Liri'nin titreşimlerini dinleyin. (58)

Dünyaları o Lir hareket ettirir. İyi dinleyin ki sesi içinize işlesin... göklerin enginlikleri size ancak böyle ayan beyan olabilir!

Güçsüzlere yardım, ıstırap çekenlere teselli ve herkese umut! Ama kötülerin ve özel yol dışındaki insanların vay hâline! Onlar şaşırıp allak bullak olacaklardır. Zira başkasının ruhunu derinlemesine görmek Sırların vecd hâliyle mümkündür. Kötüler o anda dehşete kapılırlar, kutsallığa saygısı olmayanlar ise ölürler.

Diyonizos'un, üzerinize ışığını saçtığı şu anda kudretli semavî Eros'u davet ediyorum. Aşklarınızda da, gözyaşlarınızda da hep o hazır bulunsun. Seviniz; çünkü her şey sevmektedir, yerin dibindeki tanrılar da, Esîr'deki Tanrılar da. Seviniz; çünkü her şey sevmektedir. Ama karanlığı değil, ışığı seviniz. Yolculuk sırasında her an amacı hatırlayınız. Ruhlar ışıklı âleme döndüklerinde, yıldızsal (astral) bedenlerinin üzerinde, hayatlarının tüm hatalarını iğrenç lekeler hâlinde taşımaktadırlar... Onları silip atmak için kefaretlerini ödemek ve onun için de dünyada tekrar doğmak zorunda kalmaktadırlar... Ama arınmışlar ile güçlüler, kudretliler, Diyonizos'un güneşine gitmektedirler.

Şimdi de Evohe'yi terennüm ediniz!" (59)

Bunun üzerine, mabedin dört bir yanında hazır bulunanlar hep bir ağızdan "Evohe!" diye haykırmışlar; ziller çınlamış; ardından tekrar tekrar Evohe, diye haykırılmıştı. Evohe! Evohe! **Tekrardoğuşa davet anlamı taşıyan**

ve binlerce ağızdan fışkırmış olan bu Diyonizos çığlığı va-diye dalga dalga yayılmış ve kayalarda yankılanmıştı. Ve vahşî Ossa Vadisi'ndeki o bulutlara karışmış ormanların sınırlarında koyunlarını otlatmakta olan çobanlar da aynı çağrıya aynı sözle cevap vermişlerdi: Evohe!

IV

EVOKASYON

BAYRAM bir rüya gibi geçmiş ve akşam olmuştu. Danslar, şarkılar ve dualar pembemsi bir sisin içinde gözden kaybolup gitmişti. Orfe ve şakirdi bir yeraltı galerisi vasıtasıyla aşağılara inip, dağın içlerine doğru ilerleyen ve sadece başrahip tarafından bilinen kutsal mahzene varmışlardı.Tanrıların ilhamlarına nail olmuş bulunan Orfe, tek başına meditasyona hep orada dalmakta, şakirtleriyle birlikte önemli maji ve teürji çalışmalarını da yine hep orada gerçekleştirmekteydi.

Geniş ve oyuk bir mekânın orta yerindeydiler. Yere çakılı iki meşale, çatlak duvarları ve kapkaranlık derinlikleri ancak şöyle böyle aydınlatabilmekteydi. Birkaç adım ötede, yerde, bir yarık dikkati çekmekteydi; o yarıktan sıcak bir rüzgâr fışkırmaktaydı ve görünüşüne göre bu yarık yerkürenin ta merkezine kadar devam etmekteydi. Bu yarığın çevre hatları, içinde kuru defne dalları yakılan küçük bir sunak ve kızıl somakiden yapılma bir sfenks ile sınırlanmaktaydı. Çok uzaklarda ve çok yükseklerde yer alan eğik konumlu bir çatlaktan yıldızlı gökyüzü görünmekteydi. Oradan içeri sızan solgun mavimsi ışık sanki göğün, mağarayı süzüp inceleyen gözüydü.

Bir an gelmiş, Orfe şakirdine şunları söylemişti:

"Kutsal ışık kaynağında susuzluğunu gidermiş ve böylece de sırların sinesine arı bir kalple girmiş bulunuyorsun. Seni hayatın ve ışığın kaynağına nüfuz ettireceğim görkemli an geldi çattı artık. Gözle görünmez harikaları insanların gözünden saklayan kalın perdeyi kaldıramamış olanlar henüz Tanrı'nın oğulları olmuş sayılmazlar.

Sıradan insanlara söylememen gereken ve mabetleri kudretli kılan şu hakikatleri dinle bir de:

Yaradan bir ve tektir ve de ancak kendi zatına benzer. Her yerde onun kudreti hükümrandır. Ama Tanrılar sonsuz sayıdadır ve çeşit çeşittirler; zira ulûhiyet ezelî-ebedî ve de sonsuz-sınırsızdır. En yüceleri, yıldızların ruhlarıdır. Güneşlerin de, yıldızların da, yerkürelerin ve ayların da kendi ruhları vardır ve bu ruhların hepsi Zeus'un semavî ateşinden ve ilk ışıktan hâsıl olmuşlardır. Künhüne vâkıf olunamaz ve şaşmaz, değişmez nitelikli olan bu yarı şuurlu ruhlar (60), düzenli hareketleriyle yüce bütünü yönetip dönendirmektedirler. Her yıldız, her gezegen, hareket ettiği sırada, esîrî alanının içerisinde, bir yarı-tanrılar veya ışıl ışıl (ışın salan) ruhlar ordusunu da sürükleyip götürmektedir; bu yarı-tanrılar veya bu ışıl ışıl ruhlar, bir zamanlar insan iken âlemler skalasından basamak basamak aşağılara inip, sonra siklustan siklusa şanlarıyla şerefleriyle sıçraya sıçraya tekrar yukarılara tırmanmış ve böylece tekrardoğuş zaruretinden kurtulmuş olan ilâhî ruhlardır. Tanrı, onlar vasıtasıyla nefes almakta, onlar vasıtasıyla hareket etmekte ve yine onlar vasıtasıyla tezahür etmektedir; onlar, O'nun hayattar ruhunun nefesi, O'nun ezelî-ebedî şuurunun ışınlarıdırlar. Onlar, unsurlarla haşır neşir olan daha geri düzeyli varlık ordularına kumanda etmekte; dünyaları yönetmektedirler. Uzaktan veya yakından bizi sarıp kuşatmakta; an-

cak, özleri bakımından ölümsüz olmalarına rağmen, daima halklara, zamana ve bölgelere göre değişiklik arz eden kisvelere bürünmektedirler. Onları inkâr eden inançsız kişi onlardan korkmakta; inançlı kişi de, bilmeden tanımadan onlara ibadet etmektedir; inisiyeye gelince, o ise, onları kendine cezbetmekte ve görmektedir. Eğer onları bulmak için çalışıp çabaladımsa, eğer ölüme meydan okudumsa ve eğer,söylendiği gibi, ölüm ötesi mekâna gittimse, bu, dipsiz derinliklerdeki karanlık güçleri alt etmek, yukarının Tanrıları'nı sevgili vatanım Yunan'a davet etmek ve engin Göğün yer ile izdivacını sağlamak ve bu sayede büyülenecek olan yerkürenin, ilâhî sedayı dinlemesini mümkün kılmak içindi. Semavî güzellik kadın vücutlarında tezahür edecek, Zeus'un atcşi kahramanların kanlarında dolaşacak; ve Tanrılar'ın oğulları, yıldızlara çıkmadan da önce, Ölümsüzler gibi ışıl ışıl ışıldayacaklardır.

Orfe'nin Liri nedir, bilir misin? İlhama ve ifşaata nail olmuş bulunan mabetlerin sesidir. Bu mabetlerin telleri Tanrılar'dır. Yunan ülkesi, tıpkı bir lir gibi, onların müziğine uygun şekilde akort edilecek ve bizzat mermer heykel bile parlak kadanslar ve semavî ahenkler hâlinde aynı müziği terennüm eder olacaktır.

Sana canlı hâlleriyle görünsünler ve de peygamberane bir vizyon içinde, sana, dünya için hazırlayıp yetiştirmekte olduğum ve ancak inisiyelerin görebileceği mistik Himene'yi (61) göstersinler diye Tanrılarımı çağıracağım şimdi.

Şu kayanın oyuğuna huzur içinde uzan ve hiç bir şeyden korkma. Az sonra sihirli bir uykuya dalacaksın; önce bir titreyeceksin ve feci şeyler göreceksin; ama ardından duyularını ve iç varlığını tatlı bir ışık, duyulmadık işitilmedik bir mutluluk kaplayacak."

Şakirt, yatak biçiminde oyulmuş kayanın kovuğuna girip çoktan kıvrılıp büzüşmüştü bile. Orfe, sunak ateşinin içine bazı kokular atmış; sonra, ucunda ışıldar bir kristal bulunan abanoz bir asayı eline alıp sfenksin yanına yaklaşmış ve iç derinliklerinden gelen bir sesle evokasyona başlamıştı.

"Kibele! Kibele! (62) Ey yüce ana, sesime kulak ver! Ey ilk ışık, ey kıvrak, esîrî ve daima mekânlardan mekânlara sıçrayan ve de sinesinde her şeyin yankısını ve suretini barındıran alev! Senin şimşekler çaktıran ışıklı hizmetkârlarını davet ediyorum. Ey evrensel ruh, ey dipsiz uçurumlara ve güneşlere hayat verip yıldızlı mantosunu Esîr'de dalgalandırıp duran ruh; ey beden gözleriyle görülemeyen gizli ve süptil ışık; ey sinesinde ezelî-ebedî simgeleri ve örnekleri muhafaza bulunduran, Dünyaların ve Tanrılar'ın yüce anası! Ey kadim Kibele, gel! Gel! Sihirli asamın, Semavî varlıklarla aramdaki ittifakın yüz suyu hürmetine gel, Öridis'in (63) hatırı için gel!.. Ezelî-Ebedî Eril'in ateşi altında titreşen her şekle giren uysal Zevce, seni davet ediyorum. Mekânların en yükseğinden, uçurumların en diplerinden, her taraftan akarak gel ve şu mağarayı ondurucu intişarınla doldur. Gel ve Sırların şu evlâdının çevresini elmastan surlarla çevir ve de ona engin sinendeki dipsiz Uçurumun, Dünyanın ve Göklerin ruhsal varlıklarını göster."

Bu sözler üzerine, toprağın derinliklerinden gelen bir yıldırım, uçurumu sarsmış ve tüm dağı zangır zangır sallamıştı. Şakirdin vücudundan soğuk bir ter boşalmış ve delikanlı, Orfe'yi, gittikçe yoğunlaşan bir sisin ardından görmeye başlamıştı. Kendisini sarıp sarmalamış olan müthiş güce karşı bir an direnmeye çalışmış, ama hemen ardından zihni ve iradesi pes edivermişti. Az sonrada, su da boğulmakta olan bir kimsenin çıkardığı sesleri andı-

rır sesler çıkarıp kendisini birden şuurdışının karanlıkları ve bilinmezlikleri içinde buluvermişti.

Kendine geldiğinde gece bastırmıştı; çevresini sarımsı ve çamur rengi alacakaranlıklar sarmıştı. Uzun uzun, fakat hiç bir şey göremeden etrafı süzmüş; derisine, görünmez yarasaları andırır bir şeylerin değip değip geçtiğini hissetmiş; ve bu karanlıkların içinde kentavros **(64)**, hidra **(65)** ve gorgonlar **(66)** türünden canavarlar görür gibi olmuştu. Ama ayan beyan şekilde gördüğü ilk şey, tahta kurulmuş hâlde bulunan bir kadının geniş çehresiydi. Bu kadın, üzerine solgun ışıklı yıldızlar serpiştirilmiş olan, kıvrımları ise iç karartıcı bir görünüm arz eden uzun bir tüle bürünmüştü, başında da haşhaştan yapılma bir taç taşımaktaydı. İri iri açılmış gözleri hareketsiz bir şekilde bakıp durmaktaydı. Bu kadının etrafında, yorgun kuşlar misali insan şekilli gölgeler dolanmakta ve şöyle fısıldaşmaktaydılar: "Ey ölmüşlerin kraliçesi, ey dünyanın ruhu, ey Persefon! Bizler göğün kızlarıyız. Peki nasıl oluyor da bu karanlıklar diyarında sürgün hayatı sürüyoruz? Ey göğün hasatçısı, bir zamanlar esir tarlalarındaki kardeşlerinin arasında ışığa gark olmuş bir hâlde ve mutluluk içinde uçuşmakta olan ruhlarımızı niçin toplayıp devşirdin?"

Bu yakınmalara Persefon şöyle cevap vermişti: "Nergisi koparıp devşirdim, gelin yatağına girdim. Ölümü hayatla birlikte içtim. Şimdi de bu karanlıkların içinde sizlerle birlikte inildiyorum."

Bunun üzerine ruhlar hep bir ağızdan şöyle seslenmişlerdi:

–Peki, ne zaman kurtulacağız buradan?

–Persefon'un cevabı da şöyle olmuştu:

–Semavî zevcim, yani ilâhî kurtarıcı geldiği zaman.

Tam o anda ortalığı birden korkunç görünüşlü ka-

dınlar kaplayıvermişti. Bu kadınların gözleri kan çanağı gibiydi, başlarında da zehirli otlardan yapılma taçlar vardı. Kollarına ve bellerine yılanlar dolanmıştı ve bu yılanları kamçı gibi kullanmaktaydılar.Yılan ıslığını andırır bir sesle ağızlarından şu sözler dökülmüştü: "Ey ruhlar, ey hayaletler ve ey karakoncoloslar (umacı), ölmüşlerin şu kaçık kraliçesine sakın kulak asmayın. Karanlıklar âlemindeki hayatın rahibeleri, yani doğa güçlerinin ve aşağılara ait canavarların hizmetkârları, yeryüzünün Bakantlar'ı ve Tartaros'un **(67)** Fürileri **(68)** bizleriz. Bahtı kara ruhlar olarak sizin ebedî kraliçeleriniz bizleriz. Şu lânetli tekrardoğuş çarkından kurtulamayacaksınız, sizi o çarkın içine kamçılarımızla tekrar tekrar sokacağız. Yılanlarımızın halkaları ile arzunun, kinin ve vicdan azabının düğümleri arasında ebediyen kıvranıp durun." Ve ardından, saçları darmadağınık hâlde birden yerlerinden fırlayıp, kamçı darbeleri altında inildeyerek kuru yapraklar misali havada uçuşan ve sağa sola kaçışan şaşkın ruhların üzerine atılmışlardı.

Bu manzara karşısında Persefon sararmış, ay fantomundan farksız bir hâle gelmişti. Ve dudaklarından şu sözler dökülmüştü: "Gök... ışık... Tanrılar... bir rüya! Uyku, ebedî uyku." Haşhaştan yapılma tacı sararıvermiş, gözleri kaygı içinde kapanıvermiş ve ardından da geriye doğru kaykılıp **letarji** hâlinde tahtına yığılıvermişti ve sonra karanlıklar içinde her şey birden kayboluvermişti.

Derken rüyet değişmiş ve Delfli şakirt bu kez kendini göz kamaştırıcı güzelliğe sahip yemyeşil bir vadide bulmuştu. Geri planda Olimpos Tepesi yer almaktaydı. Karanlık bir mağaranın önünde yer alan çiçekten yapılma bir yatakta güzel Persefon uyumaktaydı. Başında bu kez, o iç karartıcı görünümlü haşhaştan yapılma taç değil, nergislerle süslü bir taç vardı ve yanaklarına yeni bir haya-

tın tan kızıllıkları yayılmaktaydı. Örülü siyah saçları, kar beyazı omuzlarına dökülmekte ve hafifçe kalkık göğüslerinin pembeliği sanki rüzgârların öpücüklerini davet ediyor gibiydi. Çayırda pınar perileri dans etmekte ve masmavi gökyüzünde beyaz bulutlar uçuşmaktaydı. Bir mabetten de lir sesleri gelmekteydi...

Onun altın sesinde ve kutsal ritimlerinde, şakirt, eşyanın derunî müziğini duymaya başlayıvermişti. Zira yapraklar da, sular da, mağaralar da hep o aynı gayri maddî ve tatlı müziği neşretmekteydiler; ve kulaklarına, uzaklardaki dağlarda gruplarına öncülük eden inisiye kadınların sesleri kesikli ritimler hâlinde gelmekteydi. Bazıları, çılgınlar gibi Tanrı'ya yakarmakta, bazıları da, yorgunluktan yarı ölmüş bir vaziyette ormanların kenarlarına yığılıp onu gördüklerini sanmaktaydılar.

Sonunda mavi gökyüzü tam tepe noktasında yarılmış ve içinden göz kamaştırıcı parlaklıkta bir bulut zuhur etmişti. Gökte bir an süzülüp ardından yere doğru pike yapan kuşlar misali,Tanrı da, elinde asası olduğu hâlde dünya üzerine inip, Persefon'un karşısına dikilmişti. Işıl ışıl bir görünümü vardı ve saçları da dağınıktı; gözlerinde, ileride hayat bulacak dünyaların çoşku dolu kutsal çırpınışları dikkati çekmekteydi. Uzun uzun Persefon'u süzmüş, sonra da asasını bedeninin üzerinde gezdirmişti; bunun üzerine Persefon da tebessüm etmişti. Alnına dokunduğu anda ise Persefon, gözlerini açıp hafifçe yerinde doğrulmuş ve gözlerini zevcine dikmişti. Hâlâ daha Ereb' in **(69)** uykusuyla dolu olan o gözler birden iki yıldız gibi ışıldamaya başlayıvermişti. Tanrı ona şöyle hitap etmişti: "Beni hatırladın mı?" Persefon da şöyle cevap vermişti: "Ey Diyonizos! Ey insan suretinde tezahür eden semavî Işık, ey Jüpiter'in Kelâmı, ey ilâhî Ruh! Ne zaman gelip beni uyandırsan hep ilk kez yaşadığımı sanıyorum;

âlemler, anılarımda tekrar canlanıveriyor; geçmiş de, gelecek de lâyemut bir hâl kisvesine bürünüveriyor; ve gönlümde evrenin ışıl ışıl ışıldadığını hissetmeye başlayıveriyorum!"

Tam o anda, dağların yukarılarındaki gümüşî renkli bulutların arasında, gözlerini yerkürenin üzerine çevirerek aşağıları süzen meraklı Tanrılar da belirmişti.

Aşağılarda kendilerini vadilerden ve mağaralardan dışarı atmış erkek, kadın ve çocuk toplulukları bu Ölümsüzlere hayranlık içinde bakmaktaydılar. Mabetlerde okunan çoşku dolu ilâhîler, övgü dalgaları hâlinde göklere yükselmekteydi. Gök ile yer arasında, anaları yarı-tanrılara ve Tanrılar'a hamile bırakan şu düğünlerden birinin daha hazırlığı yapılmaktaydı. Her tarafı bir pembelik kaplamış; ve ilâhî hasatçı kimliğine tekrar kavuşmuş bulunan ölmüşlerin kraliçesi, zevcinin kollarında göklere doğru yükselmeye başlamıştı bile. Her ikisini de lâl rengi bir bulut sarıp sarmalamış ve bu arada Diyonizos'un dudakları Persefon'un dudaklarını buluvermişti... Tam o anda yerden ve gökten muazzam bir aşk çığlığı fışkırmıştı; büyük lirin üzerinden geçen Tanrılar'ın kutsal ürperişleri, sanki onun tüm tellerini parçalamak ve çıkan sesleri dört bir yana saçmak istemiş gibi. Aynı anda ilâhî çiftten de, gözleri kör edecek derecede parlak ışıklı bir şimşek, bir kasırga şadır olmuştu... Az sonra ise her şey dinmiş ve her taraf süt liman hâle gelmişti.

Orfe'nin şakirdi kendini, bir an, tüm hayatların kaynağına gömülmüş, Varlığın güneşine bulanmış gibi hissetmişti. Ama, onun akkor hâlindeki ateşine daldıktan sonra, oradan, semavî kanatlarıyla fışkırıp çıkmış, ardından da âlemleri son sınırlarına varıncaya kadar katedip Sonsuzluğa özgü bir vecdî uykuya ulaşmıştı.

Normal hâle dönüp de bedensel duyularına tekrar ka-

vuştuğunda kendini kapkara gecenin kollarında bulmuştu. Bu derin karanlıkların içinde sadece ışıklı bir lir ışıldamaktaydı. Derken, bu lir uzaklaşmış, uzaklaşmış ve sonunda bir yıldız hâline dönüşmüştü. Şakirt, evokasyon mahzeninde bulunduğunu ve o ışıklı noktanın da, mağaranın gökyüzüne bakan deliği olduğunu işte ancak o anda anlayabilmişti.

Yanı başında iri yarı bir gölge dikilmekteydi. Bukleli uzun saçlarına ve asasındaki parıltılı kristale dikkat edince bu gölgenin, Orfe olduğunu fark etmişti.

Ve başrahip ona hemen şu soruyu sormuştu:

–Delf'in evlâdı, nereden geliyorsun?

–Ey inisiyelerin mürşidi, ey semavî sevindirici, ey harika Orfe, ilâhî bir rüya gördüm. Sihir ürünü bir şey miydi, yoksa tanrıların bir lütfu muydu? Ne cereyan etti acaba? Dünyam mı değişti yoksa? Şu anda neredeyim ben?

–İnisiyasyonun tacına nail oldun ve de benim rüyamı gördün, yani ölümsüz Yunan'ı! Haydi, artık buradan çıkalım; zira bu rüyanın tahakkuk edebilmesi için benim ölmem, senin ise yaşaman gerek. **(70)**

V

ORFE'NİN ÖLÜMÜ

KAUKAYON Tepesi'nin eteklerindeki meşe ormanları fırtınanın kamçısı altında uğuldamakta; çıplak kayaların üzerine peş peşe düşen yıldırımların gümbürtüleri ortalığı alt üst etmekte ve Jüpiter Mabedi'ni âdeta kökünden sallamaktaydı. Zeus rahipleri sunağın kubbeli bir mahzeninde toplanmışlardı. Yarım daire oluşturacak şekilde tertiplenmiş olan bronz iskemlelerin üzerinde oturmaktaydılar. Orfe ise, sanki sorguya çekilecek bir sanıkmış gibi, onların tam orta yerinde ayakta durmaktaydı. Benzi her zamankinden daha solgundu; ama sakin gözlerinden derin bir alev fışkırmaktaydı.

Rahiplerin en yaşlısı, yargıçlara yaraşır tarzda sesini ciddî bir edayla yükselterek şunları söylemeye başlamıştı:

–Ey Apollon oğlu Orfe, seni büyük rahip ve kral diye adlandırıp sana Tanrı oğullarının mistik asasını verdik. Bu ülkedeki Jüpiter ve Apollon mabetlerini sen yücelttin, sır (mystères) gecelerinde Diyonizos'un ilâhî güneşini sen ışıldattın. Ama bizi tehdit eden şeyden haberin var mı? Sen ki korkunç sırları bilirsin, sen ki bize kaç kez istikbali okumuşsundur, sen ki **şakirtlerine hayal hâlinde görünmek suretiyle uzak mesafelerden onlara hitap etmişsindir,** ama, şu anda başında dönenleri bilmiyorsun. Sen

yokken, şu vahşî Bakantlar, şu lânetli rahibeler Hekate **(71)** Vadisi'nde toplanıp aralarında görüştüler. Tesalya büyücüsü Aglaonis'in başkanlığında gidip Ebre yöresindeki reisleri, karanlık Hekate dinini yeniden tesis etme konusunda ikna ettiler ve şu anda da bizi, eril Tanrılar'a ait mabetler ile onlara ait sunakları imha etmekle tehdit ediyorlar. Bu rahibelerin ateşli sözlerine kanıp ellerinde yangın çıkarıcı meşalelerle gelmiş bin Trakyalı hâlen bu dağın yamaçlarında ordugâh kurmuş durumdalar; erkek kanına susamış olan bu dişi panter postuna sarılı kadınların tahrikleriyle bu bin kişi yarın mabede saldıracak. Onlara, şu meşum Hekate'nin başrahibesi olan Aglaonis kumanda etmekte; o, büyücülerin en korkuncudur, acımasızdır ve bir Füri gibi de azgındır. Sen onu tanıyorsundur! Ne dersin?

–Hepsini biliyordum, diye cevaplamıştı Orfe ve **bütün bunların olması da şarttı.**

–Ama bizi savunmak için neden hiç bir şey yapmadın? Aglaonis bizi sunaklarımızın üzerinde ve de kendisine ibadet ettiğimiz hayattar semanın gözleri önünde boğazlamaya yemin etmiş. Sen de yüz üstü bırakırsan bu tapınağın, hazinelerin, senin ilminin ve bizzat Zeus'un hâli nice olur?

Bunun üzerine Orfe yumuşak bir ifadeyle şöyle konuşmuştu:

–Sizinle birlikte değil miyim ki?

İhtiyarlardan biri şöyle atılmıştı:

–Evet geldin, ama çok geç. Aglaonis Bakantlar'ı, Bakantlar da Trakyalılar'ı kışkırtmakta. Onları Jüpiter'in yıldırımıyla mı, yoksa Apollon'un oklarıyla mı püskürteceksin? İsyanı bastırmak üzere Zeus'a sadık kalmış Trakyalı reisleri yardıma çağırsan?

–Tanrılar, silâhla değil, **kelâmla** savunulur. Alt edil-

meleri gerekenler Bakantlar'dır. Onlara tek başıma karşı çıkacağım. Endişeniz olmasın. Şu surları hiç bir zındık aşamayacak. Kan dökücü rahibelerin saltanatı yarın sona erecek. Hekate güruhunun karşısında titreyen sizler, şunu iyi bilin ki, göksel ve güneşsel Tanrılar muzaffer olacaklardır. Benden şüphe eden ihtiyar, sana gelince, büyük rahip asası ile başrahip tacını sana bırakıyorum.

Bu söz üzerine ihtiyar, kaygıya kapılıp şu soruyu sormuştu:

–Ne yapmayı düşünüyorsun?

–Tanrılar'a kavuşacağım... Hoşça kalın!

Ardından da, Orfe, iskemlelerinin üzerinde dilsizler misali kalakalmış olan rahiplerden ayrılıp dışarı çıkmıştı. Mabede varınca, orada Delfli şakirdini bulmuş ve onun elini sımsıkı yakalayıp şunları söylemişti:

–Trakyalılar'ın ordugâhına gidiyorum, düş peşime.

Meşe ağaçlarının altında yürümeye başlamışlardı bile; kasırga ihtimali çok zayıftı; sık dalların arasından yıldızlar görünmekteydi.

–Son saatim yaklaştı, demişti Orfe. Diğerleri beni anladı, ama sen ise beni sevdin. İnisiyelerin ifadesine göre Eros, Tanrılar'ın en yaşlısıdır; tüm varlıkların anahtarı onun avucundadır. Seni Sırların sırrıyla işte onun için yüz yüze getirdim; böylece Tanrılar sana hitap etmiş ve sen de onları görmüş oldun!... İnsanlardan uzakta ve sevgili şakirdiyle başbaşa bulunduğu şu ölüm saatinde Orfe, ona artık, kaderinin sözcüğünü, yani ruhunun ölümsüz mirasını, tertemiz meşalesini tevdi etmek zorundadır.

Şakirdinin cevabı da şöyle olmuştu:

–Mürşidim! Seni dinliyor ve sana itaat ediyorum.

–Aşağılara doğru inen şu patikada, oyalanmadan yürüyelim. Zira vakit daralıyor. Düşmanlarımı gafil avlamak istiyorum. Beni izlerken sözlerimi iyi dinle ve onları

hafızana nakşet, ama sır olarak sakla.

–Sözlerin gönlüme ateşten harfler hâlinde yazılıyor; onları asırlar bile silemez.

–Ruhun, göğün evlâdı olduğunu artık iyi bilmektesin. Kökenini de gördün, sonunu da; ve kendini hatırlamaya da başladın. Ruh bedene bağlanınca, belli belirsiz de olsa, yukarının seyyalelerini almaya devam eder. Bu güçlü nefes bize ilk önce anamız vasıtasıyla ulaşır. Onun göğüslerindeki süt bedenimizi besler; boğucu beden mahpesinin etkisiyle bunalmış durumdaki varlığımızı ise onun ruhu besler. Benim anam Apollon rahibesiydi; ilk anılarım olarak gözümün önünde kutsal bir koru, muhteşem bir mabet ve yumuşacık saçlarıyla beni sıcak bir giysi misali sarıp sarmalayarak kollarında taşıyan bir kadın beliriyor. O günlerde, dünya nesneleri ve insan çehreleri beni feci şekilde dehşete düşürürdü. Ama tam o anlarda anacığım beni kollarıyla daha da sıkardı; göz göze geldiğimizde semavî anılarım birden canlanıverirdi. Fakat o ışın, dünyanın şu kirli griliği içinde ölüp gitti. Bir gün anacığım kayıplara karıştı, ölmüştü. Onun bakışlarından ve okşayışlarından mahrum yapayalnız kalınca dehşete düştüm. Bir kurbanın kanını gördüğüm vakit mabede karşı içimde bir tiksinti doğdu ve bunun üzerine karanlık vadilere indim.

"Bakantlar gençliğimi allak bullak ettiler. Aglaonis, bu şehvetli ve vahşî kadınlara o günlerde de hükmetmekteydi. Erkek olsun, kadın olsun herkes ondan korkardı. Karanlık emelleri vardı ve etrafa dehşet saçardı. Bu Tesalyalı kadın, yanına yaklaşanı, bir daha kendini kurtaramayacak şekilde kendine ram eder ve sonra da onun üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunurdu. Şu lânet olası Hekate'ye özgü yöntemlerle genç kızları vadisine cezbeder ve onları orada eğitirdi. O sıralarda Aglaonis, gözünü Ori-

dis'e dikmişti. Bu bakireye karşı sapık bir arzu duymaya başlamış, ona zaptedilmez bir uğursuz aşkla bağlanmıştı. Bu genç kızı Bakantlar'ın arasına katmak, onu baskısı altına alıp gençliğini sömürdükten sonra karanlık güçlere havale etmek istiyordu. Maksadına ulaşmak için ayartıcı vaatlerin yanı sıra büyü de yapmıştı.

Tarif edemeyeceğim bir önsezinin dürtüsüyle bir gün ben de Hekate Vadisi'ne doğru yol almaya başlamıştım; zehirli bitkilerle kaplı bir çayırın gür otları arasında yürüyordum. Her tarafta, içinde Bakantlar'ın cirit attığı uğursuz koruların dehşeti hüküm sürüyordu. İnsanın burnuna, zaman zaman, arzu dolu sıcak solumaları andırır koku dalgaları ulaşıyordu. Gözüme birden Öridis takılmıştı. Bir mağaraya doğru yürüyordu; beni fark etmemişti; sanki büyülenmiş gibiydi. Bakantlar'ın korusundan bazen hafif bir gülümseme sesi, bazen da acayip bir iç geçirme sesi geliyordu. Öridis, arada bir ürpererek, kararsız bir şekilde duralıyor, hemen ardından da, sihirli bir güç tarafından cezbediliyorcasına tekrar yürümeye başlıyordu. Cehennemin ağzına doğru adım atarken o altın saçları beyaz omuzlarında uçuşuyor, nergisleri andırır gözleri de sarhoşluk içinde bayım bayım bayılıyordu. Ama dikkat edince onun bakışlarında sakin göğün mevcudiyetini hemen fark etmiştim. Bunun üzerine, koşup elini tutmuş ve ona şöyle seslenmiştim: –Öridis, nereye gidiyorsun? Sanki rüyadan uyanıyormuş gibi birden irkilip korku ve de kurtuluş sevinci ifade eden bir çığlık atmış, ardından da kendini kucağıma bırakıvermişti. O durumda, ilâhî Eros derhal bizi tasarrufu altına almış ve böylece Öridis ile Orfe ebedî çift hâline gelivermişti.

Boynuma korkuyla sımsıkı yapışmış olan Öridis bana ürpertiler içinde mağarayı işaret etmişti. Mağaraya yaklaştığımda, gözüme, içeride oturmakta olan bir kadın

takılmıştı. Bu, Aglaonis'ti. Yanı başında da kırmızı, beyaz ve siyah renkli balmumundan yapılmış olan ve elinde kamçı tutan küçük bir Hekate heykelciği vardı. Sihirli çıkrığı döndürürken acayip sözler mırıldanıyor ve boşluğa dikili gözleriyle sanki avını parçalıyor gibiydi. Aniden içeri dalıp çıkrığı kırmış ve Hekate'yi da ayaklarının altında ezmiştim; ardından, gözlerimi mel'un büyücünün gözlerine dikerek şöyle haykırmıştım: -Jüpiter namına! Öridis'i düşünmeni yasaklıyorum yoksa geberir gidersin! Zira şunu iyi bil ki Apollon'un oğulları senden korkmazlar.

Yasağı duyan Aglaonis, bu sert davranışım karşısında bir yılan gibi kıvrılmış ve hemen ardından da bana kinle baktıktan sonra mağarasının derinliklerinde kaybolmuştu.

Sonra Öridis'i mabedimin yakınlarına götürmüştüm. Başlarına sümbülden taçlar takmış olan Ebreli bakireler orada şu şarkıyı terennüm etmişlerdi: Himen! **(72)** Himene! yanımızda; mutluluğu tattım.

Ay (kamer) henüz üç kez değişmişti ki, bir gün, Tesalyalı'nın yolladığı bir Bakant çıkagelmiş ve Öridis'e, aşk şerbetinin sırrını ve sihirli otların ilmini kazandırır diye methettiği bir kupa dolusu şarabı sunmuştu. Meraklı Öridis dayanamayıp içmiş ve hemen oracığa yığılıvermişti. Kupada öldürücü bir zehir varmış.

Bedeni kıpkızıl alevlerin içinde yandığında; küllerini kara toprak yuttuğunda; ve böylece canlı formunun anısı yok olup gittiğinde şöyle haykırmıştım: -Nerede onun ruhu? Sonra da, umutsuzluk içinde yollara düşmüş ve tüm Yunan'ı dolaşmıştım. **Samotras rahiplerinden onun ruhuyla irtibat kurmalarını dilemiş;** onu yerin derinliklerinde de aramıştım, Tenar Burnu'nda da **(73)** ; ama umutlarım hep boşa çıkmıştı. Sonunda Trofonyus **(74)**

Mağarası'na gitmiştim. Oradaki bazı rahipler, cüretkâr ziyaretçileri, **bir çadır vasıtasıyla,** yerkürenin merkezinde fokurdayan ateş göllerine kadar yollayabiliyor ve onlara orada olan bitenleri gösterebiliyorlardı. Bu yolculuk sırasında insan hem vecd hâline gömülüyor, hem de durugörüye kavuşuyordu. Zor nefes alınıyor, ses kısılıyor ve ancak işaretle konuşulabilir hâle geliniyordu. Bazı kimseler daha yolun ortalarında pes ediyor, bazıları da ayak diretiyor ve havasızlıktan boğulup gidiyordu; hayatta kalanlar da akıllarını yitiriyordu. Hiç bir ağızın tekrarlamaması gereken şeyi gördükten sonra tekrar mağaraya dönmüş ve baygın uykuya (letarji) gömülmüştüm. Bu ölüm uykusu sırasında bana Öridis görünmüştü. Nurdan bir aynanın içinde tüller misali dalgalanmaktaydı; ay ışığı gibi solgundu ve bana şunları söylemişti: Benim için cehenneme bile meydan okumuş ve beni ölüler arasında aramıştın. İşte yanındayım; sesine koşup geldim. Ben yerkürenin sinesinde değil, Erebos (Ereb) mekânında, yani **dünya ile ay arasındaki gölge konisinde ikamet ediyorum. (75)** Burada senin gibi ağlayarak **dönüp** duruyorum. Beni kurtarmak istiyorsan, Yunan'ı kurtar, yani orayı ışıklandır. O taktirde ben de kanatlarıma kavuşup yıldızlara doğru yükselebilirim ve böylece sen de beni Tanrılar'ın ışığında bulmuş olursun. Oralara yükseleceğim günlere ulaşıncaya kadar bu bulanık ve **ıstırap verici mekânda başıboş bekleyip duracağım...** Onu üç kez yakalamaya çalışmıştım; ama her seferinde de ellerimden bir gölge gibi süzülüp kaçmıştı. Sadece, kopan bir çalgı telinin sesine benzer bir ses bırakmıştı geride; daha sonra da bir nefes gibi güçsüz ve bir veda öpücüğü gibi elemli sesi 'Orfe!' diye mırıldanmıştı.

Bu sesi duyduğum anda uyanıvermiştim. Adımın bir ruh tarafından telâffuz edilmesi beni şaşırtmış ve tüm

varlığımı değiştirmişti. O anda, muazzam bir arzunun ürünü olan kutsal bir ürperişin neşet bulduğunu ve insanüstü bir aşk gücünün içime işlediğini hissetmiştim. Hayattar Öridis bana saadet sarhoşluğu sunmuştu; ölmüş olan Öridis bana Hakikat'i buldurmuştu. Keten elbiseyi benimseyip giydimse, kendimi yüce inisiyasyona ve münzevi hayatına adadımsa, bu, hep o aşk yüzünden olmuştu; majiye nüfuz edişim de, ilâhî ilmi arayışım da, Samotras Mağaraları'na, piramitlerin derin kuyularına ve Mısır'ın mezarlarına dalışım da hep bu aşkın sonuçlarıydı. Ölümü, içindeki hayatı bulmak için didik didik etmiş ve de ölümün ötesindeki nur aylarını, ruhları, şeffaf küreleri ve Tanrılar'ın Esîr'ini bir bir görmüştüm. Dünya, dipsiz derinliklerini; gök de ışıl ışıl mabetlerini gözlerimin önüne sermişti. Ayrıca İsis ve Osiris rahipleri de bana sırlarını ifşa etmişlerdi. Onların sadece bu iki Tanrıları vardı; ben ise Eros'a da sahiptim! Ben onun sayesinde konuşmuş, onun sayesinde ilâhîler söylemiş ve onun sayesinde zafere ulaşmıştım. Hermes'in ve Zerdüşt'ün kelâmlarını yine onun sayesinde hecelemiştim; Jüpiter'in ve Apollon'un kelâmlarını anlamada, kavramada yardımıma yine o koşmuştu!

Ama, ölmek suretiyle misyonumu teyit etme vakti geldi çattı artık. Göğe yükselmeden önce bir kez daha yeraltı âlemine inmem gerekiyor. Kelâmımın sevgili evlâdı, dinle: Doktrinimi Delf Mabedi'ne, yasamı da Anfiksiyon Meclisi'ne sen götüreceksin. Diyonizos, inisiyelerin güneşidir; Apollon, Yunan'ın ışığı; Anfiksiyon Meclisleri de onun adeletinin muhafızları olacaktır."

Başrahip ve şakirdi, vadinin diplerine varmışlardı bile. Önlerinde ağaçsız bir düzlük, gerilerde de koyu renkli korular uzanmaktaydı; yer yer çadırlar ile yerlere uzanmış adamlar dikkati çekmekteydi. Ormanın derinlikle

rinde ise sönmek üzere olan ateşler ile titrek meşaleler fark edilmekteydi. Orfe, bir gece önceki sefahat âlemi yüzünden bitkin düşüp yerlere serilmiş olan Trakyalılar'ın arasında sükûnetle yürümekteydi. Nasılsa uyumamış olan bir nöbetçi ona adını sormuştu. Orfe de şöyle cevap vermişti:

–Ben Jüpiter'in bir elçisiyim, reislerini çağır, buraya gelsinler.

"Mabetten gelmiş bir rahip!.." Nöbetçinin bağrından birden kopmuş olan bu çığlık, bir alârm düdüğü gibi bir anda tüm ordugâha yayılıvermişti. Adamlar silâhlarını kuşanmışlar, birbirlerine bağrışmışlar ve kılıçları havada parıldamaya başlamıştı; şaşkınlık içindeki reisler koşup gelmiş ve büyük rahibin çevresini almışlardı.

–Kimsin sen? Ne işin var burada?

–Mabedin bir elçisiyim. Trakya'nın kralları, reisleri ve savaşçıları, hepinize sesleniyorum; ışık oğullarıyla savaşmaktan vazgeçin ve de Jüpiter'in ve Apollon'un kudsiyetini kabul edin. Şu anda, **ağzımdan size, Yukarı'nın Tanrıları hitap ediyor.** Eğer sözümü dinlerseniz, dostunuz olarak kalırım; eğer reddederseniz, o takdirde sizi yargılarım.

–Konuş, diye atılmışlardı reisler.

Orfe, dev bir karaağacın altında ayakta konuşmaya başlamıştı. Tanrıların lütuflarından, semavî ışığın büyüleyici güzelliğinden, inisiye kardeşleriyle birlikte sürdürdüğü ve tüm insanlara da nasip etmek için çırpındığı o tertemiz hayattan, yani yüce Uranos'un nezdinde sürdürdüğü hayattan söz etmiş; anlaşmazlıkları gidereceğine, hastaları iyi edeceğine ve de dünyanın en güzel meyvelerini veren tohumlar ile onlardan da değerli olan ve insana hayatın ilâhî meyvelerini sunan asıl tohumlar konusunda, yani sevinç, aşk ve güzellik konusunda onları eğitece-

ğine söz vermişti. Ve konuştuğu sırada ciddî ve tatlı sesi tıpkı bir lirin telleri gibi titreşmekte ve sarsılıp şaşkına dönmüş olan Trakyalılar'ın gönüllerine her an biraz daha derinlemesine işlemekteydi. Bakantlar da meraka kapılıp ellerinde meşaleleri olduğu hâlde ormanlardan çıkıp onun yanına gelmişlerdi, sesindeki müzikal özellik onları bile cezbetmişti. Panter postuna yarım yamalak sarılı durumdaki bu kadınlar böylece ortaya çıkıp esmer göğüslerini ve muhteşem böğürlerini bir güzel sergilemişlerdi. Meşalelerin ışığı altında gözlerindeki şehvet ve acımasızlık daha bir belirginleşmişti. Orfe'nin sesinin etkisiyle yavaş yavaş sakinleşerek rahibin çevresinde toplaşmaya veya onun ayakları dibine, evcilleştirilmiş vahşî hayvanlar misali oturmaya başlamışlardı. Pişmanlık duymaya başlamış olanları gözlerini yere dikip öylece kalakalmış; diğerleri ise hayranlık içinde dinlemeye koyulmuşlardı. Heyecana kapılmış olan Trakyalılar arasında şu sözler dolaşmaya başlamıştı: "Konuşan bir Tanrı bu, Apollon'un ta kendisi; Bakantlar'ı bile yumuşatıp hayranlığa sevk eden bir Tanrı!"

O sırada, koruların kuytu bir köşesinden, Aglaonis, olanı biteni izleyip durmaktaydı. Trakyalılar'ı donup kalmış, Bakantlar'ı da, kendisininkinden daha güçlü bir sihrin etkisine kapılmış hâlde gören ünlü Hekate büyücüsü, göklerin zafer kazanmak ve kendi lânet olası gücünün de ilâhî cezbedicinin sözleri arasında eriyip gitmek, yani neşet bulduğu yer olan karanlıklara karışıp gitmek üzere olduğunu derhal hissetmiş ve onun için de hemen kükremişti; ardından, Orfe'nin karşısına dikilip şöyle konuşmuştu:

–Hayır, Tanrı filân değil o! Orfe derler ona,sizin gibi bir insandır o; sizi kandıran bir sihirbazdır, kendisini haksız yere taçlandırmış bir zorbadır. Yoksa Tanrı filân

değil! Apollon'un oğlu ha? Rahip ha? Hem de büyük rahip? Saldırın üstüne! Tanrıysa kendini korusun da görelim... yalan söylüyorsam, öldürün beni!...

Aglaonis'in peşinde, büyüleyerek tahrik ettiği ve kin aşıladığı birkaç reis bulunmaktaydı. Bu herifler birden Orfe'nin üzerine çullanıvermişlerdi. Orfe şiddetle haykırmış ve ardından da kılıç darbeleri altında delik deşik hâlde yere serilmişti. Son nefesini vermeden önce elini şakirdine uzatıp şunları söylemişti:

–Gerçi ben ölüyorum; ama Tanrılar daima diridirler!

Sözünü bitirir bitirmez de son nefesini vermişti. Cesedinin üzerine eğilmiş olan ve çehresi de Tisifon'un **(76)** çehresi hâline dönüşmüş bulunan Tesalya büyücüsü, Tanrı elçisinin son nefesini verişini vahşî bir sevinçle izlemekte ve kurbanından nasıl bir kelâm sadır olacağını merak ve sabırsızlıkla beklemekteydi. Meşalenin titrek ışığı altında, ölü bir başın gerçekten de tekrar canlandığını ve yüzüne tekrar solgun bir kırmızılığın yayıldığını, gözlerinin tekrar iri iri açıldığını ve de içe işleyişi, lâtif, fakat yaman bir bakışın kendisinin üzerine dikildiğini gören Tesalyalı kadının korkusu görülecek şeydi... O titreyen dudaklarından şu üç ahenkli hecenin döküldüğü anda kadın öyle bir dehşete kapılmıştı ki...

–Öridis.

O bakışın ve o sözün etkisiyle şaşkına dönmüş olan rahibe şu sözleri haykırarak geri geri çekilmeye başlamıştı: "Ölmemiş! Bunlar peşimi ebediyen bırakmayacaklar! Orfe ve Öridis!" Bu sözleri haykırdıktan sonra, Aglaonis, sanki yüz Füri tarafından kamçılanıyormuşçasına kaçıp yoklara karışmıştı. Afallamış Bakantlar ile işledikleri cinayetin dehşetine kapılmış Trakyalılar da, aynı şekilde, felâket çığlıkları ata ata gecenin karanlıklarında kayboluvermişlerdi.

Şakirt, mürşidinin naaşının yanı başında yapayalnız kalmıştı. Hekate'nin hüzün dolu gün ışığı gelip de yüce inisiyatörün kanlı keten giysisini ve solgun çehresini aydınlattığında genç şakirt, vadinin de dağların da, engin ormanların da dev bir lir gibi inleyip göğüs geçirdiğini hissetmişti.

Orfe'nin bedeni kendi rahipleri tarafından yakılmış, külleri ise uzak bir Apollon sunağına götürülmüş ve orada kutsal bir emanet olarak muhafaza edilmişti. İsyancıların hiç biri Kaukayon Mabedi'ne tırmanmaya cesaret edememişti. Orfe'nin tradisyonu, ilmi ve sırları hükmünü orada sürdürmeye devam etmiş ve ayrıca tüm Jüpiter ve Apollon mabetlerine de oradan yayılmıştı. Yunan şairlerine göre Apollon, Orfe'yi kıskanırmış, çünkü insanlar onu kendisinden daha fazla yardıma çağırırlarmış. Gerçekten de şairler Apollon'u terennüm etmekteydiler, ama buna karşılık, yüce inisiyeler ise Orfe'nin kurtarıcı ve ileriyi gösterici ruhundan yardım dilemekteydiler.

Daha sonraları Orfe'nin dinini kabul etmiş olan Trakyalılar, onun, eşinin ruhunu arayıp bulmak üzere yeraltı âlemine indiğini; orada, ebedî aşkını kıskanmış olan Bakantlar tarafından paramparça edildiğini; başının Ebre'ye atılıp onun azgın dalgalarına havale edildiğini, ama bütün bunlara rağmen dudaklarının hâlâ daha "Öridis! Öridis!" diye kıpırdadığını hikâye etmişlerdir.

Demek ki Trakyalılar, bir suçlu gibi öldürdükleri bir insanı, yani, kendilerini yola sokmak, ıslah etmek pahasına canını feda etmiş bir insanı daha sonra bir peygamber gibi ululamışlardı. Böylece orfik kelâm Helen ülkesinin damarlarına,sunakların ve inisiyasyonun esrarlı kanalı vasıtasıyla işlemişti. Mabette inisiyeler, seslerini, nasıl, görünmez lirin sesine göre akort ediyorlar idiyse, aynı şekilde, Tanrılar da, seslerini, onun sesine göre a-

kort eder olmuşlardı ve sonunçta Orfe'nin ruhu, Yunan'ın ruhu hâline gelmişti.

AÇIKLAYICI NOTLAR:

(1): **Kastalya:** Müzler'e (sanat tanrıçası veya ilham perisi) tahsis edilmiş olan ve Parnas'ın eteklerinde bulunan çeşme.

(2): **Trepiye:** Sac ayağı şekilli bir müzik âleti. Sehpa.

(3): **Hiperboréa:** Uzak kuzeyde, yani Avrupa'nın ve Asya'nın kuzeyinde yer almış olup daha sonra sulara gömülmüş olan ılıman iklimli ve son derece uygar kıta.

(4): **Getler:** Kadim Avrupa'nın güneydoğusunda yaşamış olan bir İskit kavmi.

(5): **Kiklad:** Ege Denizi'ndeki Yunan adalarına verilen ad.

(6): **Poseidon:** Deniz tanrısı; Romalılar aynı tanrıya Neptün demişlerdir.

(7): **Uranos:** Toprak tanrısı olan Gaia'nın oğlu.

(8): **Argos:** Mora Yarımadası'nda yer almakta olan ve bugün Nauplia adını taşıyan körfezdeki bir şehir.

Junon: Jüpiter'in (Zeus) zevcesi, Satürn'ün kızı olan italik ulühiyet; Yunanlılar bu Evlilik tanrıçasına Hera demişlerdir.

(9): **Arkadya:** Mora Yarımadası'nın merkezinde yer alan bölge.

Artemis: Apollon'un kız kardeşi olan Orman ve Av tanrıçası; Romalılar aynı tanrıçaya Diana demişlerdir.

(10): **Astarte:** Samilerce Aştart veya İştar diye de anılan Gök tanrıçası; şehirlerin tanrıçası.

(11): **Afrodit:** Güzellik ve Aşk tanrıçası; Romalılar aynı tanrıçaya Venüs demişlerdir.

(12): **Demeter:** Tarım tanrıçası; Persefon'un annesi; Romalılar bu tanrıçaya Seres demişlerdir.

(13): ***Elözis:*** *Atina'nın kuzeybatısında yer alan mabet.*

(14): ***Erekte:*** *Atina'nın yarı-tanrısı.*

(15): ***Himet ve Pantelik :*** *Attika Yarımadası'nda Atina ile Maraton arasında yer alan tepeler.*

(16): ***Akropol:*** *Kadim Atina'nın, 100 m. yüksekliğindeki kayalığının üzerinde bulunan kalesi.*

(17): *Kadim Trakya tradisyonuna göre şiir,* ***Olen*** *tarafından icat edilmiştir. Oysa bu isim, Fenike lisanında,* ***Evrensel Varlık*** *anlamına gelmektedir. Apollon sözcüğü de aynı kökten türemiştir.* ***Ap Olen*** *veya* ***Ap Wholon, Evrensel Baba*** *demektir. İlk zamanlarda, Delfte, Olen adındaki Evrensel Varlığa tapılmaktaydı. Apollon dini Yunan'da, o zamanlar Hint ve Mısır mabetlerine egemen durumda bulunan güneş kelâm doktrinini benimsemiş yenilikçi bir rahip tarafından tesis edilmişti. Bu reformcu, Evrensel Baba'yı, ikili tezahürüyle, yani fiziküstü ışık ve görünen güneş olarak tarif etmiştir.Ancak bu reform, sunakların derinliklerinden dışarı sızdırılmamıştır. Apollon güneş kelâmına, onu Diyonizos sırları vasıtasıyla tekrar canlandırmak ve coşturmak suretiyle yeni bir kudret kazandıran insan, Orfe olmuştur.*
(Fabre d'Olivet, ***Fisagor'dan Altın Yaldızlı Mısralar)***

(18): ***Ida:*** *Mora Yarımadası'nın Arkadya havalisinde uzanan iki sıradağın adı.*

(19): ***Dodon:*** *Epir'in bir bölgesi.*

(20): ***Gorgon:*** *Başlarına yılan dolanmış hâlde tasvir edilen Medüz, Öryal ve Steno adlı üç kız kardeş.*

(21): *Fabre d'Olivet'ye göre* ***Trakia*** *sözcüğü, Fenike dilindeki* ***Rakhiwa*** *sözcüğünden türemedir ve de esîrî mekân veya gök kubbesi anlamına gelmektedir. Şurası muhakkaktır ki Pindar gibi, Aşil gibi ve Eflâtun gibi Yunanlı şair ve inisiyeler için Thrace (Trakya) isminin sembolik bir anlamı vardı, yani hayat bulmasına zemin hazırladığı arı doktrinin ve kut-*

sal şiirin vatanı anlamını taşımaktaydı. Demek ki bu kelime, onlar için, felsefî ve tarihî anlama sahip bir kelimeydi. Felsefî açıdan, entelektüel bir bölgeyi ifade etmekteydi, yani dünyayı ilâhî zekânın eseri olarak kabul etmiş olan doktrin ve tradisyonların bütününü ifade etmekteydi.Tarihî açıdan ise, Dor doktrin ve şiirini, yani kadim Arî zihniyetinin şu güçlü filizini önce elinin tersiyle itmiş, ama sonra onun Yunan'da Apollon Mabedi vasıtasıyla serpilip gelişmesine zemin hazırlamış olan ülkeyi ve ırkı hatıra getirmekteydi. Bu türden bir sembolizm daha önceki zamanlarda da kullanılmıştı. Örneğin Delfte **Trakyalı rahipler** sınıfı diye bir sınıf vardı. Bunlar yüce doktrinin muhafızlarıydılar. Anfiksiyon mahkemesi daha önceleri Trakyalı bir muhafız tarafından korunmaktaydı, yani inisiye savaşçılardan oluşma bir muhafız kıtası tarafından korunmaktaydı. Isparta zorbalık yönetimi sırasında bu dürüst ve bozuşma nedir bilmemiş kıta lâğvedilmiş, yerine kaba kuvvet sahibi paralı askerlerden oluşma bir kıta tesis edilmiştir. Çok sonraları ise **thraciser** filili, kadim doktrinlere sofuca bağlanmış kimseleri alaya almada kullanılmıştır.

(22): Müz: Mitolojinin dokuz tanrıçasından her biri; Mnémosyne (Uranos'un kızı) ile Zeus'un kızları.

(23): Kronos: Uranos ve Gaia'nın oğlu ve Zeus'un babası olan tanrı; Romalılar aynı tanrıya Satürn demişlerdir.

(24): Amphion (Anfiyon): Zeus ve Antiope'un şair ve müzisyen olan oğlu; Tebai'nin surlarını inşa etmiştir.

(25): Titanlar: Uranos ve Gaia'nın oğulları; tanrılara karşı isyan edip dağları üst üste yığmak suretiyle göğe çıkmaya yeltenmişlerdir; ancak Zeus, onları, yıldırımı ile öldürmüştür.

(26): Herkül: Romalılar'ın yarı-tanrısı; Yunan'daki karşılığı Herakles'tir.

(27): Kadim şiirin, istiare (allégorie) lisanından başka bir şey olmadığını, Strabon, kesin bir biçimde ifade etmektedir. Bu-

hususu Halikarnaslı Denys de onaylamakta ve tabiata ait sırlar ile törebilime ait en yüce kavramların hep bir perdeyle örtüldüğünü belirtmektedir. Demek ki kadim şiirin **Tanrıların dili** diye adlandırılışı boşuna değildir, yani iş tiareli bir ifade değildir. Ona gücünü ve cazibesini kazandırmış olan bu gizli ve sihirli anlam kendi adında mündemiçtir. Dilcilerin çoğu, şiir sözcüğünün, "yapmak , yaratmak" anlamına gelen Yunanca **poiein**'den türediğini belirtmektedirler. Bu, görünüşte basit, sade ve çok doğal bir çözüm şeklidir, ama ilk temel (primitif) şiire analık etmiş olan mabetlerin kutsal diline pek az uygun düşmektedir. Fabre d'Olivet'nin yaptığı gibi **poiesis** sözcüğünün Fenike dilindeki **phohe** (ağız, ses, ifade, söz) ve **ish** (Yüce Varlık, Prensip Varlık, mecazen de Tanrı) sözcüklerinden meydana geldiğini kabullenmek daha mantıklı bir iş olmaktadır. Etrüsk dilindeki **Aes** veya **Aesar**, Galya dilindeki **Aes**, İskandinav dilindeki **Ase**, Kopt (kadim Mısır'ın Grek diliyle karışık dili) dilindeki **Os** (Tanrı) ve Mısır dilindeki **Osiris** sözcükleri hep aynı kökten gelme sözcüklerdir.

(28): Hekat: Üç başlı ay ve deniz tanrıçası.

(29): Baküs : Diyonizos'a (şarap tanrısı) Romalılar'ın verdiği ad.

(30): Bakantlar (Bakkhalar) : Diyonizos bayramlarını kutlayan rahibeler. Baküs şerefine düzenledikleri resmî geçitte "Evoe!" diye bağırırlardı.

(31): Boğa yüzlü Baküs'e XXIX. orfik ilâhide rastlanmaktadır. Bu, Orfe tradisyonuyla hiç bir ilgisi olmayan kadim dinin bir anısıdır. Çünkü Orfe, halka özgü Baküs'ü tam anlamıyla arıtmış ve onu, tabiatın tüm âlemlerinde faaliyet hâlinde bulunan ilâhî varlığın sembolü durumundaki semavi Diyonizos hâline inkılâp ettirmiştir. İşin şaşılacak yanı şudur ki, Bakantlar'ın cehennemî Baküs'ü, Orta Çağ'da karşımıza, sabbat (cumartesi) gecesinde büyücülerin davet edip taptıkları boğa yüzlü İblis olarak çıkmaktadır. Gözden düşmek amacıyla, Kilise'nin, Templier'leri, müridi olmakla suç-

ladıkları şu ünlü Baphomet budur işte.

(32): Jüpiter: Zeus'a Romalılar'ın verdiği ad.

(33): Apollon: Zeus ve Leto'nun oğlu, Artemis'in ikiz kardeşi olan Işık, Sanat ve Kehanet tanrısı.

(34): Samotrake: Ege'de Trakya sahillerine yakın bir ada. Osmanlılar Semâdirek derlerdi.

(35): Arfa: Fenike lisanındaki **aour** (ışık) ve **rophae** (şifa) sözcüklerinden oluşma birleşik sözcük.

(36): Anfiksiyon: Birçok şehirde yer alan ve tanrının emanetlerini korumakla ve yönetmekle görevli bulunan meclislere verilen ad. Genellikle ünlü bir mabedin civarında yer alırlardı. Mabette her yıl toplanıp dinî konuları görüşürlerdi.

(37): Pelaj: Yunan'ı, Ege havzasını, Anadolu sahillerini ve İtalya'yı işgal etmiş olan bir halk.

(38): Keltler: M.Ö.II.asırda bireylik kazanmış olan ve bir Hint Avrupa dili konuşmuş bulunan halklar grubu. İlk vatanları Almanya'nın güneydoğusuydu; oradan Galya'ya, İspanya'ya, Britanya Adalar'ına ve Pô Havzası'na sürülmüşlerdir. Sonunda, yani M.Ö.II.-M.S.I.asırlar arasında Romalılar'ın egemenliği altına girmişlerdir.

(39): Orion: Artemis tarafından öldürüldükten sonra takımyıldız hâline dönüşmüş olan dev cüsseli, yakışıklı avcı.

(40): Gémeaux (İkizler): Castor ve Pollux adlı çok parlak ve çok yakın yıldızlarından ötürü ikizler adını almış olan takım yıldız.

(41): Demiurg: Eflâtun felsefesinde evreni düzenleyen tanrı.

(42): Diyonizos: Romalılar'ın Bakûs diye adlandırdığı Şarap tanrısı.

(43): Persefon (veya Coré): Zeus ve Demeter'in kızı; cehennemin kraliçesi; Romalılar bu tanrıçaya Prozerpin demişlerdir.

(44): Maya: *Brahma'nın madde hâlindeki tezahüründen ibaret olan ve duyularımızla idrak ettiğimiz maddî âleme Hindular'ın verdiği ad.*

(45): Minerva: *Yunan'ın Athéna adlı tanrıçasına Romalılar'ın verdiği ad; Hikmet ve Zenaatkâr tanrıçası.*

(46): Ampire: *Arş-ı âlâ.*

(47): Eros: *Aşk tanrısı.*

(48): Tampe: *Olimpos ile Ossa arasındaki vadi.*

(49): Sihirli uyku: *Şimdiki adıyla transa girmek demektir.*

(50): *Yunan'ın orfik yazarları tarafından Orfe'ye atfedilmekte olan kaybolup gitmiş bir sürü kitap arasında hermetik felsefe taşını (sihirli taş) ele alan* **Argonotikler;** *Tanrılar'ın annesi konusunu işleyen ve bir Kozmogoniye tekabül eden* **Demetreid;** *ek hâlinde bir Teoloji'yi içeren* **Baküs'ün kutsal şarkıları** *veya* **Arı Varlık;** *sır ve ayin sanatına yer veren* **Ruhların perdesi veya ağı;** *kimyayı ve simyayı konu edinen* **Dönüşümler (mütasyon) kitabı;** *yerkürenin sırlarını ve zelzeleleri açıklayan* **Koribantlar;** *atmosfer bilimini sunan* **Anemoskopi** *adlı kitaplar ile birlikte doğal ve majik bir botanik kitabı vs. de yer almaktaydı.*

(51): *Pausanias'ın ifadesine göre, kutsal defne toplasın diye Delf'ten Tampe Vadisi'ne her yıl bir kafile gönderilmekteydi. Bu anlamlı gelenek, Apollon şakirtlerine, orfik inisiyasyona bağlı bulunduklarını ve Orfe'nin ilk ilhamının da, dalları her zaman körpecik ve yemyeşil duran ve de Delf mensuplarınca devşirilen sağlam ve sağlıklı bir kadim ağaç gövdesi mesabesinde olduğunu hatırlatmaktaydı.*
Apollon tradisyonu ile Orfe tradisyonu arasındaki bu kaynaşma, mabetler tarihinde başka bir tarzda da kendini göstermektedir. Mabedin trepiyezi yüzünden Apollon ile Bakûs arasında cereyan etmiş bulunan şu meşhur tartışmanın gerçekten de başka bir anlamı yoktur. Efsaneye göre, Bakûs,

trepiyeyi erkek kardeşine verip Parnas'a çekilmiştir. Bu da, Diyonizos'un ve Orfik inisiyasyonun inisiyelere özgü bir ayrıcalık olarak kaldığı, Apollon'un ise sırlarını dışarıya sızdırdığı anlamına gelmektedir.

(52): Elizyum: *Kahramanların ve erdemli kişilerin ruhlarının öte âlemdeki mekânları (Elize de denir.)*

(53): Diana: *Jüpiter ile Laton'un kızı; Romalılar bu tanrıçaya Artemis demişlerdir.*

(54): Ereb : *Yeraltı âlemi.*

(55): Pene: *Peloponez'deki nehrin adı.*

(56): Lete: *Yeraltı âleminde bulunan ve suyundan içildiğinde hatıraların silinmesine yol açan ırmak.*

(57): Ossa: *Tesalya'daki bir şehrin adı.*

(58): R.M. notu- Lir: *a) Apex'in yakınında bulunan küçük takımyıldız;*
b) Yedili Kanun'un evrendeki uygulanışı;
c) 7 Yaratıcı Işının Tezahürü;
d) Ses-titreşim-tesir. Müziğin bir oktavlık yedi sesinin kozmik icra gücü.

(59): *Aslında* ***Hê, Vau, Hé*** *(H.V.H.) şeklinde telâffuz edilmekte olan* ***Evohé*** *haykırışı, Mısır'ın, Yahuda'nın, Fenike'nin, Küçük Asya'nın ve Yunan'ın tüm inisiyelerine ait bir kutsal haykırış şekliydi.* ***İod-Hê, Vau, Hê*** *şeklinde telâffuz edilen dört kutsal harf, Tanrı'nın, Tabiatı, ezellerden beri içten ve dıştan sarıp sarmalayış olgusunu temsil etmekteydi; bu harfler Mevcudatın bütününü, yani Kâinatın tümünü kucaklamaktaydı.* ***İod*** *(Osiris), tam deyimiyle kudsiyeti, yaratıcı müdrikeyi, her şeyde, her yerde meknuz bulunan ve her şeyin fevkinde olan Ezelî-Ebedî Erili ifade etmekteydi.* ***Hê-Vau-Hê*** *ise görünen ve görünmeyen her türlü formuyla, Eril'in dölledigi Ezelî-Ebedî Dişili, Havva'yı, İsis'i, Tabiatı temsil etmekteydi.* ***İ (Yod)*** *harfi, en yüksek inisiyasyonun,*

yani teogonik bilimler ile teürjik sanatların karşılığıydı. Bir diğer bilim dizisi de ***Evè*** *sözcüğündeki harflerin her birine tekabül etmekteydi.* ***İ*** *harfine (İove, Zeus, Jüpiter) tekabül eden bilimler ile Tanrı'nın birliği ve tekliği fikrini, Musa gibi Orfe de, birinci dereceye mensup inisiyelere ait kılmıştır; bunun yanı sıra şiir, sanat ve canlı semboller yardımıyla halkın da ilgisini bu noktaya yöneltmeye çalışmıştır. İşte bu yüzdendir ki, ancak inisiyeler ile sırlara hevesli sade insanların kabul edildiği Diyonizos bayramlarında, Evohe çığlığı alenen atılmaktaydı.*

Musa'nın eseriyle Orfe'nin eseri arasında işte bu noktada farklılık vardır. Her ikisi de Mısır inisiyasyonundan hareket etmiştir, her ikisi de aynı hakîkate vâkıftır, ama bunu ***zıt anlamda uygulamışlardır.*** *Musa, Baba'yı, yani eril Tanrı'yı sertlikle ve kıskançlıkla ululamış; savunmasını, içine kapalı bir ruhban takımına emanet etmiş ve de halkı acımasız ve iffaatsız bir disipline mecbur bırakmıştır. Ezelî-Ebedî Dişile, yani Tabiata ilâhî bir anlamda tutkun olan Orfe ise, onu, onun içine nüfuz etmiş hâlde bulunan Tanrı namına, yani ilâhî insanlık âleminde tezahür ettirmek istediği Tanrı namına ululamıştır. Evohe çığlığının, tüm Yunan sırlarında, son derece kutsal çığlık sayılmasının sebebi budur işte.*

(60): R.M. Notu: *Melekler bunlardır.*

(61): Himen veya Himene: *Evlilik tanrısı.*

(62): Kibele *(Sibel): Anadolu kökenli Bereket tanrıçası.*

(63): Öridis: *Orfe'nin zevcesi.*

(64): Kentavros (Santorlar): *Tesalya'da Pelion ile Ossa arasında yaşamış vahşî bir insan ırkı; daha sonraları, yarı at yarı insan görünümüyle resmedilen efsanevî canavar anlamı kazanmıştır.*

(65): Hidra: *Efsanevî 7 başlı bir yılan, ejderha.*

(66): Gorgonlar: *Çok acayip ve cadı üç kız kardeş. Bunlara bakanlar taş olur.*

(67): ***Tartaros:*** *Cehennemin dibi, en korkunç yeri,*

(68): ***Füri:*** *İntikam tanrıçaları (Erinis de denir.), cehennemde yaşarlar.*

(69): ***Ereb*** *(Erebos): Hadesin üç kızından biri. En karanlık yeraltı âlemine Erebos denir.*

(70): ***R.M.Notu:*** *İnisiye inisiyatörü öldürür: İnisiyatör kendi realitesinin bilgisini inisiyeye verir yani eski realitede ölür; üst realiteye geçer yani orada dirilir.*

(71): ***Hekate:*** *Yolların, sokakların, uğursuz gecelerin ve geceleri yapılan büyülerin ve hayaletlerin tanrıçasıdır. Korkutucu Hayal tanrısının büyücüleri korumak gibi vazifesi de vardır.*

(72): ***Himen:*** *Düğün tanrıçası*

(73): ***Ténar:*** *Peloponez'in uç noktasındaki Lakonya Mağarası.*

(74): ***Trofonyus:*** *Vahye nail olduğu söylenen bir yarı-tanrı.*

(75): ***Erebos:*** *Burada, en karanlık yer olarak ARAF'ı temsil etmektedir.*

(76): ***Tisifon:*** *Üç Füri'den biri. Öç alma tanrıçası.*

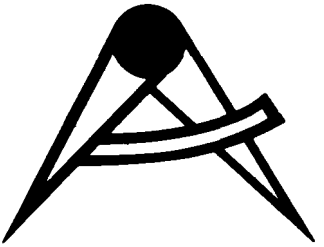

FİSAGOR

(Delf Sırları)

ALTINCI BÖLÜM

FİSAGOR

(Delf Sırları)

KENDİNİ BİL - Böylece Evreni ve Tanrıları da bilirsin.

(Delf mabedindeki yazıt)

UYKU, Rüya ve Vecd, Ahretin üç açık kapısıdır, ruh ilmi ve kehanet sanatı bize bu kapılardan gelir.

Tekâmül, Hayatın yasasıdır.
Sayı, Evrenin yasasıdır.
Birlik ve Teklik de Tanrı'nın yasasıdır.

I

ALTINCI ASIRDA YUNAN

ORFE'NİN ruhu, doğmakta olan Yunan'ın fırtınalı semalarından ilâhî bir meteor misali geçmişti. Ama ne var ki onun ardından Yunan tekrar karanlıklara gömülmüştü. Uç uca ulanmış bir dizi ihtilâl sonucunda Trakyalı tiranlar onun kitaplarını yakmışlar, mabetlerini yıkmışlar ve müritlerini de darmadağın etmişlerdi. Arı doktrinlerden kaynaklanmış olan adalet kavramını kulak arkası edip vur patlasın çal oynasın zihniyetiyle ülke yönetmeye devam etmiş olan Yunan kralları da aynen onları taklit etmişler, onun anısını silmek, son izlerini süpürmek için ellerinden geleni artlarına komamışlardı; ve bu yolda öylesine ustaca hareket edilmişti ki, ölümünden iki asır sonra Yunan'ın bir bölümü, onun yaşamış olabileceğinden bile şüphe etmeye başlamıştı. İnisiyeler onun geleneğini iki asır boyunca boşuna muhafaza etmeye çabalamışlardı; Fisagor ve Eflâtun'un, ondan, ilâhî bir insandan söz eder gibi söz etme gayretleri de bir işe yaramamıştı; nitekim sofistler ve hatipler, onu ancak, müziğin kökenine ilişkin bir efsane kahramanı gibi ele almaya başlamışlardı bile. Aynı şekilde, günümüz bilim adamları da Orfe'nin hayatını açık ve kesin bir biçimde inkâr edip durmaktadırlar. Bunu yaparken gerekçe olarak da ne Ho-

meros'un **(1)**, ne de Heziyodes'in **(2)**, onun adını bir kez olsun zikretmemiş olmalarını öne sürmektedirler. Ancak, bu şairlerin bu konudaki suskunlukları, mahallî yöneticilerin bu yüce inisiyatör için koymuş oldukları sansürden ileri gelmişti. Orfe'nin müritleri, Delf Mabedi'nin yüce otoritesine, elinde bulunması gereken tüm yetki ve kudretleri hatırlatmada hiç bir fırsatı kaçırmamışlar ve çeşitli Yunan devletleri arasında zuhur etmekte olan uyuşmazlıkların Anfiksiyon Meclisi'ne götürülmesi gereğini bıkmadan usanmadan tekrarlayıp durmuşlardı. Bu davranış biçimi, tiranları olduğu kadar demagogları da rahatsız etmekteydi. İnisiyasyonunu muhtemelen Tir **(3)** Mabedi'nde gerçekleştirmiş olan ve mitolojisi de, Sankoniaton teolojisinin şairane tercümesinden ibaret bulunan İyonyalı Homeros, Dorlu Orfe'yi pekâlâ tanımıyor, bilmiyor da olabilirdi; zira o yıllarda Orfe'nin tradisyonu, hem çok gizli ve hem de yasaklı bir tradisyon durumundaydı. Parnas **(4)** yakınlarında doğmuş olan Heziyodes'e gelince, o ise, Orfe'nin adını ve doktrinini Delf mabedi vasıtasıyla duymuş, tanımış ve de öğrenmiştir; ancak, bu Mabedin inisiyatörleri, onu, bu konuda çenesini tutmaya ve kimseye bir şey söylememeye zorlamışlardı; ve iyi de etmişlerdi.

Her türlü engellemeye rağmen Orfe, eserinde yaşamaya devam etmiştir; müritleri tarafından olduğu kadar, kendisini inkâr edenler tarafından da sürekli şekilde anılmıştır. Bu eser nasıl bir eserdi? Bu hayat saçan ruhu nerede aramak gerekir? Bilimi aşağılamış, cehaleti bir sistem hâline getirmiş ve kabalığı da cesaretin gereği gibi telâkki etmiş olan Isparta'nın o kan dökücü askerî oligarşisinde mi? Yoksa Ispartalılar'ın, komşu bir ülke halkına, onları tarihten silmek istercesine musallat oluşlarına sahnelik etmiş bulunan o bitmek bilmez Mesenya **(5)** sa-

vaşlarında mı? Veya ülkesini kahramanca savunmuş olan Aristomenes'i **(6)** uçuruma atıp Kapitol'ün **(7)** dik kayalıklarında ve kanlı defneliklerinde zaferlerini terennüm etmiş olan şu Yunan asıllı Romalılarda mı? Yoksa, her an tiranlığa meyletmeye hazır durumda bulunmuş olan şu gürültücü patırtıcı Atina demokrasisinde mi? Psistrates'in **(8)** şu başkomutanlara yaraşır savunmasında veya Harmodius **(9)** ve Aristojitones'in şu mersin çalısının altına saklanmış olan hançerinde mi? Yoksa aralarında Atina ve Isparta'nın iki zıt kutbun temsilcileri olarak temayüz ettikleri Hellad'ın **(10)**, Büyük Yunan'ın ve Küçük Asya'nın şu cıvıl cıvıl kalabalık kentlerinde mi? Ya da, sürekli şekilde birbirlerini kıskanmış ve bu yüzden de birbirlerini yutmaya can atmış olan şu ihtiraslı tiranlıklarda mı? Hayır; Yunan'ın ruhunu oralarda aramamak gerekir. O ruh, Yunan'ın mabetlerinde, sırlarında ve inisiyelerinde ışıldamıştır. O ruh, yaşamını, Olimpos'daki Jüpiter, Argos'taki Junon ve Elözis'teki Seres mabetlerinde sürdürmüştür; o ruh, Atina'ya Minerva vasıtasıyla hükmetmiş, Delfte ise, diğer tüm mabetleri de nura gark etmiş olan Apollon vasıtasıyla ışıldamıştır. Yunan'ın hayat kaynağı, Yunan'ın beyni ve kalbi buralarıdır işte. Müteal hakikatleri halka canlı imajlar hâlinde yansıtan şairler ile süptil diyalektik hâlinde yayan bilgeler kendilerini hep buralarda yetiştirmişlerdir. Orfe'nin fikirleri, ölümsüz Yunan'ın yüreğinin attığı her yerde daima gündemde kalmıştır. Onun fikirlerine, tekrar, Delf ve Olimpos'taki şiir ve jimnastik mücadelelerinde ve oyunlarda, yani on iki Grek oymağını birbirine yaklaştırmak ve kaynaştırmak üzere Orfe'nin halefleri tarafından düşünülüp organize edilmiş olan oyunlarda tanık olmaktayız. Bu fikirleri el ile tutulacak kadar somut bir biçimde ise Anfiksiyon Mahkemesi'nde, yani şu yüce inisiyeler-

den oluşma mecliste, yani kahramanlık ve feragat **(11)** gerektiren anlarda Yunan'a birlik ve bütünlük bahşetmek üzere Delf'te nice kez toplanmış olan şu yüce adalet ve dirlik düzenlik otoritesinde, şu yüce yargı kurulunda bulmaktayız.

Müdrike olarak, mabetlerde muhafaza edilmiş arı bir doktrine, ruh olarak, plâstik bir dine ve beden olarak da, Delf'te merkezîleştirilmiş yüce bir adalet mahkemesine sahip bulunan Yunan, bu imkânlara rağmen, yedinci asırdan itibaren yine de gerilemeye yüz tutmuştur. Delf tarikatları, o eski itibarlarını yitirmeye ve kutsal topraklar da suistimal edilmeye başlanmıştı. Bu, yüce ilham ehli insanlar kuşağının ortadan kayboluşu sonucunda ortaya çıkmış bir durumdu. Mabetlerin o eski entelektüel ve moral seviyeleri aşağılara inmiş; rahipler, politikaya hâkim güçlerce satın alınabilir birer meta derekesine düşmüş; Sırlar da bozuşmaya ve kokuşmaya başlamıştı. Yunan'ın genel manzarası baştan başa değişmiş; ruhbanlığa ve ziraata dayalı o eski krallığın yerini bazı bölgelerde tiranlıklar, bazı bölgelerde askerî aristokrasi, bazı bölgelerde ise anarşik demokrasi almıştı bile. Mabetler, toplumu tehdit eden çözülmeleri önlemekte acze düşmüşlerdi; yeni bir yardıma muhtaç hâldeydiler. Ezoterik doktrinin halka mal edilmesi konusu zaruret hâlini almıştı. Orfe düşüncesinin yaşayabilmesi ve tüm parlaklığıyla tekrar gözler önüne serilebilmesi için mabet biliminin laik niteliğe büründürülmesi kaçınılmaz hâle gelmişti. Bu bilim böylece, değişik kisveler altında, sivil yasa koyucuların zihinlerine işlemiş, şair okullarında ve filozof odaklarında da eğitim konusu olarak ele alınmaya başlanmıştı. Bu filozoflar, öğretilerinde, Orfe'nin din konusunda duyduğu ihtiyacın aynını duymuşlardı, yani iki doktrin tesis etme ihtiyacı duymuşlardı: Her ikisi de aynı hakikati dile

getiren ve içerikleri de adaylarının gelişim düzeylerine göre ayarlanmış bulunan biri halka açık, diğeri de gizli nitelikli iki doktrin. Yunan'a üç koca asır boyunca o artistik yaratıcılığını ve o entelektüel görkemini kazandıran etken, işte bu atılım olmuştur. Bu atılım, Yunan'ın hem ilk içtepisi (ilca) ve hem de ideal sentezi mesabesindeki orfik düşünceye, tüm ışığını yoğunlaştırıp tüm dünya üzerine yayma imkânını sunmuştur; ancak ne var ki bu atılımı, dahilî uyuşmazlık ve anlaşmazlıkların mayınladığı Yunan politik yapısının, Makedonya'nın darbeleri altında sarsılıp sallanışı izlemiştir; daha da sonra ise Roma'nın çelik pençeleri arasında kırılıp un ufak oluverişine tanık olunmuştur.

Sözünü ettiğimiz bu atılım, bu gelişim çok sayıda işçinin çabalarıyla gerçekleşmiştir. Tales **(12)** gibi fizikçiler, Solon **(13)** gibi kanun koyucular, Pindar **(14)** gibi şairler ve Epaminondas **(15)** gibi kahramanlar hep bu atılımın eserleridir; ama bir gün gelmiş bu atılıma, birinci sınıf bir inisiye olan ve de yaratıcı ve düzenleyici bir zekâya sahip bulunan bir lider sahip çıkmıştır: Fisagor. Nasıl ki, ruhban sınıfının hâkimiyetine dayalı Yunan'ın mürşidi Orfe olmuşsa, laik Yunan'ın mürşidi de Fisagor olmuştur. O, selefinin dinî görüşünü dile getirmeye devam etmiş ve yeni zamana uydurmuştur. Ama onun bu dile getiriş olgusu, bir yaratıcılık kimliği arz etmektedir. Zira o, orfik görüşleri eksiksiz bir sistem hâlinde bir araya getirmiştir; orfik öğretideki görüşlerin bilimsel delilleri ile orfik eğitim kurumundaki moral delilleri, o, Fisagorcu tarikat anlayışı içinde ortaya koymuştur.

Tarih önünde olanca haşmetiyle kendini göstermiş olmasına rağmen, Fisagor, yine de bir efsane kişiliği olarak anılmaktadır. Bu şekilde anılışının sebebi, Sicilya'da cereyan etmiş ve kurbanları arasına Fisagor'u da katmış

olan ve ayrıca nice Fisagor yandaşını da mahvetmiş bulunan o haşin zulüm ve işkence olayında yatmaktadır. Bu insanların bir kısmı, ateşe verilmiş olan okullarının yıkıntıları altında ezilerek, diğer bir kısmı da mabetlerde aç ve susuz kalarak can vermişlerdi. Mürşidin anısı ve doktrini, ancak zulümden yakalarını kurtarıp, Yunan'a kaçabilmiş olanlar tarafından devam ettirilebilmişti. Eflâtun, ezoterik doktrinini ancak esrarengiz işaretler hâlinde ve sembolik bir biçim altında yaymış olan üstadın bir el yazmasını Arşitas **(16)** vasıtasıyla ve de nice zorluklara katlanarak sağlayabilmişti. Tüm diğer reformcular gibi, o da öğretisini şifahî yolla sunmuştu. Ama sistemin özü Lizis'in **Yaldızlı Mısraları**'nda, Hiyerokles' in yorumlarında, Filolaos ile Arşitas'ın fragmanlarında ve de Eflâtun'un, Fisagor kozmogonisini içeren Timeos' unda bulunmaktadır. Ayrıca kadim çağların yazarları da hep bu Krotonlu **(17)** filozofla haşır neşir olmuşlar; onun bilgeliğini, güzelliğini ve insanlar üzerindeki o harika etkisini ifade eden öyküleri anlata anlata bitirememişlerdir. İskenderiyeli Yeni-Eflâtuncular (**(18)** Gnostikler **(19)** ve Kilisenin ilk Babaları onu daima otorite olarak anmışlardır. Fisagor'un yüce kişiliği tarafından Yunan'a bahşedilmiş ve son çalkantıları onun ölümünden sekiz asır sonra bile hissedilmiş olan o güçlü heyecan ve coşku dalgasına sürekli şekilde sahnelik etmiş bulunan değerli delillerdir bu öyküler.

Yukarıdan bakıldığında ve mukayeseli ezoterizm anahtarlarıyla açıldığında, onun doktrini, bölümleri temel bir kavram yardımıyla birbirine bağlı bulunan mütenasit ve harika bir bütün manzarası arz etmektedir. Onun doktrini, Hint'e ve Mısır'a özgü ezoterik doktrinin akla hitap eder nitelikli bir röprodüksiyonudur âdeta; şu fark la ki, o doktrinine, daha enerjik bir duygu ve de insan öz-

gürlüğü konusunda daha açık seçik bir görüş getirmiş ve böylece ona Helenler'e özgü açıklığı ve sadeliği kazandırmıştır.

Aynı çağda yerkürenin başka bölgelerinde de aynı türden faaliyetler devam etmekte ve nice reformcu benzer doktrinleri halka ulaştırma çabası içinde çırpınmaktaydı. Fo-Hi'nin ezoterizmi Çin'de halka Lao-Tse **(20)** vasıtasıyla öğretilmekteydi; son Buda, yani Sakya-Muni **(21)** öğretisini halka Ganj kıyılarında sunmaktaydı; İtalya' da, Etrüsk ruhban sınıfı,Roma'ya, kehanet konulu kitaplarla donatılmış bir inisiyeyi, yani Numa'yı göndermiş ve böylece Roma senatosunun tehditkâr tutkularını akıllıca atamalar yoluyla frenlemeyi denemişlerdi. Böylesine farklı halkların içinde bu reformcuların aynı anda zuhur ediverişleri şüphesiz tesadüfî bir şey değildi. Gerçi misyonları farklıydı, ama hepsi de tek bir ortak hedefe doğru koşmaktaydılar. Bu durum, belli çağlarda aynı bir spiritüel akımın esrarlı bir biçimde tüm insanlığın içine dal budak salıverdiğinin delilidir. Bu akım nereden neşet bulmaktadır? Görüş menzilimizin ötelerinde bulunan şu ilâhî âlemden tabiî; ve o âlemin şahitleri de dâhiler ve peygamberlerdir.

Yunan'a söyleyeceklerini söylemeden önce Fisagor dünyanın her yanını gezmişti. Afrika'yı, Asya'yı, Menfis'i ve Babil'i görmekle kalmamış, ayrıca politikalarını ve inisiyasyonlarını da gözlemlemişti. Onun fırtınalı hayatı, kasırganın orta yerine bırakılmış bir gemiyi andırmaktadır; zincirlerini koparmış unsurların ortasındaki sükûnetin ve kudretin imgesi demek olan doğru yolda en küçük bir sapmaya bile meydan vermeden pupa yelken ilerleyen bir gemiydi sanki. Doktrini, insanda, çetin bir günün kahredici sıcağını unutturan serin bir gece izlenimi uyandırmaktadır. Onun doktrini, insana, ışıl ışıl ta-

kımadalarını ve esîrî ahenklerini, seyredenin gözleri önüne azar azar seren gök kubbenin güzelliğini düşündürmektedir.

Şimdi de, efsaneyi sarıp sarmalamış bulunan ve bu ekol hakkındaki önyargıları oluşturmakta olan karanlıkları bir bir izale etmeye çalışalım.

II

SEYAHAT YILLARI

M.Ö. VI. asrın başlarında Samos **(22)**, İyonya'nın en parlak ve en bayındır adalarından biriydi. Limanının ağzı, her türlü lükse ve her türlü baştan çıkarıcılığa geçitlik etmekte olan yumuşak Küçük Asya'nın mor dağlarına bakmaktaydı. Kent, geniş koyun yemyeşil sahilinde yer almakta ve anfiteatr misali basamaklar hâlinde dağa tırmanmaktaydı; yüksek bir burnun üzerinde de, kentin tacı mesabesindeki Neptün Mabedi dikkati çekmekteydi. En çok göze batan şey ise, hâkim bir mevkide inşa edilmiş olan muhteşem bir sarayın sıra sıra sütunlarıydı. O sarayda tiran Polikrates **(23)** hüküm sürmekteydi. Samos'u özerklikten ve özgürlükten mahrum bir hâle getirdikten sonra her tarafı sanat eserleriyle donatmış ve orada Asya'nın ihtişamını hâkim kılmıştı. Davet ettiği Lesboslu **(24)** yosmaları kendi sarayının bitişiğindeki bir saraya yerleştirmişti; bu kadınlar kentin gençlerini bayramlara çağırıp o sırada onlara müzik, dans ve ziyafet eşliğinde seksin inceliklerini öğretmeye başlamışlardı. Ayrıca Anakreon da **(25)** Samos'a davet edilmiş ve bu maksat için emrine, lâl renkli yelkenlere ve yaldızlı direklere sahip üç sıra kürekli bir kadırga verilmişti; ve elinde işlemeli

gümüşten mamul bir kupa olduğu hâlde, bu şair, bu zevk âlemlerinde, o zevk okşayıcı ve nefis kokulu lirik mısralarını ortaya dökmeye başlamıştı bile. Polikrates'in şansı tüm Yunan'da dillere destan olmuştu. Kendisine böylesine sürekli bir mutluluğa bel bağlamamasını ve özellikle de onunla övünmemesini tavsiye etmiş olan firavun Amasis'i dost edinmişti. Polikrates, Mısırlı hükümdarın bu uyarısına, yüzüğünü denize atarak cevap vermiş ve "Bunu Tanrılar'ın yoluna feda ediyorum." demişti. Ertesi sabah, saraya bir balıkçı gelmiş ve bir balığın karnından çıkardığı değerli yüzüğü tirana iade etmişti. Firavun bu olayı öğrenince Polikrates ile olan dostluğuna, böylesine olağanüstü bir mutluluğun Tanrılar'ın intikamını celbedeceğini öne sürerek derhal son vermişti. Dillere destan namına rağmen Polikrates'in sonu trajik olmuştu. Valilerinden biri onu komşu bir eyalete cezbetmiş ve orada onu acılar içinde haklayıp sonra da Mikal **(26)** tepesinde çarmıha gerdirmişti. Böylece Samoslular, kan rengi bir gün batımı vaktinde, tiranlarının cesedini bir tepenin üzerinde çarmıha gerilmiş hâlde görmenin burukluğunu tatmışlardı; bu tepe, onun şan, şöhret ve zevk içinde saltanat sürdüğü adanın tam karşısında yer alan bir burnun üzerinde bulunmaktaydı.

Şimdi tekrar Polikrates'in ilk saltanat günlerine dönelim. Mehtaplı bir gecede, Dor stili cephesi ay ışığı altında ışıldayan ve böylece mistik görkemini tüm hatlarıyla gözler önüne sermekte olan Junon Mabedi'nin yakınındaki parlak çiçekli safran ağaççıklarından oluşma bir koruda delikanlının biri oturmaktaydı. Ayaklarının dibinde, elinden kayıp yere yuvarlanmış bir papirüs rulosu dikkati çekmekteydi; bu rulo, Homeros'un bir şarkısını içeren bir ruloydu. Akşamın alaca karanlığında başlattığı meditasyonu hâlâ daha devam etmekteydi. Gerçi güneş ba-

talı çok olmuştu; ama batarken sergilediği o kıpkızıl disk hâlâ daha gözlerinin önündeydi; zira o, artık, fizik gözlerin sustuğu ve fakat gönül gözünün faaliyete geçtiği bir hâl içindeydi.

Fisagor, Samoslu zengin bir yüzük satıcısı ile Partenis adlı bir kadının oğluydu. Bir seyahat sırasında bu genç çift Delf Pitisi'ne **(27)** danışmışlar ve onun şu sözlerine tanık olmuşlardı: "Tüm zamanlarda tüm insanlara hayrı dokunacak olan bir oğlunuz olacak." ; ve kehanetin şartları gereğince yeni evliler, doğacak yavrularını, o sıralarda Samos'u sarıp sarmalamış olan menfi tesirlerden uzakta doğurmak ve yoğurmak üzere Finike'nin Sidon **(28)** kentine göçmüşlerdi. Anası ve babası, harika yavruyu, daha doğmadan önce **Apollon'un nuruna adamıştı.** Çok geçmeden de çocuk doğmuştu; bir yaşına basınca, Delf rahiplerinin öğütleri gereğince, anası onu, Lübnan'daki bir vadide bulunan Adonay **(29)** Mabedi'ne götürmüştü. Çocuk oranın başrahibi tarafından kutsandıktan sonra aile Samos'a dönmüştü. Partenis'in oğlu çok güzel, uysal, sakin ve çok adalet sever bir çocuktu. Gözlerinde entelektüel bir hırs parıldamakta ve bu hırs sayesinde hâl ve davranışları gizli bir enerjiyle dolup taşmaktaydı. Anası ve babası, onda pek küçük yaşta belirmiş olan bilgi peşinde koşma eğilimini desteklemişlerdi. Böylece, o sıralarda İyonya'da fizik öğretim kurumlarının temellerini atmaya başlamış bulunan Samos rahipleriyle serbestçe görüşme imkânını elde etmişti. On sekiz yaşındayken Samos'ta Hermodamas'ın, yirmi yaşındayken de Siros'ta Feresides'in derslerini izlemiş ve hatta Milet'te **(30)** Tales ve Anaksimandres'le **(31)** bile görüşmüştü. Gerçi bu üstatlar onun görüş ufkunu genişletmişlerdi, ama yine de onu tatmin edememişlerdi. Onların çelişkili öğretileri arasındaki Bir liğe ve Tekliğe ilişkin derunî bağı ve sentezi ortaya koy-

maya çok çabalamıştı. Ve bunun sonucu olarak da kendini zihinsel bir krizin içinde buluvermişti; hani hedefi fark etmek ve hakikat güneşine, yani hayat odağına götüren yolu tutmak üzere çok büyük bir çaba sarf eden, fakat konuların çelişkisi yüzünden tüm çırpınışlarına rağmen çözüme bir türlü ulaşamayan bir zihnin, içine düştüğü bir kriz türü vardır ya, bu kriz işte öyle bir krizdi.

O sıcak ve harika gecede Partenis'in oğlu bir yere, bir mabede, bir de yıldızlı göğe bakıp durmaktaydı. Altında da, çevresinde de hep O vardı, yani özüne nüfuz etmek istediği Demeter vardı, toprak ana vardı, Tabiat vardı. Ciğerlerine onun kudretli yayıntılarını (sudurunu-émanation) doldurmakta ve düşünen bir atom mesabesindeki varlığını, bağrına, ayrılmaz bir parçası gibi sımsıkı bastıran dünyanın o karşı konulmaz cazibesini hissetmekteydi. Fikirlerine başvurduğu bilgeler ona şunu söylemişlerdi: "Her şey ondan neşet bulur. Hiç'ten hiç bir şey neşet bulmaz. Ruh, ya sudan, ya ateşten ya da her ikisinden birden sadır olur. Unsurların süptil emanasyonu olarak, ruh, bunlardan, tekrar onlara dönmek üzere sadır olur. Onun kaçınılmaz yasasına boğun eğ. Senin yegâne liyakatin, onu tanımak ve ona rıza göstermek olacaktır."

Uzayın enginliklerindeki takımyıldızların oluşturduğu ateşten harflerin birer anlamı olmalıydı. Zira, sonsuz derecede küçüğün, yani atomların hareketinin bir hikmeti var idiyse, sonsuz derecede büyüğün, yani hep birlikte evrenin bedenini oluşturan şu sayısı belirsiz yıldızların niçin bir hikmeti olmasındı? Evet, bu âlemlerin her birinin, kendine özgü yasası vardır ve hepsi birden bir Sayı tarafından ve de çok şahane bir ahenk içinde hareket ettirilirler. Ama bu yıldız alfabesinin şifresini kim çözebilirdi ki? Junon rahipleri ona şunu söylemişlerdi: "Tanrılar âlemi (ciel) dünyadan önce yaratılmıştır. Senin

ruhun işte oradan gelmiştir. Tekrar oraya dönmesi için onlara dua et."

Gencin meditasyonu, Imbrasus kıyılarındaki bir bahçeden gelen şehvet ifadeli bir şarkı tarafından yarıda kesilmişti. Lesboslu kadınların şehvetli sesleriyle gitar sesleri, birbirleriyle mahmur bir anlamda kucaklaşmaktaydı; az sonra bu seslere delikanlıların bakik **(32)** şarkıları cevap vermişti. Daha da sonra ise limandan, beklenmedik bir şekilde, yürek paralayıcı ve iç karartıcı çığlıklar yükselmiş ve şarkı seslerine karışıvermişti. Bu çığlıklar, Asya'da pazarlanmak üzere Polikrates tarafından bir gemiye doldurulmuş olan asilerin çığlıklarıydı. Kürekçilerin altındaki ambara girmeleri için, görevliler onlara, ellerindeki çivili kayışlarla vurmaktaydılar. Haykırışlar ve küfürler gecenin karanlıkları içinde bir süre yankılanmış, fakat az sonra eriyip gitmişti.

Delikanlı bir an acıyla ürpermiş, ama hemen ardından kendini toplamıştı. Önündeki sorun daha da dokunaklı, daha da sivri bir görünüme bürünmüştü. Toprak, "Kader!"; Sema!, "Kayra!" deyip durmakta; her ikisinin arasında salınıp dalgalanmakta olan insanlık ise onlara "Çılgınlık! Tutku! Istırap! Esaret!" diye cevap vermekteydi. Ama, özel yolun müstakbel yolcusu, iç varlığının enginliklerinden yükselip toprak ananın zincirlerine ve semanın alevler misali parıltılarına "Özgürlük!" diye haykırarak cevap veren, gücüne dayanılmaz bir ses işitmekteydi. Kim haklıydı acaba? Bilgeler mi, rahipler mi, çılgınlar mı, yoksa kendisi mi? Aslında hepsi de gerçeği ifade etmekteydi ve hepsi de kendi çapında haklıydı, ama ne yazık ki hiç birisi ona, var oluş nedenini, yani hikmeti vücudunu açıklayamamaktaydı. Her üç âlem de Demeter'in sinesi, yıldızların ışığı ve insanın gönlü misali sürer gider hâlleriyle mevcuttular; ama ancak, bunlar ara-

sındaki ahengi ve bunlar arasındaki dengenin yasasını bulup anlayabilen kişi gerçek bilge olabilirdi; yine ancak böyle bir kişi ilâhî ilmi iktisap edebilir ve ancak böyle bir kişinin insanlara hayrı dokunabilirdi. Kısacası, Kozmos'un sırrı, her üç âlemin sentezinde yatmaktaydı!

Dudaklarından dökülüvermiş olan bu kelimeyi telâffuz ederken Fisagor ayağa kalkmış; hayranlık dolu bakışları da mabedin Dor stilindeki cephesine dikilmişti. Bu sade ve ağırbaşlı yapı, Diana'nın tertemiz ışınının altında sanki değişime (transfiguration) uğramış gibiydi. Ve genç Fisagor, âlemin ideal suretini ve peşinde koştuğu sorunun cevabını sanki anıtın cephesinde seyretmekteydi. Yapının kaidesi, sütunları, sütunlarının tavanı tutan üst tabanları ve üçgen şekilli alınlığı onun gözüne birden, insanın ve evrenin, yani bizatihi kendisi de bir trinite (üçlem, teslis) olan ilâhî birliğin (vahdaniyet) taçlandırdığı mikrokozmosun ve makrokozmosun temsili gibi görünmeye başlamıştı. Tanrı tarafından içten ve dıştan sarılıp sarmalanmış olan Kozmos şuydu:

Kutsal Tetrad (dörtlü),sonsuz ve saf sembol,
Tabiatın kaynağı ve Tanrılar'ın modeli.

Evet, evrenin anahtarı da, sayıların ilmi de, **varlıkların oluşumlarını düzenleyen 3 Yasası da, tekâmüllerine yön veren 7 Yasası da** hep birden gözlerinin önüne serilmişti. Çok görkemli bir vizyon içinde, Fisagor, kutsal sayıların ritmine ve ahengine uygun şekilde hareket edip dönenen dünyaları seyretmişti. Yer ile gök arasında mevcut bulunan ve sarkacı insan tarafından hareket ettirilen dengeyi, teraziyi gözlemlemişti; birbirleriyle dayanışma içinde olan ve birbirlerinin sebebi durumunda bulunan ve de önce aşağılara iniş ve sonra da yukarılara tırmanış diye nitelemeye çalıştığımız şu evrensel dramı oynayan tabiî, beşerî ve ilâhî âlemler hep birlikte gönül gözlerinin

önüne serilmişti. Görünen âlem ile canlara vatanlık eden (animant) âlemi sürekli şekilde sarıp sarmalamakta olan şu görünmez âleme özgü **küreleri** anlayıp kavramış ve sonunda insanın, bu dünyada **üç katlı** inisiyasyon vasıtasıyla arınması ve özgürleşmesi sorununun nasıl bir şey olduğunu idrak etmişti. Bir an içinde cereyan edivermiş olan çok berrak bir ruh hâli içerisinde, yani bir içe doğuş hâli (illumination) içerisinde hem hayatını görmüştü, hem de ortaya koyacağı eserini; ve bu görüş, Hakikat'in karşısında kendi kendisiyle yüz yüze gelmiş olan bir ruhun o şüpheye mahal bırakmaz kesinliğiyle cereyan etmişti. Şimşek çakar gibi bir şeydi bu. Şimdi artık Mutlak kavramı hakkında arı Zekânın kavrayabildiği şeyleri Akıl vasıtasıyla ortaya koymaya gelmişti sıra; bunu gerçekleştirmek için ise **insan gibi yaşayıp Herkül gibi çalışması** gerekiyordu.

Ama böylesine çetin bir çabayı iyi bir sonuca vardırabilmek için gerekli ilmi nerede bulacaktı? Nitekim bu konuda Homeros'un şiirleri de, İyonya'nın bilgeleri de, Yunan'ın mabetleri de yetersiz kalmaktaydı.

Fisagor'un birden harekete geçmiş olan zihni, geçmişine, perdelere bürünmüş doğumuna ve anasının esrar dolu sevgisine dalıp dalıp gitmeye başlamıştı. Çocukluk anılarından biri olanca belirginliğiyle canlanıvermiş ve bir yaşındayken anası tarafından Lübnan'daki bir vadide bulunan Adonay Manastırı'na götürüldüğü günü hatırlayıvermişti. Kendisini tekrar, bir çağlayanı da içine alan muazzam dağların ve dev ağaçların ortasında Partenis'in boynuna sımsıkı yapışmış küçücük bir çocuk olarak görüvermişti. Anacığı, dev selvilerin gölgesindeki bir taraçada ayakta durmaktaydı. Karşısında da ak sakallı ciddî bir rahip yer almakta ve yüzünde tatlı bir tebessüm olduğu hâlde onlara, ciddî ve önemli bir şeylerden söz et-

mekteydi. Anacığı ona bir ara, Adonay başrahibinin şu acayip sözlerini de hatırlatmıştı: "Ey İyonyalı kadın, oğlun bilgelik bakımından büyük adam olacak, ama şunu hiç unutma: Gerçi Grekler elan **Tanrılar** bilimine sahip durumdadırlar, ama **Tanrı** bilimini Mısır'dan başka bir yerde bulamazsınız." Bu sözler onun zihninde, tekrar, anacığının tebessümü, ihtiyar rahibin sevimli yüzü ve onun, uzaklardaki şelalenin gümbürtüsünü de bastıran sesi ile birlikte canlanıvermişti; ve bu sahne, gözlerinin önüne, başka bir hayatın hayalini andırır muhteşem bir manzaranın içinde serilivermişti. Geleceği görmek denilen şeyin, yani kehanetin nasıl bir şey olduğunu ilk kez o gün anlamıştı. Bir ara, Mısırlı rahiplerin olağanüstü bilgilere ve müthiş sırlara vâkıf olduklarını duymuştu, ama pek önemsememişti. Şimdi ise, tabiatın ta içlerine kadar nüfuz edebilmek için bu "Tanrı bilimini" öğrenmenin şart olduğunu ve onu da ancak Mısır mabetlerinde bulabileceğini tam anlamıyla kavramıştı. Onu bu vazifeye analık içgüdüsüyle hazırlamış olan munis Partenis, demek ki minicik yavrusunu o mabede o zamanlar, Tanrı'ya adanmış bir takdime gibi götürmüştü!

Fisagor, Mısır'a gidip orada o bilime inisiye olma kararını işte böyle bir günde vermişti.

Polikrates, şairlere olduğu kadar filozoflara da kanat germekle böbürlenip durmaktaydı. İşte onun içindir ki, Fisagor'un eline, onu daha sonra Menfis rahiplerine takdim edecek olan Firavun Amasis'e hitaben yazılmış bir mektup tutuşturmayı ihmal etmemişti. Fakat bu rahipler onu, kırk dereden su getirircesine zora koşarak, istemeye istemeye aralarına kabul etmişlerdi. Zira Mısırlı bilgeler, Grekler'i hep, hafiflikle ve sebatsızlıkla itham etmekteydiler. Bu nedenle de genç Samoslu'yu caydırmak için ellerinden geleni yapmışlardı. Fakat bu inisiye adayı,

önüne konan her türlü güçlüğe ve her türlü epröve sarsılmaz bir sabır ve cesaretle katlanmıştı. Zira **bilgiye ancak, iradesiyle tüm varlığına egemen olabildiği takdirde kavuşabileceğini çoktandır bilmekteydi.** Başrahip Sonşiz'in nezareti altındaki inisiyasyon çalışması tam yirmi iki yıl sürmüştü. Bu kitabımızın Hermes bölümünde İsis inisiyesinin sınavlarından, iğvalarından, büyük korkularından ve vecd hâllerinden söz etmiş ve de onun zahirî ve kateleptik ölümü ile Osiris'in nurunda tekrar hayata dönüşünü anlatmıştık. Işık Kelâm doktrinini, veya başka deyişle, Evrensel Kelâm doktrinini ve insanın yedi gezegenli çevrim (cycle) içindeki evrimine ilişkin doktrini, Fisagor, boş bir teori olarak değil, fakat **yaşanmış bir şey olarak** yakından tanıyıp kavramasını mümkün kılmış olan aşamaları bir bir katetmişti. Bu baş döndürücü yukarılara tırmanış olayı sırasında sınavlar, daha da çetinleşerek tekrarlanmaktaydı. Bu sınavlar sırasında insan, hayatını belki yüz kez tehlikeye sokmaktaydı ve tehlikeyle yüz yüze, özellikle, okült güçleri kullanma ameliyesi sırasında, yani şu tehlikeli maji ve telürji uygulamaları sırasında gelmekteydi. Tüm yüce insanlar gibi, Fisagor da yıldızına güvenmekteydi. Kendisine ilim kazandıracak hiç bir zorluk onu yıldıramamaktaydı; ölüm korkusu da ona vız gelmekteydi, çünkü o, **asıl hayatın, öte âlemdeki hayat olduğunu bilmekteydi.** Ondaki o olağanüstü ruh gücünü ve pek ender insanda rastlanan o bilgi tutkusunu fark ettikleri anda, Mısırlı rahipler, tecrübelerinin ürünlerini hiç çekinmeden onun önüne serivermişlerdi. Böylece onlar sayesinde olgunlaşmış ve onlar sayesinde pişmişti. Sisteminin odağını teşkil eden ve onun tarafından yeni bir anlayışla formüle edilmiş bulunan kutsal matematiği, sayılar bilimini veya başka bir deyişle, **evrensel prensipler bilimini** hep bu rahiplerden

öğrenmişti. Ona, bir yandan, mabetlerde hâkim bulunan Mısır disiplininin ciddiyeti tanıtılmış, diğer yandan da, şuurlu bir biçimde uygulanmış **insan iradesi ve onun maddeye olduğu kadar ruha da uygulanışının** sayısız örnekleri anlatılmıştı. Menfis rahipleri ona **"Sayılar bilimi ve iradeyi kullanma sanatı,** majinin iki anahtarıdır; bu anahtarlar evrenin tüm kapılarını açar." demişlerdi. Demek oluyor ki, eşmerkezli bir düzen içinde yer alan hayat küreleri ile bu düzene ilişkin bilimleri fark etmeyi evrensel yaradılışın gereği olarak cereyan eden ruhun **maddeye bağlanış** (involution) olgusunu anlamayı ve de onun, şuur gelişmesi ve genişlemesi niteliğindeki bireysel yaradılışın gereği olarak cereyan eden tekâmülünü (évolution), veya başka deyişle, ilâhî vahdaniyete doğru adım adım ilerleyiş olgusunu kavramayı mümkün kılan bu görüşü, yani Yukarı'yla ilgili görüşünü, Fisagor, Mısır' da iktisap etmişti.

Fisagor, Mısır ruhban sınıfının en seçkin elemanları arasında sayılacak bir seviyeye ulaşmıştı; ama tam Yunan'a dönmeyi kafasına koyduğu sırada savaş patlamış ve tüm felâketleriyle birlikte Nil havzasının üzerine çullanmıştı; Osiris inisiyesi böylece yeni bir kasırgaya tutulmuştu. Asya'nın despotları uzun süreden beri Mısır'ı yakıp yıkmayı tasarlamaktaydılar. Asırlar boyunca süren saldırıları, Mısır eğitim kuruluşlarının derin bilgisi, ruhban sınıfının gücü ve firavunların enerjisi karşısında hep akamete uğramıştı. Ama, Hermes'in bilimine sığınaklık etmiş olan ve geçmişi tarihin karanlıklarına karışmış bulunan bu ülke ebediyen bağımsız kalacak değildi ya. Nitekim Babil fatihinin oğlu olan Kambiz, kalabalık bir çekirge bulutu gibi aç ordularıyla Mısır'ın üzerine çullanmış ve bu saldırısıyla Mısır'daki firavunluk müessesesini silip süpürmüştü. Bilgelerin nazarında bu durum tüm

dünyanın mahvı demekti. O güne kadar Avrupa'yı, Asya'ya karşı hep Mısır korumuştu. Onun bu koruyucu etkisi Fenike, Yunan ve Etrüsk mabetleri vasıtasıyla tüm Akdeniz havzasına yayılmıştı, zira bu mabetler Mısır'la devamlı ilişki içindeydiler. Mısır denen bu kaleyi de aşmayı başarmış olan Boğa, tehditkâr boynuzlarını bu kez Helen ülkesine doğru çevirmişti bile. Böylece Fisagor, Kambiz'in Mısır'ı işgaline de tanık olmuştu. Ninova ve Babil'de hüküm sürmüş kalbi kara hükümdarların, kalbi kara torunu olan bu Pers despotu tarafından Menfis ve Teb mabetlerinin talan edilişini, Hammon Mabedi'nin de tahrip edilişini gözleriyle görmüş; firavun Psammenit'in **(33)**, zincire vurulu durumda bir tepeceğin üzerine dikilişini, etrafına da rahiplerin, ünlü ailelerin ve saray erkanının çepeçevre dizilişini bizzat izlemişti. Firavunun kızını, perişan hâldeki nedimelerinin önünde yırtık pırtık giysiler içinde yürürken, oğlunu da ağızlarında gem, boyunlarında yular takılı hâldeki iki bin Mısırlı delikanlının ortasında ilerlerken ve nihayet kafaları kesilirken seyretmişti; firavun Psammenit'in bu korkunç sahneyi izlerken hıçkırıklarını nasıl zorlukla bastırdığına; tahtına kurulmuş hâlde olayı seyrederken rezil Kambiz'in, dize getirdiği rakibinin ıstırap çekişinden nasıl zevklendiğine tanık olmuştu. İnsanı, ilim dersleri kadar eğiten ve fakat bir yandan da onu kahreden bir tarih dersiydi bu. İnsanda mevcut hâlde bulunan ve zincirlerini koparıp başıboş kaldığında onu despot bir canavar hâline getiriveren **hayvanî tabiatla** yüz yüze gelmişti; önüne çıkan her şeyi ezip geçen ve hele zafere ulaştığında insanlığa derhal en amansız kaderi zorla kabul ettiren o hayvanî tabiat ne feci bir şeydi!

Bu tarihî olay sırasında Kambiz, Mısır ruhban takımının bir bölümüyle birlikte Fisagor'u da Babil'e götür-

müş ve göz altına almıştı. Aristo'nun **(34)**, duvarlarla çevrili bir ülkeye benzettiği bu dev şehir, o sıralarda, incelenmeye değer bir görünüm arz etmekteydi. İbranî peygamberleri için ünlü bir fahişe mesabesinde bulunan kadim Babil **(35)**, Pers istilâsından sonra halkların, dillerin ve dinlerin bozulmuşluk ve kokuşmuşluk merkezi hâline gelmişti; ve bu cenenemî başkentin göbeğine daha sonraları bir de, Asya'ya özgü zorbalığın simgesi niteliğindeki o ünlü baş döndürücü kule inşa edilmişti. Pers tradisyonuna göre, bu kule şu efsanevî Semiramis tarafından inşa edilmiştir. Belirtildiğine göre, seksen beş kilometrelik çevre surlarını da o yaptırmıştır; iki savaş arabasının rahatça yan yana gidebileceği kadar geniş surlar, basamaklar hâlinde inşa edilmiş sekiler, çok renkli kabartmalarla süslü masif saraylar, taştan fillerin üzerine oturtulmuş ve rengârenk ejderlerle bezenmiş mabetler hep onun devrine ait eserlerdir. Kalde'yi, Asur'u, Pers ülkesini, Tatar ülkesini, Yahuda ülkesini, Suriye'yi ve Ön Asya'yı boyunduruk altına almış olan despotlar birbirlerinin peşi sıra hep bu kentte hüküm sürmüşlerdi. Majların katili sıfatına sahip bulunan Nabukadnezar da **(36)**, Yahudi halkını esir alıp yine bu kente getirmişti; ama bu insanlar, dinlerinin gereklerini, dört Londra büyüklüğündeki bu kentin bir köşeciğinde yine de uygulamaya devam etmişlerdi. Hatta Yahudiler bu müthiş krala Danyal Peygamber **(37)** gibi kudretli bir bakan bile sunmuşlardı. Nabukadnezar'ın oğlu olan Baltazar zamanında ise Babil'in o eski surları, intikamcı Kirus **(38)** tarafından yerle bir edilmişti; ve böylece Babil, asırlarca sürecek olan Pers hegomonyası altına girmişti. Fisagor'un Babil'e geliş tarihinden önce cereyan etmiş olan bu olaylar dizisi sırasında, Babil yüksek ruhban sınıfı nezdinde üç farklı din revaçtaydı ve bu sınıf kadim Kaldeli rahiplerden, Pers majizminden can-

larını kurtaranlardan ve esir Yahudiler'in seçkinlerinden oluşmaktaydı. Bu farklı ruhban takımları arasında, ezoterizm açısından, tam bir uyum mevcuttu; bu **uyum**, bir yandan hem Nabukadnezar'a, hem Baltazar'a, hem de Kirus'a başbakanlık yapmış bulunan, diğer yandan da Musa'nın Tanrısı'nı açıkça onaylamakta olan **Danyal** tarafından sağlanmaktaydı.

Fisagor, zaten çok engin olan ufkunu, sentezi ancak birkaç inisiye tarafından muhafaza edilmekte olan bu doktrinleri ve bu dinleri incelemek suretiyle daha da enginleştirmişti. Babil'de geçirdiği süre zarfında, **Zerdüşt'ün vârisleri olan majların bilgilerini** iyice derinleştirmeyi de başarmıştı. Gerçi kutsal bilimin evrensel anahtarlarına sadece Mısırlı rahipler sahiptiler, ama buna karşılık Pers majları ise bazı sanatların icrasında **son derece büyük bir ustalık** göstermekteydiler. **Tabiatta mevcut bulunan ve de pantomorf (her şekle giren) ateş ve astral ışık diye adlandırılmakta olan şu okült güçleri** diledikleri gibi harekete geçirme sırrına vâkıftılar. **İfade edildiğine göre, mabetlerinde güpegündüz birden her taraf kararabilmekte, lâmbalar kendiliğinden yanabilmekte, Tanrılar' ın birden ışıl ışıl tezahürleri gözlemlenebilmekte ve gök gürültüleri işitilebilmekteydi.** Majlar, diledikleri gibi yoğunlaştırabildikleri veya dağıtabildikleri elektrik üretici niteliğe sahip şu gayri maddî ateşi **semavî aslan** diye, oklar misalı insanların üzerine yöneltebildikleri **atmosfere ait elektrik** akımları ile **yerküreye ait manyetik** akımları da **yılanlar** diye adlandırmaktaydılar. Ayrıca, insan kelâmının **telkin edici, cezbedici** ve **yaratıcı gücü** üzerinde de özel bir inceleme yapmışlardı. **Ruhlarla temas kurmada,** yeryüzünün en eski dillerinden alınma kademeli formüller kullanmaktaydılar. Bu konuda öne sürdükleri psişik neden şuydu: "Evokasyon sırasında kullanılmakta olan

barbarlara özgü kelimelerde herhangi bir değişiklik yapmaya kalkma; zira onlar, Tanrı'nın panteistik adlarıdır; onlar, kalabalıkların sevgileri ve ibadetleri ile mıknatıslanmaktadırlar ve kudretleri de söze dile sığmaz derecede büyüktür." Abdest ve dua eşliğinde icra edilmekte olan bu evokasyonlar, doğrusunu söylemek gerekirse, daha sonraları **ak büyü** diye adlandırılmış olan işlemlerden başka şeyler değildi.

Görüldüğü üzere Fisagor, Babil'de, kadim **majinin sırlarına** iyice nüfuz etmişti. Bu korkunç despotizm otağında şu muhteşem manzarayla yüz yüze gelmişti: Doğu' nun çökmekte olan dinlerinin yıkıntıları üzerinde ve de kolu kanadı kırılıp dejenere edilmiş bir ruhban sınıfının dışında faaliyet göstermekte olan ve birbirlerine sımsıkı sarılmış hâlde bulunan **gözü pek bir inisiye grubu,** ilimlerini, imanlarını ve ellerinden geldiğince de adaleti savunup durmaktaydı. Despotların karşısına aslan vadisindeki Danyal misali, her an saldırıya uğrayıp parçalanmaya amade hâlde dikilmiş olan bu insanlar, her türlü kayıttan şarttan bağışık bir kudrete sahip bulunan yırtıcı hayvanı, entelektüel güçlerini kullanarak ehlileştirmekte ve ona karşı ayak direyip durmaktaydılar.

Mısır'daki ve Kalde'deki inisiyasyonunu ikmal ettikten sonra, Samoslu genç, artık, fizik öğretmenlerinden de, herhangi bir Yunanlı laikten veya rahipten de daha çok şeyler bilir hâle gelmişti. Artık, evrenin ezelî-ebedî prensiplerine de, tatbikatlarına da vâkıf durumdaydı. Tabiat, dipsiz derinliklerinin sırrını ona açmış; maddenin üzerindeki kalın örtüler kaldırılarak tabiata ve ruhanileşmiş insanlığa ait harika küreler onun gözleri önüne serilmişti. Menfis'teki Neit-İsis Mabedi'yle Babil'deki Bel Mabedi'nde dinlerin geçmişi, kıtaların ve ırkların tarihi konusunda nice sırlar edinmişti. Yahudi tektanrıcılığı-

nın, Yunan çoktanrıcılığının, Hindu üçlemciliğinin ve Pers ikilemciliğinin üstünlük ve sakıncaları konusunda sağlıklı mukayeseler yapabilir duruma gelmişti. Tüm bu dinlerin, farklı sosyal ihtiyaçlar için farklı seviyeli zekâların süzgecinden geçmiş aynı bir hakikatin ışınlarından başka şeyler olmadıklarını artık apaçık şekilde bilmekteydi. Tüm bu doktrinlerin anahtarlarını ezoterik bilimin içinden çekip çıkarmış ve sentezlerini başarmıştı. Geçmişi ihata eden ve geleceğe dalan bakışları, hâli şaşılacak derecede berraklıkla muhakeme etmeye başlamıştı. Tecrübesi ona, rahiplerin cehaleti, bilginlerin maddeciliği ve demokrasilerin disiplinsizliği yüzünden, insanlığın, son derece büyük bir felâketin tehdidi altında bulunduğunu göstermekteydi. Evrensel gevşekliğin tam orta yerinde Asya despotizminin güçlenmekte olduğunu ve bu kara buluttan neşet bulacak feci bir kasırganın savunmasız Avrupa'nın üzerine bir gün çullanıvereceğini ayan beyan görmeye başlamıştı.

Yunan'a dönüp misyonunu yürürlüğe koyma ve eserine başlama vakti gelip çatmıştı artık.

Fisagor Babil'de tam **on iki yıl göz altında** tutulmuştu. Oradan çıkıp kurtulabilmek için Pers kralının iznini sağlamak şarttı. Kralın özel doktoru olan Demosed adlı bir hemşehrisi onun hatırı için kral nezdinde bir teşebbüste bulunmuş ve Fisagor'un özgürlük beratını sağlamayı başarmıştı. Ve böylece Fisagor, **otuz dört yıl aradan sonra** tekrar Samos'a dönebilmişti. Dönüşünde ülkesini, krala bağlı bir valinin zulmü altında can çekişir hâlde bulmuştu. Okullar ve mabetler kapatılmış; şairler ve bilginler ise, Pers zorbalığının etkisiyle, çil yavrusu gibi dağılıp oraya buraya sığınmışlardı. Bu felâkete rağmen, hiç değilse, ilk öğretmeni olan Hermodamos'a, son nefesinde yardım edebilme ve geri döneceğinden bir an bile şüphe et-

memiş olan anacığını kucaklayabilme imkânını bulmuştu. Samoslu kuyumcunun maceraperest oğlunun ölüp gittiğine herkes inanmıştı, ama anacığı, Apollon'un vahyinden hiç bir zaman şüphe etmemiş ve umudunu hiç yitirmemişti. Oğlunun, Mısırlı rahiplere özgü beyaz giysiler içinde yüce bir misyona hazırlandığının inancı içinde yaşamıştı. Neit-İsis Mabedi'nden hayırsever bir mürşit olarak, Delf'in kutsal bahçesinde hayal ettiği ve Lübnan'ın selvileri altında Adonay başrahibinin müjdelediği ışıl ışıl bir kehanet ehli, bir üstat olarak geleceğini pek iyi bilmekteydi.

Ve şimdi masmavi Kiklad sularında yol alan hafif bir gemi bu anayı ve bu oğulu yeni bir sürgün yerine götürmekteydi. Varlarını yoklarını yanlarına alıp, zulme uğramış, mahvolmuş Samos'tan uzaklaşmaktaydılar. Yunan ülkesine yelken açmışlardı. Partenis'in oğlunu coşturup yollara düşüren şey, ne olimpiyat tacıydı, ne de şiir utkusu. Onun ortaya koyacağı eser daha esrarlı ve daha yüce bir şeydi: Sunaklarda, Tanrılar'ın uykuya dalmış ruhlarını tekrar uyandırmak; Apollon Mabedi'ne, yitirdiği o eski gücünü ve itibarını tekrar kazandırmak; ve ardından da, politikacı ve sofist değil, fakat erkek ve kadın inisiyeler, gerçek analar ve pırıl pırıl kahramanlar yetiştirecek olan bir ilim ve hayat okulu tesis etmek!

III

DELF MABEDİ - APOLLONCU BİLİM-KEHANETİN TEORİSİ-KÂHİNE TEOKLEA

FOSİD (39) ovasını geride bırakıp da, Plistios'un her iki yakasını kaplayan güleç yüzlü çayırlar boyunca yürüdüğünde, insan kendini birden, yüce dağların arasına sıkışmış kıvrım kıvrım dolambaçlı bir vadide buluvermekteydi. Her adım atışta biraz daha daralan çok görkemli ve çok ıssız bir yerdi burası. Daha da yürününce, sonunda, zirveleri sipsivri olan dik yamaçların oluşturduğu bir buz yalağı ile yüz yüze gelinmekteydi; burası, sık sık kasırga üretip etrafa saçan huni şekilli gerçek bir elektrik çukurunu andırmaktaydı. Loş boğazın diplerinde ilerlerken insanın karşısına birden, uçurumlarla çevrili bir kayalığın üzerine oturtulmuş kartal yuvasını andıran Delf kenti çıkıvermekteydi; bu kayalığa hâkim durumdaki her iki Parnas tepesi de olanca haşmetleriyle göğü tırmalamaktaydı. Uzaktan insanın gözüne, bronzdan yapılma zafer anıtları ve tunçtan yapılma atlar takılmaktaydı; kutsal yolun her iki yanıyla Foibos Apollon Mabedi'nin çevresinde ise, oraya buraya muhafız yarı-tanrılar ve Tanrılar misali yerleştirilmiş bulunan sayılamayacak kadar çok altın heykeller bulunmaktaydı.

Yunan'ın en kutsal yeri orasıydı. Piti, kehanetlerini orada ifşa etmekte; Anfiksiyon meclisleri de orada toplanmaktaydı; üstelik Helen halkları da, takdime hazinelerini içeren küçük mabetlerini hep oradaki sunağın çevresinde inşa etmişlerdi. Uzaklardan gelmiş erkek, kadın ve çocuk kafileleri Işık Tanrısı'nı selâmlamak için o kutsal yolu izlemekteydiler. Din tarafından, Delf'in halklara, ululama yeri olarak tahsisi geçmişin karanlıklarına kadar uzanmaktadır. Böyle bir kutsal yer olmasında, Hellad'ın merkezî bir yerinde bulunuşu ve kayalıklar üzerinde inşa edilmiş oluşu, dolayısıyla da saldırılara karşı kolay savunulur bir konumda bulunuşu büyük bir rol oynamıştı. Tanrı kavramı, orada, muhayyileyi coşturmaya yarayan bir kavram durumundaydı; bu kavramın saygınlığı tuhaf bir orijinallikten kaynaklanmaktaydı. Mabedin gerisindeki bir mağarada bir yarık mevcuttu ve bir rivayete göre bu yarıktan, insanda ilham ve vecd hâllerinin zuhuruna yol açan soğuk buharlar fışkırmaktaydı. Plütark'ın **(40)** ifadesine göre, çok eski zamanlarda, bu yarığın yanı başında oturmakta olan bir çoban birden kehanetler sıralamaya başlamıştı. Önce deli sanılmış, ama kehanetleri doğru çıkınca olayın üzerine önemle eğilinmiş; bu olaydan sonra o mağara, rahipler tarafından zaptedilip ulûhiyete tahsis edilmişti. Yarığın üstüne yerleştirilmiş üç ayaklı bir iskemlenin üzerine Piti'yi oturtup onun kehanette bulunmasına zemin hazırlama âdeti böyle doğmuştu. Yarıktan çıkan buharlar onun ihtilâçlar (çırpınma) ve acayip krizler içine düşmesine yol açmakta ve de onda, başka ünlü uyur gezer medyomlarda da görüldüğü gibi, gizligörü hâlinin zuhurunu mümkün kılmaktaydı. Hem bir Elözis rahibinin oğlu ve hem de bizzat inisiye olması nedeniyle olumlayıcı ifadelerine önem verdiğimiz Aşil **(41)**, Ömenidleri'nde, bize Piti'nin ağzından, Delf'in

başlangıçta Yerküreye, ardından Temis'e **(42)**, sonra Fŏbe' ye **(43)**, en sonunda da Güneş Tanrısı olan Apollon'a tahsis edilmiş olduğunu söylemektedir. Bu adların her biri, mabetlerin simgebilimlerinde uzun periyotları dile getirmekte ve asırları kapsamaktadır. Ama Delf, asıl ününe, Apollon'a tahsis edildiği devirlerde ulaşmıştır. Şairlerin belirttiğine göre, yerkürenin merkezini görüp tanımak isteyen Jüpiter, doğu ve batı yönlerinden iki kartal uçurmuş; bu kartallar birbirleriyle Delf'te karşılaşmışlardır. Apollon'u Yunan'ın en üstün Tanrısı hâline getirmiş ve onun izahı imkânsız parıltılarının bu günlere kadar ulaşmasını mümkün kılmış olan o evrensel ve tartışma götürmez otorite, o itibar nereden kaynaklanmaktaydı acaba?

Bu önemli noktayı bize tarih açıklayamamaktadır. Bu konuyu hatiplere, şairlere ve filozoflara soracak olursanız onlar da size ancak yüzeysel bir şeyler söyleyebileceklerdir. Sorunun gerçek cevabı, mabedin sırrı olarak kalmıştır. Şimdi işte bu sırra nüfuz etmeye çalışacağız.

Orfik öğretide Diyonizos ve Apollon, aynı ulûhiyetin iki farklı vahyi olarak yer almaktadır. Diyonizos, perdesini sadece inisiyelere açan ezoterik hakikati, yani eşyanın özünü ve derununu temsil etmekte ve de hayatın sırlarını, geçmiş ve gelecek hayatları, ruh ile madde ve gök ile yer arasındaki ilişkileri içermekteydi. Apollon da aynı hakikati temsil etmekteydi, ama dünya hayatına ve toplumsal düzene uygulanmış olarak. Şiire, tıbba ve hukuka ilham sunmuş olarak, o, kehanet vasıtasıyla ilim, sanat vasıtasıyla güzellik, adalet vasıtasıyla toplumsal huzur iktisap ediş ve anımsa vasıtasıyla da ruh ile beden arasında ahenk tesis ediş demekti. Tek kelimeyle söylemek gerekirse, inisiye için Diyonizos, evrende tekâmül yolun da ilerleyen **ilâhî ruhtan** başka bir anlam taşımamak-

taydı; Apollon ise, onun, **dünya insanındaki tezahürüydü.** Rahipler bu konuyu halka bir efsane yoluyla anlatmışlar ve Orfe'nin yaşadığı çağlarda Baküs ile Apollon'un, Delf'teki üç ayaklı iskemleyi ben alacağım, sen alacaksın diye çekiştiklerini öne sürmüşlerdi. Sonunda Baküs iskemleyi kardeşine bırakmaya razı olmuş ve Parnas' taki dağ doruklarından birine çekilmişti; bu doruk daha sonraları Tebli kadınların âyin yaptıkları bir yer hâline gelmişti. Aslında, dünya hâkimiyeti Jüpiter'in bu iki oğlu arasında pay edilmiş durumdaydı; biri öte âleme ilişkin sırlarla, diğeri ise canlı varlıklarla meşgul olmaktaydı.

Görüldüğü üzere Apollon, Güneş Kelâm'dı, Evrensel Kelâm'dı, Yüce Mutavassıt'tı; Hindular'ın Vişnusu, Persler'in Mitrası ve Mısırlılar'ın Horus'u mesabesindeydi. Ama Asya ezoterizmine ait kadim görüşler, Apollon efsanesine, plâstik bir güzellik ile göz kamaştırıcı bir ihtişam görünümü vermişlerdir; bu güzellik ve bu görkem, insan şuuruna, Aşil'in de belirttiği gibi, "kendini kendi altın yayıyla fırlatan beyaz kanatlı yılanlar" misali derinlemesine nüfuz etmiştir.

Apollon, büyük gecede Delos'ta **(44)** sadır olmuş ve doğumu tüm tanrıçalarca kutlanmıştı; yürüyüp eline yay ve lir almıştı; bukleleri göklerde gümbürdeyerek yuvarlanmış, yayı da omuzlarının üzerinde yankılanmıştı; ve bu olayın etkisiyle deniz çırpınmaya başlamış, tüm ada ise alevlere ve altın rengi ışıklara gark olmuştu. İlâhî nura, yani en şahane şekilde ancak şiirle yansıtılabilen şu düzeni, şu görkemi ve şu ahengi yaratmakta olan ilâhî nura mazhariyet olayıydı bu. Tanrı, Delf'e varmış ve oklarıyla, ülkeye eziyet etmekte olan korkunç bir dev yılanı vurup hem ülkeyi ve hem de mabedi esenliğe kavuşturmuştu; ilâhî nurun cehalet, karanlık ve kötülük karşısındaki zaferi diye buna derler işte. Kadim dinlerde yılan,

aynı anda hem hayatın mukadder çevrimini, hem de ondan hâsıl olan kötülüğü temsil etmektedir. Ve ne olduğu anlaşıldığında ve ona karşı gösterilen eğilimlerin gücü kırılmaya çalışıldığında, bu hayat, insana bilgi sunar hâle gelmektedir. **Yılanı öldüren Apollon, beşere özgü kırık dökük hayvansı parçacıklar yerkürenin tozu toprağı içinde debelenip dururken, cehit sarf ederek tabiata bilgi vasıtasıyla nüfuz eden, iradesiyle de onu evcilleştiren ve yazgısal bedenli hayat çemberini kırıp ruhun o göz kamaştırıcı parlaklığının içlerine kadar yükselen inisiyenin sembolüdür.** İşte bu yüzdendir ki Apollon, ruhun ve maddenin kefaret ve arınma faaliyetlerinin mürşididir. Dev yılanın kanı yüzünden murdar hâle gelmiş olan Apollon, Tampe Vadisi'ndeki şifalı acı defnelerin altında tam sekiz yıl sürgün hayatı yaşamak suretiyle kefaretini ödemiş ve arınmıştı. İnsanların eğiticisi olan Apollon, onların arasında vakit geçirmekten hoşlanmakta; büyük şehirlerde eril gençlik arasında, şiir ve jimnastik yarışmalarında bulunmaktan zevk almaktaydı ama buralarda ancak kısa bir süre kalmaktaydı. Sonbahar gelince, kendi vatanına, yani Hiperborea ülkesine dönmekteydi. O ülke, kusursuz bir mutluluğun görkemli fecrinde yaşayan ışıl ışıl ve şeffaf ruhların ülkesiydi. Onun sevgili rahip ve rahibeleri oradaydı. Onlarla sıkı bir uyum içinde yaşamakta ve insanlara bir lütufta bulunmak istediği zaman Hiperborealılar ülkesinin o ışıl ışıl yüce ruhlarından birini seçip ölümlü dünyalıları eğitsin ve yumuşatsın diye yerküre üzerinde bedenlendirmekteydi. İlkbahar gelip de şenlikler tertiplendiği ve ilâhiler okunduğu zaman o, Delf'e bizzat gelmekteydi. Sadece inisiyelere görünen Apollon, insanların arasına, Hiperborealılar'a özgü beyazlıklar içinde ve lâtif kuğularca çekilen bir arabaya binerek gelip katılmaktaydı. Geldiğinde, Piti'nin kehanette

bulunduğu, bilgeler ile şairlerin de onu dinlediği sunakta ikamet etmekteydi. Ziyaretinin devamı süresince bülbüller şakımakta, Kastalya çeşmesinden gümüşî parıltılı sular akmakta ve de insanın gönlüne göz alıcı parlaklıkta bir ışık ile semavî bir müzik dolmakta ve tabiatın ta can damarına kadar nüfuz etmekteydi.

Apollon mitinin ezoterik esası, Hiperborealılar'a ilişkin bu efsanede, pırıl pırıl ışınlar hâlinde yatmaktadır. **Hiperborealılar'ın ülkesi, öte âlemdir, yani altın sarısı avralarıyla rengârenk mekânları aydınlatan muzaffer ruhların arş-ı âlâsıdır** (empyrée). Apollon, gayri maddî olan ve ancak anlamakla kavranabilen **ışığı temsil** etmektedir; güneş, bu ışığın fizik plândaki suretinden başka bir şey değildir, oysa öteki, her türlü hakikatin kaynağı olan ışıktır. Onun arabasını çeken kuğular şairlerdir, ilâhî varlıklardır, yani gerilerinde ışık ve müzik ürpertileri bırakan elçilerdir, onun yüce güneşsel ruhunun sözcüleridir. Demek ki Hiperborealı Apollon, göklerden yere inişi, yani spiritüel güzelliğin ete kemiğe bürünüşünü, müteal (aşkın) hakikatin ilham ve kehanet vasıtasıyla fizik plâna akışını temsil etmektedir.

Şimdi de artık, efsanelerin üzerindeki o yaldızlı örtüyü kaldırıp mabedin bizatihi kendisinin diplerine sızmaya çalışalım. Orada kehanet çalışmaları nasıl yürütülmekteydi acaba? Bunu kavramak için Apolloniyen bilimin sırları ile Delf sırlarını incelemek zorundayız.

Kadim çağlarda kehanet ile güneş kökenli dinler arasında derin bir bağ mevcuttu. Majik diye de nitelenen tüm sırların altın anahtarı, güneş kökenli dinlere ait âyin türüydü.

Arî Irk mensubu insanın ibadeti, uygarlığın başlangıcından beri hep, ışığın, ısının ve hayatın kaynağı gibi telâkki ettiği **güneşe yönelik** olmuştur. Ama bilgeler, dü-

şüncelerini, fenomenin kendisinden kurtarıp da sebebe yönelttiklerinde birden, duyular yoluyla algılanabilen bu ateşin ve gözle görülebilen bu ışığın gerisinde **gayri maddî bir ateş** ile ancak anlamakla kavranabilen bir ışığın mevcut olduğunu anlamışlardır. **Bu ateşi eril prensip ile yani yaratıcı ruh ile, veya başka bir deyişle, evrenin entelektüel özü ile; bu ışığı ise onun dişil prensibi ile, yani onun yapıcı ve oluşturcu ruhu ile, yahut da, onun plâstik cevheri ile özdeşleştirmişlerdir.** Bu kurum, geçmişin karanlıklarından beri sürüp gelmiş bir kurumdur. Sözünü ettiğim bu kavram, en eski mitolojilerde bile mevcut bulunan bir kavramdır. Her şeye nüfuz etmiş durumdaki evrensel ateş demek olan Agni görünümü altında Vedik ilâhîlerde yer aldığı gibi, ezoterik bölümü Mitras kültünde ifade edilen Zerdüşt Dini'nde de boy göstermektedir. Mitras, eril ateştir; Mitra ise dişil ışıktır. Zerdüşt'ün ifadesine göre, Tanrı, Ormuzd'un tohumu ve de maddî ışık ile maddî ateşin prensibi demek olan semavî ışığı Hayattar Kelâm vasıtasıyla var etmiştir. Mitras inisiyesi için **güneş, bu semavî ışığın kaba bir yansımasından başka bir şey değildir.** Kubbesi yıldızlarla süslü loş mağarasında o, kötülüğün galibi; Ormuzd ile **(45)** Ahriman'ın **(46)** ruh arıtıcı arabulucusu olan ve aziz elçilerin ruhlarında ikamet eden hidayet güneşi için, yani aşk ateşi için yanıp tutuşmaktadır. Mısır'ın mahzenlerinde, inisiyeler, bu güneşi Osiris adı altında arayıp durmuşlardır. Hermes, eşyanın hakikatini görme arzusunu dile getirdiğinde, kendisini önce, içinde tüm canlı formların kıpır kıpır hareket ettiği lâtif bir ışığın esîrî dalgaları içine gömülmüş hâlde hissetmiş; ardından da yoğun maddeye özgü karanlıkların içine dalmış ve o anda bir ses işitmişti: Bu ses **ışığın sesiydi.** Aynı anda derinliklerden bir ateş fışkırmış; bunun üzerine de kaos birden kayboluvermiş, her taraf sütli-

man olmuş ve aydınlanıvermişti. Mısırlılar'ın "Ölüler Kitabı"nda, ruhların, İsis'in kayığına binerek bu ışığa doğru güçlükler içinde yol aldıklarından söz edilmektedir. Musa bu doktrini Tekvini'nde bütünüyle benimsemiş durumdadır: "Elohim dedi: Işık olsun ve ışık oldu." Esasen bu ışık, güneşin ve yıldızların ışığından önce yaratılmıştır. Bu demektir ki, **ancak anlamakla kavranabilir özellikteki bu ışık,** yani gayri maddî ışık, prensipler ve kozmogoni düzeninde maddî ışıktan önde yer almaktadır. İnsan formu içinde dolaşıp durmuş ve en soyut fikirleri bile maddileştirip oyun hâline getirmiş olan Grekler, aynı doktrini, Hiperborealı Apollon miti içinde ifade etmişlerdir.

Görüldüğü üzere, insan ruhu, evreni ruh ve zekâ açısından derunî anlamda murakabe etmek suretiyle, ancak anlamakla kavranabilir özellikli bir ışığı, yani madde ile ruh arasında mutavassıt rolü oynayan ölçüye tartıya gelmez bir unsuru idrak etme başarısını göstermiştir. Şunu rahatça söyleyebiliriz ki, günümüz fizikçileri, aynı sonuca zıt bir yol izlemek suretiyle farkında olmadan bir hayli yaklaşmışlardır, yani bu noktaya, maddenin yapısını araştırdıkları sırada, **maddenin yine madde ile açıklanamayacağını anlamak suretiyle varmışlardır.** Oysa Paracelsus **(47)** cisimlerin kimyasal kombinezonlarını ve metamorfozlarını incelediği sırada, bu iki olayın meydana gelmesine yol açan evrensel ve okült bir etkenin (agent) mevcudiyetini daha o zamanlarda, yani on altıncı asırda keşfetmişti. Evreni ölü bir makine gibi görmüş olan on yedinci ve on sekizinci asır fizikçileri ise semavî mekânları mutlak bir boşluk gibi kabul etmişlerdi. Ama ışığın, radyan hâldeki bir maddenin intişarı değil de, ölçüye tartıya gelmez bir unsurun vibrasyonu olduğu anlaşılınca, **uzayın bütünüyle, tüm cisimlerin içine nüfuz eden ve de ısı ve ışık**

dalgaları için nakil araçlığı vazifesi gören son derece süptil bir akışkanla dolu olduğu kabul edilmek zorunda kalınmıştı. Böylece Grek fizik ve teozofisinin fikirlerine dönülmüş olmaktaydı. Tüm hayatını, gök cisimlerinin hareketlerini incelemeye hasretmiş olan Newton **(48)** daha da ileri gitmişti. O, esîr'i, **sensorium Dei,** veya başka bir deyişle, Tanrı'nın beyni diye, yani ilâhî düşüncenin, sonsuz büyüklüklerde (makrokozmos) olduğu gibi sonsuz küçüklüklerde de (mikrokozmos) etken olmasına vasıtalık eden **organ** diye adlandırmıştı. Yıldızların basit dönme hareketlerini açıklamada temel şart gibi telâkki ettiği bu fikri öne sürerken, büyük fizikçi, ezoterik felsefenin içinde eni konu yüzmekteydi. Newton düşüncesinin uzay mekânlarında bulduğu esîr'i, Parasels, imbiklerinin dibinde bulmuş ve **astral ışık** diye adlandırmıştı. Ölçüye tartıya gelmez nitelikli olan, fakat her yerde mevcut bulunan ve her şeye nüfuz eden bu akışkanı (fluide); bu süptil, fakat zorunlu etkeni; gözle görülemeyen, fakat her türlü ışıközü yayılma olaylarının ve her türlü fosforışıl fenomenlerinin temelinde bulunan bu ışığı, bilimsel anlamda yürüttüğü bir dizi deney sırasında bir Alman fizikçisi de gözlemlemişti. Reichenbach **(49)**, tam anlamıyla karartılmış bir odada bir mıknatısın karşısına oturtulan çok duyarlı sinir tellerine sahip süjelerin, bu mıknatısın her iki ucunda kırmızı, sarı ve mavi renkte güçlü ışınlar gördüğünü saptamıştı. **(50)** Bu ışınlar bazen dalgalanmalı bir anlamda titreşmekteydi. Deneylerini her türden cisimle ve özellikle de kristallerle sürdürmüştü. Duyarlı süjeler, bu cisimlerin hepsinin de çevresinde ışıklı yayıntılar (intişar) görmüşlerdi. Karanlık odaya konmuş insanların başları çevresinde beyaz ışınların bulunduğunu, parmaklarından da küçük alevlerin intişar ettiğini ifade etmişlerdi. Uyurgezerler (somnambül), uykularının ilk fazın-

da manyetizörlerini bazen bir işaretleriyle birlikte görmektedirler. Arı astral ışık ancak yüksek vecd (ilâhî vecd) hâlinde zâhir olmaktadır, ama tüm cisimlerde polarize olmakta, tüm yerküresel akışkanlarla birleşip kaynaşmakta ve de elektrikte, yerküresel manyetizmde ve canlıya özgü (animal) manyetizmde çeşitli roller oynamaktadır. Reichenbach'ın yaptığı deneylerin ilginçliği ve yararı, spiritüel vizyona yol açabilen limitler ile fizik vizyondan astral vizyona geçişi, elle tutulur hâle getirişinde yatmaktadır. Bu deneyler, **ayrıca, ölçüye tartıya gelmez nitelikli maddenin sonsuz derecedeki inceliklerini sezinlememizi de mümkün kılmaktadır.** Şu hâlde, bu ışığı, bir bakıma ruhta homojenleşebilecek ve ona mükemmel bir giysilik yapabilecek kadar akışkan, süptil ve nüfuz edici olarak tahayyül etmememiz için hiç bir sebep mevcut değildir.

Yukarıdaki satırlarda, modern fiziğin, dünyayı açıklamak üzere ölçüye tartıya gelmez bir evrensel etken (agent) kavramını kabul etmek zorunda kaldığından, hatta mevcut olduğunu bile gözlemlediğinden ve böylece farkında olmadan kendini kadim teozofi görüşlerinin içinde bulduğundan söz etmiştik. Şimdi de, kozmik akışkanın tabiat ve fonksiyonunu, tüm zamanların okült felsefesine dayanarak tarif etmeye çalışalım. Zira kozmogoninin bu temel prensibi konusunda Zerdüşt ile Heraklit de **(51)** hemfikirdirler, Fisagor ile Pavlus da **(52)**, Kabalistler **(53)** ile Parasels de. Dünyanın ve âlemin yüce ruhu demek olan ve de **Yaratıcı Ruhun Nefesi** tarafından gerektiği gibi yoğrulup biçimlendirilen **titreşik ve plâstik cevher** mesabesinde bulunan Kibele-Maya, her yerde hüküm sürmektedir. Onun esîrî okyanusları tüm dünyalar için, tüm âlemler için bağ rolü oynamaktadır. Görünen âlem ile görünmeyen âlem arasındaki, yani ruh ile madde arasındaki,

yani evrenin batınî yanı ile zahirî yanı arasındaki **yüce mutavassıt,** hep odur. Atmosferde muazzam kitleler oluşturacak şekilde yoğunlaşmış hâlde bulunduğunda bu mutavassıt, güneşin etkisiyle, yıldırım hâlinde kendini göstermektedir. Dünya tarafından soğurulduğunda, onun bünyesinde manyetik akımlar hâlinde dolaşmaktadır. Canlı bedenindeki sinir sisteminde süptilize olduğunda, iradesini uzuvlara ve izlenimlerini de beyne iletmektedir. Dahası, bu süptil akışkan, maddî cisimleri andırır canlı organizmalar bile meydana getirmektedir. Zira bu akışkan, ruhun, kendisine ara vermeden dokuyup durduğu ışıklı giysi mesabesindeki astral bedenine cevher olarak hizmet etmektedir. Bu akışkan, lâtif bedenlerini sarıp sarmaladığı ruhlara ve âlemlere göre şekilden şekile girmekte, incelmekte veya kabalaşmaktadır. Ruha maddî desteklik etmekle ve maddeye canlılık kazandırmakla kalmayıp canlı ve hareketli sinesinde eşyayı, iradeleri ve beşer düşüncelerini sürer gider nitelikli bir serap görünümü altında yansıtmaktadır da.

Bu imajların güç ve kalıcılık süreleri, bu imajları hâsıl eden iradenin yoğunluğuyla orantılıdır. Telkin ve düşüncenin uzak mesafelere iletilmesi olgusunu, yani bugün bilim tarafından gözlemlenmiş ve kabul edilmiş durumda bulunan bu maji prensibini başka türlü açıklamak da mümkün değildir zaten.

Demek ki, âlemlerin geçmişi belli belirsiz imajlar hâlinde astral ışıkta titreşmekte ve istikbal de, fren tanımaz kader tarafından ete kemiğe bürünmeye zorlanan bedenli ruhlarla birlikte yine bu ışıkta yer almaktadır. İçinde tüm varlıkların dokumalar misali hâsıl oldukları İsis'in peçesi ve Kibele'nin mantosu denen şeylerin anlamı budur işte.

Görüldüğü gibi, **astral ışığa** ilişkin teozofik doktrin

ile Doğu ve Yunan dinlerine temellik eden **Güneş Kelâm'a** ilişkin gizli doktrin özdeştirler. Bu doktrin ile kehanet doktrini arasındaki bağlantının nasıl kurulduğunu da artık ortaya koymuş bulunmaktayız. Demek ki astral ışık, vizyon ve vecd hâli fenomenlerinde evrensel mutavassıt olarak devreye girmektedir ve de bu fenomenlerin tümünü açıklamaktadır. Bu ışık, aynı anda hem düşünce hareketlerini ileten araçtır, hem de içinde ruhun maddî ve spiritüel âlemlere ait imajları seyrettiği canlı aynadır. Bu unsurun içine nakledilen görücünün ruhu, derhal, maddî şartların dışına çıkıvermektedir. Onun için zamanın ve mekânın ölçüleri değişivermektedir. O, bir bakıma, kendini, bu evrensel akışkana ait olan şu aynı anda her yerde hazır ve nazır olma özelliğine iştirak etmiş hâlde bulmaktadır. Saydamsız madde, onun için, saydam hâle dönüşüvermektedir; ve maddî bağlarını gevşeterek serbestleşen ruhu, kendi ışığının içinde yükselerek vecd hâli vasıtasıyla ruhlar âlemine nüfuz etmeyi, orada esîrî bedenlerine bürünmüş ruhları görmeyi ve onlarla söyleşiye girmeyi başarmaktadır. Tüm kadim inisiyelerin, ruha özgü doğrudan görü (gizligörü, açıkgörü) konusunda açık seçik bilgileri mevcuttu. Tanık Aşil, Klitamnestr'in **(54)** gölgesine (ruhuna) şu sözleri söylemiştir: "Şu yaralara bak, ruhun onları görebilir; uyku sırasında ruhun gözleri daha keskin olur; gündüz vakti, ölümlüler, görme duyularıyla geniş bir alanı algılayamazlar."

Şunu da ilâve edelim ki, bu durugörü ve vecd teorisi, günümüz bilim ve tıp adamlarınca her çeşit gizligörü ve durugörü **(55)** medyomları üzerinde bilimsel anlamda yapılmış olan bir sürü deney ile harika denecek kadar büyük bir uyum içinde bulunmaktadır. Durugörüden başlayıp kataleptik vecd hâline varıncaya kadarki psişik hâller zincirini, işte bu çağdaş olgulara dayanmak suretiyle

kısaca belirginleştirmeye çalışacağız. İyi bir şekide gözlemlenmiş binlerce olgudan sonuç olarak ortaya çıkmış bulunan durugörü hâli, uyku hâlinden olduğu kadar uyanıklık hâlinden de farklı bir hâldir. Bu hâldeyken durugörücünün zihinsel güç ve yetenekleri şaşılacak derecede artmaktadır. Hafızası daha tam, muhayyilesi daha canlı ve zekâsı da daha uyanık bir duruma inkilâp etmektedir. Sonunda ki bu temel olgudur, maddî bir duyu değil de, ruhun bir duyusu olan yeni bir duyu gelişip zuhur etmektedir. Basit telkin fenomenlerinde görüldüğü gibi –ki bu fenomenler fizik plânın ürünleridir– o sadece manyetizörün düşüncelerini değil, çalışmada hazır bulunan diğer kimselerin düşüncelerini de okumakta, duvarların ötesini görebilmekte, hiç bir zaman gidip görmediği kilometrelerce ötedeki meskenlerin içine ve hatta hiç tanımadığı insanların özel hayatına bile nüfuz edebilmektedir. Gözleri kapalı bulunmakta ve hiç bir şey görememektedir, ama buna karşılık ruhu, fizik gözleriyle görebildiği, mesafelerin çok daha ötelerini ve de çok daha iyi bir şekilde görmektedir, sanki uzayda serbestçe dolaşıyor gibidir. Gerçi durugörü hâli, fizik beden için anormal bir hâldir, ama ruh için normal ve üstün bir hâldir. Çünkü görücünün şuuru daha derinleşmekte ve görüşü de daha genişlemektedir. Gerçi ben'i aynı kalmaktadır, ama bir üst plâna, yani bedenin kaba organlarının güdümünden kurtulmuş olan görüşüyle çok daha geniş bir ufku kucaklayabildiği ve içine nüfuz edebildiği bir plâna geçmektedir **(56).** Şunu da kaydetmek gerekir ki, bazı uyurgezerler (somnambül) manyetizörün paslarına maruz kaldıkları sırada, parlaklığı gitgide artan bir ışığın içine gömüldüklerini hissetmektedirler, tekrar uyanış ise, onlara, tekrar karanlıklara dönüş gibi gelmektedir.

Telkin, düşünce okuma ve uzaktan görüş gibi olgular,

ruhun bağımsız bir anlamdaki mevcudiyetinin delilleridirler ve bizi evrenin fizik plânının üzerine çıkarmaktadırlar, ama tamamen değil. Durugörü sonsuz sayıda türe sahip olduğu gibi, uyanıklık hâlininkinden çok daha zengin olan bir hâller skalasına da sahiptir. Bu skalanın üst basamaklarına çıkıldıkça fenomenler daha enderleşmekte ve daha hayret uyandırıcı bir görünüm arz etmektedirler. Bunlardan sadece temel önemde olanlarını zikredelim. **Retrospeksiyon** (akaşa) **(57)**, astral ışıkta muhafaza edilmekte olup, görücünün sempatisiyle canlılık kazanmakta olan geçmiş olaylara ilişkin bir vizyon türüdür. Tam deyimiyle **divinasyon** (kehanet) **(58)**, ya istikbale ait aksiyonları tohum hâlinde taşıyan insanlarda düşüncenin entrospeksiyonu (içebakış) yoluyla; ya da istikbali canlı imajlar hâlinde görücünün gönül gözlerinin önünde cereyan ettiren yüce ruhların okült tesirleri yoluyla sağlanmakta olan müstakbel olaylara ilişkin şüpheli bir vizyondur. Her iki hâlde de astral ışıktaki düşünce projeksiyonları söz konusudur. **Ekstaz** (vecd) ise **(59)**, bünyesindeki gelişmiş veya geri ruh varlıklarının görücüye insan şekliyle göründükleri ve onunla irtibata geçtikleri ruhlar âlemini görüştür. Ruh, hemen hemen hayattan ayrılmış ve de ölüme çok benzer bir katelepsi içinde kaskatı kesilmiş durumdaki beden ile ilişkisini neredeyse reel anlamda kesmiş gibidir. Ünlü vecd ehlinin bu hâl hakkındaki ifadelerine göre, bu vizyonlardaki güzellik ile ihtişamı ve ilâhî öz ile olan o söze dile gelmez kaynaşma duygusunu insana başka hiç bir şey sağlayamamaktadır; bu insanlar ışığın ve müziğin etkisiyle bir sarhoşluğun içine düştüklerini dile getirmektedirler. Bu vizyonlar şüpheli şeyler gibi karşılanabilir. Ama hemen şunu ilave etmek gerekir ki, ruh, uzak yerleri ve kayıp şeyleri vasat durugörü hâlinde bile doğru bir şekilde algılayabildiğine göre, üstün ve

gayrimaddî bir realiteye ilişkin vizyonları da ileri durugörü hâlinde haydi haydi algılayabilecek demektir; bunun, mantığa ters düşen bir yanı da yoktur.

Bize göre, istikbalde sarf edilecek gayret, insan ruhunun müteal (aşkın) güç ve yeteneklerine, lâyık oldukları değeri ve sosyal fonksiyonu kazandırmaya yönelik olacaktır, ama bunları, bilimin kontrolü altında ve her türlü hakikate açık olan gerçekten evrensel bir dinin temelleri üzerinde yeniden gözden geçirmek ve yeniden örgütlemek suretiyle kazandırmaya yönelik olacaktır. Gerçek iman ve hayırseverlik zihniyetiyle köklü bir değişime tâbi tutulacak olan bilim, tasavvurî felsefenin, gözleri kapalı bir biçimde ve el yordamıyla başıboş dolaşıp durduğu alanlara, gözü açılmış olarak, işte o zaman ulaşacaktır. Evet, bilim, bünyesinde insanlık şuur ve sevgisinin gelişip serpilmesiyle orantılı olarak görücü ve ondurucu niteliklerine kavuşacaktır. Ve uygarlığımızdan kapı dışarı edilmiş durumda bulunan ve peçesinin altında gizlice ağlamakta olan **"ilâhî Psişe"**, belki de, doğal hakkı olan o kutsal sunaklara, tekrar, Homeros'un da ifade ettiği gibi, "uyku ve rüya kapıları" vasıtasıyla girecektir.

Ne olursa olsun, 19'ncu asrın bilginleri ve tıp doktorları tarafından tüm evreleriyle birlikte incelenmiş olan durugörü fenomenleri, yine de, hem kehanetin kadim çağlardaki rolü konusuna, hem de tüm halkların yıllıklarını doldurmakta olan doğaüstü görünümlü bir yığın fenomen konusuna yeni bir anlam kazandırmışlardır. Şüphesiz, efsane ve tarih ile halüsinasyon ve gerçek rüyeti (vision) hep göz önünde bulundurmak şarttır. Fakat günümüz deneysel psikolojisi, bize, insan tabiatının imkânları dahilinde bulunan olguları toptan reddetmeyip, onları, saptanabilmiş yasalar açısından incelemeyi öğütlemektedir. Durugörü, ruhun bir yeteneği olduğuna göre kâ-

hinlik, kâhinelik ve vahiy kurumlarını bir çırpıda boş inançlar alanına itivermek kimsenin harcı değildir. Kehanet, kadim mabetler tarafından sabit prensipler dahilinde ve de sosyal ve dinî amaçlarla ele alınıp uygulanmıştır. Dinler ile ezoterik tradisyonlar mukayeseli olarak incelendiğinde, bu prensiplerin, uygulamaları son derece farklı olmalarına rağmen, her yerde aynı olduğu dikkati çekmektedir. Kehanet sanatı gözden düşmüşse, bu, kokuşmuşluğun ve bozuşmuşluğun suistimallere zemin hazırlamış olmasından ileri gelmiştir; buna ayrıca, kehanete özgü o güzel tezahürlerin ancak ve ancak yüce ve istisnaî derecede arı olan varlıklarla mümkün olabildiği gerçeğini de eklemek gerekir.

Delfte uygulandığı şekliyle kehanet, yukarıda sözünü ettiğimiz prensiplere dayandırılmaktaydı ve mabedin iç organizasyonu da buna imkân vermekteydi. Mısır'ın ünlü mabetlerinde olduğu gibi kehanet, bir sanat ile bir bilimin sentezi durumundaydı. Sanat, durugörü veya peygamberane vecd vasıtasıyla uzaklara, geçmişe ve geleceğe nüfuz etmeyi; bilim ise, geleceği, evrensel yasalara göre hesaplamayı sağlamaktaydı. Bu bilim ile bu sanat birbirlerini karşılıklı olarak denetlemekteydiler. Eskilerce jenetlialoji (yıldızları inceleme bilimi) diye adlandırılmış olan ve bir iki kırık dökük kalıntı mesabesindeki Orta Çağ astrolojisine analık etmiş bulunan bu bilim konusunda herhangi bir şey söyleyecek değiliz; ancak şunu belirtmek isteriz ki, bu bilim, halkların ve bireylerin istikbalini aydınlatma yolunda uygulanmış ezoterik bir ansiklopedi durumundaydı. Hedef ve yön saptama açısından çok yararlı olmuş bulunan bu bilim, uygulama açısından, daima, sorunların zuhuruna yol açmıştır. Onu kullanmayı sadece çok seçkin insanlar başarabilmişlerdi. Fisagor bu konuda, Mısır'daki ikameti sırasında derinleşmişti. Ger-

çi bu bilim Yunan'da da uygulanmaktaydı, ama eksik ve muğlâk bir biçimde; buna karşılık durugörü ve kehanet uygulamasında ise çok ileri gitmişti.

Bilindiği gibi bu iş Delf'de, Piti veya Pitonis diye adlandırılmakta olan ve pasif durugörü uyurgezeri rolünü oynamakta bulunan genç veya yaşlı kadınlar vasıtasıyla yürütülmekteydi. Onların çoğu kez bulanıklık ve belirsizlik arz etmekte olan ifşaatlarını, rahipler, kendi bilgilerine dayanarak yorumlamakta, tercüme etmekte ve çözmekteydiler. Modern tarihçiler, Delf kurumunu, zekice bir şarlatanlığa dayalı bir boş inanç işletmesi olarak nitelendirmektedirler. Ama Delf kehanet biliminin tüm kadim felsefe sistemleri tarafından kabulünü bir yana bıraksak bile, Herodot **(60)** tarafından nakledilmiş olan ve Krezüs **(61)** ile Salamin **(62)** muhaberesine ilişkin bulunan birçok vahiy yine de bu konunun lehindeki delilleri teşkil etmektedir. Şüphesiz bu sanatın da bir başlangıç, bir çiçekleniş ve bir çöküş evresi olmuştu. Sonunda, işin içine şarlatanlık ve ahlâksızlık da karışmıştı; bunun güzel bir örneği de, Demarat'ı **(63)** krallıktan mahrum etmek üzere Delf'in başrahibesini parayla satın almış olan kral Kleomen'in **(64)** dalaveresidir. Vahiy sağlama müessesesinin lâğvına yol açmış olan nedenleri dile getirmek üzere Plütark bir kitap bile yazmıştır; bu yozlaşmışlık hâli, tüm kadim dünya toplumları tarafından büyük bir bahtsızlık olarak nitelendirilmiştir. Bir önceki devirde, kehanet, dinî bir samimiyetle ve de onu gerçek bir kutsal görev mertebesine çıkarmış olan bilimsel bir derinlikle ele alınmıştı. Mabedin alınlığında şu ibare yer almaktaydı: **"Kendini bil"**; giriş kapısının yukarı bölümünde de bir başkası: **"Elleri temiz olmayan kişi buraya yaklaşmasın."** Oraya gelen bir kimseye bu sözlerle, dünyasal ihtirasların, yalanların ve ikiyüzlülüklerin mabet kapısının eşi-

ğinden geçemeyeceği ve içeride de ilâhî hakikatin korkunç bir ciddiyetle hüküm sürdüğü ihtar edilmiş olmaktaydı.

Fisagor Delfe, Yunan'daki tüm mabetleri bir bir gezip gördükten sonra gelmiştir. Daha önce, İda (65) Jüpiteri'ne vakfedilmiş olan mabette Epimenit'in yanında ikamet etmiş ve olimpiyat oyunlarında hazır bulunmuştu; ayrıca Elözis Sırlarına da iştirak etmiş ve o sırada başrahip, yerini ona vermişti. Her yerde bir mürşit olarak kabul edilmişti. Artık Delfe gelişi beklenmekteydi. O sıralarda kehanet sanatı canlılığını yitirip durgunluk evresine girmişti; Fisagor ona tekrar o eski enginliğini, o eski gücünü ve o eski saygınlığını kazandırmayı tasarlamaktaydı. Demek ki oraya, Apollon'a danışmaktan ziyade, onun yorumcularını aydınlatmak, coşkularını harekete geçirmek ve enerjilerini uyandırmak için gidecekti. Onları etkilemek demek, Yunan'ın ruhunu etkilemek ve istikbalini hazırlamak demekti.

Mutlu bir olaydır ki, Delfe vardığında kendisini harika bir süje beklemekteydi; bu Tanrı'nın büyük bir lütfuydu.

Genç Teoklea, Apollon rahibeler kolejine mensuptu. Rahiplik liyakatinin babadan oğula sürüp gittiği ailelerden birinin kızıydı. Çocukluk yıllarını, mabet izlenimleri, âyinler, ilâhîler ve Piton adlı yılanı yenen Hiperborealı Apollon şenlikleri doldurmuş ve beslemişti. Bu kız, diğer kızları cezbeden şeylere karşı doğuştan gelme içgüdüsel bir tiksinti duyar türden bir kızdı. Bu tip kızlar Seres'i ve Venüs'ü hiç sevmezlerdi. Zira dünyaya özgü ağır atmosfer onları endişelendirmekte ve fizik aşkı belli belirsiz bir şekilde sezinler gibi olmak bile, onlara, ruhun bir saygısızlığı ve bekâretlerinin zarar görmesi gibi görünmekteydi. Buna karşılık, esrarengiz akımlara ve astral etkilere karşı ise şaşılacak derecede duyarlıydılar.Kastalya çeş-

mesi çevresindeki loş koruların üzerinde ay belirdiği zaman, Teoklea oralarda, beyaz formların zuhur ettiğini görmekteydi. Gündüz vakti de sesler duymaktaydı. Doğmakta olan güneş ışınlarının karşısına geçtiği anda ışık vibrasyonlarının etkisiyle birden vecd hâline dalmakta ve görünmez koroların seslerini işitmekteydi. Ama buna rağmen, boş inançlara ve halk seviyesindeki puta taparlığa karşı son derece ilgisiz ve duyarsızdı. Putlar, heykeller onu hiç ilgilendirmemekteydi; hayvan kurban törenleri onu dehşete düşürmekteydi. Uykusunu allak bullak eden hayaletlerden kimseye söz etmemekteydi. Durugörü medyomlarına özgü içgüdü sayesinde, Apollon rahiplerinin, müteal ışığa sahip olmadıklarını hissetmekteydi; oysa Teoklea'nın o ışığa öyle ihtiyacı vardı ki! Ama yine de bu rahipler onu Pitonis yapmaya kararlıydılar. O, devamlı surette, anahtarına bir türlü sahip olamadığı yüce bir âlemin cezbedici tesirleri altında bulunmaktaydı, oraya doğru çekilip durmaktaydı. Sesleriyle, nefesleriyle ve uyandırdıkları ürpertileriyle onu sarıp sarmalamış olan bu tanrılar da kimlerdi acaba? Bu işe kendini vermeden önce işte bu soruya cevap bulmak istiyordu. Zira yüce ruhlar, kendilerini ilâhî güçlere ram etmek söz konusu olduğu zaman bile bunu açık seçik bir şekilde bilmek, anlamak ve kavramak isterler.

Fisagor'u ilk gördüğünde ve Apollon Mabedi'nin sütunları arasında çınlamış olan o belâgat dolu sesini işittiğinde, Teoklea, öyle bir ürpermiş ve içinde birden öyle esrarengiz seziler canlanıvermişti ki! Bekleyip durduğu inisiyatöre, yani mürşidine sonunda kavuşmuş bulunduğunu anlamıştı. Bilmek istediği şu iç âlemi, yani içinde kıpırdaşıp duran âlemi, onun sayesinde artık bilir tanır olacaktı! İnsanın içini tarayabilen o bakışı sayesinde, Fisagor da, uzun süredir arayıp durduğu o duyarlı ve civil cı-

vıl hareketli ruh varlığının onda mevcut olduğunu derhal fark etmişti; fikirlerini mabette yorumlamasını ve bu mabette yeni bir görüşün hayat bulmasını mümkün kılacak yoldaşını nihayet bulmuştu. İlk kez göz göze geldikleri ve birbirlerine ilk sözlerini heceledikleri andan itibaren Samoslu bilge ile, onu sessizce dinleyen ve büyük bir dikkatle onun sözlerini âdeta su gibi içen genç rahibe arasında görünmez bir sempati zinciri oluşuvermişti. Birisinin dediği gibi, şair ile liri, birbirlerini, bir araya gelip de elbirliğiyle anlamlı bir vibrasyon zuhur ettirdikleri zaman anlar ve tanırlar. Fisagor ile Teoklea da birbirlerini aynen bu şekilde anlayıp tanımışlardı.

Güneş doğar doğmaz Fisagor, azizler ve kâhinler diye anılan Apollon rahipleriyle uzun uzun görüşmeler yapmaktaydı. Bir gün onlara, gizli öğretiye inisiye edilmek ve rolüne alıştırılmak üzere genç rahibenin de aralarına kabulünü önermişti. Genç rahibe, böylece, sunakta her gün üstadın derslerini izleme imkânına kavuşmuştu. O sıralarda Fisagor olgunluk çağına ulaşmış durumdaydı. Sırtında Mısırlılar'ın giydiği türden dar bir beyaz elbise, geniş alnında da erguvan kırmızısı bir bant taşımaktaydı. Konuştuğu sırada, ciddî ve içe işleyici bakışları muhatabının üzerine dikilmekte ve onu sıcacık bir ışıkla sarıp sarmalamaktaydı. Onun bulunduğu yerde atmosfer daha hafiflemekte ve tamamen entelektüel bir niteliğe bürünmekteydi.

Samoslu bilgenin, Yunan dininin en yüksek temsilcileriyle yaptığı görüşmeler, çok önemli konuları içeren görüşmelerdi. Bu görüşmeler sırasında sadece kehanet ve ilhamdan söz etmekle yetinilmeyip ayrıca, Yunan'ın istikbali ve tüm dünyanın kaderi de dile getirilmekteydi. Menfis ve Babil mabetlerinde edinmiş olduğu bilgi, nitelik, güç ve yetenekler onun nüfuz ve yetkisini had safhaya

ulaştırmıştı. Yunan'ın ilham sunucularına âmir ve rehber sıfatıyla hitap etme hakkına bile sahip olmuştu. Bunu, dehasına özgü belâgati ve misyonunun verdiği çoşku sayesinde gerçekleştirmişti. Bu ilham sunucularının zekâlarını aydınlatmak amacıyla onlara gençliğini, mücadelelerini ve Mısır'daki inisiyasyonunu anlatmakla işe başlamıştı. Onlara Mısır'dan, yani dünya kadar yaşlı, piramitlerin diplerindeki o hiyerogliflerle bezeli mumyaları kadar değişmez nitelikli Mısır'dan, mezarlarında halkların, dillerin ve dinlerin sırlarını barındıran Mısır'dan, Yunan'ın anası mesabesindeki Mısır'dan etraflıca söz etmişti. Onların gözleri önünde, Tanrılar'ın ve insanların anası olan dünyasal ve göksel İsis'in sırlarını sahnelemiş ve onlara da, kendi başından geçmiş olan denemeleri (eprövleri) yaptırıp onların da kendisiyle birlikte Osiris'in nuruna gark olmalarını sağlamıştı. Daha sonra sıra, Babil'e, Kaldeli majlara, onların okült bilimlerine ve içlerinde hayattar ateşi, yani Tanrıları içeren o hayattar ateşi uyandırdıkları mabetlere gelmişti.

Fisagor'u dinlerken Teoklea şaşkınlıktan şaşkınlığa sürüklenmekteydi. Onun her sözü zihnine ateşten harfler hâlinde kazınmaktaydı. Söyledikleri ona harika şeyler olarak görünmekteydi, ama bilmediği şeyler de değildi. Sanki öğrenmiyordu da, zaten bildiği şeyleri hatırlıyor gibiydi. Üstadın sözlerini dinlerken evrenin sayfalarını, kitap sayfası çevirir gibi çeviriyormuş zehabına kapılmaktaydı. Tanrıları artık insan kisvesine bürünmüş hâlleriyle değil, fakat eşyayı ve ruhları meydana getiren o **öz hâlleriyle** görmeye başlamıştı. Uzay mekânlarında onlarla birlikte akar, onlarla birlikte çıkar ve onlarla birlikte iner olmuştu. Hatta bazen bedeninin sınırlarını kestiremez hâle gelir olmuş ve sonsuzlukların içinde zerrelerine ayrılıp darmadağın olduğunu hissetmeye başlamıştı.

Muhayyilesi böylece görünmeyen âleme yavaş yavaş daha fazla dalar olmuş ve bir zamanlar ruhunda bulmakta olduğu bu âleme ilişkin izler, şimdi onda, bu âlemin hakikat olduğunu, yegâne realite olduğunu, diğerinin ise, yani fizik âlemin ise görüntüden başka bir şey olmadığını fısıldamaya başlamıştı. İçinde, kısa zaman sonra gönül gözünün açılacağı ve bu görünmez âlemi vasıtasız olarak görebileceği izlenimi doğmuştu bile.

Fisagor bu müteal konuları kesip de Mısır'ın başına gelmiş olan felâketleri gündeme getirince Teoklea kendini birden yerküre üzerinde buluvermişti. Mısır ilminin yüceliğini bir güzel açıkladıktan sonra, üstat onun, Pers istilâsı altında çöküşünden söz etmişti. Kambiz'in yarattığı dehşeti, talan edilmiş mabetleri, yakılıp kül edilmiş kitapları, öldürülmüş veya oraya buraya sürgün edilmiş Osiris rahiplerini, tüm kadim Asya barbarlığını çelik pençelerinin içinde bir araya getirmiş olan Pers zorbalığını ve Avrupa'ya saldırmak için fırsat kollamakta olan Asya'nın ve Hint'in yarı vahşî göçebe ırklarını ayrıntılı şekilde tasvir etmişti. Evet, havada yığılıp sıkışmış bir bulut muhakkak surette nasıl yıldırım hâsıl ederse, aynı şekilde, Asya'da yığılmış olan bu bulutlar da muhakkak surette bir kasırga hâsıl edecekti; ve bu kasırga da eninde sonunda Yunan'ın üzerinde muhakkak surette patlayacaktı. Bölük bölük parçalanmış durumdaki Yunan acaba bu feci saldırıya karşı koyabilecek miydi? Buna hazır mıydı? Bundan şüphe bile edilemezdi. Halklar, kaderlerinden kaçamazlar ve hele devamlı surette gözlerini açmazlarsa Tanrılar onları yüz üstü bırakıverirler. Hermes' in akıllı ulusu, yani Mısır, altı bin yıl süren müreffeh bir hayattan sonra göçüp gitmemiş miydi? Yunan ile cicili bicili İyonya ise daha da çabuk göçüp gidecekti! Bir gün Güneş Tanrısı bu mabedi de terk edecekti; ardından da bar-

barlar gelip taş üstünde taş komayacaklar ve Delf harabelerinin üzerinde çobanlar koyun otlatır olacaklardı...

Bu korkunç kehanetleri duyunca Teoklea'nın yüzü alt üst olmuş ve bir dehşet ifadesine bürünmüştü. Ardından da sütunlardan birine sarılıp kendini yere bırakıvermişti; bakışları sabitleşmiş ve derin derin düşünmeye başlamıştı; o hâliyle, Yunan'ın mezarı başında ağlayan Istırap meleğini andırmaktaydı.

"Ama, "demişti Fisagor," bu sırlar, mabedin bünyesi içinde muhafaza edilmesi gereken sırlardır. İnisiye, ölümü iradî yolla celbedebildiği gibi defedebilirde. İradelerini bir araya getirerek majik zincir oluşturmak suretiyle, inisiyeler, halkların hayatını bile uzatabilirler. Mukadder saati geciktirmek sizin elinizde olduğu gibi, Yunan'ı yüceltmek ve onda Apollon'un kelâmını ışıldatmak da sizin elinizde. Halklar, Tanrılarının hâsıl ettiği şeylerdir; ama **Tanrılar, ancak kendilerini çağıranlara ifşa ederler. Apollon kimdir? Bir ve Tek Tanrı'nın ezelden beri dünyada tezahür etmekte olan Kelâmıdır. Tanrı'nın ruhu hakikattir, bedeni de ışık.** Onu ancak bilgeler, görücüler ve kâhinler görebilir; insanlar onun ancak gölgesini görürler. Kahramanlar ve yarı-tanrılar diye adlandırdığımız yüce ruhlar bu ışıkta lejiyonlar ve sayısız küreler hâlinde ikamet etmektedirler. İnisiyelerin güneşi demek olan Apollon'un bedeni böyle bir bedendir ve onun bedenini teşkil eden **ışınlar olmasaydı** yeryüzünde hiç bir şey gelişemezdi. Mıknatıs, demir parçacıklarını nasıl çekerse, biz de düşüncelerimizle, dualarımızla ve hareketlerimizle ilâhî ilhamı o şekilde çekeriz. Apollon'un kelâmını Yunan'ın üzerine yöneltmek sizin elinizdedir; bunu yaparsanız Yunan ölümsüz bir ışığa gark olacaktır!"

Fisagor, Delf rahiplerine, misyonlarının şuurunu bu türden söylevler vasıtasıyla kazandırmıştı. Teoklea bu

sözleri sessiz ve yoğun bir tutkuyla soğurmaktaydı. Üstadın düşünce ve iradesinin tesiriyle, ağır bir majinin tesiri altına girmişçesine görünüm değiştirmekteydi. Şaşkın durumdaki ihtiyarların orta yerinde ayakta durduğu sırada siyah saçlarının örgülerini çözüp onları, sanki aralarında ateş geziniyormuş gibi, başından dışarıya doğru çekiştirmekteydi. Gözleri fal taşı gibi açılmış ve yüz hatları değişime uğramış hâldeyken sanki muhteşem yörüngelerinde ve yoğun ışınımlarının içinde dolanan güneşsel varlıkları seyrediyormuş gibi bir görünüme bürünmekteydi.

Birgün anîden ve kendiliğinden derin ve uyur-uyanık (lucide) bir uykuya dalıvermişti. Beş kâhin çevresini almıştı, fakat o, onların seslerine karşı da, dokunmalarına karşı da duyarsız kalmıştı. Bunun üzerine Fisagor yaklaşıp ona şunları söylemişti: "Kalk ve düşüncem seni nereye yolluyorsa oraya git. Şu anda artık Pitonis'sin (Kâhine)!"

Mürşidinin bu sözleri üzerine tüm vücudunu bir ürperti kaplamış ve onu uzun süreli bir titreşimin içine atmıştı. Gözleri kapalıydı ve artık gönül gözüyle görmeye başlamıştı.

–Neredesin? diye sormuştu Fisagor.

–Yükseliyorum...durmadan yükseliyorum.

–Ya şimdi?

–Orfe'nin ışığı içinde yüzüyorum.

–İstikbalde neler görüyorsun?

–Büyük savaşlar... tunçtan adamlar...aydınlık zaferler...Apollon, mabedine dönüyor ve ben onun sesi olacağım! Ama onun elçisi olan sen, ne yazık ki, beni terk edeceksin.. ve onun ışığını İtalya'ya götüreceksin.

Gözleri kapalı görücü, o müzik gibi tatlı ve ahenkli sesiyle ve de çabuk çabuk soluyarak uzun uzun konuşmuş; sonra hıçkırıklar içinde birden ölü gibi hareketsiz kala

kalmıştı.

Fisagor, arı öğretileri, Teoklea'nın sinesine işte böyle akıtmakta ve onu, Tanrılar'ın nefeslerine araçlık etsin diye, bir liri ayarlar gibi ayarlamaktaydı. Böylesine yüksek bir ilham seviyesine yükselmiş olan Teoklea, Fisagor'un nazarında, kendi kaderini bile didiklemesini, muhtemel istikbali önceden kestirmesini ve görünmeyen âlemin sonsuz sınırsız mekânlarına yönelmesini mümkün kılan bir meşale değerindeydi. Öğrettiği hakikatlerin o heyecan uyandırıcı etkileri rahipleri hayranlığa gark etmiş, çoşturmuş ve imanlarını kavileştirmişti. Mabedin artık ehli iman bir Pitonis'i de vardı, ilâhî ilimlere ve sanatlara inisiye olmuş rahipleri de; Delf artık tekrar bir hayat ve eylem merkezi olabilirdi.

Fisagor orada tam bir yıl kalmıştı. Doktrinine ait tüm sırları rahiplere öğrettikten ve Teoklea'yı da iyi bir mutavassıt olarak yetiştirdikten sonra Büyük Yunan'a hareket etmişti.

www.ekitapindir.org
Keyifli Okumalar Dileriz :)

IV

TARİKAT VE DOKTRİN

KROTON (66) kenti, Taranto **(67)** Körfezi'nin uç noktasındaki Lasiniyen Burnu'nda yer almaktaydı. Bu kent, Sibaris **(68)** ile birlikte Güney İtalya'nın en bayındır kentiydi. Dorlar'a özgü sosyal yapısıyla, olimpiyatlarda başarı gösteren atletleriyle ve Asklepiades'e **(69)** rakip hekimleriyle ünlüydü. Eğer adlarından hâlâ daha söz ediliyorsa, Sibarisliler bunu, lükslerine ve zevk düşkünlüğünden ileri gelme yumuşaklıklarına borçludurlar. Krotonlular'a gelince, onlar, Fisagorcu ekol diye anılan ve de Eflâtuncu ekolün anası ve tüm idealist ekollerin atası gibi telâkki edilen o yüce ezoterik felsefe ekolüne barınaklık etme şerefine nail olmuş olmasalardı, bugün, tüm erdemlerine rağmen unutulup gitmiş olacaklardı. Gerçi Fisagorcu ekolden türemiş olan ekollerin hepsi de soylu ve saygın ekollerdi, ama ana ekolün, ata ekolün seviyesine yine de ulaşamamışlardı. Nitekim Eflâtuncu ekol eksik bir inisiyasyondan kaynaklanmıştı; Stoacı ekol ise gerçek bilgiyi çoktan kaybetmişti. Diğer kadim ve modern felsefe sistemlerinin, az çok başarılı tasavvurlardan ibaret sistemler durumunda bulunmalarına karşılık, Fisagor'un doktrini, eksiksiz bir hayat organizasyonunun eşlik ettiği deneysel bir bilimin temelleri üzerine oturtulmuş bir

doktrindi.

Tarikatın sırları ve üstadın fikirleri, bugün, yıkılıp gitmiş bir kentin yıkıntıları gibi, toprağın altında kefenlenmiş durumda bulunmaktadır. Şimdi işte bu sırları tekrar canlandırmaya çalışacağız; bu vesileyle de, dinlerin ve felsefelerin sırrı demek olan teozofik doktrinin kalbine kadar nüfuz etmeye ve Grek dehasının ışığında İsis' in peçesinin bir kıyısını kaldırıp altına bakmaya çabalayacağız.

Fisagor'un bu Dor kentini faaliyet merkezi olarak seçişi birçok nedene dayanmaktadır. Onun amacı, ezoterik doktrini seçkin müritlerden müteşekkil bir gruba öğretmekten ibaret değildi; bu doktrinin prensiplerini, gençliğin ve devletin hayatına uygulamayı da tasarlamaktaydı. Bu plân, lâik inisiyasyonu temin etmek üzere önce bir enstitü kurmayı, ardından da sitelerin siyasî organizasyonunu bu felsefî ve dinî ideale uyacak tarzda değiştirmeyi hedeflemekteydi.Hellad'daki ve Peloponez'deki cumhuriyetlerin hiç biri bu yenilikçi hareketi hoşgörü ile karşılayamazdı ve hatta filozofu, devlete karşı fesat çevirmekle itham bile edebilirdi. Demagoji yüzünden daha az bozuşmaya uğramış durumda bulunan Taranto Körfezi'ndeki Yunan kentleri çok daha liberaldiler. Reform tasarılarının Kroton senatosu tarafından olumlu bir kabul göreceğini düşünürken Fisagor hiç de yanılmamıştı. Şunu da hemen ilâve edelim ki onun tasarısı Yunan'ın ötelerini de kapsamına almaktaydı. Fikirlerin gelişim tarzına bakarak Hellenizm'in düşüşünü önceden görmekteydi ve onun için de insan zihnine bilimsel bir dinin prensiplerini yerleştirmeye çalışmaktaydı. Ekolünü Taranto Körfezi'nde kurduktan sonra ezoterik fikirleri İtalya'nın dört bir yanına yaymaya başlamıştı; Doğu bilgeliğinin arı özünü, Batılı halklara, kendi doktrini içinde sunmaktaydı.

Komşu kent Sibaris'in şehvanî hayatına meyletmeye yüz tutmuş olan Kroton'a vardığında, Fisagor orada gerçek bir devrimi gerçekleştirmişti. Bu yolda attığı ilk adımları Porfir **(70)** ve Jamblik **(71)**, bize, bir filozofun adımları olarak değil de, bir majisyenin adımları olarak tasvir etmektedir. Gençleri Apollon Mabedi'nde bir araya getirmiş ve belâgati sayesinde onları sefih hayattan kurtarmayı başarmıştı. Kadınları da Junon Mabedi'nde toplamış ve süslü püslü elbiseleriyle ziynetlerini, değersiz ve lüks hayatlarına karşı kazandıkları zaferin anısı olmak üzere aynı mabede hediye etmeye ikna etmişti. Öğretilerinin sıkılığını ve sertliğini, iyilikseverliğiyle ve yardımseverliğiyle yumuşatmaktaydı; bilgeliğinden ve bilgisinden, herkesi bir anda sarıp sarmalayıveren bir alev fışkırmaktaydı. Yüzündeki güzellik, kişiliğindeki asalet, fizyonomisindeki ve sesindeki çekicilik yürek oynatacak kadar etkiliydi. Onu, kadınlar Jüpiter'e, gençler de Hiperborealı Apollon'a benzetmekteydiler. Dinlerken erdeme ve hakikate birden aşık oluvermenin şaşkınlığı içine düşen insan kalabalıklarını kendine bağlamakta ve peşinden sürüklemekteydi.

Kalplere böylesine nüfuz edişi Kroton senatosunu veya diğer adıyla, **Binler Konseyi'ni** endişelendirmeye başlamıştı. Bu konsey, Fisagor'dan, huzura gelip tutum ve davranışlarının ve de zihinlere hükmetmek için kullandığı vasıtaların hesabını vermesini istemişti. Bu davet, eğitim konusundaki fikirlerini daha açık bir şekilde gözler önüne sermek ve fikirlerinin, Kroton'daki Dor sosyal yapısını tehdit etmek şöyle dursun, aksine onu daha da kavileştirmekte olduğunu dile getirmek bakımından güzel bir fırsat teşkil etmişti. Tasarısını en zengin yurttaşlara ve senatonun çoğunluğuna kabul ettirdikten sonra, onlara ayrıca, kendisi ve müritleri için bir enstitü tesis

etmelerini önermişti. Lâik inisiyelerden oluşacak olan bu dernek, sırf bu hizmet için inşa edilecek olan bir binada ortaklaşa bir hayat sürecekti, ama sivil hayattan da kopmayacaktı. Aralarında yer alıp da irşat etme liyakatine ulaşmış olanlar fizik, psişik ve dinî bilimlerin öğretimini yürütebileceklerdi. Gençlere gelince, onlar ise, tarikat liderinin kontrolü altında olmak kaydıyla, zekâlarına ve iyi niyetlerine göre, eğiticilerin derslerine ve inisiyasyonun çeşitli derecelerine kabul edileceklerdi. En başta ortak hayatın kurallarına uyarak tüm günlerini eğiticilerin gözetimi altında okulda geçireceklerdi. Tarikata girmek isteyenler, tüm servetlerini, istedikleri zaman tekrar geri alma hakları mahfuz tutulmak kaydıyla, bir vasiye teslim edeceklerdi. Enstitü bünyesinde, inisiyasyonla paralel durumda bulunan, fakat cinsiyetlerinin görevlerine adapte edilmiş olması yönüyle farklılık arz eden bir kadınlar bölümü de yer alacaktı.

Bu tasarı Kroton senatosu tarafından çoşkuyla kabul edilmişti; birkaç yıl sonra da, kent çevresinde bir yerde, geniş kemerli ve güzel bahçelere sahip bir bina inşa edilmeye başlanmıştı bile. Krotonlular bu yapıyı Müzler Mabedi diye adlandırmaya başlamışlardı; tesislerin tam merkezindeki üstada ait mütevazı meskenin yakınında, gerçekten de, sırf bu tanrıçalara vakfedilmiş bir mabet yer almaktaydı.

Aynı anda hem bir eğitim koleji, hem bir bilimler akademisi ve hem de yüce bir inisiyenin yönetimi altındaki örnek bir site olma onuruna sahip bulunan Fisagor Enstitüsü işte böyle doğmuştu. Bu bilimler bilimine, ruh ve müdrike ile evren arasındaki bu ahenge, yani Fisagor yandaşları tarafından felsefenin ve dinin sırrı gibi telâkki edilen bu bilime ve bu ahenge, insan, teori ve pratik vasıtasıyla, yani bilim ve birleşik sanatlar vasıtasıyla

adım adım ulaşmaktaydı. Fisagor Okulu bizim için yüce bir önem taşımaktadır, çünkü o, lâik inisiyasyonun parlak bir teşebbüs örneğini teşkil etmektedir. Hellenizm ile daha sonra hayat bulacak olan Hristiyanlığın âdeta bir sentezi durumunda bulunan bu okul, hayat ağacına bilim meyvesini aşılamıştı; bu okul, hakikatin iç âlemimizdeki canlı tecellisinin, yani insana asıl imanı bahşeden tecellisinin ne olduğunu bilip tanımıştı. Bu, bir anda gelip geçen bir tecelliydi, ama ortaya konan örneğin verimliliğini artırması bakımından büyük bir önem taşımaktaydı.

Bu konularda bir fikir sahibi olabilmek umuduyla, şimdi de, bir mürit adayıyla birlikte Fisagor Enstitüsü'ne dalalım ve onun inisiyasyonunu adım adım izleyelim.

SINAV

Bir tepenin üstünde, servilerin ve zeytin ağaçlarının arasında inisiye kardeşlerin yuvası pırıl pırıl parıldamaktaydı. Aşağıda sahil boyunca ilerlerken yukarı bakıldığında kemerleri, bahçeleri ve beden eğitim alanı derhal dikkati çekmekteydi. Müzler Mabedi, değirmi sütunlarıyla birlikte binanın cephesinden daha geniş bir alanı kaplamaktaydı. Dış bahçelerin oluşturduğu terastan bakıldığında, şehir, Pritanesi'yle **(72)**, limanıyla ve meclis meydanıyla birlikte ayaklar altına serilmekteydi. Uzaklarda körfez, sipsivri sahiller arasında, sanki akikten yapılma bir kupanın içindeymişçesine yayılmakta ve İyon Denizi de gök mavisi hattıyla ufku sınırlamaktaydı. Ara sıra, binanın sol kanadından çıkıp uzun sıralar oluşturarak servili yoldan aşağıya inen rengârenk giysili kadınlar göze çarpmaktaydı. Bu kadınlar Seres Mabedi'ne ibadete giden kadınlardı. Sık sık da, sağ kanattan çıkıp

Apollon Mabedi'ne doğru yukarılara tırmanan beyaz giysili erkekler dikkati çekmekteydi. Gençliğin araştırıcı muhayyilesi için, inisiye okulunun bu iki ulûhiyetin himayesi altında bulunduğunu düşünmek bile heyecan verici bir şeydi; ne de olsa bunlardan biri, yani Yüce Tanrıça, Kadına ve Dünyaya ilişkin derin sırları içermekteydi, diğeri ise, yani Güneş Tanrı ise Erkeğe ve Göğe ilişkin sırları ifşa etmekteydi.

Görüldüğü gibi, bu seçilmişler sitesi, kalabalık kentin dışında ve üstünde bir yer tutmaktaydı. Bünyesindeki sükûnet, gençliğin asil eğilimlerini harekete geçirip celbetmekteydi. Ama içeride olup bitenlerden kimsenin haberi yoktu ve oraya kabul edilmenin çok zor bir şey olduğu herkes tarafından bilinmekteydi. Fisagor Enstitüsü bahçelerini basit bir yeşil çit çevrelemekteydi; giriş kapısı da gündüzleri açık tutulmaktaydı. Ancak, girişte Hermes'in bir heykeli bulunmakta ve kaidesinde de şu ibare yer almaktaydı: "İnanmayan uzak dursun!" Sırlar'ın (Mystères) bu yasağına karşı herkes saygılı davranmaktaydı.

Fisagor, mürit adayı seçiminde kılı kırk yararcasına bir tutum izlemekteydi ve bu konuda "**her ağaçtan kaşık olmaz**" demekteydi. Enstitü'ye katılmak isteyen gençler, bir süre **sınava** ve **denemeye** tâbi tutulmaktaydılar. Ailesi veya öğretmenlerden biri tarafından takdim edilmiş olan adaylara önce beden eğitimi tesislerine girme izni verilmekteydi; gençler bu tesislerde yaşlarına uygun oyunlara katılmaktaydılar. Bu tesislerin şehirdekilere benzemediğini delikanlı derhal fark etmekteydi. Ne çığlık atan vardı, ne de tepinip gürültü eden; birbirlerine meydan okuyup adalelerini şişeren ham atletlerin o aptalca kuvvet gösterilerine de, o gülünç şişinmelerine de rastlanmamaktaydı orada; sadece, ikişer ikişer kemerlerin altında veya arenada gezinen nazik ve seçkin gençler dikkati çekmekteydi.

di. Bu gençler, adayı, büyük bir nezaketle ve sadelikle, sanki kendilerinden biriymiş gibi sohbetlerine iştirake davet etmekteydiler; orada, yeni adaya, şüpheli gözlerle veya şeytanca tebessümle bakmak gibi acayip ve geri davranışlara yer yoktu. Arenada koşu, mızrak ve disk atma çalışmaları yapılmaktaydı. Orada Dor tipi danslar görünümü altında mücadele oyunları da oynanmaktaydı, ama Fisagor, enstitüsünde, göğüs göğüse mücadeleyi ciddî şekilde yasaklamıştı; **güç ve çevikliği geliştirmekle gurur ve kinin de geliştirilmiş olacağını;** dostluğun erdemlerini uygulamakla mükellef kişilerin, işe, birbirlerini yere sermekle ve vahşî hayvanlar gibi yerde yuvarlanmakla başlamamaları gerektiğini; gerçek bir kahramanın, öfkeyle değil, fakat cesaretle mücadele etmeyi bilmesi gerektiğini; kinin, insanı, rakibinin karşısında küçük duruma düşüreceğini ifade etmekteydi. Yeni aday, üstadın bu türden özdeyişlerini rahip çömezlerinden işitmekteydi; turfanda bilgeliklerini ona gösterirlerken bu çömezlerin o havalı hâlleri görülecek şeydi. Bu çömezler onu, **kanaatlerini açıkça ifade etmeye ve hatta kendilerini tekzip etmeye bile davet etmekteydiler.** Bu sözlerden cesaret alan saf aday gerçek tabiatını kısa zamanda ortaya serivermekteydi. Kendisini dinlediklerini ve hayran da olduklarını gören aday gerçek dilediği gibi yaldızlı sözler söylemeye ve gevşemeye başlamaktaydı. Bu sırada öğretmenler onu, hiç paylamadan azarlamadan yakından izlemekteydiler. Jestlerini ve sözlerini incelemek üzere umulmadık zamanlarda Fisagor da zuhur edivermekteydi. Gençlerin yürüyüşlerine ve gülüşlerine özellikle dikkat etmekteydi. Gülüş, demekteydi, insanın karakterini kesin şekilde ortaya koyar ve kötü bir insanın gülüşünü hiç bir yapmacık çaba güzelleştiremez. İnsan fizyonomisini öyle derinlemesine incelemişti ki, insanın gözüne bakıp ruhunu oku-

yabilmekteydi.

Kılı kırk yararcasına sürdürülen bu gözlemler sonucunda üstat, müstakbel müridi hakkında kesin bir kanaate varmaktaydı. Birkaç ay geçince, kesin sonuca götüren sınavlar uygulanmaktaydı. Bunlar Mısır inisiyasyonuna özgü sınavlardı, ama çok yumuşatılıp Grek tabiatına adapte edilmişlerdi; çünkü Grek duyarlığı, Menfis ve Teb mahzenlerindeki o ölümle bile sonuçlanan sınavlara dayanamazdı. Aday, tek başına geceyi geçirmek üzere, şehrin dışında yer alan ve içinde hayalet ve acayip mahlûkatın cirit attığı iddia edilen bir mağaraya bırakılmaktaydı. Yalnızlığın ve gecenin kasvet verici izlenimlerine katlanacak gücü kendilerinde bulamayıp mağarada gecelemeyi reddedenler veya oradan sabah olmadan önce kaçanlar inisiyasyona elverişsiz tipler olarak kabul edilmekteydiler ve kapının önüne bırakılmaktaydılar.

Moral sınav daha da çetindi. Herhangi bir hazırlığa meydan verilmeden, aday, bir sabah vakti anîden iç karartıcı ve çıplak bir hücreye kapatılmaktaydı. Yanına sadece bir taştahta ve tebeşir bırakılmakta ve soğuk bir ifadeyle, Fisagorcu sembollerden birinin anlamını bulması emredilmekteydi. Meselâ, "Bir dairenin içine çizilmiş üçgen neyi ifade eder?" veya "Bir kürenin içindeki **on iki yüzlü** niçin evrenin şifresidir?" gibi. Hücresinde taştahtası ve problemiyle baş başa olarak tam on iki saat geçirmekteydi; kendisine bir kap su ile biraz da yavan ekmek vermekteydiler. Sonra onu, bir salona götürüp rahip çömezlerinin karşısına bırakmaktaydılar. Bunlara, aç ve somurtkan adayla insafsızca alay etme emri verilmekteydi. "Hoppala, "demekteydiler," işte yeni bir filozof. Yüzünde ne kadar da ehli ilham ifadesi var! Bize meditasyonlarını anlatacak galiba. Lütfen, keşiflerini bizden saklama. Herhalde bütün sembolleri bir bir anlatacaksın. Bir ay

daha rejim yaparsan yüceler yücesi bir bilge olman işten bile değil!"

Tam o sırada üstat, delikanlının davranışlarını ve fizyonomisini derin bir dikkatle gözlemlemekteydi. Açlığın etkisiyle öfkelenmiş, alaylar yüzünden kolu kanadı kırılmış ve de akıl sır ermez bir bilmeceyi çözememiş olmanın ezikliği içine gömülmüş olan genç, kendisine hâkim olmak için büyük çaba harcamak zorundaydı. Bir kısmı aşırı öfkeyle ağlamakta; bir kısmı edepsizce sözlerle cevap vermekte; bir kısmı da, kendinden geçmiş bir hâlde hışımla taştahtalarını kırmakta ve okula da, üstada da, müritlerine de hakaret etmekteydi. Tam o anda Fisagor ortaya çıkmakta ve büyük bir sükûnet içinde, izzetinefis sınavını bu kadar başarısız geçirmiş olan bir insandan, hakkında bu kadar kötü izlenimler edindiği bir okula bir daha gelmemesinin rica edildiğini söylemekteydi; ve özellikle de okulun, öğretmen sevgi ve saygısına ve de dostluğuna en ön plânda yer veren bir kuruluş olduğunu vurgulamaktaydı. Kapı dışarı edilen aday da utanç içinde çekip gitmekteydi, ama bazıları tarikatın can düşmanı kesilivermekteydiler; halkı Fisagorcular'a karşı kışkırtıp tarikatın felâketini hazırlamış olan Silon, bunlardan biriydi işte. Aksine, alaylı saldırılara metanetle tahammül edip tahriklere dürüst ve spiritüel nitelikli düşüncelerle cevap verenler ve bir nebzecik bilgi edinmesini bile mümkün kılacaksa bu sınava yüz kere daha girmeye razı olacaklarını ifade edenler törenle mürit çömezliğine kabul edilmekte ve yeni yoldaşlarının coşkulu tebriklerine mazhar olmaktaydılar.

BİRİNCİ DERECE- HAZIRLIK SAFHASI
Çömezlik ve Fisagorcu Hayat

Hazırlık safhası diye anılan çömezlik süresi en az

iki yıl sürmekte ve hatta bazen beş yıla kadar bile uzaya bilmekteydi. Çömezler veya başka bir deyişle, **dinleyenler,** dersleri mutlak bir sükûnet içinde dinlemekle mükelleftiler. Öğretmenlerine itiraz edemedikleri gibi, onların öğretileri üzerinde tartışmaya da girememekteydiler. Sunulan bilgileri saygıyla kabullenmek, daha sonra da onların üzerinde kendi kendilerine uzun uzadıya düşünmek zorundaydılar. Yeni **dinleyenin** zihnine bu kuralı yerleştirmek amacıyla ona, bedeni uzun bir tüle sarılı olan ve bir parmağını sus anlamında ağzının üzerine koymuş bulunan bir kadın heykeli, yani **Sükût Müz**'ü gösterilmekteydi.

Fisagor, gençlik tarafından eşyanın köken, amaç ve sonunun anlaşılıp kavranabileceğine inanmamaktaydı. Hakikatin anlamını vermeden önce, gence diyalektik ve muhakeme talimi yaptırmak demek, boş kafa ve kasıntılı bir sofist üretmek demektir, diye düşünmekteydi. Öğrencisinde, her şeyden önce, insanın şu üstün yeteneğini, yani sezgisini uyandırıp geliştirmek yanlısıydı. Onun için de, onlara, esrarengiz veya zor şeyleri öğretmeye kalkmamaktaydı. Doğal duygulardan ve insanın hayata girerkenki ilk görevlerinden yola çıkıp bunların evrensel yasalarla olan ilişkilerini gözler önüne sermekteydi. Gençlerin kafasına, her şeyden önce, ana-baba sevgisini sokmayı amaçladığı için bu duyguyu, baba fikriyle Tanrı fikri arasında bir benzerlik kurmak suretiyle çok daha geniş kapsamlı bir hâle getirmekteydi. "Baba ünvanı kadar mübarek bir başka ünvan daha yoktur." demekteydi. Homeros, Jüpiter'i Tanrılar'ın kralı diye adlandırmaktaydı, ama tüm yüceliğini ve haşmetini ifade etmek için ise ona Tanrılar'ın ve insanların babası demişti. Anneyi âlicenap ve yardımsever tabiata benzetmekteydi; nasıl semavî Kibele yıldızları üretmekte ve nasıl Demeter yeryüzünün

meyvelerine ve çiçeklerine hayat vermekte idiyse, anne de, evlâdına her türlü nimeti sunmaktaydı. Demek ki, oğul, anasını ve babasını ululamakta iken, aslında, bu yüce ulûhiyetlerin yeryüzündeki temsilcilerini ve suretlerini ululamış olmaktaydı. İnsanın, vatanına karşı duyduğu aşkın, çocukken anasına karşı duymuş olduğu sevgiden kaynaklandığını ifade etmekteydi. Sıradan insanın zannettiği gibi, dedelerimiz ve ninelerimiz bize tesadüfen verilmiş varlıklar değil, fakat kader veya zaruret diye adlandırılan öncelere ait yüksek bir nizamın tayin ettiği varlıklardı. İnsan onları ululamalıydı, ama dostunu da **seçmeliydi**. Acemilere, yakınlık ve benzerliklerine göre, ikili grup oluşturmaları telkin edilmekteydi. Bizzat peşine düştüğü erdemleri, küçük olan büyüğünde aramalıydı ve bu iki arkadaş birbirlerini daha iyi bir hayata ulaşmak için tahrik etmeliydi. Üstat, "Dost, bir başka **sen**'dir. Onu, bir Tanrı'yı kutsar gibi kutsa ve say." demekteydi. Gerçi Fisagorcu kural acemiye, öğretmenlerine karşı mutlak bir itaati emretmekteydi, ama buna karşılık, dostu hoşnut etme konusunda ise ona tam bir özgürlük tanımaktaydı; hatta dost sevgisini, tüm erdemlerin uyaranı, hayatın şiiri ve idealin yolu hâline getirmekteydi.

Böylece bireysel enerjiler uyandırılmakta, törebilim canlı ve şairane bir hâle getirilmekte ve canı gönülden kabullenildiği için de, kural, bir baskı aracı olma hüviyetini kaybedip bireyliğin doğal şartı durumuna gelmekteydi. Fisagor, itaatin, rızadan kaynaklanır bir şey hâline gelmesini arzulamaktaydı. Dahası, törel öğreti, felsefî öğretiye hazırlık özelliği taşımaktaydı. Zira sosyal görevlerle Kozmos'un ahengi arasında kurulan ilişkiler, insanın evrensel benzerlikler ve uyumlar yasasını sezinlemesine zemin hazırlamaktaydı. Sırların da, okült doktrinin de, her türlü felsefenin de prensibi bu yasada yatmaktaydı.

Böylece öğrencinin zihni, görünür realitenin üstünde yer alan görünmez bir düzenin izlerini bulma alışkanlığını kazanmaktaydı. Genel özdeyişler ile özlü öğütler onda, bu dış âleme bakış açısının genişlemesini sağlamaktaydı. Öğrencinin kulaklarında sabah akşam hep lir sesinin eşliğindeki **altın mısralar** çınlayıp durmaktaydı:

Önce lâyemut Tanrılar'a derin saygı göster,
Sonra da imanını koru.

Bu özdeyiş yorumlanırken, zahiren farklıymış gibi görünen Tanrılar'ın, aslında, tüm halkların nezdinde hep aynı Tanrılar olduğu ifade edilmekteydi, çünkü evrendeki aynı entelektüel, animik ve aktif güçlere tekabül etmekteydiler. Demek ki bilge kişi, herkes gibi ülkesinin Tanrıları'nı ululamaktaydı, ama onların aslı, özü hakkında herkesinkinden farklı bir kavrama sahip bulunmaktaydı. Her türlü din, mezhep ve tapınış biçimine karşı hoşgörü; halkların, insanlık kavramı içindeki birlik ve bütünlüğü; dinlerin, ezoterik bilim kavramı içindeki birlik ve bütünlüğü: Bu yeni görüşler, aceminin zihninde, gün batımının görkemli manzarası içinde ancak şöyle bir fark edilebilen yüce ulûhiyetler gibi belirmekteydi. Ve lir, o ciddî öğretilerine devam etmekteydi:

Lütufkâr kahramanların, yarı-tanrı ruhların,
Anısına saygı duy.

Acemi mürit, bir tülün ardından bakarcasına, bu mısraların gerisinde ilâhî Psişe'nin, yani **insan ruhunun** ışıltılarını seyretmekteydi. Semavî yol, ışıklı bir fişek izi gibi parıldamaktaydı. Zira kahramanların ve yarı-tanrıların koyduğu tapınışla ilgili esaslarda, inisiye, müstak-

bel hayata ilişkin doktrin ile evrensel tekâmüle ilişkin sırrı görüp seyretmekteydi. Genç müride bu büyük sır ifşa edilmemekteydi; ama, kahramanlar ve yarı-tanrılar diye anılan ve de insanlığın rehberleri ve hâmileri durumunda bulunan üstün varlıklar hiyerarşisinden söz etmek suretiyle, onun, bu sırrı anlayabilecek hâle ulaşmasına yardım edilmekteydi. Ayrıca, bu yüce varlıkların insan ile ulûhiyet arasında mutavassıt rolü oynadıkları ve insanın ulûhiyete, bu kahramanlara ve bu yarı-tanrılara özgü erdemleri, yine onların yardımlarıyla, tatbik mevkiine koymak suretiyle derece derece yaklaşabildikleri ilâve edilmekteydi. "Ama bu görünmez varlıklarla nasıl irtibata geçilebilirdi? Ruh, nereden gelip nereye gitmekteydi? Ölüme ait şu iç karartıcı sır da neydi?" Özel yolun yeni yolcusu bu soruları kimseye açık açık soramamaktaydı, ama bu onun gözlerinden okunmaktaydı; onun için de, öğretmenleri ona, yeryüzündeki savaşçılar ve mabetlerdeki heykeller ile gökteki, yani içine Herkül'ün dahil olmayı başardığı şu "Tanrılar'ın ateşten kalesi"ndeki yüce ruhları işaret etmekteydiler.

Kadim sırların esası, tüm Tanrılar'ı, bir ve tek müteal Tanrı hâline inkılâp ettirmekteydi. Tüm sonuçlarıyla birlikte anlaşılıp kavrandığında bu ifşaat, Kozmos'un anahtarı yerine geçmekteydi. Onun için de, bu ifşaat, bütünüyle, asıl inisiyasyona tahsis edilmekteydi. Acemi mürit bu konuda hiç bir şey bilmemekteydi. Sadece, Müziğin ve Sayının kudretleri hakkında söylenenlerin içinden bu hakikati kendi kendine ve elinden geldiği kadarıyla çekip çıkarması istenmekteydi. Zira, mürşidin ifade ettiğine göre sayılar, eşyanın sırrını içermekteydi ve Tanrı da, evrensel ahenkti. Yedi sesli gamın yedi notası üzerine inşa edilmiş olan yedi kutsal makam, ışığın yedi rengine, yedi gezegene ve de en küçüğünden en büyüğüne kadar tüm

maddî ve spiritüel hayat mekânlarında tekrar tekrar hâsıl olan yedi hayat şekline tekabül etmekteydi. İçine bu makamların melodileri çok ustaca akıtıldığında ruh akort edilmiş ve hakikatin nefesiyle titreşebilecek ölçüde bir ahenge kavuşturulmuş olmaktaydı. Ruhun bu arınma olgusuna paralel olarak bedenin arınma olgusu da, yani sağlık bilgisi ve ciddî yaşam disiplini sayesinde edinilen bedensel arınma olgusu da bir zaruret durumundaydı. İhtirasları yenmek, inisiyasyondaki ilk görevdi. Kendi öz varlığında ahengi sağlayamamış olan bir kimse, ilâhî ahengi düşünemezdi bile. Fisagorcu yaşam tarzında çileciliğe (ascétisme) hiç de yer verilmemekteydi; evliliğin kutsal bir kurum olarak kabul edilmiş olması, bu görüşün bir delilidir. Ama, yeni müritlere iffet, inisiyelere de itidal, bir kudret ve bir olgunluk işareti olarak tasvir ve tavsiye edilmekteydi. "Kendi varlığının nezdinde aşağılanmayı göze alıyorsan şehvete boyun eğ." demekteydi mürşit. Şehvet denen şeyin bizatihi mevcut bir şey olmadığı da ilâve edilmekte ve şehvet, "yanlarına yaklaşıldığında ortadan kayboluveren ve gerilerinde, dalgaların kemirdiği bir su altı kayasının üzerinde salınır durumda kırık kemiklerden ve kanlı uzuvlardan başka bir şey bırakmayan Sirenler'in (deniz kızı) şarkıları" olarak tasvir edilmekte, "gerçek sevincin ise, ruhta semavî bir ahenk meydana getiren Müzler'in konserlerine benzediği" dile getirilmekteydi. Fisagor, inisiye kadının erdemlerine inanmaktaydı, ama sıradan kadına hiç güven duymamaktaydı. Kendisine bir kadına yaklaşma izninin ne zaman verileceğini sormuş olan müridinin birine Fisagor alaylı bir eda ile "rahat battığı zaman" cevabını vermişti.

Fisagorvari bir gün şöyle cereyan etmekteydi. Güneşin kızıl renkli diski İyon Denizi'nin masmavi sularının gerisinden zuhur edip de inisiye meskeninin yukarıların-

daki Müz Mabedi'nin sütunlarını altın sarısı renge boyadığında, genç inisiyeler, eril cinse yaraşır türden kutsal bir Dor dansının eşliğinde Apollon'a bir ilâhî sunmaktaydılar. Ardından da bir tür abdest alıp sessizlik içinde mabette bir gezinti yapmaktaydılar. Sabahleyin uykudan her yeni uyanış, yeni bir güne yeni bir masumiyetle yeniden diriliş demekti. Günün başlangıcında, ruh, murakabeye varmak ve sabah dersi için bakir durumda bulunmak zorundaydı. Kutsal koruda mürşidin veya onun yorumcularının çevresinde halka olunmaktaydı ve dersler, dev ağaçların serinliği altında veya kemerlerin gölgesinde yapılmaktaydı. Öğle vakti kahramanlara ve lütufkâr varlıklara dua edilmekteydi. Ezoterik geleneğe göre, gelişmiş varlıklar yerküreye, güneşin doğuşuyla birlikte yaklaşmaktaydılar, geri varlıklar ise karanlıklardan hoşlanmakta ve onun için de geceyle beraber atmosfere dağılmaktaydılar. Basit ve sade öğle yemeği, ekmek, bal ve zeytinden oluşmaktaydı. Öğleden sonraki zaman jimnastik egzersizlerine, derse, meditasyona ve sabah dersi üzerinde zihinsel bir çalışmaya hasredilmekteydi. Güneş battıktan sonra birlikte dua edilip kozmogonik Tanrılar'a, yani semavî Jüpiter'e, İnayet edici Minerva'ya ve ölülerin esirgeyicisi Diana'ya ilâhî sunulmaktaydı. O sırada açık hava sunağında günlük ağacı veya kudret helvası yakılmakta ve böylece ilâhî, tütsü kokularına karışmış bir hâlde, ilk yıldızların delmeye başladığı solgun maviliklere doğru yükselmekteydi. Gün, akşam yemeğiyle noktalanmaktaydı; yemekten sonra en genç mürit bir metin okumakta ve bu metin de en yaşlı mürit tarafından yorumlanmaktaydı.

Bir kaynak gibi berrak ve bulutsuz, bir sabah gibi aydınlık olma özelliğine sahip bir Fisagorcu'nun günü böyle geçmekteydi işte. Yıl da, büyük astronomik bayramlara

uygun bir ritim izlemekteydi. Böylece, Hiperborealı Apollon'un dönüşü ile Seres sırlarının kutlanışı sırasında yeni müritler ile her dereceden kadın ve erkek inisiye bir araya gelmekteydi. Bu törenlerde genç kızlar fildişinden yapılma lir çalmakta, erguvan ve safran renkli giysiler içindeki evli kadınlar da koro hâlinde şarkı söylemekteydiler. Ulûhiyetin, âdeta form ve hareketlerin zarafeti ile koroların keskin melodileri arasında tezahür ettiği bu bayramlarda yeni mürit, okült güçler, hayattar evrenin mutlak yasaları ve de engin ve pırıl pırıl sema hakkında bir önseziye ulaşmaktaydı. Evlenme ve cenaze törenleri onun nazarında daha samimî bir karaktere bürünmekteydi, ama o gösterişli hâllerini yine de sürdürmekteydiler. Muhayyileyi harekete geçirmek için orijinal bir tören yapılmaktaydı. Müritlerden biri Enstitü'den isteyerek ayrılıp da tekrar sade insancıkların arasına katıldığında veya doktrinin bir sırrına ihanet ettiği için kapı dışarı edildiğinde, ki bu durum sadece bir defa vaki olmuştu, inisiyeler bu işe ayrılmış özel bir yerde derhal onun adına bir mezar hazırlamaktaydılar. Sanki ölmüş gibi kabul edilmekte olan o kişi hakkında mürşit şunları söylemekteydi: "Kötülüklerle dolu hayata avdet ettiğine göre, o, ölüden de daha ölüdür; gerçi bedeni insanlar arasında dolaşmaktadır, ama ruhu ölüdür; onun için ancak ağlanır." Ve bir canlı varlık için hazırlanmış olan bu mezar, sahibine, kendi öz fantomu olarak eza verip durmaktaydı.

İKİNCİ DERECE - ARINMA
Sayılar - Tanrıdoğum (teogoni)

Fisagor'un, yeni müridini evine kabul edip onu törenle kıdemli müritleri arasına kattığı o mutlu gün, eski-

lerin tabiriyle, "altın bir gündü". Mürşit ile yakın ve dolaysız ilişkiye ilk kez o gün girilmekteydi; o gün, meskeninin sadık müritlere tahsisli iç avlusuna girme onuruna erilmekteydi. Ezoterik (iç) ve egzotorik (dış) terimleri bu olaydan kaynaklanmıştır. Asıl inisiyasyon işte o gün başlamaktaydı.

Bu ifşaat, esrarlı sayılar biliminde mündemiç prensiplerden başlayıp evrensel tekâmülün nihaî sonuçlarına ve ilâhî Psişe'nin, yani insan ruhunun kaderine ve yüce hedeflerine varıncaya kadarki bilgileri içeren okült doktrinin tam ve mantığa dayalı açıklamasından ibaret bir ifşaattı. Bu sayılar bilimi, farklı isimler altında, Mısır ve Asya mabetlerinde bilinmekte ve tanınmakta olan bir bilimdi. Tüm doktrinin anahtarı durumunda olduğu için de özel yol dışındaki insanlardan özenle esirgenmekteydi. Okült âleme ait bu cebire işaretlik görevi yapmakta olan sayılar, harfler, geometrik şekiller veya insan tasvirleri sadece inisiyeler tarafından bilinmekte ve anlaşılmaktaydı. İnisiye, bu işaretlerin perdesini yeni müride ancak, ketumiyet yemininden sonra açmaktaydı. Fisagor, bu bilimi, bizzat kaleme aldığı bir eserinde, yani "Kutsal Kelâm" adlı eserinde dile getirip açıklamıştı; ancak, bu kitap bugünlere ulaşamamıştır; fakat Fisagorcu Filolaüs'ün, Arşitas'ın ve Hierokles'in sonraki yıllarda kaleme alınmış eserleri, Eflâtun'un diyalogları, Aristo'nun, Porfir'in ve Jamblik'in kitapları bu bilimin prensiplerine değinmişlerdir. Eğer bu prensipler modern filozoflara boş şeyler gibi görünmüşse, bu, sözkonusu prensiplerin içerdiği anlamın ve seviyenin, ancak, Doğu'ya ait tüm ezoterik doktrinlerin mukayeseli etüdüyle anlaşılabilir nitelikli oluşundan ileri gelmiştir.

Fisagor, müritlerini, matematikçiler diye adlandırmaktaydı, çünkü yüce öğretisi sayılar doktriniyle başla-

maktaydı. Ama bu kutsal matematik veya, başka deyişle, bu prensipler bilimi, sadece bilginlerimiz ve filozoflarımız tarafından kabul edilmekte olan özel yol dışı matematiğe kıyasla hem daha mütealdi (aşkın) ve hem de daha canlıydı. Bu bilimde SAYI, soyut bir nicelik olarak değil, fakat evrensel ahengin kaynağı demek olan Tanrı'nın, yani yüce BİR'in aslî ve aktif erdemi olarak mütalâa edilmekteydi. **Sayılar** bilimi, hayattar güçler bilimi demekti, âlemlerde ve insanda, yani makrokozmosta ve mikrokozmosta faal durumda bulunan **ilâhî güçler** bilimi demekti... Bu güçlerin sırrını anlatarak, onlara açıklık getirerek ve rollerini açıklayarak Fisagor, teogoniden veya akılcı teolojiden (ilâhiyat) başka bir şey yapmış olmamaktaydı.

Gerçek bir teoloji, tüm bilimlere ait prensipleri ortaya koymak zorundadır.Teoloji, ancak, tabiat bilimlerindeki birliği ve zincirlemeliği gözler önüne serebildiği takdirde Tanrı bilimi niteliğine kavuşacaktır. Sahip bulunduğu isme ancak, tüm diğer bilimlerin sözcüsü olabildiği takdirde lâyık olacaktır. Fisagor tarafından sayılar bilimi adı altında formüle edilip aydınlığa kavuşturulmuş olan kutsal kelâm bilimi Mısır mabetlerinde işte böyle bir rol oynamaktaydı. Varlığın, bilimin ve hayatın anahtarına sahip bulunduğunu iddia edebilecek durumdaydı. Yüce mürşidin rehberliği altında, mürit, **eş merkezli tekâmül kürelerinin** o sonsuzluğu ve sınırsızlığı içindeki sayısız tatbikatları izlemeden önce, prensipleri, kendi öz anlayışı ve zekâsı çerçevesinde gözlemlemekle işe başlamak zorundaydı.

Modern bir şair, bu hakikati, Helen'in fantomuna can vermek üzere **Anneler'in** nezdine Faust'u yollarken sezinlemiştir. Faust sihirli anahtarı kavramış, ayaklarının altındaki toprak eriyip yok olmuş, başı dönmüş ve u-

zayın boşluğuna uçup gitmiştir. Sonunda, yüce Bütün'ün temel formlarının üzerine titreyen ve ilk örnek döküm kalıbında varlık üreten Anneler'in nezdine varmıştır. Bu Anneler, Fisagor'un sayılarıdırlar, yani âlemin ilâhî güçleridirler. Şair, sonsuzluklardaki dipsiz uçurumlara dalış şeklinde cereyan eden bu olay karşısındaki öz düşüncesiyle bizi ürpertmektedir. Zekâsındaki doğrudan görüş yeteneği, yeni bir duyu misali yavaş yavaş gelişen kadim inisiye için bu derunî ifşaat, daha ziyade, akkor hâlindeki yüce Hakikat güneşine doğru bir yükseliş anlamını taşımaktaydı; öyle ki inisiye oradan, baş döndürücü bir ışıma vasıtasıyla bedenli hayatlar fırtınasının içine fırlatılan varlıkların ve formların gür Işık içindeki çırpınışlarını seyretmekteydi.

İnsanın, hakikati kendi iç âleminde bulma olgusu, yani içine nüfuz edip ayrıca bir de güçlerini yoğunlaştırdığında, insana, evrensel hayatı anlama imkânını sunan olgu, öyle bir tek günde gerçekleştirilebilecek bir olgu değildi elbet. Bu iş, yıllar boyunca egzersiz yapmayı, zekâ ile irade arasındaki şu kurulması çok güç olan ahengi kurmayı gerektirmekteydi. Yaratıcı kelâmı kullanır hâle gelmeden önce –ki bu hâl pek az insana nasip olmuştur– kutsal kelâmı harf harf ve hece hece hecelemek gerekiyordu.

Fisagor bu öğretiyi daima Müzler Mabedi'nde sunmaktaydı. Kroton yetkilileri bu mabedi, onun arzusuna ve tarifine uygun olarak, etrafı çevrili bir bahçe içinde bulunan meskeninin hemen yanı başına inşa etmişlerdi. Oraya sadece mürşit ile ikinci dereceye mensup müritler girebilmekteydi. Bu yuvarlak şekilli mabedin içinde mermerden mamul dokuz Müz bulunmaktaydı. Ortalarında da, törensel ve esrarlı bir anlamda ayakta durarak çevreyi gözleyen tüle sarılı Hestia **(73)** yer almaktaydı. Sol eliyle bir ocaktaki alevi korumakta, sağ eliyle de göğü işaret et-

mekteydi. Romalılar'da olduğu gibi Yunanlılar'da da Hestia veya Vesta, her şeyde mevcut bulunan ilâhî prensibin muhafızıydı. Kutsal ateşin şuuru mesabesindeki Hestia'nın, Delf Mabedi'nde ve Atina'daki Pritane'de, adına tahsis edilmiş birer sunağı vardı. Fisagor'un sunağında, o, ilâhî ve merkezî Bilimi veya Teogoniyi simgelemekteydi. Onun çevresindeki Müzler, geleneksel ve mitolojik adlarından ayrı olarak, muhafızlığını yaptıkları okült bilimler ile kutsal sanatların adlarını da taşımaktaydılar. Uraniya, astronomi ve astrolojinin; Polimnia, ruhların öte âlemdeki bilimlerinin ve kehanet sanatının; trajik maskesiyle Melpomen de, hayat ve ölüm biliminin, yani dönüşümler ve tekrardoğuşlar biliminin sembolüydü. Bu üç üstün Müz, hep birlikte, kozmogoniyi veya semavî fiziği oluşturmaktaydılar. Kalyope **(74)** Kliyo **(75)** ve Öterp **(76)** mütekabil sanatları olan tıp, maji ve moral ile birlikte insan bilimini veya psikolojiyi yönetip yönlendirmekteydi. Terpsikor **(77)**, Erato **(78)** ve Talia da **(79)** yerküresel fizik ile unsurlar, taşlar, bitkiler ve hayvanlar biliminin müzleriydiler.

Böylece, evrenin organizmasına uydurulmuş olan bilimlerin organizması, müride başlangıçta, kutsal alev ile ışıtılmış olan hayattar Müzler çemberi hâlinde görünmekteydi.

Müritlerini bu küçük sunağa götürünce, Fisagor, Kelâm kitabını açıp ezoterik öğretisini şu sözlerle sunmaya başlamaktaydı:

"Bu Müzler, yakında gayri maddî ve yüce güzelliklerini kendi iç âleminizde seyredeceğiniz **ilâhî güçlerin yeryüzündeki suretlerinden ve tasvirlerinden başka şeyler değildir**. Onlar nasıl, kendilerine hayat, hareket, ritim ve melodi sunan Hestia'nın ateşini seyrediyorlarsa aynı şekilde siz de, evrenin merkezî Ateşinin içine, yani İlâhî

Ruh'un içine dalmak ve onun tezahürlerinin içinde onunla birlikte saçılıp yayılmak zorundasınız." Bunun üzerine Fisagor, müritlerini, kudretli ve cüretkâr bir el hareketiyle formlar ve realiteler âlemine uçuruvermekteydi; zamanı ve mekânı silip unutturarak onları **Yüce Monat**'a, yani doğmamış ve doğurulmamış olan Varlığın özüne götürmekteydi.

Fisagor bu Varlığı, ahenkten müteşekkil ilk BİR; her şeyin içine nüfuz etmiş hâldeki eril Ateş; hareketinin sebebi bizzat kendisi olan Ruh; zatına değişme ve zeval ermeyen (Indivisible); gelip geçici dünyalar, âlemler hâlinde ancak yaratıcı düşüncesini tezahür ettiren ve fakat kibriyasıyla zatını halkın nazarından perdeleyen, tezahür etmemiş (Non-Manifesté); gelip geçici ve değişken kesrette saklanan; hiç bir veçhile benzeri olmayan (Unique); zatına ölüm ve fena ermeyip ezelî ve ebedî hayat ile diri olan (Eternel); sabit ve yerleşik olan (Inchangeable) Varlık diye adlandırmaktaydı. "Onun özü," demekteydi Fisagorcu Filolaüs, "insan için perdeli durumdadır. İnsan ancak, fani ile lâyemutun bir arada ve iç içe bulunduğu bu dünyanın nesnelerini tanıyabilir. Peki, bunları nasıl tanıyabilmektedir? Çünkü kendisi ile eşya arasında bir ahenk, bir ilişki, bir ortak prensip mevcuttur; bu prensip onlara BİR tarafından verilmiştir, yani özleriyle birlikte ölçüyü, nispeti ve anlaşılırlığı da lütfeden BİR tarafından. Bu prensip, nesne ile kişi arasındaki müşterek ölçüdür; sayesinde, ruhun, BİR'in nihaî sebebine iştirak ettiği hikmettir." **(80).** Ama O'na, yani anlaşılıp kavranılamayan Varlığa nasıl yaklaşılacaktı? Zamanın sahibini, güneşlerin ruhunu, zekâların kaynağını görmüş bir kimse mevcut muydu acaba? Hayır; onun özüne, ancak, onunla birleşilip kaynaşılmakla nüfuz edilebilirdi. O, evrenin merkezinde yer alan ve atik alevi tüm âlemlerde dolaşan ve dev-

ranı hareket ettiren görünmez bir ateşi andırmaktaydı. Fisagor, ayrıca, inisiyasyonda hedefin, yüce Varlığa yaklaşmak olduğunu ve bunun da, ona benzeyerek, elden geldiği kadar olgunlaşarak, eşyaya zekâ vasıtasıyla egemen olarak ve böylece, eşya gibi pasifleşerek değil, onun gibi aktifleşerek mümkün olacağını da ilâve etmekteydi. "Varlığınız, ruhunuz bir mikrokozmos, bir küçük evren değil midir? Ama o, fırtınalarla ve uyuşmazlıklarla doludur. Öyleyse orada birliği ahenk içinde gerçekleştirmek gerekir. Tanrı sizin şuurunuzun içine ancak o takdirde inip dahil olacaktır, siz onun kudretine ancak o zaman iştirak edecek ve iradeniz ancak o zaman ocağın taşı, yani Hestia'nın sunağı ve Jüpiter'in tahtı mesabesine ulaşacaktır."

Zeval bulmaz cevher olan Tanrı, sayı olarak, Sonsuzluğu içeren Birliği; ad olarak, Baba, Yaratıcı veya Eril Ezelî-Ebedî adlarını; nişane olarak da, Ruhun sembolü ve her şeyin özü olan hayattar Ateşi ihtiva etmektedir. Prensiplerin ilki buydu işte.

Fakat ilâhî güçler, Mısırlı inisiyenin, mezarına boylu boyunca uzanıp da karanlık gecenin sinesinden zuhur edişini seyrettiği mistik lotüse benzemekteydi. Nitekim o da başlangıçta parıldayan bir noktadan başka bir şey değildi, ama hemen ardından bir çiçek misali açılmakta ve akkor hâlindeki merkezi, bin taç yapraklı bir gül görünümüne bürünmekteydi.

Fisagor, yüce Monat'ın, yaratıcı **Diyad (81)** hâlinde faaliyette bulunduğunu ifade etmekteydi. Tanrı'nın tezahürü ikili anlamda cereyan etmektedir; zeval bulmaz, **bölünemez öz ile bölünebilir cevher; can ve hayat bahşeden aktif eril prensip ile pasif dişil prensip veya canlı plâstik madde**. Demek ki Diyad, Ezelî-Ebedî Eril ile Ezelî-Ebedî Dişil'in, yani birbirine tekabül eden ve öze ait bulunan iki temel ilâhî gücün Tanrı hâlinde birleşmesini temsil

etmekteydi. Fisagor, bu fikri şu mısrada şairane bir anlamda şöyle dile getirmekteydi:

Jüpiter hem Zevc'dir, hem de ilâhî Zevce.

Tüm çoktanrıcı görüşler, bu fikrin şuuruna sezgi yoluyla varmışlar ve ulûhiyeti bazen eril görünüm altında, bazen de dişil görünüm altında tasvir etmişlerdir.

Ve bu hayattar ve ezelî Tabiat, yani Tanrı'nın bu yüce Zevcesi sadece yerküresel tabiatı değil, fakat ayrıca, beden gözlerimizle göremediğimiz semavî tabiatı da, yani, **ilâhî ilcanın (tepi) etkisiyle ilk kez titreştiğinde sinesinde tüm ruhların özlerini, tüm varlıkların spiritüel tiplerini barındırmakta olan âlem Ruhunu da, yani ilk temel Işığı, yani Maya'yı, İsis'i veya Kibele'yi de içermekteydi. Dahası, Demeter'i de, yani bedenlenecek ruhlara vatanlık eden hayattar yerküreyi de, sinelerindeki bedenlerle birlikte tüm diğer yerküreleri de ve Erkeğin yoldaşı olan Kadını da içermekteydi. Beşer âleminde Kadın, Tabiatı temsil etmektedir; ancak, Tanrı'nın mükemmel suretini tek başına Erkek değil, fakat Erkek ve Kadın birlikte teşkil etmektedirler.** Birbirleri arasındaki karşı konulmaz, büyüleyici ve mukadder cazibenin temeli işte buna dayanmaktadır; sonsuz sayıda yaratığın hayaline ekranlık etmekte olan sarhoşluğun ve Aşkın temeli de; Ezelî-Ebedî Eril'in ve Ezelî-Ebedî Dişil'in, Tanrı'nın sinesinde mükemmel bir birlik ve bütünlük oluşturduklarına dair olan muğlâk önsezinin temeli de yine buna dayanmaktadır. Kadim inisiyelerin tümüyle ağız birliği ederek Fisagor şöyle demekteydi: "Öyleyse yerde de, gökte de Kadım ululayalım; o bize, şu yüce Kadının, yani **Tabiatın ne olduğunu** anlama imkânını sunmaktadır. O, bizim zihnimizde **tabiatın kutlu bir imajı olarak** yer etsin ve âlemin yüce

Ruhuna doğru derece derece tırmanışımızda bize yardımcı olsun; yani sürüler hâlindeki ruhları ışıktan mamul mantosunun içinde sürükleyen doğurgan, esirgeyici ve yenileştirici Kibele'ye varıncaya kadar yükselişimize yardım etsin."

Monat, **Tanrı'nın özünü, Diyad da doğurucu ve teksir edici gücünü temsil etmektedir**. Söz konusu **güç**, Tanrı'nın, zamandaki ve mekândaki gözle görülür tezahürü demek olan âlemi doğurmaktadır. Oysa gerçek âlem üç katmerlidir. Nasıl ki insan, birbirlerine nüfuz etmiş hâldeki üç farklı unsurdan meydana gelmişse, aynı şekilde evren de, **doğal** âlem, **beşerî** âlem ve **ilâhî** âlem diye anılan eş-merkezli üç küreden meydana gelmiştir. Demek ki, **Tri-yad**, yani **Üçlü Yasa, eşyayı oluşturan yasadır ve hayatın gerçek anahtarıdır. Zira bu yasa hayat skalasının tüm basamaklarında hükümrandır**: Organik hücrenin teşek-külünde de, hayvan bedeninin fizyolojik teşekkülü ile kan dolaşım ve sinir sistemlerinin faaliyetinde de, insa-nın, evrenin ve nihayet Tanrı'nın fizik üstü yapısında da. Böylece bu yasa, hayranlığa gark olmuş ruha, umulmadık bir şekilde evrenin batınî yapısını açık göstermekte; makrokozmos ile mikrokozmos arasında sürekli biçimde devam edip giden irtibatları sergilemektedir. O, eşyanın içinden geçip onu şeffaf hâle getiren bir ışık gibi hareket etmekte ve irili ufaklı dünyaları sihirli fenerler misali ışıldatmaktadır.

Şimdi de bu yasayı, insan ile evren arasında mevcut bulunan temel irtibatlar vasıtasıyla açıklamaya çalışalım.

Fisagor, insan ruhunun veya müdrikesinin, ölümsüz, yenilmez ve mutlak anlamda aktif olan tabiatını Tanrı'dan aldığını kabul etmekteydi. Zira ruh (esprit), hareketinin sebebi kendisi olan bir şeydir. Bedeni, ruhun

ölümlü, zeval bulur ve pasif bir bölümü olarak nitelemekteydi. O, bizim can (âme) diye adlandırdığımız şeyin, ruha sımsıkı bağlı olduğunu, fakat **kozmik akışkandan** kaynaklanma üçüncü bir ara unsurdan müteşekkil bulunduğunu düşünmekteydi. Buna göre, can, ruhun, kendisine dokuyup imal ettiği **esîrî maddeden oluşma** bir bedendi. Bu beden olmadan, maddî beden hareket edemez, atıl ve hayattan yoksun bir yığın olarak kalırdı **(82).** Astral beden, kendisine hayat bahşettiği bedeninkine benzer bir şekle sahipti ve bozulup dağılma olayından, yani ölümden sonra da mevcudiyetini sürdürmekteydi. İşte bu ölüm olayından sonra bu can (astral beden), Fisagor'un ve daha sonra da Eflâtun'un tabiriyle, ruhu, gelişmişlik seviyesiyle orantılı olarak, ya ilâhî âlemlere doğru taşıyan ya da karanlık maddî mekânlara doğru sürükleyen bir **süptil araç** kimliğine bürünmekteydi. İnsanın bedenleniş ve tekâmül olgusu, varlıklara ait skalanın tüm basamaklarında ve tüm âlemlerde gitgide genişleyen çemberler hâlinde tekerrür edip durmaktaydı. Nasıl ki beşerî Psişe, kendisini cezbeden ruh ile kendisini zapteden beden arasında bir mücadele veriyor idiyse, aynı şekilde beşeriyet de, dünyevî kökleri vasıtasıyla içine nüfuz ettiği doğal ve canlısal (animal) âlem ile, ulaşabilmek için can attığı semavî kaynağı arasında, yani arı ruhlara özgü ilâhî âlem arasında salınıp durmaktaydı. Ve beşeriyetin bünyesinde cereyan eden bir şey, daima değişebilen oranlarda ve şekillerde olmak kaydıyla, tüm yerkürelerde ve tüm güneş sistemlerinde de cereyan etmekteydi. Çemberi sonsuzluklara kadar genişletebilseniz ve elinizden gelse de, sonsuz sayıdaki küreleri ihata edebilseniz, oralarda ne bulursunuz? Yaratıcı düşünceyi, astral akışkanı ve tekâmül hâlindeki âlemleri, yani ruhu, canı ve ulûhiyetin bedenini. Perdeleri bir bir kaldırır ve bu ulûhiyetin güçlerine ulaş-

maya çalışırsanız, o takdirde oralarda, sonsuzluk uçurumlarındaki yıldız çiçeklenmeleri misali, Monat'ın loş derinliklerinde saklanmış hâlde bulunan Triyad ve Diyad ile karşılaşırsınız.

Bu kısa açıklamadan sonra bile Fisagor'un, üç yasasına ne kadar önem verdiği hemen anlaşılmaktadır. Bu yasanın, ezoterik bilimin köşe taşını oluşturduğu derhal fark edilmektedir. Tüm yüce dinî inisiyatörler bu yasanın şuuruna varmış, tüm teozoflar da onu sezmişlerdir. Zerdüşt'ün bir vahyi şöyledir:

> **Üç sayısı evrenin her yerinde hükümrandır,**
> **Prensibi de Monat'tır.**

Fisagor'un eşsiz liyakati, bunu, Grek dehasına özgü bir sarahatle formüle edişinde yatmaktadır. O, bunu, teogonisinin merkezi ve bilimlerin temeli hâline getirmiştir. Eflâtun'un zahirî (egzoterik) yazılı belgelerinde perdeli hâlde olan, fakat kendisinden sonra yaşamış filozoflarca hiç bir surette anlaşılmamış bulunan bu kavrama modern çağda ancak, okült bilimlerle ilgili bir iki inisiye nüfuz edebilmiştir **(83).** Evrensel üç yasasının, bilimlerin tasnifinde, kozmogoninin ve psikolojinin inşasında ne kadar önemli ve emin bir rol oynadığı şu bir iki satırla bile su yüzüne çıkmış durumdadır.

Nasıl evrensel üç yasası, Tanrı'nın vahdaniyetinde, yani Monat'ta yoğunlaşmaktaysa, aynı şekilde beşerî üç yasası da, fizik bedenin ve ruhun hayattar birliği ve bütünlüğü içindeki tüm güçleri bir araya getiren **ben'in şuurunda ve iradede** yoğunlaşmaktadır. Monat'ta özetlenmiş hâlde bulunan **beşerî ve ilâhî** üç yasası, **kutsal Tetrad'ı** oluşturmaktadır. Fakat insan, kendi öz birlik ve bütünlüğünü ancak nisbî bir anlamda gerçekleştirebilmektedir. Zira tesirini tüm varlığı üzerinde icra etmekte

olan iradesi, hükmünü şu üç organı üzerinde, yani içgüdüsü, can'ı (âme) ve müdrikesi üzerinde hem aynı anda ve hem de aynı şiddetle sürdürememektedir. Evren ve bizatihi Tanrı, ona sırasıyla ancak şu üç aynaya aksetmiş hâlde görünmektedir:

1- İçgüdüsü ve duyularının kaleyidoskobu vasıtasıyla baktığında, Tanrı, tezahürleri gibi, çok sayıda ve sonsuzdur. Tanrı sayısını sınırlamayan çoktanrıcılık buradan kaynaklanmıştır işte.

2- Makul can (âme) vasıtasıyla baktığında, Tanrı iki aşamalıdır, yani ruh ve maddedir. Zerdüştçülüğün, Maniciliğin **(84)** ve diğer birçok dinin düalizmi de buradan neşet bulmuştur.

3- Salt müdrike vasıtasıyla baktığında, Tanrı üç öğelidir, yani evrendeki tüm tezahürlerinde ruh, can ve fizik bedendir. Hint'in üçlem esasına dayalı dinleri (Brahma, Vişnu, Siva) ile bizatihi Hristiyanlığın üçlemi (Baba, Oğul ve Kutsal Ruh) ise buradan hayat bulmuştur.

4- Her şeyi özetleyen irade vasıtasıyla anlayıp kavradığında ise, Tanrı bir ve tektir; buradan da olanca sertliğiyle Musa'nın hermetik tektanrıcılığı vücut bulmuştur. Bu aşamada Tanrı'yı ne kişileştirme söz konusudur ne de bedene büründürme; bu noktada insan, kendisini, görünen evreni aşmış ve Mutlak kavramın içine dalmış bulmaktadır. Bu durumda Tanrı, toz hâline indirgenmiş olan dünyada tek başına hüküm sürmektedir. Dinlerin çeşitliliği ve farklılığı, demek ki, insanın, ulûhiyeti ancak, nisbî ve sonlu olan kendi öz varlığında (nefsinde) tahakkuk ettirme ve kavrama çabası göstermesinden, buna karşılık Tanrı'nın ise üç âleme ait birliği ve bütünlüğü her daim evrenin ahengi içinde tahakkuk ettirmesinden ileri gelmektedir.

Bu son uygulama, insana, düşünce düzeni içinde **Tet-**

ragram'ın neredeyse sihirli erdemini bile sunacaktı. Orada sadece bilimin prensipleri, varlıklara ilişkin yasa ve onların tekâmül ediş tarzları değil, fakat ayrıca farklı dinlerin ve onların üstün seviyeli birlik ve bütünlüklerinin sebep ve mantığı da yer almaktaydı. Gerçekten de bu, evrensel anahtar mesabesinde bir şeydi. Lisis'in, Yaldızlı Mısralar adlı eserindeki o çoşkusu işte buradan kaynaklanmaktaydı; Fisagor'un yol arkadaşlarının niçin şu yüce sembol ile yemin ettiklerini şimdi daha iyi anlamaktayız:

Tabiatın kaynağı ve Tanrıların modeli,
Ve de çok yüce ve arı sembol Kutsal Tetrad'ı
Kalbimize nakşedenin üzerine and içerim.

Fisagor, sayılar öğretisini çok daha ötelere götürmekteydi. Onların her birinde meknuz bulunan bir prensibi, bir yasayı, yani evrenin aktif bir gücünü ortaya koyup tarif etmekteydi. Fakat temel prensiplerin ilk dört sayıda meknuz bulunduğunu ifade etmekte ve buna gerekçe olarak da, toplandıklarında veya çarpıldıklarında tüm diğerlerinin elde edildiğini öne sürmekteydi. Aynı şekilde, evreni oluşturan sonsuz varlık çeşitliliği de, yine, üç temel gücün kombinezonu sayesinde meydana gelmektedir: İlâhî birliğin yaratıcı ilcası altındaki madde, can ve ruh; ilâhî birlik bazen bunları harmanlamakta, bazen de birbirlerinden ayırmakta veya bunları bazen bir merkezde toplamakta, bazen de harekete geçirmektedir. Ezoterik bilimin başlıca üstatları gibi, Fisagor da, **yedi sayısı** ile on sayısına büyük önem vermekteydi. Üç ile dördün toplamı olması nedeniyle, **yedi, insan ile ulûhiyetin birliği, bütünlüğü anlamına gelmekteydi**. Bu, özel yolun yüce mensuplarının, büyük inisiyelerin sayısıydı ve her şey-

deki yedi dereceli oluşumu ifade ettiği için de, tekâmül yasasını temsil etmekteydi. İlk dört sayının toplamından oluşan ve evveliyatı içeren **on sayısı** ise özellikle mükemmel bir sayıydı, çünkü tekâmül edip yeni bir birlik ve bütünlük içinde bir araya gelmiş olan tüm prensipleri, yani ulûhiyete özgü tüm prensipleri temsil etmekteydi.

Teogoniye ilişkin öğretisinin sonunda, Fisagor, müritlerine, üçerli gruplar hâline getirilmiş bilimleri kişileştiren, dokuz âlemde faaliyet göstermiş üç katlı üçüzlemeye yön veren ve primordial (ilk) Ateş'in muhafızı konumundaki Hestia ile birlikte ilâhî Bilimi, yani **kutsal** Dekad'ı oluşturan dokuz Müz'ü göstermekteydi.

ÜÇÜNCÜ DERECE - MÜKEMMELLİK
Kozmogoni ve Psikoloji - Ruhun Tekâmülü

Böylece mürit, mürşidinden, bilimin prensiplerini öğrenmiş olmaktaydı; bu ilk inisiyasyon sayesinde de gönül gözünü örtmekte olan o maddeye özgü kalın perde kalkmaktaydı. Mitolojinin parlak örtüsünü yırtıp atmak suretiyle mürşit, müridini, görünen âlemden koparark sonsuz sınırsız mekânların içine çılgınlar misali fırlatmakta ve Hakikati her üç âleme ışın ışın yayan Zekâ güneşinin içine daldırmaktaydı. Fakat sayılar bilimi, yüce inisiyasyonun ancak önsözü mesabesindeydi. Bu prensiplerle donanmış duruma gelen mürit için, artık, Mutlak'a özgü yüceliklerden tabiatın derinliklerine inmek ve orada eşyanın teşekkülâtına ve de âlemlerde eğitim gören ruhun tekâmülüne yön veren ilâhî düşünceyi kavramaya çalışmak söz konusu olmaktaydı. Ezoterik kozmogoni ve ezoterik psikoloji, hayatın en yüce sırlarıyla ve de okült bilim ve sanatların, kıskançlığa varan bir titizlikle gizlenmiş tehlikeli sırlarıyla ilintiliydi. İşte bunun içindir

ki Fisagor, bu dersleri, deniz kıyısındaki Seres Mabedi'nin teraslarında, İyon Denizi'nin ahenk ve müzik dolu dalgalarının şırıltıları arasında ve yıldızlı kozmosun parıltıları altında vermeyi tercih etmekteydi; veya Mısır'a özgü neft lâmbalarının biteviye ve tatlı ışığıyla aydınlatılmış sunak mahzenlerinde verdiği de vakiydi. Bu gece derslerine kadın inisiyeler de iştirak etmekteydi. Bazen bu toplantılara Delf'ten veya Elözis'ten gelmiş olan rahip veya rahibeler de katılmakta ve üstadın öğretilerini, kendi tecrübelerine ait anlatılarıyla veya gizligörüye ilişkin sözleriyle teyit etmekteydiler.

Âlemin maddî tekâmülü ile ruhsal tekâmülü, birbirine karşıt olan, fakat varlığa ait skalanın her basamağında paralellik ve uyarlık arz eden iki harekettir. Bunlar ancak birbirleriyle açıklanabilmektedirler; birlikte ele alındıklarında da âlemi açıklamaktadırlar. **Maddî tekâmül, Tanrı'nın maddedeki tezahürünü, maddeyi işleyip yoğurmakta olan âlemin ruhu vasıtasıyla temsil etmektedir. Ruhsal tekâmül ise, şuurun bireysel monatlarda hazırlanışını ve onların, hayat çemberleri içinde, sudur ettikleri kutsal ruha kavuşma teşebbüslerini temsil etmektedir. Evreni, fizik açıdan veya ruhsal açıdan görmekle iki ayrı objeyi gözlemlemiş olmayız;** buna, âlemi iki zıt ucundan gözlemlemek denir. Âlemin yerküre açısından akılcı bir açıklamasını yapabilmek için, işe **maddî tekâmül ile başlamak gerekir, çünkü âlem bize kendisini maddî yanıyla göstermektedir**; fakat bu tekâmül şekli bize evrensel Ruh'un maddedeki faaliyetini gösterirken ve bireysel monatların gelişimlerini izletirken bizi yavaş yavaş sürükleyip eşyanın **dışından içine** intikal ettirmekte, yani âlemin **tersinden yüzüne** geçirmektedir.

Evreni, yüce bir can'ın (âme) hayattar kıldığı ve içine yüce bir zekânın nüfuz ettiği bir canlı varlık gibi te-

lâkki etmiş olan Fisagor, işte böyle bir yol izlemekteydi. Öğretisinin ikinci bölümü ise kozmogoniyle başlamaktaydı.

Fisagor yandaşlarının zahirî nitelikli (egzotorik) fragmanlarında belirtildiği tarzda göğün parçalara bölünmesiyle yetinilmiş olsaydı, bu astronomi, Ptoleme'nin (85) astronomisinden farksız bir şey olurdu, **yani yerküreyi bir noktada hareketsiz kılıp (merkez yapıp)**, çevresinde,tüm gezegenleriyle birlikte güneşi ve tüm göğü döndürüp dolandıran bir astronomi olurdu. Fakat bu astronominin prensibi bile onun salt sembolik bir astronomi olduğunu ifade etmeye yetmektedir. Fisagor, evrenin tam ortasına Ateşi (Güneş bu Ateşin ancak bir yansımasıdır.) yerleştirmiştir. Nitekim Doğu ezoterizminde de **Ateş** hep Ruh'un, yani **ilâhî Şuurun, evrensel Şuurun temsilî simgesidir**. Filozoflarımızın, genellikle Fisagor ve Eflâtun'un fiziğidir diye öne sürüp durdukları şey, onların gizli felsefelerinin imgelendirilmiş tasvirinden başka bir şey değildir; bu fizik, inisiyeler için ayan-beyan olan, fakat içine nüfuz edemeyen sade insancıklar tarafından basit bir fizik gibi kabul edilen bir fizikti. Bu fizikte, ruh varlıklarının hayatına ilişkin kozmografiden başka bir şey aramamak gerekir. Ay altı bölgesi, yerküresel cazibenin faaliyet gösterdiği mekânı ifade etmektedir ve **bedenli hayatlar çemberi** diye adlandırılmaktadır. Bu ifade inisiyelere, yeryüzünün bizler için bedenli hayat bölgesi olduğunu fısıldamaktaydı. Ruh varlıklarının bedenlenmelerine ve bedenden ayrılmalarına refakat eden tüm ameliyeler orada gerçekleştirilmektedir. Altı gezegen ile güneşten oluşan mekân (sphère), ufuk üstü (ascendant) ruh kategorisine ayrılmış bir mekândır. Hareketli bir mekân gibi telâkki edilen Olimpos, **sabiteler, kemale ermişler cenneti** diye adlandırılmaktadır, çünkü orası mükemmel

ruhlara ait bir mekân ile bir tutulmaktadır. Bu çocukça astronomi, görüldüğü gibi, Ruhsal Evrene ilişkin bir anlayışı içermektedir.

Fakat her şey bizi, kadim inisiyelerin ve özellikle de Fisagor'un, fizik evren hakkında çok daha doğru kavramlara sahip bulunduklarını düşünmeye sevk etmektedir. Aristo, Fisagor ekolü mensuplarının, dünyanın güneş etrafındaki hareketine inandığını kesin şekilde dile getirmektedir. Kopernik de **(86)**, dünyanın kendi ekseni etrafında döndüğü fikrinin, zihninde, Çiçeron'un **(87)** bir yazısını okurken canlandığını ifade etmektedir; bu yazıda, Hisètas adlı bir Sirakuza'lı tarafından dünyanın iki türlü hareketinden söz edildiği nakledilmekteydi. Fisagor, üçüncü dereceye mensup müritlerine, yerkürenin iki türlü hareketini de öğretmekteydi. Gerçi öğretisinin ayrıntıları modern bilimin halen sahip bulunduğu ölçülere ulaşamamaktaydı, ama, tıpkı Menfis rahipleri gibi, gezegenlerin güneşten sadır olduklarını ve onun etrafında döndüklerini; yıldızların, bizimkilerin aynı olan yasalarla yönetilen güneş sistemlerinden başka bir şey olmadıklarını ve şu muazzam evrende birer mevkiye sahip bulunduklarını yine de bilmekteydi. Her güneş sisteminin, ruhsal âlemde ve kendi öz feleğinde karşılığı bulunan küçük bir evren teşkil ettiğinden de haberdardı. Gezegenler onun skalasını göstermeye yarayan şeylerdi. Fakat halka özgü mitolojiyi alt üst edebilecek nitelikli olan ve halk yığınları tarafından günah damgası yiyebilecek özelliklere sahip bulunan, bu kavramlar, şüphesiz hiç bir zaman sade vatandaşlara ifşa edilemezdi ve edilmemişti de. Onun için bu kavramların öğretimi çok gizli bir şekilde sürdürülmekteydi **(88)**.

Fisagor'un ifadesine göre, görünen evren, yani yıldızlarıyla birlikte sema, sonsuz sınırsız mekânlara dağıl-

mış hâldeki maddeyi bir merkezde toplayıp yoğunlaştıran, sonra da eritip ölçüye tartıya gelmez kozmik akışkan hâline getirerek etrafa yer yer serpiştiren âlem ruhunun, yani yüce Maya'nın geçici bir görünümünden başka bir şey değildi. Her güneş sistemi, sinesinde milyonlarca asırdan beri bir ilcanın etkisiyle ve özel bir tempoyla faaliyet gösteregelen bu evrensel ruhun bir cüzüne sahipti. Bu küçük âlemin kürelerinde birbiri ardınca zuhur etmiş olan güçlere, âlemlere, türlere ve hayattar ruh varlıklarına gelince, bunların tümü de Tanrı'dan, yani Baba'dan sadır olmuşlardı; yani bunlar, öncelere ait maddî bir tekâmül faaliyetinden neşet bulmuş, sönmüş bir güneş sisteminin ardından sonuç olarak ortaya çıkmış şaşmaz nitelikli yüce bir ruhsal düzenin intişarlarıydı. Mutlak anlamda ölümsüz olan bu güçlerin bir kısmı bu âlemin teşekkül ediş faaliyetlerini yönetmekte, diğerleri ise onun kozmik uyku veya, başka deyişle ilâhî düş içinde serpilip filizlenmesini beklemekte ve bu şart tahakkuk ettiğinde de, kendi mertebelerinin imkânları oranında ve ezelî-ebedî yasanın icaplarına uygun bir biçimde, onu bedenli hayatlar mekânı hâline getirmekteydiler. Yüce Monat'ın doğrudan hareket ettirdiği astral güneş ve onun merkezî ateşi, bu sırada, ergimiş hâlde bulunan maddeyi yoğurup işlemekte ve şekillendirmekteydi. Gezegenler, güneşin çocuklarıydılar. Çekim gücü ile maddenin özünde olan dönme dolanma gücü tarafından şekilendirilip vücuda getirilmiş olan bu gezegenlerin her biri, güneşin astral bedeninden sadır olma yarı şuurlu bir astral beden ile donatılmış durumdaydılar ve de belirgin bir ayırıcı niteliğe ve evrim yolunda özel bir role sahip bulunmaktaydılar. Her gezegen, Tanrı düşüncesinin değişik bir ifadesi olduğu ve gezegenler zinciri içinde özel bir fonksiyona sahip bulunduğu için, kadim bilgeler, gezegen isimlerini, evrenin,

faaliyet hâlindeki ilâhî güç ve yeteneklerini temsil eden yüce tanrıların isimleriyle özdeşleştirmişlerdi.

Fisagor'a göre, tüm kürelerin ve tüm varlıkların oluşumuna temel taşlık etmiş olan **dört unsur**, maddenin kademeli dört hâlini ifade etmekteydi. En yoğun ve en kaba olan birinci hâl, ruha en zıt düşen hâldi; sonuncu hâl ise, en ince hâl olması hasebiyle, ruha en yakın hâldi. **Yerküre**, katı hâli; **su**, sıvı hâli; **hava**, gaz hâli; **ateş**, ölçüye tartıya gelmez hâli temsil etmekteydi. Beşinci unsur, yani esîrî unsur ise, öyle süptil ve öyle canlılık dolu bir maddî hâldi ki, bu hâlde madde artık ne atomikti, ne de onun evrene nüfuzundan söz edilebilmekteydi. Bu unsur, temel (originaire) kozmik akışkandı, astral ışıktı, yani âlemin ruhuydu, canıydı.

Fisagor, müritlerine, daha sonra, Mısır'dan ve Asya'dan söz etmekteydi. O, ergimiş hâldeki yerkürenin, başlangıçta, tedricen soğuyarak daha sonra sıvı hâle ulaşıp denizleri oluşturmuş bulunan gaz hâlinde bir atmosferle çevrili bulunduğunu bilmekteydi. Âdeti gereğince, bu görüşünü, "denizler **Satürn'ün göz yaşlarıyla** (kozmik zaman) meydana gelmiştir" diyerek istiare yoluyla özetlemekteydi.

Zuhur eden âlemler ile yerkürenin esîrî **avrası**'nda dalgalanan gözle görülmez tohumlar böylece onun gaz hâlindeki giysisinin içinde fırıl fırıl cevelân etmiş, daha sonra da denizlerin derinliklerine ve su yüzüne çıkmış ilk kıtaların üzerlerine cezbedilmişlerdi. Henüz birbirlerine karışmış durumda bulunmakta olan bitki ve hayvan âlemleri hemen hemen aynı anda zuhur etmişlerdi. Ezoterik doktrin, hayvan türlerindeki dönüşümlerin, sadece ikincil nitelikli **ayıklanma yasasına** (sélection) göre değil, fakat ayrıca **birincil nitelikli sarsma ya da şok yasasına** (percussion) göre de cereyan ettiğini öne sürmekteydi; bu

yasa, yeryüzünün semavî güçler tarafından, tüm canlı varlıkların da, ancak anlamakla kavranabilir özellikteki prensipler ve görünmez güçler tarafından şoka uğratıldığını, sarsıldığını dile getiren temel nitelikli bir yasaydı. Yeryüzünde yeni bir türün zuhuru gerektiğinde, daha üstün türden bir ruh varlığı topluluğu, belli bir çağda gelip önceki türün tohumlarında bedenlenmekte ve bu yolla o türü yeni bir kalıba sokup kendi suretinde şekillendirmekteydi. İnsanın yerküre üzerinde zuhur edişini ezoterik doktrin işte böyle açıklamaktaydı. Yerküresel tekâmül bakış açısından insan, önceki türlerin son dalı ve tacı konumundadır. Ama bu bakış açısı, onun sahneye çıkışını açıklamaya yetmediği gibi, ilk alg'lerin veya ilk kabukluların derin deniz diplerinde zuhur edişlerini açıklamaya da yetmemektedir. **Birbirini izleyen tüm bu yaratılışlar, her doğum olayında olduğu gibi, yerkürenin, hayatı yaratan görünmez güçler tarafından şoka uğratılmasını gerektirmiştir. İnsanın yaratılışı da, daha öncelere ait semavî bir insanlık âlemi sayesinde tahakkuk etmiştir; bu âlem dünya insanlığının filizlenmesini yönlendirmiş, müthiş gelgit dalgalarının yaptığını andırır şekilde, ona gelip sinesinde bedenlenecek olan yeni ruh varlığı selleri yollamış olan ve de hayvansallığından ötürü şaşkına dönmüş ve tüm tabiat güçleriyle mücadeleye mecbur bırakılmış durumdaki bu varlıkta ilâhî ışığın ilk ışınlarını parıldatmış bulunan bir âlemdir.**

Mısır mabetlerinde yetişmiş olan Fisagor, yerkürede cereyan etmiş olan köklü değişimler konusunda kesin ve belirgin kavramlara sahipti. Hint ve Mısır doktrini, Kızıl Irk'a ve Yunanlılar'ın Atlantis diye adlandırdığı kudretli bir uygarlığa vatanlık etmiş olan kadim bir kıtanın mevcudiyetinden haberdardı. Bu doktrin, kıtaların bu münavebeli sudan çıkış ve suya gömülüş olaylarını, kutuplarda

zuhur eden salınım (oscillation) değişikliği, salınım kararsızlığı olgusuna bağlamakta ve bu şekilde insanlığın **altı tufan olayı** idrak ettiğini belirtmekteydi. **Her tufanlar arası devre** (cycle), **büyük bir insan ırkının üstünlüğüyle dolu olarak geçmişti**. Uygarlığın ve beşer yeteneklerinin kısmî gerileyişine rağmen yine de bir gelişme hareketi söz konusu olmuştu.

Yerküre tufanları arasında beşeriyet işte böyle teşekkül etmiş ve ırklar da hayatlarını böyle sürdürmüştü. Fakat, doğduğumuzda, tarafımızdan âlemin sürekli temel taşıymış gibi telâkki edilen ve uzayda salınıp duran bu kürenin; gelip geçmiş ve akıp gitmiş bunca toplumlarla ve bunca uygarlıklarla birlikte su yüzüne çıkıp çıkıp sonra tekrar tekrar sulara gömülmüş olan bu kıtaların büyük sırrı, yürek hoplatıcı sırrı neydi acaba? Her birimizin de, hepimizin de iç sorunu budur işte; bu, bizatihi kendi sinesinde karanlıklardan ve ışıklardan oluşma deryaların mevcudiyetini keşfeden, kendini hayranlık ve korku karışığı bir duyguyla seyredip "Ben bu dünyanın malı değilim, çünkü o, beni açıklamaya yetmiyor. Ben yerküreden kaynaklanmadım ve başka yere doğru yol alıyorum. Ama nereye?" diyen ruhun sorunudur. Bu, Psişe'nin tüm diğerlerini de içeren sırrıdır.

Fisagor'un belirttiğine göre, görünen âlemin kozmogonisi bizi yerkürenin tarihini incelemeye; bu tarih de insan ruhunun sırrını araştırmaya sevk etmiştir. Bu sır sayesinde sunakların sunağına, sırların sırrına ulaşmaktayız. **Şuuru uyandığında, ruh, bizzat kendisi için, manzaraların en ilginç hâline gelmektedir.** Ama bu şuur bile, onun varlığında ancak, aydınlanmış bir yüzeyden öte bir anlam ifade etmemektedir; hem de öyle bir yüzey ki, ruh orada karanlık ve dipsiz uçurumların mevcudiyetinden bile işkillenmektedir. İlâhî Psişe, tanınmaz, bilinmez de-

rinliklerinde, büyülenmiş gözlerle, tüm hayatları ve tüm âlemleri seyretmektedir: Yani, Tanrı indinde, üç değil, **bir olan geçmişi**, hâli ve istikbali seyretmektedir. "**Kendini bil; bu yolla Tanrılar âlemini de bilirsin.**" İşte size inisiye bilgelerin sırrı. Görünmez âlemin sonsuz büyüklük ve ihtişamının içine bu dar kapı vasıtasıyla nüfuz edebilmek için, içimizde, arınmış ruha özgü olan o vasıtasız hayatı uyandıralım ve kendimizi, Zekânın ve de prensipler ve Kutsal Sayılar biliminin meşalesiyle teçhiz edelim.

Böylece Fisagor fizik kozmogoniden ruhsal kozmogoniye geçmekteydi. Yerkürenin değişim ve gelişim konusundan sonra ruhun, âlemlerdeki tekâmülünden söz etmekteydi. İnisiyasyonun dışındakilerce bu doktrin, **ruhların göçü** (transmigration) adı altında bilinmekte ve tanınmaktaydı. Okült doktrinin hiç bir bölümü hakkında, bu bölüm hakkında söylendiği kadar ipe sapa gelmez şeyler söylenmemiştir, öyle ki kadim literatür de, modern literatür de bunu sadece çocukça şekliyle tanımıştır. Bunun halka mal edilmesinde en büyük rolü oynamış filozoflardan biri olan Eflâtun bile, bu konuda, uyduruk ve saçma genel özetler sunmuştur; herhalde ihtiyatlı davranmak lüzumunu hissettiğinden veya ettiği **ketumiyet yeminini** bozmak istemediğinden böyle davranmıştır. Bunun bir inisiye için bilimsel bir görünüm arz edebildiğine, ona sonsuz perspektifler sunabildiğine ve ruha ilâhî teselliler takdim edebildiğine bugün pek az insan inanmaktadır. Ruhun, hayatlar dizisi şeklinde cereyan eden yukarılara tırmanış şekilli hayatına ilişkin doktrin, ezoterik tradisyonların ortak çizgisidir; teozofinin ise zirve noktasıdır. Bizim için bu, büyük bir önem taşımaktadır. Zira günümüz insanı, felsefenin konu ettiği soyut ve muğlâk ölümsüzlük konusu ile sade ve basit dinin konu ettiği çocukça cennet konusunu aynı derecede horgörüyle red-

detmektedir. Ama buna rağmen materyalizmin kuruluğu, kısırlığı ve hiçliği onu yine de tiksindirmektedir. O, gayri şuurî olarak, aynı anda hem mantığının icaplarına ve hem de ruhunun tahrip olunamaz ihtiyaçlarına cevap verecek bir **organik ölümsüzlüğün** hasretiyle yanıp tutuşmaktadır. Bu hakikatlerin, onları çok iyi bilen kadim dinlerin inisiyelerince bu derece gizli tutulmalarının sebebi şimdi daha iyi anlaşılmaktadır sanırım. Bu hakikatler, gelişmemiş ruhların başlarını döndürecek tabiatta hakikatlerdir. Müstakbel insanlığın kaderini tayin eden **ruhsal yaşam sürecine, cinsiyetlere ve bedenli yaşam sürecine ilişkin engin sırlarla, bu hakikatler arasında sıkı bir bağ mevcuttur.**

Ezoterik öğretinin bu gözde bölümü iple çekilmekteydi. Fisagor'un yaptığı açıklamalar sayesinde o ağır madde âdeta ağırlığını kaybetmekte, yerkürenin her şeyi şeffaflaşmakta, göğün her şeyi de görünür hâle gelmekteydi. Her yanlarına ışıklı özlerin ağ gibi yayıldığı altından ve maviliklerden mamul küreler, yörüngeleri üzerinde sonsuzluklar boyunca dolanmaya başlayıvermekteydiler.

Seres Mabedi'nin, Prozerpin Mahzeni diye anılan bir bölümünde üstadın çevresinde gruplaşmış olan erkekli kadınlı müritler, yürek oynatıcasına bir heyecanla, **Psişe'nin semavî öyküsünü** dinlemekteydiler.

İnsan ruhu neydi? Yüce **âlem ruhunun cüzüydü, ilâhî ruhun bir kıvılcımıydı (lâme-i ilâhî)**, ölümsüz bir monat'dı. Gerçi muhtemel istikbalinin oluşumu, ilâhî şuurun o künhüne vâkıf olunamaz nitelikli ihtişamında başlamaktaydı, ama buna karşılık, o esrarengiz filizlenip serpilişi de organize maddenin kökenine varıncaya kadar gerilere gitmekteydi. **Günümüz beşeriyetindeki hâline ulaşabilmek için, o, sayısız hayatlar dizisi vasıtasıyla de-**

rece derece tekâmül etmek üzere tabiata ait tüm âlemleri, tüm varlıklar skalasını kat etmek zorunda kalmıştı. Âlemleri yoğurup şekillendiren ve kozmik maddeyi muazzam kitleler hâlinde yoğunlaştıran ruh, tabiatın o birbirini izleyen âlemlerinde farklı farklı yoğunluklarla ve daima daha da artan bir temerküzle tezahür etmekteydi. Mineralde belli belirsiz ve kör bir güç hâlindeyken, bitkide bireyselleşmeye başlayan, hayvan hassasiyetinde ve içgüdüsünde ise polarize olan ruh, bu ağır gelişim süreci içerisinde, şuurlu monat hâline gelme eğilimi göstermekteydi; nitekim pek basit bir monatın mevcudiyeti, en geri hayvanda bile görülür şeydir. Animik ve spiritüel unsur, tüm varlık âlemlerinde mevcuttur, ama geri varlık âlemlerinde son derece küçük orandadır, geri varlık âlemlerinde tohum hâlinde mevcut bulunan ruhlar, oralarda, muazzam periyotlar boyunca kalmaktadırlar ve **gezegen değiştirerek bir üst âleme yükselişleri ise büyük kozmik devrimlerden sonra mümkün olmaktadır.** Bir gezegende geçirecekleri hayat periyodu içerisinde gerçekleştirecekleri başarı, **birkaç tür yukarı** çıkmaktan ibarettir. Peki monat nerede başlamaktadır? Bu soruya paralel olarak hemen, sinesinde pırıl pırıl bir güneşe ilk kez hayat vermiş olan nebülözün oluşum vaktini sormak gerekir. Her ne olursa olsun, herhangi bir insanın özünü oluşturan şey, bir dizi gezegende ve geri varlık âlemlerinde milyonlarca yıl boyunca kendisini devamlı surette izlemiş olan **bireysel bir prensibi her an ve her yerde muhafaza ederek tekâmül edegelmiştir.** Bu belli belirsiz, fakat tahrip edilemez nitelikli **bireylik,** monatın ilâhî mührünü teşkil etmektedir; Tanrı, **şuur yoluyla,** işte bu monatda tezahür etmeyi dilemektedir.

Daha sonra bir organizmalar dizisi katedilmekte ve monat böylece, kendisinde mevcut bulunan gizilgüç hâ-

lindeki prensipleri geliştirmektedir. Polarize hâldeki güç, duyarlı hâle gelmekte; duyarlık, içgüdü hâline; iç güdü de zekâ hâline dönüşmektedir. Şuurun titrek ve kararsız alevi yanmaya devam ettiği sürece, ruh, bedenden daha bağımsızlaşmakta ve özgür hayat sürme konusunda daha da güçlenmektedir. Minerallerin ve bitkilerin, akışkan hâlinde olan, fakat henüz polarize durumda bulunmayan ruhu, yerkürenin unsurlarına bağlı durumdadır. Cesedini terk ettiği anda yerküresel ateş tarafından cezbedilen hayvan ruhu ise bu ateşte bir süre kalıp sonra tekrar yerküre yüzeyine dönmekte ve orada kendi türünün arasında tekrar bedenlenmektedir; fakat bunlar havanın aşağı tabakalarını hiç bir zaman terk edememektedirler. Bu aşağı tabakalar, atmosferik hayatta rol oynayan ve insan üzerinde büyük bir okült tesir uygulayan elemantallerle **(89)** veya hayvan ruhlarıyla meskûndur. **Semadan gelip ölümle birlikte tekrar semaya dönen ruh sadece insan ruhudur.** Ama elemanter ruh, o uzun kozmik hayatının hangi çağında insan ruhu hâline dönüşmüştür? Bu aşamaya ulaşabilmek için ne türden bir kaynar potadan, ne türden bir esîrî alevden geçmiştir? Bu dönüşüm, gezegenler arası bir periyotta ve ancak, dört dörtlük bir formasyona kavuşmuş hâlde bulunan insan ruhlarıyla temasa geçildiği anda vuku bulmuştur; bu insan ruhları, kendi spiritüel prensiplerinin elemanter ruhta da hâsıl olmasını sağlamışlar ve kendi ilâhî prototiplerini onun plâstik cevherine ateşten bir mühür gibi kazımışlardır.

Bu yolla hâsıl olmuş bulunan beşer ruhu, şu tanıdığımız insan aşamasına ulaşabilmek için ne seyahatler yapmış, nice kez bedenlenmiştir ve daha nice gezegenler arası sikluslar (devreler) idrak edecektir! Hint'in ve Mısır'ın ezoterik tradisyonlarına göre bugünkü beşeriyeti oluşturan bireyler, insan kisvesi içindeki hayatlarına,

maddesi yerküremizinkine kıyasla çok daha az yoğun olan başka gezegenlerde başlamışlardır. O zamanki insanın bedeni tüy gibi hafif buharımsı bir nitelik arz etmekteydi ve bedenlenişleri de hafif ve kolay bir biçimde cereyan etmekteydi. Bu ilk beşerî dönemde, **vasıtasız ruhsal algılama** yetenekleri çok güçlü ve çok süptildi; aksine, muhakeme ve zekâları ise henüz çekirdek hâlindeydi. Bu yarı maddî yarı ruhsal hâl içindeki insan, ruhları görebilmekteydi; her şey, tüm haşmetiyle ve tüm büyüleyiciliğiyle gözleri önüne serili bulunmakta ve bütün mevcudatın müziği kulaklarına dolmaktaydı. Kürelerin harmonisini bile işitmekteydi. Ne düşünüyordu, ne de muhakeme ediyordu; yaptığı iş sadece **istemekti**. Sesleri, formları ve ışığı iç içe algılaya algılaya ve de ölüm ile doğum arasında bir hayal misali dalgalana dalgalana yaşayıp gitmekteydi. Orfiklerce **Satürn Cenneti** diye adlandırılan şey buydu. Hermes'in doktrinine göre insan, gitgide yoğunlaşan kürelerde bedenlene bedenlene maddileşmiştir. İnsan, daha kaba ve daha kalın bir maddeye bürününce spiritüel duyularını kaybetmiştir, ama dış âleme karşı yürüttüğü şu gitgide güçlenen mücadelesi sayesinde de muhakemesini, zekâsını ve iradesini büyük ölçüde geliştirmiştir. Yerküre, Musa tarafından **cennetten çıkış diye, Orfe tarafından da ay altı mekâna (cercle) düşüş diye adlandırılmış olan maddeye bürünüş** olayının son basamağını teşkil etmektedir. Buradan itibaren yoluna devam etmek suretiyle insan, düşe kalka, yeni bir hayatlar dizisi içinde yer alan mekânlara ulaşabilmekte ve de müdrikesini ve iradesini özgürce kullanarak spiritüel duyularına tekrar kavuşabilmektedir. Hermes'in ve Orfe'nin müritlerinin de belirttiği gibi, **insan, Tanrısı'na ve onun şuuruna, kendi çabasıyla, ancak o takdirde kavuşabilmektedir**; ancak o takdirde **Tanrı oğlu** olabilmektedir. Ve yeryüzünde bu ismi

taşımış olanlar, aramızda görünmezden önce, bu müthiş spirali kimbilir kaç kez inip çıkmışlardır.

Mütevazı Psişe başlangıçta neydi acaba? O, geçip giden bir nefestir, dalgalanan bir filizdir; hayattan hayata göç eden bir kuştur, rüzgârların dövdüğü bir kuş. Böyle olmakla birlikte, milyonlarca yıl zarfında Tanrı'nın çocuğu konumuna kavuşmuş ve göklerden başka bir vatan tanımaz hâle gelmiştir! Yunan şiirinin, engin ve ışıl ışıl bir sembolizm ile, ruhu, bazen toprak kurdu hâline dönüşen, bazen de semavî kelebek hâline inkılâp eden kanatlı bir böceğe benzetişinin hikmetini şimdi daha iyi anlıyoruz sanırım. Kimbilir kaç kez krizalit, kaç kez de kelebek olmuştur? Bunu hiç bir zaman bilememiştir, bilmeyecektir, ama kanatları olduğunu pekâlâ hissetmektedir!

İnsan ruhunun baş döndürücü geçmişi böyledir işte. Bu geçmiş, bize onun şu andaki hâlini izah etmekle kalmayıp istikbalini sezmemize de yardım etmektedir.

İlâhî Psişe'nin dünya hayatı içindeki durumu nedir? Ne kadar düşünürseniz düşünün, yine de bundan daha acayip ve daha acıklı bir durum düşünemezsiniz. Yeryüzü atmosferinde güç belâ gözünü açtığı andan itibaren, can, kendini, bedenin kıvrımları arasında sımsıkı sarılı bir durumda bulmaktadır. Beden aracılığıyla görür, beden aracılığıyla nefes alır ve beden aracılığıyla düşünür hâle gelmektedir; ama beden, ruhun kendisi gibi olamamaktadır ki! Tekâmül yolunda ilerledikçe, kendisinde, titrek bir ışığın, yani şuuru, ruhu diye adlandırdığı görünmez nitelikli, gayri maddî bir şeyin büyüyüp geliştiğini fark etmektedir. Evet, insan, kendi üçlü tabiatı hakkında yaradılıştan gelme bir duyguya sahiptir, çünkü içgüdüsel ifadesinde bile bedenini canından ve canını bedeninden ayırt etmektedir. Tutsak durumda bulunan ve bu yüzden

de sıkıntıya düşmüş olan ruh, bedeni ile şuuru arasında, sanki bin kıvrımlı bir yılan ile, onu kendisine çağıran, ama mevcudiyeti ancak kanatlarının sesi ve gelip geçici parıltılarıyla fark edilebilen bir hamî varlık arasında çırpınıyormuşçasına çırpınıp durmaktadır. Bu beden onu bazen öyle bir soğurmaktadır ki, o anlarda ancak duyumlarıyla ve ihtiraslarıyla yaşar hâle gelmektedir; böylece kendini, hiddetten ileri gelme kanlı olayların veya şehvetten ileri gelme sefahat âlemlerinin içinde bulmaktadır; ve bu durum, o görünmez nitelikli dostunun derin anlamlı sükûtundan etkilenip gözü korkmaya başladığı güne kadar sürmektedir. Bazen kendini bu dostun etkisine kaptırıp öyle yüce düşüncelere dalmaktadır ki, o anlarda bedeninin mevcudiyetini bile unutmaktadır; ama beden, mevcut olduğunu, zorbalara özgü bir tavırla, ona hatırlatmakta pek gecikmemektedir. Bununla birlikte, içinden gelen bir ses ona şunu fısıldamaktadır: Seninle o görünmez nitelikli dost arasındaki bağ, asla kopmayan bir bağdır, ama seninle beden arasındaki bağ ise ölümle birlikte kopacaktır. Ezelden beri sürdürdüğü mücadelesi sırasında bu iki yoldaşı arasında bocalayıp durmuş olan ruh, mutluluğu ve hakikati boşuna arayıp durmaktadır. Gelip geçici duyumlarında da, uçup giden düşüncelerinde de, bir serap gibi değişiveren dünyada da kendini boşuna arayıp durmaktadır. Kalıcı hiç bir şey bulamadığı için acılara gark olan ve rüzgâra kapılmış kuru bir yaprak misali sürüklenip giden ruh, kendisinden şüphe ettiği gibi, ayrıca, ilâhî bir âlemin mevcudiyetinden de şüphe etmeye başlamaktadır. Beşerî cehalet, sözde bilgelerin çelişkilerinden, beşerî hüzün ise insan nazarının akıl sır ermez tutkularından okunmaktadır. Sonuç olarak, bilgi alanı dar da olsa, geniş de olsa, insan, doğum ve ölüm diye anılan iki mukadder sınır arasında mahsur durumda bu-

lunmaktadır. Bunlar, ötelerinde insanın hiç bir şey göremediği iki kapıdır, yani meçhule açılan iki kapıdır. Onun hayatının meşalesi birinci kapıdan girerken yanmakta, ikinci kapıdan çıkarken ise sönmektedir. Bu hâl ruh için de aynı mıdır? Değilse, nasıldır?

Filozofların bu yürek paralayıcı soruna verdikleri cevaplar çok çeşitli olmuştur. Tüm zamanların inisiye teozoflarının cevabı temelde aynıdır. Bu cevap, evrensel duygu ile de, dinlerin derunî anlayışı ile de uyum hâlindedir. Dinler, hakikati ancak, ya boş inanca dayalı şekiller hâlinde ya da sembolik biçimler altında vermişlerdir. Ezoterik doktrin ise, insana, çok daha geniş perspektifler sunmaktadır ve ayrıca, ifadeleri de evrensel tekâmül yasalarıyla ilişki içinde bulunmaktadır. Gelenekle ve sayısız psişik hayat tecrübeleriyle yetişmiş olan inisiyeler bu konuda insana şunları söylemektedirler: Sende kıpırdayıp duran ve senin de canım diye adlandırdığın şey, sinesinde ölümsüz bir ruhu barındıran bedenin **esîrî bir dublesidir. (90)** Ruh, spiritüel bedenini bizzat kendisi inşa etmekte ve bizzat kendisi dokumaktadır. Fisagor bu bedeni, **ruhun süptil nakil aracı** diye adlandırmaktadır, çünkü bu bedenin görevi, ruhu, ölümden sonra yeryüzünden koparıp yukarılara taşımaktır. **Bu spiritüel beden, ruhun organıdır,** onun duyum zarfıdır, irade ve arzusunun âletidir ve bedeni canlı hâle getirmeye hizmet etmektedir. Ölmekte olanların veya ölmüşlerin tezahür ediş **(91)** olaylarında bu **duble** gözle görülür hâle gelmektedir. Ama bu, görücüde (voyant) daima özel bir sinirsel hâli gerektirmektedir. Spiritüel bedenin seyyaliyeti, gücü ve olgunluğu, bağlı bulunduğu ruhun niteliği ile orantılı değişiklikler arz etmektedir; ve astral ışıkta dokunmuş olup yerkürenin ve göğün ölçüye tartıya gelmez akışkanlarına da bulaşmış bulunan ruhların cevherleri arasında, tüm yer-

küresel bedenler ile ölçüye tartıya gelir maddenin tüm hâlleri arasındakilere kıyasla, çok daha büyük farklar ve nüanslar mevcuttur. Yerküresel bedene kıyasla çok daha seyreltik ve çok daha kusursuz olan bu astral beden yine de, bağlı bulunduğu monat gibi ölümsüz değildir. İçinde ikamet ettiği ortamlarda değişimlere uğrayıp arınmaktadır. Onu kalıba döküp şekillendiren, **kendi tahayyülü doğrultusunda** sürekli olarak değişime tâbi tutan ruhtur; ruh onu hiç bir zaman terk etmemektedir; ruh ancak, daha esîrî cevherleri kendine celp ettiği takdirde ondan soyunmaya başlamaktadır. Soyut spiritüel antitenin, yani şekilden münezzeh monatın çatısını kurmamış olan Fisagor'un bu konuda öğrettiği şeyler bunlardı. Göklerin derinliklerinde olduğu gibi yerküre üzerinde de eylem hâlinde bulunan ruhun bir organı olması gerekir; bu organ da, hayvanî nitelikli veya yüce nitelikli olan, silik veya ışıl ışıl nitelikli ama insan şeklinde olan, yani Tanrı'nın kendi suretinde yarattığı, bedenli ruhtur, candır.

Ölüm anında neler cereyan etmektedir? Can çekişme sırasında, ruh genellikle, bedenini az sonra terk edeceğini hissetmektedir. O sırada tüm bedenli hayatını, hızla geçen ve insanı bunaltacak kadar belirginlik arz eden özet tablolar hâlinde seyretmektedir. Beyin, iyice zayıflamış olan canlılığını kaybettiği anda ruh önce bir sendelemekte ve ardından da şuurunu tamamen kaybetmektedir. Söz konusu ruh eğer arınmış ve aziz bir ruh ise, maddenin tesirlerinden tedricî şekilde daha önceden kopmuş olması nedeniyle spiritüel duyuları zaten uyanmış durumdadır. Murakabe ve mükâşefe yoluyla, daha ölmeden önce, öte âlemin mevcudiyeti hakkında bir sürü sezgi ve bilgi iktisap etmiştir. Görünmeyen Âlemin sessiz ısrarları, uzaklardan gelen çağrıları ve ifade edilemez güzellikteki ışınları karşısında yerküre, güvenilirliğini çoktan yitirmiş-

tir bile; hele, soğumuş cesetten tamamen kurtulup özgürlüğün sevinciyle dolup taştığı anda ise ruh, yüce bir ışığın içinde yukarılara doğru, yani ait olduğu spiritüel ailesine doğru yükselmeye başladığını hissetmektedir. Ama, hayatı, maddî içgüdüler ve fiyakalı özlemler tarafından yönlendirilmiş sıradan bir insan için durum aynı olmamaktadır. Böyle bir kimse, öteâlemde, sanki bir kâbusun uyuşukluğu içindeymiş gibi yarı şuurlu bir hâl içinde uyanmaktadır. Onun artık sarılıp kucaklamak için kolları da yoktur, bağırmak için sesi de, ama yine de hatırlamaktadır, yine de ıstırap çekmektedir ve de karanlık ve korku dolu bir mekânda yine de mevcut bulunmaktadır. Fark ettiği tek şey, geride bıraktığı cesedidir, ona doğru hâlâ daha müthiş bir cazibeyle çekildiğini hissetmektedir. Zira dünya hayatını onun vasıtasıyla yaşamıştır; ama şimdi o ne hâldedir? Cesedini didik didik incelemekte ve kendini, korku içinde, onun beynindeki lifler arasında, onun damarlarındaki pıhtılaşmış kanın içinde arayıp durmaktadır, ama bir türlü bulamamaktadır. Ölmüş hâlde midir? Diri midir? Bir şeylere tutunmak ihtiyacı duymaktadır; ama görememektedir, hiç bir şeyi de yakalayamamaktadır. Karanlıklara gömülmüş durumdadır; etrafında da, içinde de kaos hâkimdir. Tek bir şey görebilmektedir, o şey de onu kendine çekip durmakta ve onu dehşete düşürmektedir...Kendi öz zarfının acınacak hâldeki fosforesansı; ve kâbus yeniden başlamaktadır.

Bu hâl aylarca veya yıllarca da sürebilmektedir. Bu süre, ruhtaki maddî içgüdülerin gücüne bağlıdır. Ama iyi de olsa, kötü de olsa bu ruh varlığı, yine de, yavaş yavaş, kendisinin ve yeni hâlinin farkına varmaya başlayacaktır. Bedeninden kopup özgürleşebildiği anda kendini derhal yerküresel atmosferin girdaplarında bulacaktır; bu

yeni ortamdaki süptil elektrik ırmakları onu oraya buraya sürüklemektedir; etrafta, tıpkı sis içindeki şu bir görünüp bir kaybolan ışıklar misali salınıp duran çok şekilli boş gezer varlıklar dikkatini çekmektedir. Hâlâ daha ağırlaşmış durumda bulunan ruhun, baş döndürücü ve canhıraş mücadelesi işte o anda başlamaktadır; atmosferin daha üst tabakalarına çıkabilmek, onun için de yerkürenin cazibesinden kurtulabilmek üzere çırpınıp durmaktadır; o andaki hedefi, gezegen sistemimizin semasında yer alan ve kendisine ait bulunan bölgeye ulaşmaktır; bu bölgeyi de ona sadece dost rehber varlıklar gösterebilmektedir. Ama o varlıkları işitebilmesi ve görebilmesi için uzun süre beklemesi gerekmektedir. Ruhun hayatındaki bu devre, dinlerde ve mitolojilerde farklı isimlerle anılmıştır. Musa buna Horeb; Orfe de Ereb demiş; Hristiyanlık ise arınma yeri (Pürgatuvar) veya **ölümün gölgesi vadisi,** İslamiyet de Arâf diye adlandırmıştır. Yunanlı inisiyeler, onu, daima dünyanın ardında yer alan ve sınırları aya kadar uzanan gölge konisiyle özdeşleştirmişler ve bu yüzden de ona **Hekata'nın uçurumu** demişlerdir. Orfe ve Fisagor yandaşlarına göre, bu karanlık uçurumda, umutsuz çabalarla ay alanına (cercle) ulaşmaya çalışan ve rüzgârların şiddetiyle sürüler hâlinde yeryüzüne doğru savrulan ruhlar burgaçlanmaktadır. Hermès ve Virjil bunları, rüzgârda savrulan kuru yapraklara, fırtına korkusuyla şaşkınlık içinde sağa sola çil yavrusu gibi dağılan kuş sürülerine benzetmişlerdir. Kadim ezoterizmde ay önemli bir rol oynamaktadır. Onun göğe bakan yüzünde, ruhların, daha yukarılara tırmanabilmek için, astral bedenlerini kirden arındırdıkları kabul edilmektedir. Ayrıca, dünyamızda tekrar bedenlenmek isteyen yarı -tanrıların ve doğa üstü yaratıkların, dünyamıza özgü bir bedene bürünmek üzere, bir süre, ayın dünyamıza dönük

yüzünde kaldıkları da belirtilmektedir **(92)** Aya, bir bakıma, yeryüzünde bedenlenecek ruhu manyetize etme ve göğe dönecek ruhu da demanyetize etme kudreti atfedilmektedir. İnisiyelere göre reel ve sembolik bir anlam taşımakta olan bu iddialar, genellikle, ruhun, yolculuğuna devam etmeden önce arınıp yeryüzü kirlerinden kurtulma şeklinde cereyan eden bir **"ara hâl"** yaşadığını ifade etmekteydi.

Arınmış ruhun, ait bulunduğu âleme varışta içine düştüğü halet-i ruhiye nedir? Gerilerde bıraktığı yerküre bir rüya gibi kaybolup gitmiş; ruh varlığı, kendisini, okşamayı andırır bir uyku içinde, bir tatlı baygınlık içinde bulmuştur. Uzayın derinlikleri içinde kendisini yıldırım hızıyla ötelere doğru götürmekte olan kanatlı rehberinden başka bir şey göremez hâle gelmiştir. Şu bilip tanıdığımız atmosfere benzer bir atmosferi olmayan ve sinesindeki her şeyi, yani dağları da, çiçekleri de, otları da ipince bir maddeden mamul bulunan esîrî bir kürenin vadilerinde gözünü açışı nasıl tasvir edilebilir ki? Kendisini yeni hayatının kutsal sırrına inisiye etmek üzere etrafına toplanmış olan erkek ve kadın görünümlü ışıl ışıl formlar nasıl anlatılabilir ki? Bunlar, tanrılar veya tanrıçalar mıdır yoksa? Hayır, bunlar, kendisi gibi ruh varlıklarından başka şeyler değildir; ve işin harika yanı şudur ki, bu ruh varlıklarının en derunî düşünceleri bile yüzlerinden okunmaktadır; şefkatleri, sevgileri, dilekleri veya korkuları o berrak bedenlerinden rengârenk ışınlar hâlinde fışkırmaktadır. Orada, ruhu maskeleyecek kaba beden ve surat diye bir şey yoktur; orada, şeffaf ruh, hakikî şekli içinde görünmekte ve kendi arı hakikatinin ışığında parıldamaktadır. Psişe artık ilâhî vatanına varmış durumdadır. Kendisinden dışarıya doğru yayılan ve sevgili varlıkların tebessümleri vasıtasıyla sonra tekrar ken-

disine dönen o esrarengiz ışık, içine gömüldüğü o saadet sunucu ışık... **o ışık, âlemin ruhudur**...ruh, o ışıkta Tanrı'nın mevcudiyetini hissetmektedir! Şimdi önünde artık hiç bir engel kalmamıştır; sevecektir, bilecektir ve kendi gelişiminden başka bir sınır tanımadan yaşayacaktır. Ah! Ne akıl almaz, ne harika bir mutluluktur o! Kendisini herkesle bütünleşmiş hissetmektedir, onlarla arasında engin bir benzerlik hâsıl olmuştur. Zira öte âlemde, sevişmeyenler birbirlerinden uzaklaşmakta ve ancak birbirleriyle anlaşanlar bir araya gelmektedirler. Ruh, ilâhî sırları, diğer ruhlarla birlikte, çok daha güzel mabetlerde ve çok daha kusursuz bir düşünce birliği içinde kutlamaktadır. Bu topluluklar, her bir ruhun, bir kıtasını teşkil ettiği ve her bir ruhun, diğerlerinin hayatını yaşadığı birer canlı şiir mesabesindedirler. Daha sonra, ruh, **Elçilerin,** kanatlı **Doğaüstü Varlıkların,** Tanrılar diye adlandırılan yüce varlıkların çağrıları üzerine, kendisini, ürpere ürpere, yukarının ışığı içine atmaktadır; evet, söz konusu varlıklar, Tanrılar diye anılmaktadırlar, çünkü onlar tekrar tekrar bedenlenme zaruretinden kendilerini kurtarmış varlıklardır. Ruh, bu yüce zekâların güdümü altında, gizli Kelâmın yüce şiirini hecelemeye ve evren senfonisini anlamaya çalışmaktadır. İlâhi Aşk alanlarına ait hiyerarşik öğretileri izlemekte; can bahşedici Doğaüstü Varlıkların âlemlere saçtığı Türleri görüp incelemeye çalışmakta; Tanrılar Tanrısı'nın hayattar ışınları demek olan anlı şanlı ruhları seyretmeye çabalamakta, ama onların, güneşleri gölgede bırakacak kadar kudretli parıltılarına bakamaz hâle gelmektedir! Bu harika seyahatlerden şaşkınlık ve korku içinde döndüğünde, uzaklardan gelen dost seslerin çağrısını işitip kendini, içinde beyaz formların, kokuların ve melodilerin yer aldığı dalgalı bir uykunun pembe tülüne sarılı olarak kendi küre-

sinin altın yaldızlı plajlarına bırakıvermektedir.

Ruh varlığının semavî hayatı böyledir işte; yerkürenin tesiriyle kabalaşmış olan zihnimiz bu konuyu ancak bu kadar idrak edebilmektedir; ama bu olayı inisiyeler görebilmekte, görücüler de yaşayabilmektedir; **benzeşimler ve evrensel uygunluklar yasası** ise aynı olayı ortaya koyup ispatlamaktadır. Kaba imajlarımız ve eksik ifademiz bu konuyu tasvir etmeye çabalayıp durmaktadır, ama ne var ki, bunun, kendi gizli enginliklerinde mevcut bulunan tohumundan her bedenli hayattar ruh (can) haberdardır ve bunu her an hissetmektedir. Gerçi şu andaki hâlimizle bunu kuvveden fiile çıkaracak durumda değiliz, ama gizli felsefe bunun psişik şartlarını çoktan formüle etmiş durumdadır. Bizler için görünmezlik özelliğini muhafaza eden, fakat güneş sistemimize bağlı bulunan ve mutlu ruhlara ikametgâhlar olarak hizmet sunan esîrî küreler fikrine, ezoterik geleneğe ait sırlarda, pek sık rastlanmaktadır. Fisagor bunu, yerkürenin karşıtı diye, yani merkezî Ateş tarafından veya diğer deyişle, ilâhî ışık tarafından aydınlatılan **antikton** diye adlandırmaktaydı. Fedon adlı eserinin sonlarında, Eflâtun, bu spiritüel küreyi, biraz kılık değiştirmiş hâlde olsa bile, uzun uzadıya tasvir etmektedir. Oranın hava kadar hafif bir yer olduğunu ve esîrî bir atmosferle çevrili bulunduğunu dile getirmektedir. Görüldüğü gibi, ruh öte âlemde bireyliğini olduğu gibi muhafaza etmektedir. Dünya hayatıyla ilgili anılarının sadece soylu olanlarını korumakta, diğerlerini ise, şairlerin **Lete Irmağı** diye adlandırdıkları **unutulmuşluğa** havale etmektedir. Kirlerinden arındığında, ruh kendini, tekrar şuuruna kavuşmuş gibi hissetmektedir. Evrenin dışından içine girmiş olmaktadır; Kibele-Maya, yani âlemin ruhu onu tekrar derin bir hasretle bağrına basmış olmaktadır. Psişe orada, dünyadayken sürekli şe-

kilde kopup hemen ardından tekrar başlamış olan hayalini gerçekleştirme imkânına kavuşmaktadır. Bunu da, dünyada sarf ettiği cehdi ve edindiği ışığı ile orantılı bir biçimde gerçekleştirmektedir, ama bunu yüz kat genişletmesi de mümkündür. Un gibi öğütüp attığı umutları, ilâhî hayatının fecrinde tekrar çiçeklenmekte; güneşin, yeryüzündeki o loş grupları birden alevlenip ışıl ışıl bir hâl alıvermektedir. Evet, uyumsuzluk içinde cereyan etmiş dünya hayatı sırasında, bir insanın, çoşku ve fedakârlık içinde geçmiş bir saatçiğinin bile ne harika gelişmelere yol açtığını bir bilseniz! Müziğin uyandırdığı o büyük çoşku, aşkın sunduğu o kendinden geçerlik, şefkatin yol açtığı o büyük haz, öte âlemde dinleyeceğimiz senfoninin ancak birer notası mesabesindedirler. Yani bu hayat, uzun bir rüyadan, görkemli bir sanrıdan başka bir şey değil mi acaba? Ruhun, kendi bünyesinde hissettiklerinden ve diğer ruhlarla olan ilâhî inan birliği sayesinde gerçekleştirdiklerinden daha gerçek bir şey mevcut mudur ki? Özü sözü belli ve aşkın idealist insanlar olarak temayüz etmiş olan inisiyeler, yeryüzünde sadece, Güzelliğin, Aşkın ve Spiritüel Hakikatin tezahürlerini gerçek ve kalıcı şeyler olarak kabul etmişlerdir. Öte âlemin yegâne konusu Hakikat, Güzellik ve Aşk olduğuna göre, bunları hayatlarının konusu olarak benimsemiş kişilerce göğün yerden daha gerçek bir şey olduğunun ifade edilmesi çok normaldir.

Ruhun semavî hayatı, skaladaki mevkiine ve ilca kudretine göre, yüzlerce veya binlerce yıl sürmektedir. Bu süreyi sonsuzlaştırma şansı ancak en gelişmişlerine, en yücelerine, yani tekrardoğuş çarkından kendini kurtarmış olanlarına tanınmıştır. Bu ruhlar öyle sadece geçici bir rahatlığa nail kılınmamışlardır; hakikatin içinde sonsuzluklar boyunca faaliyet gösterme imkânına da ka-

vuşmuşlardır; bunlar, kendi kanaatlerini kendileri yaratmış olan varlıklardır. Bunlar, dokunulmazlığa sahip varlıklardır, zira ışığın ta kendisidirler; bunlar, **âlemleri yönetmektedirler, çünkü her şeyin hakikatini bilicidirler, aslını görücüdürler.** Diğerlerine gelince, onlar ise, şaşmaz değişmez bir yasa gereğince yeni bir sınava daha tâbi olmak ve böylece de bir üst basamağa yükselmek ya da güçlerini yitirdikleri takdirde, daha aşağılara düşmek üzere tekrar bedenlenmeye zorlanmaktadırlar.

Dünya hayatı gibi, ruhsal hayatın da bir başlangıcı, bir çıkışı ve bir çöküşü vardır. Ruhsal hayat sona erince, ruh varlığı, kendisini hantallaşmış, baş dönmesine uğramış ve melânkoliye kapılmış hâlde hissetmektedir. Yenilmez bir güç onu yeniden yeryüzü mücadelelerine doğru çekmeye başlamaktadır. Bu arzu, içinde müthiş kaygılarla birlikte ilâhî hayattan ayrılma korkusunun da yer aldığı bir arzudur. Ama artık vakit gelmiş ve yasa hükmünü icra etmeye başlamıştır. Hantallığı artmaktadır ve içinde bir kararma, bir anlamsızlaşma zuhur etmiştir. O ışıl ışıl aydınlık arkadaşları ona bir tülün gerisinden görünmeye başlamıştır ve üstelik bu tül gitgide daha da kalınlaşmaktadır; içine kurt düşmüştür bir kere, hareket saatinin yaklaştığını hissetmektedir.Arkadaşlarının hüzün dolu veda temennilerini işitmektedir; sevdiklerinin gözyaşları semavî bir çiğ gibi içine işlemekte ve kalbine, meçhul bir saadetin harlı bir tutkusu olarak yerleşmektedir. O anda, karanlık dünyada **ışığı,** yalan dünyada **hakikati,** kin dünyasında **sevgiyi hatırlayacağına** dair yeminler etmektedir. Ardından da gözünü kalın bir atmosferin içinde açıvermektedir. Esîrî küre de, şeffaf ruhlar da, ışık okyanusları da gerilerde kalmış ve gözden kaybolmuştur. İşte yine yerkürenin üzerindedir, işte yine o doğum ve ölüm uçurumunun dibindedir. Ancak, semavî

anısını henüz unutmuş değildir ve hâlâ daha görebildiği kanatlı rehberi ona, anası olacak kadını işaret etmektedir. O kadın, rahminde, tohum hâlinde bir çocuk taşımaktadır. Ama bu tohum, ancak, bir ruh varlığı gelip de kendisine can verdiği takdirde yaşayacaktır. Dünya hayatının, içine en nüfuz edilemez sırrı, yani bedenlenme ve analık sırrı böylece dokuz ay zarfında kuvveden fiile çıkmakta ve ürününü vermektedir.

O esrarengiz kaynaşma, benzeşme ameliyesi ağır ağır, çok ustaca, organ organ ve lif lif cereyan etmektedir. Ruh, hışırdayıp uğuldayan ve içerisi karınca yuvası gibi kaynaşan bu küçük mağaraya gömüldükçe ve kendini, bir sürü kıvrıma sahip iç organların mendereslerine kapılmış hissettikçe, bununla orantılı olarak, ilâhî hayatına ait şuuru da silikleşmeye başlamakta ve sonunda da sönüp gitmektedir. Zira kendisiyle yukarının ışığı arasına, onu sımsıkı kavrayıp karanlıklara gömen kan dalgaları ve kaş dokuları girmektedir. İyice uzaklarda kalmış olan o göz kamaştırıcı ışık, onun için artık, ölgün bir ışıktan farksız hâle gelmiştir. Ve nihayet kendini berbat ve feci bir ıstırabın mengenesi arasında sıkışmış hâlde bulmaktadır; derken, pek sert bir sarsıntı, onu, anasının ruhundan çatır çatır koparıp, çırpınan bir bedenin içine çivilemekte ve kıpırdayamaz hâle koymaktadır. Böylece çocuk, yani yerküreye ait olan o zavallı insan sureti doğmakta ve bu hâlin büyük korkusu ve kaygısı içinde avaz avaz bağırıp şikâyet etmeye başlayıvermektedir. Semavî hayatının anısı, o sırada, Şuur dışının gizli enginliklerine iyice gömülmektedir. Artık sadece Bilgi veya Istırap ya da Sevgi veya Ölüm ile yaşar olacaktır!

Demek ki, hayatın ve ölümün gerçek anlamını bize, **bedenlenme ve bedenden ayrılma** yasası ifşa etmektedir. Bu yasa, ruhun tekâmülündeki ana düğümü teşkil etmekte

ve ruh tarafından tabiatın ve ulûhiyetin derinliklerinde sürdürülen seyahati izlememizi mümkün kılmaktadır. Çünkü bu yasa bize onun ölümsüzlüğünün sebep ve maksadını, ritm ve ölçüsünü öğretmektedir. Soyut da denilse, fantastik de denilse, o yine de ruhu hayattar ve akıl sahibi kılmaktadır; bunu yaparken de, ona, hayat ile ölüm arasındaki uyarlığı, tutarlığı, dengeyi gösterip tanıtmaktadır. Dünyaya doğuş, spiritüel âlem sakinlerine göre bir ölüm anlamını taşımaktadır; ölüm ise, semavî hayata tekrardoğuş demektir. Her iki hayatın bu art arda birbirini izleyiş olgusu, ruhun gelişimi için elzemdir ve bunların her biri, diğerinin hem sonucu ve hem de izahı durumundadır. Bu hakikatlerin içine nüfuz edebilmiş olan bir kimse, sırların kalbine, yani inisiyasyonun merkezine ulaşmış demektir.

Birbiri ardı sıra hafızasını kaybedip durduğuna göre ruhun, yani monat'ın, yani spiritüel antite'nin tüm bu hayatlar dizisi içindeki sürekliliğinden nasıl söz edilebilir diye soranlar ve bunun ispatlanmasını isteyenler de çıkacaktır elbette. Bizde onlara şu soruyla cevap vereceğiz: Kişiliğinizin, uyanıklık ve uyku hâllerinizdeki kimliğini nasıl ispatlarsınız? Sabah olunca, ölüm kadar tuhaf ve ölüm kadar açıklanamaz nitelikli bir hâlden sıyrılarak yeni bir güne göz açmaktasınız, yani hiçliği andırır bir hâlden ayrılıp, âdeta yeniden doğmaktasınız; akşam olunca yeniden bu hiçliğe gömülmektesiniz. Bu olay, hiçliğe gömülmek diye nitelendirilebilir mi dersiniz? Elbette ki hayır; zira rüya görmüşsünüzdür ve bu rüyalar, sizin için, uyanıklık hâlinizin realitesi kadar reel şeyler olma değerini taşımışlardır. Beynin fizyolojik şartlarında zuhur eden bir değişiklik, ruh ile beden arasındaki ilişkilerde bir değişikliğin zuhuruna yol açmıştır ve böylece de psişik nokta-i nazarınızda bir yer değiştirme olayı mey-

dana gelmiştir. Siz uyku anında da aynı bireydiniz, ama başka bir ortamda bulunmaktaydınız ve başka bir hayat sürdürmekteydiniz. Manyetize edilmiş kişilerde, uyur gezerlerde ve durugörü medyomlarında, uyku, bize mucizelermiş gibi görünen, fakat aslında bedenle bağlarını gevşetmiş ruhun doğal yeteneklerinden başka şeyler olmayan yeni yeteneklerin tezahürüne yol açmaktadır. Ama uyandıkları zaman, bu durugörü medyomları, şuurlu (lucide) uykuları sırasında gö dükleri, söyledikleri ve yaptıkları şeyleri hatırlayamamaktadırlar; ama uykularından birisi sırasında, bir önceki uykularında cereyan etmiş olan her şeyi hatırlamakta ve ıatta bazen bir sonraki uykularında nelerin cereyan edebileceğini bile milimetrik bir doğrulukla ifade edebilmektedirler. Görüldüğü gibi, bu medyomların, art arda birbirlerini izleyen ve de birbirlerinden tamamen farklı olan iki şuurları, iki hayatları var gibidir; bunlar, her biri kendi rasyonel sürekliliğine sahip bulunan ve ynı bir bireyliğin çevresine, tıpkı görünmez bir ipin çevresine dolanmış renkli kordonlar misali dolanmış bulunan iki farklı şuurdur, iki farklı hayattır.

Kadim inisiye şairlerce, uykunun, engin bir anlamda almak kaydıyla, **ölümün kardeşi** diye adlandırılışındaki ıikmet budur. Doğum ile ölümü birbirinden ayıran aynı nisyan perdesi, uyku ile uyanıklığı da birbirinden ayırmaktadır; dünya hayatımız nasıl daima birbirini izleyen iki bölüme ayrılmış hâldeyse, buna paralel bir anlamda ruh da, o muazzam kozmik tekâmül çabalarını sürdürürken, bedenli hayat ile spiritüel hayat arasında, yani yerküreler ile gökler arasında mekik dokumaktadır. Evrenin bir plânından bir diğerine yapılan bu sıçrayışlar, varlığın kutuplarında meydana gelen bu alt-üst oluşlar, ruhun tekâmülü için ne kadar elzemse, aynı şekilde, uyku ve

uyanıklık hâllerinin birbirlerini izleyişleri de insanın bedenli hayatı için o kadar elzemdir. Bir hayattan diğerine geçerken Lete Irmağı'nın sularına ihtiyacımız vardır. Dünya hayatımız sırasında, geçmişimiz ve geleceğimiz bizden hayırlı bir perde vasıtasıyla gizlenmektedir. Ama bu unutma, tam bir unutma değildir, yani ışık, söz konusu perdeden pekâlâ sıza ilmektedir. İnsanda tezahür eden doğuştan gelme fikirler bile, tek başlarına, daha önce de yaşadığımızı ispatlamaya yetmektedir. Dahası, çok uzaklara ait belli belirsiz anılardan, anlam verilemez nitelikli iç dürtülerden ve ilâhî özellikli önsezilerden oluşma bir dağarcıkla geliriz dünyaya. Sakin ve sessiz ana babadan doğma çocuklarda, soya çekim (atavisme) savunucularınca birtürlü açıklanamayan ve bir önceki hayatın ürünleri olan vahşice tutkulara pekâlâ rastlanabilmektedir. Hatta bazen en mütevazı hayatlarda bile, bir duyguya veya bir fikre karşı gösterilmiş müstesna sadaketlerin mevcudiyetine tanık olunabilmektedir. Semavî hayat sırasında edilmiş yeminlerin sonucu değil midir bunlar? Ruhun bu yeminlere ilişkin gizli anıları, her türlü dünyevî sebep ve bahanelerin fevkinde yer almaktadır. Bu anılara bağlı kalışına veya kulak arkası edişine göre, ruh, ya zafere ulaşmakta ya da yenik düşmektedir. Gerçek insan, ruhun, kendisine karşı olan o sessiz sedasız sadakatidir. Tüm teozoflar gibi, Fisagor'un da bedenli hayatı, iradenin zarurî bir hazırlık talimi olarak; semavî hayatı da, spiritüel gelişme ve kemale erme süreci olarak telâkki edişi buradan kaynaklanmaktadır işte.

Hayatlar art arda sürüp gitmekte ve birbirlerine benzememektedirler, ama birbirlerine acımasız bir mantığa göre ulanmaktadırlar. Gerçi her hayatın kendine özgü yasası ve özel bir kaderi vardır, ama sonrası, **hayatların yansıması (93)** diye anılan genel bir yasa tarafından be-

lirlenmektedir. Bu yasaya göre, bir hayatta işlenmiş amellerin bileşkesi, zorunlu olarak bir sonraki hayata yansımaktadır. İnsan, bir önceki bedenli hayatında geliştirdiği eğilimlerini ve yeteneklerini yeni hayatına taşımakla kalmamakta, fakat ayrıca, bir önceki hayatı sırasında hürriyetini iyi yolda veya kötü yolda kullanmış olmasına göre, yeni hayatının türünü bile,büyük oranda, bizzat tayin etmiş olmaktadır. Bir atasözünde şöyle denmektedir: Hiç bir söz ve hiç bir eylem yoktur ki, şu sonsuzluklarda karşılığını bulmasın. Ezoterik doktrine göre, bu atasözü, bir hayattan diğerine geçişte harfî harfine tatbik edilmektedir. Fisagor'a göre, kaderin zahirî adaletsizliklerinin, beden şekilsizliklerinin, zavallılıkların, kaderin sevimsiz cilvelerinin ve her türden mutsuzlukların cevabı şu olguda yatmaktadır: Her hayat, bir öncekinin ödülü veya cezasıdır. Canice geçirilmiş bir hayat, kefaret ödeme türünden bir hayatı; kusurlu bir hayat, sınavlarla dolu bir hayatı davet etmektedir; iyi bir hayat, özel görevi (mission); üstün bir hayat da, yaratıcı bir misyonu. Bir tek hayat nokta-i nazarından zahirî bir eksiklik arz eden moral müeyyide (yaptırım), hayatlar dizisi söz konusu olduğunda, hayranlık uyandırıcı bir mükemmellik ve kılı kırk yaran bir adalet kimliğine bürünmüş hâlde karşımıza çıkmaktadır. Bu hayatlar dizisi içinde ruhaniyete ve zekâya doğru bir atılım meydana geldiği gibi, hayvansılığa ve maddeye doğru bir gerileme de meydana gelebilmektedir. Ruhun, tekâmül yolundaki derecesi arttıkça, yeni bedenli hayatlarının türünü tayin etmede kendisine tanınan katılma payı da artmaktadır. Gelişemeyip geri kalmış bir ruh, kendisi için uygun görülmüş olan hayat türüne **razı olmak** zorundadır; vasat bir ruh, kendisine önerilen hayat türlerinden birini **seçme hakkına** sahiptir; bir misyonu ilke olarak benimsemekte olan üstün bir

ruh ise, o misyona uygun hayatı, fedakârlık örneği verircesine, bizzat kendisi seçmektedir. Bir ruhun derecesi ne kadar yüksekse, spiritüel hayatı sırasında sahip bulunduğu o açık ve kesin şuurunu, yani dünya ufkumuzun ötelerinde hüküm süren, kendisini bir ışık alanı gibi sarıp sarmalamış olan ve ışınlarıyla karanlıklarımızı aydınlatan şuurunu muhafaza etme oranı da o kadar yüksek olmaktadır. Tradisyonda, birinci dereceye mensup inisiyelerin, yani insanlık âlemindeki ilâhî elçilerin, önceki bedenli hayatlarını hatırladıklarından söz edilmektedir. Efsaneye göre, Gautama Buda, yani Sakya-Muni vecd hâlleri sırasında geçmiş hayatlarını bir film şeridi gibi seyretmiştir; Tanrıların özel bir lûtfu olarak, Fisagor'un da, geçmiş hayatlarından birkaçını hatırladığı ifade edilmektedir.

Ruhun, hayatlar disizi içinde, kendi geri tabiatına veya ilâhî tabiatına ram oluşuna göre ya gerilediğini ya da ilerlediğini dile getirmiştik. Bundan, önemli bir sonuç çıkmaktadır; bu sonuç, insan şuuru tarafından gerçekliği her zaman acayip bir ürperiş içinde hissedilmiş olan bir sonuçtur. Tüm hayatlar, karşı konulacak zorluklarla, yapılacak tercihlerle ve alınacak kararlarla doludur ve bunların sonuçları, hesaplanamayacak kadar çoktur. Bir sürü bedenli hayatı gerektiren ve yükselerek giden şu hayır yolunun üzerinde öyle bir hayat, öyle bir yıl, öyle bir gün veya öyle bir saat yer almaktadır ki, o vakitte, iyiyi kötüden tam anlamıyla tefrik edebilecek şuura ulaşmış bulunan bir ruh, son bir gayretle, **artık bir daha gerilere inmesine imkân bırakmayan** ve zirvelere giden yola kavşaklık eden yüksekliklere ulaşmaktadır. Aynı şekilde, alçalarak giden şer yolunun üzerinde de öyle bir nokta vardır ki, oraya varan sapkın bir ruh, her şeye sil baştan başlamaktadır. Ama bu noktayı bir aştı mıydı artık duygusuzlaşma, taşlaşma kaçınılmaz bir hâl almaktadır. Böyle bir

ruh her hayatında biraz daha karanlıklara gömülmekte ve sonunda da insanlığını kaybetmektedir. Böylece insan, cin derekesine, yani hayvansı cin derekesine düşmektedir; o tahrip edilemez nitelikli monat'ı ise, geri âlemler ve sayısız bedenli hayatlar dizisi içindeki o zahmetli ve bunaltıcı tekâmül faliyetlerine tekrar başlamaya mecbur edilmektedir. Tekâmül yasasına göre hakikî cehennem budur işte; egzoterik (dışrak, zahirî) dinlerin tasvir ettiği cehennem kadar korkunç, ama ondan daha akla yatkın bir cehennem değil mi bu?

Demek ki ruh, hayatlar dizisi içinde ya gelişmekte ya da gerilemektedir. Dünya insanlığına gelince, onun yürüyüşü, ilâhî düzene bağlı olup yükselerek gidişi, âmir bulunan bir tekâmül yasasına göre cereyan etmektedir. Yeni bir keşifmiş gibi ele aldığımız bu hakikatin, kadim Sırlarda eğitim ve öğretimi bile yapılmaktaydı. Fisagor şöyle demekteydi: "Hayvanlar insanın akrabasıdır, insan da Tanrılar'ın." Elözis'teki sembollerin ifadelerini felsefî bir şekilde şöyle sıralamaktaydı: Yüksek tekâmül seviyeli varlık âlemlerindeki gelişim; bitkiler âleminin hayvanlar âlemine, hayvanlar âleminin de beşerî âleme karşı olan özlemi gitgide olgunlaşan ırkların, beşeriyet âlemindeki birbirini izleyiş olgusu. Bu gelişme, bu olgunlaşma, tek şekilli bir tarzda değil, fakat birbirlerini kapsar özellikli, düzenli ve gitgide büyür nitelikli dönemler (cycle) hâlinde tahakkuk etmektedir. Her halkın gençlik, olgunluk ve gerileme evreleri vardır. Tüm ırklar için de bu böyledir: Yeryüzünde sırayla hükümran olmuş bulunan Kızıl Irk için olduğu gibi, Kara Irk için de, Beyaz Irk için de. Hâlâ daha gençlik çağında bulunmakta olan Beyaz Irk, henüz olgunluğa ermiş değildir. Kendi doruğuna ulaştığında, inisiyasyonu ihya ederek ve evliliklere spiritüel ayıklanma esasını uygulayarak kendi öz sinesinde mü-

kemmel bir Irk'ın hayat bulmasına zemin hazırlayacaktır. Irklar birbirlerini işte böyle izlemekte ve insanlık böyle olgunlaşmaktadır. Kadim inisiyeler, öngörülerinde ve tahminlerinde modern inisiyelere kıyasla çok daha ileri gitmekteydiler. Onlar, bugünkü insanlığı oluşturmakta bulunan büyük birey yığınlarının, birgün, bir diğer gezegene sıçrayıp orada yeni bir siklus başlatacaklarını kabul etmekteydiler. Gezegenler zincirini meydana getirmekte olan sikluslar dizisi içinde insanlık, bütünüyle, entelektüel, spiritüel ve aşkın (transcendant) prensipleri geliştirecek ve onların daha geniş anlamda çiçeklerle donanmasını sağlayacaktır; büyük inisiyeler, bu ameliyeyi , şu hayatlarından itibaren bile kendi iç varlıklarında tahakkuk ettirmiş durumdadırlar. Böyle bir gelişmenin, binlerce değil, milyonlarca yılı gerektireceğini ve insanın hayat şartlarında, tahayyül ve tahmin bile edemeyeceğimiz kadar büyük değişmelere sebep olacağını söylemeye gerek yoktur sanırım. Bu değişmeleri belirginleştirmek üzere Eflâtun, o uzak istikbalde, Tanrılar'ın, kelimenin gerçek anlamıyla, insanların mabetlerinde ikamet edeceklerinden bile söz etmiştir. İnsanın, gezegenler zincirindeki, yani insanlığın başka gezegenler üzerinde birbirini izleyerek cereyan eden tekâmülleri sırasındaki bedenli hayatlarının, gitgide esîrîleşir bir görünüme büründüğünü kabul etmek çok mantıklı bir şeydir; bu hayatlar, esîrîleşe esîrîleşe salt spiritüel hâle dönüşme derekesine, yani bedenli hayatlar siklusunun dışında kalan ve kadim teozoflar tarafından **ilâhî hâl** diye tarif edilen sekizinci küre seviyesine ulaşmaktadır. Bu pek yaman tırmanış eylemi sırasında, aynı atılımı yapamadığı için yolda kalmış veya gerilere yuvarlanmış olan çoğunluğun içinden, ayakta kalmayı başarmış bir kaçının, yani birkaç seçkinin yola devam etmesi de son derece doğal

bir şeydir. Bu yaman tırmanış, yerkürenin tesirleri altında iyice kısıtlanmış olan zekâlarımızı alt-üst etmektedir, ama semavî zekâlar aynı olayı hiç ürpermeden seyretmektedirler, tıpkı bizim tek bir hayatı seyredişimiz gibi. Ruhların, bu anlamda ele alınmış olan tekâmülü, Ruh'un vahdaniyeti kavramına yani şu prensipler prensibi kavramına uygun değil midir? Tabiatın tecanüs (homogénéité) kavramına, yani şu yasalar yasası kavramına uygun değil midir? Hareketin sürekliliği kavramına, yani şu kudretler kudreti kavramına uygun değil midir? Spiritüel prizma vasıtasıyla bakıldığında, bir güneş sisteminin sadece maddî bir mekanizma demek olmadığı, fakat, bünyesinde ruhların, kendilerine can lûtfeden Tanrı'nın nefesi misali, âlemden âleme gezinip durdukları canlı bir organizma, semavî bir krallık olduğu da müşahede edilmektedir.

Ezoterik doktrine göre insanın ve insanlığın nihaî hedefi nedir? Bunca hayattan, ölümden, tekrardoğuştan, bunca yürek parçalayıcı uyumadan ve uyanmadan sonra acaba Psişe'nin bu zahmetli mesaisi bir son bulacak mıdır? İnisiyeler buna şöyle cevap vermekteydiler: Evet, maddeyi kesin olarak yendiği, tüm spiritüel yeteneklerini geliştirerek, kendinde, her şeyin prensip ve maksadını bulduğu zaman ilâhî hâle nail olacaktır; böylece bedenlenme zaruretinden de kurtulmuş olacak olan ruh, ilâhî zekâ ile tam bir birleşme ve bütünleşme hâline kavuşacaktır. Ruhun, her bedenli hayattan sonraki spiritüel hayatını bile zar zor sezinleyebilirken, bir de kalkıp, onun tüm spiritüel hayatlar dizisinin ardından gelecek olan o mükemmel hayatını tahayyül etmeye çalışacağız; olacak şey midir bu? Nasıl ki okyanus, ırmakların eseriyse, aynı şekilde, bu cennetler cenneti de, onun öncelere ait büyük mutluluklarının eseri olacaktır.

Fisagor'a göre, insanın ilâhlaşmaya varan bu büyük başarısı, şuursuzluğa gömülüş anlamını değil, fakat yüce şuurun bünyesinde yaratıcı faaliyet için giriş anlamını taşımaktaydı. Arı ruh hâline inkılâp etmiş olan ruh, bireyliğini yitirmek şöyle dursun, aksine, onu kemale erdirmektedir, yani Tanrı hâlindeki ilk örneği (archétype) ile birleştirmektedir. Kendisine evreni kucaklama ve içine nüfuz etme imkânını sunmuş olan o mevkiye ulaşma çabaları sırasında basamak olarak kullandığı tüm geçmiş hayatlarını hatırlamaktadır. Fisagor'un ifadesiyle, bu hâldeki insan, artık insan değildir; yarı-Tanrı'dır. Zira tüm var'lığından, Tanrı'nın, sonsuzlukları dolduran ışığını yansıtmaktadır. Onun için bilmek demek, muktedir olmak demektir; sevmek demek, yaratmak demektir; olmak demek, hakikati ve güzelliği ışın ışın yaymak demektir.

Söz konusu olan bu son, dönüşü olmayan bir son mudur? Spiritüel Sonsuzluğun, güneş zamanından başka ölçü birimleri olduğu gibi, başka etapları, normları (ilke) ve siklusları (dönem) da vardır. Ama bunlar, insan anlayışının sınırlarını tamamen aşan konulardır. Fakat tabiatın bu yüksek tekâmül seviyeli varlık âlemlerindeki tedricî benzeşimlere ilişkin yasası, bize, bu yüce hâle ulaşmış olan ruhun artık bir daha gerilere dönemiyeceğini; görünen âlemler değişse ve gelip geçse bile, ruhun hikmeti vucûdu ve kaynağı olan, sonsuz sınırsız okyanusa akması için ona geçitlik ve kanallık etmekte bulunan görünmez âlemin, yani ilâhî Psişe'nin de üyesi bulunduğu görünmez âlemin lâyemut olduğunu ifşa etmektedir.

Fisagor, **ilâhî Psişe'nin** hikâyesini işte bu manzara içinde sona erdirmekteydi. Sözlerini bitirip de ağzını kapadığında, söze dile sığmaz hakikatin anlamı, mahzenin durgun ve sakin atmosferinde âdeta boşlukta salınır du-

rumda kalmaktaydı. Herkes, hayatlara ait rüyasını gerilerde bırakıp gözlerini, şu sonsuz sınırsız bir ve tek hayat okyanusunun içinde açtığını hissetmekteydi. Neft lâmbaları, semavî hasatçı kimliğiyle ayakta duran Persefon'un heykelini sükûnet içinde aydınlatmakta ve onun sembolik hikâyesini, sunağın kutsal fresklerinde tekrar yaşatmaktaydı. Bazen, Fisagor'un o ahenk dolu sesinin etkisiyle vecd içine gömülüveren rahibelerden biri, hareketlerinde ve ışıl ışıl çehresinde, gördüğü vizyonun o dille anlatılamaz güzelliğini, hazır bulunanların gözleri önünde âdeta tecessüm ettirmekteydi. Dinî bir ürpertiyle dolup taşan müritler de bu sahneyi sessizlik içinde seyretmekteydi. Ama üstat, **ilham ehli olan medyomu** (Profantid), çok geçmeden, ağır ve emin bir jestle, yeryüzüne döndürmekteydi. Yüz hatları ağır ağır gevşemekte olan medyom, yol arkadaşlarının kollarına yığılıp derin bir letarjik uykuya dalmakta ve sanki öte âlemde seyahat yapmaktan ötürü sıkıntıya kapılmış ve bitip tükenmiş gibi, karmakarışık bir ruhsal hâl içinde gözlerini açmaktaydı.

DÖRDÜNCÜ DERECE - EPİFANİ
El almış mürit-İnisiye kadın-Aşk ve evlilik

Fisagor'la birlikte böylece kadim inisiyasyonun zirvesine varınış bulunmaktayız. Bu zirveden, yerküre, ölü bir yıldız misali karanlıklara gömülmüş biçimde görünmekteydi. Oradan bakıldığında insanın gözlerinin önüne o yıldızlara özgü manzaralar serilmekte ve yukarılardan aşağıları seyrediş olgusu, yani evrenin **epifanisi (94)** harika bir bütünlük içinde cereyan etmekteydi. Ama öğretimin amacı, insanı murakabe veya vecd hâli içine daldırmak değildi. Üstat, müritlerini sadece, Kozmosun o tarif edilemez ihtişamı içinde gezdirmişti, yani onları, görün-

mez âlemin enginliklerine daldırmıştı. Gerçek inisiyeler bu müthiş seyahatten sonra yeryüzüne, hayat eprövlerini daha iyi göğüsleyecek bir güçle donanmış ve çelikleşmiş hâlde dönmüşlerdi.

Zekâ inisiyasyonunu, irade inisiyasyonu izlemekteydi ve en zoru da buydu. Zira bu inisiyasyonda, müridin, hakikati kendi iç varlığının derinliklerine indirmesi ve sonra da onu hayatında kuvveden fiile çıkarması söz konusuydu. Fisagor'a göre bu ideale erebilmek için şu üç yüksek niteliği birleştirip bütünleştirmek gerekmekteydi: **Hakikati zekâda, fazileti ruhta ve temizliği de bedende tahakkuk ettirmek.** Bedensel temizlik, yüksek düzeyli bir sağlık bilgisi ve ölçülü bir nefes hâkimiyeti vasıtasıyla muhafaza edilmekteydi. Bu temizlik, bir amaç olarak değil, fakat sadece bir araç olarak istenmekteydi. Beden vasıtasıyla işlenmiş her türlü aşırılık, ruhun hayattar organı demek olan astral bedende bir iz ve bir kir meydana getirmektedir. Zira maddî bedenin tüm davranışlarında hep astral bedenin katkıları bulunmaktadır; hatta bu davranışları bizzat astral beden tahakkuk ettirmektedir, zira o olmadan maddî beden, hareketsiz ve cansız bir yığından başka bir şey değildir. Demek ki, ruhun temiz olabilmesi için bedenin temiz olması gereklidir. Ayrıca, zekâ tarafından devamlı surette tenvir edilmekte olan ruhun da cesareti, fedakârlığı ve imanı iktisap etmesi, yani kısacası, faziletli iktisap etmesi ve bunu ilk tabiatının yerine ikame etmesi de gereklidir. Son olarak da, bilgi yardımıyla, müdrikenin, hikmete ulaşması gerekmektedir, öyle ki müdrike, her şeyde hayır ve şerri bir bakışta tefrik edebilmeyi başarır ve Tanrı'yı âlemlerin bütününde olduğu gibi, varlıkların en küçüğünde de görebilir hâle gelmelidir. Bu seviyeye varmış olan bir kimse, **el almış, usta mürit** (adept) kimliğini kazanmakta ve eğer bir de yeterli

enerjiye sahipse, o takdirde, yeni güç ve yeteneklere nail olmaktadır. Bu hâle varıldığında ruhun iç duyuları açılmakta, iradesi de diğer iradelere ışın ışın yayılmaktadır. İçine, astral bedenine ait yayıntıların işlediği ve iradesinin elektriklendirdiği **bedensel manyetizması,** mucizevî görünüm arz edecek ölçüde bir kudret kazanmaktadır. Bazen el tatbikiyle veya şöyle bir görünmekle hastalara şifa sunmakta; çoğu kez de şöyle bir bakmakla insanların düşüncelerini okumakta; bazen de, uyanıklık hâlindeyken bile, uzaklarda cereyan eden olayları görmektedir **(95).** Kendisiyle kişisel sempati ilişkisi içinde bulunan insanları, düşüncesini ve iradesini konsantre etmek suretiyle, uzaktan etkileyebilmekte ve onlara görünebilmektedir; astral bedeni, âdeta maddî bedeninden serbestleşip uzaklara gidebilmektedir. Ölmek üzere olanlarla ölmüşlerin, dostlarına görünmeleri de aynı türden bir fenomendir. Aradaki tek fark şudur: Ölmekte olan kişi tarafından veya ölmüş kişinin ruhu tarafından genellikle gayri şuurî bir arzu sonucunda cereyan ettirilen aparisyon **(96)** (tezahür ediş) olayı, el almış, usta mürit tarafından tam sağlıklı hâl içinde ve şuurlu olarak cereyan ettirilmektedir. Ama bunu yine de uyku hâli sırasında ve özellikle de daima letarjik uyku (çok derin trans) sırasında başarmaktadır. El almış mürit, sonunda kendini, ışıl ışıl yüce varlıklarla çevrili hâlde bulmaktadır; bu varlıklar, ona, misyonunu yerine getirmede destek olmaktadırlar.

Bu güce ulaşmış müritler, parmakla gösterilecek kadar azdır. Yunan böyle insanlardan üçüne tanık olmuştur: Hellenizmin fecrinde **Orfe;** zirvesinde **Fisagor;** gerileme döneminde de Tianalı **Apollonius.** Orfe, Grek dininin yüce ilham ehli mensubu ve inisiyatörü; Fisagor, ezoterik bilimin ve okullar felsefesinin; Apollonius da gerileme devrinin Stoa'cı **(97)** ahlâkçısı ve popüler majisyeni

olmuştur. Fakat, aralarındaki derece farklarına ve nüanslarına rağmen, her üçünde de ilâhî ışın ışıldamaktaydı; her üçü de, varlıkların selâmeti için coşkuyla yanıp tutuşan birer ruha ve hoşgörü ve sükûnetle kaplı bulunan baş eğmez nitelikli enerjiye sahipti. Fakat bu yüce sakin alınlara fazla yaklaşmayınız; onlar sessiz sessiz yanarlar. O alınların gerisinde, kapağı zor zaptedilen kızgın bir irade fırını vardır.

Modern zihniyete en çok yaklaşan bilimsel zihniyeti ve felsefî çözüm yolu açısından, Fisagor, birinci sınıf bir adepti temsil etmektedir. Fakat müritlerini mükemmel adaptler hâline getirememiştir ve bunu başardığını da iddia etmemiştir. Büyük bir çağın kökeninde daima yüce bir ilham ehli vardır. Müritleri ve müritlerinin müritleri onun mıknatıslı zincirini oluşturmuşlar ve onun fikirlerini dünyaya yaymışlardır. İnisiyasyonun dördüncü derecesinde, Fisagor, müritlerine, doktrinini hayatlarına uygulamayı öğretmekle yetinmekteydi. Zira **epifani,** yani yukarılardan bakış, onlara, yerküresel eşya konusunda engin ve ihya edici bir görüş açısı kazandırmaktaydı.

Hayrın ve şerrin kökeni, eşyanın kökenini ve amacını kavrayamamış bir kimse için anlaşılamaz bir şey durumundadır. İnsanın yüce kaderini göz önünde bulundurmayan bir ahlâk bilimi, çıkarcı ve çok eksik bir bilimdir. Üstelik, insan özgürlüğü gerçekten de, kendilerini daima ihtiraslarının kölesi olarak hisseden kimseler için mevcut değildir; ruha da, Tanrı'ya da inanmayan ve hayatı iki hiçlik arasında bir parıltı gibi telâkki edenler için de mevcut değildir. Birinciler, ihtiraslara zincirlenmiş bir ruhun kölesi olarak; ikinciler ise, fizik âlemle sınırlanmış bir zekânın kölesi olarak yaşamaktadırlar. Kutsal inanç sahibi bir insan için, gerçek bir filozof için ve özellikle de, varlığının üçleminde (trinité) ve iradesi-

nin birliğinde hakikati tahakkuk ettirmiş bir teozof için durum aynı olmamaktadır. Hayrın ve şerrin kökenini anlamak için, inisiye, **her üç âlemi** gönül gözüyle seyretmektedir. O, kaçınılması imkânsız **Kaderin** hükümran olduğu karanlık madde ve hayvanlık âlemini gördüğü gibi, bizim için görünmez âlem mesabesinde olan, yani özgürleşmiş ruhların sonsuz sınırsız hiyerarşisi mesabesinde olan, daha açık bir ifadeyle, faaliyet hâlindeki Kayra Makamı'nın bizatihi kendisi olup sinelerinde ilâhî yasanın hükümran bulunduğu özgürleşmiş ruhların sonsuz sınırsız hiyerarşisi mesabesinde bulunan o ışıl ışıl Ruh âlemini de görmektedir. Her iki âlem arasında da, temelleriyle tabiî âleme gömülmüş bulunan, zirveleriyle de ilâhî âleme değmekte olan insanlık âlemini, siyah-beyaz bir desen görünümü altında görmektedir. Onun (insanlık âleminin) ayırıcı niteliği **Özgürlüktür.** Zira hakikati ve batılı anladığı anda, hakikati tahakkuk ettirmek suretiyle Kayra Makamı'yla birleşip bütünleşmekte de özgürdür, batılın peşine takılmak suretiyle kader yasasının hükmü altına girmekte de. Entelektüel faaliyete bağlı irade faaliyeti, matematiğe özgü bir noktadan başka bir şey değildir, fakat bu noktadan spiritüel evren fışkırmaktadır. Teozofun, müdrike yardımıyla tam tamına anladığı şeyi, yani Şerrin, insanı maddenin kaderine doğru sürükleyen bir şey, Hayrın ise, onu Ruhun ilâhî yasasına doğru yükselten bir şey olduğu gerçeğini, her ruh, sezisi yardımıyla kısmen hissetmektedir. Onun gerçek kaderi, daima ve kendi öz çabasıyla daha yukarılara tırmanmaktır. Ama en aşağılara düşmekte de özgür olması gerekir. Yukarılara yükselindikçe, özgürlük çemberi, sonsuz yüceliğe kadar genişlemekte; aşağılara inildikçe de, sonsuz küçüklüğe kadar daralmaktadır. Yukarılara yükselişle orantılı olarak özgürleşilmektedir; zira ne kadar ışığa dalınırsa, o

kadar da hayırlı güç kazanılmaktadır. Ne kadar aşağı inilirse, o kadar da köleleşilmektedir. Zira her kötülüğe düşüşte doğruyu kavrama ve hayrı kapsama gücünde de düşüş olmaktadır. Kader, geçmişin; Özgürlük, geleceğin; Kayra ise her ikisinin de üzerinde, yani Ezeliyet-Ebediyet **(98)** diye de adlandırdıkları her dem mevcut olan şimdiki zamanın, yani sürekli hâlin üzerinde hükümrandır. Kaderin, Özgürlüğün ve Kayranın kombine faaliyetinden, sayısız alın yazıları, ruhun cehennemleri ve cennetleri neşet bulmuştur. İlâhî yasayla uyumsuzluk içinde bulunmak anlamını taşıyan şer, Tanrı'dan değil, insandan sadır olmaktadır ve ancak nisbî, zahirî ve geçici bir mevcudiyete sahip bulunmaktadır. İlâhî yasayla uyum içinde bulunmak anlamına gelen hayır ise, reel ve ezelî-ebedî anlamda mevcuttur. Ne Delf'in veya Elözis'in rahipleri, ne de inisiye filozoflar, bu engin fikirleri halka ifşa etmeyi akıllarından bile geçirmemişlerdir; zira bunların ters anlaşılması ve kötüye kullanılması tehlikesi mevcuttu. Sırların içinde bu doktrin sembolik anlamda ancak Diyonizos'un parçaları şeklinde temsil edilmekteydi, ama özel yol dışındaki insancıklardan, **Tanrı'nın ıstırapları** diye anılan yol, geçit vermez bir perde vasıtasıyla gizlenmekteydi.

Dinî ve felsefî tartışmaların en büyükleri, hayrın ve şerrin kökeni konusu üzerinde dönmektedir. Bunun anahtarının, ezoterik doktrinin sırlarında yattığından daha önce söz etmiştik. Sosyal ve politik probleme kaynaklık etmekte olan bir başka sorun daha vardır: **İnsanların sahip bulundukları şartların eşit olmayışı** sorunudur bu. Şer ve ıstırap manzarasının bizzat kendisinde korkunç bir taraf mevcuttur. Bunların sözde keyfî ve adaletsiz görünümlü dağılımları, her türlü kinin, her türlü isyanın ve her türlü menfiliğin kökeni durumundadır. Bu noktada

da imdadımıza yine engin doktrin koşmakta ve yüce barış ve umut ışığını karanlıklar üzerine sıkmaktadır. **Ruhlar arasındaki seviye farklılığı, şartlarının ve kaderlerinin çeşitliliği konusu, ancak, hayatların çoğulluğu olgusuyla** ve **tekrardoğuş doktriniyle ispatlanabilmektedir.** İnsanın şu bedenli hayata bir tek kez gözünü açtığı kabul edilecek olursa, o takdirde, onun üzerine sözde rasgele yağıyormuş gibi görünen onca şer nasıl açıklanacaktır? Bir kısım insanlar, kendilerini ister istemez yoksulluğa ve hor görülmeye gark eder mahiyetteki şartlar içinde, diğer bir kısmı da servet içinde gözlerini dünyaya açmaktayken, ezelî-ebedî adaletten kim söz edebilir? Ama, **birçok hayatlar yaşadığımız, ölümden sonra da yenilerini yaşayacağımız ve tüm bu hayatlarımız sırasında ektiğini biçme yasasının sürekli şekilde hükümran bulunduğu gerçeği kabul edildiği takdirde ise, sorun kolayca çözülüvermekte, ruhlar arasındaki seviye farklılıkları ile şart ve kader çeşitliliklerinin, önceki hayatların sonuçlarından ve bu yasanın çeşitli uygulamalarından başka şeyler olmadıkları hemen belirginleşivermektedir.** Şart çeşitlilikleri, özgürlüğün, önceki hayatlarda eşit olmayan bir tarzda kullanılmış olmasından; entelektüel farklılıklar ise, herhangi bir asırda dünyadan geçmiş insanların, gerileme yolundaki zavallı ırklara özgü yarı hayvanlık hâli ile mübarek insanlara özgü meleksi hâl ve Tanrılar'a özgü ilâhî hâl arasında derecelenen son derece farklı tekâmül kademelerine mensup bulunuşlarından ileri gelmektedir. Gerçekten de yerküre bir gemiye benzemektedir; içinde yaşamakta olan bizler de, uzak ülkelerden gelip dönemler hâlinde dört bir yöne saçılan yolculara benzemekteyiz. Tekrardoğuş doktrini, en çok imrenilen mutluluklara olduğu gibi en feci kötülüklere de, ezelî-ebedî adalete ve mantığa uygun bir biçimde, hikmet-i vücut kazandırmak-

tadır. Sersemliğinin şöyle böyle şuurunda olan ve bu durumundan ıstırap duyan bir ahmağın, bir diğer hayatında zekâsını cinaî yolda kullanmış olmasından ötürü o hâl içinde bulunduğunu ancak bu doktrin sayesinde anlayabilmekteyiz. Sayısız çeşitlilikleriyle birlikte tüm fizik veya moral ıstırap, mutluluk ve mutsuzluk nüansları, yine bu doktrin sayesinde, bize, uzun bir geçmişe ait eğilimlerin ve fiillerin ve de hataların ve erdemlerin ustaca der celendirilmiş doğal filizleri olarak görünmektedirler; zira ruh, çeşitli hayatları sırasında biriktirdiği her şeyi kendi okült derinliklerinde muhafaza etmektedir. Vakte, saate ve alınan tesirlere göre, eskilere ait tabakalar ya tekrar belirmekte ya da kaybolmaktadır; ve kader, yani onu **yönetip yönlendirmekte olan ruhlar,** onun yeni bedenli hayat türünü, yine onun niteliğine ve derecesine göre tayin etmektedirler. Lizis, **Yaldızlı Mısralar'ında** bu hakikati, perdelemek suretiyle, şöyle dile getirmektedir:

İnsanları yiyip bitiren acıların,
Kendi fiillerinin meyvesi
Olduğunu,
Ve bu zavallıların, hayrı, kendilerinin dışında
Aradığını,
Oysa onun kaynağının kendilerinde
Bulunduğunu,
Görecek ve anlayacaksın.

Bu doktrin, kardeşlik ve insanlar arası dayanışma duygusunu zayıflatmak şöyle dursun, aksine, güçlendirmektedir bile. Tüm insanlara karşı yardım, sempati ve şefkat borcumuz vardır; gerçi gelişmişlik seviyelerimiz farklıdır, ama, hepimiz aynı soyun varlıklarıyız. **Her türlü ıstırap kutsaldır; zira ıstırap, ruhların şekillenmesini**

sağlayan bir potadır. Her türlü sempati de kutsaldır; zira sempati, bize, tüm âlemleri birbirine bağlayan görünmez zinciri, manyetik bir yayıntı hâlinde hissettirmektedir. Deha, ıstırabın ektileme gücünün ürünüdür. Evet, bilgeler ve mübarek insanlar ile peygamberler ve ilâhî yaratıcılar, onların da evrensel tekâmülün eserleri olduğunu idrak eden kimseler için, daha bir heyecan verici güzellik içinde ışıldayan varlıklardır. Bizi hayretlere düşüren bu **gücün** kazanılması için acaba kaç hayat yaşanmış ve kaç zafer kazanılmıştır? Orasını bilemeyiz. Ama bu hayatlar yaşanmıştır ve şu gökler şu anda mevcutsa, işte bu yüzden mevcuttur. Görülüyor ki, halkların şuuru yanılmamıştır; kâhinler, bu insanları Tanrı'nın oğulları diye, engin semanın elçileri diye adlandırırken yanılmamışlar ve yalan söylememişlerdir. Zira onların misyonları ezelî-ebedî Hakikat tarafından murat edilmiştir, onları görünmez ordular korumuştur ve onlarda hayattar Kelâm dile gelmiştir!

İnsanlar arasında, bireylerin ilk temel özlerinden ileri gelme bir farklılık mevcuttur; yukarıda belirttiğimiz gibi, iktisap ettikleri spiritüel tekâmül derecesinden ileri gelme bir başka farklılık da mevcuttur. Bu sonuncu bakış açısından, insanlar, dört ana grupta mütalâa edilebilmektedirler; şüphesiz bu gruplar da, ayrıca alt bölümlere ve nüanslara tâbi tutulabilmektedir.

1. İnsanların çoğunluğunda, irade, etkisini özellikle **bedende** sürdürmektedir. Bunlar **içgüdüseller** (instinctif) diye adlandırılmaktadır. Bunlar sadece maddî işlere değil, ayrıca, zekâlarını fizik âlemde geliştirmeye ve uygulamaya da yatkındırlar; bunun sonucu olarak ticaret ve endüstriyle uğraşmaktadırlar.

2. İnsan tekâmülünün ikinci derecesine mensup insanlarda irade ve şuur **ruhta** ikamet etmektedir, yani an-

lama yeteneğini teşkil eden ve zekâ tarafından harekete geçirilen hassasiyet şeklinde kendini göstermektedir. Bunlar **tinselciler** (animique) veya **tutkucular** (passionnel) diye adlandırılmaktadır. Bunlar, tutkularının seviyesine göre, ya savaşçı ya da şair olmaktadırlar. Edebiyatçıların ve bilim adamlarının çoğu bu kategoriye aittir. Zira, tutkular yüzünden kılıktan kılığa sokulan veya sınırlı görüş yüzünden kapsamı daraltılan nisbî fikirler içinde çırpınmaktadırlar; bunlar arı Fikre ve Evrenselliğe ulaşamamaktadırlar.

3. Çok daha ender rastlanan üçüncü derece mensubu insanlarda, irade, en ön plânda ve bağımsız bir şekilde **saf müdrikenin bünyesinde** faaliyet göstermektedir ve zekâyı, özel faaliyeti sırasında, ihtirasların zorbalığından ve maddenin sınırlayıcılığından koruma alışkanlığını kazanmış durumdadır; bu da, onların tüm kavramlarına ve görüşlerine evrensellik niteliği kazandırmaktadır. Bunlar **aydınlar** (intellectuel) diye adlandırılmaktadir. Vatan uğruna şehit olanlar,birinci sınıf şairler ve özellikle de filozoflar ve bilgeler bu derecenin insanlarıdır; Fisagor ve Eflâtun'a göre, beşeriyeti yönetmesi gereken insanlar bunlardır. Bu insanlarda tutku sönmüş değildir, zira tutku olmadan hiç bir şey yapılmaz; o, moral âlemde, ateş ve elektrik mesabesindedir. Bu insanlarda tutkular, zekânın hizmetkârları hâline gelmişlerdir, buna karşılık, ikinci derecenin insanlarında ise zekâ, çoğu kez, tutkuların uşağı durumundadır.

4. En yüksek beşerî ideal, zekânın ruh ve içgüdü üzerindeki hâkimiyetine, iradenin **tüm varlık üzerindeki** hâkimiyetini de ilâve etmiş olan dördüncü derece mensubu insanlar tarafından tahakkuk ettirilmektedir. Tüm güç ve yeteneklerinin üzerinde hâkimiyet kurmuş olan bu insanlar, tasarruf ehli insanlardır. Bunlar, insana özgü

üçlemede (trinite) **vahdeti** sağlamış insanlardır. Hayatın tüm güçlerini bir araya getirip kümeleştiren bu harika konsantrasyon sayesinde, iradeleri, diğer iradelerin içine yansıtıldığında, sınırsız denecek ölçüde büyük bir güç kazanmakta ve ışıl ışıl parlayan yaratıcı bir maji hâline dönüşmektedir. Tarihte bu insanlar çok değişik isimlerle anılmışlardır. Bunlar, insanlığın temel direkleridir, **yüce inisiyelerdir**, yani insanlığın çehresini değiştiren insanlardır. Bu insanlar, o kadar ender insanlardır ki, koca insanlık tarihi içinde sayıları birkaçı geçmemektedir; Kayra Makamı, onları zaman içine, tıpkı gökteki yıldızlar gibi aralıklı bir biçimde serpiştirmektedir. **(99)**

Bu sonuncu kategorinin her türlü tasnifin dışına taşacağı, gün gibi âşikâr bir şeydir. Ama, insan toplumunun, ilk üç kategoriyi göz önüne almayan ve her birine, kendini geliştirmesi için zarurî vasıtaları ve normal görevini vermeyen yapısı, **organik** bir yapı değil, içtenlikten uzak bir yapıdır. Muhtemelen vedik zamanlara kadar gerilere giden bir çağda Hint'in Brahmanları, toplumu, üçlü prensip temeline dayalı kastlar hâlinde bölümlere ayırmışlardır. Fakat, çok adil ve çok yararlı olmasına rağmen, bu toplumsal düzen, zamanla, ruhban ve aristokrat takımının imtiyazı şekline dönüşmüştür. Kabiliyet ve inisiyasyon prensibi, çok geçmeden, yerini veraset prensibine bırakmıştır. İçine kapalı kastlar sonunda taşlaşmış ve bu, Hint'in çöküşünü hazırlamıştır. Tüm firavunların yönetim dönemlerinde, hareketli ve dışa açık kasta sahip üçlü yapı ile ruhban takımına inisiyasyon şartı prensibini ve tüm sivil ve askerî görevler için sınav prensibini muhafaza etmiş olan Mısır ise, sosyal yapısını değiştirmeden 5-6 asır yaşamayı başarmıştır. Yunan'a gelince, hareketli mizacı, onu bir çırpıda, aristokrasiden demokrasiye ve ardından da tiranlığa geçirivermiştir. Yunan, bu

kısır döngünün içinde, ateşlenip baygın uykuya geçen, ama hemen ardından tekrar ateşlenen bir hasta gibi debelenip durmuştur. Belki de, o eşsiz eserini gerçekleştirebilmesi için bu tahrike ihtiyacı vardı; gerçekleştirdiği eşsiz eseri şöyle dile getirmek mümkündür: Doğu'nun engin, fakat muğlâk bilgeliğini açık seçik ve evrensel bir anlatım içinde yorumlamak; Güzeli Sanat yoluyla yaratmak ve de gizli ve sezgisel inisiyasyonun yerini alacak olan açık seçik nitelikli ve açıklamalı bilimin temelini atmak. Dinî organizasyonunu ve en yüce ilhamlarını, Yunan, hep inisiyasyon prensibine borçludur. Sosyal ve politik açıdan, daima, eğretilik ve aşırılık içinde yaşadığı rahatça söylenebilir. Usta mürit niteliği sayesinde, Fisagor, inisiyasyonun zirvesinden, toplumu çekip çeviren ezeli prensipleri pek güzel görmüş, anlamıştı ve onun için de, bu hakikatlere dayalı büyük bir reform plânını uygulamaya koymuştu. Onun ve okulunun, demokrasi fırtınalarının içinde nasıl kazaya uğradıklarını ileriki satırlarda dile getireceğiz.

Doktrinin arı zirvelerinden bakıldığında, âlemlerin hayatının İlksizliğin ve Sonsuzluğun ritmine göre cereyan ettiği görülmektedir. Hey gidi göz kamaştırıcı epifani! Perdesi kaldırılmış gök kubbenin sihirli ışınları altında, yerküre, beşeriyet ve hayat, bize, gizli kapaklı derünlarını da ifşa etmektedir. Tanrı'nın mevcudiyetini hissedebilmek için, sonsuz derecede yüce olanı sonsuz derecede küçük olanın içinde bulabilmek gerekir. Fisagor, öğretisini tamam etmek üzere, ezelî-ebedî Hakikatin, Erkek ile Kadının oluşturduğu birlikte ve bütünlükte, yani evlilikte nasıl tezahür ettiğini anlatırken müritlerinin hissettiği şey buydu. Üstattan dinledikleri ve Sonsuzluklarda seyrettikleri kutsal sayıların güzelliğini, bizatihi hayatın içinde bulmaktaydılar; onlar için, Tanrı, Cinsiyetlere ve

Aşka ait sırların içinden işte bunun için fışkırmaktaydı.

Kadim çağlar, sonraki çağların değerini bilip anlamaya çalışmadığı temel önemde bir hakikati anlamıştır. Kadınlık ve analık fonksiyonlarını iyi bir şekilde yerine getirebilmek için, kadının, bir öğretiye, yani özel bir inisiyasyona ihtiyacı vardır. Salt dişil inisiyasyon fikri, yani tamamen kadınlara tahsisli inisiyasyon fikri buradan kaynaklanmıştır. Kadının, kendi yuvasındaki sunakta rahibelik ettiği vedik çağlarda Hint'te böyle bir inisiyasyon mevcuttu. Mısır'da bu inisiyasyon türünün geçmişi İsis sırlarına kadar uzanmaktadır. Bu türden inisiyasyonun temeli Yunan'da Orfe tarafından atılmıştır. Paganizm'in sönüp gitmesinden sonra böyle bir inisiyasyon tekrar diyoniziyak sırlarda hayat bulmuştur; bu inisiyasyon Junon, Diana, Minerva ve Seres mabetlerinde icra edilmiştir. Bu inisiyasyon, sembolik âyin usullerinden, törenlerden ve gece şenliklerinden ibaretken, daha sonra, yaşlı rahibeler veya başrahip tarafından verilen bir öğreti hâline dönüşmüştür; bu öğreti, evlilik hayatının en gizli konularını içermekteydi. Bu derslerde, seks münasebetlerine, yılın ve ayların hayırlı gebelik için en elverişli devrelerine ilişkin öğütler verilmekteydi. Kutsal eserin, yani çocuğun yaratılışının ilâhî yasalara uygun bir biçimde tahakkuk edebilmesi için, gebelik sırasında kadının fizik ve moral sağlığına büyük bir önem verilmekteydi. Kısacası, evlilik bilimi ve analık sanatı öğretilmekteydi. Bu sanat, doğum sonrası devreleri de kapsamaktaydı. Çocuklar yedi yaşına kadar harem dairesinde kalmaktaydı ve sadece anasının yönetimi altında yaşamaktaydı; oraya baba kabul edilmemekteydi. Kadim bilgelik, çocuğun, körelmemek için sıcak ana koynuna muhtaç olan narin bir fidan olduğunu düşünmekteydi. Baba onu deforme edebilirdi; çiçekler misali açılıp serpilebilme-

si için, onun, anasının okşamalarına ihtiyacı vardı; hayatın ürküttüğü bu ruhun, dışarıdan gelecek zararlara karşı korunabilmesi için anasının güçlü ve sarıp sarmalayıcı sevgisine ihtiyacı vardı. Eskilerce ilâhî nitelikli olarak kabul edilmekte olan bu yüce fonksiyonları tam bir şuur içinde yerine getirdiği içindir ki kadın, yuvasının gerçek rahibesiydi, kutsal hayat ateşinin muhafızıydı, yani ocağın Vestasıydı **(100).** Demek ki, dişil inisiyasyon, ırk güzelliğinin, nesillerin güçlü olmasının ve ailelerin devamının kadim Yunan'daki ve Roma'daki temel gerekçesiydi. **(101)**

Görüldüğü üzere, Enstitüsünde kadınlara tahsisli bir bölüm tesis etmekle, Fisagor, kendisinden önce de var olan şeyleri arıtmaktan ve geliştirmekten başka bir şey yapmamıştır. Onun tarafından inisiye edilmiş olan kadınlar, fonksiyonlarının yüce prensiplerini, âyin usulleriyle ve temel ilkelerle birlikte öğrenmekteydiler. Liyakat sahibi olanlarına, rollerinin şuurunu işte böyle kazandırmaktaydı. **Onlara, el ele vermiş iki ruhun, birlikte, bizatihi hayatı ve hakikatin kalbine nüfuzu demek olan mükemmel evlilikte aşkın nasıl değişime uğradığını ifşa etmekteydi. Erkek, gücü ve kudretiyle,yaratıcı prensibin ve ruhun temsilcisi konumunda değil miydi? Kadın, tüm etkileyiciliğiyle, plâstik gücüyle ve de dünyevî ve ilâhî nitelikli harika icraatlarıyla, tabiatı temsil etmiyor muydu? Demek ki, bu iki varlık fizik ve astral bedenleriyle de, ruhlarıyla da birbirlerine tam tamına nüfuz ettiklerinde, evrenin minik bir özetini meydana getireceklerdi.** Ama Tanrı'ya inanabilmesi için, kadın, onun, kocasında yaşamakta olduğunu anlamak ihtiyacındadır; onun için de, erkeğin inisiye olması şarttır. Erkek, derin zekâsı ve yaratıcı iradesi vasıtasıyla dişil varlığı verimli kılabilecek, ilâhî ideal vasıtasıyla da onu **değişime** uğratabilecek güç-

tedir. Ve sevilen kadın, bu ideali, ona, duygulandırıcı düşüncelerinin, süptil duygularının ve derin kehanetlerinin içine sarılı hâlde misliyle iade etmektedir. Kadın, ona, çoşku ve vecdin etkisiyle değişime uğramış olan kendi hayalini, kendi tasvirini sunmakta ve böylece onun ideali hâline gelmektedir. Zira kadın, bu ideali, ruhundaki aşk gücü vasıtasıyla tahakkuk ettirmektedir. Erkek, onun sayesinde canlı ve görünür bir hâl kazanmaktadır, yani et ve kan hâline gelmektedir. Çünkü erkek, arzu ve irade vasıtasıyla yaratmaktadır, buna karşılık kadın ise, fizik anlamda da, spirütel anlamda da üreticiliğini hep aşk vasıtasıyla sürdürmektedir.

Sevgili, zevce, anne veya ilham ehli rolünü oynarken hiç de erkekten geri kalır yanı yoktur ve hatta erkeğe kıyasla daha da ilâhî niteliklidir. Çünkü **sevmek demek, kendini unutmak** demektir. Kendini unutan ve aşkının içine gömülen kadın daima yücedir. Kadın, semadaki tekrardoğuşuna, ışıktan tacına ve varlığındaki o lâyemut parıltıya işte bu fena hâli içinde kavuşmaktadır.

İki asırdan beri modern edebiyatta baş köşeyi hep aşk işgal etmektedir. Bu, kadim şairlerde olduğu gibi, bedenin güzelliği karşısında alevlenıveren nefsanî bir aşk değildir; orta çağda örneği verildiği gibi, soyut ve itibarî bir ideale karşı duyulan tatsız tuzsuz bir aşk da değildir; bu, aynı anda hem nefsanî ve hem de pisişik niteliklere sahip bulunan ve de tamamen özgür kılınmış, tamamen bireyin keyfine terk edilmiş hâliyle ortaya çıkmakta olan bir aşktır. Çoğu kez, her iki cins, aşk içinde bile birbiriyle dalaşıp durmaktadır. Kadının, erkeğin bencilliği ve hoyratlığı karşısındaki isyanı; erkeğin, kadının yalancılığı ve övüngenliği karşısındaki hoşgörüsü; bedenin çığlıkları, şehvet kurbanlarının güçten düşmüş öfkeleri ve sefahatin pençelerine kendini kaptırmış köleler, hep,

bu tür aşkın sonuçlarıdır. Bütün bunların orta yerinde, bir de, dünyevî sözleşmeler ve sosyal kuruluşlar tarafından tesis edilmiş engelleri de aşabilecek kadar güçlü ihtiraslar ve çekicilikler boy göstermektedir. Modern dram ile romanın özellikle konu edinip işlediği şu fırtınalı aşklar, şu moral çöküntüye ve trajik olaylara yol açan aşklar işte buradan kaynaklanmaktadır. Şunu pekâlâ söyleyebiliriz ki, **Tanrı'yı bilimde de, dinde de bulamamış olan yorgun ve bitkin insan, onu, kadında arar hâle gelmiştir.** Ve iyi ettiğini de düşünmektedir; ama O'nu Kadında ve Kadını da O'nda bulabilmek için yüce hakikatlere vâkıf olmak, inisiye olmak gerekmektedir. Karşılıklı olarak birbirlerini tanıyamadıkları gibi kendilerini de tanıyamayan ve bazen lânet okuyarak birbirlerini terk de edebilen bu ruhlar, muazzam bir susuzluk, muazzam bir arzu içinde kıvranmaktadırlar; bu arzu, birbirlerine nüfuz etmek ve bu birleşmede, bu kaynaşmada, şu bulunması imkânsız mutluluğu bulma arzusudur. Bu zihniyetten sonuç olarak ortaya çıkan yanılmalara ve taşkınlıklara rağmen, bu umutsuz arayışın peşinde koşmak, yine de, elzem bir şeydir; bu arayış, ilâhî şuur dışının bir dürtüsüdür. Ve bu, istikbalin şekillendirilmesinde hayatî bir rol oynayacaktır. Zira erkek ile kadın, kendilerini birbirlerinde, engin bir aşk ve inisiyasyon vasıtasıyla bulduklarında, birbirlerinde eriyip bir bütün teşkil edişleri olgusu, son derece parıltılı bir yaratıcı güce hayat verecektir.

Fizik aşk, yani ihtiras kılıklı aşk, edebiyata ve onun vasıtasıyla da evrensel şuura, pek yakın zaman önce konu olmuştur. Ama kaynağı, kadim inisiyasyonda bulunmaktadır. Yunan edebiyatı bu konuyu muğlâk bir biçimde ele almışsa, bu tutumu, çok ender rastlanır türden bir istisna teşkil etmesi nedeniyle konuya haddinden fazla önem vermiş olmasından ileri gelmiştir. Bu tutum, aynı zaman

da, sırlar öğretisindeki engin sırrın da zorunlu kıldığı bir tutumdur. Ama, dinî ve felsefî bilgiler, inisiye kadına ait izleri yine de muhafaza edebilmiştir. Resmî şiir ile resmî felsefenin gerisinden hemen, yarı perdeli, fakat yine de ışıklı birkaç kadın figürü belirivermektedir. Fisagor'a ilham vermiş olan Pitonis Teoklea'dan daha önce söz etmiştik; daha sonra onu, Yunan'ın lirik inisiye şairleri arasında en ön sırayı tutmuş olan Pindar'la sık sık rekabet içine girmiş bulunan rahibe Korin **(102)** izlemiştir; ve nihayet, aşk konusunda yüce ifşaatta bulunmak üzere Eflâtun'un şöleninde esrarengiz Diyotim zuhur etmiştir. Yunan kadını, bir yandan bu istisnaî rollerini icra ederken, bir yandan da yuvasında veya haremde kendi gerçek ruhbanlık görevini sürdürmüştür. Şiirlerine, heykellerine ve üstün çalışmalarına hayranlık duyduğumuz şairleri, sanatçıları ve kahramanları hep o kadın yaratmıştır. Büyük bir çoşkuyla doğurup, onları sinesinde, güzellik aşkıyla yoğurup şekillendirmiş ve analık kanatları altında onların çiçekler misali açılıp serpilmelerini sağlamış olan kişi yine o kadındır. Şunu da ilâve edelim ki, gerçekten inisiye olmuş bir erkek ve bir kadın için, çocuğun yaratılışı, bizim için olduğundan çok daha güzel bir anlam taşımaktadır. **Anne ve baba, çocuğu bedenlendiren ruh varlığının, dünyaya doğmadan önce de var olduğunu bildikleri için, onların nazarında gebelik, kutsal bir olay kimliğine bürünmektedir, yani bir ruh varlığını dünyada bedenlenmeye davet anlamını taşımaktadır.** Bedene bağlanmış varlıkla anne arasında hemen daima büyük bir benzerlik mevcuttur. Kötü ve yoldan çıkmış kadınlar nasıl geri varlıkları cezbederlerse, şefkat dolu analar da ilâhî varlıkları cezbederler. Beklenen ve gelecek olan ve de esrarengiz bir tarzda ve muhakkak surette gelen bu varlık, ilâhî bir şey değil midir? **Doğumu ve bedene hapsoluşu**

ona ıstırap verecektir. Zira, ayrılmak zorunda kaldığı göklerle kendisi arasında kalın bir perde çekildiğinde ve bunun sonucu olarak da, artık kendini hatırlayamaz hâle düştüğünde nasıl ıstırap çektiğini bir bilseniz! Ona yeni bir barınak sunmak, mahpesini sevimli hâle getirmek ve sınavlarını kolaylaştırmak zorunda olan annenin nasıl bir ilâhî görevi yerine getirdiği şimdi daha iyi anlaşılmaktadır. İlâhî üçleme kavramıyla Mutlağın enginliklerinde başlayıp beşerî üçleme kavramıyla da beşerî hayatın ortasında son bulan Fisagor öğretisi buydu işte. Bu sayede inisiye, Babada da, Anada da, Evlâtta da ruhu ve hayattar evrenin Kalbini görmeyi öğrenmekteydi. Bu sonuncu inisiyasyon, onun indinde, ideal seviyede ve ideal güzellikte olması arzulanan sosyal eserin temelini oluşturmaktaydı, yani duvarına her inisiyenin bir tuğla koymakla yükümlü bulunduğu binanın temelini oluşturmaktaydı.

V

FİSAGOR'UN AİLESİ OKUL VE KADERİ

ÜSTADIN öğretisini izlemekte olan kadınlar arasında çok güzel bir genç kız vardı. Babası, Brontinos adlı bir Krotonlu'ydu. Kızın adı ise Teano'ydu. O zamanlarda Fisagor'da altmış yaşlarındaydı. Ama nefsine karşı olan o muazzam hâkimiyeti ve tamamen vazifesine adadığı o tertemiz hayatı sayesinde erkeklik gücünü olduğu gibi muhafaza etmişti. Spiritüel hayatından sağladığı ve tabiatın okült güçleriyle beslediği o lâyemut alev, o ruh gençliği, onda ışıl ışıl parlamakta ve çevresindeki herkesi etkisi altına almaktaydı. Yunanlı maj, düşkünlük döneminde değil, aksine iktidarının zirvesinde bulunmaktaydı.Teano'yu cezbeden şey, Fisagor'un kişiliğinden etrafa yayılan o doğaüstü ışık olmuştu. Ciddî ve ihtiyatlı bir genç kız olan Teano, okula, pek anlamadığı, fakat yine de pek sevdiği sırlara ait açıklamaları üstattan öğrenmek amacıyla gelmişti. Hakikatin ışığına ve kendisini gitgide sarıp sarmalayan tatlı hararete gark olup da iç varlığının derinliklerinde ruhunun, bin taç yapraklı mistik gül misali çiçek açtığını hissedince ve bu çiçeklenişin de ondan ve onun kelâmından kaynaklandığını fark edince üstada, sınır tanımaz bir hayranlıkla ve coşkun bir aşkla sessiz

sedasız tutuluvermişti.

Şüphesiz Fisagor onu kendine cezbetmeye çalışmamıştı. O, şefkatini tüm müritlerine eşit bir biçimde göstermekteydi. Onun tek düşündüğü şey, okulu, Yunan ve dünyanın geleceğiydi. Yüce mürşitlerin çoğu gibi, o da, kendisini vazifesine tam anlamıyla verebilmek için kadından elini çekmişti. İradesinin büyüleyiciliği; yoğurup şekillendirdiği ve kendisine, hayranlık duyulan bir babaya bağlanırcasına bağlanacak olan nice ruhu avucuna alış kudreti; ta kendisine kadar uzanan tüm bu ifade edilmemiş aşkların o mistik kokulu tütsüsü; ve Fisagorcu kardeşleri birbirine bağlayan o enfes beşerî sempati kokusu...bütün bunlar, onun nazarında, şehvetin de, saadetin de, aşkın da yerini tutacak değerde şeylerdi. Bir gün, Prozerpin **(103)** Mahzeni'nde tek başına okulunun geleceği konusunu düşünürken, birden, kendisine bir kerecik olsun özel şekilde hitapta bulunmadığı o güzel bakirenin ciddî ve kararlı bir edayla yaklaştığını fark etmişti. Kız gelip tam onun karşısında diz çökmüş ve yere kadar eğilmiş durumdaki başını kaldırmadan mürşidinden, bedenini eritip bitirmekte ve ruhunu yakıp kül etmekte olan umutsuz ve mutsuz bir aşkın pençesinden kendisini kurtarmasını istirham etmişti. Fisagor da, sevdiği erkeğin adını öğrenmek istemişti. Uzun süre tereddüt içinde bocaladıktan sonra, Teano, mürşidine nihayet, sevdiği adamın kendisi olduğunu ve iradesine ram olmaya amade bulunduğunu söylemişti. Fisagor hiç bir cevap vermemişti. Bu sessizliğinden cesaret alan kız, başını kaldırmış ve ona yalvarır gözlerle bakmıştı; bakışlarından, mürşidine kurban olarak sunulmakta olan bir ruhun hoş rayihası ile adak olarak onun ayakları altına serilmekte olan bir hayatın mis kokulu usaresi dökülmekteydi.

Üstat sarsılmış durumdaydı; duygularını yenmeyi

bilmekteydi; muhayyilesini çoktan yere çalmış ve terbiye etmişti; ama bu ruhun yıldırımı, yine de, kendi ruhuna nüfuz edebilmişti. Aşkın tesiriyle olgunlaşmış ve kesin bir fedakârlık düşüncesinin tesiriyle de güzelleşmiş bulunan bu bakirenin kişiliğinde kendi hayat arkadaşını bulmuş ve bu evlilik sayesinde eserinin daha tam bir biçimde tahakkuk edeceğini sezinlemişti. Fisagor, heyecan içinde, kızı ayağa kaldırmıştı; Teano da, kaderlerinin ebedî anlamda birleştiğini mürşidinin gözünden okumuştu.

Teano ile evlenmek suretiyle, Fisagor, eserinin üzerine **tahakkuk mührünü** basmış bulunuyordu. **İki hayatın ortaklığı ve birbirinin içinde eriyip kaynaşması tam anlamıyla gerçekleşmişti.** Üstadın zevcesine bir gün birisi, bir erkekle ilişkiye girmiş olan bir kadının ne kadar zamanda paklanabileceğini sormuş ve şu cevabı almıştı: "Eğer bu işi kocasıyla yapmışsa, hemen anında; eğer başka bir erkekle yapmışsa, hiç bir zaman." Nice kadın, bu sözleri söyleyebilmek için Fisagor'un karısı olmak ve onu, Teano'nun sevdiği gibi sevmek gerektiğini rahatça ifade edebilir.

Haklıdırlar. **Aşkı kutlu kılan, evlilik değildir; ama evliliği haklı gösterip temize çıkaran, aşktır.** Teano, kocasının düşüncesine öyle bir nüfuz etmiştir ki, onun ölümünden sonra Fisagorcu tarikatın gözbebeği konumunu kazanmıştır; hatta bir Yunan yazarı, onun Sayılar Doktrini hakkındaki görüşünü, yetkili bir insanın görüşü olarak bile zikretmiştir. Teano, Fisagor'a üç çocuk sunmuştur: Arimnest ve Telojes adlı iki oğul ile Damo adlı bir kız. Telojes daha sonra Ampedokles'e **(104)** mürşitlik etmiş ve ona doktrinin sırlarını öğretmiştir.

Tarikata, gerçek modelini Fisagor ailesi kazandırmıştır. Onun evi, Seres (Demeter) Mabedi diye, avlusu da Müz Mabedi diye adlandırılır olmuştur. Ailevî ve dinî

bayramlarda, kadınlar korosunu anne Fisagor, genç kızlar korosunu da Damo yönetmeye başlamıştır. Damo, her bakımdan babasına ve anasına lâyık bir insan olmuştur. Fisagor, ona, aile dışından hiç bir kimseye teslim etmemek kaydıyla, bazı yazılarını emanet etmişti. Fisagor yandaşlarının dağılışından sonra Damo fakr-ü zaruret içine düşmüştü. Bunu fırsat bilenler ona, değerli el yazmaları için büyük paralar teklif etmişti; ama o, babasının emrine sadık kalmış ve bu teklifleri geri çevirmişti.

Fisagor Kroton'da tam otuz yıl yaşamıştı. Yirmi yıl zarfında orada büyük bir ün yapmış ve oralılarca yarıtanrı diye nitelendirilir olmuştu; bu, doğrusu, bir abartma da sayılmamalıdır. Zira onun gücü, olağanüstü bir gücü andırmaktaydı ve böyle bir gücü hiç bir filozof gösterememiştir. Yalnız Kroton'daki okuluyla ve onun sahil şehirlerindeki şubeleriyle değil, ayrıca, bu küçük devletlerin politikalarıyla da meşgul olmaktaydı. O, kelimenin tam anlamıyla, bir reformcuydu. Tesalyalı işgalcilerin kolonisi olan Kroton, aristokratik bir toplumsal yapıya sahipti. Orada yasama yetkisi de, icra yetkisi de, ünlü ailelerden oluşma **binler meclisinin** elinde bulunmaktaydı. Devleti, bir düzen ve bir ahenk olarak kabul etmekte olan Fisagor, demagojik kaostan hoşlanmadığı kadar oligarşik baskıdan da hoşlanmamaktaydı. Dor toplumsal yapısını olduğu gibi kabul etmek suretiyle bu yapıya sadece yeni bir çark düzeni getirmek istemişti. Bu, pek cüretkâr bir fikirdi: Siyasî gücün üzerinde, böylece oy verme hakkına ve hayatî konularda fikir öne sürme hakkına sahip olan ve Devletin kilit taşı mesabesinde bulunan, yani Devletin regülâtörü durumunda bulunan bilimsel bir güç yaratılmış olmaktaydı. Binler meclisinin üzerinde, üyeleri bu meclis tarafından seçilen, fakat sadece inisiyelerden oluşan **üç yüzler meclisi** adlı bir meclis daha kurulmuştu.

Üye sayısı, gördüğü iş için yeterliydi. Porfir'in naklettiğine göre, o günlerde, tam iki bin Krotonlu her zamanki yaşam biçimlerini terk etmiş ve varlarını yoklarını komün hayatına, yani ortaklaşa hayata adayarak, birlikte yaşamak üzere, çoluk çocuk bir araya gelmişti. Fisagor, Devletin başında, Mısır ruhban sınıfınınkine kıyasla daha az esrarengiz nitelikli olan, fakat onlara kıyasla daha yüksek bir seviyeye sahip bulunan bir bilimsel hükûmet kurma yanlısıydı. Onun bir an için gerçekleştirdiği şey, siyasetle meşgul bulunan tüm inisiyelerin rüyası olma niteliğini sürekli muhafaza etmiştir: Devlet yöneticiliği için inisiyasyon ve sınav prensibinin getirilmesi; seçimi öngören prensip ile yani demokratik prensip ile zekâ ve erdem açısından yapılmış bir ayıklamanın ürünü olan hükûmeti, bu üstün nitelikli sentezin bünyesinde bağdaştırmak ve uzlaştırmak. Üç yüzler meclisi, böylece, başında şef olarak Fisagor'un yer aldığı ve siyasal, bilimsel ve dinî nitelikler arz eden bir tür dernek konumunu kazanmıştı. Sırlarda olduğu gibi, bu düzende de yine mutlak ketumiyet yemini esas alınmaktaydı. Ana merkezi Kroton'da bulunan bu yapılaşma, kısa zamanda, Büyük Yunan'ın hemen hemen tüm adalarına yayılmış ve oralarda kudretli bir politik akımın hayat bulmasına yol açmıştı. Fisagor tarikatı, tüm Güney İtalya'da da Devletin beyni konumunu kazanmaya başlamıştı. Aristoksen'in naklettiğine göre, bu tarikatın Taranto'da, Herakle'de **(105)** Metaponte'de, Regium'da **(106)**, Katanya'da **(107)**, Himera'da **(108)**, Agrigenta'da **(109)** ve Sibaris'te şubeleri de vardır. Fisagor' un, bu büyük ve zengin sitelerin hükûmetleri üzerinde, tahayyül ve tasavvur dahi edilemeyecek kadar büyük bir nüfuzu ile yatıştırıcı ve hoşgörülü bir etkisi mevcuttu. Bir yerde zuhur etti miydi, orada derhal düzen, adalet ve uyum egemen oluvermekteydi. Sicilyalı bir tiranın

daveti üzerine gittiği sarayda, zorbayı, belâgati sayesinde, zorla ele geçirdiği malına mülküne sırt çevirmeye ve gasp edici tutumundan vazgeçmeye ikna etmişti. Şehirleri ise özgür ve özerk kılmıştı, ama diğer yandan onlara, dayanışma içinde yaşamanın gereğini de benimsetmişti. Ondan öyle bir ondurucu etki yayılmaktaydı ki, bir kente gittiği zaman sakinler şöyle konuşmaktaydı: "Öğretim amacıyla değil, şifa sunmak üzere geldi yine."

Yüce bir ruha ve yüce bir karaktere özgü bulunan o etkileyiciliği, ruhları ve zekâları ihya eden o sihir gücü, elbette ki birilerini kıskandıracaktı, elbette ki birilerinin kinini bileyecekti. Karşı tepki zuhur ettiğinde, gönüllerdeki sultanlığının yirmi beşinci yılı dolmuş ve artık yorulmuş bulunan üstat da yetmiş yaşına basmıştı. Kıvılcım, Kroton'un rakibi durumundaki Sibaris'ten sıçramıştı. Orada halk ayaklanmış ve aristokrat partisini alt etmişti. Beş yüz sürgün, Krotonlular'dan sığınma izni talep etmiş ve talepleri de kabul edilmişti, ama bunun üzerine Sibarisliler suçluların iadesini istemişlerdi. Düşman bir kentin gazabından çekinen Kroton yetkilileri, haklı buldukları bu isteği yerine getirmeye kalkmışlardı, ama tam o anda Fisagor devreye girmiş ve müdahalede bulunmuştu. Onun ısrarları üzerine zavallıların iadesinden vazgeçilmişti. Bu red cevabından sonra da Sibaris, Kroton'a harp ilân etmişti. Ama Fisagor'un müritlerinden biri tarafından, yani ünlü atlet Milon **(110)** tarafından kumanda edilmekte olan Kroton ordusu, Sibarisliler'i kesin bir yenilgiye uğratmıştı. Bu olay, Sibaris'in mahvı demek olmuştu. İşgal ve yağma edilmiş olan şehir, baştan başa yakılmış, yıkılmış ve çöl hâline getirilmişti. Böyle bir misillemenin Fisagor tarafından tasvip görmüş olabileceğini düşünmek bile imkânsızdır.Böylesi çirkin işlerle onun prensipleri de, diğer tüm inisiyelerin prensipleri de şüp-

hesiz bağdaşamazdı. Ne o, ne de Milon, muzaffer bir ordunun, ipini koparmış, geçmişteki kıskançlıklarla körüklenmiş ve haksız bir saldırıyla tahrik edilmiş ihtiraslarını frenleyememişti.

Bireylerden de sadır olsa, uluslardan da sadır olsa, **her türlü intikam duygusu, failine muhakkak surette, zaptolunmaz bir hırs şoku hâlinde geri dönmektedir.** Bu intikam olayının Nemesis'i **(111)** de pek müthiş davranmıştı doğrusu; sonuçları Fisagor'un ve okulunun üzerine geri dönmüştü. Sibaris'in fethinden sonra, halk, toprakların pay edilmesini istemişti. Böyle bir paylaşmanın kabulünden memnun kalmamış olan demokratik parti, Binler Meclisi'nin elinden imtiyazlarını almayı ve Üç Yüzler Meclisi'ni kaldırmayı öngören bir anayasa değişikliği önerisini gündeme getirmişti; parti, tek bir otoritenin dışında başka otorite istememekteydi; bu da, kamuoyu olmalıydı. Binler Meclisi üyesi olan Fisagorcular, doğal olarak, üstadın sabırla diktiği eseri temelinden çökertecek nitelik arz eden ve prensiplerine ters düşen böyle bir reform tasarısına karşı çıkmışlardı. Fisagorcular, sırlar ve **kendini üstün görme** gibi faktörler yüzünden halkın benliğinde zuhur etmiş olan kinin zaten çoktandır konusu durumundaydılar. Politik tutumları, aleyhlerine olmak üzere, demogojinin öfkesini azdırmıştı; ve bunun sonucu olarak da, üstat, kişisel kinin hedefi oluvermişti.

Bir zamanlar Okul'a katılmak üzere Silon adlı bir genç de müracaat etmişti. Mürit adayı seçiminde çok ciddî olan Fisagor, haşin ve hükmedici karakteri nedeniyle onu Okul'a kabul etmemişti. İşte bu aday, daha sonraları, kindar bir rakip hâline gelmiş ve kamuoyunun Fisagor'a sırt çevirmeye başlamasını fırsat bilip, Fisagorcular'ınkine muhalif bir kulüp kurmuştu. Halk öncülerini bu klübün çatısı altında toplamayı başarmış olan Silon, bu-

rada yapılan toplantılarda bir ihtilâl programı hazırlamıştı; ihtilâlin ilk hedefi Fisagorcular'ı al aşağı etmekti. Fırtınalı bir kalabalığın önünde, Silon, halk tribününe çıkıp Fisagor'un Kutsal Kelâm adlı sırlar kitabından çalınma bazı bölümleri çarpıtarak ve aslından saptırarak okumuştu. Saygıları hayvanları bile ihata eden ehli sükût kardeşleri birkaç hatip savunmaya kalkışmıştı, ama sözleri, halkın alay ifadeli kahkahaları arasında eriyip gitmişti. Silon tribüne çıkıp çıkıp inmiş ve Fisagorcular'ın dinî kateşizmlerinin **(112)** hürriyete kastettiğini öne sürmüştü. "Az bile söylüyorsun." diye eklemişti tribün. "Kendisine körü körüne itaat edilen ve bir emriyle tüm müritlerini harekete geçirip hizmete koşturan bu sözde üstat, bu sözde yarı-tanrı da kim oluyormuş! Gerçi Kroton'un tiranı değildir ama daha beteridir, yani okült bir tirandır! Bu Fisagorcu müritler halkı hor görmekten başka bir maksatla mı el ele vermişlerdir sanıyorsunuz? Aralarındaki o çözülmek bilmez dostluğun başka bir sebebi mi var sanıyorsunuz? Ağızlarına, Homeros'un şu sözünü sakız etmişlerdir hep: Prens, halkının çobanı olmalıdır. Onlara göre halk, aşağılık bir sürüdür. Evet, bu tarikatın mevcudiyeti bile halkın hukuku için bir fesattır, komplodan başka bir şey değildir. Bu tarikat ortadan kaldırılmadıkça Kroton'da özgür hayat yaşamak mümkün değildir!" Dürüstlük taslamış olan halk meclisi üyelerinden biri de şöyle haykırmıştı: "Fisagor'a ve müritlerine, hiç değilse, gelip huzurumuzda kendilerini savunma fırsatını verelim ve ondan sonra mahkûm edelim." Bu söze Silon, kibir dolu bir edayla şöyle cevap vermişti: "Halka ilişkin konuları yargılama ve karara bağlama yetkisini ellerimizden alanlar bu Fisagorcular değil mi? Şimdi birde kalkıp onları mı dinleyeceğiz? Bunu hak ettiler mi ki? Adaleti uygulama yetkinizi elinizden alırken size mi danışmışlar-

dı? Öyleyse, siz de onları dinlemeyin. Sorgusuz sualsiz verin cezalarını!" Bu ateşli çıkışlar yüzünden salon çılgınca alkışlarla dolmuştu; meclis üyelerinin ayranları iyice kabarmaya başlamıştı.

Tarikatın kırk aslî üyesinin, Milon'un evinde toplandıkları bir gece, halk tribünü yandaşı olan çeteler ayaklanmış ve evi dört bir yandan ablukaya almışlardı. Aralarında üstadın da bulunduğu Fisagorcular kapıları berkitmek suretiyle savunmaya geçmişlerdi. Kudurmuş çeteler evi ateşe vermişlerdi. Tarikatın en seçkin müritleri, çiçekleri mesabesindeki otuz sekiz Fisagorcunun bir kısmı alevler içinde, bir kısmı da gözü dönmüş heriflerin darbeleri altında telef olup gitmişti. Bizzat Fisagor'un da başını yemiş olan bu komplodan (113) sadece Arşip ve Lizis kurtulabilmişti.

Bilgisini, bilgeliğini insanların yönetim faaliyetlerine iştirak ettirmeye çalışmış olan bu yüce bilge, bu ilâhî insan işte böyle ölmüştü. Fisagorcular'ın katli olayı, Kroton'daki ve Taranto Körfezi'ndeki demokratik ihtilâlin ilk sinyali olmuştu. İtalya şehirleri, üstadın biçare müritlerini bir bir avlamışlardı. Tarikat dağılmıştı, ama kalıntıları ise, üstadın kelâmını etrafa saça eke ta Sicilya'ya ve Yunan'a kadar yayılmıştı. Lizis, Epaminondas'ın mürşidi olmuştu. Yeni ihtilâllerin ardından, Fisagorcular tekrar İtalya'ya dönebilmişlerdi ama tabiî politik bir topluluk kurmamak şartıyla. Çok geçmeden aralarında dokunaklı ve duygulandırıcı bir kardeşlik bağı tekrar kurulmuştu; kendilerini tek bir aile gibi mütalâa etme zihniyeti tekrar canlanmıştı. Zarurete düşüp hastalanmış olan bir kardeşi, bir han sahibi ağırlamış ve bakmıştı. Ölmeden önce, bu kardeş, handaki bir kapının üzerine, ev sahibine hitaben esrarengiz harflerle şunları yazmıştı: **"Merak etmeyiniz; size olan borcumu kardeşlerimden bi-**

ri ödeyecektir." Bir yıl sonra aynı handan geçmiş olan bir yabancı bu yazıyı görmüş ve hancıya şunları söylemiştir: "Ben Fisagorcuyum, kardeşlerimden biri burada ölmüş; ona sunmuş olduğunuz hizmetleriniz için size ne miktar borçluyum? Söyleyin, ödeyeyim." Tarikat, varlığını tam iki yüz elli yıl sürdürmüştü; üstadın fikirlerine ve bilgilerine gelince, onlar ise, bugün dahi yaşamaktadır.

Fisagor'un Yunan üzerindeki ihya edici tesiri muazzam olmuştu. Bu tesir, işlevini üstadın uğradığı mabetler vasıtasıyla gizli, fakat emin şekilde sürdürmüştü. Bu tesir, Delf'te kehanet ilmine yeni bir güç kazandırmış, rahiplerin otoritesini berkitmiş ve sanatı vasıtasıyla da örnek bir Pitonis'e hayat kazandırmıştı. Sunakların dibinde ve inisiyelerin kalbinde coşku uyandırmış olan bu derunî reform sayesinde, bu gönüller reformu sayesinde Delf, Yunan'ın manevî merkezi hâline gelmişti. Bu durum Med savaşları sırasında pek güzel müşahade edilmişti. Fisagor'un ölümü üzerinden henüz otuz yıl geçmişti ki, Samoslu bilgenin çok önceden ifşa ettiği gibi, Asya kasırgası burgaçlana burgaçlana gelip Hellad sahillerinde olanca şiddetiyle patlamıştı. Avrupa'nın Asya karşısındaki bu destansı mücadelesinde, özgürlüğü ve uygarlığı temsil eden Yunan, kendisine, Apollon'un ilmini ve dehasını destek edinmişti. Isparta ile Atina arasındaki rekabeti sona erdirmiş olan yurtseverlik ve iman bahşedici güç, onun gücüydü. Miltiades'e **(114)** ve Temistokles'e **(115)** ilham lütfeden de yine oydu. Maraton'da **(116)** coşku ve vecit öyle bir noktaya varmıştı ki, Atinalılar, kendileriyle omuz omuza savaşan ışık kadar parlak iki savaşçıyı bile açık seçik görebilecek hâle gelmişlerdi. Bu savaşçıları, bazıları Teze ve Eşetos **(117)**, bazıları da Kastor ve Polüks **(118)** diye nitelendirmişti. Daryüs'ünkinden on defa daha müthiş olan Kserkes'in **(119)** orduları Termopiller **(120)**

üzerinden geçerek Hellad'a yayılmaktayken üç ayaklı iskemlesinin üzerinden Atina elçilerine selâmet yolunu gösteren de, Temistokles'e Salamin'de galip gelmede yardım eden de yine Piti olmuştu. Onun heyecan dolu sözlerini nakleden Herodot'un satırları bile âdeta ürpermektedir: "Daire biçiminde inşa edilmiş olan sitedeki evleri ve yüksek tepeleri terk edin...,ateş ve savaş arabasına binmiş olan Mars **(121)**, kulelerinizi yerle bir edecek..., mabetler sarsılıyor, duvarlarından soğuk bir ter sızıyor, çatılardan siyah bir kan akıyor... Sunağımdan çıkın. Ahşap bir perde imal edip gerisine sığının. Kaçın! Piyadelere ve süvarilere arkanızı dönün! Ey ilâhî Salamin! Sen, kadın oğullarına **(122)** mezar olacaksın!" Aşil'in satırlarında belirtildiğine göre, muharebe, Apollon ilâhîsini andırır bir haykırışla başlamıştır: "Hemen sonra, kır atlı güneş, şahane aydınlığını dünya üzerine yaymıştı. O anda Yunan ordusu saflarında birden muazzam bir bağırtı, kutsal ilâhî makamında bir haykırış yükselmiş ve bu haykırışa da adalar binlerce yankı hâlinde cevap vermişti." Mikal **(123)** muharebesi sırasında, mağlûp Asyalılar'ın karşısında, zafer sarhoşluğu içindeki Helenler'in içtima komutu olarak "Hébé", Ebedî Gençlik, sözcüğünü seçişlerine şaşmak mı gerekir? Evet, Medler'e karşı yapılmış olan o hayret uyandırıcı savaşlarda da hep Apollon'un nefesi esmişti. Harikalar yaratan kutsal coşku canlıları da, ölüleri de kendisiyle birlikte sürüklemiş,armaları ışıldatmış ve mezarları da yaldızlamıştı. Tüm mabetlerin talan edilmesine karşılık Delf Mabedi dimdik ayakta kalmıştı. Pers ordusu neredeyse kutsal şehri soymak üzereydi. Halk dehşete düşmüştü. Ama Güneş Tanrısı, başrahibin ağzından şöyle seslenmişti: "Kendi kendimi savunacağım!" Mabedin emriyle site terk edilip boşaltılmıştı; site sakinleri Parnas **(124)** mağaralarına sığınmış; suna-

ğın eşiği üzerinde ise sadece muhafız kıtası ile rahipler kalmıştı. Böylece Pers ordusu, mezar kadar sessiz bir şehre girmişti; heykellerden başka bir muhatap bulamamıştı. Çok geçmeden boğazda kapkara bir bulut belirmiş; gök gürlemeye başlamış ve ardından da istilâcıların üzerine yıldırım yağmıştı. Ayrıca, Parnas'tan iki dev kaya kopup yuvarlanmış ve Persler'in birçoğunu telef etmişti. **(125)** Aynı anda Minerva mabedinden de uğultular ve haykırışlar yükselmiş, saldırganların ayakları altındaki topraktan alevler fışkırmıştı. Bu mucizeler karşısında dehşete kapılmış olan barbarlar geri çekilmişlerdi; orduları da şaşkınlık içinde darmadağın oluvermişti. Tanrı'nın kendi kendini savunması işte böyle cereyan etmişti.

Delf'in sunağında kutsal ateşi tekrar alevlendirmek üzere tam otuz yıl önce Fisagor diye anılan has insan zuhur etmiş olmasaydı, bu harikalar tezahür eder ve insanlık tarafından kendi zaferi olarak bilinmiş ve kabul edilmiş olan bu zaferler kazanılır mıydı acaba? Orası şüpheli işte.

Üstadın felsefe üzerindeki bir diğer etkisi de şudur. Kendisinden önce yeryüzünde bir yandan fizikçiler, diğer yandan da ahlâkçılar (moraliste) zuhur etmişti; ama Fisagor, kapsamlı sentezinin içine ahlâk bilimini de, bilimi de, dini de ithal etmişti. Bu sentez, gür ışığını Fisagor inisiyasyonunun derinliklerinde bulduğumuz ezoterik doktrinden başka bir şey değildi. Krotonlu filozof, bu temel hakikatlerin mucidi değildi, fakat onları bilimsel bir düzen içinde bir nizama koymuş kişiydi. Sırlar Doktrini'ni ve gerçek teozofiyi gözler önüne serip açıklamak için en elverişli sistem olarak onun sistemini seçişimizin sebebi budur işte.

Üstadı bizimle birlikte izlemiş olanlar, bu doktrinin temelinde Bir ve Tek Hakikat'in yattığını göreceklerdir.

Felsefelerde ve dinlerde ancak bu Hakikat'in dağınık ışınları yer almaktadır; ama bu ışınların merkezi ezoterik doktrindir. Bu merkeze ulaşmak için ne yapılmalıdır? Bu yolda gözlem ve muhakeme yeterli olmamaktadır. Ayrıca ve de her şeyden önce **sezgi** (intuition) gereklidir. Fisagor, el almış ve uygulamaya izinli kılınmış bir insandı, birinci dereceden bir inisiye idi. Doğrudan ruhsal görme yani vasıtasız görme (durugörü) yeteneğine de sahipti, okült bilimlerin ve spiritüel âlemin anahtarına da... Demek ki, Hakikat'in ilk kaynağından beslenmekteydi. Entelektüel ve spiritüel yanı gelişmiş varlıklara özgü olan o aşkın (transandan) yeteneklerine, fizik tabiatı kılı kırk yararcasına inceleme ve yüksek muhakeme kudretiyle fikirleri ustaca sıraya dizme yeteneğini de eklediği için, bu hâliyle O, Kozmos bilim anıtını en iyi inşa edecek insan hâline gelmişti.

Doğrusu bu anıt hiç bir zaman tahrip edilememiştir. **Tüm mezafiziğini Fisagor'dan sağlamış olan Eflâtun,** gerçi bunu daha az kesin ve daha az belirgin bir hâle getirmiştir, ama bu konuda yine de tam ve kusursuz bir görüşe ulaşmıştır. İskenderiye Okulu da, yine, bu metafiziğin üst katlarıyla meşgul olmuştur. Modern bilim ise onun ancak zemin katını ele alabilmiş ve temellerini berkitebilmiştir. Ayrıca bir sürü felsefe okuluyla, bir sürü mistik veya dinî mezhep de onun çeşitli bölümlerinde ikamet etmişlerdir. Ama hiç bir felsefe, hiç bir zaman, onu bir bütün hâlinde kucaklayamamış, ihata edememiştir. Bizim bu bölümde başarmaya çalıştığımız iş, işte bu bütünü tüm ahengiyle ortaya koyma çabasını göstermek olmuştur.

AÇIKLAYICI NOTLAR:

(1): Homeros: İlyada ve Odissea'nın yazarı olduğu kabul edilen epik Yunan şairi; Herodot'a göre, M.Ö.850 yıllarında şimdiki Anadolu'da hayat sürmekteydi. Tradisyon, onu, kentten kente gezip oralarda mısralarını yüksek sesle okuyan kör bir ihtiyar olarak tanıtmaktadır. Bayramlarda okunmakta ve çocuklara öğretilmekte olan eserleri, filozofları ve yazarları olduğu kadar eğitimi de etkilemişti.

(2): Heziyodes: M.Ö.VIII. asrın ortalarında Ascra'da (Béotie) doğmuş ve "Çalışmalar ve Günler", "Teogoni" gibi didaktik şiirler yazmış olan Yunan şairi.

(3): Tir: Lübnan'ın güneyinde yer alan ve bu gün Sour diye anılmakta olan kıyı şehri.

(4): Parnas: Delf'in kuzeydoğusunda yer alan ve Apollon ile Müzler'e tahsis edilmiş olan tepenin adı.

(5): Mesenya: Peloponez'in güneybatısındaki bölgenin adı. Bu bölge M.Ö.VIII.asırda Ispartalılar'ın hegemonyası altına girmiş, ancak, M.Ö.369'da Epaminondas tarafından özgürlüğüne kavuşturulmuştur. M.Ö.146'da da Roma topraklarına katılmıştır.

(6): Aristomenes: M.Ö.VII.asırda cereyan etmiş olan ikinci Mesenya savaşı sırasında Ispartalılar'a karşı savaşmış olan Mesenyalı şef.

(7): Kapitol: Roma'nın yedi tepesinden, Jüpiter mabed'ini barındırmakta olanı.

(8): Psistrates: M.Ö.600-527 yılları arasında yaşamış Atinalı bir tiran. Solon'un toplumsal eserini devam ettirmiş, görkemli bayram törenleri düzenlemiş, Atina'yı güzelleştirmiş ve Homeros'un rapsodilerini bir araya getirtip yayınlatmış-

tır.

(9): Harmodius: Dostu Aristojitones ile birlikte tiran Hippias'a karşı suikast hazırlamış olan Atinalı (M.Ö.514).

(10): Hellad: Kadim Yunan'ın, merkezî eyaletleri içeren ana bölümü.

(11): Bu meclisin sosyal yüceliğinin ve gücünün en güzel delili, birleşik halkların **anfiksiyonik yeminidir:** "Barışta da, savaşta da anfiksiyonik şehirleri asla yakıp yıkmayacağımıza ve onların zarurî ihtiyaçlarını karşılayan kaynaklara asla el sürmeyeceğimize and içeriz. Böyle bir fiile yeltenecek olan her gücün üzerine gidip o güç ile ilgili olan şehri tahrip edeceğiz. Apollon Mabed'ine ait takdime ve emanetleri çalacak olan imansızlara ve suç ortaklarına karşı ayaklarımızı, kollarımızı, sesimizi ve tüm gücümüzü kullanacağımıza yemin ederiz."

(12): Tales: İyon ekolüne mensup Milet'li matematikçi ve filozof (M.Ö.VII.asır sonu-M.Ö.VI.asır başı). Mısır geometrisinin ana ilkelerini Mısır'dan Yunan'a taşımıştır.

(13): Solon: Atinalı politikacı (M.Ö.640-558). Arhont olunca Atinalılar'ın ulusal görüşlerine yücelik kazandırmış, fakir yurttaşların malî yüklerini hafifletmiş ve böylece sitede sosyal uyumun tesisini mümkün kılmıştır.

(14): Pindar: Kinosefal doğumlu lirik şair (M.Ö.518-438).

(15): Epaminondas: Teb doğumlu Yunan generali ve Devlet adamı (M.Ö.418-362). Lakedemonyalılar'ı ezerek Teb hâkimiyetini tesis etmiş olan Teb demokrasisinin liderlerinden biri.

(16): Arşitas : Tarente doğumlu olan Fisagorcu filozof ve bilgin (M.Ö.430-360).

(17): Kroton: Fisagor'un sürekli olarak oturduğu bir kadim İtalya kenti.

(18): Yeni-Eflâtuncular: İskenderiye'de hayat bulmuş olan

felsefî doktrin (M.S.III.-IV.asır); temsilcileri Plotinos, Porfir ve Jamblik'dir.

(19): Gnostik: *Tanrı hakkında tam bir bilgiye sahip olduklarını iddia eden dinî felsefe sisteminin yandaşı.*

(20): Lao-Tse: *M.Ö.VI. veya V. asırda yaşamış Çinli filozof Taou' lar, onun doktrininin Budizm temeli üzerine oturtulduğunu iddia etmektedirler.*

(21): Sakya - Muni: *Buda'nın bir diğer adı.*

(22): Samos: *Bugünkü Sisam adasının kadim adı.*

(23): Polikrates: *Samos'un tiranı (M.Ö.533-522). Ada, bu tiranın hükümranlığı döneminde muazzam bir maddî refaha kavuşmuştur.*

(24): Lesbos: *Bugünkü Midilli adasının eski adı.*

(25): Anakreon: *İyonya'nın Teos kentinde doğmuş olan lirik şair (M.Ö.VI.asrın ikinci yarısı).*

(26): Mikal: *Küçük Asya'daki burunlardan biri. Bugünkü Kuşadası'nın güneyi.*

(27): Piti: *Delf'de Apollon adına kehanette bulunan kâhine.*

(28): Sidon: *M.Ö.2000'lerde Fenike'nin büyük bir limanı hâline gelmiştir. Bugünkü Şam'ın tam batısındaki sahillerde yer almış bulunan bir kent.*

(29): Adonay: *Yahudiler'in Tanrı'ya verdikleri bir ad.*

(30): Milet: *M.Ö.VIII.asırdan VI.asra kadar Akdeniz ticaretine egemen olmuş ve bir filozof okulunun doğuşuna analık etmiş olan bir Küçük Asya kenti. Bugünkü Bafa gölünün kuzeybatısında bulunmaktadır.*

(31): Anaksimandres: *Miletos doğumlu filozof (M.Ö.610-547).*

(32): Bakik: *Bakûs sözcüğünden türetilmiş sıfat, yani Bakûs'e değin, Bakûs tarzı.*

(33): Psammenit *veya* **Psammetik III:** *M.Ö.526-525 tarihleri*

arasında hükümdarlık yapmış olup Kambiz tarafından tahttan indirilmiş ve öldürülmüş olan Mısır kralı.

(34): Aristo: *Makedonya doğumlu Yunan filozofu (M.Ö.384-322).*

(35): Babil *veya* **Babel:** *Tevrat'a göre Nuh'un oğulları tarafından göğe çıkmak amacıyla Babil'de inşa edilmek istenen büyük kule. Bu delice çabaları akamete uğratmak üzere Tanrı orada dil anlaşmazlığını hâkim kılmıştır.*

(36): Nabukadnezar *(Nabuchodonosor): Nabopolassar'ın oğlu olarak M.Ö.605-562 yılları arasında yaşamış olan Babil kralı. Mısır'a karşı birçok sefer tertiplemiş, 586 yılında Yahuda'yı ve başkenti olan Kudüs'ü tahrip etmiştir. Medler'le ittifak kurup Lidya ile mücadele etmiştir.*

(37): Danyal Peygamber: *Esir edilerek Babil'e götürülmüş olan genç bir İsrailli. Nabukadnetzar'dan büyük ilgi ve iltifat görmüştür. Bu durumdan endişe duymuş olan majlar onun aslan çukuruna atılmasını sağlamışlardır. Fakat ertesi gün Danyal, aslanların ortasında sağ salim yaşar hâlde bulunmuştur.*

(38): Kirus II: *Kambiz'in oğlu olan Pers kralı (M.Ö.558-528).*

(39): Fosid: *Yunan'ın, Tesalya ile Boiotya arasında, yani Korent körfezinin kuzeyinde bulunan bölgesi. Bu bölge, Parnas, Delf Mabedi ve Apollon'un vahyi sayesinde kutsal bir yer hâline gelmiştir.*

(40): Plütark: *Yunanlı yazar (M.S.50-125). Mısır'ı ve İtalya'yı gezmiş; daha sonra Delf ruhban takımının arasına katılmıştır.*

(41): Aşil *(Akhileus): M.Ö.525-456 yılları arasında yaşamış olan Elözis doğumlu trajedi şairi.*

(42): Temis: *Uranos ile Gaia'nın kızı olan Adalet Tanrıçası.*

(43): Föbe: *Mutavassıt rolü oynayan Ay.*

(44): Delos: *Kiklad adalarının en küçüğü.*

(45): Ormuzd (Ahura-Mazda): *Mazdeizm'in yüce tanrısı. Hür-*

müz.

(46): Ahriman (Angra-Manyu): Ormuzd'un karşıtı olan kötülük ruhu.

(47): Parasels (Theophrastus BOMBASTUS VON HOHENHEIM): Einsiedeln doğumlu İsviçreli simyacı ve hekim (1493-1541); hermetik tıbbın babası.

(48): Newton: Woolsthorp doğumlu İngiliz matematikçi, fizikçi, astronom ve filozof (1642-1727). 1669'da beyaz ışığın yapısına ilişkin bir teori ortaya koymuş ve 1687'de de evrensel çekim yasalarını keşfetmiştir.

(49): Reichenbach: Hamburg doğumlu Alman filozof ve mantıkçı (1891-1953).

(50): Odik ve **eflüv** konularında açıklayıcı bilgi için Bkz. **Metapsişik Terimler Sözlüğü,** s.111 ve s.56.

(51): Heraklit: Efes doğumlu olup İyon ekolüne mensup bulunan Yunan filozofu (M.Ö.540-480). Ona göre maddenin temel unsuru ateş idi.

(52): Pavlus: İsa'nın havarisi.

(53): Kabalist: Tevrat'ın mistik yorumu demek olan Kabal bilgisine sahip kimse.

(54): Klitamnestr: Tindare ve Leda'nın kızı, Agamemnon'un karısı, Orest'in, İfigenya'nın ve Elektra'nın anası. İfigenya'nın sevgilisi Egiste ile birlikte kurban edilişini hazmedemeyip, Truva'dan dönüşünde, kocasını öldürmüştür; sonra da oğlu Oresta tarafından öldürülmüştür.

(55): Gizligörü ve durugörü: Özet bilgi için Bkz.**Metapsişik Terimler Sözlüğü,**s.66 ve s.49.

(56): Alman filozofu Schelling, ruhun ölümsüzlüğü konusunun bir delili olduğu için, uyur gezerliğe büyük önem vermişti.
"O manyetik (lucide) uyku sırasında, ruhta, normal hâl sırasında hiç bir zaman gözlemlenemeyen bir nisbî hâl zuhur etmektedir; bu hâl, bedenden kısmen serbestleşme ve

yükselme şeklinde zuhur etmektedir. Uyur gezerlerin her hâllerinde en yüksek türden bir şuurluluğun varlığı dikkati çekmektedir, sanki tüm varlıkları, geçmişi, şimdiyi ve geleceği bir araya getirip bütünleştiren ışıklı bir odakta toplanıyor gibidir. Onlar için, hatıraları unutmak şöyle dursun, aksine, geçmiş de ve hatta gelecek de güçlü bir ışın içinde belirginleşivermektedir. Bu hâl dünya hayatı sırasında bile mümkün olabiliyorsa," demektedir Schelling, "bu,ölüm sırasında bizi izleyen spiritüel kişiliğimizin hâlen bizde mevcut bulunduğu, yani ölümle birlikte birden meydana gelmediği, fakat sadece ve sadece, maddî duyular yardımıyla bağlandığı şu dış âlemden kopar kopmaz serbestleşip tezahür ettiği anlamını taşımaktadır. Şu hâlde ölüm sonrası hâl, dünya yaşamı sırasındaki hâle kıyasla daha reeldir. Zira dünya hayatımız sırasında her şeyimize karışan araz değerindeki (accidentel) unsurlar, öz yapımızı (essentiel) meflûç hâle getirmektedir." Schelling, geleceğe ilişkin hâli, açıkça, "durugörü" diye adlandırmaktadır. Dünya hayatı sırasında maddî ve araz nitelikli her şeyden kurtulmuş olan ruh, daha bir canlı ve daha bir kudretli hâle gelmektedir; kötü, daha da kötü; iyi, daha da iyi olmaktadır.

Philosophie der Mystik adlı kitabında sergilediği zengin olgular ve genel özetler yoluyla M.Charles Du Prel de aynı tezi savunmaktadır. Hareket noktasını da şu satırlarla dile getirmektedir: "Ben'in şuuru, nesnesini (object) didik didik incelemez. Ruh ve şuur, aynı şeyi ifade eden terimler değildir; bunlar birbirlerine denk şeyler değildir, hükmettikleri alanların genişliği aynı değildir. Ruhun alanı, şuurunkinden, fersah fersah daha geniştir" Bundan da anlaşılacağı üzere bizde **gizilgüç (potansiyel) hâlinde bir ben** mevcuttur. Uykuda ve rüyada tezahür eden bu gizli ben, gerçek ben'dir, yani bedene bağlı dünyasal ben'imizden önce de mevcut durumda bulunan ben'dir, öte âleme özgü (supraterrestre) ben' dir, aşkın (transcendant) ben'dir. Dünyasal ben'imiz, ölümlü ben'dir; aşkın ben'imiz ise ölümsüzdür. Pavlus'un şu sözleri işte bunu ifade etmektedir: "Bu dünyadan sonra göklerde yürüz."

(57): Akaşa: *konusunda açıklayıcı bilgi için Bkz.* ***Metapsişik Terimler Sözlüğü,*** *s.5.*

(58): Kehanet : *konusu için Bkz.aynı kaynak, s.85.*

(59): Vecd : *konusu için Bkz.aynı kaynak, s.176.*

(60): Herodot: *Halikarnas doğumlu Yunan tarihçisi (M.Ö.484-420).*

(61): Krezüs: *Son Lidya kralı (M.Ö.560-546).*

(62): Salamin: *Yunan'daki Attika yarımadasının batı kıyısında bulunan bir ada.*

(63): Demarat: *Kleomen tarafından tahtı elinden alınmış olan Isparta kralı (M.Ö.V.asır).*

(64): Kleomen: *Isparta 'nın aynı adı taşıyan üç kralından biri .*

(65): İda: *Misya'da Truva civarında yer alan bir dağ zincirinin adı.*

(66): Kroton: *Fisagor'un devamlı ikamet ettiği kent.*

(67): Taranto: *Aynı adı taşıyan körfezde yer alan bir kent. Ispartalılar tarafından kurulmuştur (M.Ö.708).*

(68): Sibaris: *M.Ö.510'da Kroton tarafından imha edilmiş olan kent; Taranto körfezinde ve Kroton'un kuzeybatısında yer almaktaydı.*

(69): Asklepiades: *Bitinya'da (Küçük Asya'nın kuzeybatısı) doğmuş olan Yunan hekimi (M.Ö.124-40). Roma'da kurduğu bir okulda Hipokrat'ın doktrinleriyle mücadele etmiştir.*

(70): Porfir: *İskenderiye Ekolüne mensup bir filozof; Plotin'in mürşidi (M.S.234-305).*

(71): Jamblik: *Yeni Eflâtuncu ekole mensup bir filozof; İskenderiye'de yetişmiştir (M.S.250-330).*

(72): Pritane: *Atina'da senato daimî komisyonunu oluşturan elli senatöre verilen isim; burada senatonun tümünü ifade eder bir anlamda kullanılmıştır.*

(73): Hestia: *Ocak tanrıçası; Lâtinler buna Vesta derlerdi.*

(74): Kalyope: *Epik şiir ve belâgat müzü.*

(75): Kliyo: *Epik şiir ve tarih müzü.*

(76): Öterp: *Müzik müzü (Etropi de denir).*

(77): Terpsikor: *Dans ve lirik şiir müzü.*

(78): Erato: *Lirik şiire yön veren müz; lir ile temsil edilmekteydi.*

(79): Talia: *Komedi ve idil müzü; maske ve sarmaşık çelengi ile temsil edilmekteydi.*

(80): *Aşkın (müteal) matematikte, sıfır ile sonsuz çarpıldığında Bir elde edildiği cebirsel olarak ifade edilmektedir. Mutlak fikirler dizisi içinde sıfır, belirsiz Varlık anlamına gelmektedir. Mabet lisanında Sonsuzluk, Başlangıçsızlık bir daire ile veya kendi kuyruğunu ısıran ve bu hâliyle de hareketinin sebebi bizzat kendisi olan Ezelî -Ebedî anlamını yansıtan bir yılan ile tasvir edilmekteydi. Sonsuz Sınırsız olan, zâhir olmayı dilediği için, müteal vahdaniyetinde muhafaza ettiği ve mükemmel bir ahenk içinde çekip çevirdiği tüm sayıları zâhir etmiştir.*

Fisagorcu teogonideki ilk problemin müteal anlamı budur; bu, aynı zamanda, yüce Monat'ı, tüm küçük monat'ları içerir hâle, sayıları da hareket hâlindeki yüce vahdaniyetten fışkırır hâle getiren kanıttır da.

(81): Diyad: *Kadim filozoflardaki, düaliteye (ikilem) ilişkin metafizik düşünce.*

(82): *Lâtif bedenden (spiritüel beden) söz eden inisiye Pavlus'unkini andıran doktrin. (Ruhçulukta; perispiri denilen; teozofide; esirî ya da astral beden denilen mediatör araç)*

(83): *Bu konuda baş sırayı Fabre d'Olivet almıştır. (**Fisagor'dan Altın Yaldızlı Mısralar**) Onun içine iyice işlemiş durumda olan bu kavramın, Hegel'in basit zihin oyunlarından ibaret **tezi, antitezi ve sentezi** gibi salt metafizikçilere özgü boş spekülâsyonlarla hiç bir ilgisi yoktur.*

(84): Manikeizm: *Manès'inki gibi iki karşıt prensibin birlikte mevcudiyeti esası üzerine, yani iyi ve kötü temeli üzerine kurulmuş her türlü doktrin.*

(85): Ptoleme: *M.S.II.asırda yaşamış bir Yunan astronomu.* ***Composition mathématique*** *ile Orta Çağ'da ve Rönesans döneminde bir otorite hâline gelmiş olan* **Coğrafya** *adlı eserlerin yazarı. Arap dünyasında Batlamyus diye bilinir.*

(86): Kopernik (Nicolas): *Torun doğumlu astronom (1473-1908).*

(87): Çiçeron (Marcus Tallius): *Arpinüm doğumlu Latin siyaset adamı ve hatip (M.Ö.106-43).*

(88): *Bu günlere ulaşmış bulunan ve üstadın gizli öğretisinden kaynaklanmış olan istiare görünümlü bazı acayip tarifler, Fisagor'un kozmos hakkındaki o görkemli görüşünü okült anlamıyla ortaya çıkarmamıza imkân hazırlamaktadırlar. Takımyıldızlardan söz ederken Küçük ve Büyük Ayı'ları,* **Rea (Kronos'un zevcesi)- Kibele'nin elleri** *diye adlandırmaktaydı. Nitekim Rea-Kibele, ezoterik anlamda, güneş sistemlerinde toplanıp yoğunlaşıp varlıkların gayrimaddi özlerini cezbeden, onları kavrayıp yakalayan ve bedenli hayatlar girdabının içine atan* **hareketli astral ışık,** *yani evrensel ateşin ilâhî zevcesi veya yaratıcı Ruh anlamını taşımaktaydı. -Gezegenleri de* **Prozerpin'in köpekleri** *diye adlandırmaktaydı. Bu acayip ifade ancak ezoterik açıdan bir anlam taşımaktadır. Ruh varlıklarının tanrıçası olan Prozerpin, onların bedene bağlanışlarını yönetip yönlendirmekteydi. Fisagor, gezegenleri, Prozerpin'in köpekleri diye adlandırmaktaydı, çünkü, mitolojideki Server (cehennemin dev muhafız köpeği) ruh varlıklarına cehennemde nasıl bekçilik ediyor idiyse, bedenli varlıklara da, aynı şekilde, Prozerpin'in bedenli köpekleri bekçilik etmekteydi.*

(89): Elemantal: *konusunda açıklayıcı bilgi için Bkz.* ***Metapsişik Terimler Sözlüğü,*** *s.58.*

(90) (91): Duble *ve* **Görünüm** *(apparition) konusunda açıklayıcı*

bilgi için Bkz. ***Metapsişik Terimler Sözlüğü,*** *s.48 ve 66.*

(92): *Fizikî anlamda değil, Ay'a ait esirî mekânda titreşimlere alışırlar anlamına gelmektedir.(Ç.Notu)*

(93): *Brahmanlar'ın ve Budistler'in* ***Karma*** *diye adlandırdıkları yasa. Açıklayıcı bilgi için Bkz.* ***Metapsişik Terimler Sözlüğü,*** *s.83.*

(94): ***Epiphanie*** *(epifani): veya yukarılardan aşağıları seyrediş;* ***otopsi*** *veya vasıtasız görüş;* ***théophanie*** *(teofani) veya Tanrı'nın tezahür edişi gibi aralarında bağlantı bulunan farklı düşünce ve deyimler, mükemmellik hâlini ifade etmektedirler, yani inisiyenin, ruhunu Tanrı ile birleştirip hakikatin bütününü seyrettiği hâli ifade etmektedir.*

(95): *Bu türden olup son derece otantik nitelikler arz eden ünlü iki olayı zikredeceğiz. Birincisi kadim çağlarda cereyan etmiştir. Bu olayın kahramanı şu ünlü majisyen filozof Tyanalı Apollonyus (de Tyane) dur.*

Birinci olay: Apollonyus'un durugörüsü. *"Bu olaylar Roma'da cereyan ederken (İmparator Domitien'in katli), Apollonyus onları Efes'den seyretmekteydi. Domitien,Clément'in saldırısına öğleye doğru uğramıştı; aynı gün ve aynı anda Apollonyus,Xystes'in bitişiğindeki bahçelerde Efesliler'e hitap etmekteydi. Ani bir dehşete kapılmışcasına birden sesini alçaltmıştı. Gerçi konuşmaya devam etmekteydi, ama sesi önceki kadar güçlü değildi artık; başka şey düşünerek konuşan bir insan havasına bürünmüştü. Âdeta söyleyeceklerini unutmuş gibi birden susmuş ve dehşet içindeki bakışlarını yere dikmişti; ardından da, ileriye doğru birkaç adım yürüyerek şöyle haykırmıştı: 'Vur zorbayı!' Hâlini gören bir kimse , onun, olayı, burnunun dibinde cereyan ediyormuş gibi seyrettiğini sanırdı. Efesliler (çünkü onun konuşmalarında tüm Efes halkı hazır bulunurdu) donup kalmışlardı. Apollonyus, sanki sonunun nereye varacağı belli olmayan şüpheli bir olayın sonucunu merakla bekleyen bir seyirci edasıyla olduğu yere çakılıp kalmıştı. Sonunda şöyle haykırmıştı: 'Ey Efesliler, cesur olun, tiran bugün*

öldürüldü. Minerva'nın sayesinde! Sözlerime ara verdiğim anda öldürüldü.' Efesliler Apollonyus'un aklını kaçırdığını sanmışlardı: Asıl diledikleri de, onun söylediklerinin doğru çıkmasıydı , ama bu durumdan kendilerine bir zarar gelmesinden korkmaktaydılar... Ancak, çok geçmeden haberciler çıkagelmiş ve onlara müjdeyi ulaştırmışlardı; bunun üzerine, ilminden ötürü Apollonyus'u kutlamışlardı; zorba hükümdarın öldürülüş biçimi de, günü ve saati de, olayın kahramanı da, Efesliler'e hitap ettiği sırada Tanrılar'ın, kendisine gösterdiklerine tıpatıp uymaktaydı." (Apollonyus'un Hayatı-Philostrate)

İkinci olay: Swedenborg'un durugörüsü. İkinci olay, modern zamanların en büyük görücüsüne ait olan olaydır. Swedenborg'un vizyonlarının objektif realitesi üzerinde belki tartışılabilir, ama bir sürü olay tarafından gerçekliği doğrulanmış olan durugörüsü üzerinde ise asla. Swedenborg'un, otuz mil uzakta bulunan Stockholm'deki yangını görüşü, on sekizinci asrın ikinci yarısında büyük yankılar uyandırmıştır. Ünlü Alman filozofu Kant, İsveç'te, bir dostu vasıtasıyla olay konusunda bir anket yaptırmıştır; daha sonra, bir bayan dostuna bu konuda şunları yazmıştır:

"Aşağıda zikrettiğim olay, her türlü şüpheye bir son verecek kadar açık ve ispatlayıcı türden bir olaydır. İngiltere'den dönmüş olan M. de Swedenborg 1759 yılı Eylül ayının sonlarına doğru bir cumartesi günü akşamı saat dörde doğru Gothenbourg'a ayak basmıştır. M. William Castel onu on beş tanıdığıyla birlikte evine davet etmiştir. Bir işi için ayrıldığı bu eve akşam saat altıya doğru dönmüş olan M. de Swedenborg salona solgun ve üzgün bir çehreyle girmiş ve tam o anda da Stockholm'ün Sudermalm Mahallesi'nde yangın çıktığından ve hızla kendi evine doğru yayıldığından söz etmiştir... Adını verdiği bir dostuna ait olan evin çoktan kül yığını hâline geldiğini, kendi evinin de tehlike içinde bulunduğunu söylemiştir. Sokağa ikinci çıkışının ardından, yani saat sekizde ise sevinç içinde şöyle konuşmuştur: Tanrı'ya şükürler olsun, yangın, bizimkinden üç önceki evde söndürüldü.' Olay hakkındaki haber valiye aynı akşam

ulaşmıştır. Pazar sabahı Swedenborg vilâyete çağrılmış ve orada sorgulamaya tâbi tutulmuştur. Yangının nasıl başladığını, ne kadar zaman sürdüğünü ve ne zaman söndüğünü tam tamına doğru bir şekilde anlatmıştır. Aynı gün haber tüm kente yayılmış ve birçok sakin, yakınlarından ve mülklerinden endişe etmeye başlamıştır. Yangın başladığında Stockholm yetkililerince yola çıkarılmış özel ulak Gothenbourg'a pazartesi akşamı varmıştır. Gönderilen resmî yazıda, yangının, Swedenborg tarafından anlatıldığı şekilde cereyan ettiği ortaya çıkmıştır. Bu olayın gerçek olmadığı konusunda herhangi bir iddiada bulunmak mümkün değildir. Bu satırları bana yazmış olan dostum, araştırmalarını sadece Stockholm'de değil, ayrıca Gothenbourg'da da sürdürmüştür; bu dostum orayı iyi tanıyan bir insandır, onun için de şehirdeki tüm görgü tanıklarıyla mülâkat yapabilmiştir..." (Swedenborg'un Hayatı, Matter)

(96): ***Aparisyon*** *(Görünüm): Konusunda açıklayıcı bilgi için Bkz.* ***Metapsişik Terimler Sözlüğü,*** *s.66.*

(97): ***Stoisizm:*** *Zenon'un felsefî doktrini; bu doktrin, aynı anda hem madde ve hem de güç demek olan cevheri, süptil bir ateşten kaynaklandıran vahdeti vücutçuluk türüdür.*
Tiyanalı Apollonyus: *Küçük Asyalı Yeni-Fisagorcu, ahlâkçı ve maj; Kapadokya'nın Tiyana kentinde, M.S.97'de doğmuştur.*

(98): *Bu fikir, mantıken, daha önceki bölümlerde söz konusu ettiğimiz veçhile insanın ve ulûhiyetin üç ögeliliği fikrinden, yani mikrokozmosun ve makrokozmosun trinitesi fikrinden sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. Kader, Özgürlük ve Kayra arasındaki karşılıklı metafizik bağıntı, Fabre d'Olivet tarafından* ***Fisagor'dan Altın Yaldızlı Mısralar*** *adlı yorumunda hayranlık uyandırıcı bir biçimde anlatılmaktadır.*

(99): *İnsanların bu şekildeki tasnifi, Firavunvari inisiyasyonun dört derecesine tekabül etmekte ve tüm inisiyasyonların*

temelini oluşturmaktadır; hatta bünyesinde ezoterik doktrinin birkaç kırıntısına yer veren primitif frenkmasonlar'a bile temellik etmiştir. Bkz. **Fisagor'dan Altın Yaldızlı Mısralar - Fabre d'Olivet.**

(100): Vesta: Romalılar'da Ateş tanrıçası; Yunan'daki karşılığı Hestia idi ve Ocak tanrıçası diye adlandırılmaktaydı.

(101): Grek zevcelerinin erdemlerini fark etmiş yegâne yazarlar Montesquieu ve Michelet olmuştur. Ancak, burada sözünü ettiğimiz gerekçeden ikisi de söz etmemiştir.

(102): Korin: Teb'de veya Tanagra'da yaşamış olan Yunanlı kadın şair (M.Ö.VI.asır sonu).

(103): Prozerpin: Romalılar'ın Ziraat tanrıçası; Yunanlılar Perseforıi derler. Zeus'un (Seres'den) Demeter'den olan kızıdır.

(104): Ampedokles: Agrigente'li filozof (M.Ö.490). Tabip, kâhin, majisyen ve Demokratik Parti'nin başkanı olan bu filozof, ilişkileri Aşk (Eros) ve Kin (Polemes) tarafından yönetilip yönlendirilen dört unsura dayalı bir kozmogoniyi benimsemiştir.

(105): Herakle: İtalya'nın Lukanya bölgesinde bir kent.

(106): Regium: İtalya çizmesinin en ucunda yer alan bir kent.

(107): Katanya: Sicilya'da bir kent.

(108): Himera: Sicilya'da bir kent.

(109): Agrigenta: Sicilya'da bir kent.

(110): Milon: M.Ö.VI.asırda yaşamış, Kroton doğumlu bir atlet. Olimpiyatlarda birçok şampiyonluk kazanmıştır. Kestiği bir ağacın gövdesi altında kalıp kendisini kurtaramamış ve böylece vahşi hayvanların pençeleri altında ölmüştür.

(111): Nemesis: Yunanlılar'ın iyi ahlâk ve adaleti temsil eden bir tanrıçasıdır. Suçluları cezalandırmak kudreti vardır.

(112): Kateşizm: Hristiyanlar'da din dersi kitabı. İslâm'da İlmihal denir.

(113): *Bu satırı, Diogéne de Laerce'in, Fisagor'un ölümüne ilişkin yorumuna dayanarak böyle yazdık. Porfir tarafından nakledilmiş olan Dicearque'ın ifadesine göre ise, katliamdan Arşip ve Lizis ile birlikte üstat da kurtulmuştu. Ama şehirden şehire göç ede ede sonunda Metaponta'ya varmış ve oradaki Müz mabedinde açlıktan ölmüştü. Buna karşılık, Metaponta sakinleri, üstadı kendilerinin ağırladığını ve yanlarında sükûnet içinde vefat ettiğini ifade etmişlerdi. Hatta Çiçeron'a onun evini, iskemlesini ve mezarını bile göstermişlerdi. Şurası dikkate değer bir hususstur ki, demokrasiden yüz çevirme hareketi sırasında ona en çok eziyet etmiş olan kentler bile, onu kurtarıp bağırlarına basma şerefinin kendilerine ait olduğunu iddia etmişlerdi. İyonya kentleri, Homeros'un doğumuna sahnelik etmiş olma onuruna sahip çıkma mücadelesi vermekteyken, Taranto körfezindeki kentler de, filozofun küllerine sahip çıkma mücadelesi vermekteydi. Bu tartışmalı olay konusunda daha geniş bilgi için M.Chaignet'nin* ***'Fisagor ve Fisagorcu Felsefe'*** *adlı kitabına bakınız.*

(114): ***Miltiades:*** *Persler'i Maraton'da yenmiş olan Atinalı general (M.Ö.540-489).*

(115): ***Temistokles:*** *Yunan'ın Xerxès tarafından işgali sırasında Ispartalılar'ı deniz savaşı yapılması konusunda ikna etmiş olan Atinalı general ve devlet adamı.(480)*

(116): ***Maraton:*** *Attika'nın bir köyü; Atina'dan 40 km mesafedir. Zafer müjdesini Atina'ya ulaştırmak üzere yola çıkmış olan bir koşucu işte bu yolda yorgunluktan tükenip can vermişti.*

(117): ***Teze:*** *Ege'nin oğlu ve Atina'nın kralı olan kahraman. Girit labirentinde, Minos'un kızı Ariyan'ın uzattığı iple yolunu bulup, insan etiyle beslenmekte olan Minotor'u öldürmüştür.*

(118): ***Kastor ve Pollux:*** *Zeus ve Leda'nın oğulları ve de Helena ve Kliemnestra'nın kardeşleri olan kahramanlar. Göğe yükseldiklerinde İkizler burcu hâline dönüşmüşlerdir.*

(119): ***Kserkes:*** *Pers kralı Daryüs I.'in oğlu; Termopiller'de Leonidas'ı yenmiş, fakat Salamin'de yenilmiştir (M.Ö.519-465).*

(120): ***Termopiller:*** *Tesalya'da "sıcak kapılar" diye anılan bir yöre.*

(121): ***Mars:*** *Savaş ve Ziraat tanrısı. Yunan'daki karşılığı Ares.*

(122): *Mabet lisanında* ***kadın çocuğu*** *terimi, inisiyasyonun geri derecesini ifade etmekteydi; bu ifadede kadın, tabiat anlamını taşımaktadır. İnisiyasyonun yukarı derecelerindekiler ise* ***erkek oğulları*** *veya* ***Ruh'un inisiyeleri, Tanrılar'ın oğulları*** *veya* ***kozmogonik bilim inisiyeleri*** *ve* ***Tanrı oğulları*** *veyahut da* ***yüce bilimin inisiyeleri*** *diye anılmaktadır. Piti, Persler'i, dinlerinin belirtici niteliği nedeniyle* ***kadın oğulları*** *diye adlandırmaktadır. Asıl anlamıyla ele alındığında bu ifade abes bir şeydir.*

(123): ***Mikal:*** *Küçük Asya sahillerinde bir burun. Grekler'in Persler'e karşı deniz savaşı yapıp zafer kazandıkları yöre (M.Ö.479).*

(124): ***Parnas:*** *Delf Mabedi'nin kuzeydoğusunda yer alıp Apollon ile Müzler'e tahsis edilmiş olan 2547 m. yüksekliğindeki tepe.*

(125): *Heredot'un belirttiğine göre "Aynı türden bir olay Minerva'ya ait arazide de cereyan etmişti." 200 yıl sonra cereyan etmiş olan Galyalılar'ın istilâsı da aynı şekilde püskürtülmüştü. O zaman da kasırga patlamış, Galyalılar'ın üstüne peş peşe yıldırım düşmüş ve ayaklarının altındaki toprak zangır zangır sallanmıştı; istilâcılar doğaüstü vizyonlar görmüş; ve böylece Apollon Mabedi kurtulmuştu. Bu olaylar, Delf rahiplerinin kozmik ateş bilimine sahip bulunduklarını ve elektriği, Kaldeli majlar gibi okült güçler vasıtasıyla harekete geçirip kullanmayı başardıklarını ispatlamaktadır. Bkz. Amédée Thierry-* ***Galyalıların Tarihi,*** *I, 246.*

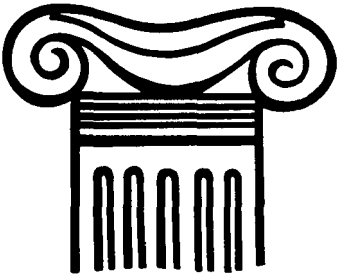

EFLÂTUN

(Elözis Sırları)

YEDİNCİ BÖLÜM

EFLÂTUN

(Elözis Sırları)

İNSANLAR Aşk'ı Eros diye adlandırmıştır, çünkü onun kanatları vardır; Tanrılar ise Pteros diye, çünkü o, kendilerini ifşa edecek erdeme sahiptir.

EFLÂTUN (Le Banquet)

Göklerde öğrenmek, görmektir;
Yerde ise, kendini hatırlamaktır.

NE mutlu Sırlar öğretisinden geçmiş kişiye; O kişi, **hayatın kaynağını da bilir, hedefini de.**

PİNDAR

EFLÂTUN
(Elözis Sırları)

FİSAGOR'U Yunan inisiyelerinin en yücesi olarak canlı bir şekilde ortaya koyduktan ve bu vesileyle de dinî ve felsefî hakikatin temel (primordial) ve evrensel derinliğini gözler önüne serdikten sonra, artık, bu hakikate daha fantezist ve daha popüler bir görünüm kazandırmış olan Eflâtun'dan söz edebiliriz. Bizi, bu Atinalı filozofun asil çehresinin karşısında bir süre durduracak olan gerekçe budur işte.

Evet, dinlerin ve felsefelerin bir temel doktrini, bir sentezi vardır. Bu doktrin, çağlar içerisinde gelişim göstermiş ve enginleşmiş bir doktrindir; ama özü ve kaynağı hep aynı kalmıştır. Biz, onun sadece, ana hatlarına sahip bulunmaktayız. Bu yeterli midir? Elbette ki hayır; onun, ırklara ve çağlara göre farklılıklar arz etmiş olan çeşitli formlarının ilâhî gerekçe ve kanıtlarını ortaya koymak zorunda olduğumuz gibi, ayrıca, insanlığın gerçek inisiyatörleri olarak temayüz etmiş olan yüce inisiyeler zincirini de tesis etmek zorundayız. Bu iş gerçekleştirildiği takdirde, herhangi bir inisayatörün kudreti, diğerlerinin kudretleri ile bütünleşerek daha da belirgin ve daha da pekişmiş bir hâlde gözler önüne serilecek ve böylece hakikatin birliği ve tekliği, onun farklı ifadesinin içinde bile apaçık olarak ortaya çıkacaktır. Her şey gibi, Yunan da doğmuş, ardından zirveye ulaşmış ve sonra da gerileyip

batmıştı. Bu, günler için olduğu gibi,insanlar ve halklar için de, yerküreler ve gökler için de geçerli bir yasadır. Yunan'ın doğuş döneminin inisiyesi Orfe; zirvelere tırmanış döneminin inisiyesi Fisagor; gerileme döneminin, yani yeni bir doğuşa ebelik etmiş olan ateş kızıllığı rengindeki gurup vaktinin veya bir başka deyişle, **insanlık döneminin inisiyesi** ise Eflâtun olmuştur. Elözis Sırları'nın tatbikatı sırasında meşale taşıyıcısı, başrahibi nasıl izliyor idiyse, **Eflâtun da Fisagor'u aynı şekilde izlemiştir.** Bu bölümde Eflâtun'la birlikte, sunağın kalbine kadar ulaşmak ve orada büyük sırrı murakabe etmek üzere bir kez daha, fakat farklı bir yoldan mabedin içlerine doğru yol alacağız.

Ama Elözis'e doğru yola koyulmadan önce bir an rehberimizi, yani ilâhî Eflâtun'u dinleyelim. İçinde doğduğu ufku bize bizzat kendisi göstersin; bize ruhunun hikâyesini anlatsın ve bizi sevgili mürşidinin yanına götürsün.

I

EFLÂTUN'UN GENÇLİĞİ VE SOKRAT'IN ÖLÜMÜ

EFLÂTUN, Güzellik ve İnsanlık kentinde, yani Atina'da doğmuştu. Bakışları çok anlamlı ve çok dikkatli bir çocuktu. Her türden rüzgâra açık durumda bulunan Attika Yarımadası, Ege Denizi'ne doğru yelken açmış bir geminin pruvasını andırmakta ve dalgaların koyu maviliğinde yüzen beyaz tenli deniz kızları mesabesindeki irili ufaklı adalara bir kraliçe edasıyla hükmetmekteydi. Eflâtun, mermer yamaçlı Pantelik ile, içlerinde arıların vızıldaştığı reçine kokulu çamlıklardan oluşma bir taca sahip olan Himet'in ve sakin Elözis'in oluşturduğu üçgenin içindeki o mor dağlarla çevrili ve ışıl ışıl parlak bir gök ile sarılı durumdaki geniş ovada yer alan ve Pallas Atena'nın **(1)** himayesi altında bulunan Akropol'ün eteklerinde büyümüştü.

Eflâtun'un çocukluğu da, gençliği de politik çalkantılar içinde geçmişti. Yunan'ın çözülüşüne ve yıkılışına zemin hazırlamış olan o amansız Peloponez savaşı **(2)**, yani Isparta ile Atina arasındaki o kardeş kavgası o tarihlerde cereyan etmişti. Med savaşlarının o anlı şanlı günleri çok gerilerde kalmış; Maraton ve Salamin güneşleri de ufukların ardında çoktan yoklara karışmıştı. Ef-

lâtun, Yunan'ın en büyük devlet adamı olan Perikles'in **(3)** öldüğü yılda doğmuştu; bu ünlü devlet adamı, Aristid **(4)** kadar dürüst olduğu gibi, Helen uygarlığının en mükemmel temsilcisi ve o gürültücü ve patırtıcı demokrasinin letafeti konumunda bulunan ve de toplumsal fırtınalar arasında bir yarı-tanrı sükûnetiyle ortalığı yatıştırmış olan o ateşli yurtsever Temistokles kadar da becerikli idi. Eflâtun'a, anacığı, yavrusunun doğumundan iki yıl önce bizzat tanık olduğu bir olayı anlatmıştı. Ispartalılar Attika'yı işgal etmişlerdi; böylece ulusal varlıkları tehdit altına girmiş olan Atina halkı, bütün bir kış boyunca mücadele vermişti; bu savunma mücadelesinin temel direği Perikles olmuştu. O yürekler acısı yılda, Seramik'te **(5)**, görkemli bir tören icra edilmişti. Vatan uğruna şehit olmuş bulunan savaşçıların tabutları cenaze arabalarına yerleştirilmiş ve halk da, şehitleri bir araya getirecek olan anıtkabrin önüne davet edilmişti. Bu anıtkabir, Yunan'ın, cinayet nitelikli mücadeleler vasıtasıyla kendisi için kazdığı mezarın muhteşem bir simgesiydi âdeta. Perikles, bugüne kadar muhafaza edilebilmiş olan o ünlü nutkunu işte o gün okumuştu. Tüsidides **(6)** bu nutku tunç levhalara yazdırmıştı; onun sözleri orada, bir mabedin alınlığındaki kalkan gibi parıldamaktadır: "Kahramanların mezarları, öyle şatafatlı yazıtlarla bezeli sütunların üzerinde bulunmaz; onların mezarları tüm evrendir." Bu sözlerde nefes alıp veren, Yunan'ın ve onun ölümsüzlüğünün şuuru değil de nedir?

Perikles'in ölümünden sonra, o güne kadar varlığını hep eylem adamlarında sürdüregelmiş olan Yunan'dan ne kalmıştı geriye? Atina sınırları dahilinde, umutsuzluk içine düşmüş bir demagojinin çekişmeleri; Atina'nın dışında ise, her an eli kulağında bekleyen Isparta istilâsı, kara ve deniz savaşları ve Pers kralının, halk temsilcileri

ile devletin yüksek görevlilerine saçmakta olduğu yoldan çıkarıcı zehir mesabesindeki altınları. Halkın arzusu üzerine Perikles'ten sonra başa Alkibiades **(7)** geçirilmişti. Dışı yaldızlı Atina gençliğinin tipik örneği olan bu general, günün adamı hâline gelivermişti. Macera sever ve kandırmaca ustası olan bu devlet adamı, ülkesini göz göre göre mahva sürüklemişti. Eflâtun bu durumu yakından ve büyük bir dikkatle izlemişti; zira daha sonraları, onun karakterini, psikolojisinin konusu yapacaktı. Alkibiades'in ruhunu işgal etmekte olan kudretin öfke dolu arzusu ile "başında vızıl vızıl ihtiraslar dönen, hem de çiçekten taçlı, mis kokulu ve de şarapla ve dizgin tanımaz zevklerle cûşa gelmiş ihtiraslar dönen; bu ihtiraslarla beslenen, bu ihtiraslarla kendini eğitip yükselten ve sonunda da kendisini yine ihtirasların sipsivri iğnesiyle silâhlandıran eşek arısı" arasında bir benzerlik kurmuştu; "Böyle bir iğneye sahip olan ve çılgınlığı da desteğine almış bulunan bu zorba, büyük bir öfkeyle hareket ederek hop oturup hop kalkmaktaydı; çevresinde, yüzünün utançla kızarmasına yol açabilecek onurlu düşünceler ve duygular zuhur etmeye görsün, hemen üzerlerine yürümekte ve onları defetmeye ve yok etmeye çalışmaktaydı; bu tarzda hareket etmek suretiyle ruhları her türlü itidalden temizlemiş ve yerlerine azgınlığı ikame etmiş olmaktaydı."

Bundan da anlaşılacağı üzere, Eflâtun'un gençlik çağında Atina semalarını bir hayli kara bulutlar kaplamıştı. Yirmi beş yaşlarındayken o müthiş Egos Potamos **(8)** deniz savaşına ve ardından da Atina'nın Ispartalılar tarafından işgaline tanık olmuştu. Muzaffer Lizandros'un Atina'ya girişini gözleriyle görmüştü; bu, Atina'nın bağımsızlığına son verme anlamını taşımaktaydı. O, Temistokles tarafından inşa edilmiş uzun duvarların, zafer

müziğinin nağmeleri altında tahrip edilişini de, vatanının harabeleri üzerinde muzaffer düşmanın, kelimenin tam anlamıyla, tepine tepine dans edişini de izlemişti. Derken otuz tiran olayıyla sürgün ve yasaklama olayları zuhur etmişti.

Gerçi bu manzaralar Eflâtun'un gencecik iç varlığını elemlere gark etmişti, ama allak bullak edip bulandıramamıştı. Zira onun ruhu, Akropol'ün üzerindeki gök kubbe kadar sakin, berrak ve temizdi. O, uzun boylu, geniş omuzlu, ciddî, murakabeyi ve sessizliği sever tipte bir delikanlıydı; konuşmaya başladığı zaman ise sözlerinden etrafa tadına doyulmaz bir içlilik ile gönül okşayıcı bir letafet yayılmaktaydı. Ondan ne bir dikenli söz sadır olurdu, ne de bir aşırı davranış. Çeşit çeşit yetenekleri, varlığındaki o yüce ahengin içinde âdeta derece derece yumuşak tonlar hâlinde yer almaktaydı. Ruhundaki ciddiyet, melek gibi bir zarafet ve doğal bir ağırbaşlılıkla, karakterindeki sertlik ve metanet ise ancak analara yaraşır türden bir şefkatle perdelenmiş durumdaydı. Onun kişiliğinde erdem, tebessüme; zevk de, tertemiz iffete bürünmüş hâldeydi. Ama ruhunun o başat, olağanüstü ve üstün işareti, sanki Tanrı ile arasında mevcut bulunan bir esrarengiz sözleşmeden, bir antlaşmadan kaynaklanmaktaydı. Evet, o iri gözlerinin derinliklerinde sadece ezelî-ebedî nitelikli şeyler yer alabilmekteydi; başka türden şeyler ise, onun nazarında, derin bir aynada beliren boş ve gereksiz görüntüler gibi şöyle bir belirip kayboluvermekteydi. Âlemin ve varlıkların, değişken ve kusurlu nitelik arz eden zahirî formlarının gerisinde, o, aynı varlıkların kusursuz bir görünüm arz eden, daima ışıl ışıl parıldayan ve gözlerden kendini perdeleyen formlarını da, yani **ancak ruha ayan beyan olan** ve bu zahirî formların ezelî modellerini teşkil eden formları da görebilmekteydi. İşte bu

yüzdendir ki, genç Eflâtun, bir gün filozof olabileceğini aklından geçirmediği günlerde bile, yani doktrinini henüz formüle etmediği günlerde bile İdealin ilâhî gerçekliğinden haberdardı ve her yerde hazır ve nazır olduğunun farkındaydı. İşte bu yüzdendir ki, kadın kalabalıklarının dalgalanışını, cenaze arabalarının ve askerî birliklerin geçişini, kutlama törenlerinin ve cenaze alaylarının cereyanını seyrederken, o hep, herkesin gördüğünden farklı şeyler görmüş ve kendi kendine şöyle demişti: **"Acaba niçin ağlıyorlar ve niçin sevinç çığlıkları atıyorlar? Var olduklarını, mevcut olduklarını sanıyorlar, oysa hakikatte durum hiç de öyle değil. Doğar ve ölür nitelikli şeylere ben neden bel bağlayamıyorum acaba? Asla doğmamış ve ölmeyecek olan, fakat her dem mevcut bulunmuş ve bulunacak olan Görünmez'e karşı bu iştiyakım neden acaba? Neden sadece ona bel bağlıyor ve onu seviyorum?"**

Aşk ve Ahenk: Eflâtun'un ruhundaki temel esaslar bunlardı; ama nasıl bir Aşk ve nasıl bir Ahenkti bu? Ezelî-Ebedî Güzelliğe karşı duyulan bir Aşktı ve evreni kucaklayan bir Ahenkti. Bir ruh varlığının yüceliği ve enginliği arttıkça, kendini tanıma çabasına hasredeceği zaman süresi de artmaktadır. Eflâtun'un dikkatini ilk kez çekmiş ve hayranlığını ilk kez harekete geçirmiş olan şey, güzel sanatlar olmuştu. O, soylu bir ailenin ferdiydi, zira babası, kral Kodrüs (9) soyundan, annesi de Solon soyundan geldiğini iddia etmekteydi. Böylece gençlik hayatı, gerileme devrine özgü her türlü konfora ve her türlü imkâna gark olmuş zengin bir Atinalı'nın hayatı gibi geçmişti. Ama o yine de, namusluluk taslama gibi samimiyetsizliklerden uzak durup çevresindeki insanlar gibi yaşamış ve onların yaptığını yapmıştı; yüklü bir mirastan yararlandığı için de kendisini bir sürü dostun ortasında

bulmuş ve çok iyi ağırlanan itibarlı bir insan hâline gelmişti. **Fedr (10)** adlı eserinde, aşk denen tutkuyu tüm fazlarıyla birlikte pek güzel tasvir etmiştir ve onun içindir ki, o, aşkın taşkınlıklarına kendini kaptırmamış ve onun acımasız düş kırıklıklarına uğramamıştı. Ondan bize öyle bir mısra ulaşmıştır ki, o mısra Safo'nun **(11)** bir mısrası kadar coşkulu ve Kiklad Denizi'ndeki yıldızlı bir gece kadar ışıltılıdır: "Sana bakmak için sırf göz kesileyim diye gök olmak istiyorum." Güzeli, güzelliğin her türlü değişken niteliğinde ve her türlü biçiminde ararken, zaman zaman resim, müzik ve şiirle de meşgul olmuştu. Özellikle şiir, onun her türden ihtiyacına cevap vermekteydi. Sonunda arzularını tespit etmeyi başarmıştı. Eflâtun, her türe harika denecek ölçüde intibak etme yeteneğine sahipti. Aşk ve övgü şiirinden de, destandan da, trajediden de ve hatta en ince Attika tipi nüktelerle dolu komediden de aynı hazzı almaktaydı. Yeni bir Sofokles **(12)** olmak ve Atina tiyatrosunu, içine düştüğü geri kalmışlıktan çekip çıkarmak için nesi noksandı sanki? Bu tutku onu iyi sarmıştı doğrusu; dostlarının tesiri de büyük olmuştu. Yirmi yedi yaşındayken birçok trajedi kaleme almış ve bunlardan birini yarışmaya sokmaya bile niyetlenmişti.

Eflâtun'un, Akademi bahçelerinde gençlerle söyleşilerde bulunan Sokrat ile **(13)** karşılaşması işte bu döneme rastlamıştı. İlk rastladığında, o, Doğru ve Yanlış ile Güzel, İyi ve Gerçekten söz etmekteydi. Şair, filozofa yaklaşmış ve onu dinlemişti; ertesi gün tekrar gelip dinlemiş, daha ertesi gün tekrar gelmiş ve sonunda onu dinlemeden rahat edememeye başlamıştı. Birkaç hafta içinde zihninde tam anlamıyla bir ihtilâl, bir köklü değişim meydana gelmişti. Dünün zihni yanılgılarla dolu şairi, mutlu bir delikanlı kimliğine bürünmüş ve kendisini artık ta-

nıyamaz hâle gelmişti. Düşüncelerinin akışı da değişmişti, hayatının hedefi de. **"Ruh ebesi"** diye adlandırdığı kişiden dinlediği sözlerin etkisiyle, iç varlığında yeni bir Eflâtun hayat bulmuştu. Onda neler cereyan etmişti acaba? O satir suratlı ukalâ adam nasıl bir büyü yapmıştı da o deha sahibi insanı, o yakışıklı Eflâtun'u o lüks hayattan, o zevk âlemlerinden ve şiirden koparıp dünya nimetlerine bilgelere yaraşır bir biçimde sırt çevirmeye inandırabilmişti?

Bu saf Sokrat, çok basit ve çok sade bir insan olduğu kadar orijinal bir insandı da. Heykeltraş oğlu olarak yeni yetmelik çağında Üç Gras (Venüs'ün üç tanrıça arkadaşı) heykelini yapmıştı; **kendi iç varlığını yontmayı taş yontmaya tercih ederek** daha sonra yontma kalemini de, çekicini de bir yana fırlatıp atmıştı. O andan itibaren de, hayatını bilgeliğin peşinde koşmaya vakfetmişti. Beden eğitimi okullarında, halk meydanında ve tiyatroda gençlerle, sanatkârlarla ve filozoflarla sohbet etmeye ve onlara, **doğru bulup benimsediği konuların hikmetini sormaya başlamıştı.** O günlerde sofistler, Atina'yı, âdeta bir çekirge bulutu gibi işgal etmişlerdi. Nasıl demagog, devlet adamının; mürai, rahibin; kara büyücü de, gerçek inisiyenin kalpı ve taklidi ise, aynı şekilde, sofist de filozofun kalpıdır, sahtesidir. Grek sofist tipi diğerlerine kıyasla daha süptil, daha ukalâ ve daha ısırıcıdır; ama öyle veya böyle, hepsi de gerileme hâlindeki uygarlıkların ürünleridir. Atina'da sofistler, kokuşmuş bir bedendeki kurtlar misali kaynaşmaktaydılar.Tanrıtanımaz diye de anılsalar, yokçu (nihilist) diye de anılsalar veya karamsar (pessimist) diye de anılsalar, tüm zamanların sofistleri hep birbirlerine benzemektedirler. Tanrı'yı ve Ruh'u, yani yüce Hakikat'i ve yüce Hayat'ı daima inkâr etmektedirler. Sokrat'ın yaşadığı dönemin sofistleri, yani Gorcias **(14)**, Prodicus ve

Protagoras (15) hakikat ile yanılgı arasında hiç bir fark olmadığını iddia etmekteydiler. Bu yolla bir fikri ve karşıtını ispat edeceklerini öne sürmekte, güçten ve kudretten başka bir adaletin ve de kişinin düşünce ve görüşünden başka bir hakikatin mevcut olamayacağını ifade etmekteydiler. Kendini beğenmiş ve zevk düşkünü tipler olarak öğütlerini pahalıya ödetmekteydiler, yani gençleri sefahate, entrikaya ve zorbalığa teşvik etmekteydiler.

Sokrat, sofistlerin yanına o sokulgan uysallığıyla, o kurnaz saf adam havasıyla ve bir şeyler öğrenmek isteyen cahil bir insan edasıyla yaklaşmaktaydı. O esnada gözlerinde teveccüh ve zeyreklik parıltıları belirmekteydi. Ardından da sorudan soruya atlayarak onları, ilk iddialarının tersini söylemeye ve söz konusu etmekte olduklarını şeyden haberleri bile olmadığını üstü kapalı bir biçimde itiraf etmeye mecbur etmekteydi. Daha sonra ise, evrensel bilgiye sahip olduklarını iddia eden bu sofistlerin, aslında hiç bir şeyin sebep ve prensibini bilmediklerini ortaya koymaktaydı. Bu şekilde ağızlarını tıkadıktan sonra, başarısıyla gosgoslanacağı yerde, cevaplarıyla kendisini eğittikleri için hasımlarına teşekkür etmekte ve hiç bir şey bilmediğini fark etmiş olmanın, gerçek bilgeliğe ilk adımı atmış olmak anlamını taşıdığını ifade etmekteydi. Peki, Sokrat neye inanmakta ve neyi onaylamaktaydı? Tanrıları inkâr etmemekteydi; onlara diğer vatandaşları gibi ibadet etmekteydi; ama onların, tabiatlarına nüfuz edilemez nitelikli olduklarını belirtmekte ve okullarda öğretilen fizikten ve metafizikten hiç bir şey anlamadığını ifade etmekteydi. Önemli olan, Doğruya ve Gerçeğe inanmak ve bunu hayata uygulamaktır demekteydi. Ortaya koyduğu deliller onun ağzında daha bir güçlenmekteydi, zira söylediklerinin ispatı onun kişiliğinden fışkırmaktaydı: O, kusursuz bir vatandaş, gözüpek bir as-

ker, dürüst bir hakem, sadık ve çıkar gütmez bir dost ve tüm ihtiraslarına kesinlikle egemen olmuş bir insandı.

Ahlâk eğitiminin taktiği de zamanlara ve mekânlara göre değişiklikler arz etmektedir. Fisagor, ahlâk bilimini, inisiye müritlerinin önüne, kozmogoni seviyesinden başlayıp aşağılara inmek suretiyle sermekteydi. Atina'daki halk meydanında, Sokrat, Kleon ile Gorcias arasında yer alarak, dünyanın ve sarsıntıya uğramış sosyal durumun çatısını tekrar kurmak üzere, insanda mevcut olan şu Doğruya ve Gerçeğe ilişkin doğuştan gelme duygudan söz etmekteydi. Biri, prensiplerin yukarıdan aşağıya doğru inişlisini, diğeri ise yukarıya doğru çıkışlısını benimsemiş olan bu iki bilgenin her ikisi de aynı hakikati dile getirmekteydi. Fisagor, en yüksek seviyeli inisiyasyona ilişkin prensipleri ve metodu tasvir etmekteydi; Sokrat ise halka açık alenî bilim dönemini başlatmıştı. Halka bilgiyi apaçık şekliyle sunma rolünü aksatmamak için Elözis Sırları'na inisiye olmayı bile reddetmişti. Ama Büyük Sırlar öğretisinin sunmakta olduğu o yüce hakikate ilişkin iman ve duyguya zaten sahip durumdaydı. İyiden ve İyilikten söz ettiği anlarda çehresi, tanrının biri tarafından egemenlik altına alınmış bir ehli ilham Fauna'nınki **(16)** gibi değişmekteydi. O anlarda gözleri ışıl ışıl parıldamakta , saçsız kafatasında bir ışın belirivermekte ve ağzından da, eşyanın özünü ifşa eden sade ve ışıl ışıl hikmetler dökülmekteydi.

Eflâtun, bu adama, dayanılmaz bir şekilde niçin ram olmuştu acaba? Onda İyinin Güzele nasıl ağır bastığını gördüğü ve anladığı için tabiî. Zira Güzel, Gerçeği ancak sanat serabında, İyi ise ruhların enginliklerinde tahakkuk ettirmektedir. Onun ram oluşu, ender rastlanır türden ve çok kudretli bir kendini kaptırış şeklinde cereyan etmişti, bu işte duyguların esamisi bile okunamazdı.

Gerçek anlamdaki doğruyu görünce, Eflâtun'un ruhunda yer etmiş hâlde bulunan ve göze hitap eder nitelikte sanata ilişkin olan o göz kamaştırıcı ihtişam birden solmuş gitmiş ve yerini daha ilâhî bir hayale terk etmişti.

Bu adam, ona, o güne kadar kabul edegeldiği anlamıyla güzelliğin ve ihtişamın, daima diğer ruhları da kendi hakikatine cezbeden eylem hâlindeki bir ruhun güzelliği ve ihtişamı karşısında pek yavan şeyler durumunda kaldıklarını göstermişti; belirttiğine göre sanatın şatafatı, kandırıcı bir hakikati , düş kırıklığına uğratıcı bir tülün altında, bir an için, parlak ve çok yararlı gibi göstermekten öte bir işe yaramamaktaydı. "Gerçeğin Görkemi" demek olan bu ışıl ışıl Güzellik, Eflâtun'un ruhundaki o değişir nitelikli yanıltıcı güzelliği öldürüp atmıştı. Gencecik Eflâtun'un, o güne kadar benimsediği her şeyi unutarak ve terk ederek Sokrat'a ram oluşunun sebebi buydu işte. İnsanın düşünce tarihinde sayılamayacak kadar çok sayıda sonuçlara hayat vermiş olan bir olaydı bu; Hakikatin Güzellik karşısındaki Büyük Zaferiydi bu.

Ama dostları yine de onun trajik alanda şiire başlayacağını ummaktaydılar. Bir gün Eflâtun, dostlarını, evinde tertiplediği büyük bir ziyafete davet etmişti; davetliler onun niçin böyle vakitsiz bir ziyafet tertiplediğine şaşıp kalmışlardı. Zira o zamanlar, ziyafetleri, sadece bir ödül kazanıldığı ve bir eser sahneye konduğu takdirde tertipleme âdeti egemendi. Müzler ile Graslar'ın **(17)**, Eros'un **(18)** refakatinde bir araya gelişlerini sağlayan öyle bir ziyafeti, ailesi çok zengin bir dostunun evindeki öyle bir ziyafeti kimse kaçırmazdı tabiî. Onun evi, uzun zamandır, Atina'nın zarif gençleri için âdeta bir buluşma yeri kimliğine bürünmüş durumdaydı. Söz konusu ziyafet için Eflâtun müthiş bir masrafa girmişti. Sofrayı bahçeye kurdurtmuştu. Misafirleri, ellerinde meşale tutan gençler

ağırlamıştı. Atina'nın en güzellerinden üç yosması da ziyafete katılmıştı. Yemek gece boyu sürmüş ve flütlü dilberler hem çalmış, hem dans etmiş , hem de en şehvet uyandırıcı türden kahkahalar atmışlardı. Ayrıca, Aşka ve Baküs'e dair ezgiler de yakılmıştı. Sonunda, Eflâtun'dan, lirik şiirlerinden birini okumasını rica etmişlerdi. O, tebessümle yerinden doğrulup şunları söylemişti: "Bu, size verdiğim son ziyafettir. Şu andan itibaren hayatın zevklerine veda ediyorum; bundan böyle bilgeliğin peşine düşeceğim ve Sokrat'ın öğretisini takip edeceğim. Şunu bilmenizi isterim ki, şiire bile veda ediyorum; çünkü onun, özlemini çekip peşine düştüğüm **hakikati ifade etmedeki aczini anlamış ve kavramış bulunmaktayım.** Artık bir tek mısra bile yazmayacağım ve bugüne kadar yazdıklarımı da gözlerinizin önünde yakacağım." Masanın çevresindeki lüks yataklarına uzanmış olan ve başları gülden mamul taçlarla bezeli bulunan davetlilerden hayret ve protesto haykırışı yükselmişti. Şarabın, zevkin ve nefis mezelerin etkisiyle kıpkırmızı bir hâl almış olan suratlarında birden şaşkınlık ve hoşnutsuzluk ifadesi belirivermişti. Kibar geçinenler ile sofistler ise inançsızlıklar ve horgörü ifadeli kahkahalar atmıştı; bazıları da, Eflâtun'u delilik etmekle ve günah işlemekle suçlamışlar ve bir kere daha düşünüp taşınmasını ihtar etmişlerdi. Ama Eflâtun, kararlılığını, hiç bir pişmanlık emaresi taşımayan bir sükûnet ve güvenle dile getirmişti. Ve son olarak da şunları söylemişti: "Bu veda yemeğinde bulunmuş olan herkese teşekkür ederim; ama aranızdan sadece, yeni hayatımı paylaşacak olanlarınızla dostluğumu sürdüreceğim. Bundan böyle benim dostlarım, Sokrat'a dost olanlardır." Bu söz, hazır bulunanların üzerinde, ayazın, çiçek tarlası üzerindeki etkisine benzer bir etki uyandırmıştı. O, yılışık suratları birden, cenaze alayına katılmışların

yüzlerinde görülen ifadeye benzer, bir ifade kaplayıvermişti. Kibar yosmalar da yerlerinden kalkmış ve ev sahibine öfkeli gözlerle bakarak tahtırevanlarına yerleşmişlerdi. Kibarlar ve Sofistler ise alaylı ve şen şakrak tavırlı görünmeye çalışarak âdeta sıvışmışlardı: "Elveda, Eflâtun! Mutlu ol! Ama aramıza gene dönersin! Elveda! Elveda!" Eflâtun'un yanında sadece iki ciddî delikanlı kalmıştı. O da, o sadık dostlarının ellerinden tutmuş ve onları, yarıya kadar içilmiş şarap testileri ile yaprakları yolunmuş gülleri ve hâlâ daha dopdolu duran kadehlerin arasına terk edilmiş lirleri ve flütleri geride bırakarak, evin iç avlusuna götürmüştü. Orada, küçük bir taş masanın üzerinde piramit teşkil edecek tarzda yığılmış papirüs ruloları dikkati çekmekteydi. Bunlar, Eflâtun'un tüm şiirlerini içeren rulolardı. Şairimiz eline bir meşale alıp bu ruloları tutuşturmuş ve o anda da şu sözleri söylemişti: "Vülken (19), gel bakalım buraya; Eflâtun'un sana ihtiyacı var!"

Rulolar tamamen yanıp da ateş sönünce her üç dostun da gözleri buğulanmış ve müstakbel mürşitlerine sessizce veda ederek evden ayrılmışlardı. Ama yalnız başına kalınca, Eflâtun ağlamamıştı. Tüm varlığını bir huzur ve bir duruluk doldurmuştu. Tekrar gidip Sokrat'ı görmekten başka bir şey düşünemiyordu. Fecrin kızıllığı evlerin taraçaları ile mabetlerin sütunlarını ve alınlıklarını tatlı tatlı okşamaktaydı; çok geçmeden güneşin ilk ışınları, Akropol'ün zirvesindeki Minerva'nın koruyucu başlığını tutuşturmuştu bile.

II

EFLÂTUN'UN İNİSİYASYONU VE EFLÂTUNCU FELSEFE

EFLÂTUN'A mürşitlik edişinin üçüncü yılında Sokrat, Areopaj'da **(20)** ölüme mahkûm edilmiş ve baldıran zehiri içmek suretiyle müritlerinin ellerinde öte âleme intikal etmişti.

Tarihte, üzerinde bu olay kadar çok lâf edilmiş pek az olay vardır. Sebep ve önemi bu olaydaki kadar yanlış anlaşılmış olay sayısı da bir o kadardır. Bugün, Devletin resmî dinine karşı düşmanca davranmış bir Sokrat'ı mahkûm etmekle, Areopaj'ın doğru ve uygun olanı yaptığı kabul edilmektedir; çünkü, denilmektedir, Tanrılar'ı inkâr etmekle, o, Atina Cumhuriyeti'nin temellerini sarsmıştır. Bu iddianın iki büyük yanılgı içerdiğini aşağıdaki satırlarda dile getirmeye çalışacağız. Eflâtun'un eserlerini kapsayan değerli tercümesinde, yani **"Sokrat'ın Savunması"**nın baş taraflarında Victor Cousin **(21)** şu satırları yazma cüretini göstermiştir: "Şunu belirtmek gerekir ki Anitus **(22)** salık verilebilir bir yurttaştı; Areopaj da haksever ve ılımlı bir mahkemeydi; bir şeye şaşmak gerekirse, o da, Sokrat'ı ithamda o kadar geç kalınmış bulunulması ve bunun daha ezici bir oy çoğunluğuyla yapıl-

mamış olmasıdır." Halk eğitimi bakanlığı da yapmış olan bu filozof (Victor Cousin), eğer söylediklerinde haklı idiyse, o takdirde denebilir ki, sırf yalan, şiddet ve keyfîlikten ibaret bir politikayı ululamak için felsefenin olduğu kadar dinin de mahkûm edilmesi gerektiğini görememiş ve anlayamamıştır. Zira, eğer felsefe, sosyal hayatın temellerini sarsıyorsa, o takdirde, o, şatafatlı çılgınlıktan farksız bir şey demektir; diğer yandan, eğer din, hakikatin peşinde koşmayı bir yana atıp "yasaklamakla" ayakta durmaya çabalıyorsa, o takdirde, o da, kutsuz zorbalıktan farksız bir şey demektir. Öyleyse Yunan dinine karşı olduğu kadar, Yunan felsefesine karşı da daha dürüst olmaya çalışalım.

Modern tarihçilerin ve modern filozofların sürekli olarak gözünden kaçan önemli ve çarpıcı bir husus vardır. Yunan'da filozoflara karşı pek ender uygulanmış olan zulüm, mabetlerden değil, daima siyaset düzenbazlarından kaynaklanmıştır. Hristiyan ezoterizminin ikinci asırda başına gelmiş olan o kıyım olayından itibaren bizim uygarlığımızda örneği çok görülmüş bulunan rahip-filozof çatışmasını Helen uygarlığı ne görmüş ne de tanımıştır. Tales, âlemin sudan var edildiğini rahatça dile getirmiş; Heraklit, onun ateşten sadır olduğunu ifade etmiş, Anaksagor **(23)**, güneşin akkor hâlindeki bir ateş kütlesi olduğunu belirtmiş; Demokrit de **(24)** her şeyin atomlardan vücut bulduğunu söylemiştir. Bu ifadelerden hiç bir mabet rahatsız olmamış ve endişe duymamıştır. Mabetlerde bunlar zaten fazlasıyla bilinen konulardı. Oralarda ayrıca,Tanrılar'ı inkâr eden sözde filozofların, onları millî şuurdan silemeyecekleri; gerçek filozofların onlara tıpkı inisiyeler gibi inandıkları ve de onları, spiritüel hiyerarşinin, yani tabiata nüfuz etmiş hâldeki Ulûhiyetin, yani Görünen Âlemi yönetip yönlendiren Görünmez

Âlemin yüce kategorilerine ait semboller olarak gördükleri de bilinmekteydi. Görüldüğü üzere, ezoterik doktrin, gerçek felsefe ile gerçek din arasında mutavassıt rolü oynamaktaydı. Bunlar arasındaki gizli uzlaşmanın temeli, Helen uygarlığında, bu temel olguya dayanmaktaydı.

Sokrat'ı kim itham etmişti? Bir daha geri dönmemecesine Batı'ya doğru çekip giderek Peloponez savaşlarının müsebbiplerini lânetlemiş olan **Elözis rahipleri onun aleyhinde tek bir söz bile söylememişlerdi.** Delf Mabedi'ne gelince, o ise, onun hakkında, başka hiç bir kimseye nasip olmayacak kadar güzel ifade vermişti. Sokrat hakkında Apollon'un ne dediği konusunda kendisine başvurulmuş olan Piti'nin ağzından şu sözler dökülmüştü: **"Onun kadar özgür, onun kadar dürüst ve onun kadar sağduyulu bir başka insan daha yoktur."** Sokrat'ı ithama zorlanmış olan her iki elebaşı da, görüldüğü gibi, onun, gençliğin ahlâkını bozduğu ve Tanrılar'a inanmadığı fikrini bahane olarak kullanmıştır. Sanık, bu ikinci ithama ilişkin olarak yargıçlara muzaffer bir eda ile şöyle seslenmişti: **"Kendisiyle samimî ilişkiler içinde bulunduğum koruyucu ruhuma yani hâmi varlığıma inandığıma göre, bu, evrenin yüce ruhları olan Tanrılar'a haydi haydi inandığımın delili değil de nedir!"** Öyleyse bu bilge insana karşı duyulmuş olan bu kin de ne demek oluyor? O, adaletsizliğe karşı savaşmış, ikiyüzlülüğün maskesini düşürmüş ve bir sürü temelsiz iddianın sahteliğini, yapmacıklığını ortaya koymuştu. İnsanlar, her türlü kusuru ve her türlü tanrıtanımazlığı affederler, ama maskelerini düşürüp asıl çehrelerini ortaya çıkaran bir kimseyi asla. İşte onun içindir ki, Areopaj'da koltuk işgal etmekte olan gerçek tanrıtanımazlar, dürüst ve masum bir insanı, bizzat kendilerinin işlemekte oldukları suçla itham etmişlerdi. Eflâtun tarafından kaleme alınmış olan o hayranlık u-

yandırıcı savunmasında, Sokrat, bu hususu, mükemmel bir sadelikle şöyle açıklamıştı: "Bana karşı kinlerini ve düşmanlıklarını dile getirmiş olan Atinalı iddia sahiplerinin arasında aklı başında ve iffetli birini bulma çabam ürün vermedi; bütün olan bitenlerin, kara çalmadan ibaret şeyler olduğu böylece ortaya çıkmış bulunmaktadır; zira beni yorumlamaya kalkışmış olanlar, cahili bulunduklarım ortaya koyduğum konulara ilişkin her şeyi bildiğimi düşünmektedirler... Danışıklı bir plâna göre ve insanları kandırabilecek güçteki belâgat ile kampanya yürütmüş olan bir sürü faal entrikacı, uzun süredir, kulaklarınızı, en kalleşçe dedikodularla doldurmakta ve bu kara çalma faaliyetlerini bıkmadan usanmadan devam ettirmekteydiler. Bugün karşıma bunlardan Melitus, Anitus ve Likon çıkarılmış durumdadır. Melitus, şairlerin; Anitus, politikacıların ve sanatçıların; Likon da hatiplerin temsilcileridirler." Tanınmamış bir trajik şair ile kötü niyetli ve fanatik bir para babası ve de yüzsüz ve arsız bir demagog el ele verip, insanların en iyisini ölüme mahkûm ettirmeyi başarabilmişlerdi. Ama bu ölüm onu ölümsüz kılmıştı. Yargıçlara, göğsünü gere gere şunları söylemişti: "Beni itham edenlerin her birinden daha fazla Tanrı'ya inanıyorum. Ayrılış vaktimiz geldi çattı, ben ölüm yoluna, siz hayat yoluna. Bu konuda size düşen pay mı, yoksa bana düşen pay mı daha değerli? Orasını ancak Tanrı bilir."

Gerçek dinin ve onun millî sembollerinin temelini sarsmak şöyle dursun, aksine Sokrat, onların temelini berkitmek için elinden geleni yapmıştı. Eğer yapmak istediği anlaşılsaydı ve kıymeti bilinseydi, o, vatanının en yüce desteği olurdu. **İsa gibi, o da, cellâtlarını affederek ölmüş ve tüm insanlığa şehit bilge örneğini sunmuştur.** Zira o, bireysel inisiyasyonun ve halka yönelik bilimin kesin

şekilde tahta çıkışının simgesidir.

Sokrat'ın hakikat uğrunda ölürkenki ve son anında müritlerine ruhun ölümsüzlüğünü anlatırkenki mutlu ve duru ifadeli çehresi Eflâtun'un gönlüne, manzaraların en güzeli ve sırların en mübareği olarak nakşedilmişti. Bu, onun ilk inisiyasyonu olmuştu. Daha sonraları fiziği, metafiziği ve diğer bilimleri de etüt etmişti; ama her zaman Sokrat'ın müridi olarak kalmıştı. O, canlı anısını bizlere, kendi öz düşünce hazinelerini mürşidinin lisanı vasıtasıyla dile getirerek ulaştırmıştır. Şu tevazu çiçeği, onu ideal bir mürit hâline getirmişti, tıpkı vecd ateşinin, onu filozofların şairi hâline getirişi gibi. Okulunu ancak elli yaşlarındayken kurmuştur ve seksen yaşında ölmüştür demenin bir anlamı yoktur; zira biz onu zihnimizde hep gencecik hâliyle canlandırmaktayız. Zira ebedî gençlik, ancak, düşüncelerinin derinliklerinde ilâhî bir arılık bulunan ruhların harcıdır.

Eflâtun, hayatının büyük itici gücünü (impulsion, defi), yani aktif ve eril prensibini ve de adalete ve hakikate karşı olan imanını Sokrat'tan sağlamıştı. Fikirlerinin ilim ve cevherini ise Sırlar inisiyasyonundan temin etmişti. Onun dehası, aynı anda hem şiirsel ve hem de diyalektik özellik arz eden yeni formdan kaynaklanmaktadır. Bu inisiyasyonu, o sadece, Elözis'te elde etmemişti. Onu, kadim dünyanın, içine nüfuz edilebilir özellikteki her türlü kaynağında aramıştı. Sokrat'ın ölümünden sonra seyahate çıkmış; Küçük Asya'da birçok filozofun derslerini izlemişti. **Oradan Mısır'a geçip oralı rahiplerle irtibat kurmuş ve İsis inisiyasyonuna kabul edilmişti.** Fisagor gibi, üstün dereceye ulaşamamıştı, yani adept olmayı ve dünyalıların lisanında doğaüstü diye nitelendirilen güçler yardımıyla ilâhî hakikati fiilen ve vasıtasız olarak görmeyi mümkün kılan dereceye ulaşamamıştı. Ente-

lektüel berraklığı ile zekânın ruh ve beden üzerindeki hâkimiyetini birleştirip bağdaştırma imkânını sunan **üçüncü derecede** kalmıştı. Ardından Güney İtalya'ya intikal edip Fisagorcular'la görüşmüştü, çünkü Fisagor'un, Grek bilgelerinin en yücesi olduğunu pek iyi bilmekteydi. Böylece Fisagor'a ait ezoterik tradisyonu kaynağından öğrenmişti; sisteminin temel görüşlerini ve çatısını Fisagor'a borçludur. **(25)**

Atina'ya döndüğünde ise, Akademi diye anılmakta olan şu ünlü okulunu tesis etmişti. Sokrat'ın eserini devam ettirebilmek için hakikatin yayılması gerekmekteydi. Ama, Fisagorcuların üç kat perde altında gizledikleri konuları halka alenen öğretememekteydi. Bir taraftan ettiği yemin ve ihtiyat kaygısı, diğer taraftan da bizatihi gayesi, elini kolunu bağlamaktaydı. **Diyaloglar**'da dile getirilmiş olan şey **ezoterik doktrinin ta kendisidir,** ama üstü örtülü, yumuşatılmış, uzun uzun düşünmeyi gerektirir bir diyalektiği yabancı bir bagaj misali yüklenmiş ve de efsane, mit ve meseller kılığına sokulmuş bir görünüm arz etmektedir. Bu doktrin, bu eserde artık, Fisagor'un ona sunduğu ve bizim de tekrar inşa etmeye çabalamış olduğumuz o görkemli bütünlüğüyle, yani tüm bölümleri birbirlerine analitik fragmanlar vasıtasıyla sağlam bir şekilde bağlanmış ve şaşmaz değişmez bir temel üzerine oturtulmuş bir yapı hâlinde görünmemektedir. Sokrat gibi, Eflâtun da, Atinalı gençlerle, kibar takımıyla, lâfazan hatiplerle ve sofistlerle aynı zeminde yer tutup onlara karşı onların silâhlarıyla mücadele etmişti. Ama dehasına hiç bir zaman leke kondurmamıştı; diyalektik ağını her an bir kartal gibi yırtmayı bilmiş ve anavatanı mesabesindeki yüce hakikatlere doğru cüretle kanat açmayı başarmıştı. Bu diyaloglarda nükteli ve eşi benzeri görülmedik bir çekicilik mevcuttur: Bunlarda, Delf'e ve Elözis'e özgü coşku-

nun yanı sıra harika bir berraklığın, Attika zarafetinin, koca Sokrat'a özgü muzipliğin, zarif ve hafif alayların da tadına varılmaktadır.

Eflâtun'da, ezoterik doktrinin çeşitli bölümlerini bulup ortaya çıkarmak da kolaydır, bunları hangi kaynaktan temin ettiğini keşfetmek de. **Fedr**'de gözler önüne serilmiş olan, eşyanın aslına ilişkin **örnek fikirler doktrini**, Fisagor'un **Kutsal Sayılar** doktrininden kaynaklanmış bir doktrindir. **Timeos** da, ezoterik kozmogoninin çok muğlâk ve karışık bir açıklamasını içermektedir. Ruha, göçlerine ve tekâmülüne ilişkin doktrine gelince, bunlar Eflâtun'un tüm eserine nüfuz etmiş durumdadır, fakat en belirgin şekilde **Banke**'de (Banquet), **Fedon**'da ve **Er'in Efsanesi**'nin son tarafında yer almaktadır. Bunlarda Psişe'yi, bir tülün altına gizlenmiş hâlde bulmaktayız, ama o, mükemmel hâliyle ve o ilâhî zarafetiyle tülün altında bile ışıldamaktadır; ne kadar güzel ve ne kadar duygulandırıcıdır!

Kitabımızın bir önceki bölümünde (Fisagor bölümü) Kozmosun anahtarı ile Kozmosun yukarıdan aşağıya doğru olan yapısına ilişkin sırrın, beşerî ve ilâhî üç katlılık hâlinde, yani mikrokozmos ve makrokozmos hâlinde ifade edilmekte olan **üç âlem** prensibinde yattığını belirtmiştik. Fisagor, bu doktrini, **Kutsal Tetrat** (Dörtlülük) sembolüyle şahane bir şekilde formüle edip özetlemişti. Bu ezelî-ebedî ve hayattar Kelâm doktrini, majinin büyük sırrını, kaynağını, inisiyenin ışıl ışıl mabedini ve onun, eşya okyanusunun üzerindeki o yarına ulaşılamaz nitelikli kalesini teşkil etmekteydi. Eflâtun, halka açık öğretisinde bu sırrı ifşa edememekteydi, ayrıca etmek de istememekteydi. Ağzını dilini bağlayan ilk sebep, etmiş olduğu sırlar yeminiydi. İkinci sebep de, kimsenin anlayamayacağı endişesiydi; halk âlemlerin ve dünyaların ya-

ratılışını içeren bu teogonik sırrı, değerini bilemeyip, pekâlâ kötüye kullanabilirdi. Ahlâk bozuşmasının, siyasî ihtiras ve azgınlıkların karşısına dikilebilmek için başka şey gerekliydi. Yüce inisiyasyonla birlikte, öte âlemin kapısı, yani ışıl ışıl bir hâlde zaten ancak kâhinlere ve sayıları bir elin parmakları kadar az olan gerçek inisiyelere açık olan kapı kısa zaman sonra kapanacaktı.

Eflâtun, üç âlem doktrininin yerine, organize inisiyasyon yokluğunda tam iki bin yıl boyunca yüce hedefe açık üç yol konumunu muhafaza etmiş olan üç kavramı ikame etmişti. Bu üç kavram (concept) aynı anda hem beşerî ve hem de ilâhî âlemle ilişkiliydi; bu kavramlar, soyut bir tarzda olsa bile, bu iki âlemi birbirine bağlayabilme avantajına sahiptiler. Eflâtun'un, halka indirgeyici ve yaratıcı dehası işte bu noktada belirginleşmektedir. Gerçek, Güzel ve İyiyi aynı hat üzerine dizmek suretiyle, o, dünyayı ışık seline gark etmişti. Bunları birbirleriyle açıklayarak, bunların, aynı odaktan fışkıran üç ışın olduğunu ve birbirleriyle birleşerek bu odağın ta kendisini, yani Tanrı'yı oluşturduklarını göstermişti.

İyiyi, yani Doğruyu izleyen ruh arınmakta ve böylece Hakikati anlama yolunda hazırlık yapmış olmaktadır. Gelişiminin ilk ve kaçınılmaz şartı budur. Güzel fikrini izlemek ve genişletmek suretiyle, ruh, entelektüel Güzele, yani eşyanın anası, formların can bahşedicisi ve Tanrı'nın cevher ve organı mesabesindeki şu ancak anlamakla kavranabilir nitelik arz eden ışığa kavuşmaktadır. Âlemin ruhuna daldığı takdirde ise, insan ruhu, kanatlarının çıktığını hissetmektedir. Gerçek fikrini izlediğinde ise arı Öz'e, yani arı Ruh'ta mündemiç bulunan prensiplere ulaşmaktadır. Ölümsüzlüğünün şuuruna, kendi prensibini ilâhî prensiple özdeşleştirdiği zaman varmaktadır. Mükemmellik budur; ruhun epifanisi budur işte.

Bu geniş yolları insan ruhunun önüne sermekle, Eflâtun, dar sistemlerin ve özel dinlerin dışında yer almış olan ve asırlar boyunca **organik** ve tam **inisiyasyonun** yerini tutmuş ve halen de tutmakta bulunan **İdeal Kategorisi**'ni tarif etmiş ve vücuda getirmiş olmaktaydı. Tanrı'ya giden üç kutsal yolu, tıpkı Seramik kapısından hareket edeni Elözis'e götüren kutsal Atina yolu gibi gözler önüne sermişti. Hermes'le, Orfe'yle ve Fisagor'la birlikte mabedin içine nüfuz ettiğimiz takdirde, ilâhî mühendis Eflâtun tarafından inşa edilmiş olan bu geniş yolların sağlamlığını ve doğruluğunu çok daha iyi değerlendirmekte ve gözümüzün önünde çok daha iyi canlandırmaktayız. İdealizmin hikmet-i vücudunu ve teyidini bize inisiyasyon bilgisi sunmaktadır.

İdealizm, ilâhî hakikatlerin, kendi kendini sessizlik içinde sorguya çeken ve semavî realiteleri özel yetenekleri ve içsel sesleri yardımıyla muhakeme eden ruh tarafından yapılmış cüretkârca teyididir. **İnisiyasyon** ise, ruhun tecrübeleri, vasıtasız görüşü ve içsel kıyam vasıtasıyla ilâhî hakikatlerin içine nüfuz ediştir. En yüksek derecelerinde ruh, ilâhî âlem ile irtibata geçmektedir.

İdeal, bir ahlâk bilimidir, bir şiirdir, bir felsefedir; **İnisiyasyon** ise bir faaliyettir, bir vizyon işidir. Hakikatin o yüce anlamıyla mevcudiyetidir. İdeal, ilâhî vatanın rüyası ve hasretidir; İnisiyasyon ise, yani şu seçilmişler mabedi ise o vatanın açık seçik hatırlamşıdır, hatta ele geçirilişidir.

İdeal kategorisini inşa etmekle, inisiye Eflâtun, demek ki, son hayatları sırasında hâlâ daha vasıtasız (direct) inisiyasyona nail olamamış bulunan, fakat şiddetle hakikatin özlemi içinde kıvranmakta olan milyonlarca ruha bir sığınak yaratmış, bir selâmet yolu açmış olmaktaydı. Eflâtun böylece felsefeyi, müstakbel bir mabedin

holü durumuna getirmiş ve oraya tüm iyi niyetli insanları davet etmişti. Onun birçok payen (çoktanrıcı) veya Hristiyan evlâdının idealizmi, bize, yüce inisiyasyonun bekleme salonu gibi görünmektedir.

Bu, bize, Eflâtuncu fikirlerin popülaritesini ve ışıl ışıl parlak gücünü açıklamaktadır. Bu güç, onların ezoterik özünde yatmaktadır. Eflâtun tarafından temeli atılmış olan Akademi'nin asırlar boyunca ayakta kalışı ve yüce İskenderiye Okulu'nda devam edişi işte bu hikmete dayanmaktadır. Kilise'nin ilk Babaları, Eflâtun'a işte bu yüzden saygı duymuşlardı; Aziz Ogüsten **(26)**, teolojisinin üçte ikisini işte bu yüzden onun öğretisine dayandırmıştı. Sokrat'ın müridi, Akropol'ün gölgesinde öleli tam iki bin yıl olmuş; yeryüzü, Hristiyanlığı da görmüş, barbar istilâsına da tanık olmuş ve ortaçağı da yaşamıştı. Ama Eflâtun'un küllerinden ilk çağ, umulmadık şekilde bir kez daha doğuvermişti. Floransa'da bir akademi kurmak istemiş olan Medisiler **(27)**, bu iş için, İstanbul'dan sürgün edilmiş olan bir Yunan bilginini davet etmişlerdi. Marsile Ficin **(28)** bu okula hangi ismi yakıştırmıştı dersiniz? Eflâtun Akademisi ismini. Üst üste yığılmış onca felsefî sistem un ufak olduktan sonra bugün bile Eflâtun'u yine yanımızda bulmaktayız; bilimin, maddeyi son tahavvüllerinin içinde arayıp durduğu ve de açıklanamaz ve görülemez âlemle yüz yüze geldiği günümüzde bile yardımımıza yine Eflâtun koşmaktadır. Daima sade ve mütevazı yaşamış, fakat bugün ebedî gençlikle ışıldamakta olan Eflâtun, bize, Sırların kutsal dalını, mersin ve selvi dalını uzatmaktadır; ayrıca nergis de sunmaktadır, yani yeni bir Elözis'te ilâhî tekrardoğuşu vadeden **ruh çiçeğini** de sunmaktadır.

III

ELÖZİS SIRLARI

KADİM Yunan ve Lâtin'de, Elözis Sırları, özel bir sevgi ve hayranlık konusu durumundaydı. Mitolojik fabılları gülünç hâllere sokmuş olan yazarlar bile "yüce tanrıçalar" adlı ayin ve inanç sistemine el sürmeye ve dil uzatmaya cüret edememişlerdir. Bu tanrıçaların, Olimpos'takine kıyasla daha az gürültülü olan âlemleri, onlara, daha emin ve daha etkileyici görünmüştür. Yüce İsis inanç sistemini, sakin Elözis koyuna, çok eski zamanlarda Mısır' dan gelmiş olan bir Grek kolonisi, Demeter veya evrensel ana adı altında getirmiştir. Elözis'in, bir inisiyasyon merkezi hâline gelişi işte o zamanlara kadar uzanmaktadır.

Demeter ve kızı Persefon, büyük ve küçük sırları işte o zamanlardan beri yönetip yönlendirmekteydi; itibarlarının kaynağı buydu. Halk, Seres'i toprak ana ve ziraat tanrıçası olarak ululamaktaydı, buna karşılık inisiyeler ise, onu, ruhların anası mesabesindeki semavî ışık ve kozmogonik tanrıların anası mesabesindeki ilâhî Zekâ olarak nitelemekteydiler. Ona ait inanç sistemi, Attika' nın en eski ruhban ailesine mensup rahiplerin yönetiminde bulunmaktaydı. Bu rahipler, kendilerini, Ay'ın oğulları diye nitelemekteydiler,yani onlar, her iki mekân

arasına kurulmuş olan ve ruhların inip çıkmalarına hizmet etmekte bulunan köprünün yer aldığı âlemden (sphère) sadır olmuş olan Yerküre ile Sema arasında mutavassıt rolünü yürütmekle görevli insanlardı. Ta başlangıçtan beri fonksiyonları hep "bu sefalet uçurumunda semavî ikametgâhtaki büyük mutluluğu terennüm etmek ve insanlara oranın yolunu bulma çarelerini öğretmek" olmuştu. Onların Ömolpid diye adlandırılışlarının, yani "ondurucu ilâhî okuyucusu", insanların lâtif ihya edicileri diye adlandırılışlarının sebebi buydu. Elözis rahipleri, daima, Mısır kökenli olan yüce ezoterik doktrini öğretmişlerdi. Fakat zaman içinde, onu, hayranlık uyandırıcı plâstik mitolojinin letafetiyle süslemişlerdi. Süptil ve engin bir sanat yardımıyla, bu insan ihya edicileri, semavî fikirleri açıklamada yerküresel ihtirasları kullanmayı pek güzel başarmışlardı. Astral bedeni daha iyi bir hayata yönelmeye, ruhu da ilâhî hakikatleri anlar seviyeye ulaşmaya teşvik etmek amacıyla, bu insanlar, duyguların eğilimlerini, törenlerin çekiciliğini ve sanatın göz okşayıcılığını malzeme olarak kullanmışlardı. Sırlar, başka hiç bir yerde, bu kadar insanî, bu kadar canlı ve bu kadar renkli bir görünüm altında tezahür etmemişti.

Elözis inanç sisteminin kalbini, Seres ile kızı Prozerpin'e ait olan mit teşkil etmekteydi. Tüm Elözis inisiyasyonu, ışıl ışıl parlak bir ilkeler çemberinin etrafında dönmekte ve gelişim göstermekteydi. Derunî anlamıyla, **bu mit, ruhun öyküsünü anlatmaktaydı, yani onun süflî âleme inip maddeyle temasa geçişini, nisyan karanlıklarında ıstırap çekişini, ardından tekrar yukarılara doğru tırmanışını ve nihayet tekrar ilâhî hayata nail oluşunu sembolize etmekteydi.** Başka bir deyişle, bu, ruhun düşüş ve tekrar kurtuluş dramının Helenvarî bir edayla gözler önüne serilişiydi.

Diğer yandan pekâlâ öne sürülebilir ki, Eflâtun zamanında yaşamış kültürlü ve inisiye bir Atinalı için, Elözis Sırları, Atina'daki trajik sahne oyunlarının açıklayıcı eki, ışıl ışıl parlak bir karşıtı, zıttı durumundaydı. Baküs Tiyatrosu'nda, heyecanlı ve homurtulu bir seyircinin huzurunda söylenen Melpomen'in **(29)** o müthiş esrarlı sözleri, insana, ihtirasları yüzünden körleşmiş olan, cinayetlerinin Nemesisi'nden kendini kurtaramayıp onun güdümüyle hareket eden, acımasız ve çoğu kez de anlaşılmaz bir Kaderin baskısı altında bunalmış bulunan yerküre insanını çağrıştırmaktaydı. Bu sözlerde, Prometevarî **(30)** savaşlar ile Eriniler'in **(31)** beddualarî çınlamakta; Ödipus **(32)** ile Orest'in **(33)** umutsuzlukları kükremekte; iç karartıcı Dehşet ile içler acısı Merhamet hüküm sürmekteydi. Elözis'te, Seres salonunda ise her şey ışıl ışıl bir hâl almaktaydı. Görücü niteliği kazanmış olan inisiyelerin önünde eşya alanı alabildiğine genişlemekteydi. Psişe-Persefon'un öyküsü, her ruh için, hayret uyandırıcı bir ifşaat durumundaydı. Hayat, **kefaret ödeme veya sınanma** olayı olarak izah edilmekteydi. Kendisine armağan olarak verilmiş olan hayatının öncesinde ve sonrasında, insan, ilâhî bir geçmiş ile ilâhî bir geleceğin yıldızlarla bezeli mekânlarını keşfetmekteydi. Ölümün boğucu sıkıntısının ardında umutlar, tutsaklıktan kurtuluş, Elize'ye **(34)** özgü sevinçler ve ardına kadar açık duran mabedin revakları arasında da ermişlerin şarkıları, harika bir öte âlemin sarıp kuşatıcı ışığı...

Trajedi karşısında Sırların durumu böyleydi işte: İnsanın yerküresel dramını tamamlayan ve açıklayan, ruhun ilâhî dramı.

Küçük sırlar, şubat ayında, Elözis'in bir kasabası olan Agre'de kutlanmaktaydı. Daha önce bir sınava tâbi tutulmuş ve soyu sopu, eğitim durumu ve saygınlık derece-

si gün ışığına çıkarılmış olan müritler, hiyeroseriks veya kutsal münadi diye anılan ve tıpkı Hermes gibi giyinip asa taşımakta olan Elözis rahibi tarafından salon girişinde karşılanmaktaydı. Bu rahip, Sırların rehberi, aracısı ve yorumcusu konumunda bir görevliydi. Bu rahip, gelenleri, Kore'ye, yani yüce Bakire Persefon'a vakfedilmiş olan İyon stili sütunlara sahip küçük bir mabede götürmekteydi. Bu sevimli mabet, sakin bir vadinin dip taraflarında, porsuk ağaçlarından ve beyaz kavaklardan oluşma kutsal bir korunun ortasında bulunmaktaydı. O sırada çıplak kollu Prozerpin rahibeleri, yani hiyerofantidler sırtlarında tertemiz peplósları **(35)**, başlarında da nergisten mamul taçları olduğu hâlde mabetten dışarı çıkıp merdivenin üst kısmında sıraya dizilmekte ve Dor tipinde bir ezgi tutturmaktaydılar. Bu monoton şarkıyı, sözlerini büyük jestler yardımıyla vurgulaya vurgulaya söylemekteydiler:

"Ey Sırların müritleri, şu anda Prozerpin'in eşiğinde bulunuyorsunuz. Az sonra göreceksiniz sizi şaşkınlığa uğratacak. O anda, şu hayatınızın, yalancı ve muğlâk hayallerden ibaret bir dokuma olduğunu anlayacaksınız. Sizi, bir zulmet alanı gibi sarıp sarmalamakta olan uyku, kendi akışının (flux) içinde rüyalarınızı da, günlerinizi de alıp götürmektedir, tıpkı gözden dalga dalga kaybolup giden kalıntılar gibi. Fakat ötelerde ebedî ışık mekânı yayılıp gitmektedir. Persefon yardımcınız olsun ve zulmet nehrini geçip semavî Demeter'e nasıl ulaşılacağını size öğretsin."

Koroyu yönetmekte olan profantid veya kâhine, merdivende üç basamak aşağı inip orada görkemli bir sesle ve korkunç bakışlarla şu lâneti dile getirmekteydi: "Fakat Sırlara saygısızlık etmek üzere gelmiş olanların vay hâline! Zira tanrıça, bu sapkın gönülleri, hayatları boyun-

ca izleyecek ve avını karanlıklar âleminde de elinden kaçırmayacaktır!"

Bu törenin ardından günler geçmekte ve bu süre içinde abdest alınıp oruç tutulmakta, dua edilmekte ve eğitim yapılmaktaydı.

Son günün akşamında yeni müritler, **Persefon'u kaçırma** töreninde bulunmak üzere kutsal korunun en kuytu köşesinde bir araya gelmekteydiler. Sahne, mabedin rahibeleri tarafından açık havada oynanmaktaydı. Bu uygulama çok eski zamanlardan beri sürüp gelen bir uygulamaydı; gerçi zaman içinde şeklen değişikliğe uğramıştı, ama esası, yani ana fikri hep aynı kalmıştı. Trajedide meydana gelmiş olan son gelişmeler sayesinde, Eflâtun zamanında, o eski heybetli hava, yerini, daha insanî ve daha ince bir zevke ve de aşk eğilimine bırakmıştı. Başrahibin nezareti altında, Elözis'in anonim (adı belli olmayan) şairleri, bu sahneyi, hemen hemen şu şekilde cereyan eden küçük bir dram hâline getirmişlerdi:

(Korunun ağaçsız bir yerine yeni müritler ikişer ikişer gelmekteydiler. Geri plânda, aralarında bir mersin korusuyla ve birkaç kavakla çevrili bir mağaranın yer aldığı kayalıklar bulunmaktaydı. Ön plânda da, yeşil bir çayır ile etrafında pınar perilerinin uzanmış yatmakta oldukları bir pınar yer almaktaydı. Mağaranın dibinde, bir iskemleye oturmuş durumdaki **Persefon** dikkati çekmekteydi. Bir Psişe gibi beline kadar çıplak olan narin büstü, gök mavisi buharı andırır kıvrımlı bir giysiye sarılı olmasına rağmen yine de fark edilmekteydi, ama iffetine halel getirmeyecek bir görünüşü vardı. Güzelliğinden habersiz ve mutlu bir hâli vardı ve rengârenk ipliklerle uzun bir tül işlemekteydi. Annesi **Demeter** de onun yanı başında ayakta durmaktaydı; sırtında bir kalatos, elinde de bir asa vardı.)

HERMES, (Sırlar **münadisi,** hazır bulunanlara hitaben) Demeter bize iki şahane armağan lütfetmiştir: Hayvanlar gibi yaşamayalım diye meyve ile, iştirak edenlere daha tatlı bir umut sunan inisiyasyon; hem ölüm için, hem de ebediyet için. Az sonra işiteceğiniz sözlere ve göreceğiniz şeylere dikkat ediniz.

DEMETER (ciddî bir sesle), Tanrılar'ın sevgili kızı, ben dönünceye kadar bu mağarada kal ve tülümü işleyedur. Senin vatanın göklerdir, evren de senindir. Sen Tanrılar'ı görüyorsun; çağırdığında yanına geliyorlar. Ama bakışları tatlı ve öğütleri kandırıcı olan Eros'un sözlerine sakın kulak asma. Mağaradan çıkıp yerkürenin, o insanın aklını çelen çiçeklerini toplamaya kalkma; onların, kafayı allak bullak eden uğursuz kokuları, seni, göklerin ışığından da, kendi hatıralarından da mahrum bırakabilir. Tülümü dokumaya devam et ve ben dönünceye kadar pınar perisi arkadaşlarınla birlikte mutlu yaşa. Döndüğümde seni, yılanların çektiği, ateşten mamul arabama bindirip Samanyolunun da ötelerindeki Esîr'in ihtişamına daldıracağım.

PERSEFON: Peki, benim yüce ve müthiş anacığım, seni sarıp sarmalamakta bulunan ve benim için de pek aziz olan şu ışığın üzerine ant içiyorum ki sözümü tutacağım; eğer yeminimi bozarsam Tanrılar beni kahretsin. (Demeter dışarı çıkar.)

PINAR PERİLERİ KOROSU: Ey Persefon! Ey, tülünün üzerine Tanrılar'ın figürünü işleyen Bakire, ey Göklerin iffetli nişanlısı, dileriz ki yeryüzünün boş kuruntularına ve sayısız kötülüklerine kapılmayasın. Sana ezelî-ebedî Hakikat gülümsemektedir. Semavî zevcin olan Diyonizos seni Arşı âlâda (Empyrée) bekliyor. O sana bazen, uzak bir güneş kisvesine bürünerek görünüp seni ışınlarıyla okşuyor; o, senin nefesini teneffüs etmekte, sen de onun ışığını

içmektesin... Birbirinize her dem sahipsiniz!.. Ey Bakire, kim senden daha mutlu olabilir ki?

PERSEFON: Bitmez tükenmez kıvrımlar hâlinde uzayıp giden şu tülün üzerine, fildişinden iğnemle, hesaba kitaba sığmaz sayıdaki varlık ve eşyanın figürlerini işlemekteyim.

Tanrılar'ın tarihine ilişkin figürü bitirdim; yüz başlı ve yüz kollu korkunç Kaosun figürünü de işledim. Ölümlü varlıklar işte bu kaostan sadır olmak zorundadırlar. Onlara kim hayat verdi acaba? Tanrılar'ın Babası bana, onun, Eros olduğunu söyledi. Ama onu bir kez olsun görmedim, biçiminin nasıl olduğunu da bilmiyorum. Bana onun çehresini kim tasvir edecek?

PINAR PERİLERİ: Düşünme bunu. Bu yersiz soru da ne oluyor?

PERSEFON (Tülü bir yana atarak kalkar.): Eros! Tanrılar'ın hem en kıdemlisi, hem de en genci ve de sevinçlerin ve elemlerin kaynağı olan Eros! Bana seni böyle tarif ettiler. Ölümlülerin görüp tanıyamadığı, fakat devamlı olarak onun özlemiyle yanıp tutuştuğu tek Tanrı olan esrarlı Eros! Senin adını duyunca bile nasıl allak bullak oluyor ve nasıl başım dönüyor, bir bilsen!

KORO: Daha ötesini kurcalama. Tehlikeli sorular, insanları olduğu kadar, tanrıları da mahvetmiştir.

PERSEFON (Korku dolu gözlerini boşluğa dikerek.): Bir anının canlanışı mı bu? Yoksa korkunç bir önsezi mi? Kaos...insanlar....bedenli hayatlar uçurumu, doğum çığlığı, öfke dolu kin ve savaş naraları...ölüm girdabı! Bütün bunları işitiyor ve görüyorum ve de bu uçurum beni kendine çekiyor, kavrıyor; oraya inmem gerek. Eros beni oraya, elindeki yürek tutuşturucu meşaleyle götürüyor. Ah! Öleceğim neredeyse! Bu feci hayal benden uzak dursun! (Elleriyle yüzünü örtüp hıçkırır.)

KORO: Ey ilâhî bakire, bu, hayalden başka bir şey değil, ama pekâlâ gerçekleşebilir ve önüne geçilmez bir realite olabilir ve de senin cennetin, eğer kendini koyverip utanç verici arzuna ram olursan, boş bir hayal gibi yok olup gidebilir. Bu hayırlı uyarıya kulak verip iğneni eline al ve tülünü doku. O düzenbaz, o yüzsüz, o cani Eros'u unut!

PERSEFON (Ellerini, ifade değiştirmiş olan yüzünden kaldırarak.): Ne kadar çılgınsınız! Ben de ne kadar mantıksızmışım! Şimdi hatırlıyorum, Olimpos sırlarında şöyle demişlerdi: Eros, tanrıların en güzelidir, en yakışıklısıdır; kanatlı bir arabaya binip Ölümsüzlerin tekâmüllerine ve ilk özlerin harman edilmesine yön veren odur. Gözüpekleri ve kahramanları Kaos'un diplerinden çıkarıp Esîr'in zirvelerine ulaştıran da odur. O her şeyi bilir; Ateş-Prensip gibi tüm âlemlere nüfuz eder ve hem yerin, hem de göğün anahtarlarını elinde bulundurur! Onu görmek istiyorum!

KORO: Zavallı! Gör öyleyse!

EROS (Kanatlı bir yeniyetme görünümü altında korudan çıkarak.): Beni mi çağırıyorsun, ey Persefon? İşte geldim.

PERSEFON (Tekrar oturarak.): Senin için düzenbaz ve kurnaz diyorlar, oysa yüzün, masumiyetin ta kendisi; senin için mutlak kudrete sahip diyorlar, oysa görünüşüne bakılırsa narin bir çocuksun; senin için ele verici, hain diyorlar, oysa gözlerine baktıkça gönlüm açılıyor, güvenim artıyor, ey sevimli çocuk. Senin için bilgili ve becerikli diyorlar. Şu tülü işlememe yardım eder misin?

EROS: Memnuniyetle; işte yanında ve ayaklarının dibindeyim. Ne harika tül bu! Sanki gözlerinin o gök mavisi rengine bulaşmış gibi. Ellerin bu tülün üzerine ne şahane figürler işlemiş, ama figürler yine de, kendini aynada seyretmemiş olan ustası kadar güzel değil. (Muzip

bir ifadeyle kıs kıs güler.)

PERSEFON: Kendimi seyretmek ha! Mümkün mü bu? (Kızarır) Bu figürlerin neyi tasvir ettiğini biliyor musun?

EROS: Evet, biliyorum! Tanrılar'ın öyküsünü. Ama niçin Kaos'ta takılıp kalmışsın? Asıl mücadele işte orada başlar. Titanlar'ın savaşını, insanların doğuşunu ve aşklarını resmetmeyecek misin?

PERSEFON: Benim bilgim bu noktaya kadar; ayrıca hafızam da yetersiz. Devamını işlememe yardım edecek misin?

EROS (Alev alev yanan bir bakışla.): Evet, Persefon ama bir şartla; benimle birlikte çayıra gelip çiçeklerin en güzelini koparırsan!

PERSEFON (Ciddî bir ifadeyle.): Yüce ve bilge anam bana bunu menetti ve "Sakın, Eros'un sözüne uyup çayırdaki çiçekleri koparma. Eğer sözümü dinlemezsen Ölümsüzlerin en mutsuzu olursun." dedi.

EROS: Anlıyorum. Annen, yerkürenin ve cehennemin sırlarını öğrenmeni istemiyor. Çayırın çiçeklerini koklarsan bu sırlar sana ayan beyan olur.

PERSEFON: Peki, sen onları biliyor musun?

EROS: Hem de hepsini; gördüğün gibi ben onların sadece en genci ve en eli çabuğuyum. Ey tanrıların kızı, uçurumda, göklerin bilmediği dehşet ve ürpertiler hüküm sürmektedir; ancak, yerküreden ve cehennemden geçmemiş olan kişi gökleri bilip tanıyamaz.

PERSEFON: Bana onları anlatabilir misin?

EROS: Evet , bak! (Yayının ucuyla yere dokunur; dokunduğu yerden bir nergis belirir.)

PERSEFON: Oh! Şahane çiçek! Bu çiçek, gönlümde ilâhî bir anıyı canlandırıyor...Ezelî bir gurubun altın sarısı renge bürüdüğü sevgili yıldızımın bir zirvesinde uykudan uyandığımda, ufkun lâl kırmızılığında, solgun yeşil

renkli gökyüzünün sedef parıltılı sinesinde gümüşî bir yıldızın dalgalana dalgalana yüzdüğünü görmüştüm. O anda onun, tanrıların vaadi olan ölümsüz zevcin, yani ilâhî Diyonizos'un meşalesi olduğunu sanmıştım. Ama yıldız, aşağılara doğru iniyordu da iniyordu...ve ışık uzaklarda gözden kaybolmuştu. Bu harika çiçek işte o yıldıza benziyor.

EROS: Her şeyin görünümünü değiştiren ve onları birbirine bağlayan; küçüğü büyüğün sureti, enginliği cennetin aynası hâline getiren; cennet ile cehennemi yeryüzünde birbiriyle harman eden; derin okyanusta her türlü formu hazırlayan ben, senin yıldızının, sen ona dokunasın, onu koparasın ve koklayasın diye, uçurumda çiçek görünümü altında tekrar doğmasını sağladım.

KORO: Gözünü aç; bu sihir bir tuzak olmasın!

PERSEFON: Bu çiçeği nasıl adlandırıyorsun?

EROS: İnsanlar ona Nergis (Narsis) derler; ben ise Arzu derim. Bak, nasıl da sana bakıyor, nasıl da sana doğru dönüyor. Beyaz taç yaprakları nasıl da kıpır kıpır kıpırdıyor, altın rengi göbeğinden etrafa nasıl da hoş bir koku yayılıyor ve atmosferi nasıl da şehvetle dolduruyor. Bu sihirli çiçeği yüzüne yaklaştırdığın anda, uçurumun ucubelerini muazzam ve harika bir tablo hâlinde göreceksin. O anda derin yerküre de, insanların kalpleri de sana sırlarını açacak.

PERSEFON: Ey, sarhoş edici kokuya sahip harika çiçek, seni tutunca yüreğim küt küt atıyor, ellerim de yanıyor. Seni koklamak, seni dudaklarımın üstüne bastırmak ve göğsüme yerleştirmek istiyorum, ölecek gibi oluyorum!

(Hemen yanı başında yer yarılır. Derin ve karanlık yarıktan, iki yağız atın çektiği bir arabaya kurulmuş olan Plüton **(36)** ağır ağır ortaya çıkar. Persefon'u, tam çiçeği

kopardığı anda yakalar ve onu şiddetle kendine çekip göğsüne bastırır. Persefon çırpınır ve çığlık atar, ama nafile. Araba tekrar yarığa dalar ve gözden kaybolur. Tekerlek gürültüleri, yeraltı yıldırımları misali uzaklaşır, uzaklaşır ve sonunda kaybolur. Pınar perileri, göğüs geçire geçire, korunun dört bir yanına dağılırlar. Eros, kahkaha ata ata gözden kaybolur.)

PERSEFON'UN SESİ: (Yer altından.) Anneciğim! Anneciğim! İmdat!

HERMES: Hayatı, kötü hayatın dumanlarıyla hâlâ daha kararmış durumda bulunan ey yeni müritler! Bu öykü, sizin öykünüzdür. Empedokles'in şu sözünü aklınızda tutun ve üzerinde derin derin düşünün: **Bedenleniş olgusu, hayattar varlıkları ölüler hâline dönüştüren feci bir yıkımdır. Bir zamanlar, siz gerçek hayatı yaşamıştınız, ama sonra, esrarlı bir cazibeye kapılıp yerküresel uçurumun içine düştünüz ve bedenin esareti altına girdiniz.** Şu hâliniz, mukadder bir rüyadan başka bir şey değildir. Gerçek anlamda sadece geçmiş ve gelecek mevcuttur. Kendinizi hatırlamaya ve yarınları görmeye gayret ediniz.

.....

Bu sahne oynanırken akşam olmakta, küçük mabedin çevresindeki koruda meşaleler yakılmakta ve başrahibelerin hüzün ifadeli ilâhîlerinin ardından seyirciler sessizce uzaklaşmakta, bir taraftan da "Persefon! Persefon!" diye haykırmaktaydılar. Bu törenle birlikte yeni müritler **özel yol mensubu** olmaktaydılar, yani **dışa perdeli** (voilé) olmaktaydılar. O anda onlar günlük normal faaliyetlerine tekrar dalmak üzere oradan ayrılmaktaydılar, ama **yüce sır perdesi** onlar için artık kalkmış olmaktaydı. Onlarla dış âlem arasında bir bulut husule gelmiş bulunmaktaydı. Diğer yandan gönül gözleri de açılmakta ve bu sayede, zaman zaman görkemli bir görü-

nüm kazanan, zaman zaman da karanlıklara gömülen uçurumları cazip formlarla dolu bir başka âlemi belli belirsiz bir şekilde seyretmeye başlamaktaydılar.

Küçük sırları izleyen ve **Kutsal Şenlikler** (Orgies) diye adlandırılan **büyük sırlar**, Elözis'te beş yılda bir ve Eylül ayında kutlanmaktaydı.

Tamamen sembolik olan bu şenlikler dokuz gün sürmekteydi; sekizinci gün özel yol mensuplarına inisiyasyon alâmetleri dağıtılmaktaydı: Bir asa ile tören sepeti diye adlandırılan sarmaşık dallarından mamul bir sepet. Bu sepette, anlaşıldığı takdirde insana, hayatın sırrını ifşa eden esrarlı şeyler bulunmaktaydı. Fakat sepet itinayla mühürlenmiş durumdaydı. Müride bu sepeti açma izni, ancak, inisiyasyonun sonunda ve başrahip tarafından verilmekteydi.

Sonra herkes büyük bir sevince gark olmakta, havada meşaleler sallanmakta, elden ele geçirilmekte ve sevinç çığlıkları atılmaktaydı. O gün bir kortej, Atina'dan Elözis'e, Diyonizos'un, İyakkos diye adlandırılmakta olan ve başında mersin dallarından mamul bir taç bulunan heykelini götürmekteydiler. Heykelin Elözis'e varışı, **yüce tekrardoğuşun ilânı** anlamını taşımaktaydı. Zira İyakkos, her şeyin içine nüfuz etmiş durumda bulunan ilâhî ruhu, yani ruh varlıklarının ihya edicisini, yani yer ile gök arasındaki mutavassıtı temsil etmekteydi.

Daha sonra mabede, mistik kapıdan girilip orada mübarek gece veya başka bir deyişle, inisiyasyon gecesi idrak edilmekteydi.

Girişte önce, iç surların dahilinde yer alan geniş bir kemerin altından geçilmekteydi. İçeriye varılınca münadi, tehditkâr bir ifadeyle şu sözleri haykırmaktaydı: Eskato Bebeloy! Özel yol mensubu olmayanlar, dışarı! Böylece, müritlerin arasına karışıp sur dahiline kadar var-

mış olan davetsiz misafirler bir kenara toplanmaktaydı. Münadi, bu kişilere, gördüklerini kimseye söylemeyeceklerine dair ölüm yemini ettirmekteydi. Ardından da şunları söylemekteydi: "Şu anda Persefon'un yeraltı eşiğinde, sofasında bulunmaktasınız. Müstakbel hayatı ve şu andaki hâlinizi anlayabilmeniz için ölüm imparatorluğundan geçmeniz şarttır; bu, inisiyelerin sınavıdır. **Işığa kavuşabilmek için karanlığa meydan okumak gerekir.**" Az sonra ise herkes, bedenli hayat mekânına dalmış ruhun yürek paralayıcı üzüntüsünü ve ıstırabını temsil eden geyik derisine sarınmaktaydı. Bu iş bittikten sonra da meşaleler ve lâmbalar yakılarak yeraltı labirentine dalınmaktaydı.

Müritler başlangıçta el yordamıyla ilerlemekteydiler. Çok geçmeden korkunç gürültüler, inlemeler ve haykırışlar duyulmaya başlamaktaydı. Gök gürültüleri ve yıldırımlar birbirini kovalamaktaydı. Yıldırımın etkisiyle ortalık aydınlandığında korkunç vizyonların mevcudiyeti fark edilmekteydi: Bazen bir ejder, bir canavar; bazen bir sfenksin ayakları altında paramparça olmuş bir insan; bazen de bir insan embriyonu. Bu vizyonlar öyle anî şekilde tezahür etmekteydi ki, insan, bunları hâsıl eden hile düzeneğinin farkına bile varamazdı; bu vizyonları izleyen koyu karanlık, manzarayı daha da korkunç hâle getirmekteydi. Plütark, bu dehşeti, ölüm döşeğinde bulunan bir insanın duyduğu dehşete benzetmektedir.

Gerçek majiye yaklaşan en acayip sahne, dikine siyah beyaz çizgili kumaştan mamul Asya tipindeki elbisesiyle, salonu hafif şekilde aydınlatan bakırdan bir ocağın karşısında ayakta duran Frigyalı bir rahibin bulunduğu mahzende cereyan etmekteydi. Bu rahip, cevap hakkı tanımadığını ifade eden bir jestle, orada hazır bulunanları giriştekî bölüme oturmaya mecbur etmekte ve ocağa tu-

tam tutam narkotik parfümler atmaktaydı. Salon kısa zamanda yoğun duman anaforlarıyla doluvermekte ve ortalığı birden belli belirsiz hayvan ve insan formları kaplayıvermekteydi. Bunlar, bazen deniz kızları tarzında gerinen ve sonu gelmez sarmallar içinde kaybolan uzun yılanlar görünümüne bürünmekteydiler. Bazen de, kolları açık bir vaziyette şehvetle arkaya doğru bükülmüş pınar perisi büstleri, yarasa hâline; sevimli çocuk başları da, köpek başları hâline dönüşüvermekteydi. Zaman zaman sevimli, zaman zaman da iğrenç bir hâl alan bu akışkandan ve havadan mamul maneviyat bozucu ve irreel ucubeler, görünmeleriyle kaybolmaları bir olan bu canavarlar fır fır dönmekte, ışıltılar saçmakta ve âdeta büyülenmiş olan müritleri, sanki yollarını kapamak istermişçesine sımsıkı sarıp sarmalamakta ve onların başlarını döndürmekteydiler. Bazen ise, Kibele rahibi, elindeki kısa çubuğu buharların içine uzatmakta ve iradesinin efluvü **(37)** vasıtasıyla rengârenk halka şeklinde bir anafor fenomeni ve endişe uyandırıcı bir canlılık meydana getirmekteydi. Geçiniz, demekteydi Frigyalı. Bunun üzerine özel yol mensupları kalkıp halkanın içine dalmaktaydı. İşte bu halkanın içinde bulundukları sırada bazıları, kendilerine acayip şekilde sürtünüldüğünü, bazıları kendilerine görünmez ellerin dokunduğunu veya müthiş bir şekilde yere çarpıldıklarını hissetmekteydi. Bazıları da korkuyla geri çekilip geldikleri yolu izleyerek kaçıp gitmekteydi. En cesurları aynı halkadan birkaç kez üst üste geçmekteydi; zira majiye sadece **direnç ve kararlılık** son verebilmekteydi. **(38)**

Bu faz da atlatıldıktan sonra, oraya buraya tek tük dikilmiş ayaklı lâmbalar vasıtasıyla aydınlatılmakta olan değirmi şekilli büyük bir salona ulaşılmaktaydı. Ortasında, tek bir sütun ile metal yaprakları tüm tavana ya-

yılmakta olan bronz bir ağaç yer almaktaydı. **(39)** Bu ağacın yaprakları arasında, yerküreye ait tüm kötülüklerin ve insanlara saldıran geri seviyeli varlıkların canlı örnekleri mesabesindeki şimerler **(40)**, gorgonlar, harpiler **(41)**, baykuşlar, kadın büstlü sfenksler ve vampirler tezahür etmekteydi. Pırıl pırıl metaller hâlinde zuhur ettirilmekte olan bu ucubeler dallara dolanmakta ve yukarıdan aşağıdaki avlarını süzen yırtıcı kuşları andırmaktaydılar. Ağacın altındaki görkemli tahtın üzerinde, lâl rengi mantosuyla Plüton-Aydone oturmaktaydı. Elinde üçlü çatal tutmaktaydı ve çehresi kaygılıydı. Yüzü hiç gülmeyen Cehennem kralının yanı başında da zevcesi, yani dal gibi narin yüce Persefon yer almaktaydı. Özel yol mensupları onu, daha önce küçük sırlar esnasında başrahibe tarafından tasvir edilmiş olan hatlarıyla tanımaktaydılar. O her zaman güzeldi, ama melânkolik hâl içinde bulunduğu zamanlarda ise daha da güzeldi; fakat matem elbisesinin içinde ve altın tacının altında ne kadar da değişmiş görünmekteydi! O, artık mağaranın Bakiresi değildi; şimdi **aşağılardaki hayatı bilmekte ve ıstırap çekmekteydi. Geri seviyeli güçlere hükmetmekteydi;** ölmüşlerin hükümdarıydı, ama imparatorluğunun yabancısıydı. Cehennemin loşluğu yüzünden kararmış çehresini solgun bir tebessüm aydınlatmaktaydı. Ah! O tebessümde hem İyinin, hem de Kötünün bilgisi gizlenmekte ve içinde bulunulan sessiz sedasız ıstırabın o tarif edilemez nitelikli sevimliliği yer almaktaydı. **Istırap insana merhameti öğretir.** Persefon, gelip önünde diz çöken ve ayakları dibine nergisten taçlar bırakan özel yol mensuplarını merhamet ifadeli gözlerle süzmekteydi. O sırada gözlerinde, kayıp umut ile göklere ilişkin uzak bir anının simgesi olarak ölgün bir alev titreşmekteydi!

Yukarılara doğru tırmanarak giden bir galeride anî-

den meşaleler yanıvermekte ve trompet sesini andırır bir ses şöyle haykırmaktaydı: "Gelin, özel yolun yolcuları! İyakkos döndü! Demeter, kızını bekliyor. Evohe!" Ses, galerinin duvarlarında yankılanmaktaydı. Persefon, sanki uzun bir uykudan uyanıyormuş gibi, sanki zihninde şimşek çakarcasına bir fikir belirivermiş gibi ayağa kalkıp şöyle mırıldanmaktaydı: "Işık! Anneciğim! İyakkos!" İleri atılmak isteyince, Aydone eteğinden çekip onu tekrar tahtına oturtmaktaydı. O esnada ışıklar birden sönüvermekte ve bir ses şöyle haykırmaktaydı: "Ölmek, tekrar doğmaktır!" Kahramanlara ve yarı-tanrılara ait olan galeride üst üste yığılırcasına yürüyen özel yol mensupları, yeraltının, ucunda Hermes ile meşale taşıyıcısının yer aldığı çıkış deliğine doğru ileri atılmaktaydılar. O esnada, sırtlarındaki geyik derileri alınıp üzerlerine kutsal su serpilmekte, ardından da tertemiz elbise giydirilip ışıl ışıl aydınlatılmış olan mabede sevk edilmekteydiler; orada onları, lâl rengi giysileri içinde görkemli bir ihtiyar, yani Elözis'in yüce rahibi olan başrahip beklemekteydi.

Ve şimdi de sözü Porfir'e bırakalım. Yüce Elözis inisiyasyonunun nasıl cereyan ettiğini bir de ondan dinleyelim:

"Başımızda mersin dallarından mamul taçlar olduğu hâlde diğer inisiyelerle birlikte mabedin holüne girdik, hâlâ daha kör durumdaydık; ama içerideki başrahip yakında gözlerimizi açacaktı. Fakat önce -hiç bir şeyi aceleye getirmemek gerekir- kutsal suda yıkanalım. Bizden istenen husus, kutsal suların dahiline temiz ellerle ve temiz kalple girmemizdir. Huzuruna götürüldüğümüzde başrahip bize, taş bir kitaptan, ölme pahasına da olsa ifşa etmeyeceğimiz şeyler okudu. Sadece şunu söyleyelim ki, bu şeyler, yer ve durum ile uyum içinde bulunan şeylerdi. Bu şeyleri mabet dışında duysaydınız herhâlde gülüp geçer-

diniz; fakat orada, ihtiyarın sözlerini dinlerken hiç de böyle bir istek doğamaz içinizde, zira o daima ihtiyardır ve özellikle de ifşa edilmiş sembollere bakarken **(42).** Hele Demeter, özel lisanı ve sembolleri, canlı ışık parıltıları ve üst üste yığılı bulutlar yardımıyla, bize, onun kutsal rahibinden duyduğumuz ve gördüğümüz şeylerin doğruluğunu anlatırken gülmek aklınızdan bile geçemez; bir an gelmiş, mabedi dupduru bir mucize doldurmuştu; Elize'ye özgü o pırıl pırıl mekânları görüyor ve ermişlerin korosunu dinliyorduk; başrahip, sadece zahirî bir görünüm veya felsefî bir yorum sonucu olarak bu şeylerin türeticisi ve ifşa edicisi konumunu kazanmıyordu; gerçekten de ve hakikaten de bütün olan bitenleri o hâsıl ediyordu; Güneş, onun meşalecisi; Ay, onun sunağının yanı başında duran ayin yöneticisi; ve Hermes de, onun mistik münadisi durumundaydı. Fakat son söz söylenmişti: Konx Om Pax. **(43)**

Ayin sona erince biz de Görücüler hâline gelmiştik."

Yüce başrahip ne demekteydi acaba? O kutsal sözler, o yüce ifşaat neydi acaba?

İnisiyeler, cehennemin müthiş manzaraları ve azapları içinde gördükleri Persefon'un, bedenli hayatı sırasında maddeye zincirlenmiş veya ihtiraslarının esiri olarak yaşayarak öte âleme geçtiğinde daha da ağır azaplara maruz kalmış olan insan ruhunun acıklı hâlini temsil ettiğini öğrenmekteydiler. Onun dünya hayatı, bir kefaret ödeme süreciydi veya önceki hayatlarını telâfi imkânıydı. Ama ruh, disiplin vasıtasıyla arınabilmekte, sezgi, akıl ve iradenin kombine faaliyeti vasıtasıyla da kendini hatırlayabilmekte ve geleceği sezinleyebilmektedir; böyle olunca da, sonsuz sınırsız öte âlemde bir gün tam anlamıyla iktisap etmeye mecbur olduğu engin hakikatlere önceden iştirak edebilmektedir. Persefon, pirü pak, ışıl ışıl Bakire hâline, yani aşk ve sevinç saçan söze dile gel-

mez Bakire hâline işte ancak bu çabayı gösterdiği takdirde tekrar kavuşabilmektedir. Annesi olan Seres'e gelince, o ise, sırlarda, ruhun mükemmelliğe ermek için ulaşmaya mecbur bulunduğu ilâhî Zekâ'nın ve insanın entelektüel prensibinin sembolüydü.

Eflâtun'a, Jamblik'e, Proklus'a ve tüm İskenderiye ekolü mensubu filozoflara göre, inisiyelerin hası, mabedin içinde, vecdî (extatique) ve mucizevî vizyonlar görmekteydi. Porfir'in ifadesini yukarıda sunmuştuk. Şimdi de Proklus'unkini sunalım: "Tüm inisiyasyonlarda ve sırlarda, tanrılar (Bu kelime burada **her türlü ruh kategorileri** anlamını taşımaktadır.), kendilerine ait birçok form tezahür ettirmekte ve çok çeşitli figürler hâlinde görünmektedirler; bazen şekilsiz bir ışık görünümüyle ortaya çıkmakta, bazen de bu ışık, insan şekline veya bir başka canlı şekline bürünmektedir." Apüle'nin **(44)** bir pasajı da şöyledir: "Ölümün sınırına yaklaştım ve Prozerpin'in sofasına kadar gidip oradan tekrar geriye, tüm unsurların (toprağın, suyun, havanın ve ateşin elemantal ruhları) arasından geçerek döndüm. Gece yarısının koyu karanlıklarında görkemli bir şekilde ışıldayan güneşle birlikte cehennem tanrılarını da, yüce tanrıları da gördüm; bu ulûhiyetlere yaklaşınca onlara saygılarımı sundum."

Ne kadar muğlâk da olsalar, bu ifadeler yine de, okült fenomenlerle ilgili ifadelerdir. Sırlar Doktrini'ne göre, mabedin ekstatik vizyonları, unsurların en arı olanı vasıtasıyla üretilmektedir: Yani, semavî İsis ile bir tutulan spiritüel ışık vasıtasıyla. Zerdüşt'ün ifşaatında bu ışık şöyle nitelendirilmektedir: Bizatihi konuşan Tabiat, yani Maj tarafından kullanılarak insan düşüncesine gözle görülür anlık bir izlenim sunmaya yarayan, ruhlara bedenlik ve giysilik eden ve Tanrı'nın en güzel düşüncelerini yansıtan unsur. İşte bu yüzdendir ki, bu fenomeni hâsıl

edebilecek ve inisiyeleri kahramanların ve tanrıların (melekler ve başmelekler) ruhlarıyla ilişki içine sokabilecek güce sahip olan başrahip, o anda, **Demiürj ile; Meşale Taşıyıcısı da, Güneş ile, yani fizik üstü ışık ile;** Hermes ise, tercümanı olan ilâhî kelâm ile özdeşleştirilmekteydi. Bu vizyonlar hakkında şöyledir veya böyledir gibi şeyler söylenebilir, ama şurası muhakkaktır ki İlk Çağ'da, Elözis'in son ifşaatlarının hâsıl ettiği mutluluk sonucu coşku konusunda hep aynı tek bir ifade işitilmekteydi. O zamanlarda inisiyelerin gönlüne duyulmadık işitilmedik bir mutluluk ve insanüstü değerde bir sükûnet dolmaktaydı. Âdeta hayata galebe çalınmakta, ruh özgürleşmekte ve şu korkunç bedenli hayatlar çemberi kırılmaktaydı. Hep birlikte, evrensel ruhun arı esîrinde, berrak bir sevinç ve söze dile sığmaz bir kesin bilişle (yakîn ile) bir araya gelmekteydiler.

Şu anda, Elözis dramını hep birlikte, o perdeli derunî anlamıyla tekrar canlandırmış ve onu tekrar yaşamış bulunmaktayız. Bu labirentin içinden geçen çıkış yolunu göstermeye; zenginliğinde ve karmaşıklığında hüküm süren yüce birliği işaret etmeye çalıştık. Çeşit çeşit törenleri ilâhî dram ile, yani bu şenliklerin ideal merkezini, ışıl ışıl parlak odağını teşkil etmiş olan ilâhî dram ile ilintileyen sıkı bir bağ mevcuttur; bu bağ, fonksiyonunu, ustaca ve büyük bir hâkimiyetle yerine getirmekteydi. Böylece inisiyeler, aksiyonla, yavaş yavaş özdeşleşmekteydiler. Başlangıçta basit ve sade seyirciler iken, sonunda, Persefon dramının kendi benliklerinde cereyan eden bir dram olduğunu bilen aktörler hâline gelmekteydiler. Bunu keşfedip anladıkları zamanki neşelerini görmeliydiniz! Gerçi onlar da, dünya hayatlarında, Persefon ile birlikte ıstırap çekmekte ve mücadele vermekteydiler, ama tıpkı onun gibi ilâhî mutluluğa, yani yüce Zekâ'nın ışığına ka-

vuşma umudunu da muhafaza etmekteydiler. Başrahibin sözleri ile mabedin sahneleri ve ifşaatları, onlar için, bu hâlin ön müjdecisi değerinde şeylerdi.

Şunu da belirtmek gerekir ki, bu konuları inisiyelerin her biri, kendi kültür seviyeleri ve entelektüel yeterlikleri ile orantılı bir şekilde anlamaktaydı. Eflâtun'un belirttiği gibi, bu, her devirde böyle cereyan etmiştir, yani her devirde eli asalı bir sürü insan zuhur etmiştir, ama bunların pek azı "ehl'i ilham" olarak temayüz edebilmiştir. İskenderiye döneminde, Elözisliler belli bir ölçüde çoktanrıcılıktaki gerilemenin etkisinde kalmışlardır, ama çok üstün seviyeli esaslarına dört elle sarılıp onları devam ettirmişler ve böylece, diğer mabetleri temellerinden sarsmış olan tehlikeden kendilerini kurtarmışlardır. Kutsal doktrinlerinin enginliği ve temaşa yollu öğretimin görkemi sayesinde, Sırlar, gelişmekte olan Hristiyanlığa rağmen tam üç asır boyunca dimdik ayakta kalmıştır. Bu süre içinde Sırlar, o zamanki Kilise'nin yaptığı gibi, hem İsa'nın heroik ve ilâhî kategoriye mensup bir insan olduğunu kabul eden ve hem de kadim bilimi ve kutsal doktrini unutmak istemeyen bu seçkin topluluğun üyelerini birbirine bağlamaya devam etmiştir. Orfe, Fisagor ve Eflâtun'un yüce doktrinlerini de bünyesine katmış olan majinin büyük rol oynadığı bu inançlar sistemine bir son vermek üzere, Teodosyüs, Elözis Mabedi'nde yapılmakta olan törenleri yasaklayan bir ferman kaleme almıştır.

Kadim Demeter'in barınağı, bugün, sakin Elözis Koyu'nda bir tek iz bile bırakmadan yitip gitmiş durumdadır ve ilkbahar mevsiminde gök mavisi renkli körfezi kateden Psişe kelebeği,Psişe böceği,insana, oralarda Yüce Sürgün'ün, yani İnsan Ruhu'nun bir zamanlar Tanrılar'ı çağırdığını ve böylece ezelî vatanını tanıyıp bilmeyi öğrendiğini hatırlatmaktadır.

AÇIKLAYICI NOTLAR:

(1): Pallas: *Yunan mitolojisindeki dev; Atena'nın takma adı.* **Atena:** *Düşünce, Sanat, Bilim ve Endüstri tanrıçası; Zeus'un kızı; Romalılar'daki karşılığı Minerva'dır.*

(2): Peloponez Savaşları: *Birincisi M.Ö. 431-421; ikincisi M.Ö. 416-413; üçüncüsü ise M.Ö. 412-404 arasında cereyan etmiştir.*

(3): Perikles: *Xanthippos'un oğlu olarak M.Ö. 495 'te doğmuştur; demokratik partinin şefiydi; Atina'yı M.Ö. 449-429 yılları arasında yönetmiştir.*

(4): Aristid: *M.Ö. 540-468 arasında yaşamış olan Atinalı general ve devlet adamı. Maraton'da, Salamin'de ve Plate'de kahramanca savaşmıştır.*

(5): Seramik: *Atina'nın, çömlekçilik merkezi sayılan bir semti. Orada ünlü bir yeraltı mezarlığı mevcuttur.*

(6): Tüsidides: *Atina doğumlu Yunan tarihçisi M.Ö. (465-395); Peloponez Savaşı'nın Tarihi adlı eserin yazarı.*

(7): Alkibiades: *Atinalı general (M.Ö. 450-404). Sokrat'ın dinleyicisiydi. Demokratik partinin başkanıyken Sicilya'ya karşı maceralı bir sefer düzenlemiştir (415). Kutsallığa karşı saygısızlıkla (Hermes'in heykellerini kırıp sakatlama) itham edilince Isparta'ya sığınmıştır; sürgün hayatı sırasında ölmüştür.*

(8): Egos Potamos: *Trakya'daki küçük bir ırmağın adı; bu ırmak civarındaki bir savaşta Lizandros, Atina filosunu imha etmiştir (M.Ö. 405).*

(9): Kodrüs: *Atina'nın son kralı; kendisini varıyla yoğuyla va-*

tanına adamıştır. (M.Ö. 12. asır)

(10): Fedr: Eflâtun'un, güzelliği ve aşkı ve de belâgat ilmini konu edinen diyaloğu.

(11): Safo veya **Sapho:** Lesbos Adası'nda doğmuş bir Yunanlı bayan şair (M.Ö. 6. asrın başları). Şiirleri sürname , ağıt ve ilâhîler hâlinde dokuz kitap oluşturmaktaydı.

(12): Sofokles: Kolon doğumlu Grek trajedi şairi (M.Ö. 494- 406). Günümüze sadece Antigone, Electre, Les Trachiniennes, Oedipe Roi, Ajax, Philoctéte ve Oedipe Colon'da adlı eserleri ulaşmıştır.

(13): Sokrat: Yunan filozofu (M.Ö. 470-399); heykeltraş Sôphroniskos'un oğludur. Öğretisini düzenli bir biçimde sunmamış ve hiç kitap da yazmamıştır. Her türlü dogmatik öğretinin karşısına dikilmiştir; hakikati ve kendi öz çelişkilerini, muhatabına sorular sora sora buldurma metodunu benimsemiş ve uygulamıştır. Sofistik'le (bilhassa Protagoras ve Gorcias'la) mücadele etmiştir.

(14): Gorcias: Leontinum doğumlu Yunan sofisti (M.Ö. 487-380); Tisidides'in öğretmenidir.

(15): Protagoras: Abdére doğumlu Yunan sofisti (M.Ö. 485-410). Tüm bilgilerimizin duyumdan, izlenimden ileri gelme şeyler olduğuna inanmaktaydı.

(16): Fauna: Lâtinler'de sürüleri esirgeyen kır tanrısı.

(17): Gras: Venüs'ün üç tanrıça arkadaşı. Zevk, eğlence, düğün, toplantılara bakan periler.

(18): Eros: Yunan'ın Aşk tanrısı; çocuk görünümü altında tasvir edilirdi.

(19): Vülken: Roma'da Yangın, Sıcaklık tanrısı; önceleri Yıldırım ve Güneş tanrısıydı. Eflâtun'un eserlerine ait bir fragman şu adla muhafaza edilmiştir: "Şiirlerini yakan Eflâtun".

(20): Areopaj: Solon'dan itibaren eski Arhontlar'dan teşkil edilmekte olan ve en ciddî türden cinaî olayları yargılamakla

yükümlü bulunan Atina Yüksek Mahkemesi.

(21): Victor Cousin: Paris doğumlu Fransız filozof ve siyasetçisi (1792-1867); aynı zamanda seçmeci (éclectique) okulunun şefi.

(22): Anitus: Areopag'da Sokrat'ı dinsizlikle itham etmiş olan üç yurttaştan biri; diğer ikisi ise Melitos ve Licon idi.

(23): Anaksagor: Clazoméne doğumlu İyon ekolü mensubu filozof (M.Ö. 500-428). Felsefeye, düzenleyici bir prensip fikrini, zekâyı ithal etmiştir. Perikles ve Sokrat onun derslerini izlemişlerdir.

(24): Demokrit: Abdére doğumlu Yunan filozofu (M.Ö. 460-370). Mutluluğun, arzuları ılımlı hâle getirmekle elde edilebileceğini vurgulamıştır.

(25): Proklus'un ifadesine göre, "Orfe'nin muğlak istiarelere bürünmüş hâlde ortaya koyduğu esasları, Fisagor, Orfik Sırlar'a inisiye olduktan sonra öğretmeye başlamıştır; Eflâtun, bu konudaki etraflı bilgiyi Orfik ve Fisagorcu belgelerden sağlamıştır." İskenderiye ekolünün Eflâtuncu fikirler zinciri konusundaki bu kanaati, Orfik ve Fisagorcu tradisyonlarla Eflâtun'un yazılı belgeleri karşılaştırıldığında apaçık şekilde doğrulanmaktadır. Asırlar boyunca gizli tutulmuş olan bu fikir zinciri ancak İskenderiyeli filozoflar tarafından ifşa edilmiştir, çünkü sırların ezoterik anlamını ilk yayınlayanlar onlar olmuştur.

(26): Aziz Ogüsten (Saint Augustin): Platonizm ile Hristiyan dogmasını ve zekâ ile imanı bağdaştırmaya çalışmış olan Tagaste doğumlu Hippone piskoposu (354-430).

(27): Medisiler: Floransa'ya hükmetmiş olan aile.

(28): Marsile Ficin: Toskana doğumlu İtalyan hümanist (1433-1499); Eflâtun'u tercüme edip onun doktrinlerini İtalyanlar'a tanıtmıştır.

(29): Melpomen: Trajedi müz'ü.

(30): Promete: Titan Japet'in oğlu ve Atlas'ın kardeşi olan Ateş tanrısı. Klasik mitolojide, ilk insan uygarlığının inisiyatörü olarak görülmektedir. İnsanı, balçıktan yarattıktan sonra ona can vermek üzere semanın ateşini gizlice çalmıştır. Zeus da, ceza olsun diye, onu Hefaistos vasıtasıyla Kafkasya dağlarına zincirletmiş; orada bir kartal onun karaciğerini parçalayıp yemiştir. Sonunda onu oradan Heraldes kurtarmıştır.

(31): Eriniler: İntikam tanrıçaları; Roma'daki karşılığı Füriler'dir.

(32): Ödipus: Teb kralı Layos'un ve Jokast'ın oğlu olan Tebli kahraman. Bir kehanet vasıtasıyla, oğlu tarafından öldürüleceğini ve oğlunun kendi öz anasıyla evleneceğini öğrenen Layos, Ödipus'u evlâtlıktan atmış ve kaderine terk etmiştir. Çobanlar tarafından korunmuş olan Ödipus daha sonra Korent kralına teslim edilmiş ve onun tarafından yetiştirilip büyütülmüştür. Korent'ten başka bir vatan tanımaz hâle gelmiş olan Ödipus bir kenarda sessiz bir hayat sürmeye başlamıştır. Günlerden bir gün yolda, Layos'la karşılaşmış, çıkan kavga sonucunda onu öldürmüştür. O devirde Sfenks, Teb dolaylarını rahatsız etmekte ve sırrını çözemeyen herkesi parçalayıp yemekteydi. Layos'un yerine geçmiş olan yeni kral, Sfenks'i öldürecek kişiye hem tahtını ve hem de Jokast'ı vermeyi vaat etmişti. Ödipus, Sfenks'in sırrını çözüp hem tahta geçmiş, hem de bilmeden öz anasıyla evlenmiştir.

(33): Orest: Agamemnon ile Klitamnestr'in oğlu. Babasının intikamını almak üzere kız kardeşiyle birlik olup anasını öldürmüş ve Eriniler'in takibine uğramıştır.

(34): Elize (Elizyum) : Kahramanlara ve erdemli kişilere tahsis edilmiş olan cennet.

(35): Peplos: Kadim Yunan'da kadınların kullandığı elbise, manto veya nakışlı tül.

(36): Plüton: Cehennemin kralı ve ölmüşlerin tanrısı; Satürn ile

Rea'nın oğlu, Jüpiter ile Neptün'ün kardeşi ve Prozerpin'in zevci. Yunan'da Hades ile özdeşleştirilmiştir.

(37): ***Eflüv:*** *Açıklayıcı bilgi için Bkz.* ***Metapsişik Terimler Sözlüğü,*** *s. 56.*

(38): *Modern bilim bu fenomenleri, halüsinasyonlardan veya telkin ürünlerinden farksız şeyler olarak nitelemektedir. Kadim ezoterik bilim ise, Sırlar'da pek sık cereyan ettirilmekte olan bu türden fenomenlere hem sübjektif ve hem de objektif bir değer atfetmekteydi. O bilim, henüz bireyselleşmemiş ve yarı şuurlu hâlde olup, yerküre atmosferini doldurmakta bulunan ve de unsurlara ait ruhlardan başka şeyler olmayan basit (élémantaire) varlıkların mevcudiyetine inanmaktaydı. Okült güçleri harekete geçirip kullanan irade gücü mesabesindeki maji, sözünü ettiğimiz bu varlıkları bazen gözle görülür hâle getirebilmekteydi. "Tabiatın her noktası varlıklarla doludur" derken, Heraklit bu varlıkları kastetmiştir. Eflâtun bu varlıkları,* ***unsurların ruhları*** *diye; Parasels de* ***elemantaller*** *diye adlandırmıştır. 16. asrın bu teozof hekimine göre, bunlar, insanın manyetik atmosferi tarafından cezbedilmekte, bu atmosfere bulanıp elektriklenmekte ve o takdirde de her türlü tasarlanan görünüme bürünmektedirler. İnsan, kendini ihtiraslarına teslim edişiyle orantılı olarak bu varlıkların az veya çok avı hâline gelmektedir.Bunları ancak maj yola getirebilmekte ve kullanabilmektedir. Bunlar maj'ın, okült âleme dalışında egemen olmak ve üstesinden gelmek zorunda kaldığı aldatıcı illüzyonlar ve çılgınlıklar sferi oluşturmaktadırlar. Bulwer'in* ***Zanoni*** *adlı romanında* ***eşiğin muhafızı*** *diye adlandırdığı şeyler bunlardır işte.*

(39): *İçinde Elözis Sırları'na ait başlıca sahnelerin bol bol sergilendiği Eneid'in 6. kitabında, Ene'nin cehenneme inişi bahsinde, Virjil tarafından zikredilmekte olan rüyalar ağacı, bu ağaçtır.*

(40): ***Şimer:*** *Başı ve göğsü aslan,karnı keçi,kuyruğu ejderha olan ve ağzından alevler fışkıran ucube.*

(41): Harpi: *Kadın başlı, kuş gövdeli, yırtıcı pençeli ucube.*

(42): *Tören sepetinin içine konmuş olan altından mamul nesneler şunlardı: Çam kozalağı (doğurganlığın ve üremenin sembolü), spiral yılan (ruhun evrensel tekâmülü: Maddenin içine hapsoluş ve sonra kurtuluş), yumurta (insanın hedefi olan ilâhî mekân veya ilâhî vuslat).*

(43): *Bu esrarlı kelimelerin Yunanca'da herhangi bir anlamı yoktur. Bu durum, bu kelimelerin çok eski olduklarını ve Doğu'dan geldiklerini ispatlamaktadır. Wilford, bunların Sanskrit kökenli olduklarını öne sürmektedir.* **Konx**, *muhtemelen, en derin arzunun objesi anlamına gelen* **Kansha** *sözcüğünden;* **Om** *da, Brahma'nın ruhu demek olan* **Oum** *sözcüğünden;* **Pax** *ise devir, mübadele, siklus anlamlarını taşıyan* **Pasha** *sözcüğünden türemiştir. Buna göre, Elözis başrahibi, kutsama töreni sırasında özel yol mensuplarına şu temennisini sunmaktaydı: Arzuların tahakkuk etsin; evrensel ruha kavuşasın!*

(44): Apüle: *Latin yazarı (125-180).*

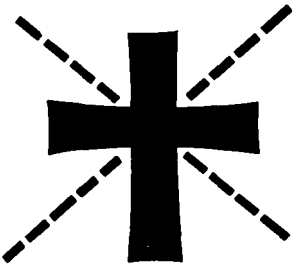

İSA

(Mesih'in Misyonu)

SEKİZİNCİ BÖLÜM

İSA

(Mesih'in Misyonu) (1)

SANMAYIN ki, ben şeriati yahut peygamberleri yıkmaya geldim; ben yıkmaya değil, fakat tamam etmeye geldim.

MATTA, V, 17.

DÜNYAYA gelerek her insanı aydınlatan nur var idi. Dünyada idi, ve dünya onun ile oldu, ve dünya onu bilmedi.

YUHANNA, I, 10.

ÇÜNKÜ şimşeğin şarkta çıkıp garpta dahi görüldüğü gibi, İnsanoğlunun gelişi de böyle olacaktır.

MATTA, XXIV, 27.

I

DÜNYANIN, İSA'NIN DOĞDUĞU YILLARDAKİ HÂLİ

YERKÜRE, görkemli bir döneme girmişti; gezegenin göğü kararmış ve uğursuz ön belirtilerle kaplanmıştı.

İnisiyelerin gayretlerine rağmen, çoktanrıcılık, Asya'da, Afrika'da ve Avrupa'da uygarlığın yıkım ve iflâsından başka bir sonuç hâsıl etmemişti. Bu durum, görkemli bir biçimde dile getirilmiş ve fakat Homeros tarafından bir hayli yavanlaştırılmış olan o yüce Orfe kozmogonisinin başına gelmemişti. Bu durumdan, olsa olsa, belli bir entelektüel seviyede kalmayı becerebilmiş olan insan tabiatının karşılaştığı zorluklar sorumlu tutulabilir. Kadim çağların yüce insanları tarafından Tanrılar, hiç bir zaman, tabiatın aşamalandırılmış güçlerinin şairane ifadelerinden başka şeyler olarak kabul edilmemişlerdi; yani Tanrılar, onların nazarında, tabiatın deruni organizmasının birer canlı tasviriydiler; kozmik ve animik güçlerin sembolleri olarak, bu Tanrılar, insan şuurunda silinmez bir biçimde yer etmişlerdi. Bu çeşit çeşit tanrılar veya güçler fikri, inisiyenin kafasında yerini yüce Tanrı, yani arı Varlık fikrine bırakmaktaydı. Memfis, Delf ve Elözis mabetlerinin asıl gayeleri, teozofik fikirler

ve moral disiplin ile birlikte Tanrı birliğinin (vahdaniyet) öğretimini sunmak olmuştu. Ama ne yazıktır ki Orfe'nin, Fisagor'un ve Eflâtun'un müritleri, politikacıların egoizmi, sofistlerin soysuzlukları ve halkın ihtirasları karşısında yenilgiye uğramışlardı. Böylece dinî, ahlâkî ve entelektüel çözülme, Yunan'ın sosyal ve politik açıdan soysuzlaşmasına yol açmıştı. Yüce Tanrı'nın ve dünya ötesi âlemin tezahürü mesabesindeki Apollon, yani güneş kelâm, yani adalet ve kehanet susmuştu. Ortalıkta ne kâhin kalmıştı, ne ilham ehli insanlar, ne de gerçek şairler: Baküs tiyatrosunda Aristofanes'in **(2)** kaba komedilerini oynarken Sırlar'a dil uzatmaya, bilgelere ve tanrılara sövüp saymaya başlamış olan o satirleşmiş **(3)** halkın karşısında Bilge-Minerva ve Kayra Makamı peçesini yüzüne çoktan geçirmişti bile. Sırlar da bozuşmaya uğramıştı; zira Elözis şenliklerine muhbirler ve kibar fahişeler dahi kabul edilir olmuştu. Ruhlar kabalaşmaya görsün, din derhal puta taparlığa dönüşüvermektedir; düşünce maddîleştiği zaman ise felsefe hemen şüpheciliğe sapmaktadır. Paganizm'in (çoktanrıcılık) kadavrası üzerinde hayat bulmuş bir mikrop mesabesindeki Lüsiyen **(4)**, mitlerin bilimsel kökenini görmezlikten, tanımazlıktan gelmiş olan Karneyad'ın **(5)** peşi sıra mitlerle işte bu yüzden dalga geçmeye yeltenmiştir.

Mısır'ın bilimini ve Asya'nın sırlarını, ölümsüz bir güzellik kisvesine bürüyerek bu günlere kadar ulaştırmış olan o ilâhî Yunan, dinde şüpheci, felsefede bilinmezci, politikada bencil ve bozguncu bir ulus hâline dönüşmüş ve anarşi şarhoşluğu yüzünden de sonunda zorbalık (tiranlık) yönetimi altına düşmüştü.

Kadim dünyadaki büyük eksikliği anlayıp kavramış ve onu kahramanca ve dâhiyane bir gayretle ayağa kaldırmaya uğraşmış bir insan varsa, o da Büyük İskender'

dir (6). Babası Filip (7) gibi Samotrake (8) sırlarına inisiye olmuş bulunan bu efsanevî fatih, Aristo'nun müridi olmaktan ziyade Orfe'nin entelektüel oğlu olarak temayüz etmişti. Bir avuç Yunanlı ile yola çıkıp Asya'ya yürümüş ve ta Hint'e kadar ilerlemiş olan Makedonya'nın Aşil'i (9), şüphesiz, evrensel imparatorluk kurmayı tasarlamıştı, ama Kayserler (Césarlar) gibi halklara zulmederek, dini ve özgür bilimi baskı altına alarak değil tabiî. Onun yüce düşüncesi, Asya ile Avrupa'yı, dinlerin sentezi yoluyla, ama bilimsel bir otoriteye sırtını dayamış bir sentez yoluyla bağdaştırma çabası olarak yorumlanabilir. Bu düşünceyle harekete geçerek Aristo'nun ilmine olduğu kadar, Atina'nın Minervası'na da, Yaruşalim'in (Kudüs) Yehovası'na da, Mısır'ın Osirisi'ne de, Hint'in Brahması'na da saygı göstermişti, çünkü tüm bu sembollerin altında hep aynı ulûhiyetin, hep aynı bilgeliğin yattığını ayırt edebilecek yetenekte gerçek bir inisiye idi. Bu yeni Diyonizos'un geniş görüşü ve görkemli kehaneti böyleydi işte. İskender'in kılıcı, Orfe Yunanı'nın son parıltısı olma rolünü oynamıştı. O, hem Doğu'yu, hem de Batı'yı ışığa gark etmişti. Zaferinin ve hayallerinin sarhoşluğu içinde ölmüş ve kurduğu imparatorluğu, doymak bilmez generallerine teslim etmişti. Ama düşüncesi kendisiyle birlikte ölmemişti. O, Doğu felsefesiyle Yahudi dinini ve Hellenizm'i, İsa'nın tekrar dirilişe ilişkin kelâmı gün ışığına çıkıncaya kadarki süre içinde, Mısır ezoterizminin potasında eritip kaynaştırma görevini yüklenmiş olan İskenderiye'nin temellerini atmıştı. Yunan'ın ikiz yıldızları mesabesindeki Apollon ve Minerva sönüp ufukta kaybolunca, halklar, fırtınalı göklerine tehditkâr bir alâmetin tırmanışına tanık olmuşlardı: Roma'nın dişi kurdu.

Roma'nın kökeni neydi? Doymak bilmez bir oligar-

şinin kaba kuvvete dayalı komplosu; put hâline getirilmiş politik gücün, insan müdrikesi, Din, Bilim, Sanat üzerindeki baskısı: Başka bir deyişle, hükûmete, yürütme yetkisini ancak Bilimin, Adaletin ve Ekonominin üstün prensiplerinden sağlama yolunu gösteren anlayışa, yani hakikate ters düşen bir anlayış **(10)**. Roma tarihi, bütünüyle, bu haksızlık antlaşmasının sonucundan ibarettir, yani Romalı senatörlerin (Pères Conscrits) önce İtalya'ya, sonra da insan türüne savaş ilân ederken sırt dayadıkları bu antlaşmanın sonucundan ibarettir. Sembollerini ne de güzel seçmişlerdi ama! Pas rengi tüylerini diken diken edip o sırtlanlara özgü başını Kapitol'e doğru uzatmış olan o tunçtan mamul dişi kurt, Roma yönetim biçiminin simgesidir, yani Romalı ruhuna sonuna kadar egemen olacak olan kötülük tanrısıdır.

Yunan'da Delf ve Elözis mabetlerine daima saygı gösterilmişti. Roma'da ise, ta başlangıçtan itibaren, Bilim ve Sanat hep ret ve inkâr edilmiştir. Etrüsklü inisiye Numa'nın **(11)** teşebbüsü, Romalı senatörlerin şüphe dolu tutkuları yüzünden sonunda başarısızlığa uğramıştı. Bu inisiye, Roma'ya, Hermes biliminin bir bölümünü içeren kehanet konulu kitaplar getirmişti. Halk tarafından seçilen tarafsız yargıç esasını koymuş; Bonne-Foi'da ve Janus'ta **(12)**, Yasa'nın evrenselliği anlamını taşıyan bir hiyerogram mesabesinde olmak üzere birer mabet tesis etmiş; ve savaşa karar verme hakkını Fesiyolar'a **(13)** tanımıştı. Halkın hafızasındaki o mümtaz yerini hiç terk etmemiş olan ve halk tarafından ilâhî bir varlığın ilhamına nail olmuş bir insan olarak kabul edilmiş bulunan Kral Numa, âdeta, kutsal bilimin hükûmet üzerindeki müdahalesinin bir simgesi olarak telâkki edilmekteydi. O, Roma dehasını değil,fakat Menfis ve Delf ekolüne özgü prensiplerin aynılarını izlemiş olan Etrüsk dehasını temsil etmekteydi.

Numa'nın ölümünden sonra, Roma senatosu kehanet kitaplarını yakmış, rahiplerin otoritesini kırmış, yargı kurumlarını yerle bir etmiş ve dini sadece politik egemenlik vasıtası olarak gören kendi sistemini kurmuştu. Böylece Roma, halkları Tanrıları'yla birlikte yutan bir ejderha hâline gelmişti. Yerkürenin uluslarını bir bir egemenliği altına almış ve soyup soğana çevirmişti. Roma hapishanelerini kuzeyin ve güneyin kralları doldurmuştu. Köle ve şarlatan tipli rahiplerden başkasına tahammül edemeyen Roma, Galya'da, Yahudiye ve Pers ülkelerinde yaşayan ve ezoterik tradisyonun son temsilcileri olan insanları katletmişti. Tanrılara sözde tapar gibi yapmaktaydı, ama onun taptığı şey kendi Dişi Kurdu'ydu. Bu kurdun, Roma dehasını özetleyip simgeleyen ve ulusların kandan kıpkızıl kesilmiş ufuklarında bir belâ gibi belirmiş olan son oğlu, Sezar'dı. Roma tüm ulusları soğurup posa hâline getirmişti; onun bedenli temsilcisi olan Sezar, tüm iktidarları yiyip bitirmişti. O, tüm halkların imparatoru olmakla yetinmemiş ve başına bir taç kondurup kendini ayrıca büyük rahip olarak da ilân etmişti. Kendisine, Tapsus **(14)** savaşından sonra kahraman (héros), Munda **(15)** savaşından sonra da tanrı ünvanını verdirmişti; daha sonra ise, heykelini, kendi adıyla anılan, yani Julienler diye anılan rahiplerden oluşma bir kortej marifetiyle Kirinus Mabedi'ne diktirmişti. İşin gülünçlüğüne bakın ki, kendini Tanrı diye ilân ettiren bu Sezar, ruhun ölümsüzlüğünü senatonun karşısında alenen inkâr etmişti. Sezar'dan başka Tanrı yok demek olmuyor muydu bu?

Babil'in vârisi olan Roma, Sezarlar vasıtasıyla elini tüm dünyanın üzerine uzatmıştı. Peki, Roma Devleti ne duruma gelmişti acaba? Dışarıda her türlü kolektif hayatı tahrip etmişti. İtalya sınırları dahilinde askerî diktatörlüğü tesis etmiş olan Roma, eyaletlerinde ise valileri

ve âşarcıları haraca bağlamıştı. Fütuhat aşığı Roma, kadim cemiyetlerin kadavraları üzerine bir vampir gibi çökmüştü.

Ve Roma sefahat âlemleri, artık, curcunalı eğlenceleri ve dizi dizi suçlarıyla birlikte her yana kök salabilirdi. Bu âlemler ilk kez, Antonyus **(16)** ile Kleopatra **(17)** arasındaki şu şehvanî yaklaşımla birlikte başlamış; Messalin'in **(18)** taşkınlıkları ve Neron'un **(19)** azgınlıklarıyla da zirveye ulaşmıştı. Bu sefahat âlemleri, sırların şehvanî ve alenî bir kaba taklidiyle başlamış; imanlarının şehitleri olma şerefine nail olmuş bulunan o çırılçıplak bakirelerin, yirmi bin seyircinin alkışları arasında vahşî hayvanların pençelerine teslim edildikleri o acımasız Roma arenalarında devam etmişti.

Ama, Roma tarafından fethedilmiş olan ülkelerin arasında biri vardı ki, O, Yahudiye diye adlandırılmaktaydı ve Roma dehasına zıt bir dehaya sahipti. İç çekişmeler yüzünden onca yıpranmış ve üç yüz yıl süreyle esaret zinciri altında onca inlemiş bulunan bu ülke insanları, nasıl olmuştu da, o eğilmek bilmez imanlarını muhafaza edebilmişlerdi? Bu mağlûp halk, Yunan'ın geriliğine ve Roma'nın sefahatine karşı, bir peygamber misali gözleri öfkeden çakmak çakmak bir hâlde niçin diklenmişti acaba? Bizzat kendisi mahva sürüklenmek üzereyken, nasıl oluyordu da, gırtlağına basmış durumdaki efendilerinin yıkılışından ve onlara karşı kazanacağı nihaî zaferden söz edebilmekteydi acaba? Evet, bundan söz edilmekteydi, çünkü onda yüce bir fikir yaşamaktaydı. Onun gönlüne bu fikri Musa yerleştirmişti. Yeşu **(20)** zamanında, on iki aşiret, el birliğiyle, bir anıt taş dikmiş ve üzerine de şu ibareyi kazımıştı: **"Bu taş, İeve'nin tek Tanrı olduğunun aramızda kararlaştırılmış simgesidir."**

İsrail yasa koyucusunun, tektanrıcılığı niçin ilmi-

nin, sosyal yasasının ve evrensel bir dinî görüşün **köşe taşı** yaptığını kitabımızın Musa bölümünde belirtmiştik. O, beşeriyetin istikbalinin bu fikre bağlı olduğunu anlayıp kavrayacak dehaya sahipti. Bu fikri muhafaza edebilmek için de hiyeroglifik bir Kitap yazmış, altından bir kutsal emanet sandığı (Arş) yaptırmış ve çölün tozundan toprağından bir Ulus vücuda getirmişti. Spiritüel görüşün tanıkları olan bu insanların üzerinde semavî ateşin kanat gererek süzülmesini ve yıldırımlar çaktırmasını sağlamıştı. Bu fikre karşı sadece Moablılar, Filistinliler, Amalekîler ve tüm yöre halkları değil, fakat ayrıca bizzat Yahudi halkının ihtiras ve zaafları da el ele vermişti. **Kitap, ruhban takımı tarafından artık anlaşılamaz hâle gelmiş; Kutsal Sandık düşmanın eline geçmiş ve halk, misyonunu neredeyse unutacak bir duruma düşmüştü.** Bütün bunlara rağmen bu halk yine de bu fikre acaba niçin sadık kalmıştı? Musa'nın fikri, İsrail'in alnına ve gönlüne acaba niçin ateşten harfler hâlinde nakşedilmişti? Kendisine uluslar arasında mümtaz bir yer sağlamış olan bu taviz tanımaz **sebatını,** felâketlerle dolu bir tarihin çelişkileri arasında bile ayakta kalabilmiş olan bu **sadakatini,** bu ulus, kime borçluydu? Bu soruya hiç tereddüt etmeden şu cevap verilebilir: **Peygamberlere ve peygamberlik müessesesine.** Bu durum, sözel gelenek yoluyla, ta Musa'dan beri sürüp gelmektedir. İbranî halkı, darmadağın olduğu günlere kadarki tarihinin her döneminde bünyesinden bir sürü Nebi çıkarmıştı. Ama peygamberlik müessesesi, organik bir biçim altında ilk kez Samuel **(21)** devrinde ortaya çıkmıştı. Şu Nebi (Nebiim) kurumlarını, yani şu peygamber ekollerini kurup yeni yeni filizlenmekte olan kraliyetin ve çoktan yozlaşıp gitmiş bulunan ruhban takımının karşısına diken kişi Samuel olmuştu. O, bu kurumları, politik görüş ile millî hedefin temsilcisi

olmaları gereken krallara karşı Musa'nın ezoterik tradisyonunu ve evrensel dinî görüşünü savunacak çetin muhafızlar hâline getirmişti. Bu kurumlarda, gerçekten de, Musa ilminin kalıntılarının ve de usul ve etkileme gücüyle birlikte kutsal müziğin yanı sıra, yüce peygamberler tarafından kudret, yücelik ve üstün bir feragatle gözler önüne serilmiş olan kehanet sanatı da muhafaza edilmişti.

Kadim çağların tüm uluslarında, kehanet, varlığını, son derece çeşitli görünümler altında ve son derece değişik vasıtalarla devam ettirmiştir. İnsan ruhunu tektanrıcılığın ayakta tuttuğu İsrail'de peygamberlik kurumu, kapsamlı, yüce ve sert bir kurum durumundaydı. Yerkürenin ilâhiyatçıları tarafından kişisel bir Tanrı'yla doğrudan irtibata geçiş diye takdim ve tasvir edilmiş olan, natüralist felsefe tarafından ise boş inanç damgası vurularak ret ve inkâr edilmiş bulunan peygamberlik kurumu, gerçekte, Ruh'un evrensel yasalarının üstün seviyedeki tezahüründen başka bir şey değildir. Peygamberlere ilişkin o güzel kitabında, Ewald, bakın neler diyor: **"Dünyayı yönetip yönlendiren yüksek hakikatler, yani Tanrı'mn düşünceleri, eşyanın çalkantılarından ve insanların irade ve fiillerinden tamamen bağımsız bulunan değişmez ve el uzatılamaz niteliktedirler. Başlangıçtan beri, insan, bu hakikatlere iştirak edip payını almaya, onları anlamaya ve sözde bırakmayarak eylem hâline getirip gerçekleştirmeye davet edilip durmuştur. Gerçek amacını ve gerçek yönünü bu sayede bulabilmiştir. Ama Ruh'un Kelâmı'nın, bedenli insanın içine nüfuz edebilmesi için, insanın, tarihte görülmüş olan o büyük şoklara, o müthiş sarsıntılara maruz kalıp tepeden tırnağa silkelenmesi gerekmiştir. Ezelî-ebedî hakikat, ışık okları hâlinde, ondan, işte o zaman fışkırabilmiştir. Eski Ahit'te (Tevrat) "Ya-**

veh, hayattar bir Tanrı'dır." ibaresine işte bu yüzden pek sık rastlanmaktadır. İnsan, ilâhî çağrıyı dinlediği zaman, iç âleminde, yeni bir hayat vücut bulmaktadır; bu yeni hayat tarafından sarılıp sarmalandığında insan artık kendini yalnız hissetmemektedir, çünkü Tanrı'yla ve tüm hakikatlerle uyum (communion) içine girmektedir; artık, sonsuzluklar boyunca bir hakikatten diğerine sıçraya sıçraya hayat sürmeye hazır bir varlık hâline gelmektedir. İç âleminde vücut bulan bu hayatı sayesinde düşüncesi, evrensel irade ile özdeşleşmektedir. Hâli açık seçik görme yeteneğine kavuşmakta ve ilâhî fikrin nihaî zaferine tam anlamıyla iman etmektedir. Peygamber, bunu hisseden kişidir, yani o, diğer insanlara, Tanrı'nın elçisi olarak görünme eğilimi içinde olan, karşı konulmaz bir dürtü altında bulunan kişidir. Onun düşüncesi vizyon (gizli görüntü) hâline gelmekte ve onun ruhundan hakikatin fışkırmasına yol açan ve hatta bazen onun ruhunu yorgunluğa ve bitkinliğe de gark eden bu üstün güç, peygamberlere özgü unsuru teşkil etmektedir. Peygamberane tezahürler, tarihte, hakikatin ışıltıları ve yıldırım darbeleri hâlinde ortaya çıkmışlardır." (Die Propheten-Giriş bölümü)

İlya **(22)**, İşaya **(23)**, Hezekiel **(24)** ve Yeremya **(25)** adlarıyla anılmakta olan devlerin, içinden güçlerini çekip aldıkları kaynak, bu kaynaktır işte. Mağaralarının diplerinde veya kralların saraylarında, onlar, Tanrı'nın gerçek nöbetçi neferleri olarak hayat sürmüşlerdi; Elişa **(26)**, mürşidi İlya'ya "İsrail'in arabaları ve süvarileri" derken bunu kastetmişti. Bu peygamberler mükemmel durugörücüler (clairvoyant) olarak, kehanet yoluyla, kralların ölümlerine, krallıkların düşüşlerine ve İsrail'in cezalandırılmasına ilişkin haberler vermişlerdir. Bazen yanıldıkları da olmuştur. İlâhî hakikat güneşinde tütuşmuş ol-

masına rağmen, peygamberlik meşalesinin, yine de, cılız ve titrek bir alevle yanışına tanık olunabilmiş ve hatta bazen ulusal ihtirasların üflemesi sonucunda söner gibi olduğu bile saptanabilmiştir. Ama moral hakikatler, gerçek İsrail misyonu ve beşeriyetin bünyesinde adaletin nihaî zaferi söz konusu olduğunda bu peygamberler asla sendelememişlerdir. Gerçek inisiyeler olarak onlar şeklî ibadetten uzak durulmasını, **kan dökmeyi gerektiren kurban törenlerinden vazgeçilmesini** öğütlemiş ve ruhsal arınmışlık ile iyilik severliğin en ön plâna geçirilmesi gereğini önemle vurgulamışlardı. Onların rüyetleri hayranlık uyandıracak ölçüdeydi, öyle ki bu hâl tektanrıcılığın nihaî zaferini sağlamada önemli bir etken olarak büyük işler başarmış ve uluslar için barış ve kurtuluş getirici bir rol oynamıştı. Yabancı istilâsı gibi, insanların yığınlar hâlinde Babil'deki temerküz kampına nakli gibi, bir ulusu can evinden vurabilecek türden feci felâketler bile bu imanı sarsamamıştı. Sanherib'in **(27)** istilâ harekâtı sırasında İşaya'nın dediklerine bakın: **"Kim böyle bir şey işitti? Kim böyle şeyler gördü? Memleket bir günde doğar mı? Bir millet birden doğar mı? Çünkü Sion, ağrısı tutunca hemen oğullarını doğurdu. Ben doğum yerine getiririm de doğurmaya kuvvet vermez miyim? RAB diyor; doğurmaya kuvvet veririm de, rahmi kapatır mıyım? Tanrın diyor: Yeruşalim'le beraber sevinin, onu sevenler hepiniz, ona meserretle coşun; onun için yas tutanlar hepiniz, onda ziyadesiyle mesrur olun; ta ki, onun tesellilerinin memesinden emip doyasınız; ta ki,emesiniz ve onun izzeti bolluğundan zevk bulasınız. Çünkü RAB şöyle diyor: İşte, ben selâmeti ırmak gibi, milletlerin izzetini taşkın sel gibi ona salacağım; ve ondan emeceksiniz; kucakta taşınacaksınız, ve dizleri üzerinde okşanacaksınız. Anasının teselli ettiği bir adam gibi sizi teselli edeceğim; ve Ye-**

ruşalim'de teselli olunacaksınız. Ve göreceksiniz, ve yüreğiniz mesrur olacak; ve kemikleriniz körpe ot gibi tazelenecek; ve RABB'İN eli kullarının üzerinde belli olacak, gazabı da düşmanlarının üzerinde olacak. (...) Çünkü ben onların işlerini ve düşüncelerini bilirim; bütün milletleri ve dilleri bir araya toplayacağım vakit geliyor; ve gelip benim izzetimi görecekler." (Tevrat/İşaya, 66/8-18). Bu rüyet ancak bugün ve İsa'nın kabri başında tahakkuk etmeye başlamıştır; İsrail'in beşeriyet tarihindeki rolünü düşündüğü hâlde bu vizyonun peygamberane hakikatini kim inkâr edebilir? Peygamberlerin bir Kurtarıcı'ya, diğer bir deyişle, bir Mesih'e karşı olan imanları, Yeruşalim'in müstakbel görkemine, moral yüceliğine ve dinî evrenselliğine karşı olan bu iman kadar sarsılmaz nitelikliydi. Hepsi de bundan söz etmişti; bunu en açık seçik biçimde görmüş ve kendine özgü cüretkâr ifadesiyle en güçlü şekilde tasvir etmiş olanı da İşaya olmuştu: **"Ve Yessenin kütüğünden filiz çıkacak ve kökünden bir fidan meyve verecek. Ve RABB'İN Ruhu, hikmet ve anlayış ruhu, öğüt ve kuvvet ruhu, bilgi ve RAB korkusu ruhu onun üzerinde kalacak. Ve onun zevki RAB korkusunda olacak; ve gözlerinin gördüğüne göre hükmetmeyecek, ve kulaklarının işittiğine göre karar vermeyecek; fakat fakirlere adaletle hükmedecek, ve memleketin hakirleri için doğrulukla karar verecek; ve dünyaya ağzının değneği ile vuracak; ve kötüyü dudaklarının soluğu ile öldürecek."** (Tevrat/İşaya, 11/1-4). Bu rüyetin karşısında, peygamberin üzüntülü çehresi sükûnet bulmuş ve semavî bir harp nağmesinin etkisiyle sütliman hâle geliveren fırtınalı bir sema gibi aydınlanmıştı; iç âlemindeki fırtınalar dinivermişti. Çünkü o anda, gönül gözünün önünde Galileli'nin (Mesih' in) imajı belirmişti:

"Çünkü onun önünde körpe fidan gibi, ve kurak yer-

den kök sürgünü gibi çıktı; ne biçimi ve ne de güzelliği vardı; gösterişi de yoktu ki, kendisine bakınca gönlümüz onu çeksin. Hor görüldü, ve insanlar tarafından bırakıldı; acıları tanımış, elemler adamı; ve insanların kendisinden yüzlerini örttükleri bir adam gibi hor görüldü, ve biz onu saymadık.

Gerçek acılarımızı o taşıdı, ve elemlerimizi o yüklendi; gerçek biz sandık ki, o cezaya uğradı, Allah tarafından vuruldu, ve alçaltıldı. Fakat günahlarımızdan ötürü o yaralandı, fesatlarımızdan ötürü o zedelendi; selâmetimiz için olan ceza onun üzerine indi; ve onun bereleri ile biz şifa bulduk. Hepimiz koyunlar gibi yolu şaşırdık; her birimiz kendi yoluna döndü; ve RAB hepimizin fesadını onun üzerine koydu.

Ona kötü muamele ettiler, fakat alçaltıldığı zaman ağzını açmadı; boğazlanmaya götürülen kuzu gibi, ve kırkıcılar önünde dilsiz duran koyun gibi, ağzını açmadı." (Tevrat/İşaya, 53/2-7).

Tam sekiz asır boyunca, peygamberlerin gürleyen sesi, Mesih fikrini ve imajını, her türlü ulusal uyuşmazlıkların ve acıların üzerinde, bazen korkunç bir öç alıcı olarak, bazen de bağışlayıcı bir melek olarak dalgalanıp durmuştu. Asur zorbalık yönetimi altında gerçekleşmiş bulunan Babil sürgünü sırasında gizli tutulmuş, Pers hükümranlığı sırasında ise tomurcuklanmış olan Mesih fikri, Selefkeliler **(28)** ve Makabeler **(29)** zamanında iyice gelişmişti. Roma hâkimiyeti ve Hirodes'in **(30)** saltanatı zuhur ettiğinde Mesih, tüm gönüllerde çoktandır yaşamını sürdürmekteydi. Büyük peygamberler tarafından âdil, dertli ve gerçek bir Tanrı oğlu olarak takdim edilmesine karşılık, Yahudi görüşüne sadık halk tarafından ise, O, bir Davut **(31)** gibi, bir Süleyman **(32)** gibi veya yeni bir Makabe gibi tahayyül ve tasavvur edilmekteydi. Fakat öy-

le de olsa, böyle de olsa İsrail'in şanını tekrar ihya edecek böyle bir onarıcıya herkes inanmakta, onu herkes beklemekte ve ona davetiye çıkarmaktaydı. Kehanet olgusu böylesine güçlü bir şeydir işte.

Kaderin içgüdüsel kanalı ve iğrenç mantığı vasıtasıyla Roma tarihinin eninde sonunda gelip Sezar'a dayanmasına karşılık, İsrail tarihi ise, gözle görülür temsilcilerinde, yani peygamberlerde tezahür etmiş olan Kayra Makamı'nın şuurlu kanalı ve ilâhî mantığı vasıtasıyla, özgürlük içinde, Mesih'e varacak tarzda yönlendirilmiştir. Kötülük ister istemez kendisine ters düşmeye ve kendi kendini imha etmeye mahkûmdur, çünkü o Sahtedir, yani gerçekliği yoktur; ama buna karşılık, İyilik ve İyi ise, zamanlar dizisi içindeki tüm engellere rağmen hep ışığa ve ahenge hayat vermiştir, çünkü o Gerçeğin anasıdır. Elde ettiği zaferle, Roma, kayserliği; başına gelmiş olan batış ve yok oluşla, İsrail ise, Mesih'i yaratmıştır; bu durumu modern bir şairin şu sözü ne güzel dile getirmektedir: **"Umut, yok olup giderken, özlemi çekilen şeyi yaratır!"**

Halklar, dile getirilmesi zor bir bekleyiş içine girmişti. Boğazına kadar zorluklar içine gömülmüş olan insanlık bir kurtarıcının hasretiyle yanıp tutuşmaktaydı. Asırlardan beri mitolojiler hep ilâhî bir çocuğu hayal edip durmuştu. Mabetler ondan bir sır gibi söz etmişler; astrologlar onun geliş vaktini hesaplamışlar; vecd hâline varmış kâhinler de pagan tanrıların yeryüzüne inişini haykırmışlardı. İnisiyeler ise, dünyanın bir gün kendilerine mensup biri tarafından, bir Tanrı oğlu **(33)** tarafından yönetileceğini bildirmişlerdi. Yerküre, mütevazıların ve fakirlerin anlayabileceği bir spiritüel kral beklemekteydi.

Bir Elözis rahibinin oğlu olan Akhileus, bir temsil

sırasında Promete'nin ağzından, Jüpiter'in saltanatı sona erecek dedi diye Atinalılar tarafından az daha öldürülecekti. Dört asır sonra, Avgustus'un **(34)** kanadı altında hizmet görmüş olan Virjil **(35)** yeni bir çağdan ve harika bir çocuktan söz etmişti: **"Kume (36) kâhininin bildirdiği yeni çağ geldi çattı, bitmiş tükenmiş asırlar yeni bir düzene giriyor; Bakirenin, Satürn saltanatıyla birlikte gelişi yakındır; göklerin yüceliklerinden yeni bir ırk iniyor. Ey iffetli Lucina, demir çağını sona erdirip tüm dünyada altın çağını başlatacak olan bu çocuğu lütfen esirge, kardeşin Apollon hâlâ daha saltanatını sürdürüyor. Sarsılmış ekseni üzerinde dünyanın nasıl sallandığına bir bak; şu toprağa, şu ummanlara, şu gök kubbeye, şu tabiata bir bak, müstakbel asrın bekleyişi içinde nasıl da ürperiyorlar!"**

Bu çocuk nerede doğacaktı? Bu ruh, hangi ilâhî âlemden gelecekti? Dünyaya hangi aşk yıldırımıyla inecekti? Veda ettiği gökleri hangi harika arılıkla ve hangi insanüstü enerjiyle hatırlayacaktı? Dünyasal şuurunun diplerinden oraya, hangi akıl almaz çabayla sıçrayacak ve hangi güçle insanlığı peşine takıp oraya ulaştıracaktı?

Bunu kimse bilmemekteydi, ama herkes beklemekteydi. O günlerde, Edomlu zorba Büyük Hirodes, yani Kayser-Avgustus'un kanadı altına sığınmış olan bu Yahudi kralı, Yahudiye **(37)** ülkesini görkemli saraylara kavuşturmuş, ama insan kıyımına da sahne etmiş olan şatafatlı ve kan kokulu bir saltanat döneminin ardından Eriha'daki **(38)** Şipros Şatosu'nda can çekişmekteydi. Herkesin nefret ettiği bu herif, kan bozukluğu türünden bir hastalığın pençesinde kıvranmakta, korku ve vicdan azabı içinde debelenmekte ve de, aralarında Makabeler soyuna mensup masum karısı Marian ile üç öz oğlunun da yer aldığı, sayısı belirsiz kurbanlarının hayaletleri tarafın-

dan tasallut altında tutulmaktaydı. Haremine mensup yedi kadın, halen yaşamakta olan, fakat mezarın kokusunu da almaya başlamış bulunan bu kraliyet heyulâsını çoktan terk etmişti bile. Muhafızları da onu yüz üstü bırakmıştı. Bu canlı cenazenin yanı başında sadece, onun kötülük meleği ve karanlık cinayetlerinin kışkırtıcısı konumunda bulunan soğukkanlı bacısı Salome **(39)** kalmıştı. Alnında kraliçelik tacı, göğsünde de pırıl pırıl kıymetli taşlar olduğu hâlde ve kibir içinde, tahta el koymak üzere kralın son nefesini vermesini beklemekteydi.

Yahudiler'in son kralı işte böyle can vermişti. Aynı anda da insanlığın müstakbel spiritüel kralı dünyaya gelmişti **(40)** ve İsrail'in ender inisiyeleri, büyük bir alçakgönüllülük ve gizlilik içinde onun saltanatını hazırlamak üzere coşkulu bir faaliyet içine girmişlerdi.

II

MERYEM - İSA'NIN İLK GELİŞİM DÖNEMİ

HELENLER tarafından Jehoşua diye adlandırılan İsa, muhtemelen Nâsıra'da **(41)** doğmuştur. Onun çocukluğu şüphesiz Galile'nin **(42)** kuytu bir köşesinde geçmişti; tabiî bununla ilintili olarak Hristiyan sırlarının en büyüğü de orada tahakkuk etmişti, yani Mesih ruhu orada filizlenmişti. Dülger Yusuf'un **(43)** zevcesi olan, Myriam, Marie veya Meryem diye adlandırılan ve Esseniler'e bağlı soylu bir aileye mensup bulunan Galileli bir kadının oğluydu.

Efsane, İsa'nın doğumunu, bir sürü harikalarla sarıp sarmalamıştır. Gerçi efsane birçok boş inanç içermektedir, ama bazı bölümlerinde pek bilinmemiş, tanınmamış bazı psişik hakikatleri de barındırmaktadır; bu hakikatler insanlarca pek tanınmamışlardır, çünkü bunlar, sıradan insan algılarının ötelerinde yer alan şeylerdir. Meryem'in efsanevî öyküsü şöyle bir olguyu ortaya koymaktadır: İsa, peygamberlik misyonuna, doğmadan önce, anacığının arzusuyla adanmış bir çocuktur. Benzer olgulara, Tevrat'ta, birçok kahramanla ve peygamberle ilgili olarak pek sık rastlanmaktadır. Anaları tarafından Tanrı'

ya adanmış olan bu çocuklar Nezîr (Nazarien) diye adlandırılmaktaydı. Bu açıdan ele alınıp okunduğunda Şimşon **(44)** ile Samuel'e ait öykü pek ilginç gelmektedir insana. Bir melek Şimşon'un anasına, gebe kalacağını, bir oğul doğuracağını ve bu çocuğun başına ustura değmemesi gerektiğini, çünkü çocuğun bir Nezîr olduğunu bildirmiştir:

"Ve Danîler sıptından Tsoralı bir adam vardı ,ve onun adı Manoah idi; ve karısı kısır olup doğurmazdı. Ve RABB'İN meleği kadına görünüp ona dedi: İşte şimdi, sen kısırsın ve doğurmuyorsun; fakat gebe kalacaksın ve bir oğul doğuracaksın. Ve şimdi rica ederim, sakın şarap ve içki içme ve hiç murdar bir şey yeme; çünkü işte sen gebe kalacaksın ve bir oğul doğuracaksın; ve onun başına ustura değmeyecek; çünkü ana rahminden Allah'a Nezîr olacak; ve İsrail'i Filistinîler'in elinden kurtarmaya o başlayacak." (Tevrat/Hâkimler, 13/2-5)

Samuel'in annesi de Tanrı'dan bizzat bir oğul istemişti:

"Elkana'nın karısı Hanna kısırdı. Ve bir adak adayıp dedi: Ey orduların RABBİ, eğer gerçekten kendi cariyenin düşkünlüğüne bakarsan ve beni hatırlarsan ve cariyeni unutmazsan ve cariyene bir erkek çocuk verirsen, hayatının bütün günlerince onu RABBE vereceğim ve başına ustura değmeyecektir (...) Ve Elkana karısı Hanna'yı bildi; ve RAB onu hatırladı; ve vaki oldu ki, günler tamam olunca Hanna gebe kalıp bir oğul doğurdu; ve: Çünkü ona RABDEN diledim, diyerek adını Samuel koydu." (Tevrat/1. Samuel,1/11-20)

Nitekim SAM-U-EL ismi de, Primitif Samî diline ait kaynaklara göre, zaten **Tanrı'nın derunî ihtişamı** anlamını taşımaktadır. Bedenlenmesini sağladığı varlık tarafından ilham-ı ilâhîye nail kılındığını hisseden ana, onu, **Rabbi'nin esîrî özü** olarak telâkki etmekteydi.

Bu alıntılar son derece önemli alıntılardır, çünkü bize, İsrail'deki sürekli ve canlı ezoterik geleneğe nüfuz etme imkânını sunmakta; bu imkân yardımıyla da Hristiyan efsanesini anlayıp kavramamızı mümkün kılmaktadır. Elkana, fizik bedenli varlık olarak pekâlâ Samuel'in dünyasal babasıdır; ama **Ruh varlığı olarak onun semavî babası Tanrı'dır.** Yahudi tektanrıcılığının simgesel ifadesi, bu noktada, ruhun ezellerden beri sürüp gelen mevcudiyetine ilişkin doktrini dile getirmektedir. İnisiye ana, üstün bir ruha, gelip rahmine bağlansın ve bu sayede dünyaya peygamber olarak gözlerini açsın diye davetiye çıkarmaktadır. Yahudilerde çok perdeli bir durumda bulunan ve resmî dinde sözü bile edilmemiş olan bu doktrin, inisiyelere özgü gizli bilgilerin bir bölümünü teşkil etmekteydi. Bu doktrin, kendini, peygamberlerde göstermekteydi. Nitekim Yeremya bunu şu terimlerle ifade etmişti:

"Ve bana RABBİN şu sözü geldi: Ana karnında sana şekil vermeden önce seni tanıdım ve sen doğmadan önce seni takdis ettim; seni milletlere peygamber ettim." (Tevrat/Yeremya,1/4-5)

İsa da Ferisîler'e aynı şeyi söylemişti: **"Doğrusu ve doğrusu size derim: İbrahim olmadan önce ben varım."** (Yuhanna, 8/58)

İsa'nın anası Meryem için bunlardan hangisini benimsemek gerekecektir? **İlk Hristiyan toplumlarında İsa, Meryem ile Yusuf'un oğlu olarak kabul edilmekteydi;** nitekim Matta, İsa'nın Davut soyundan geldiğini ispatlamak üzere **Yusuf'un soy ağacını** sunmuştur. Bazı gnostiklerde olduğu gibi, orada da, İsa, Tanrı tarafından Samuel tarzında lütfedilmiş bir oğul gibi takdim edilmektedir. Daha sonraları zuhur edip İsa'nın doğa üstü kökenini gözler önüne sermeyi amaç edinmiş olan efsane, altın ve gök

rengi tülünü örmüş ve Yusuf'la Meryem'in öyküsü ile Meryem'in mabette geçmiş olan çocukluk yıllarını bile anlatmıştır. **(45)**

Yahudi geleneği ile Hristiyan geleneğinin ezoterik anlamını ortaya çıkarmak istediğimizde şöyle diyeceğiz: Her türden insanın doğumuna yardım eden ilâhî tesir veya daha güzel bir ifadeyle, **spiritüel âlemin seyyalesi,** deha sahibi insanların doğumlarında daha güçlü ve daha göze batar bir şekilde faaliyet göstermektedir, yani bu tür insanların zuhuru, öyle sanıldığı gibi, salt fizik soya çekim yasasıyla izah edilebilecek bir şey değildir. Hele dünyanın çehresini değiştirme görevini üstlenmiş olan ilâhî peygamberlerden biri söz konusu olduğu zaman ise, bu seyyale, en yoğun hâle ulaşmaktadır. İlâhî bir misyon için tefrik edilmiş olan ruh, ilâhî âlemden gelmektedir; **bile bile ve özgürce gelmektedir;** ama dünyada fizik bedenle görünebilmesi için ona seçkin bir kap gerekmektedir, yani manevî varlığının müstesna hâliyle, halis arzusuyla ve hayatının saflığıyla temayüz etmiş olan ve bu nitelikleri sayesinde de, insanlara Tanrı oğlu olarak görünecek olan kurtarıcının varlığına kendi kanında ve kendi canında bedenlenme imkânını sunup onu kendine cezbedecek seçkin bir ana gerekmektedir. Kadim Bakire Ana görüşünde mündemiç bulunan derin sır budur işte. Hindu dehası bu görüşü, çok daha önceleri, Krişna efsanesinde dile getirmişti. Aynı görüş Matta ve Luka incillerinde çok daha hayranlık uyandırıcı bir sadelik ve şiirsellik içinde ifade edilmiştir.

Mesih'ten beş yüz yıl önce Empedokles şöyle demişti: **"Göklerden gelen bir ruh için doğum, ölüm demektir."** En yücelerinden bir ruh bile beden mahpesine daldığı anda, tüm geçmişinin anılarını geçici olarak unutmaktadır; bedenli hayata özgü çark düzeninin içine düşmeye görsün,

bağlı (dünyasal) şuurunun gelişip serpilmesi derhal, bedenlendiği ortamın yasalarına tâbi oluvermekte ve unsurların etkisi altına girivermektedir. Kökeni ne kadar yüceyse, uyur hâldeki güçleri ile doğuştan gelme yeteneklerini su yüzüne çıkarmadaki ve misyonunun şuuruna varmadaki çabası da o kadar büyük olmaktadır.

Filizlenebilmeleri ve çiçeklenebilmeleri için, engin ve sevecen ruhların,sükûnete ve barışa ihtiyaçları vardır. İsa, Galile'nin sükûneti içinde büyümüştü. Onun ilk izlenimleri hoş, sade ve duru izlenimler hâlinde zuhur etmişti. Doğduğu vadi, dağ kıvrımları arasına düşmüş bir sema parçasını andırmaktaydı. Nâsıra kasabası, asırlardır değişikliğe uğramamış, hep aynı kalmış bir kasabaydı. Orayı görmüş kişilerin ifadesine göre, kayaların altında sıra sıra dizili evleri, güvercinlerin sürüler hâlinde içine daldıkları nar, incir ve asma korularının orasına burasına serpiştirilmiş beyaz renkli tavla zarlarını andırmaktaydı. Bu serinlik ve yeşillik beldesinin çevresinde, dağlara özgü sert bir iklim hüküm sürmekteydi; ufukları ise açık ve ışıl ışıldı. Bu muhteşem manzaraya, bir de, dindar ve ataerkil bir ailenin o ciddî iç âlemini ilâve edin. Yahudi eğitiminin gücü, daima, yasa ile imanı bir bütün hâlinde ele alıştan kaynaklanmıştır; onlarda aile, daima, millî ve dinî görüşün hâkim bulunduğu bir organizasyon niteliğiyle var olmuştur. Baba ocağı, çocuk için, bir tür mabettir. Grek evlerinin iç avlularını süsleyen iç açıcı fresklerin, kır tanrılarının ve kır perilerinin yerine, Yahudi evlerinde, örneğin Seforis veya Tiberiye **(46)** gibi kentlerdeki evlerde ise sadece, duvarlara ve kapıların üstüne asılı durumda bulunan yasaya ve peygamberlere ait Kaldece metinler dikkati çekmekteydi. Tamamen spiritüel bir hayatın hüküm sürdüğü bu evlerdeki yalınlığı, anne ve babanın çocuklara yönelik ortak sevgilerinin sıcaklığı

gidermekteydi. İsa, ilk öğrenimini işte böyle bir yerde sürdürmüş ve kutsal kitapların konularını anasının ve babalığının ağzından işte böyle bir zeminde dinlemişti. Yahudiler'in uzun süreli acaip kaderi, evlerde okuma, terennüm ve ibadet şekilleri altında kutlanmakta olan sıralı bayramlarla birlikte onun gözleri önünde cereyan etmişti. Mesken **(47)** bayramında, evin avlusunda veya çatısında, kadim çağlarda dünyada görünmüş olan göçebe peygamberlere ithaf edilmek üzere mersin ve zeytin dallarından bir kulübe yapılmaktaydı, Yedi kandilli şamdan yakılıp ışığında, papirüs rulolarına yazılı kutsal meseller okunmaktaydı. Çocuk ruhu için, Tanrı sadece yıldızlı gök kubbede değil, onun haşmetini yansıtan o şamdanda da mevcuttu, babasının kelâmında da, anasının o sessiz sedasız sevgisinde de. İsa'nın çocukluğu İsrail'in böylesine önemli bir devrine rastlamıştı; sevinç ve yas ile zafer ve sürgünlerin ve de derin üzüntü ve umudun birbirini izlediği bir devirdi bu. Çocuğunun yaman ve dokunaklı sorularına babası hep sükûnetle cevap vermekteydi. O uzun kirpiklerini kaldırıp da bakışlarını sevgili yavrusunun o soru ifadeli gözlerine dikince anacığının dudaklarından şu sözler dökülmekteydi: **"Tanrı'nın kelâmı sadece peygamberlerinde yaşar. Gün gelecek, senin sorularına, Karmel (48) Tepesi'nde ve Ölü Deniz civarında yaşayan münzeviler, yani Essenîler cevap verecek."**

Arkadaşlarının arasına daldığında, adalet ve aktif sempatiyle kaynaşıp bütünleşmiş olan o erken gelişmiş zekâsıyla onları nasıl etkilediğini tasavvur edebilirsiniz sanırım. Zaman zaman sinagoga gidip Yazıcılar **(49)** ile Ferisîler **(50)** arasında cereyan eden tartışmaları izlemekteydi. Kelâmı, özünden koparıp temizleyecek ölçüde eğip büken ve oraya buraya çekip çekiştiren bu yasa yorumcularından kısa zamanda tiksinir hâle gelmişti. Ayrıca put-

perest hayatını da yakından gözlemlemişti; bu maksat için Galile'nin başkenti olan Seforis'e, yani Galyalı, Trakyalı ve başka barbar ulus mensubu paralı askerler tarafından korunmakta olan Antipas'ın (Hirodes) kentine gitmişti. Bu seyahatlerinin birinde muhtemelen, insanların karıncalar gibi kaynaştığı Fenike sahil kentine bile uğramıştı. Astarte rahibelerinin flüt sesi eşliğindeki şarkılarıyla dolup taşan koyu yeşil korularla çevrili bodur sütunlu mabetleri uzaktan seyretmişti. Onların o ıstırap gibi dokunaklı ve şehvetli çığlıkları, onun gönlünde, acı ve merhamet dolu ürperişlere yol açmıştı. Meryem'in oğlu, bu seyahatlerden sonra o sevgili dağlarına büyük bir gönül rahatlığı içinde dönmüştü. Nâsıra kayalıklarına tırmanıp orada engin Galile ve Samiriye **(51)** ufuklarını incelemekteydi. Kadim peygamberlerin ayak izlerini taşıyan Karmel'i, Gilboa'yı **(52)**, Tabor'u **(53)** ve Şekem'i **(54)** uzun uzun süzmekteydi. Önünde "yüksek kutsal topraklar" bir çember oluşturmakta ve göğün enginliklerine doğru, ateş ve tütsü bekleyen sunaklar misali dikilmekteydiler. Acaba birini mi bekliyorlardı?

Çevresindeki insanların İsa'nın ruhu konusundaki izlenimleri gerçi çok güçlü olarak tezahür etmekteydi, ama onun iç âleminde meknuz bulunan o söze dile gelmez yüce hakikat karşısında âdeta sararıp solmaktaydılar. Bu hakikat, onun iç âleminin enginliklerinde, koyu renkli bir sudan çıkıp bu suyun yüzeyinde belirmiş olan pırıl pırıl bir çiçek misali ışıldamaktaydı. Tek başına murakabeye vardığı zamanlarda, gücü gitgide artan bir ışık kaynağını andırmaktaydı. Böyle anlarda, yakındaki veya uzaktaki insanlar ve eşya şeffaflaşıp ona tüm gizli hakikatlerini sunmaktaydı. Düşünceleri okumakta, ruhları da görmekteydi. Hemen ardından, iç âleminde, üzerine eğilmiş veya göz kamaştırıcı bir ışığın içinde bir araya

gelmiş olan olağanüstü güzelliğe ve mutluluğa sahip varlıkların anısı canlanıvermekteydi; onları, incecik bir tülün ardından seyreder gibi seyretmekteydi. Uyku hâllerini harika rüyetler süslemekte ve bunlar, şuurunun gerçek dedublümanı sayesinde,realite ile kendisinin arasına girmekteydi. Kendisini göklerde menzilden menzile sürükleyen bu vecd hâllerinin zirvesine vardığında, bazen, şimşek gibi güçlü bir ışık tarafından cezbedildiğini, ardından da akkor hâlindeki bir güneşin içine gömüldüğünü hissetmekteydi. Böyle haz dolu anlar, onda, söze dile sığmaz bir şefkat ile tuhaf bir gücün neşet bulmasına yol açmaktaydı. O anlarda, tüm varlıklarla öyle bir bağdaşmakta ve evrenle öyle bir ahenk içine girmekteydi ki! Kendi iç âleminin enginliklerinden fışkırıp onu en uzak mekânlara uçuran o esrarengiz ışık, ama şu bildiğimiz ışıktan daha tanıdık ve daha canlı olan o ışık neyin nesiydi acaba? Anacığının iri gözleri vasıtasıyla ilk kez içine akmış olan ve şimdi de onu tüm diğer ruhlara gizli titreşimler aracılığıyla bağlayan o ışık, nasıl bir ışıktı acaba? Yoksa o, ruhların ve âlemlerin kaynağı olan ışık mıydı?

O ışığı İsa **"Semavî Baba " (55)** diye adlandırmıştı.

Aşk nurunda Tanrı ile bütünleşmiş olmanın şuuruna varıştan kaynaklanan bu duygu, İsa'nın temel ifşaatıdır, yüce ifşaatıdır. İçinden gelen bir ses ona bu nuru, bu ışığı iç âleminin enginliklerinde muhafaza etmesini fısıldamaktaydı; ama o, onun tüm hayatını aydınlatmak zorundaydı. Bu ışık, onu **yakîn ehli** konumuna ulaştırmış ve köklü iman sahibi kılmıştı. Bu sayede ipek gibi yumuşak, fakat baş eğmez bir insan niteliği kazanmıştı. Bu ışık, onun düşüncesini elmastan bir kalkan, kelâmını da nurdan mamul iki ağzı keskin bir kılıç hâline getirmişti.

Eni konu gizli olan bu mistik hayata, yeni yetmelik

çağına erdiğinde, ayrıca, reel hayattaki eşyanın hakikatini açık seçik bir şekilde görme imkân ve kabiliyeti de eklenmişti. Luka onu, on iki yaşındaki hâliyle şöyle tasvir etmektedir: **"Çocuk büyüyor, kuvvetleniyor ve hikmetle doluyordu; Allah'ın inayeti de onun üzerinde idi."** (Luka,2/40). Din şuuru, İsa'da doğuştan gelme nitelikliydi ve dış âlemden kesinlikle bağımsızdı. Ondaki peygamberlik ve mesihlik şuuru ancak, dış âlemin şokları, o devrin genel manzarası ve nihayet özel bir inisiyasyon ve de uzun süreli bir içsel özümleme vasıtasıyla uyanabilmişti. Bunun izlerine İnciller'de rastlandığı gibi başka kaynaklarda da rastlanabilmektedir.

İlk şoka, Luka'nın da sözünü ettiği şu ilk seyahati sırasında, yani ailesiyle birlikte Yeruşalim'e yaptığı şu ilk seyahati sırasında uğramıştı. İsrail'in gururu mesabesindeki bu kent, Yahudi özlemlerinin merkezi hâline gelmişti. Bu kentin uğradığı felâketler ruhları coşturmaktan başka bir sonuç doğurmamıştı. Oradaki mezar sayısının artışına paralel olarak umutlarda da artış zuhur etmişti. Selefkeliler ile Makabeler'in yönetim dönemi sırasında, Yeruşalim, Pompe'nin **(56)** ve Hirodes'in feci kuşatma harekâtlarıyla yüz yüze gelmişti. Bu olaylarda sel gibi kan akmıştı: Roma lejyonları halkı yollarda kıtır kıtır boğazlamış; nice insan çarmıha gerilmişti. Onca zulüm, onca aşağılanmanın ardı sıra, bir de, büyük rahibi korkak bir köle durumuna getirmiş olan Hirodes, mabedi, âdeta alay edercesine tekrar ve hem de Süleyman'ınkinden daha muhteşem bir şekilde inşa ettirmişti. Bunlar başına geldi diye Yeruşalim, kutsallığını yitirecek değildi tabiî. İsa'nın tercihen okuduğu İşaya onu **"Önünde halkların secde edeceği nişanlı"** diye adlandırmamış mıydı? Onunla ilgili olarak ayrıca şunları da söylemişti: **"Duvarlarına kurtuluş, ve kapılarına Hamt adını vereceksin. Ve senin ışığına**

milletler ve sana doğan günün parlaklığına krallar gelecekler." (Tevrat/İşaya,60/3 ve 18). Yeruşalim ve Yehova Mabedi, özellikle Yahudiye bir Roma eyaleti olduktan sonra, Yahudiler'in tatlı hayallerinin konusu hâline gelmişti. Ta Pere'den **(57)**, Galile'den, İskenderiye'den **(58)** ve Babil'den kalkıp oraya gelmekteydiler. Çöldeki seyahatleri sırasında kuyu başlarındaki palmiyelerin altında Mezmurlar'ı **(59)** terennüm ederken Tanrı mabedinin hasretiyle göğüs geçirmekteydiler ve gözleri Sion **(60)** Tepesi' ni aramaktaydı.

İlk hac seyahati sırasında, dağın üstüne koyu renk bir kale misali oturmuş olan kenti ve o yüksek duvarlarını fark ettiği; kapılarında, Hirodes'in Roma tipi anfiteatrını ve mabede hâkim durumdaki Antonia Kulesi'ni gördüğü anda İsa'nın içini birden tuhaf bir eziklik duygusu kaplayıvermişti; elleri mızraklı Roma lejyon askerleri onu yukarıdan aşağıya nasıl süzmüşlerdi! Mabedin merdivenlerini çıkmış ve Ferisiler'in şatafatlı giysiler içinde gezindikleri o mermerden mamul sütunlu revakların haşmetini hayretler içinde seyretmişti. Ardından soylulara ait avlu ile kadınlara ait avluyu geçip İsrailli hacı adaylarıyla birlikte Nikanor **(61)** Kapısı'na ve bir buçuk metre yüksekliğindeki korkuluklara yaklaşmıştı; bu korkuluğun ötesinde, üzerleri altın ve kıymetli taşlarla süslü menekşe ve lâl rengi ruhban giysileri içinde tekeleri ve boğaları boğazlayan ve sonra da onların kanlarını, sunağın önünde birikmiş olan insanların üzerine, kutsama duası eşliğinde serpen rahipler dikkati çekmekteydi. Bu mabet, ne hayalindeki mabede benzemekteydi, ne de gönlündeki cennete.

Daha sonra kentin kenar mahallelerine uğramış ve oralarda açlıktan benzi solmuş dilenciler ile iç savaşların, işkencelerin ve çarmıha gerilme olaylarının yankı-

larını hâlâ daha muhafaza etmekte olan çehreler dikkatini çekmişti. Oralardaki bir kapıdan kent dışına çıkıp, taş ocaklarının, havuzların ve kral mezarlarının yer aldığı taşlı çakıllı vadilerde ve iç karartıcı sel çukurluklarında başıboş dolaşmaya başlamıştı. Birden, mağaralardan çıkıp; yaşayanlara da, ölmüşlere de küfürler savuran deliler takılmıştı gözüne. Daha da sonra, dar bir merdiven vasıtasıyla, sarnıç gibi derin bir yerde bulunan Şilo Çeşmesi'ne inmiş ve oradaki sarımsı bir suyun kenarında cüzamlı ve felçli insanlarla ve de vücutları her türden çıbanlarla kaplı zavallılarla yüz yüze gelmişti. İçinde birden, onların gözlerinin derinliklerine bakma ve onların ıstıraplarını yudum yudum içme arzusu belirivermişti: Karşı konulmaz bir arzuydu bu, gemlenemez bir ihtiyaçtı. Zavallıların bazıları ondan yardım dilemekteydi;. bazıları da, âdeta donmuş ve tüm umutlarını yitirmiş hâlde bir köşede hareketsiz durmaktaydı; sersemlemiş hâldeki diğer bir kısmının ise ıstırap çekmiyor gibi bir hâlleri vardı. Bu insancıklar ne zamandan beri bu hâldeydiler acaba?

Bu manzara karşısında İsa kendi kendine şunları söylemişti: **Bu ıstıraplara deva olamadıktan sonra bu mabet, bu rahipler, bu ilâhîler, bu kurbanlar neye yarar ki?** Ve birden, bu insancıkların, bu kentin, bu ulusun ve tüm insanlığın çektiği ıstırapların, kalbine, göz yaşı seli hâlinde akmaya başladığını hissetmişti. Bunun, başkalarına açıp anlatamayacağı türden bir mutluluk hâli olduğunu anlamıştı. Bu umutsuz bakışlar hiç bir zaman hatırından çıkmayacaktı. Yürekler acısı hâldeki nişanlı, yani beşerî ıstırap onunla yan yana yürümeye başlamıştı bile ve ona şunu fısıldamaktaydı: Artık senden ayrılamam!

Elemlere ve kaygılara gark olmuş bir hâlde Galile te-

pelerine vardığında yüreğinden şu derin inilti fışkırıvermişti: **"Semavi Baba!.. Bilmek istiyorum!.. Şifa dağıtmak istiyorum!.. Kurtarmak istiyorum!.."**

www.ekitapindir.org
Keyifli Okumalar Dileriz :)

III

ESSENÎLER - VAFTİZCİ YAHYA - İĞVA

BİLMEK istediği şeyi, o, olsa olsa ancak Essenîler'den (Essenien) öğrenebilirdi.

İsa'nın Yahya **(62)** ile karşılaşmadan önceki işlerini ve davranışlarını İnciller, kesin bir sessizlik içinde hep es geçmişlerdir; İnciller'e göre o, görevi, bir bakıma Yahya'dan devralmıştır. Hemen ardından da, peygamberlik güveni ve mesihlik şuuru ile donanmış olarak ve elinde kesin ve sarsılmaz nitelikli bir doktrinle Galile'de zuhur edivermişti. Ama şurası gün gibi aşikârdır ki bu gözü pek ve ön hazırlıklı başlangıç, uzun süreli bir gelişimin ve gerçek bir inisiyasyonun ürünüydü. Şurası da muhakkaktır ki bu inisiyasyon, o sıralarda, İsrail'de, peygamberlerin yaşam türlerine ilişkin tradisyonları muhafaza etmekte olan yegâne toplulukta tahakkuk etmişti. Kelimesi kelimesine anlam verme vesvesesinden ve yazılı metne, kurulmuş makine misali sımsıkı sarılma düşkünlüğünden yakasını kurtararak konulardaki zincirlemeliğin farkına muhakeme yoluyla varabilmiş kimselerin nazarında, bu vakıa, en küçük bir şüpheye bile mahal bırakmamaktadır. Bu kanaatimiz sadece, İsa'nın doktrini

ile Essenîler'inki arasında mevcut bulunan uygunluk ve benzerliklerden değil, fakat ayrıca İsa'nın ve yakın çevresinin bu topluluk konusundaki suskunluklarından da kaynaklanmaktadır. Zamanın tüm dinî gruplarını eşi görülmedik bir serbestlikle eleştirmiş ve taşlamış olan İsa niçin, bir kere olsun, Essenîler'e ilişmemiştir? Havariler ve İncil yazarları onlardan niçin eni konu söz etmemişlerdir? Essenîler'i kendilerinden saydıkları, onlara Sırlar yeminiyle bağlı bulundukları ve onların inanç sistemleriyle kendi sistemleri kaynaşmış durumda olduğu için tabiî.

Essenî tarikatı, Samuel tarafından organize edilmiş olan peygamberler cemiyetinin İsa zamanına kadar ulaşmış bulunan son kalıntısını teşkil etmekteydi. Filistin hükümdarlarının zorbalığı ile aç gözlü ve uşak zihniyetli ruhban takımının kıskançlığı, bu insanların inzivaya çekilmelerine ve süküta gömülmelerine yol açmıştı. Onlar artık seleflerinin yolunu izlemekten vazgeçip mücadeleyi bırakmışlar ve tradisyonu muhafaza ve idame etmekle yetinir olmuşlardı. İki ana merkezleri vardı: Biri, Mısır'da Maoris Gölü'nün kıyısında; diğeri de Filistin'in Engedi (Engaddi) Çölü'ndeki Ölü Deniz'in kıyısında bulunmaktaydı. Bu Essenî ismi, Suriye lisanında tabipler anlamına gelen **Asaya** sözcüğünden türemeydi, zira tek görevleri, fizik ve moral kökenli hastalıkları tedavi etmekti. **Yahudilerin Savaşı** adlı kitabında Jozef **(63), "Bitkilerin ve minerallerin okült niteliklerini konu edinmiş olan bazı kitapları onlar büyük bir itinayla incelemekteydiler."** demektedir. Bazıları kehanet yeteneğine de sahipti; Hirodes'e krallık yapacağını müjdelemiş olan Ménahem, bunlardan biriydi. Filon **(64)** ise onlardan şöyle söz etmektedir: **"Onlar Tanrı'ya büyük bir saygıyla hizmet etmektedirler; bu hizmeti, ona kurbanlar sunarak değil, fakat onu**

ruhen ululayarak icra etmektedirler. Onlar şehirlerden uzakta yaşamakta ve kendilerini barış ve sükûnet sanatına vermektedirler. Aralarında bir tek köleye bile rastlamak mümkün değildir; hepsi özgürdür ve birbirleri için çalışmaktadırlar." Tarikatın kuralları çok kesin ve ciddî idi. Üye olabilmek için bir yıllık bir çömezlik dönemini başarıyla sonuçlandırma şartı vardı. Bu dönem içinde itidal ve kanaatkârlığını ispatlamış olan çömez, sadece, necasetten arınma amaçlı çalışmalara iştirak ettirilmekteydi, ama tarikatın mürşitleriyle ilişkiye girememekteydi. Aslî üye olabilmesi için iki koca yıl daha çalışmak ve her türlü eprövden başarıyla sıyrılmak zorundaydı. Kabul töreninde, yeni üye, tarikatın vereceği görevleri hakkıyla yerine getireceğine ve sırlarını hiç bir surette ifşa etmeyeceğine dair "ölümüne yemin" etmekteydi. Yeni üye, görkemli bir anlamda cereyan eden ve Esseniler'in gizli âyinini teşkil eden ortak şölenlere ancak o takdirde katılabilmekteydi. Bu yemeklerde giydikleri elbiseleri kutsal telâkki ettikleri için, günlük işlere başlarken bunları üzerlerinden çıkarmaktaydılar. Daha sonra İsa tarafından tesis edilmiş olan Fısıh **(65)** yemeğinin ilk şekli mesabesindeki bu kardeşler arası şölenler dua ile başlayıp dua ile bitmekteydi. Musa'nın ve diğer peygamberlerin kutsal kitaplarının yorumu, üyelere, bu yemeklerde sunulmaktaydı. İnisiyasyonda olduğu gibi, metinlerin açıklamasında da üç anlam ve üç derece esasına riayet edilmekteydi. En üst dereceye pek az kimse ulaşabilmekteydi. Bu durum, şaşılacak şekilde Fisagor organizasyonunu **(66)** andırmaktaydı; hiç şüphesiz, aynı organizasyon, kadim peygamberler zamanında da revaçtaydı, zira bu duruma, inisiyasyonun mevcut olduğu her yerde rastlanmaktadır. Şunu da ilâve edelim ki, Esseniler, Orfik ve Fisagorcu doktrinin temel konusunu, yani ruhun ezellerden beri

mevcut olduğu ve bu mevcudiyetini ebediyetler boyunca da sürdüreceği konusunu benimsemekte, işlemekte ve öğretmekteydiler. Bu konuda şunları söylemekteydiler: **"En süptil esîrden aşağılara inip tabiî bir cazibeye kapılarak bedene girmiş olan ruh varlığı, orada, bir mahpeste yaşar gibi yaşamaktadır; beden ile olan bağlarını, uzun bir kölelik döneminden kurtulurcasına kopardığı anda sevinçle havalanıp gitmektedir."** (Josef.A.J.H, 8)

Essenîler'de kelimenin tam anlamıyla kardeş olan üyeler, tehna yerlerde, toprağı işleyerek ve bazen yabancıların çocuklarını yetiştirerek yaşamaktaydılar; bu insanlar, varlarını yoklarını ortaklaşa kullanmış olan ve bekâr hayatı süren insanlardı. Evli olanlarına gelince, onlar ise, diğerlerine bağımlı ikincil dereceli üyeler kategorisini teşkil etmekteydiler. Sakin, yumuşak, fakat ciddî olan bu insanlar, kendilerini, huzur ve barış içinde yaşama sanatına vakfetmişlerdi. Dokumacılıkla, dülgerlikle, bağcılıkla veya bahçecilikle ömür sürmekteydiler; silâhçılık ve tacirlik yapanına rastlamak mümkün değildi. Filistin ve Mısır'dan Horeb **(67)** Tepesi'ne kadarki geniş alanda küçük gruplar hâlinde yaşamakta olan Essenîler, birbirlerine karşı muazzam bir misafirperverlik göstermekteydiler. İleride göreceğimiz gibi, şehirden şehire, eyaletten eyalete seyahat etmiş olan İsa ve şakirtleri işte bu yüzden kendilerine her zaman sığınacak bir yer bulabilmişlerdi. Jozef, onlardan şöyle söz etmektedir: **"Essenîler örnek seviyede bir ahlâk anlayışına sahiptiler; her türlü ihtiraslarına ve her türlü öfkeli davranışlarına hâkim olma çabası içindeydiler; ilişkilerinde daima iyi dilekli, yumuşak başlı ve iyi niyetliydiler. Sözleri, yeminden de güçlüydü; işte bu yüzdendir ki, günlük hayat içinde edilmiş yemini, gereksiz bir şey ve yalancılık gibi telâkki etmekteydiler. En ağır türden işkencelere tâbi tutuldukları za-**

man bile onların ağızlarından, dinî ilkelerinin bir zerresini dahi almak mümkün olmamaktaydı; acıya katlanmada muazzam bir ruh gücü sergilemekteydiler; ıstıraba âdeta tebessümle bakmaktaydılar."

Yeruşalim inanç sisteminin zahirî şatafatına karşı kayıtsız kalmış, Sadduki sertliğini ve Ferisî gururunu ve de Sinagog'un ukalâlığını ve yavanlığını reddetmiş olan İsa, Essenîler'e karşı doğal bir yakınlık duymuş ve onlar tarafından cezbedilmişti **(68).** Yusuf'un genç yaşta ölümü, Meryem'in erkekleşmiş oğlunun tam anlamıyla özgürleşmesine zemin hazırlamıştı. Kardeşleri baba mesleğini devam ettirmişlerdi ve evin geçimini sağlamaktaydılar. Onun için anası, İsa'nın gizlice Engedi'ye gitmesine izin vermişti. Orada bir kardeş gibi karşılanmış ve Tanrı'nın bir sevgili kulu olarak selâmlanmış olan İsa, üstün güç ve yetenekleri, ateşin merhameti ve tüm varlığını kaplamış olan o ilâhî ışık sayesinde mürşitlerinin gönlünü kısa zamanda fethetmişti. Onlardan, ancak onların sunabileceği şeyleri sağlamıştı: Peygamberlere ait bâtınî bilgileri (ezoterik) ve bu tradisyon vasıtasıyla da, kendi tarihî ve dinî konumunu. Resmî Yahudi doktrini ile inisiyelere özgü kadim bilgi ve bilgelik arasında yer alan o derin uçurumu fark etmiş ve anlamıştı; inisiyelere özgü o bilgi ve bilgelik, dinlerin gerçek anasıydı ve Satan (İblis) tarafından, yani hiç bir kayda bağlı olmayan siyasî iktidarla ve ruhban takımının yalan dolanlarıyla el ele vermiş durumdaki kötülük, kin ve menfilik zihniyeti tarafından devamlı surette hırpalanmakta ve zulme maruz bırakılmaktaydı. Zahirî anlamıyla çocuk masalından farksız bir görünüm arz eden Tekvin'in (Tevrat'ta bir bölüm), bir teogoniyi ve bir kozmogoniyi semboller hâlinde içeren engin anlamlı bir metin olduğunu da orada öğrenmişti. Elohim'in günlerini, yani unsurları sudur ve âlemleri tesis ettirme şeklin-

deki ezelî yaratılışı da; değişim ve gelişim hâlindeki ruhların kökenini ve de birbirini izleyen hayatlar vasıtasıyla veya başka deyişle, Âdem nesilleri vasıtasıyla tekrar Tanrı'ya dönüşlerini yine orada murakabe etmişti. Bir ve tek Tanrı esaslı inanç sistemini yaratmak ve bu sistemi bir halkta dile getirmek suretiyle uluslarda din birliğini sağlamaya çalışmış olan Musa'nın düşüncesindeki yücelikten çok etkilenmişti.

Daha sonra ona, Krişna tarafından Hint'te, Osiris rahipleri tarafından Mısır'da, Orfe ve Fisagor tarafından Yunan'da öğretimi yürütülmüş bulunan ve peygamberler tarafından **İnsanoğlu'nun** ve **Tanrıoğlu'nun Sırları** adıyla bilinmekte olan **İlâhî Kelâm doktrini** de öğretilmişti. Bu doktrine göre, Tanrı'nın en yüce tezahürü İnsan'dı; yani teşekkülâtıyla, biçimiyle, organlarıyla ve zekâsıyla Evrensel Varlığın sureti konumunda bulunan ve onun yetenekleriyle teçhiz edilmiş hâlde olan İnsan'dı. Ama beşeriyetin yeryüzündeki tekâmülü sırasında, Tanrı, beşer varlıklarının ve beşerî kusurların oluşturduğu çoklukta (kesret) âdeta dağılmış ve parçalara ayrılmış gibiydi. Âdeta beşeriyetin bünyesinde o ıstırap çekiyor, o kendini arıyor ve o mücadele veriyor gibiydi; **o, İnsanoğluydu. Kâmil İnsan,** yani içinde Tanrı'nın en derin ve en engin düşüncesini barındıran **Örnek İnsan,** onun muradını ve kudretini teşkil eden sonsuz sınırsız mekânlarda perdeli hâlde yer almaktaydı. Ama içine gömüldüğü uçurumdan insanlığı çekip çıkarmak ve ileri doğru atılım yapsın diye ona çeki düzen vermek söz konusu olduğu zamanlarda, seçkin bir Varlık derhal ulûhiyetle özdeşleşmekte, onu kendine Kudret, Bilgi ve Aşk vasıtasıyla cezbetmekte ve böylece insanların onunla yeniden teşerrüfünü sağlamaktaydı. Böyle bir durumda, ulûhiyet, Ruh'un tesir ve kudretinin yardımıyla, bu Seçkin Varlık'ta tam anlamıyla tezahür et-

mekteydi; yani **İnsanoğlu, Tanrıoğlu** olmakta ve Tanrı'nın hayattar kelâmı hâline inkılâp etmekteydi. **Başka çağlarda ve başka uluslarda birçok Tanrıoğlu zuhur etmişti;** ama İsrail'de, Musa'dan sonra böyle bir tezahür gerçekleşmemişti. Tüm peygamberler Mesih'i beklemekteydiler. Hatta görücüler, Mesih'in bu kez **Kadınoğlu** diye, yani Semavî İsis'in veya başka deyişle, Tanrı'nın Zevcesi mesabesindeki ilâhî ışığın oğlu diye adlandırılacağını bile ifade etmekteydiler, çünkü Aşk ışığı, onda, tüm diğerlerinin fevkinde olarak, o güne kadar görülmedik şiddette bir parıltıyla parıldayacaktı.

Saygıdeğer Essenî ihtiyarları tarafından, genç Galileli'ye, Ölü Deniz'in kumlu sahillerinde ifşa edilmiş olan bu gizli konular, gerçi ona, harika şeyler olarak görünmekteydi, ama diğer yandan, onları pekâlâ bilmekte olduğunun da farkındaydı. Bugün dahi okunmakta olan Enok'un **(69)** kitabındaki şu sözleri yorumlamış olan tarikat şeyhini acayip bir heyecanla dinlemişti: **"Başlangıçta İnsanoğlu bir sırdı. Tanrı onu, kudret tahtında muhafaza etmekte ve ancak mübarek varlıklarına göstermekteydi. Ama krallar, Kadınoğlunu, görkemli tahtına kurulmuş hâlde gördükleri zaman korkuya kapılarak secde edeceklerdir... O anda seçilmiş Varlık göğün tüm güçlerini, yukarının tüm mübarek Varlıklarını ve Tanrı'nın kudretini çağıracaktır. O sırada kudretin ve Tanrı'nın tüm melekleri, yani Seçkin Varlık'ın ve diğer gücün, yerküre ve sular üzerinde hizmet veren tüm melekleri, yani Kerubîler, Serafîmler ve Orfanimler hep birlikte seslerini yükselteceklerdir." (70)**

Bu ifşaatlar sırasında defalarca okunup üzerlerinde defalarca murakabeye varılmış olan bu peygamberane sözler, Nâsıralı'nın gözünde, gece karanlığında çakan şimşekler misali derin ve müthiş yeni parıltılar hâlinde

ışıldamıştı. Bu seçilmiş Varlık da kimdi ve İsrail'e ne zaman gelecekti acaba?

İsa, Essenîler'in yanında yıllarca kalmıştı. Bu süre zarfında onların disiplinine ayak uydurmuş, onlarla birlikte tabiatin sırlarını etüt etmiş ve okült tedavi çalışmaları yapmıştı. Ruhunu geliştirmek için duyularını tam anlamıyla yenmeyi başarmıştı. Beşeriyetin geleceğini derin derin düşünmediği ve bu konuda kendini sorguya çekmediği tek bir gün bile yoktu. Son derece gizli bir oturumda yüce inisiyasyonun dördüncü derecesine kabul edildiği o gece, hem Essenî tarikatı için ve hem de yeni el almış mürit için hafızalardan silinmeyecek bir gece olarak gönüllerdeki yerini almıştı; bu seviyedeki inisiyasyon, ancak, peygamberlik misyonu gibi özel bir durum söz konusu olduğunda ve de kardeşin başvurusu ve ihtiyarların onayı ile gerçekleşebilen bir inisiyasyondu. Böyle durumlarda, bir dağın içine, geniş bir salon oluşturacak şekilde oyulmuş bulunan bir mağarada toplanılmaktaydı; bu mağarada bir sunak ile taştan mamul oturma yerleri bulunmaktaydı. O gece birkaç ihtiyarıyla birlikte tarikat şeyhi de orada yer almıştı. Bu esrarengiz törene, bazen, inisiye kâhine ünvanına sahip iki üç Essenî kadını da kabul edilmekteydi. Tören gecesi ellerinde meşaleler ve hurma dalları tutan bu kadınlar, beyaz keten giysili yeni inisiyeyi, kimliğini önceden sezinledikleri ve belki de son defa görmekte oldukları "Zevc ve Kral" olarak selâmlamışlardı! Ardından, yüz yaşlarındaki tarikat şeyhi (Jozef, Essenîler'in çok uzun ömürlü olduklarını belirtmektedir.) ona, yüce inisiyasyonun sembolü olan **altından mamul bir kupa** sunmuştu; bu kupa, ilâhî ilhamın sembolü olan **Tanrı'ya ait asmanın şarabıyla** doluydu. Söylediklerine göre, Musa ve yetmişleri de bu kap ile şarap içmişlerdi. Bazıları da, bu göreneğin, aynı inisiyasyona Melkisedek ta-

rafından, ama ekmek ve şarap kullanılarak nail kılınmış olan İbrahim devrinde (Tevrat/Çıkış, 14/18) başladığından söz etmekteydi. İhtiyar, bu kupayı, peygamberlik misyonuna özgü bir emare sergilememiş olan bir kimseye o güne kadar asla uzatmamıştı. Ama bu misyonu İsa'ya kimsenin anlattığı yoktu; O, bunu, tek başına bulmak zorundaydı. Çünkü inisiyelerin yasası böyleydi; dıştan bir müdahale yapılamazdı, her şey onun iç âleminde tahakkuk etmek zorundaydı. O günden itibaren o artık tamamen özgürdü; tarikatın iradesinden sıyrılmış, bağımsız hareket eder olmuş ve kendi kendinin başrahibi hâline gelmişti; onu ya uçurumlara sürükleyecek ya da toplumsal kargaşalar ve şaşkınlıklar sınırının ötelerinde yer alan zirvelere ulaştıracak olan Ruhunun rüzgârına bırakmıştı kendini.

İhtiyarın ilâhîlerinden, dualarından ve kutsayıcı sözlerinden sonra Nâsıralı, kupayı eline almıştı; o sırada da, dağın dolambaçları arasından sızan soluk bir tanyeri ışını şamdanların ve genç Essenî kadınlarının uzun beyaz giysilerinin üzerinde ürpererek gezinmeye başlamıştı. Bu ışın huzmesi solgun Galileli'nin üzerine düştüğü anda ise, bu kez, kadınlar ürpermişlerdi. Zira o güzel çehresinde büyük bir elem ifadesi belirmişti. Onu bu hâle sokan, Şilo **(71)** çeşmesi civarında rastladığı o zavallı insancıkların anısı mıydı? Yoksa her zaman her yerde mevcut bulunan şu beşerî ıstırap ve acıların arasında gerçekleşecek olan mesaisi mi gözlerinin önüne serilmişti?

O günlerde Yahya, halka, Erden **(72)** dolaylarında vaazlar vermekteydi. O bir Essenî değildi, sadece Yahuda'nın **(73)** güçlü ırkına mensup bir halk peygamberiydi. Şiddetli bir dindarlık duygusuyla kendini çöllere vurmuş olan bu insan,orada ibadet, oruç ve çile içinde çetin bir hayat sürmüştü. Güneşin etkisiyle âdeta meşinleşmiş olan derisi-

nin üzerine silis **(74)** olarak deve kılından örme bir giysi geçirmişti; bu hâliyle, kendisinin benimsediği ve halkına da benimsetmek istediği tövbe ve istiğfar hâlini simgelemekteydi. Zira İsrail'in, içinde bulunduğu feci durumu derinden hissetmekte ve özgürlük hasretiyle yanıp tutuşmaktaydı. Yahudiler'e ait görüşten hareket ederek Mesih'in yakında bir öç alıcı ve adalet dağıtıcı olarak ortaya çıkacağını, yeni bir Makabe olarak halkı uyandıracağını, Romalılar'ı yurttan kovacağını, tüm suçluları cezalandıracağını ve İsrail ülkesini barış ve adalet içinde ihya edip diğer uluslardan daha ileri bir seviyeye ulaştıracağını anlatıp durmaktaydı. İnsan kalabalıklarına Mesih'in gelişini müjdelemekteydi; ayrıca, o güne hazırlanmak üzere, kalben pişmanlık duymanın önem ve gereğinden söz etmekteydi. Essenîler'in abdest (ablüsyon) **(75)** âdetini kendine özgü bir kılığa sokarak Erden vaftizi diye yeni bir vaftiz türü tasavvur ve icat etmiş ve bu yeni âdeti, iç varlığı arındırma olgusunun gözle görülür sembolü ve halka özgü tatbikatı olarak yürürlüğe koymuştu. Yahudiye'nin ve Pere' nin haşin dağları arasındaki çölde yer alan kutsal Erden kaplıcalarının karşısında muazzam insan yığınlarına verdiği o ateşli vaazlar, tertiplediği o heyecan verici törenler muhayyileyi iyice coşturmakta ve yeni insan yığınlarının oraya akmasını sağlamaktaydı. Bu törenler, kadim peygamberlerin o anlı şanlı devirlerini andırmakta ve halka, mabetlerde bulamadığını sunmaktaydı, yani onun iç varlığının kökten sarsılmasına ve böylece hâsıl olan pişmanlık duygusunun baskısıyla, onda, dile getirilemeyecek kadar büyük umutların neşet bulmasına yol açmaktaydı. Mesih'in gelişini müjdeleyen bu çöl peygamberi için Filistin'in her yanından ve hatta daha da uzak diyarlardan insanlar, âdeta yarış edercesine Erden'e koşmaktaydılar. Sesinin cazibesine kapı

sanlar oraya gelip haftalarca kamp kurmakta ve böylece onu her gün dinleme şansına nail olmaktaydılar; işi, Mesih'in zuhuruna tanık olmadan burayı terk etmeyiz demeye kadar vardırmaktaydılar. Birçoğu, silâhlarını kuşanıp, onun kumandası altında kutsal savaşı başlatmaya hazırdı. Hirodes Antipas ve Yeruşalim rahipleri bu halk hareketinden endişe duymaya başlamışlardı bile. Zira devrin nitelikleri de bir hayli hassaslaşmıştı. Yetmiş dört yaşına basmış olan Tiberius **(76)**, Kapri'de **(77)** sefahat içinde gününü gün etmeye bakmakta; Pontuslu Pilatus **(78)** da Yahudiler üstündeki baskısını her gün biraz daha artırmaktaydı; Mısır'da ise rahipler, Anka kuşunun **(79)**, kendi küllerinden tekrar hayat bulacağını anlatıp durmaktaydılar.

Gönlündeki o peygamberlere özgü Tanrı çağrısının her gün biraz daha gelişip güçlendiğini hisseden, ama hâlâ daha yolunu bulmaya çalışan İsa da, bir gün, kendisini bir mürşitmişçesine sürekli izlemekte olan birkaç Essenî kardeşiyle Erden Çölü'ne gitmişti. O da vaftizciyi görmek, dinlemek ve vaftiz olmak istemişti. Günün kudret sahiplerine karşı sesini yükseltmiş bulunan ve İsrail'in ruhunu uyandırmaya çabalamakta olan peygamberin huzuruna tevazu ve saygıyla varmak arzusundaydı. Saçı sakalı birbirine karışmış durumdaki bu aslan başlı yaman münzeviyi, dallardan ve keçi postundan yapılma bir çadırda yer alan kürsünün gerisinde ayakta durur vaziyette görmüştü. Çevresindeki cılız çöl ağaççıklarının arasında koskoca bir kamp dikkati çekmekteydi; her taraf insan doluydu: Tahsildarlar, Hirodes'in askerleri, Samiriler, Yeruşalimli Levi **(80)** rahipleri, koyun sürücülerini güden Edomlular **(81)**, develeriyle, çadırlarıyla ve kervanlarıyla birlikte Araplar, hep, **"Çölde kükremeye başlamış olan ses"** in çağrısına koşup gelmişlerdi. Ve bu

gür ses, bu insan yığınlarının tek konusu ve tek meşgalesi durumundaydı. Şöyle gürlemekteydi: **"Kendinizi ıslah edin, Tanrı' nın yollarını hazırlayın, onun patikalarını düzeltin."** Ferisîler'i ve Saddukîler'i **(82)** **"Engerek ırkı"** diye adlandırmaktaydı. Halka **"Ağaçların köküne balta çoktan vuruldu bile"** diyerek Mesih konusunda şöyle konuşmaktaydı: **"Ben sizi sadece su ile vaftiz ediyorum, ama o ateş ile vaftiz edecek."** İsa, gün batımına doğru, halk yığınlarının, yarış edercesine, Erden'deki küçük bir koya doğru akışını; Hirodes'in paralı askerleri ile haydutların, vaftizci tarafından akıtılan suyun altına başlarını eğerek girişlerini seyretmişti. Ardından kendisi de yaklaşmıştı. Yahya, İsa'yı tanımadığı gibi hakkında da bir şey bilmiyordu, onun için onu, sırtındaki beyaz ketenden giysisine bakarak, herhangi bir Essenî sanmıştı. Derken onun, halkın arasına karıştığını ve nehirde, su beline çıkıncaya kadar ilerlediğini, ardından da başına su serptirmek üzere tevazuyla eğildiğini fark etmişti. İş bitip de doğrulunca, Galileli ile yırtıcı vaizin bakışları karşı-laşıvermişti. Harika bir letafet saçan o bakışların etkisiyle, çöl adamı, tepeden tırnağa ürpermiş ve dudaklarından bir anda şu sözler dökülüvermişti: **"Sakın Mesih bu olmasın!" (83)** Esrarengiz Essenî hiç cevap vermemiş ve kollarını göğsünün üzerine çapraz hâlde yapıştırıp başını eğdikten sonra vaftizciden, sadece kendisini vaftiz etmesini rica etmişti. Yahya sükûtun, Essenîler'in yasası olduğunu pek iyi bilmekteydi. Onun için de iki elini onun üzerine büyük bir ciddiyetle uzatmıştı; az sonra ise, Nâsıralı ile arkadaşları nehrin kıyısındaki sazlıklar arasında gözden kaybolıuvermişlerdi.

Vaftizci onun sazlıklar arasında kayboluşunu şüphe, gizli sevinç ve derin melânkoli karışığı bir duyguyla izlemişti. Yabancının gözlerinde fark ettiği o ışığın karşısın-

da, yani tüm varlığını bir anda sarıp sarmalayıvermiş olan o ışığın karşısında kendi ilmi ne kadar sönük kalmıştı? Ah! Keşke o genç ve yakışıklı Galileli Mesih olsaydı! Böylece hayatının en sevinçli gününü yaşamış olacaktı! Artık rolünün sonuna gelmişti ve susma günü de yaklaşmıştı. O günden itibaren vaazlarını daha derinlerden gelen bir sesle ve daha heyecanlı bir havayla vermeye başlamıştı; artık **"onun gürlemesi, benim de susmam gerek"** deyip durmaktaydı. Kendini, kükreye kükreye yorulmuş olup ölümünü beklemek üzere kuytu bir köşeye uzanmış hâldeki ihtiyar bir aslan gibi hissetmekteydi...

O, Mesih miydi acaba? Yahya'nın bu sorusu İsa'nın gönlünde de çınlamaktaydı. Şuurunun açılışından itibaren Tanrı'yı kendi iç varlığında, göklerin melekûtuna ilişkin "yakîn ilmini" ise rüyetlerinin ışıl ışıl güzelliğinde bulmuştu. Sonra da gönlüne, beşerî ıstırabın o acıklı çığlığı dolmuştu. Bilge Essenîler ona sırlar ilmini, yani dinlerin sırrını öğretmişler; beşeriyetin, içine düştüğü o spiritüel güçsüzlüğü ve beklediği o kurtarıcıyı tasvir etmişlerdi. Beşeriyeti o hâlinden kurtarmanın çaresi neydi acaba? Meditasyonlarının içine, Yahya'nın o esrarlı çağrısı, bir Sina yıldırımı gibi düşmekteydi. "O, Mesih miydi acaba?" sözü, iç varlığında çın çın çınlar olmuştu.

Bu soruya ancak, **murakabeye varıp da iç varlığının en derin, en engin köşelerini didik didik ettiği zamanlarda bir cevap bulabilmekteydi.** Matta'nın **(84)**, sembolik bir efsane görünümü altında özetlediği o inzivanın ve o kırk günlük orucun sebebi buydu işte. İğva olayı, gerçekte, İsa'nın hayatındaki bu büyük krizi ve hakikate ilişkin olan bu yüce rüyeti temsil etmektedir; böyle bir hâli, misyonlarının arifesinde tüm diğer peygamberler de, tüm diğer din inisiyatörleri de yaşamıştır.

Essenîlerin susam yetiştirdikleri ve bağcılık yaptık-

ları Engedi bölgesinin yukarılarında bulunan sarp bir patika, çıkış deliği tepedeki yüksek bir duvara bakan bir mağaraya ulaşmaktaydı. Oraya, ham kayanın yontulmasıyla şekillendirilmiş olan Dor tipinde iki sütunun arasından geçilerek girilmekteydi; bu sütunlar, Yehoşafat **(85)** Vadisi'nde yer alan şu Havari çilehanesinin sütunlarını andırmaktaydı. Orası, kartal yuvası gibi bir yerdi. Aşağıya bakıldığında,bir boğazın dibinde bağlar ve evler göze çarpmaktaydı; daha ötelerde de sakin ve gri görünümlü Ölü Deniz ile hüzün dolu Moab **(86)** Dağları dikkati çekmekteydi. Essenîler bu çilehaneyi, inziva tatbikatı yapmak isteyen kardeşlerine tahsis etmekteydiler. Orada, peygamberlere ait bir sürü rulo ve güç kazandırıcı kokular ile birlikte, meditasyon hâlindeki münzevinin yegâne gıdası demek olan kuru incir ve kayalardan sızan ince bir su bulunmaktaydı. İsa işte böyle bir yerde inzivaya çekilmişti.

Ruhunda ilk önce beşeriyetin geçmişini seyretmiş; sonra da hâli ölçüp biçmişti. Roma, hepsinden de ağır basmaktaydı; Ọ, Pers majlarınca Ahriman'ın saltanatı diye, peygamberlerce de Behime'nin sembolü ve Kötülüğün sahibi olarak İblis'in (Satan) saltanatı diye adlandırılan şeyden farksızdı. Dünyanın canı mesabesindeki beşeriyeti karanlıklar sarıp sarmalamıştı. İsrail ulusu, Musa'dan, Baba'nın, yani Arı Ruh'un eril dinini temsil etme, onu diğer uluslara öğretme ve muzaffer kılma misyonunu devralmıştı. Onun kralları ve rahipleri bu misyonu yerine getirmişler miydi? Bu misyonun şuuruna sadece peygamberler varmıştı ve bu soruya hep bir ağızdan şöyle cevap vermekteydiler: Hayır! İsrail, Roma'nın baskısı altında can çekişmekteydi. Ferisîler'in tasavvur ettiği şekilde bir ayaklanmaya ve İsrail'de krallığın ihyasını hedefleyen bir kaba kuvvet uygulamasına başvurulmalı mıydı? Da-

vut'un oğluyum diyerek İşaya'nın yaptığı gibi şöyle mi haykırılmalıydı: **"Kavimleri celâlimle ezeceğim ve onları öfkemle sarhoş edeceğim ve onların kudretlerini yere çalacağım!"** Yoksa yeni bir Makabe olarak öne atılıp kral-rahip mi olunmalıydı? İsa pekâlâ bunu deneyebilirdi. Nitekim, Yahya'nın bir işaretiyle insan yığınlarının bir anda ayaklanabileceğini yakından görmüştü ve üstelik kendi gücünün, eskisine kıyasla, kat kat arttığının da farkındaydı. Fakat şiddete karşı şiddetle karşı koymak doğru bir şey miydi? Kılıç saltanatına kılıçla son verilebilir miydi? Böyle hareket edilince, sinsice avını gözleyen karanlık güçlerin ekmeğine yağ sürülmüş olmaz mıydı? O güne kadar birkaç mabet ile birkaç ender inisiyenin tekelinde kalmış olan bu hakikat herkese açık bir hâle getirilmemeli ve bu hakikat, Zekâlara ilham-ı rabbanî ve ilim vasıtasıyla nüfuz edinceye kadar kalpler ona doğru meylettirilmemeli; yani göklerin melekûtu sade insancıklara salık verilmemeli, Yasanın yerine İlâhî lütuf ikame edilmemeli ve ruhlar tekrar ihya edilmek suretiyle beşeriyet köklü bir değişime uğratılmamalı mıydı?Ama zafer kimin olacaktı acaba? Kötülüğün mü yoksa İyiliğin mi? Yerküreye ait müthiş güçlerle donanmış hâldeki kötülük ruhunun mu, yoksa görünmez semavî ordulara egemen bulunan ve insanın kalbinde, çakıldaki kıvılcım misali uyumakta olan ilâhî ruhun mu? Sunağının hiçliğini, işe yaramazlığını gözler önüne sermek üzere mabedin örtüsünü kaldırmaya ve aynı anda hem Hirodes'e ve hem de Kayser' e **(87)** meydan okumaya cüret edecek olan peygamberin sonu ne olurdu acaba?

Yine de bunu denemek gerekecekti anlaşılan! İçindeki ses ona, İşaya'ya söylendiği gibi **"Eline koca bir cilt al ve üstüne insandan mamul bir kalemle yaz!"** değil, fakat **"Kalk ve konuş"** demekteydi. Demek ki artık sadece hayat-

tar kelâmı, yani dağları yürüten imanı, kaleleri yerle bir eden kudreti bulmaya kalıyordu iş.

İsa hararetle dua etmeye koyulmuştu. O sıralarda içini bir endişe ve her gün artan bir heyecan sarmaya başlamıştı. Payına düşmüş olan o cennetlere özgü harika mutluluğu kaybedecek ve karanlık bir uçuruma gömülecek gibi bir his doğmuştu içinde. Onu kara bir bulut sarıp sarmalamıştı. Bu bulutun içinde her türden gölge yer almaktaydı. Kardeşlerinin, yani Essenîler'in ve anacığının çehreleri bu bulutun içinden ona şöyle hitap etmekteydi: "İmkânsızın peşine düşmüş kaçık! Seni neyin beklediğini bilmiyorsun! Vazgeç!" Bu sözlere, iç varlığındaki o gücüne dayanılmaz ses şöyle cevap vermekteydi: "Devam et!" Bazen ayakta, bazen diz üstü, bazen secdede olarak günler günü ve geceler gecesi bu mücadeleyi vermişti. İçine gömülmekte olduğu uçurum gitgide daha da derinleşmekte ve çevresini sarmış olan bulut her gün biraz daha yoğunlaşmaktaydı. Korkunç ve iğrenç bir şeye yaklaşmakta olduğunu sezinlemekteydi.

En sonunda da, kendisine özgü olan o açık vecd hâline dalmıştı; bu hâl, şuurun derinliklerinde bir uyanmayı ve eşyanın hayattar Ruhuyla irtibata geçmeyi mümkün kılan ve de berrak hayal perdesinin üzerine, geçmişe ve geleceğe ait imajların yansımasını sağlayan bir hâldi. Dış âlem kaybolup gitmiş ve gözleri kapanmıştı. Görücü böylece, varlığını sarıp sarmalayan ve zekâsını akkor hâlindeki bir odağa dönüştüren ışığın altında Hakikati seyretmişti.

Yıldırım gürlemiş ve dağ kökünden sallanmıştı. Mekânların diplerinden kopup gelmiş bir anafor Görücüyü kaptığı gibi uçurmuş ve Yeruşalim Mabedi'nin zirvesine bırakmıştı. Çatılar ve minareler, göklerde, altından ve gümüşten bir orman misali ışıldamaktaydı. Mübarek-

lerin Mübareğinden ilâhîler yükselmekteydi. Tüm sunaklardan etrafa tütsü bulutları saçılmakta ve İsa'nın ayakları dibinde burgaçlanmaktaydı. Sütunlu holler, bayram kıyafetli insanlarla doluydu; güzel kadınlar, onun için, ateşli aşk ilâhîleri söylemekte; trompetler çalmakta ve yüz bin insan şöyle haykırmaktaydı: "Mesih'e binlerce teşekkür! İsrail kralına binlerce şükran!" Aynı anda, aşağılardan gelen bir ses ise ona şu öneride bulunmaya başlamıştı: "O kral sen olacaksın, ama bana taparsan." İsa da sese şöyle seslenmişti: "Kimsin sen?"

O anda tekrar fırtına patlamış, İsa'yı kapıp mekânlar arasından geçirmiş ve sonunda bir dağın doruğuna bırakmıştı. Ayakları altında, yerkürenin krallıkları, altın sarısı bir ışıltının içinde uzanıp gitmekteydi. Daha önce kendisine hitap etmiş olan o aşağılardan gelme ses tekrar konuşmuş ve ona şunu söylemişti:

–Ben ruhların kralı ve yerkürenin prensiyim.

Bunun üzerine İsa da şöyle konuşmuştu:

–Senin kim olduğunu biliyorum; sen sayılamayacak kadar çok kılığa girersin, sen İblis'sin. Dünyasal kılığınla görün bana.

Bir anda gözlerinin önünde, bir bulutun üzerindeki tahtına kurulmuş taçlı bir hükümdar figürü belirivermişti. Başını çepeçevre soluk bir hâle çevrelemekteydi. Bu koyu renkli figürün gerisinde, fon olarak kanlı bir hale yer almaktaydı; çehresi solgundu, bakışlarında da baltanın parıltısını andırır bir parıltı mevcuttu.

İsa'ya şöyle demişti:

–Ben Sezar'ım. Önümde eğilirsen, sana, şu gördüğün krallıkların hepsini sunarım.

İsa'nın cevabı ise şöyle olmuştu:

–Çekil karşımdan, ayartıcı! Kitap şöyle der: **Tanrı' dan başkasına ibadet etmeyeceksin.**

Bu sözün hemen ardından rüyet de kaybolup gitmişti.

Kendini Engedi Mağarası'nda tekrar tek başına bulunca İsa şöyle mırıldanmıştı:

–Yerkürenin güçlerini hangi ünvanla, hangi sıfatla yeneceğim?

Bu kez yukarılardan gelen bir ses konuşmuş ve onu şöyle cevaplamıştı:

–İnsanoğlu sıfatıyla.

İsa da şu ricada bulunmuştu:

–Bana o sıfatı, o işareti, o alâmeti göster.

Ufukta parlak bir takımyıldız belirivermişti. Haç oluşturacak şekilde bir araya gelmişlerdi. Galileli, Mısırlılarca pek iyi bilinen ve Essenilerce de muhafaza edilmiş bulunan kadim inisiyasyonların işaretini derhal tanımıştı. Yerküre henüz genç iken, Yafes'in **(88)** oğulları ona, yerküresel ve göksel ateşin alâmeti ve de tüm sevinçleriyle birlikte Hayatın ve tüm harikalarıyla birlikte Aşkın işareti olarak tapmışlardı. Daha sonraları Mısırlı inisiyeler onu büyük sırrın sembolü olarak kabul etmişlerdi, yani âlemlerde tezahür etmek üzere bizzat kendini cüzlere ayırmış olan, o söze dile gelmez Varlığın bu fedakârlığının imajı mesabesindeki Üçlem olarak, yani Birlik ve Tekliğin egemenliği altında bulunan Üçlem olarak kabul etmişlerdi. Aynı anda hem hayatın, hem ölümün ve hem de tekrar dirilişin sembolü olarak o, yeraltı mezarları, mezarlar ve sayısız mabetler kavramını da içermekteydi. O göz kamaştırıcı haç, sanki Görücü'nün gönlünce cezbediliyormuş gibi gitgide büyüyerek yaklaşmaktaydı. Dört hayattar yıldızın dördü de, güçlü ve görkemli birer güneş gibi ışıldamaktaydı. O anda o semavî ses şöyle demişti:

–Hayatın ve Ölümsüzlüğün sihirli alâmeti budur işte. Bir zamanlar insanlar buna sahip olmuşlardı; ama sonra

onu kaybetmişlerdir. Onu tekrar onlara kazandırmak ister misin?

–İsterim tabiî.

–Öyleyse, iyi bak! İşte senin kaderin!

Bir anda dört yıldız birden sönüvermiş ve ortalık karanlıklara gömülmüştü. Yerin derinliklerinden gelen bir yıldırım gümbürtüsü dağı taşı sarsmış ve Ölü Deniz'in dibinden koyu renkli bir dağ yükselmişti; bu dağın üzerinde, yere çakılı siyah bir haç dikkati çekmekteydi. Ve haça çivilenmiş bir adam can çekişmekteydi. Dağ taş şeytanî tipli insanlarla doluydu ve hep birlikte alaylı bir ifadeyle şöyle uluyup durmaktaydılar:

–Mesih isen kurtar kendini de görelim!

Görücü'nün gözleri iri iri açılmıştı; ardından da soğuk bir ter dökerek olduğu yere yığılıvermişti; zira gözleri önünde duran o çarmıha gerili adam kendisiydi...Durumu kavramıştı. Yenmesi için, galip gelmesi için, bizzat kendisi tarafından yaratılıp bizzat kendi gözleri önüne feci bir soru olarak serilmiş olan bu korkunç duble ile özdeşleşmesi gerekmekteydi. Kararsızlık içinde, sonsuz sınırsız mekânlarda bocalarcasına bocalayan İsa,hem çarmıha gerili insanın acılarını, hem insanların hakaretlerini ve hem de semanın derin sessizliğini aynı anda hisseder olmuştu. Yukarıdan gelen o meleklere özgü ses ona şöyle hitap etmişti: "Bunu kabul etmek de, reddetmek de senin elinde." Rüyet yer yer hafifçe titreşmeye ve fantom haç da solgunlaşmaya başlamıştı ki yanı başında birden Şilo Vadisi'nde gördüğü o hasta insancıklar belirivermişti; onların hemen gerisinde, elleri birbirine bağlı olduğu hâlde "Sen olmasan biz helâk olur gideriz. Sevmeyi bilen insan, kurtar bizi!" diye mırıldanan büyük bir kalabalık yer almaktaydı. Bunun üzerine Galileli yavaşça doğrulmuş ve kollarını sevgiyle onlara açarak şöyle hay-

kırmıştı: "Varsın beni çarmıha gersinler! Yeter ki dünya kurtulsun!" Ardından tüm uzuvlarından müthiş acı hissedip korkunç bir çığlık atmıştı... Aynı anda o siyah dağ birden, o meşum haç ile birlikte toprağın derinliklerine gömülüvermişti; bunun üzerine Görücü lâtif bir ışığa ve ilâhî bir mutluluğa gark olmuştu; o sırada mavi göklerin yüceliklerinde gürleyen ve sonsuzluklara kadar yankılanan muzaffer bir ses işitilmişti: "İblis'in saltanatı artık sona ermiştir! Ölüm, yere çalınmış ve sesini çıkaramaz hâle getirilmiştir: İnsanoğluna teşekkürler! Tanrıoğluna teşekkürler!"

Rüyet kaybolup da İsa kendine gelince, çevresinde hiç bir şeyin değişmediğini fark etmişti: Engedi Mağarası'nın cidarları, doğmakta olan güneşin ışığında belirginleşmeye başlamıştı; sızlamakta olan ayaklarını, meleksi aşka özgü göz yaşlarını andıran ılık bir çiy ıslatmakta; Ölü Deniz'den de, dalga dalga yayılmakta olan bir sis yükselmekteydi. Ama kendisi artık aynı insan değildi. Şuurunun o dibi görünmez enginliklerinde kesin sonuçlu bir olay cereyan etmişti. Hayatının bilmecesini çözmüş, barış ve huzuru fethetmiş, gönlüne de yakin ilmi nüfuz etmişti. Ayakları altına alıp çiğnediği ve sonra da uçuruma attığı o kırık dökük hâle gelmiş dünyasal varlığından ışıl ışıl bir şuur fışkırmıştı: İradesinin, geri dönüşü olmayan bir kararıyla Mesihliği iktisap ettiğini bilmekteydi artık.

Bu olayın hemen ardından Essenî köyüne dönmüştü. Oraya varınca Yahya'nın Antipas tarafından tevkif edilip Makerus Kalesi'ne hapsedildiğini öğrenmişti.Bu ön belirti onu korkutmamış, aksine onu, zamanın kemale erdiğini ve harekete geçme vaktinin geldiğini gösterir bir işaret gibi telâkki etmişti. Onun içindir ki Essenîler'e, Galile'de halka "göklerin melekûtunu" anlatacağını bildirmişti. Bu, şu demekti: Yüce Sırları, sade insancıkların anlaya-

bileceği seviyede anlatmak, yani onlara inisiyelerin doktrinini yorumlamak. Muazzam bir şefkatle harekete geçip Ganj kıyılarında vaazlar vermiş olan Sakya Muni'den, yani son Buda'dan beri böylesine bir cüret ne görülmüştü, ne de işitilmişti. İnsanlık için duyulan aynı yüce şefkat, aynı yüce merhamet duygusu bu kez İsa'yı harekete geçirmişti. Ama o, bu duyguya ayrıca, sadece kendisine mahsus olan bir derunî ışık, bir aşk kudreti, bir iman yüceliği ve bir aksiyon enerjisi de ilâve etmişti. Sonda salıp incelediği ve önceden bizzat tattığı ölümün diplerinden, kardeşleri için, umut ve hayat devşirmişti.

IV

İSA'NIN GÜNLÜK HAYATI HALKA AÇIK ÖĞRETİ VE EZOTERİK ÖĞRETİ MUCİZELER, HAVARİLER, KADINLAR

BURAYA kadarki satırlarımızda, İsa'nın, İnciller'de karanlık bırakılmış veya efsane tülüne sarılı hâlde bulunan hayatının bir bölümünü aydınlatmaya çabalamış ve bu çabalarımızda da, vasıta olarak, yine onun kendi ışığından yararlanmıştık. Yüce Nâsıralı'nın, Mesihlik şuuruna, ne türden bir inisiyasyon aracılığıyla ve ne türden bir ruh ve düşünce gelişimi vasıtasıyla ulaştığını dile getirmeye çalışmıştık. Kısaca belirtmek gerekirse, İsa'nın derunî tekvinini tekrar canlandırıp gün ışığına çıkarmaya uğraşmıştık. Bu tekvin vakıası iyi anlaşıldığı takdirde çabalarımızın devamı daha kolaylaşacaktır. İsa'nın halk arasındaki hayatı İnciller tarafından gözler önüne yeterince serilmiştir. Bu mesellerde, bu öykülerde bir hayli farklılık, çelişki ve yakıştırma mevcuttur. Bazı sırları perdeleyen veya abartan efsanelere İnciller'de yer yer rastlamak mümkündür; ama bütün bunlar bir araya getirildiğinde, ortaya öyle bir düşünce ve aksiyon bütünlüğü çıkmakta ve gözler önüne öyle kudretli ve öyle orijinal bir ki-

şilik serilmektedir ki, insan kendini birden ve elinde olmadan realite ile yüz yüze gelmiş bulmaktadır. Çocukça bir sadelik veya sembolik bir güzellik içinde bu abartmalardan da fazlasını zaten dile getiren bu taklit edilemez nitelikli meseller tekrar canlandırılamaz elbette. Ama bu gün için önemli olan husus, İsa'nın rolünü, geleneksel bilgiler ve bâtinî hakikatler vasıtasıyla aydınlığa kavuşturmak ve onun iki yönlü öğretisinin müteal (transcendant) anlamını ve seviyesini ortaya koymaktır.

Ölü Deniz sahillerinden, vatanı olan Galile'ye Melekût'un İncili'ni anlatmak için gelmiş olan bu ünlü Essenî, ne türden bir mesaj getirmekteydi? Dünyanın çehresini neyle değiştirecekti? Peygamberlerin öğretisi onda açıklığa kavuşuyordu. Varlığında meknuz bulunan yeteneklerinin tebellür etmesiyle daha da güçlenmiş olan İsa, Galile'ye, göklerin melekûtunu insanlarla paylaşmak için gelmişti; onlarla, meditasyonları, mücadeleleri, bitmez tükenmez ıstırapları ve sınırsız sevinçleri arasında iktisap ettiği şu göklerin melekûtunu paylaşacaktı. Musa'nın getirdiği din tarafından öte âlemin önüne gerilmiş olan perdeyi yırtıp atmak için gelmişti oraya. İnsanlara şunu söyleyecekti: **"İnanınız, seviniz ve davranınız; faaliyetlerinizde daima umut içinde bulununuz. Bu dünyanın ötesinde bir ruhlar âlemi vardır, daha mükemmel bir hayat vardır. Orayı biliyor ve tanıyorum, çünkü oradan geldim ve sizi de oraya götüreceğim. Ama sadece oranın özlemini duymak yetmez. Oraya ulaşabilmek için, orayı, daha buradayken önce benliğinizde, sonra da beşeriyet âleminde tahakkuk ettirmeniz gerekir. Ama nasıl? Aşkla ve fiilî merhametle tabiî."**

O, Mesih olduğundan söz etmeyip sinagoglarda sadece yasa ve peygamberler konusunda tartışmaktaydı. Vaazlarını Genesaret **(89)** Gölü'nün kıyısındaki balıkçı kayık-

larının içinde verdiği gibi, Kefernahum **(90)**, Beytsayda **(91)** ve Korazim **(92)** dolaylarında çok miktarda mevcut bulunan yeşil vahalarda da vermekteydi. El tatbiki, nazar ve buyurma vasıtasıyla olduğu gibi şöyle bir görünmek suretiyle de hastalara şifa ve dertlilere deva saçmaktaydı. Peşine büyük insan yığınları takılmıştı; şakirtlerinin sayısı her gün biraz daha artmaktaydı. Onları halkın arasından seçmekteydi; çoğu balıkçı ve tahsildardı. Zira ona dürüst ve bakir, ateşli ve inançlı tabiatta insan lâzımdı; karşı konulmaz türden bir eğilimle hep bu türden insanlara çengel atmaktaydı. Seçimlerinde ona hep, aksiyon adamlarına ve özellikle de din inisiyatörlerine has olan o rüyet, o mükâşefe **(93)** yeteneği rehberlik etmekteydi. Bir ruhun içini okumak için bir bakması yetmekteydi. Delile, ispata ihtiyacı yoktu; onun içindir ki "Düş peşime" dediğinde derhal peşine düşülmekteydi. Çekingenleri, müteredditleri bir işaretle kendine cezbedivermekteydi; bunu yaparken onlara şöyle hitap etmekteydi:

"Ey bütün yorgunlar ve yükleri ağır olanlar, bana gelin, ve size ben rahat veririm. Boyunduruğumu takının, ve benden öğrenin; zira ben halim ve alçak gönüllüyüm; ve canlarınıza rahat bulursunuz. Çünkü boyunduruğum kolay ve yüküm hafiftir." (Matta, 11/28-30).

Kendisine şaşkınlık ve mahcubiyet içinde biat eden kimselerin en gizli düşüncelerini bile okuyabilmekteydi. Bazen, inançsızlığın içindeki dürüstlüğü de takdir etmekteydi. Nitekim "Nâsıra'dan iyi bir şey çıkar mı?" diyen Natanael'i dinlerken İsa şöyle demişti:

"İşte, kendisinde hile olmayan gerçek bir İsrailî" (Yuhanna, 1/46-47) El verdiği şakirtlerinden, O, ne yemin istemekteydi, ne de ikrar-ı iman; kendisini sevmelerinden ve kendisine inanmalarından başka bir şey istediği yoktu. Mal mülk ortaklığı esasını getirmişti, ama mutlak

bir kural olarak değil, sadece kardeşler arası bir prensip olarak.

Böylece İsa, yerküre üzerinde tesis etmeyi arzuladığı göklerin melekûtunu kendi küçük grubunun içinde tesis etmişti bile. Dağdaki vaaz bize, İsa'nın halka dönük öğretisinin bir özetiyle birlikte, henüz çekirdek hâlinde bulunan bu melekûtun bir imajını da sunmaktadır. Üstat, dağın tepesinde yere oturmuştu; çevresini de müstakbel inisiyeler sarmıştı; daha aşağılarda yer almış olan aceleci halk ise, onun ağzından dökülen sözleri doymak bilmezcesine âdeta yutmaktaydılar. Yeni vaaz neden söz etmekteydi acaba? Oruçtan mı? Çileden mi? Yoksa tövbe ve istiğfardan mı? Hiç de değil; o şöyle demekteydi:

"Ne mutlu size, fakirler; çünkü Allah'ın melekûtu sizindir. Ne mutlu size, şimdi aç olanlar; çünkü tok olacaksınız. Ne mutlu size, şimdi ağlayanlar; çünkü güleceksiniz." (Luka, 6/20-21).

Ardından da gitgide yükselen bir sıra hâlinde şu dört erdemi gözler önüne sermişti: **Alçak gönüllülüğün, diğer insanlar için elem duymanın, gönül zenginliğinin ve adalet aşkının harika gücünü anlatmıştı onlara. Daha sonra ise merhamet, kalp temizliği, iyilik uğruna mücadele ve adalet uğruna şahadet gibi aktif ve zafer sunucu erdemleri sıralamıştı. "Ne mutlu kalbi temiz olanlara; zira onlar Tanrı'yı göreceklerdir."** Altından mamul bir çanın sesini andıran bu söz, üstadın başı üzerinde yıldızlarla donanmaya başlamış olan göğün, dinleyenlerin nazarında, âdeta aralanmasına vesile olmuştu. Orada mütevazı erdemleri görmeye başlamışlardı; ama bu erdemler onlara, istiğfar giysilerine sarılı kadidi çıkmış kadınlar hâlinde değil, fakat parıltılarıyla zambakların ihtişamını ve Süleyman'ın şanını gölgede bırakan ve bu hâlleriyle âdeta mutluluğun ta kendisi hâline dönüşmüş bulunan ışıl ışıl

bakireler hâlinde görünmekteydi. Ellerindeki hurma dallarının rüzgârı, susamış gönüllere, semavî melekûtun rayihalarını saçmaktaydı.

İşin harika yanı, bu melekûtun, göğün derinliklerinde değil, fakat orada hazır bulunanların iç âlemlerinde açılmış olmasıydı. Birbirlerine şaşkın şaşkın bakışmaktaydılar; bu fakir insancıklar bir anda nasıl da zengin oluvermişlerdi! Gönül avcısı onları nasıl etkilemişti! Her birinin gönlünden âdeta birer pınar fışkırıvermişti. Onun halka yönelik öğretisi şu sözde yatmaktadır: **"Göklerin melekûtu sizin içinizdedir!"** Bu görülmedik işitilmedik mutluluğa erişmenin zarurî vasıtalarını gözler önüne serdiği için, insanlar, onun kendilerinden istediği kötülük arzusunu yok etme, hakaretleri hoş görme ve düşmanı sevme gibi olağanüstü şeyleri duyunca artık şaşırmamaktaydılar. Onun gönlünden dışarı taşan ve kendilerini içine alıp sürükleyen aşk ırmağı ne kadar coşkun bir ırmaktı! Onun olduğu yerde her şey kolaylaşıveriyor gibiydi. Bu öğreti muazzam bir yenilik getirmekte ve şaşılası bir cüret sergilemekteydi: Galileli peygamber **ruhun derunî hayatını zahirî pratiklerden, görünmeyen âlemi görünen âlemden ve göklerin melekûtunu dünya nimetlerinden üstün tutmaktaydı.** Tanrı ile Mamon **(94)** arasında bir seçim yapmayı emretmekteydi. Son olarak doktrinini özetlemek üzere de şöyle demekteydi: **"İnsanları, kendinizi sevdiğiniz gibi seviniz ve semavî Babanız nasıl mükemmelse, siz de öyle mükemmel olunuz."** Böylece maneviyatın ve ilmin enginliğini, halka özgü bir görünüm altında sunmuş olmaktaydı. Zira inisiyasyonun yüce emri, ruhun mükemmelliğinde ilâhî mükemmelliği yeniden meydana getirmekti ve ilmin sırrı da, gitgide yücelen mekânlarda (cercle) özel'i evrensele ve sonluyu sonsuza bağlayan benzerlikler ve uygunluklar zincirinde yatmaktaydı.

İsa'nın halka açık ve salt moral nitelikli öğretisi gerçi böyleydi, ama o, bu öğretinin yanı sıra, şakirtlerine bir başka öğreti daha sunmuştu; bu kardeşler arası öğreti, bu gizli öğreti, halka açık öğretiyi açıklayan ve ona paralel bir konum arz eden bu öğreti, yani Essenîler'e özgü bâtınî gelenek ile kendi şahsî tecrübelerinden kaynaklanmış olan bu öğreti, şakirtlerinin gözleri önüne diğer öğretinin derununu sermekteydi, yani spiritüel hakikatlerin özünü dile getirmekteydi. Bu tradisyon, ikinci asırdan itibaren Kilise tarafından şiddet yoluyla hasıraltı edildiği için, ilâhiyatçıların çoğu, İsa'nın bazen iki, bazen de üç katlı anlam taşıyan sözlerinin seviyesini ve gerçek menzilini bilememektedirler; onun için de, ancak ilk anlamlarıyla veya zahirî anlamlarıyla oyalanıp durmaktadırlar. Hint' teki, Mısır'daki ve Yunan'daki Sırlar doktrininde derinleşmiş kimseler için ise, İsa'nın öğretisi, sadece onun basit sözlerine değil, fakat ayrıca hayatının tüm eylemlerine de bir canlılık kazandırmaktadır. Diğer üç özet metinde de dikkati çeken bu husus, özellikle Yuhanna İncili'nde apaçık bir durumdadır. Doktrinin esasına taallûk eden aşağıdaki satırları birlikte okuyalım:

İsa,Yeruşalim'den geçmektedir.Vaazlarını henüz mabette vermeye başlamamıştır, fakat hastalara şifa dağıtmakta ve öğretisini dostlarının meskenlerinde sunmaktadır. **İyi tohumun düşeceği arazinin aşkla işlenmesi gerekmektedir.** Kültürlü bir Ferisî olan Nikodimos **(95)** yeni bir peygamberden söz edildiğini işitmiştir. Merak içindedir, ama şöhretini tehlikeye sokmak istememektedir; onun için Galileli'yle, çevresinin göremeyeceği bir şekilde gizlice görüşmek istemektedir. İsa, onun bu önerisini kabul etmiştir. Nikodimos bir gece vakti gizlice İsa'nın evine gitmiştir. Aralarında şöyle bir konuşma cereyan etmiştir:

"Rabbi, senin Tanrı tarafından gelmiş bir muallim

olduğunu biliyoruz; zira Tanrı kendisi ile olmadıkça, kimse senin yaptığın alâmetleri yapamaz."

İsa cevap verip ona dedi:

"Doğrusu ve doğrusu sana derim: Bir kimse yeniden doğmadıkça, Tanrı'nın melekûtunu göremez."

Nikodimos ona dedi ki:

"Bir adam ihtiyarken, nasıl doğabilir? Anası rahmine ikinci defa girip doğabilir mi?"

İsa cevap verdi:

"Doğrusu ve doğrusu sana derim: Bir kimse 'sudan ve Ruh'tan doğmadıkça', Tanrı'nın melekûtuna giremez." (Yuhanna, 3/2-5)

İsa, Mısır Sırları'nın konusu durumundaki kadim doktrini, böyle bir sembolik görünüm altında özetlemiştir. Sudan ve Ruh'tan Tekrardoğuş, yani su ve ateş ile vaftiz oluş, inisiyasyonun ilk derecesini, yani insanın iç gelişiminin, spiritüel gelişiminin iki etabını ifade etmektedir. Burada su, zihin yoluyla algılanan hakikati, yani soyut ve genel anlamda algılanan hakikati temsil etmektedir. Su, astral bedeni arındırmakta ve onun spiritüel tohumunu filizlendirip geliştirmektedir.

Ruh'tan tekrardoğuş veya semavî ateşle vaftiz oluş, bu hakikatin, irade vasıtasıyla, kan ve hayat hâline dönüştürülmesi, yani özümsenmesi anlamına gelmektedir. Bu da, ruhun madde üzerindeki tam zaferi demektir, yani ruhanîleşmiş astral bedenin, uslu bir âlet hâline dönüşmüş olan fizik beden üzerindeki egemenliği demektir; bu egemenlik onun uyuyan yeteneklerini uyandırmakta, astral beden vasıtasıyla ruh varlığının, bir diğer astral beden üzerindeki vasıtasız etkisini mümkün kılmakta ve hakikati sezgisel yoldan görme kanalını açmaktadır. Bu hâl, İsa tarafından Tanrı'nın melekûtu diye adlandırılmış olan semavî hâlin aynısıdır. Su ile vaftiz oluş, yani ente-

lektüel inisiyasyon, demek ki, tekrardoğuşun bir başlangıcıdır; ruh vasıtasıyla vaftiz oluş ise tam bir tekrardoğuş anlamını taşımaktadır, yani önce astral bedenin, zekâ ve irade ateşiyle değişime uğraması ve ardından da fizik beden unsurlarının, belli bir oranda başkalaşması anlamını taşımaktadır; kısaca ifade etmek gerekirse, köklü bir yenilenme anlamını taşımaktadır. Böylece de insan olağanüstü yeteneklere nail olmaktadır.

Nikodimos ile İsa arasında cereyan etmiş olan bu yüksek seviyeli mülâkatın dünyasal anlamı budur işte. Burada, insanın teşekkülâtına ilişkin ezoterik doktrin söz konusu edilmektedir. Bu doktrine göre insan üç öğeden müteşekkildir: Fizik beden, astral beden ve ruh. Onun ölümsüz ve bölünmez bölümünü ruh teşkil etmektedir; helâk olabilir ve bölünebilir bölümü ise fizik bedendir. Her ikisini birbirine bağlayan ve aralarında mutavassıtlık eden bölümü de astral bedendir. Canlı organizma olarak astral bedenin ayrıca, fizik bedene benzeyen ve ona can veren, hareket ve bütünlük kazandıran esîrî ve akışkansal bir alt bölümü de vardır. İnsanın, ruhun telkinlerine veya fizik bedenin tahriklerine kulak verip itaat edişiyle orantılı olarak bu seyyalevî beden ya esîrîleşmekte ya da kabalaşmaktadır, veya başka bir deyişle, ya bütünleşmekte ya da ayrışmaktadır. Çoğu insanda, fizik ölümün ardından bir ikinci ölüm olayı daha cereyan etmektedir; bu ölüm, o insanın, kendi astral bedenindeki kirlerden temizleniş sürecidir; bu türden insanlar bazen onun ağır ağır ayrışması sürecine de maruz kalabilmektedirler; köklü bir değişime uğramış, yani spiritüel bedenini (astral) daha bu dünyadayken geliştirmiş olan bir insana gelince, o, **cennetini içinde taşıyan bir insan** hâline gelmiştir bile ve bu hâliyle ipince mekânlara kuş gibi uçup gitmektedir. Kadim ezoterizmde su, alabil-

diğine şekilden şekile geçebilen seyyalevî (fluidique) maddeyi, ateş ise, bir ve tek ruhu simgelemektedir. Sudan ve ruhtan tekrar doğmak ifadesiyle, İsa, spiritüel beden ile onun seyyalevî zarfının bu iki aşamalı değişimini kastetmiştir, yani ölümünden sonra insanı bekleyen ve onu, anlı şanlı ruhlar ile arı varlıkların melekûtuna dahil eden o görkemli değişimi kastetmiştir. Zira **"Bedenden doğan bedendir** (yani kayda tâbi ve ölümlüdür), **ruhtan doğan ruhtur** (yani özgür ve ölümsüzdür). **Sana: Yeniden doğmalısınız, dediğime şaşma. Yel istediği yerde eser, onun sesini işitirsin, fakat nereden gelip nereye gittiğini bilmezsin; Ruhtan doğan her adam böyledir."** (Yuhanna, 3/6-8)

Yeruşalim gecelerine özgü sessizliğin içinde İsa, Nikodimos'a bunları söylemişti. Aralarında yer alan bir idare lâmbası, bu iki muhatabın çehresi ile orada yer almakta olan sıra sıra sütunları zar zor aydınlatmaktaydı. Ama bu loş ortamda Galileli üstadın gözlerinden, etrafa, esrarengiz parıltılar fışkırmaktaydı. Bazen sakin bir ifade taşıyan, bazen de çakmak çakmak parlayan bu gözleri görüp de ruhu inanmayacak bir insan tasavvur edilebilir mi acaba? Ferisî doktor, kendi kitabî ilminin yıkılıp gitmekte olduğunu, ama buna karşılık, önüne, yeni bir âlemin serilmekte bulunduğunu fark etmekteydi. Uzun kızıl saçları omuzlarına dökülmüş olan peygamberin gözündeki o ışını görmüş, varlığından intişar eden o kudretli ısıyı hissetmiş ve onun tarafından şiddetle cezbedilmeye başlamıştı. Onun şakaklarının ve alnının çevresinde, manyetik bir haleyi andırır üç adet küçük beyaz alevin bir görünüp bir kaybolduğunu fark etmişti. Tam o anda da, kalbinin üzerinden Ruh yelinin yalayıp geçtiğini hissetmişti. Heyecan içindeki Nikodimos, koyu karanlık gecenin sessizliğinde çıt çıkarmadan aceleyle evine dönmüştü. O günden sonra yine Ferisîler'in arasında yaşa-

maya devam etmişti, ama kalbinde o sırrı sürekli muhafaza etmiş ve İsa'ya daima sadık kalmıştı.

Bu öğretinin bir diğer temel noktasını daha zikredelim. Bilindiği üzere, materyalist doktrinde, astral beden, bedendeki güçlerden kaynaklanan geçici ve rastlantısal bir sonuç, bir bileşke olarak mütalâa edilmektedir; olağan spiritüalist doktrine göre de, idrak ve izah edilebilir bir bağıntısı olmayan soyut bir şeydir; ezoterik doktrinde ise, fizik beden, ardı arkası kesilmez bir faaliyet sonucunda astral beden tarafından hâsıl edilmiş, şekillendirilmiş bir üründür; gözle görülen şu fizik evren nasıl Ruhun eseriyse, aynı şekilde , fizik beden de, ruh varlığının eseridir; ruh varlığı, bu işi, astral bedenine benzeyen bir organizma vasıtasıyla, yani **can** (esîrî beden) vasıtasıyla gerçekleştirmektedir **(96).** İsa bu doktrini Nikodimos'a, tahakkuk ettirdiği mucizelerin açıklaması olarak ifşa etmişse, işte bu yüzden etmiştir. Bu doktrin, gerçekten de, İsa tarafından olduğu gibi, el almış birkaç şakirt ve birkaç mübarek insan tarafından da tatbik edilmiş olan tedavi tıbbına anahtarlık etmiştir. Olağan tıp, fizik bedenin hastalıklarını, yine fizik beden üzerine etki uygulamak suretiyle tedavi etmeyle çalışmaktadır. El almış mürit veya mübarek insan ise, spiritüel ve seyyalevî gücün odağı olduğu için, etkisini doğrudan hastanın astral bedeninin üzerine uygulamaktadır; etki, böylece, hastanın fizik bedenine, yine hastanın astral bedeni vasıtasıyla iletilmiş olmaktadır. Bu etkileme yöntemi tüm manyetik şifa olayları için de geçerlidir. İsa, bu uygulamaları sırasında, **her insanda meknuz bulunan güçleri kullanmaktaydı,** ama yüksek dozlarda ve de kudretli ve yoğun projeksiyonlar hâlinde. Kendinde mevcut bulunan o şifa gücünü, Yazıcılar'a ve Ferisîler'e, bağışlayıcılığının veya ruh şifacılığının bir delili olmak üzere vermişti; ba-

ğışlayıcılık zaten onun temel hedefiydi. Fizik şifa, böylece, moral şifanın hazırlayıcısı konumunu kazanmış olmaktaydı ve ona, insanın tüm öğelerine birden"Kalk ve yürü!" deme imkânını sunmaktaydı. Günümüz bilimi, kadim çağlarda ve Orta Çağ'da "posesyon" **(97)** diye adlandırılmış olan fenomeni basit bir asabî bozukluk olarak açıklamaya kalkışmaktadır. Şüphesiz eksik bir açıklamadır bu. Astral bedenin sırları konusunda daha ileriye gitmeye çalışan psikologlar, orada, şuurun ikileşmesiyle **(98)** yani gizilgüç hâlindeki bölümünün baskınıyla (irruption), yüz yüze gelmektedirler. Bu sorun, bazen biri, bazen de diğeri üzerine tesir icra eden ve faaliyet ve etkisi farklı uyurgezerlik hâlleri sırasında dikkati çeken insan şuurunun farklı plânlarına ait bir sorunla ilgilidir. Diğer yandan, duyular ötesi âlemle de ilgilidir. Öyle de olsa, böyle de olsa, şurası muhakkaktır ki, İsa, allak bullak olmuş ve zaafa düşmüş bedenlerdeki dengeyi ihya edebilecek ve astral bedenleri asıl şuurlarına kavuşturabilecek güce sahip bir insandı. Plotin'in **(99)** dediği gibi, "Gerçek maji, zıddı olan kin ile birlikteki sevgidir. Sihirbazlar, vasıta olarak aşk iksiri ile büyüyü kullanıp aşk ve kinle tesir icra etmektedirler." İsa'nın majisi, en yüksek şuur seviyesine ve en üstün kudrete ulaşmış hâldeki bir aşktan kaynaklanmaktaydı.

Onun gizli öğretisine çok sayıda şakirt iştirak etmişti. Ama yeni kurulmuş olan dini devam ettirmek ve yaymak için aktif mübarek unsurlardan oluşma bir grup gerekliydi; ama bu unsurlar, diğerlerinin karşısında inşa etmeyi tasarladığı o spiritüel mabedin temel direklerini oluşturabilecek türden unsurlar olmalıydı. Havarilik müessesesi işte bu ihtiyaçtan doğmuştu. Fakat bu unsurları Essenîler'in arasından seçmemişti, çünkü onun güçlü, dirençli ve bakir tabiatlara ihtiyacı vardı ve getirdiği dini

halkın gönlüne yerleştirmek arzusundaydı. Havarilerin çekirdeğini iki grup oluşturmaktaydı: Bir yandan Yunus' un oğulları Simun-Petrus **(100)** ve Andreas **(101)** kardeşler; diğer yandan da Zebedi'nin oğulları Yuhanna **(102)** ve Yakub **(103)** kardeşler; bunların dördü de profesyonel balıkçıydı ve hâli vakti yerinde ailelere mensuptular. Mesaisinin başlangıcında, İsa, bunların avlanma alanlarının bulunduğu Genesaret Gölü'nün kıyısında yer alan Kefernahum kentinde yaşamakta ve bu kişilerin evlerinde kalmaktaydı. Bu ailelerin üyelerine dinini kabul ettirmişti bile. Böylece Petrus ve Yuhanna, iki temel unsur olarak, tüm diğer havarilerin fevkinde bir konum kazanmışlardı. Petrus, çabucak umutlanan, çabucak da umutsuzluğa kapılıveren, tez kanar ve sınırlı bir kafa yapısına sahip bulunan dürüst ve sade bir tipti, ama eylem adamı olduğu için, enerjik karakteri ve sağlam inancı sayesinde diğerlerini yönlendirmede başarılı olabilmekteydi. İçine kapanık bir karakter ile birlikte engin bir iç varlığa da sahip bulunan Yuhanna ise, içi fokur fokur coşkuyla dolu bir tipti; bu yüzden İsa, onu, "yıldırımın oğlu" diye adlandırmaktaydı. Yuhanna, diğerleri tarafından fark bile edilmemiş olan, fakat üstat tarafından tam anlamıyla teşhis edilmiş bulunan güçlü bir önseziye, kıvrak bir muhakemeye ve kendisi üzerinde sürekli bir konsantrasyona sahip bir insandı; genellikle düşünceli ve elemli bir görünüm arz etmesine rağmen bazen birden etrafına dehşet parıltıları saçmaya ve ağzından ateşin apokaliptik **(104)** ilhamları dökülmeye başlayıvermekteydi. Sessiz ve kendi iç dünyasına dalmayı seven bir insan olarak İsa'nın düşüncesini en iyi anlayacak kişi o olacaktı elbette. Ezoterizm konusunda tüm havarilerin fevkinde yer almış olan Yuhanna'nın, Aşk ve İlâhî Zekâ İncili'ni en güzel şekilde gözler önüne serişi bu sebebe dayanmaktadır işte.

İsa'nın kelâmına inanmış, yaptıklarına güvenmiş, yüce zekâsına ram olmuş ve manyetik ışınlarına bulanmış durumdaki havariler onun peşinden ayrılmaz olmuşlar ve onunla birlikte kasaba kasaba dolaşmaya başlamışlardı. Halka açık vaazlar ile yalnız kardeşlere mahsus gizli ifşaatlar birbirini izlemekteydi. Onlara düşüncesini yavaş yavaş, derece derece açmaktaydı. Ama kendi kişiliği, rolü ve istikbali konusunda yine de ketumiyetini muhafaza etmekteydi. Onlara, göklerin melekûtunun yakın olduğundan ve Mesih'in de yakında ortaya çıkacağından söz etmişti. Havariler arasında bir fısıltı başlamıştı bile: Mesih muhakkak odur! Ancak, büyük bir ağırbaşlılık içinde, o, kendini "İnsanoğlu" diye adlandırmaktaydı; bu, gizli anlamı havarilerce henüz anlaşılamamış bir ifadeydi; ama "ıstırap çeken insanlığa lütfedilmiş bir elçi" anlamına geliyor gibi bir şeydi de. Zira ayrıca şu ifadeyi de ilâve etmekteydi: "Kurtların bile ini var, ama İnsanoğlunun, başını koyacak yeri yok." Havariler, Mesih kavramını hâlâ daha Yahudi inançlarının tasvir ettiği anlamda ele almakta ve çocuksu bir sevinçle göklerin melekûtunu politik bir yönetim tarzı gibi, İsa'yı da, bakanlarıyla birlikte tahta kurulmuş bir kral gibi tahayyül ve tasavvur etmekteydiler. Böyle bir halet içinde bulunan havarilerine şu hakikatleri ifşa etmenin ne yaman bir iş olduğunu varın siz düşünün; ilk iş olarak onların bu konudaki tahayyül ve tasavvurlarını tepeden tırnağa değiştirmiş ve onlara gerçek Mesih ile spiritüel krallığı ifşa etmişti. Ardından da: Onlara, Baba diye adlandırdığı şu yüce hakikati ve Ruh diye adlandırdığı şu yüce gücü, yani tüm astral bedenleri görünmeyen âlem ile ilintili kılan şu esrarengiz gücü açıklamış; sözüyle, yaşayışıyla ve ölümüyle onlara gerçek bir Tanrıoğlu olduğunu göstermiş; onlara, tüm insanların kardeş oldukları ve arzuladıkları

takdirde dinine katılabilecekleri inancını benimsetmiş; ve insanların yanından ancak, onların umutları önüne semanın tüm enginliklerini serdikten sonra ayrılmalarını tembih etmişti. Bunlara inanacaklar mıydı, yoksa inanmayacaklar mıydı? Kendisiyle havarileri arasında oynanacak olan dramın ortaya koyacağı sorun buydu işte. Bu dramlardan, yürek yakacak kadar müthiş olanı onun iç âleminin derinliklerinde cereyan etmişti. Bundan ileriki satırlarda söz edeceğiz.

O saatte, İsa'nın şuurundaki trajik düşünceyi bir sevinç dalgası kaplamıştı. Teberiye Gölü üzerinde henüz fırtına kopmamıştı. Her tarafta İncil'in Galile'deki ilkbaharı hüküm sürmekteydi; uzaklarda Tanrı'nın melekûtu, tan parıltısı misali ışıldamaya başlamıştı; inisiyenin, spiritüel ailesiyle mistik nikâhı cereyan etmekteydi. Ailesi onu, meseldeki zevci izleyen sağdıçlar korteji misali izlemekte ve daima onunla birlikte seyahat etmekteydi. İnanç dolu insan yığınları, sevgili üstadın, gök mavisi gölün kumlu sahillerinde bıraktığı ayak izlerinin üzerinde yarış edercesine yürümekteydi. Onun ailesi, Kefernahum'un serin sahillerinden hareket etmiş, portakal ağaçlarıyla kaplı Beytsayda Tepeleri'ne ve etrafı hurmalıklarla çevrili Genesaret Gölü'nün yer aldığı Korazin dağlık yöresine doğru yürümekteydi. İsa'yı izleyen bu kortejde kadınların ayrı bir yeri vardı. Her yerde onun çevresini şakirtlerinin anaları veya bacıları ile ürkek bakireler veya tövbekâr günah ehli kadınlar sarmaktaydı. Saygılı, sadık ve sevdalı olan bu kadınlar, o ezelî elem ve umut rayihalarını, onun ayakları dibine, aşktan mamul bir halı gibi sermekteydiler. Onlara, kendisinin Mesih olduğunu söylemesine gerek bile yoktu. Bunu anlamak için ona bir bakmak yeterliydi. Ondan intişar eden ve varlığının derinliklerindeki o dile getirilmemiş ilâhî ıstırabın notasına

karışmış hâlde bulunan o tuhaf mutluluk, onun, Tanrıoğlu olduğuna inanmalarına kâfi gelmekteydi. İsa, nefsinin haykırışlarını pek erken bastırmış ve boğmuştu; duyularının gücünü daha Essenîler'in yanında kaldığı sıralarda alt etmişti. Astral bedenlere özgü olan imparatorluğu ancak bu yolla fethedebilmiş ve şu ilâhî nitelikli affetme gücünü, yani meleklerin, tadına varamadıkları şu emsalsiz gücü yine ancak bu yolla iktisap edebilmişti. Kendini onun ayakları dibine atmış olan o saçları darmadağın günahkâr kadın için şöyle demişti: "O, affa uğrayacaktır, çünkü çok sevmiştir." İnsanlığa kurtuluş yolunu gösteren yüce bir sözdür bu; hoş görüp affeden, kurtulacaktır.

Pavlus **(105)** ve Kilise Babaları, kadına, erkeğin hizmetkârı rolünü yakıştırmışlardır; bu üstadın görüşünü yanlış yorumlayıp saptırdıkları anlamını taşımaktadır; aksine İsa, kadını esaretten kurtarmış ve ona saygınlığını iade etmiştir. Kadın, Vedik çağlarda da ululanmıştı; fakat Buda **(106)** ona güvenememişti: İsa ise, ona, aşk ve kehanet misyonunu teslim etmiş ve bu yolla onu, sürünmekten kurtarıp ayağa kaldırmıştı. İnisiye kadın, Beşer Âlemi'ndeki Astral Bedeni, Canı, yani Musa'nın tabiriyle Aişa'yı, ya da Sezgi Kudretini ve de Sevme ve Görücülük Yeteneğini temsil etmekteydi. İsa sayesinde, Tevrat deyimiyle yedi cinden kurtulmuş olan o içi fırtınalı Mecdelli Meryem **(107)**, bir anda, şakirtlerinin en ateşlisi hâline gelivermişti. Yuhanna'nın belirttiğine göre, tekrar dirilip kabrinin üzerinde tezahür etmiş olan ilâhî mürşidi, yani spiritüel İsa'yı ilk gören kişi, bu kadın olmuştu. Aşk ve inanç dolu kadını ısrarla İsa'nın en yüce hayranı olarak, yani gönül inisiyesi olarak kabul etmiş olan efsane, bunu iddia ederken hiç de yanılmamıştır. Zira onun hayat öyküsü, kadının, saygınlığına kavuşmasının öyküsüdür;

İsa'nın istediği kadın hâline inkılâp edişinin öyküsüdür.

İsa, misyonundan ileri gelme yorgunluklarını, Beytanya **(108)** çiftliğinde, Marta **(109)** ile Mecdelli'nin arasında gidermeye bayılmaktaydı;büyük eprövlerinin plânlarını da yine orada hazırlamaktaydı. En gönül okşayıcı teselliilerini orada etrafa saçmakta ve şakirtlerine henüz açamadığı ilâhî sırlar, dudaklarından, pek hoş mülâkatlar hâlinde yine orada dökülmekteydi. Altın rengindeki grubun, zeytin dalları arasında soluklaşmaya başladığı ve zeytin yapraklarının, alaca karanlık içinde yavaş yavaş kaybolmaya yüz tuttuğu saatlerde İsa'yı bir düşüncedir almaktaydı. O ışıl ışıl çehresine sanki bir tül atılmaktaydı. Kafasını, misyonunun zorlukları, havarilerin yarım yamalak imanları ve dünyada hüküm sürmekte olan düşman güçler kurcalayıp durmaktaydı. Mabet, Yeruşalim ve de tüm cinayetleri ve nankörlükleriyle birlikte beşeriyet, canlı birer dağ gibi âdeta üzerine gelmekteydi.

Göğe doğru uzanmış olan kolları acaba bu dağları un ufak etmeye yetecek miydi? Yoksa kendisi mi altta kalacak ve ezilip gidecekti?

İşte o anlarda dudaklarından, kendisini bekleyen korkunç bir epröve, pek yakın bir akıbete ilişkin belli belirsiz sözler dökülmekteydi. Sesinin, bu sözleri söylerkenki tonu, kadınları can evinden vurmaktaydı; onun için de ona bu konuda herhangi bir şey soramamaktaydılar. İsa'nın o hiç bir zaman kaybolmayan sükûnetine rağmen, onlar yine de onun ruhunu söze dile gelmez bir elem kefeninin sarıp sarmaladığını anlamaktaydılar; bu, onu dünya nimetlerinden koparır türden bir kefendi. Peygamberi bekleyen mukadderi sezinlemekte ve onun kesin kararını âdeta seyretmekteydiler. Yeruşalim taraflarından yükselen o koyu bulutların hikmeti neydi acaba? Ya-

hudiye'nin, morarmış kadavraları andıran o pörsük tepeleri üzerinde esen rüzgârlar misali esip yüreklerini kavuran o ölüm kokulu sıcak rüzgâr da neyin nesiydi acaba? Bir akşam... İsa'nın gözlerinde, esrarengiz bir yıldızı andırır görünümde bir damla gözyaşı belirmişti. Bunun üzerine kadınlar tepeden tırnağa ürpermişler ve Beytanya'nın ıssızlıklarında onlar da gözyaşı dökmeye başlamışlardı. Onlar, onun için o da insanlık için gözyaşı dökmekteydi.

V

FERİSÎLERLE MÜCADELE KAYSERİYE'YE KAÇIŞ TRANSFİGÜRASYON

O MELEKLERE özgü parlak zambak tomurcuklarının, mis kokulu bir atmosferde, İsevî kelâmın etkisiyle çatlayıp açmak üzere olduğu ve göklerin melekûtuna ait tanyerinin, ışınlarını, pür dikkat insan yığınlarının üzerine saçtığı Galile'deki o ilkbahar havasını andıran letafet süresi tam iki yıl devam etmişti. Ama bir felâketin ön habercileri mesabesindeki uğursuz yıldırımların birden zuhur edişiyle birlikte gökyüzü kısa zamanda kararıvermişti. Kasırga, küçük spiritüel ailenin üzerinde, Genesaret Gölü'nü süpürüp geçen ve balıkçıların narin sandallarını sulara gömen şu müthiş fırtınalardan biri gibi patlamıştı. Şakirtleri bu duruma çok üzülmüşlerdi, ama İsa şaşmamıştı bile; çünkü beklediği şeydi bu. Vaazlarının ve halkın indinde gitgide artan itibarının, Yahudi din otoritelerini ürkütmemesi imkânsızdı. Bunun sonucu olarak da onunla bu otoriteler arasında elbette çetin bir mücadele başlayacaktı. Üstelik, ışık asıl bu şoktan sonra fışkıracaktı.

İsa devrinde Ferisîler'in, altı bin üyeli yoğun bir toplulukları mevcuttu. Bunlara "ayrılmışlar, tefrik edilmişler" anlamına gelen Perişin denilmekteydi. Çoşkulu, kah-

raman ve vatansever oldukları kadar dar görüşlü ve kibirli de olan bu insanların topluluğu, millî restorasyon partisini temsil etmekteydi; kuruluş tarihi ta Makabeler devrine kadar uzanmaktaydı. Yazılı geleneğin yanı sıra sözlü bir gelenekleri de vardı. **Meleklere de, müstakbel hayata da, kıyamete de inanmaktaydılar;** kendilerine Persler' den intikal etmiş olan bu batınîlik parıltılarını, kaba ve maddî yorumlarının karanlıklarına bulaştırmışlar ve tanınmaz hâle getirmişlerdi. Yasayı kılı kırk yararcasına didikleyen, fakat buna karşılık, dini, tanrı aşkına ve insan sevgisine dayandırmış olan peygamberlerin, görüş ve zihniyetlerine tamamen muhaliftiler; onlara göre dindarlık, **şeklî ibadetleri yerine getirmek, oruç tutmak ve de tövbe ve istiğfar etmekten ibaret bir şeydi.** Önemli günlerde kan ter içinde yollara dökülüp avaz avaz dualar etmekte ve gösterişli bir şekilde etrafa sadaka saçmaktaydılar. Zaten lüks içinde hayat sürmekte ve doymak bilmezcesine resmî görevleri ve iktidarı türlü çeşit entrikalarla ele geçirme hasreti içinde yanıp tutuşmaktaydılar. Demokratik partinin liderleri konumuna da sahiptiler ve bu konumlarıyla halkı avuçlarının içine almış durumdaydılar. Aksine Sadukîler ise, ruhban ve aristokrat partisini temsil etmekteydiler. Bu parti, ta Davud zamanından beri ruhbanlık hizmetini veraset yoluyla yürütme hakkına sahip olduklarını iddia eden ailelerden oluşmaktaydı. Aşırı derecede muhafazakâr olan bu insanlar, sözlü tradisyonu reddetmekte, yasanın sadece kelâmî yanını kabul etmekte, ruhu ve müstakbel hayatı inkâr etmekteydiler. Üstüne üstlük, bunlar, Ferisîler'in o perişan edici şeklî ibadetleriyle ve ipe sapa gelmez inançlarıyla da alay etmekteydiler. Onlar için din, sadece ruhban takımına ait törenlerden ibaret bir şeydi. Selefkeliler'in yönetim dönemi sırasında büyük rahiplik müessesesi onların elinde

bulunmaktaydı; putperestlerle araları çok iyiydi; ayrıca Yunan sofistiğini ve zarif Epikürizm'i **(110)** de benimsemişlerdi. Makabeler döneminde, Ferisîler, büyük rahipliği onların elinden kapmışlardı. Ama Hirodes ve Roma egemenliği döneminde bu makama tekrar kavuşmuşlardı. Bunlar haşin, inatçı ve yiyip içip eğlenmeyi seven insanlardı; kendilerini herkesten üstün görmekte ve gelenek gereği olarak ellerinde bulundurdukları iktidarı ne yapıp yapıp muhafaza etmekten başka bir şey düşünmemekteydiler.

Sosyal düzeni, ilahî düzenin küçük bir sureti hâline getirmeyi düşlemiş olan ve **dini, adaletin hayat; ilmin adalet; ve aşk ve bilgeliğin de her üçü üzerindeki egemenliğini yansıtır bir kurum olarak telâkki** etmiş bulunan o Engedi görücüsü, o peygamberler vârisi, o inisiye İsa, yukarıda sözünü ettiğimiz dinde neyi fark etmiş olabilirdi? Mabette, yüce bilimin ve inisiyasyonun değil de, aksine, **dini, bir iktidar vasıtası hâline getirmiş olan materyalist ve agnostik (111) bir cehaletin çöreklendiğini; yani mürailiğin ve münafıklığın baş köşeye kurulduğunu.** Okullarda ve sinagoglarda, kalplere yağan semavî çiyin ve hayat ekmeğinin yerini, **şekilci bir dindarlığa,** yani **ikiyüzlülüğe bulanmış bir çıkarcı zihniyetin** aldığını. Bunlardan da beter olarak, kendisini devrin Tanrısı olarak ilân etmiş bulunan ve böylece kötülüğün ve maddenin ilâhı hâline gelmiş olan mutlak kudret sahibi Kayzer'in (Sezar), isteseler de istemeseler de Sadukîler'in ve Ferisîler'in tek efendisi olduğunu. Bu egemenliği, Pers ezoterizminden alınmış olan ve maddenin ruh üzerindeki egemenliği anlamına gelen şu Ahriman (İblis) sözcüğüyle nitelendirmekle, İsa, hata mı etmişti, yanılgıya mı düşmüştü? Tüm büyük reformcular gibi, o da, çaba sarf ederek pekâlâ kendini ıslah edebilecek olan insancıklara karşı değil, fakat

onların döküm kalıpları demek olan doktrinlere ve kurumlara karşı savaş açmıştı. Günün iktidar sahiplerine önce meydan okumak, ardından da savaş ilân etmek gerekiyordu.

Bu savaş Galile sinagoglarında başlamış ve İsa'nın uzun süre kalıp vaazlar verdiği ve de rakiplerine kafa tuttuğu Yeruşalim kentindeki büyük mabedin revaklarında devam etmişti. Diğer tüm faaliyetlerinde olduğu gibi bu savaşta da İsa, o harika denecek ölçüdeki dengeli tabiatını karakterize eden ihtiyat ve cüret karışımı bir tutumla hareket etmekteydi. Saldırıyı başlatan o olmamıştı; mukabele etmek üzere hasımlarının saldırısını beklemişti. Ve bu saldırı da gecikmemişti. Zira Ferisîler, peygamberi, dağıttığı şifalar ve halkın nazarında kazandığı itibar nedeniyle daha ilk günlerden beri kıskanmaktaydılar. Çok geçmeden onun tehlikeli bir düşman olduğunu sezinlemişler ve bu yüzden de onu, kendilerine özgü müraice bir yumuşaklıkla perdelenmiş olan alaycı bir çelebilik ve çakalca bir niyet çemberi içine almışlardı. Bilgili, önemli ve yetkili insan havalarıyla İsa'ya, tahsildarlarla ve fahişelerle niçin o kadar samimî olduğunu sormuşlardı. Şakirtlerine gelince, onlar da niçin sabba **(112)** günü başak devşirmekteydiler acaba? Talimatları pek ciddî şekilde ihlâl edilmekteydi. Yumuşaklığının ve hoşgörüsünün gereği olarak İsa, onlara, şefkat ve merhamet dolu sözlerle cevap vermişti. Aşk ve sevgi kelâmını onlar üzerinde denemişti. Onlara, istiğfar etmiş bir tek günahkârı, birçok dürüste tercih eden Tanrı sevgisinden söz etmiş ve kayıp kuzu meseli ile müsrif çocuk meselini anlatmıştı. Onlar da, ne yapacaklarını bilemeyip susmuşlardı. Ama çok geçmeden kafa kafaya verip tekrar anlaşmışlar ve tekrar saldırıya geçmişlerdi; bu kez, hastaları niçin sabba günü tedavi ettiğini sormuşlardı. Bunun üzerine İsa, göz-

leri öfkeden çakmak çakmak olmuş bir hâlde şöyle cevap vermişti: **"İkiyüzlüler! Sabba günleri, sulamaya götürmek üzere öküzlerinizin zincirlerini çözmüyor musunuz? Ve İbrahim'in (113) kızı, İblis'in zincirlerinden yine sabba günü kurtulmadı mı?"** Ne diyeceklerini şaşırmış olan Ferisiler, bu kez onu, cinleri ve şeytanları İblis **(114)** namına kovmakla ithama kalkışmışlardı. Bu soruyu gayet espirili ve zarif bir biçimde cevaplamıştı, yani şeytanın kalkıp da kendi kendini kovalamayacağını söylemişti; ayrıca, İnsanoğluna karşı işlenmiş bir günahın pekâlâ affolabileceğini, ama Kutsal Ruh'a karşı işlenenin hiç bir zaman affa uğrayamayacağını da belirtmişti; böylece, şahsına karşı edilmiş küfürleri pek önemsemediğini, ama gün gibi aşikâr olarak görüp anladıktan sonra İyiyi ve Gerçeği inkâr etmenin ise entelektüel bir ahlâksızlık, en büyük hata ve bağışlanamaz türden bir melânet olduğunu ifade etmek istemişti. Bu söz, savaş ilânı anlamını taşımaktaydı. Ondan İsa için "Kâfir!" dedikçe, İsa da onlar için "Mürailer! Münafıklar!" demeye başlamıştı. "Belzebut'un ortağı!" ithamına karşı o da "Engerek soyu!" ifadesiyle cevap verir olmuştu. O günden itibaren mücadele azmıştı da azmıştı. İsa sıkı ve keskin bir diyalektik sergilemeye başlamıştı. Sözü bir kamçı gibi şaklamakta ve bir mızrak gibi delip geçmekteydi. Artık taktik değiştirmişti: Savunmayı bırakmış ve ithamlara, daha ağır ithamlarla cevap vermeye yönelmişti; temel hataya, yani mürailiğe ve münafıklığa karşı merhametsizce davranmayı tercih eder olmuştu. **"Geleneğiniz yüzünden Tanrı'nın yasasını niçin ihlâl ediyorsunuz? Tanrı şöyle emretmiştir: Babana ve anana saygı göster; mabedinize bol para aktığı zaman onlara saygı duymak aklınıza bile gelmiyor. İşaya'ya sadece dudaklarınızla hizmet ediyorsunuz, siz kalpsiz sofularsınız."**

İsa, kendisi üzerindeki kontrolünü hiç de bırakmış değildi; ama mücadelede çoşup âdeta kendinden geçmekte ve yücelmekteydi. Saldırılar arttıkça, o, Mesih olduğunu daha da yüksek sesle ilân eder olmuştu. Mabedi tehdit etmekte, İsrail'in başına gelecek felâketleri sıralamakta, hasımlarını putperest diye adlandırmakta ve Tanrı'nın, bağına başka hizmetkârlar göndereceğinden söz etmekteydi. Bu durum Ferisîler'i iyice telaşlandırmıştı. Onun ağzını kapayamayacaklarını ve sözlerine cevap veremeyeceklerini gören Ferisîler de taktik değiştirmişti. Onu tuzağa düşürmek en iyi yoldu. Ağzından, dinî ilkelere ters bir söz dökülmesini sağlamak üzere ona elçiler yollamışlardı; böylece onun, Musa yasasına karşı küfretmiş bir insan olarak tevkif edilip Sanedrin'in **(115)** huzuruna çıkarılmasını ve Roma valisi tarafından da isyan suçundan mahkûm edilmesini plânlamışlardı. Zina suçlusu kadınla ve Kayzer'e ödenecek vergiyle ilgili o faka bastırıcı soru işte bu plânın bir parçasıydı. Hasımlarının niyetlerini derhal anlayan İsa, derin bir psikolog ve usta bir strateji uzmanı olarak, onları yine kendi cevaplarıyla mat etmişti. Onu oyuna getiremeyeceklerini anlayan Ferisîler, bu kez onu, her an ve her yerde tedirgin ederek sindirmeyi denemişlerdi. Ferisîler'ce şartlandırılmış olan halkın büyük bir kısmı, İsrail krallığını tekrar tesis etmediği gerekçesiyle ondan yüz çevirmeye başlamıştı bile. En küçük yerleşim merkezine varıncaya kadar her yerde dalkavuk ve şüpheli çehreler, ispiyonlar ve sinsi özel görevliler dikilmekteydi karşısına. Bunlardan bazıları yanına yaklaşıp ona şöyle demişlerdi: "Buradan uzaklaşmaya bak, zira Hirodes seni öldürmek istiyor." İsa da bu söze, başı dik bir şekilde şöyle mukabelede bulunmuştu: "O tilkiye söyleyin: Bir peygamberin Yeruşalim sınırları dışında öldüğü görülmemiştir!" Ama buna rağmen, tuzak-

lardan kurtulmak amacıyla birçok kez, Teberiye Denizi'ni katedip doğu yakasına sığınmak zorunda kalmıştı. Artık hiç bir yerde güvenlik içinde değildi. Tam o sıralarda Yahya'nın ölüm haberi gelmişti; Makeru kalesinde kafası vurdurularak öldürülmüştü. Kardeşi Hastrubal'in, Romalılar tarafından kesilmiş başını gören Hanibal'in **(116)** şöyle haykırdığından söz edilir: **"Şimdi artık Kartaca'nın istikbalini görüyorum."** Selefinin ölümü üzerine, İsa da, kendisini bekleyen istikbali görmüştü: Engedi'deki vizyondan sonra bundan hiç şüphesi kalmamıştı; ama misyonuna, bu sonu bile bile atılmıştı; ancak, çöldeki selefinin üzgün şakirtleri tarafından ulaştırılmış olan bu haber İsa'yı yine de, kasvet verici bir ikaz olarak, can evinden vurmuş ve onu şöyle haykırtmıştı: **"Onu tanımadılar, ama istediklerini yaptılar; onların elinden İnsanoğlu da aynı şekilde ıstırap çekecek."**

On ikiler endişe içindeydiler; İsa da, yolunda, tereddüt içinde yürümekteydi. Hasımlarının eline hemen düşmeye hiç niyeti yoktu; misyonunu tamamladıktan sonra, bizzat tayin edeceği vakitte, bir peygambere yakışır şekilde, kendini gönüllü feda etmek arzusundaydı. Bir yıldan beri devamlı izlenmekteydi ve sürekli yer değiştirmek suretiyle tuzakları bertaraf etmekteydi; çoşku dolu günlerin ertesinde halkın o soğuk davranışları yüreğine oturmaktaydı; işte bu yüzden bir kez daha tehlike menzili dışına çıkmaya karar vermiş ve on ikilerle beraber bir dağın tepesine tırmanmıştı; oraya varınca, geriye dönüp o pek sevgili gölüne son bir defa daha bakmak istemişti; zira bu göl, sahillerinde, göklerin melekûtunu bir tanyeri misali ışıldatmak istediği bir göldü. Dalgaların hemen yanı başında uzanan veya yamaçlara yaslanmış bulunan vahalarla bezeli ve alaca karanlığın yaldızlı tülüne sarılı o kentleri bakışlarıyla kucaklamış; toprağına hayat kelâ-

mının tohumlarını ektiği ve şimdi de terk etmek zorunda kaldığı o güzelim köyleri zihninde bir bir canlandırmıştı. Önsezisi harekete geçmişti bir kere. Peygamberane bir nazarla bakmış ve o muhteşem ülkeyi çöle dönmüş hâliyle görmüştü; dudaklarından, öfke değil, sadece üzüntü ve melânkoli içeren şu sözler dökülmüştü: "Vay hâline, ey Kefernahum! Vay hâline,ey Korazin! Vay hâline, ey Beytsayda!" Ardından, putperest âlemine doğru yönelerek havarilerle birlikte, Gadara ile Filipus Kayseriyesi **(117)** arasında yer alan ve Erden Vadisi'ne tırmanan yolu tutmuşlardı.

Uçsuz bucaksız sazlıklarla kaplı ovalarda ve Suriye' nin kavurucu güneşi altında sürdürülmekte olan bu seyahat çok çetin cereyan etmekteydi. Geceleri, ya manda çobanlarının çadırlarında ya da, bu ıssız ülkenin küçük köylerine yerleşmiş olan Esseniler'in evlerinde kalmaktaydılar. Rahat nefes alamaz hâle gelmiş olan şakirtler başlarını öne eğmekte; hüzünlü ve sessiz mürşit de tefekkür hâli içinde bulunmaktaydı. Hasımlarının o müthiş dalavere ve düzenleri karşısında doktrinini, halka, vaazlar yoluyla anlatmayı başarmanın imkânsızlığını düşünüp durmaktaydı. Büyük mücadelenin eli kulağındaydı; bir çıkmazın içine düşmüş durumdaydı; nasıl sıyrılacaktı bu işten? Diğer yandan, aklı fikri hep o çil yavrusu gibi dağılmış olan spiritüel ailesindeydi ve özellikle de, kendisine güvenip sadakatle sarılmış olan ve ailesini, işini gücünü, varını yoğunu bırakıp peşine düşmüş bulunan on iki havarisini düşünmekteydi; şüphesiz, yürekleri paramparça olmuş ve muzaffer Mesih konusunda hayal kırıklığına uğramışlardı. Onları kendi hâllerine bırakabilir miydi? İçlerine hakikat yeterince nüfuz etmiş miydi? Kendisine ve doktrinine yine de inanabilecekler miydi. Kendisinin kim olduğunu biliyorlar mıydı? Kafasına

saplanmış olan bu kaygının baskısı altında onlara bir gün şu soruyu yöneltmişti:

"Ve İsa, Filipus Kayseriyesi taraflarına geldiği zaman, kendi şakirtlerinden sordu: Halkın dediğine göre İnsanoğlu kimdir? Ve onlar dediler: Bazıları Vaftizci Yahya, başkaları İlya, başkaları da Yeremya, yahut peygamberlerden biridir, diyorlar. İsa onlara dedi: Ya siz, ben kimim dersiniz? Simun Petrus cevap verip dedi: Sen Hay olan Tanrı'nın Oğlu, Mesih'sin." (Matta, 16/13-16)

Ne Petrus'un dilinde, ne de İsa'nın düşüncesinde bu ifade asla "Sen Mutlak Yaradan'ın tek tecellisi ve tecessümüsün, Üçlem'in ikinci unsurusun." anlamını taşımamaktaydı (118); sadece **"Sen, peygamberler tarafından önceden bildirilmiş olan İsrailli İsa'sın."** düşüncesini dile getirmekteydi. Hindu, Mısır ve Yunan inisiyasyonunda, **Tanrıoğlu** terimi, **ilâhî hakikatle özdeşleşmiş bir şuur, onu tezahür ettirecek güç ve yeteneğe sahip bir irade** anlamına gelmekteydi. Peygamberlere göre, Mesih, bu tecellilerin en yücesi konumuna sahip bir varlıktı; İnsanoğluydu, yani dünya İnsanlığının en Seçkin ferdiydi (Elu); Mesih, Tanrıoğluydu, yani Semavî İnsanlığın Elçisiydi ve varlığında, Semavî İnsanlık vasıtasıyla evreni görüp gözeten ve yöneten Baba'yı veya Ruh'u ihtiva ve temsil etmekteydi.

Havarilerinin, kendisine olan inançlarını, onların sözcüsünden duymuş olan İsa, büyük bir sevince gark olmuştu. Demek ki, şakirtleri onu anlamıştı; demek ki, artık onlarda yaşayabilecekti; demek ki gök ile yer arasındaki bağ artık kurulmuş durumdaydı. Bunun üzerine Petrus'a şöyle demişti: **"Ne mutlusun, ey Yunus oğlu Simun, çünkü bunu sana açan et ve kan değil, göklerde olan Babam'dır."** (Matta, 16/17). Bu sözleri söylemekle, İsa, Petrus'a, onu kendi seviyesinde bir inisiye olarak telâkki et-

tiğini belirtmek istemişti; yani onun da, hakikati, kendi varlığının derinliklerinde bulduğunu ifade etmişti. Hakikî ve tek ifşaat buydu işte, **"Üzerine mabedini inşa etmeyi düşündüğü ve ağırlığı karşısında cehennem kapılarının dayanamayacağı kaya"** buydu işte. **İsa, Petrus'a ancak, o zeyrekliği sergilediği sürece güvenmişti. Nitekim az sonra, Petrus, korkak ve dar düşünceli sıradan bir insan kimliğine bürünüverince, İsa ona karşı, az önce gösterdiğine tamamen zıt bir muamelede bulunmuştu.** İsa, şakirtlerine, Yeruşalim'de öldürüleceğinden söz edince, Petrus onu şu sözlerle protesto etmeye kalkmıştı: **"Ya Rab, bu senden ırak olsun, bu sana asla olmayacak."** Ama İsa, büyük kararını sarsabilecek nitelik arz eden **bu sempatik davranışta nefsin iğvasını görmüşçesine** haşin bir tavırla Petrus'a dönmüş ve şöyle demişti: **"Çekil arkama, Şeytan; sen bana tökezsin, çünkü sen Tanrı şeylerini değil, ancak insan şeylerini düşünüyorsun."** (Matta,16/23). Ve emredici bir jestle onlara şöyle seslenmişti: İleri, çöle! Onun görkemli sesinin ve ciddî bakışlarının etkisiyle birden kuzulaşıvermiş olan havariler sessizce başlarını önlerine eğip taşlı çakıllı Golanitid Tepeleri'ni kateden yola revan olmuşlardı bile. İsa'nın, havarileriyle birlikte İsrail sınırları dışına kaçışı, son sözünü arayıp durduğu o Mesih'e özgü kader bulmacasına doğru ilerleyiş anlamını taşımaktaydı.

Nihayet Kayseriye'nin kapısına varmışlardı. Büyük Antiyoküs **(119)** devrinden itibaren putperestliği kabul etmiş olan bu kent, tepeleri karlı Hermon **(120)** Dağları'nın eteklerindeki Erden'in kaynağı civarında yer alan yemyeşil bir vahada bulunmaktaydı. Bu kentin bir anfiteatrı, şatafatlı sarayları ve Grek türünden mabetleri vardı. İsa, kentin içinden geçmiş ve bir dağ oyuğundan, hayat mesabesindeki tabiatın derinliklerinden fışkıran hayat misa-

li fışkıran Erden'in kaynağına kadar yürümüştü. Orada Pan'a **(121)** ithaf edilmiş olan bir mabetle yüz yüze gelmişti; ırmak sahilinde bulunan mağarada da bir sürü sütun, mermerden mamul su perileri ve putperest tanrıçaları dikkatini çekmişti. Gerçi Yahudiler bu tür sembollerden nefret etmekteydiler, ama İsa onlara sükûnetle ve hoşgörü ifadeli bir tebessümle bakmıştı. Kendi iç varlığında ışıl ışıl modellerini taşıdığı ilâhî güzelliğin acemice tasvir edilmiş resimlerini görmüştü onlarda. O, dünyaya, putperestliği lânetlemek için değil, fakat ıslah etmek için gelmişti; o, dünyayı ve onun gizli güçlerini aforoz etmek için değil, fakat ona gökleri göstermek için gelmişti. Onun gönlü, tüm ulusları kucaklayabilecek kadar yüceydi; doktrini de onlara şöyle seslenebilecek kadar genişti: **"Başınızı kaldırınız ve hep birlikte aynı Baba'nın evlâtları olduğunuzu anlayınız."** İsrail'in en uç sınırında bile, izi sürülen vahşî bir canlı gibi izlenmekteydi; kendisini eşit derecede geri geri iten iki âlemin arasında bunalıp kalmıştı. Önünde, henüz onu anlayamayan bir putperest âlemi; arkasında da, peygamberlerini recmeden ve Mesih'ini dinlememek için kulaklarını tıkayan bir Yahudi âlemi vardı; Ferisî ve Sadukî çeteleri, avlarını gözlemekteydiler. Payen putperestliğinin ve Yahudi katılığının ötesine geçip canından çok sevdiği çileli insanlığın gönlüne nüfuz etmesine ket vuran bu engelleri izale edebilmek için, insanın, nasıl bir insanüstü cesaret ve nasıl bir duyulmadık, işitilmedik çaba sergilemek zorunda olduğunu bir düşünün! Bu durum karşısında düşüncesi birden gerilere gitmiş, İsrail'in kutsal ırmağı olan Erden'in kaynağından aşağılara inmiş; Pan Mabedi'nden Yeruşalim Mabedi'ne uçuvermiş; kadim paganizmi peygamberlerin evrensel görüşünden ayıran mesafeyi hesaplamış; sonra da, asıl kaynağına dönmüştü; bu, Kayseriye'nin sıkıntı ve-

rici ortamından havalanıp tekrar Engedi vizyonuna dönmüş olan bir kartalın seyahatiydi sanki! Ölü Deniz'in sinesinden daha önce de zuhur etmiş olan o korkunç haç fantomu yine zuhur etmişti!.. Kurban oluş vakti gelip çatmış mıydı acaba? Tüm insanlar gibi, İsa'nın da iki şuuru vardı. Birisi, dünyasal şuuruydu ve onu "Kim bilir? Belki de mukadder gibi görünen sondan pekâlâ kurtulabileceğim." gibi sözlerle ve illüzyonlarla uyutup durmaktaydı; diğeri ise ilâhî şuuruydu ve ona acımasızca şunu söylemekteydi: Zaferin yolu, yürek darlığı kapısından geçer. Sonunda ona mı itaat etmek zorunda kalacaktı?

Hayatının her önemli anında, İsa, dua etmek üzere dağa çekilmiştir. Vedik bilge ne güzel söylemiş: "Dua, yeri ve göğü ayakta tutar ve de Tanrılar'ı egemenliği altına alır." İsa işte bu kudretler kudretini pek iyi bilmekte ve tanımaktaydı. Şuurunun en esrarengiz enginliklerine nüfuz ettiği böylesi inzivaları sırasında yanına genellikle hiç bir şakirdini almazdı. Ama bu kez, Petrus ile birlikte Zebedi'nin iki oğlu olan Yuhanna'yı ve Yakub'u da yanında götürmüştü; ve yüksek bir dağda geceyi birlikte geçirmişlerdi. Efsaneye bakılırsa, bu dağ Tabor Dağı'ydı. İnciller' de **Transfigürasyon** diye anılan o esrarengiz sahne, mürşit ile üç seçkin şakirdi arasında, işte o sırada cereyan etmişti. Matta'nın ifadesine göre, o Şark gecelerine özgü şeffaf alaca karanlıkların içinde havariler, **mürşitlerinin yarı saydamlaşmışcasına ışıldayan bir görünüme büründüğünü ve yüzünün, güneşler misali ışık saçmaya başladığını fark etmişlerdi;** yanı başında da, Musa ve İlya diye niteledikleri başka iki çehre daha tezahür etmişti. Kendilerine çok derin bir uyku ve çok yoğun bir uyanıklık hâli gibi gelmiş olan o acayip bitkinlik hâlinden titremeler içinde sıyrıldıklarında mürşitlerini yanı başlarında bulmuşlardı; tam anlamıyla kendilerine gelmeleri

için onlara elleriyle yardım etmekteydi. Rüyalarında transfigüre olmuş hâlde seyrettikleri İsa'nın o görünümü, hafızalarından bir daha silinmeyecekti." (Bkz.Matta, 17/1-3)

Peygamberlik vazifesiyle ilgili o kararlı tutumunun arifesini teşkil etmiş olan o gece İsa, ne görmüş, ne hissetmiş ve neye nüfuz etmişti acaba? Dünyasal şeylerin, dua ateşi altında tedricî şekilde silinip gittiğini görmüş; vecd hâlinin bahşettiği kanatlarla mekândan mekâna uçtuğunu hissetmiş; ve şuurunun enginliklerinde ağır ağır yol alarak tamamen spiritüel ve ilâhî özellikli bir hayatın içine gömülmüştü. Güneşler, âlemler ve ıstıraplı hayat girdapları mesabesindeki yerküreler hep gerilerde kalmıştı; her şey homojen bir atmosfere, akışkan bir cevhere ve zekâ sahibi bir ışığa bürünmüştü. Bu ışığın içinde, sayısız semavî varlık lejyonları, içlerinden ipek gibi yumuşak ve gürültüsüz şimşekler fışkıran ve kar gibi beyaz olan esîrî cisimlerden mamul hareketli bir gök kubbe oluşturmaktaydılar. İçinde kendisinin de bizzat ayakta durduğu pırıl pırıl parlak bir bulutun üzerinde, ruhban giysili iri yarı altı insan, ellerinde, parlak birer Kupa tutmaktaydılar. Bunlar, yeryüzünde daha önceleri tezahür etmiş olan altı Mesih'ti; yedincisi, kendisiydi ve bu Kupa, onun, dünyada bedenlenmek suretiyle gerçekleştirdiği Fedakârlığı simgelemekteydi. Bulutun aşağılarında yıldırımlar gümbürdemekte ve bir uçurumun açık ağzı dikkati çekmekteydi: Bu uçurum, tekrar tekrar doğulan yerdi, yani hayat ve ölüm uçurumuydu, yani dünya denilen cehennemdi. Tanrıoğulları, ellerindeki Kupaları, rica eder anlamlı bir jestle havaya kaldırmışlardı; sema, sükûnet içindeydi. Bunun üzerine İsa, sanki âlemi kucaklamak istiyormuş gibi rıza hâli içinde, kollarını haç oluşturacak tarzda iki yana açmıştı. Aynı anda Tanrıoğulları da sec-

deye varmışlardı; bu sahne devam etmekteyken, uzun kanatlı ve mahcup bakışlı melek-kadınlar zuhur etmiş ve akkor hâlindeki Kupayı alıp ışıklı kubbeye doğru uçup gitmişlerdi. Müzikal ahenkli ve söze dile gelmez nitelikli Osanna **(122)** gürlemiş ve yankıları, dalgalar hâlinde göklere yayılmıştı... Ama o, buna aldırış bile etmeden kendini uçurumun içine bırakmıştı bile...

İçinde Ezelî-Ebedî Aşka ait sırların kutlandığı ve dahilinden, hafif gök cisimlerinin dalgalar misali geçtiği o Özler âleminde, yani Baba'nın sinesinde bir zamanlar böyle bir olay cereyan etmişti işte. Tahakkuk ettireceğine dair üzerine ant içtiği şey, buydu işte; bunun için doğmuştu işte; o güne kadar bu yüzden mücadele etmişti işte. Bu büyük yemin, vecd hâline ulaştığında husule gelmiş bulunan şuur bütünlüğü vasıtasıyla onu tam mesaisinin sonunda yakalamıştı.

Ne muazzam yemindi o, ne müthiş Kupaydı o! Onu içmek gerekiyordu. Vecd sarhoşluğundan sonra, gözlerini tekrar uçurumun dibinde ve şehadetin hemen yanı başında açmıştı. Hiç şüphesi yoktu; zaman gelmişti artık. Gök, söyleceğini söylemişti; yer de imdat diye bağırmaktaydı.

Bunun üzerine İsa, yola devamdan vazgeçip ağır bir tempoyla Erden Vadisi'nden aşağıya inmiş ve Yeruşalim yolunu tutmuştu bile.

VI

YERUŞALİM'E SON YOLCULUK
VAAT
SENA, DÂVA, ÖLÜM VE TEKRAR DİRİLİŞ

"**DAVUD'UN** oğluna Osanna!" Yeruşalim'e doğu kapısından girerken İsa'nın her adımında bu haykırış çınlamaktaydı ve yoluna âdeta palmiye dalları yağmaktaydı. Onu böyle coşkuyla karşılayanlar, Galileli peygamberin, bu tezahürata iştirak etmek üzere kent dışından ve içinden koşup gelmiş olan yandaşlarıydı. Bu insanlar, az sonra krallık tacını başına geçirecek olan İsrail'in kurtarıcısını selâmlamaktaydı. Bu inatçı illüzyonu, İsa'nın açık ve kesin açıklamalarına rağmen, on iki havari de paylaşmaktaydı. Ölüme doğru yürümekte olduğunu bilen, sadece kendisiydi, yani alkışlara gark edilmiş olan Mesih'ti; çevresini sarmış olanlar ise,onun düşüncesinin sunağına ancak ölümünden sonra ulaşabileceklerdi. Kendini korkusuzca, bile bile ve isteye isteye feda etmek üzere yürümekteydi. O mütevekkil hâli, o sükûnet dolu mutluluğu bundan ileri gelmekteydi. İç karartıcı Yeruşalim kalesinin o geniş kapısından geçtiği sırada uğultular ve bağırtılar gök kubbede yankılanmakta ve onu, avını yakalamış Kaderin sesi gibi izlemekteydi: "Davud'un oğluna Osanna!"

Kente böylesine görkemli bir şekilde girmekle, İsa,

Yeruşalim'in din yetkililerine, Mesihlik vazifesini tüm sonuçlarıyla birlikte göze alıp kabul ettiğini ve omuzladığını halkın huzurunda alenen ilân etmiş olmaktaydı. Ertesi gün mabette, Payenler (Gentils) avlusunda görünmüş ve o tefecilere özgü suratlarıyla ve para sayarken çıkardıkları o şangırtılarla o kutsal yerin şanına gölge düşürmekte olan hayvan tacirlerinin ve sarrafların üzerlerine yürüyüp onlara İşaya'nın şu sözleriyle haykırmıştı: "Kitap şöyle der: **Benim evime dua evi denilecek, fakat siz onu haydut ini yapıyorsunuz."** Peygamberin çevresini bedenden bir tabya gibi sarmış bulunan yandaşlarından olduğu kadar, onun çakmak çakmak bakan gözlerinden ve hükmedici hâlinden de korkmuş olan tacirler, tezgâhlarını ve para torbalarını kaptıkları gibi oradan kaçmışlardı. Bu cüretin karşısında ağızları bir karış açık kalmış olan rahipler de oldukları yere çakılıp kalmışlardı; nasıl bir kudretti bu! Daha sonra, kendisine, bu işin aslını araştırsın diye bir Sanedrin heyeti gönderilmişti; heyet ona şu soruyu sormuştu: **"Bu şeyleri hangi salâhiyetle yapıyorsun? Ve bu Salâhiyeti sana kim verdi?** "Bu kurnazca sorulmuş soruya İsa, hasımlarını bir hayli dara düşürecek nitelikte bir soruyla karşılık vermişti: **"Yahya' nın vaftizi neredendi? Gökten mi, yahut insandan mı?"** Eğer Ferisiler **"Göktendi"** diye cevap verirlerse, o takdirde İsa onlara şu soruyu soracaktı: **"Öyleyse ona niçin iman etmediniz?"** Eğer "İnsanlardandı" diye cevap verirlerse, bu kez de Yahya'nın peygamberliğine inanmış olanların hışmına uğrayacaklardı. Onun için İsa'nın sorusunu şöyle cevaplamışlardı: **"Bu konuda biz bir şey bilmiyoruz."** Bunun üzerine İsa da şöyle konuşmuştu: **"Öyleyse ben de size bu şeyleri ne salâhiyetle yaptığımı söylemem."** Karşı tarafın hamlesini bu şekilde kırdıktan sonra, bu kez kendisi saldırıya geçmişti: **"Doğrusu size derim: Vergi mülte-**

zimleri ve fahişeler Tanrı'nın melekûtuna sizden önce giriyorlar." Sonra onları, meselde sözü edilen bağcıya, yani bağı, veraseten kendisine kalsın diye efendisinin oğlunu öldürmüş olan kötü yürekli bağcıya benzetmiş ve kendini de **"onları ezecek olan köşe taşı"** diye adlandırmıştı. Bu davranışlarından ve bu sözlerinden, İsrail'in başkentine yaptığı bu son seyahat sırasında İsa'nın, hiç de geri adım atmak niyetinde olmadığı anlaşılmaktaydı. Uzun zamandır, kendisini, mabedi tehdit etme ve Mesih olduğunu ilân etme suçlarıyla itham edecek olan iki liderin adlarını dilinden düşürmemekteydi. Son saldırıları, hasımlarını iyice çileden çıkarmıştı. O andan itibaren, otoriteler, onu öldürme kararına varmışlardı ve uygulama gün meselesi hâline gelmişti. Başkente ayak bastığı günden itibaren İsa'yı katletme konusunda tam bir görüş birliğine varmış olan Sanedrin'in en etkili üyeleri, yani Sadukîler ile Ferisîler parmakları tetikte beklemekteydiler; "halk ayartıcısını" fırsat bulur bulmaz haklayacaklardı. Ama onu halkın gözleri önünde yakalamaktan çekinmekteydiler, zira bir halk ayaklanmasına yol açabilirlerdi. Üstelik, ona karşı, daha önce kaç kez zaptiye gönderilmişti, ama gönderilen bu insanlar onun yanına varınca kuzu kesilmişlerdi. Dahası, mabedin askerleri, gözleri önünde onun, akıl almaz şekilde bir anda kayboluverdiğine de tanık olmuşlardı. Mahkûm etmek üzere yargıç önüne çıkardığı maj da, yani Tiyanalı Apollonyus da **(123)**, imparatorun, yani Domisyen'in **(124)** mahkeme üyelerinin ve muhafız kıtasının huzurunda bir anda yok olup gitmemiş miydi! İsa ile rahipler arasındaki mücadelede her gün biraz daha kızışmaktaydı; rahiplerin kinleri günden güne artmaktaydı; İsa ise, mukadder sonucun şuuru içinde çoşuyordu da coşuyordu. Bu saldırı, İsa'nın, günün iktidarına karşı yaptığı son saldırı olmuştu. Bu saldırı sırasında,

muazzam bir kudret sergilemişti; bu, onun eril gücüydü, yani ruhunun Ezelî-Ebedî Dişil unsuru diye adlandırılabilecek olan o şefkat zırhıyla örtülü hâldeki eril gücüydü. Bu müthiş mücadele, din kalpazanlarına karşı haykırılmış şu müthiş lânetlerle noktalanmıştı:

"Lâkin vay başınıza, yazıcılar ve Ferisîler, ikiyüzlüler! Çünkü siz göklerin melekûtunu insanların yüzüne kapıyorsunuz; zira kendiniz girmiyorsunuz, girenleri de bırakmıyorsunuz ki girsinler. Vay başınıza, yazıcılar ve Ferisîler, ikiyüzlüler! Çünkü nanenin, anasonun ve kimyonun ondalığını veriyorsunuz ve şeriatın daha ağır işlerini, adaleti, merhameti ve imanı bırakıyorsunuz! Vay başınıza, yazıcılar ve Ferisîler, ikiyüzlüler! Çünkü siz badanalı kabirlere benzersiniz ki, dıştan güzel görünürler, fakat içten ölü kemikleri ve her türlü murdarlıkla doludurlar. Siz de böylece insanlara dıştan salih görünürsünüz, fakat içten ikiyüzlülük ve fesatla dolusunuz" (Matta, 23)

Dinî ikiyüzlülüğü ve sahte ruhbanlık otoritesini bu şekilde dağlayıp asırlara havale ettikten sonra, İsa, mücadelesinin sona erdiği kanaatine varmıştı. Onun için de, şakirtleriyle birlikte Yeruşalim'den ayrılmış ve onlarla birlikte Zeytinlik Tepesi'ne doğru yola koyulmuştu. Dağa tırmanış sırasında dönülüp bakıldığında, aşağılarda Hirodes Mabedi, teraslarıyla, kemerli geniş avlularıyla, akik ve porfir kakmalı mermer kaplamalarıyla, altın ve gümüşten mamul çatısının parıltılarıyla ayaklar altında kalmaktaydı. Bir felâketin kokusunu alarak cesaretlerini yitirmiş olan şakirtleri, mürşitlerine, bir daha dönmemecesine terk etmekte oldukları bu anıtın haşmetini göstermekteydiler. Seslerinde melânkoli ile esefin mevcudiyeti sezilmekteydi. Zira onlar, son dakikaya kadar, rahip-kral tacını başına geçirmiş bir Mesih'in etrafında

yargıçlık makamına kurulacaklarını ummuşlardı. Bir ara İsa tekrar durup aşağılara bakmış, mabedi etraflıca süzmüş ve sonra mırıldanmıştı: **"Bütün bu şeyleri görmüyor musunuz? Doğrusu size derim: Burada taş üstünde yıkılmadık taş bırakılmayacak."** (Matta,24/2). Bu sözlerle, Yehova Mabedi'nin yaşam süresi konusunda, onu ellerinde bulundurmakta olanların moral seviyelerini dikkate alarak bir hükme varmaktaydı. Fanatizmin, hoşgörüsüzlüğün ve kinin, Romalı Kayzer'in koçlarıyla baltaları karşısında etkili silâhlar olamayacağını anlamıştı. Ölümün arifesinde insanda daha bir güçlenen o inisiyelere özgü bakışıyla, Yahudi gururunun, politikasının ve tarihinin o felâketle birlikte yerle bir olacağını görmekteydi. Zafer, bunlarla mümkün olamazdı; onu ancak, peygamberlerin görüşü, yani şu evrensel din sağlayabilirdi, yani o anda tam anlamıyla sadece kendisi tarafından anlaşılmış durumda bulunan şu görünmez mabet sağlayabilirdi. O kadim Sion Kalesi'ne ve taş mabede gelince, ölüm meleği, elinde meşalesiyle onların kapıları önünde de beklemekteydi.

İsa mukadder sonunun yaklaştığını biliyordu, ama yine de Sanedrin'in eline ansızın düşmek istemiyordu; onun için Beytanya'ya çekilmişti. Zeytinlik Tepesi'ni yeğlediği için, oraya hemen her gün gelip şakirtleriyle görüşmekteydi. O yükseklikten bakıldığında, aşağıların manzarası daha bir harika görünmekteydi. Mavilik ve morluk arz eden Yahudiye ve Moab Dağları bile gözler önüne serilmekteydi; uzaklarda, içinden kükürt buharları fışkıran Ölü Deniz'in bir bölümü dikkati çekmekte ve kurşundan mamul bir ayna gibi ışıldamaktaydı. Tepenin eteklerinde, mabedin ve Sion Kalesi'nin daha aşağılarında Yeruşalim uzanıp gidiyordu. İsmail oğulları tarafından koruma altına alınmış olan Davud'un ve İsa'nın kenti, Hinnom ve Ye-

hoşafat Boğazları'nın alaca karanlıklara gömüldüğü saatlerde, olanca görkemiyle, bugün bile anîden belirip gözler önüne serilivermektedir. Kubbeleri ve minareleri hâlâ daha göğün ölgün ışığını tutuyor ve sürekli şekilde yargı meleklerini bekliyor gibidir. Tesis etmek üzere geldiği dinin istikbali ve insanlığın müstakbel kaderi konusundaki son öğretilerini şakirtlerine işte orada sunmuştu; ezoterik öğretisiyle derinlemesine ilintili bulunan dünyasal ve ilâhî ahdini orada tevdi etmişti.

Şurası muhakkaktır ki, **özetleyici mahiyetteki mevcut (Sinoptik) İnciller'in yazarları, İsa'nın apokaliptik (125) sözlerini bize, hemen hemen çözülemez bir kılığa sokulmuş hâlde iletmişlerdir.** Bu türden sözler ancak Yuhanna'nın İncili'nde anlaşılır hâle gelmeye başlamaktadır. Eğer, natüralist yorumcunun da kabul ettiği gibi, ölümünden birkaç yıl sonra bulutların üzerine kurulmuş hâlde dünyaya tekrar döneceğine inanmış olsaydı; veyahut da, Ortodoks **(126)** teolojinin zannettiği gibi, dünyanın sonu ile insanların nihaî yargılanışlarının bu tarzda cereyan edeceğini zannetmiş olsaydı, o takdirde, her sözüyle ve her hareketiyle yüce bir Görücü ve bilge bir inisiye olduğunu ispatlamış olan İsa'nın, düş görür türden bir ilham ehlinden, vasat bir keşif ehlinden başka bir şey olmadığı düşünülebilirdi. Onun sözleri, özellikle bu noktada, peygamberlerin müteal sembolizmine dayanılarak, muhakkak surette alegorik (istiareli) anlamlarıyla ele alınmalıdır. Dört İncil arasında üstadın ezoterik öğretisini en iyi aksettirmekte olanı, yani Yuhanna İncili, İsa'nın şu sözlerini nakletmekle alegorik anlamlı yorumun gereğini vurgulamış olmaktadır:

"Size söyleyecek daha çok şeylerim var; fakat şimdi dayanamazsınız. Size bu şeyleri mesellerle söyledim; saat geliyor ki, size artık mesellerle söylemeyeceğim; fakat si-

ze Baba hakkında açıkça bildireceğim." (Yuhanna, 16/ 12 ve 25)

İsa'nın havarilere tevdi ettiği ahdi, dört konuyu, yani gezegensel ve kozmik hayatın gitgide gelişen dört evresini hedef edinmektedir: Bireysel psişik hayat; İsrail'in ulusal hayatı; tüm insanlığın tekâmülü. Ahdin bu dört konusunu, yani İsa'nın şahadetinden önceki düşüncesini yansıtmakta olan dört evreyi bir bir ele alalım; bu düşünce, dünya atmosferini zenit noktasına varıncaya kadar ışıklara gark ettikten sonra başka âlemleri de aydınlatmak üzere ufuklarda kaybolmuş bir güneş gibiydi.

1- İlk yargı, ruhun ölümden sonraki kaderini simgelemektedir. Bu, onun asıl tabiatına ve hayatı sırasında sergilediği davranışlarına göre tayin edilmektedir. Bu doktrinden, yukarıda, İsa ile Nikodimos arasında geçmiş olan görüşmeyi naklederken söz etmiştim. Zeytinlik Tepesi'nde havarilere bu konuda şunları şöylemişti:

"Fakat sakının da kumar, sarhoşluk ve bu hayatın kaygıları ile yürekleriniz fazla ağırlaşmasın, ve o gün, sizin üzerinize bir kement gibi ansızın gelmesin." (Luka, 21/ 34).

"Bunun için siz de hazır olun; zira sanmadığınız saatte İnsanoğlu gelir." (Matta,24/44)

2- Mabedin tahrip edilişi ve İsrail'in sonu. "Millet millete karşı, ülke ülkeye karşı kalkacaktır." (Matta,24/ 7). **"O zaman sizi sıkıntıya koyacaklar, ve öldürecekler."** (Matta,24/9). **"Bütün bu şeyler oluncaya kadar, bu nesil geçmeyecektir."** (Matta,24/34)

3- Beşeriyetin, belli bir çağ ile sınırlandırılmamış bulunan, fakat birbirini izleyen bir dizi icraat sonucunda ulaşılacak olan dünyasal hedefi. Bu hedef, sosyal Mesih'in, veya başka bir deyişle, İlâhî insanın yerküre üzerinde tezahür edişidir; yani insan toplumunda **Hakikatin, Ada-**

letin ve **Sevginin hâkim kılınması** ve bunun sonucu olarak da halkların yeniden barış ve huzura kavuşturulması. Şu sözlerle başlayan o görkemli vizyonunda, İşaya, bu uzak çağdan ta o zamanlar söz etmişti:

"Ve garptan olanlar RABBİN isminden, ve şarktan olanlar izzetinden korkacaklar; çünkü sıkışmış bir ırmağın suları gibi gelecek, o sular ki, RABBİN soluğu onları sürüyor. Ve Siona, ve Yakub da günahtan dönenlere fidye ile Kurtaran gelecek, RAB diyor. Ben ise, RAB diyor, onlarla ahdim şudur: Senin üzerinde olan Ruhum, ve ağzına koyduğum sözlerim, şimdiden ta ebede kadar senin ağzından, ve zürriyetinin ağzından, ve zürriyetinin zürriyeti ağzından ayrılmayacak, RAB diyor." (İşaya,59/19-21)

İsa bu kehaneti tamamlayarak şakirtlerine bunun emarelerinin neler olacağını açıklamıştı. Bu, sırların tam anlamıyla ifşa edilişi demekti veya İsa'nın **"sizi her türlü hakikate eriştirecek olan hakikat Ruhu"** diye de adlandırdığı Tesellici'nin tezahür edişi demekti.

"Ben de Baba'ya yalvaracağım ve o size başka bir Tesellici, hakikat Ruhunu verecektir; ta ki, daima sizinle beraber olsun; onu dünya kabul edemez, çünkü onu görmez ve bilmez; siz onu bilirsiniz, çünkü yanınızda duruyor ve içinizde olacaktır." (Yuhanna,14/16-17)

Bu ifşaata havariler önceden, beşeriyet ise daha sonra, zaman içinde nail olacaktı. Fakat bir şuurda veya bir grup insanda vuku bulur bulmaz derhal etrafa saçılacak ve insanın içine nüfuz edecekti. **"Çünkü şimşeğin şarkta çıkıp garpta dahi görüldüğü gibi, İnsanoğlunun gelişi de böyle olacaktır."** (Matta,24/27) Demek ki, merkezî ve spiritüel hakikat bir parladı mıydı tüm diğer hakikatleri de, tüm âlemleri de birden parlatıvermektedir.

4- Son yargı ise beşeriyetin kozmik tekâmülünün so-

nu veya kesin bir spiritüel hâli iktisap edişi anlamına gelmektedir. Bu hâl, Pers ezoterizminde Ormuzd'un Ahriman'a karşı zaferi, yani Ruh'un madde üzerindeki egemenliği diye adlandırılmış olan hâldir. Hint ezoterizminde ise, bu hâl, maddenin Ruh tarafından tam anlamıyla emilip ortadan kaldırılışı veya bir Brahma **(127)** gününün sona erişi anlamını taşımaktadır. Binlerce ve milyonlarca yıl ile ifade edilebilen bir süre içinde cereyan edecek olan doğuşların ve tekrardoğuşların, bedenlenmelerin ve tekrar bedenlenmelerin ardından **öyle bir çağ gelecektir ki, o çağda, beşeriyet âlemini teşkil eden bireyler kesin şekilde spiritüel bir hâl içine gireceklerdir veyahut da, eğer astral bedenleri salâh bulamayacak hâle gelmişse,** yani cehennem ateşi ve diş gıcırtısı ifadeleriyle sembolize edilen ihtiraslarının zebunu olmuşlarsa, **helâk olup gideceklerdir.**

"O zaman İnsanoğlunun alâmeti gökte görünecek; o zaman yeryüzünün bütün sıptları dövünecekler ve İnsanoğlunun göğün bulutları üzerinde kudretle ve büyük izzetle geldiğini görecekler. Ve meleklerini büyük sesli boru ile gönderecek ve melekler, göklerin bir ucundan öteki ucuna kadar, onun seçtiklerini dört yelden toplayacaklar." (Matta,24/30-31)

İnsanoğlu, burada, jenerik bir terim olarak, gelişmiş temsilcilerinin kişiliğinde tecelli etmiş bir **insanlığı temsil etmektedir**, yani Tanrıoğlu mertebesine kadar yücelmiş olan birkaç insanı temsil etmektedir. O'nun **alâmeti, Kuzu ve Haç'tır, yani Sevgi ve Ebedî Hayattır. Bulut,** yarı saydam hâle gelmiş sırların, ruh tarafından süptil hâle getirilmiş maddenin ve kalın ve koyu bir perde olmaktan çıkıp astral bedenin hafif ve şeffaf giysisi hâline inkılâp etmiş akışkansal (seyyalevî) cevherin sembolüdür, yani kaba bukağı konumundan sıyrılıp hakikatin ifadesi hâli-

ne dönüşmüş olan, yanıltıcı görünümden kurtulup spiritüel hakikatin ta kendisi hâline tahavvül etmiş bulunan akışkansal cevherin sembolüdür; kısacası, hemen anında ve vasıtasız bir şekilde tezahür edivermiş olan derunî âlemin sembolüdür. Mübarek insanları toparlayıp bir araya getiren **Melekler,** gelişimlerini bizzat insanlığın sinesinde gerçekleştirmiş olan yüce ruhları sembolize etmektedir. Meleklerin öttürdüğü **Boru** ise Ruh'un hayattar kelâmını simgelemektedir, yani astral bedenleri oldukları gibi ortaya koyan ve maddenin tüm aldatıcı görünümlerini ortadan kaldıran kelâmı (kapsamlı bilgiyi) simgelemektedir.

İsa, ölümünün pek yakın olduğunu hissetiği için, şaşkınlık içindeki havarilerinin gözleri önünde, ta kadim çağlardan beri sırlar doktrininin bir bölümünü teşkil edegelmiş olan, fakat din kurucuları tarafından **kişisel biçimlere** büründürülmüş ve **kişisel renklere** boyanmış bulunan engin ufuklar ve geniş perspektifler sermişti. Onların zihinlerine bir güzel kazınsınlar ve böylece kolay yayılır hâle gelsinler diye, bu hakikatleri onlara, bu son derece cüretkâr ve son derece keskin imajların içine sararak sunmuştu. İfşa edici imaj ve konuşan sembol, kadim inisiyelerin evrensel anlatım aracıydı. Sembol, soyut bir terimde bulanamayacak ölçüde bir anlatım gücüne sahiptir; her devirde hep aynı şeyi anlatır oluşu ve özetleyiciliği yönünden müthiş bir ifade aracıdır. Bu yöntemi benimsemekle, İsa, Musa ile diğer peygamberlerin yapmış olduklarını yapmıştır. Fikrin derhal anlaşılamayacağını pekâlâ bilmekteydi, ama onu şakirtlerinin arı astrallerine ışıl ışıl harfler hâlinde kazımak istemişti; sözlerinde meknuz bulunan güçleri su yüzüne çıkarma sorumluluğunu da asırlara yüklemişti. İsa, kendini, daha önce Hayatın ve Ezelî-Ebedî Kelâmın sözcüleri olarak dünyada

görünmüş olan tüm diğer peygamberlerin oluşturduğu bütünün bir parçası gibi hissetmekteydi. Ancak İlk Sebeplerin zenit noktasından fark edilebilecek yücelikteki şu yıldızsal parlaklığa sahip sonsuz sınırsız ufuklara bakarak şu şaşmaz değişmez hakikatle kendisi arasındaki bütünlüğü daha bir kuvvetle hissetmiş olan İsa, mahzun şakirtlerine şu mağrur sözleri söyleme cüretini göstermişti:

"Gök ve yer geçecek, fakat benim sözlerim geçmeyecektir." (Matta,24/35)

Zeytinlik Tepesi'nde günler ve geceler böyle geçmekteydi işte. İçinde yüzdüğü yüceliklerden onu bir anda, canı gibi sevdiği beşeriyetin ıstırapları arasına çekiveren o ateşli ve duyarlı tabiatına özgü bir sempati duygusunun uyanması sonucunda, bir gün, korkunç kaderlerini pek iyi hissettiği kutsal şehir Yeruşalim ile halkı için gözyaşı dökmüştü. Kendi kaderi de dev adımlarıyla yaklaşmaktaydı. Sanedrin, onunla ilgili nihaî görüşmesini çoktan yapmış ve katline karar vermişti bile; İskariyotlu Yahuda **(128),** mürşidini kurtaracağına söz vermişti. Bu kara ihanete, iğrenç bir cimrilik değil, ihtiras ve kırılmış bir gurur yol açmıştı.

Buz gibi bencil ve idealizmin zerresinden bile nasipsiz pozitivist bir tip olan Yahuda, İsa'ya sırf dünyasal hesaplarla şakirt olmuştu. Peygamberin dünya krallığı tahtına oturacağına inanmakta ve bu işten sağlayacağı menfaatleri hesaplayıp durmaktaydı. Üstadın şu derin sözünden hiç bir şey anlayamamıştı:

"Canını seven onu zayeder; ve bu dünyada canından nefret eden ebedî hayat için onu saklar." (Yuhanna,12/25)

O sınır tanımaz merhametiyle, İsa, onu, tabiatını değiştiririm umuduyla şakirtlerinin arasına katmıştı. İşlerin kötüye sardığını, İsa'nın kurtuluş umudunu yitirdi-

ğini, şakirtlerinin ortada kaldığını ve kendisinin tüm ikbal hesaplarının da suya düştüğünü görünce Yahuda'nın düş kırıklığı, kudurganlık hâline dönüşmüştü. Bu sefil yaratık, kendi nazarında sahte Mesih'ten başka bir şey olmayan ve sözde kendisini kandırmış olan o has insanı ele vermekte tereddüt bile etmemişti. Bir bakışta insanın içini okuyabilen İsa, sadakat denilen değerden haberi bile olmayan bu herifin iç âleminde nelerin cereyan ettiğini pekâlâ bilmekteydi. Ama ağını her gün biraz daha örüp pekiştirmekte olan mukadderden kaçınmama kararını vermişti. Nihayet Paskalya'nın (Fısıh) arifesine varılmıştı. Şakirtlerine, şehirdeki bir dostun evinde bir şölen hazırlamalarını emretmişti. Bu yemeğin, son yemeği olacağını hissetmekteydi, onun için de ona istisnaî bir görkem kazandırmaya çalışmıştı.

Böylece, Mesih'e ilişkin dramın son perdesine varmış bulunmaktayız. İsa'nın gönlünü ve mesaisini başlangıçtaki hâliyle anlayıp kavrayabilmek için, hayatının o ilk iki perdesini derunî anlamıyla ortaya koymak gerekiyordu tabiî; yani inisiyasyonunu ve halka yönelik mesaisini gözler önüne sermek gerekiyordu. Şuurunun derinliklerindeki ilk dram bu dönemler sırasında cereyan etmişti. Hayatının son dram perdesi, veya başka bir deyişle, **azap dramı,** ilk iki dramın mantıkî sonucudur. Herkes tarafından tanınmakta olan bu sonuç zaten kendi kendini yorumlamaktadır. Zira yüceliğin ayırıcı niteliği, aynı anda hem sade, hem muazzam ve hem de açık seçik oluştur. Azap dramı, Hristiyanlığın filizlenmesine büyük ölçüde yardımcı olmuştur. Bu dram, tüm kalp sahibi insanlara gözyaşı döktürmüş ve milyonlarca gönlü kendi saflarına dahil etmiştir. Bu sahneleri İnciller pek güzel tasvir etmişlerdir. Yuhanna işte bu sahnelerin görgü tanığıdır. Onun ayrıntılı tasvirleri, dokunaklı hakikati apa-

çık bir biçimde ortaya koymaktadır. İlâhî dramı kendi iç âleminde herkes tekrar yaşayabilir, ama onu hiç kimse tekrar meydana getiremez. Çalışmamı sona erdirmek üzere, ezoterik tradisyonun ışınlarını, ilâhî Mürşit' in ölümü hazırlamış olan üç ana olayın üzerine, yani Son Yemek (Sena), Mesih'in yargılanış ve tekrar diriliş olaylarının üzerine teksif etmek zorundayım. Bu üç konuyu gün ışığına çıkarabildiğimiz takdirde, Mesih'in tüm mesaisi ile Hristiyanlığın tüm öyküsü de su yüzüne çıkmış olacaktır.

On ikiler, Mürşitleriyle birlikte, Yeruşalim'deki bir evde bir araya gelmişlerdi. İsa'nın ev sahibi olan meçhul dost, odaya güzel bir halı sermişti. Şark âdetleri gereğince sofranın çevresine yerleştirilmiş dört geniş divanın üzerine şakirtler ve Üstat, üçer üçer uzanmışlardı. Paskalya kuzusu, şarap dolu kaplar ve meçhul dosttan ödünç olarak alınmış kıymetli altın kupa getirilip masaya konulduğunda, Yuhanna ile Petrus'un arasında oturmakta olan İsa şöyle konuşmuştu:

"Ben elem çekmezden önce bu Fısh sizinle beraber yemeği çok arzuladım; zira ben size derim: Allah'ın melekûtunda tamam oluncaya kadar, onu yemeyeceğim." (Luka,22/15-16)

Bu sözlerin ardından yüzler birden kararmış ve hava ağırlaşıvermişti. **"İsa'nın sevdiği" ve her şeyi sezinlemeyi başaran şakirt,** başını sessizce Mürşidinin bağrına doğru eğmişti **(129).** Yahudi göreneklerine göre, Paskalya yemeğinde acı otlar yenmişti. Yemek sırasında İsa ekmeği kapmış ve şükür duasının ardından onu parçalamış ve hazır bulunanlara dağıtırken şu sözleri söylemişti:

"Bu sizin için verilen benim bedenimdir; bunu benim anılmam için yapın." (Luka,22/19)

"Ve akşam yemeğinden sonra: Bu kâse sizin için dö-

külen benim kanımla olan yeni ahittir, diyerek aynı suretle kâseyi de onlara verdi." (Luka,22/20)

Basit anlamıyla Son Yemek bundan ibaret bir şeydir. Ama o, bu konuda bilinen ve anlatılagelenlerin ötesinde başka şeyler daha içermektedir. Bu sembolik ve mistik olay, sadece, İsa Öğretisinin sonucu ve özeti değil, fakat ayrıca çok eski bir inisiyasyon sembolünün benimsenişi ve tekrar yürürlüğe konuşudur da. Kadim peygamberlerde ve Essenîler'de olduğu gibi Mısır ve Kalde inisiyelerinde de, dostlar arası şölen daima inisiyasyonun birinci derecesini temsil ve teşkil etmişti. Ekin demetinin ürünü masabesindeki ekmek vasıtasıyla komünyon (inan birliği), dünya hayatına ait sırların bilgisi anlamına geldiği gibi, dünya nimetlerini ortaklaşa bölüşme ve üye kardeşler arasındaki kusursuz birlik anlamına da gelmekteydi. Şarap vasıtasıyla komünyonda, yani bir üst dereceli inisiyasyonda ise, içine güneş nüfuz etmiş olan bu kan (yani şarap), semavî nimetleri ortaklaşa bölüşme, spiritüel sırlara iştirak etme ve ilâhî ilim anlamını taşımaktaydı. İsa, havarilerini, kendilerine bu sembolleri tevdi etmek suretiyle geliştirmişti. Zira, bir zamanlar ancak birkaç kişinin tekelinde kalmış olan kardeşliği ve inisiyasyonu, tüm insanlığa, onlar vasıtasıyla yaymak niyetindeydi. Bu görüşe ayrıca sırların en enginini ve güçlerin en müthişini de, yani fedakârlığının gücünü de ilâve etmişti. Bu fedakârlığını, bu kendini kurban ediş olayını, kendisini şakirtlerine bağlayacak olan kırılmak bilmez bir sevgi zinciri hâline getirmişti. Bu sevgi zinciri, onun yüce gönlüne, şakirtlerinin ve tüm insanların gönüllerini etkileyecek nitelikte bir ilâhî kudret kazandırmıştı. Kadim peygamberler çağının derinliklerinden çıkıp gelmiş olan bu kupayı, ihtiyar Essenî tarafından kendisine **"sen peygambersin"** denilerek uzatılmış olan bu altın kupayı, o derin

vecd hâlinde gerçekleştirdiği o hurucu sırasında Tanrıoğulları tarafından kendisine sunulmuş olan bu semavî aşk kupasını -o anda içinde kendi öz kanının ışıldadığı bu kupayı- o şimdi sevgili şakirtlerine vedanın simgesi olarak uzatmaktaydı.

Âlemleri kucaklayan bu kurtarıcı düşünceyi Havariler görebiliyor ve anlayabiliyorlar mıydı acaba? Bu düşünce, **sevgili şakirdinin** üzerinden çekip, kendisine ihanet edecek olan şakirdinin üzerine yönelttiği derin ve ıstırap dolu nazarında ışıldamaktaydı. Hayır, bu düşünceyi henüz anlamamışlardı; bir kâbustaymışçasına zor nefes almaktaydılar; odanın atmosferinde **ağır ve kırmızımsı bir buhar dalgalanıyor gibiydi** ve şakirtler kendi kendilerine, Mesih'in başından yayılan o acaip ışının neyin nesi olduğunu sorup durmaktaydılar. İsa, geceyi Zeytinlik Bahçesinde dua ederek geçireceğini söyleyip kalkınca ve **"Haydi bakalım."** deyince, yakında olup bitecekleri ancak o zaman tahmin etmeye başlayabilmişlerdi.

.....

İsa geceyi Getsemani'de **(130)** geçirmişti. Kendisini yakalayıp sıkmak üzere gitgide daralmakta olan o cehennemî çemberi, korkunç bir vizyon hâlinde önceden görmüştü. Düşmanlarının eline düştüğü anda durumun dehşetine kapılarak tepeden tırnağa ürpermişti; kendisini bekleyen işkencelerin karşısında bir an canının çekildiğini bile hissetmiş ve alnında kandan bir ter damlası belirmişti. Ama dua edince birden o her zamanki metanetine kavuşuvermişti. Uğultu hâlinde konuşma sesleri işitilmiş , koyu renkli zeytin ağaçlarının altında meşale ışıkları belirmişti; silâh şakırtılarının ardından da Sanedrin'e mensup bir müfreze zuhur edivermişti. Yol göstericilik yapmakta olan Yahuda, askerler tarafından kolayca tanınsın diye, koşup mürşidini kucaklayıvermişti.

İsa da karşılık vererek onu söze dile sığmaz bir şefkatle kucaklayıp öpmüş ve şöyle demişti: **"Dostum, buralarda ne arıyorsun?"** Böylesine adice bir kalleşliğe karşılık olarak sunulmuş olan bu kardeşçe öpücük, daha sonra bu adî herifi öylesine etkilemişti ki, vicdan azabının altında iyi-ce ezildiği bir gün kendini asarak canına kıymıştı. Zaptiyeler (bir tür polis) Galileli Rabbi'yi (mürşidi) haşin davranarak yakalamışlardı. Korkuya kapılmış olan şakirt-ler, kısa bir direnişten sonra, rüzgâr altında etrafa saçı-lan bir avuç kuru ot gibi etrafa saçılıp kaybolmuşlardı. Civarda sadece Yuhanna ve Petrus kalmıştı; bunlar daha sonra, gönülleri kırık ve kadere boyun eğmiş hâlde üstadı mahkeme boyunca izlemişlerdi. Ama İsa artık sükûnete kavuşmuştu. O andan itibaren de ne kimseyi protesto etmiş, ne de şikâyette bulunmuştu.

Sanedrin alelacele toplanmıştı. İsa huzura gece yarısı çıkarılmıştı. Zira mahkeme, bu tehlikeli peygamberin işini bir an önce bitirmek niyetindeydi. Başları türbanlı olan lâl rengi, sarı ve eflâtun tunikli takdime rahipleri yarım daire oluşturacak şekilde şatafatlı havalarla yerlerine kurulmuşlardı. Onların tam ortasında yer alan yüksek bir iskemleye de, büyük rahip, yani Kayafa **(131)** kurulmuştu. Yarım dairenin her iki ucunda yer almakta olan her iki küçük tribünde de iki zabıt kâtibi oturmaktaydı; bunların biri beraat, diğeri de mahkûmiyet kararını kaleme almaktaydı; yani biri **advocatus** Dei (Tanrı'nın avukatı),diğeri de **advocatus Diaboli** (Şeytan'ın avukatı) idi. Üzerinde en küçük bir telâş izi bile görülmeyen Essenî giysili İsa da, ortada, ayakta durmaktaydı. Kayışla ve iple donanmış kolları çıplak, kem bakışlı adalet görevlileri ise yumrukları kalçalarına dayalı olduğu hâlde onun etrafını çevirmiş durumdaydılar. Sadece aleyhte tanıklık edecek kişiler oradaydı; onu savunacak bir tek insan bile

yoktu. Büyük rahip başsavcı konumundaydı; **dine karşı işlenmiş bir cürümden halkı koruma tedbiri** diye nitelendirilmeye kalkışılmış olan, fakat aslında, **kudret ve menfaatlerinin tehdit altına girdiğini** görmüş bir ruhban güruhunun plânlı bir intikam harekâtından başka bir şey olmayan dava başlamıştı bile.

Kayafa ayağa kalkmış ve İsa'yı, halkı kandırmakla itham etmişti. Kalabalığın içinden rasgele tefrik edilmiş birkaç tanık dinlenmişti, ancak bunların sözleri birbirini tutmamıştı. Sonunda, Nâsıralı tarafından sütunlu Süleyman avlusunda Ferisîler'e hitaben söylenmiş olan şu sözü hatırlatan bir tanık bulunmuş ve bu söz bir küfür olarak kabul edilmişti:

"Ben Tanrı'nın mabedini yıkabilir ve onu üç günde yapabilirim." (Matta,26/61)

İsa susmaktaydı. Bunun üzerine büyük rahip ona **"Cevap vermiyor musun?"** diye hitap etmişti; mahkûm edileceğini pek iyi bilmekte olan ve onun için de kelâmını boş yere israf etmek istemeyen İsa suskunluğunu sürdürmekteydi. Ama, delilli ispatlı olsa bile bu söz onu mahkûm etmeye yetmeyecekti. Daha ciddî bir itiraf gerekmekteydi. İsa'yı suçlu durumuna düşürecek soruyu mahir Sadukî Kayafa nihayet bulmuştu; bu, İsa'nın misyonuyla ilgili bir soruydu, bir haysiyet sorusuydu. En büyük maharet, doğrudan konunun özüne yürümek değil miydi? O da birden şu soruyu sormuştu: **"Eğer Mesih isen, Mesih'im de!"** İsa, hilelerini yutmadığını ispatlamak için önce kaçamak cevap vermişti: **"Öyle desem, inanmayacaksınız; ama bunu size ben sorsam, bu kez de cevap vermeyeceksiniz."** Hilesinin işe yaramadığını gören Kayafa, bir de büyük rahiplik hukukunu denemeyi düşünmüş ve tantanalı bir eda ile şöyle demişti: **"Hayattar Tanrı namına sizden, Mesih olup olmadığınızı, yani Tanrıoğlu olup olmadığı-**

nızı söylemenizi istirham ediyorum." İsrail dininin en büyük temsilcisinin huzurunda **misyonunu inkâr veya ikrar etmeye zorlanmakta** ve yüksek sesle sorgulanmakta olan İsa artık dayanamamış ve şöyle demişti:

"Söylediğin gibidir; fakat sana derim: Şimdiden sonra İnsanoğlunun Kudretin sağında oturduğunu ve göğün bulutları üzerinde geldiğini göreceksiniz." (Matta,26/64)

Meramını Danyal'ın ve Enok Kitabı'nın peygamberane lisanıyla anlatmak suretiyle, Essenî inisiyesi Yehoşua, Kayafa'ya, tek bir bireye hitap eder gibi hitap etmemiş olmaktaydı. O, agnostik Sadukî'nin bunu anlayacak güçte olmadığını pek iyi bilmekteydi. Bu sözüyle yeryüzünün tüm müstakbel büyük rahiplerine, tüm ruhban takımla-rına hitap etmekteydi ve onlara şöyle demekteydi:

"Ölümümle resmen mühürlenmiş olan misyonumdan sonra, yorumsuz din Yasasının saltanatı, hem kuramsal olarak ve hem de gerçek anlamda sona ermiş olmaktadır. Sırlar yine ifşa edilecek ve insan, ulûhiyeti, yine insanların arasında bulacak ve görecektir. Kendilerini birbirleri vasıtasıyla ispat etmeyi ve canlandırmayı başaramayan dinlerin ve mezheplerin hiç bir yetkisi kalmayacaktır."

Peygamberlerin ve Essenîler'in ezoterizmine göre Baba'nın sağında oturmuş olan Oğul'un anlamı buydu işte. Sena (son yemek) nasıl İsa tarafından havarilere ve insanlara sunulmuş bir sevgi ve inisiyasyon ahdi değerindeyse, Yeruşalim'in büyük rahibine verdiği cevap da, bu anlamda ele alındığı takdirde, Mesih tarafından yerkürenin dinî otoritelerine sunulmuş bir entelektüel ve bilimsel ahit değerindedir.

Kayafa'ya hitap ederken, İsa aslında, dünyaya hitap etmişti. Ama istediğini elde etmiş olan Sadukî'nin artık

dinlemeye filân ihtiyacı kalmamıştı. İnce keten giysisini yırtarak şöyle haykırmıştı: **"İşte küfretti! Hâlâ daha şahide ihtiyacımız mı var yani? Küfrünü işittiniz! Ne dersiniz?"** Bunun üzerine Sanedrin üyeleri hep bir ağızdan şöyle cevap vermişlerdi: **"Ölümü hak etti."** Hemen ardından da, âmirlerinin kararına cevap verircesine, ayak takımının hakaretleri ve sövgüleri başlayıvermişti. Zaptiyeler onun yüzüne tükürüp tokat atmışlar, sonra da arsız arsız sırıtarak ona şöyle bağırmışlardı: **"Hey, Peygamber! Bil bakalım suratına kim vurdu."** Bu alçakca ve hayvanca kin ve nefret selinin altında, o mübarek çilekeş insanın o solgun soylu çehresi, sadece keşif ehlinde görülür türden bir hâle bürünmüştü, yani mermer gibi beyaz ve soğuk bir görünüm kazanmıştı. Heykellerin de ağladığı görülmüştür derler; evet, hatta, şehitlerin gönlünden fışkırıp da kendilerine kıymış olan cellâtları dehşete düşürmüş ve hayatları boyunca onların peşlerini bırakmamış gözyaşsız mutsuzluklar ve sessiz dualar da vardır.

Fakat henüz her şey sona ermiş değildi. Sanedrin ölüm kararı alabilirdi; ama infaz etmeye gelince, Roma otoritesinin onayına başvurmak zorundaydı. Yuhanna tarafından ayrıntılı şekilde anlatılmış olan şu Pilatus'la (Pontuslu) İsa arasındaki görüşme, Kayafa ile olan görüşme kadar dikkate değer bir görüşmedir. İsa ile Romalı Vali arasında cereyan etmiş olan o ilginç diyalog, o yüce dramatik hakikate o Romalı'nın da inandığını ortaya koyması bakımından önemlidir. Zira bu diyalog, hem kişilerin gönüllerini ve hem de o anda sahnede bulunmakta olan üç kudret arasındaki, yani Roma kayzerliği ile dar görüşlü Jüdaizm (Yahudilik) ve Mesih tarafından temsil edilmekte olan Ruh'un evrensel dini arasındaki çatışmayı gözler önüne sermektedir. Bu dinî çatışmaya karşı kayıtsız kalmış olan, fakat olaydan çok tedirgin olmuş bulu-

nan Pilatus, onu ihtiyatla sorguya çekmiş ve belki yararlanır diye ona kurtuluş yolunu bile çıtlatmıştı; tedirginliği, onun ölümünün bir halk ayaklanmasına yol aç-ması ihtimalinden kaynaklanmaktaydı; yardımcı olmak umuduyla ona şu soruyu yöneltmişti: "**–Yahudiler'in kralı sen misin? –Benim krallığım bu dünyadan değildir. Öyleyse sen kral mısın? –Evet, ben bunun için doğmuşum ve bunun için dünyaya geldim ki, hakikate şahadet edeyim.**" (Yuhanna,18/33-37) Kayafa onun dinî vasiyetini ne kadar anlamışsa, Pilatus da onun spiritüel krallığını o kadar anlamıştı. Pilatus ona "**Hakikat nedir?**" demişti; Roma' nın şüpheci şövalyesinin halka hitaben söylediği şu söz-ler, o devrin gerileme hâlindeki çoktanrıcı bir toplumunun ruh hâletini pek güzel ortaya koymaktadır; sanığı, masum bir hayalperest gibi telâkki ettiği için halka şöyle hitap etmişti: "**Ben onda hiç bir suç bulmuyorum.**" Yahudilere onu serbest bırakmayı teklif etmişti, ama rahipler tarafından şartlandırılıp galeyana getirilmiş olan güruh şöyle bağırmaya başlamıştı: "**Barabbas'ı (132) serbest bırak!**" Yahudiler'den nefret etmekte olan Pilatus, bunun üzerine, sözde kralı sopayla dövdürmüştü. Böylece bu fanatik yaratıkları tatmin edeceğini sanmıştı. Ama ne gezer, herifler daha da azmış ve şöyle haykırmaya başlamışlardı: "**Çarmıha ger onu!**"

Pilatus, halkın o zincir tanımaz azgınlığının karşısında yine de direnip durmaktaydı. İnsan öldürmekten bıkmıştı. Hayatı boyunca kaç kez kan akıtmış, kaç kişiye işkence etmiş ve kulakları nice inilti ve beddua işitmişti, ama ona hepsi vız gelmişti! Ancak ne var ki, sırtında erguvan renkli bir palto ve başında da dikenlerden mamul bir taç bulunan Galileli peygamberin o sessiz ve mütevekkil hâli onu tepeden tırnağa ürpertmişti. Zihninde bir an belirip kayboluvermiş olan bir vizyonun ardından "**Ecce**

Homo! İşte İnsan!" (İşte o adam!) deyivermişti. Acımasız Romalı heyecana kapılmış ve beraat kararını neredeyse açıklayacak hâle gelmişti. Romalı'yı keskin ve iğneli bakışlarla süzmekte olan Sanedrin rahipleri, onda belirivermiş olan heyecanın farkına varmışlar ve bu yüzden de korkuya kapılmışlardı; avları neredeyse ellerinden kurtulmak üzereydi. Kaş göz hareketleriyle bir anda ustaca fikir birliğine varıvermişler; ardından da mürailere yaraşır bir tarzda sağ ellerini öne uzatarak ve başlarını da yana çevirerek hep bir ağızdan şöyle haykırmışlardı: **"O kendini Tanrı'nın oğlu etti!"** (Yuhanna,19/7)

Yuhanna'nın belirttiğine göre, bu sözleri işiten Pilatus daha da korkmuştu. Neden korkmuştu acaba? Yahudiler'i ve dinlerini kalben küçümsemekte olan ve de Roma'nın politik dininden ve Kayser'den (Sezar) başka bir şeye inanmayan bu şüpheci ve inançsız Romalı'yı bu ismin (Tanrı'nın oğlu) nesi korkutmaktaydı acaba? Bu korku pek ciddî bir sebebe dayanmaktaydı. Farklı anlamlar verilmesine rağmen Tanrıoğlu adı, kadim ezoterizmde çok rastlanan bir isimdi; gerçi Pilatus şüpheci bir tipti, ama gönlünün bir köşesinde yine de bir itikat zerresi barınabilmişti. Romalı şövalyeleri inisiye etmek üzere Roma'da tesis edilmiş olan küçük Mitra **(133)** sırlarında, Tanrıoğlu'nun, ulûhiyetin bir tür yorumcusu olduğundan söz edildiğini işitmişti. Hangi ulusa ve hangi dine mensup olursa olsun onun canına kasteden kişi muazzam bir cürüm işlemiş sayılmaktaydı. Gerçi Pilatus, Persler'in bu safsatalarına pek inanmamaktaydı, ama bu ad onu yine de işkillendirmekte ve dara düşürmekteydi. Ama güruhun haykırdığı şu itham, onun elini kolunu bağlamaktaydı:

"Eğer bunu salıverirsen, Kayser'in dostu değilsin; kim kendisini kral ederse, Kayser'e karşı kor... Biz Kayser'den başka kral tanımayız." (Yuhanna,19/12 ve 15)

Bu, karşı konulamayacak kadar kesin bir delildi; Tanrı'yı inkâr etmek küçük bir suçtu, öldürmeye gelince, o da önemsiz bir şeydi, ama Kayser'e karşı fesat çevirmek ise suçların en büyüğüydü. Pilatus, dışarı çıkıp mahkûmiyet kararını ilân etmeye mecburdu. Böylece İsa, halkın hayrına yönelik mesaisinin sonunda, tüm hayatı boyunca kendisiyle dolaylı bir şekilde mücadele ettiği dünya hâkimiyle yüz yüze gelmiş bulunmaktaydı. Kayser'in gölgesi onu çarmıha sürüklemekteydi. Şu işe bakın: Yahudiler onu ele vermişti ve şimdi de Roma heyulâsı ta nerelerden elini uzatıp onu haklayacaktı. O, onun bedenini öldürecekti; ama o şanı yüce İsa ise, kendini feda etmek suretiyle, Sezar'ın o zorla ele geçirilmiş olan tacını başından söküp atacak ve mutlak kudrete karşı işlenmiş küfür mesabesindeki o ulûhiyet iddiasına da bir son verecekti.

.....

Masum insanın sorumluluğunu üstünden attıktan sonra Pilatus şu sözleri mırıldanmıştı: **"Condemno, ibis in crucem." (134)** İnsan yığınları alelacele Golgota'ya **(135)** doğru yola koyulmuştu bile.

Yeruşalim'e hâkim bir konumda olan ve Galgala **(136)** diye de adlandırılan ve de asırlardan beri feci işkencelere sahnelik etmiş bulunan, üzeri insan kemikleriyle örtülü o çorak yere bir göz gezdirelim isterseniz. Darağacından başka bir ağacın yaşayamadığı bir tepedir orası. Aleksandr Jane **(137),** tüm hareminin gözleri önünde yüzlerce mahkûmu orada katlettirmiş; Varus **(138),** iki bin asiyi yine orada çarmıha gerdirmişti; Fenikeliler'in acımasız dehaları tarafından icat edilmiş ve Romalılar tarafından da benimsenmiş olan bu korkunç işkence türüne bu kez de, peygamberler tarafından gelişi müjdelenmiş olan lâtif Mesih maruz bırakılacaktı. Lejyoner bölüğü da-

ğın zirvesinde daire şeklinde tertibat almış ve mahkûmu izleyip oralara kadar gelmiş olan bir iki sadık şakirdi mızrak darbeleriyle oradan uzaklaştırmaya çalışmaktaydı. Bunlar Galileli kadınlardı; dilleri tutulmuş ve ümitsizliğe kapılmış bir hâlde kendilerini yerden yere atmaktaydılar. İsa'nın son dakikası gelip çatmıştı. Fakirlerin, bîçarelerin ve zulme uğramışların savunucusu artık, kölelere ve haydutlara reva görülecek bir tarzda, alçakca şehit edilebilirdi. Essenîler tarafından yetiştirilip kutsanmış olan peygamber, artık, Engedi'deki vizyonunda tasvir edildiği şekilde çarmıha çivilenebilirdi; Tanrıoğlu, transfigürasyonu sırasında gördüğü o kupayı artık başına dikebilirdi; cehennemin ve yeryüzü dehşetinin ta diplerine kadar inebilirdi artık. İsa, Yeruşalimli dindar kadınlar tarafından hazırlanmış olan ve mahkûma sükûnet vermeye yarayan o geleneksel ilâcı içmeyi reddetmiş ve **o feci ıstıraba son nefesini verinceye kadar tam bir şuurluluk hâli içinde katlanmıştı.** O utanç verici darağacına bağlanırken ve o acımasız erler, zavallı insancıkların öpüp öpüp de başlarına koyacakları o ayaklara ve insanları kutsamaktan başka bir iş yapmamış olan o ellere çivi çakarken **(139)** onun gözlerini kara bir ıstırap bulutu kaplamış, boğazında da bir hıçkırık düğümlenmişti. Bu ihtilâçların ve bu cehennemî karanlıkların gerisinden o lâyemut Kurtarıcı'nın şuuru hâlâ daha şu sözü heceleyebilmekteydi; hâlâ daha cellâtlarına acıyabilmekteydi:

"Baba, onları bağışla, çünkü ne ettiklerini bilmiyorlar." (Luka,23/34)

Kutsal kupanın dibi görünmüştü artık ve mahkûm, öğle vaktinden itibaren gün batıncaya kadar can çekişmişti. Fizik ıstıraba bir de moral ıstırap eklenmiş ve üstelik onu aşıp geçmişti bile. Görünüşe göre, inisiye, güç ve yeneteklerini terk etmiş hâldeydi; Tanrıoğlu neredeyse

uçup gidecek ve geride sadece ıstırap çeken insan kalacaktı. Beşerî ıstırap uçurumunu çok yakından ölçüp biçebilmek için bir süre daha bu hâl içinde bulunması gerektiğinden cennetine birkaç saat gecikmeyle varacaktı. Derken çarmıh, kurbanıyla ve Romalı büyük konsülün son alaylı cümlesini içeren yaftayla birlikte ayağa dikilmişti; bu yaftada şu ibare yer almaktaydı: **"Bu adam Yahudiler' in kralıdır!"** Mahkûm o anda, güzelleştirip yüceltmek istediği, fakat buna karşılık olmak üzere aforozuna uğradığı kutsal kenti, yani Yeruşalim'i kasvet verici bir bulutun gerisinden seyretmekteydi. Şakirtleri neredeydi? Onlar kayıplara karışmışlardı. Kulağına, artık peygamberin korkulacak bir yanı kalmadığına yemin eden ve onun can çekişir hâline bakıp da gosgoslanmakta olan Sanedrin üyelerinin küfürleri çalınmaktaydı. **"Başkalarını kurtardı, ama kendini kurtaramadı!"** diye alay edip durmaktaydılar. Bu küfürler ve bu soysuzluklar devam ederken İsa' nın gönül gözlerinin önünde, istikballe ilgili feci bir vizyon hâlinde, adalet nedir bilmeyen zorba hükümdarlar ve bağnaz rahipler tarafından, kendi adı öne sürülerek işlenecek olan cürümler canlanıvermişti. Evet, onun istavroz işareti, lânet okuma aracı olarak kullanılacaktı. Ona **"Baba, beni niçin terk ettin?"** çığlığını attırmış olan şey, gözleri önünde perdeli vaziyette durmakta olan göklerin o iç karartıcı sessizliği değil, fakat beşeriyet için yitip gitmiş olan ışıktı. O anda, Mesihlik şuuru ve dipdiri günlerindeki iradesi, son bir yıldırım misali birden fışkırıvermiş ve İsa, **"Şimdi her şey tamam oldu."** çığlığıyla birlikte fizik bedeninden canını çekerek semalara uçuvermişti.

Ey yüce Nâsıralı, ey İnsanoğlu, artık bu dünyada değilsin. Tek bir kanat darbesiyle, ruhun, göz kamaştırıcı bir ışığa gark olmuş hâlde, daha önce Engedi'de ve Tabor'

da seyretmiş olduğun cennetine kavuştun! Sen, muzaffer kelâmının, asırların ötesinde dalgalandığını gördün; sen, hiç bir zaman, şifaya kavuşturduğun ve teselli ettiğin insancıkların sana doğru yönelmiş olan ellerinden ve bakışlarından başka bir şan şöhret tanımadın... Ama son çığlığın sırasında, muhafızlarını, onların anlayıp kavrayamadığı bir ürperti sarmalamıştı. Bir süre sonra olay yerine tekrar döndüklerinde, Romalı askerler, **ruhunun o kaba saba ceset üzerinde bıraktığı o pırıl pırıl ışığın** karşısında şaşırıp kalmışlar ve **"Melek mi bu acaba?"** diye düşünmüşlerdi.

.....

Dram gerçekten de tamam olmuş muydu? Yerkürenin hâkim güçleriyle birlikte onun üzerine çullanmış olan Ölüm ile ilâhî Aşk arasındaki o müthiş ve sessiz mücadele sona ermiş miydi? Kim galip gelmişti? Peygamberin son nefesini verişine tanık olmuş bulunan ve böylece Kalver'i **(140)**, işledikleri haltın sevincine gark olmuş hâlde terk etmiş olan rahipler mi, yoksa o benzi soldurulmuş mahkûm mu? Her şey olup bittikten sonra Roma lejyonerleri tarafından, kendilerine, mahkûmun yanına yaklaşma izni verilmiş ve haçın dibinde hüngür hüngür ağlamalarına göz yumulmuş olan o sadık kadınlar için de, üzüntü içinde Yehoşafat Vadisi'ndeki bir mağaraya sığınmış olan şakirtler için de her şey bitmiş demekti. Yeruşalim tahtına oturması gereken Mesih, utanç verici çarmıh cezasına çarptırılmış ve acıklı bir şekilde öldürülmüştü. Üstat yok olup gitmişti ve tabiî onunla birlikte umut, Yeni Haber ve göklerin melekûtu da. Küçük grubun üzerine iç karartıcı bir sessizlik ile derin bir umutsuzluk çökmüştü. Petrus ve Yuhanna perişan hâldeydiler. Karalara bürünmüşlerdi ve gönüllerinde ışık namına bir şey kalmamıştı. Elözis sır-

larında koyu karanlıkları nasıl göz kamaştırıcı bir ışık izliyor idiyse, bereket versin ki, aynı şekilde, İnciller'de de, o derin umutsuzluğu anî ve olağanüstü bir sevinç izlemekteydi. Bu sevinç, insanın gözünü birden, doğan güneşin ışığı gibi kamaştırmaktaydı ve bu ürpertili sevinç çığlığı tüm Yahudiye ülkesinde büyüye büyüye yayılmaktaydı: Mesih kıyam etti!

Üstadı ilk kez, mezarın civarında yüreği yana yana dolaşmakta olan Mecdelli Meryem görmüştü; kendisini adıyla çağırmıştı: "Meryem!" O da, sevinçten çılgına dönmüş bir hâlde onun ayaklarına kapanmıştı. İsa ona uzun uzun bakıp "dokunma" dercesine bir hareket yaptıktan sonra birden kayboluvermişti; o anda Mecdelli Meryem'i sıcacık bir atmosfer ile reel bir mevcudiyetin hazzı sarıp sarmalamıştı. Daha sonra İsa mübarek kadınlara da görünmüş ve onlara şöyle hitap etmişti: **"Kardeşlerime Galile'ye gitmelerini ve beni orada göreceklerini söyleyin."** Aynı gece on birler bir aradayken ve kapılar da sımsıkı kapalıyken İsa'nın içeriye girdiğini görmüşlerdi. Aralarındaki yerini almış ve onlara, zayıf imanları nedeniyle sitemde de bulunarak tatlı bir dille hitap etmişti. Ardından da şöyle demişti:

"Bütün dünyaya gidin, İncil'i bütün hilkate vazedin." (Markos,16/15)

Şurası hayret vericidir ki, onu dinledikleri sırada havariler, kendilerini, **rüyadaymış gibi** hissetmişler ve onun ölü olduğunu tamamen unutmuşlardı; sanki hâlâ daha canlıymış ve kendilerini hiç terk etmeyecekmiş gibi gelmişti onlara. Ama söz sırası kendilerine geldiği anda, onun, sönen bir ışık misali kayboluverdiğine tanık olmuşlardı. Sesi, kulaklarında hâlâ daha yankılanmaktaydı. Havariler, şaşkınlık içinde, onun az önce işgal ettiği yeri incelemişler ve orada **bir parıltının** mevcut ol-

duğunu fark etmişlerdi; ama parıltı da birden yok oluvermişti. Matta'ya ve Markos'a **(141)** göre, İsa daha sonra, havarilerce bir araya getirilmiş beş yüz kardeşe bir dağ üzerinde görünmüştü. Daha sonra, on birlere bir kez daha görünmüştü ve bu, son görünüşü olmuştu. Ama iman güçlendirilmiş, ilk hız verilmiş ve Hristiyanlık canlandırılmıştı artık. Kutsal ateşle donanmış olan havariler hastalara şifa dağıtmaya ve mürşitlerinin İncili'ni halka aktarmaya başlamışlardı bile. Aradan henüz üç yıl geçmişti ki, yeni dine diş bileyen ve Hristiyanlar'a acımasızca eziyet eden Şaul (Saül) adlı bir Ferisî zuhur etmiş ve bir sürü yandaşıyla birlikte Şam'a (Damas) gelmişti. Bu adam yolda birden, insanı kör edecek kadar güçlü bir ışıkla sarılıp sarmalanmış ve derhal yere düşmüştü. Tir tir titreyerek "Kimsin sen?" diye haykırmıştı. Aldığı cevap da şu olmuştu:

"Ben eza ettiğin İsa'yım; fakat kalk ve şehre git ve ne etmen gerektir sana söylenecek." (Resullerin İşleri, 9/5-9)

Korkudan nutku tutulmuş olan adamları onu yerden kaldırmışlardı. Hiç bir şey görmemişler, sadece sesi işitmişlerdi. Işığın etkisiyle kör olmuş olan gözleri ancak üç gün sonra tekrar görmeye başlamıştı.

Bunun üzerine İsa'nın dinine girmiş ve Pavlus ismini almış ve de Jantiler'in **(142)** havarisi diye anılmaya başlanmıştı. Bu din değiştirme olayının cereyan etmemiş olması hâlinde, Hristiyanlığın, Batı insanlığını bugünkü hâliyle fethetmiş olamayacağı konusunda herkes hem fikirdir.

Yeni Ahit'te olaylar böyle zikredilmektedir işte. Bu vakıaları asgariye indirmek ve bunlara şu veya bu dinî veya felsefî görüşü atfetmek belki mümkündür. Ama salt efsane addedip bunların özündeki otantik ifadenin değerini reddetmek mümkün değildir. Şüphe ve menfilik dal-

gaları, bu ifade kayasını, tam on sekiz asırdır dövüp durmaktadır; yüz yıldan beridir de, eleştiri onun üzerine tüm araçlarıyla ve tüm silâhlarıyla saldırmaktadır. Gerçi eleştiri onu yer yer zedelemiştir, ama yerinden oynatamamıştır. Havarilerin vizyonlarının **(143)** gerisinde ne yatmaktadır acaba? Pek gelişmemiş ilâhiyatçılar, kelâm yorumcuları ve agnostik (bilinemezci) bilginler bu konuda bol bol tartışacaklar ve âdeta karanlıkta dövüşür gibi dövüşüp duracaklar, ama birbirlerini ikna edemeyip havanda su dövmeye devam edeceklerdir; bu kör döğüşü, Ruh'un bilimi mesabesindeki teozofi bu insanların görüşlerini genişletinceye ve astral bedeni keşfetme sanatı mesabesindeki yüksek seviyeli deneysel psikoloji de onların gözlerini açıncaya kadar devam edecektir. Hani şuurlu bir tarihçinin olaylara basit bir biçimde bakışı vardır ya, biz de, bu olayların gerçekliğine onları psişik olaylar olarak ele alarak aynı biçimde bakarsak, şüpheye yer vermeyecek kadar gerçek bir durumla karşılaşırız: Havariler bu aparisyonları **(144)** resmen görmüşlerdi ve Mesih'in tekrar canlanabilirliği konusunda da sarsılmaz bir imana sahiptiler. Yuhanna'nın anlatıları, İsa'nın ölümünden tam yüz yıl sonra yazıldığı; Luka'nın **(145)** Emmaüs'te **(146)** olan bitenlere dayanarak kaleme aldığı anlatıların da şairane abartılar olduğu öne sürülerek reddedilseler bile, geride, Hristiyan tradisyonunun ve dininin kökeni mesabesinde olan Markos'un ve Matta'nın sade ve pozitif teyitleri dimdik ayakta durmaktadır. Ayrıca sapsağlam ve tartışma götürmeyecek kadar gerçek bir şey daha mevcuttur: Pavlus'un ifadeleri. Korintoslular'a, imanının sebeplerinden ve vaazını verdiği İncil'in esaslarından söz ederken, Pavlus, İsa'nın altı görünümünden de söz etmektedir: Petrus'a, on birlere, beş yüzlere, Yakub'a, toplu hâldeki havarilere ve son olarak da Şam yolu üzerinde kendisine

göründüğünü ifade etmektedir. (Pavlus'un Korintoslular'a Birinci Mektubu,15/1-8) Bu olayları Pavlus'a, İsa'nın ölümünden tam üç yıl sonra, yani Hristiyanlığı kabul edişinin ertesinde Yeruşalim'e yaptığı seyahat sırasında Petrus ve Yakub anlatmıştır. Demek ki onun görgü tanıkları bu iki zattı. Ve bu rüyetler içinde en su götürmezi, Pavlus'un bizzat tanık olduğu rüyettir; mektuplarında bu olaydan, kaç kez, imanının temeli olarak söz etmektedir. Pavlus'un iman etmeden önceki psikolojik hâli ve rüyetinin tabiatı dikkate alınacak olursa, bunun, kendi iç âleminden değil, fakat dışarıdan kaynaklanma bir rüyet olduğu görülecektir; bu, beklenmedik şekilde ve yıldırım düşmesi gibi cereyan etmiş bir rüyettir; ve onun varlığını tepeden tırnağa değişime uğratmıştır. Bu rüyet onu, ateşle vaftiz ediliyormuşçasına, tamamen sarıp sarmalamış, kırılmaz bir zırhla kaplamış ve Mesih'in yenilmez şövalyesi hâline getirmişti.

Görüldüğü gibi Pavlus'un ifadesi, hem kendi rüyetini anlatmakta ve hem de diğerlerinin rüyetlerini destekleyip güçlendirmesi açısından iki güce birden sahip bulunmaktadır. Bu türden tanıklıkların ve ifadelerin samimiyetinden şüphe edilmeye kalkışılacak olursa, o takdirde, tarihi tanıklıkların ve ifadelerin tümden reddedilmesi gerekeceği gibi, tarih yazmaktan da vazgeçilmesi gerekecektir. Şunu da ilâve etmek gerekir ki, nasıl doğru tartıdan ve mantıklı elemeden mahrum bir eleştirmeli tarih mevcut olamazsa, aynı şekilde, olayların yüceliğinden hareket edip sebeplerin yüceliğine varamayan felsefî bir tarih de mevcut olamaz. Konuya, Sels **(147)**, Straus **(148)** ve Rönan **(149)** gibi bakıldığında tekrar dirilişe pekâlâ objektif bir değer atfedilmeyebilir ve bu fenomen, salt bir halüsinasyon fenomeni gibi telâkki edilebilir. Ama o takdirde de, beşeriyetin, duyuların yanılgılarına ve zihnin kuruntula-

rına dayalı en büyük dinî devrimini gerçekleştirmek zorunda kalınacaktır **(150).** Oysa tekrar diriliş (résurrection: ba'sü bâdel-mevt), tarihî Hristiyanlığın temelini teşkil etmektedir. Eğer İsa'nın doktrini böyle parıltılı bir vakıa vasıtasıyla teyit edilmiş olmasaydı, tesisine çalıştığı din ileriye doğru bir adım bile atamayacaktı.

Bu vakıa, havarilerin gönlünde toptan bir devrime yol açmıştı. Gönülleri Yahudi kökenliydi, ama şuurları onu Hristiyan etmişti. Onlar için, Tanrı'nın sevgili kulu Mesih hayattardı; çünkü onlarla konuşmuş; gök yarılmış; öte âlem bu âleme inmiş; ölümsüzlüğün fecri alınlarını yalamış ve onların gönüllerini, sönmek nedir bilmez bir ateşle tutuşturmuştu. Çöküp gitmekte olan dünyasal İsrail krallığının fevkinde yer alan ve tüm haşmetiyle parıldayan göksel ve evrensel krallığın mevcudiyetini fark etmişlerdi. Mücadele karşısındaki çoşkuları ve şehadet karşısındaki sevinçleri bundan kaynaklanmıştı işte. Bu olağanüstü atılım ve İncil'i tüm uluslara ulaştırmış olan o muazzam umut da yine bundan neşet bulmuştu. Hristiyanlığın başarılı olabilmesi için, Fabre d'Olivet' nin de belirttiği gibi, İsa'nın ölmek istemesi ve tekrar dirilecek güce sahip bulunması diye ifade edilebilecek olan iki şartın tahakkuk etmesi gerekliydi.

Tekrar diriliş vakıası konusunda akılcı bir görüşe varabilmek ve de bunun dinî ve felsefî seviyesini anlayabilmek için, ancak, birbiri peşi sıra cereyan etmiş olan aparisyon vakalarına bel bağlamak ve **bedenin tekrar dirilişi diye anılan saçma görüşü** daha işin başında bir yana atmak şarttır; bu saçma görüş, bu hususta olduğu gibi başka hususlarda da son derece ilkel ve çocuksu hâlde kalmış bulunan Hristiyan dogmasının en büyük ayak bağlarından birini teşkil etmektedir. İsa'nın bedeninin kayboluşu doğal sebeplerle açıklanabilmektedir ve özel-

likle belirtmek gerekir ki **yüce rehberlerin çoğunun cesedi tek bir iz bile bırakmadan esrarengiz bir şekilde kaybolmuştur:** Musa, Fisagor ve Apollonyus'ta olduğu gibi. Cenazenin yanında nöbet tutan bazı kardeşler, onu, düşmanlarının hakaretlerinden kurtarmak amacıyla yakmış da olabilirler. Öyle de olsa, böyle de olsa, tekrar diriliş vakıasının bilimsel manzarası ve spiritüel yüceliği, ancak, konu ezoterik anlamda ele alındığı takdirde gözler önüne serilebilmektedir.

Zerdüşt'ün Mazdeizmi'ne mensup Persler'de, Mısırlılar'da, İsrail'de ve ilk iki asır zarfında Hristiyanlar'da, tekrar diriliş, iki şekilde anlaşılmıştır: Biri, maddî ve saçma olanı; diğeri de spiritüel ve teozofik olanı. Birinci görüş, gnostisizmin baskısıyla sonunda Kilise tarafından da benimsenmiş olan halka özgü görüştür; ikincisi ise inisiyelere özgü engin görüştür. İlk anlamıyla ele alındığında, tekrar diriliş, ayrışmış veya dağılmış olan cesedin tekrar bütünleşip canlanışını ifade etmektedir. Bu kavramdaki kaba maddeciliği ve saçmalığı vurgulamaya gerek bile yoktur. İnisiyeye göre, tekrar dirilişin çok farklı bir anlamı vardı. Bu kavram, insanın üç katlı teşekkülâtına ilişkin doktrinle ilintiliydi. Şu anlamı taşımaktaydı: Canın organizması ve bir bakıma da, ruhun kapsülü mesabesinde olan lâtif astral, esîrî ve seyyalevî (flüidik) bedenin arınması ve paklanması. Bu arınma ameliyesi, astral bedendeki derunî faaliyet vasıtasıyla ve belli bir tarzda hayat sürmek suretiyle şu bedenli hayat sırasında dahi cereyan etmektedir; ama çoğu insanlarda ölümden sonra gerçekleşmektedir, tabiî ki eğer doğrunun ve gerçeğin peşinde koşmuşlarsa. Öte âlemde ikiyüzlülük etmenin, yani kendini olduğundan farklı göstermenin imkânı yoktur. Orada astral bedenler oldukları gibi gözler önündedir; ister istemez, asıl mayalarına uygun şekil ve renkle

tezahür etmektedirler; geri iseler karanlık ve çirkin, gelişmiş iseler ışıl ışıl ve güzel bir görünüm sergilemektedirler. Korintoslular'a mektubunda Pavlus tarafından sözü edilmiş olan doktrin budur işte. Orada kesin bir biçimde şöyle demektedir: **"Semavî bedenler ve dünyevî bedenler de var."** (Bap15/40) Nikodimos'la olan gizli görüşmesinde İsa, bu hususta, sembolik bir biçimde söz etmektedir, ama aynı ifadeyi, konuya vâkıf bir insan daha derin bir biçimde anlayabilmektedir. Bir ruh varlığı ne kadar çok gelişmişse, yerküre atmosferinden uzaklığı da o kadar fazla olmakta; onu, alâka yasası (affinitè) gereğince, cezbeden kozmik mekân da o kadar uzaklarda yer almaktadır; bunun sonucu olarak insanlara görünmesi de o kadar zorlaşmaktadır.

Üstün varlıkların, insanlara ancak, derin uyku veya vecd hâli sırasında görünmelerinin hikmeti budur işte. O esnada beden gözleri kapalı olduğu için, fizik bedenle olan bağlarını gevşetmiş olan astral beden, bazen bedensiz varlıkları görebilmektedir. Ama, gerçek bir Tanrıoğlu sayılabilecek yücelikteki bir peygamberin, anlayışlarını ve hayal güçlerini coşturarak daha iyi ikna etmek ve imanlarını daha pekiştirmek üzere, müritlerine, uyanıklık hâlinde ve algılanabilir bir biçimde göründükleri de vakidir. Böyle durumlarda, fizik bedenini terk etmiş durumdaki ruh varlığı, astral bedenine, geçici bir süre için, gözle görülebilir ve hatta bazen elle tutulabilir bir görünüm kazandırabilmektedir; bu fenomen, ruh tarafından, madde üzerine, atmosferin elektriksel güçleri ve canlı bedenlerin manyetik güçleri aracılığıyla tatbik edilen özel dinamizm sayesinde vuku bulmaktadır. (Fantomlar, dedübluman ve materyalizasyonlar için Metapsişik Terimler Sözlüğü'ne bakınız.)

Bu husus, İsa'nın gerçekleştirdiği aparisyon vakala-

rına tam uymaktadır. Yeni Ahit'te zikredilmiş olan aparisyonlar şu iki kategoriden bazen birinin, bazen de diğerinin kapsamına girmektedir: Spiritüel rüyet ve duyular yoluyla algılanabilir aparisyon. Şurası muhakkaktır ki, bu aparisyonlar havariler için yüce bir realite niteliğinde şeylerdir. Gökten ve yerden mi, yoksa tekrar dirilmiş olan Mesih ile birlikte oluştukları o canlı topluluktan mı şüphe ettikleri sorulmuş olsaydı herhalde birinciden şüphe edeceklerini söylerlerdi. İsa'nın bu heyecan verici rüyetleri, hayatlarının en sevinç verici ve şuurlarının en engin anılarını teşkil etmekteydi. Tabiat üstü diye bir şey yoktur, varsa eğer tabiatın bilinmeyen yanları vardır, yani tabiatın, sonsuzluklarda uzayıp giden gizli mekânları ve görünmeyen âlemin, görünen âlemin sınırları ötesinde devam eden ışımaları vardır. Hâlihazırdaki şu bedenli hâlimizle, duyularımıza çarpmayan o ipincecik realiteye inanmakta ve onu kavramakta zorluk çekmekteyiz; spiritüel hâle geçtiğimiz zaman ise, bunun tersi olacak ve bize bu kez gerçek ve mevcut olmayan gibi görünmeye başlayacak olan şey, madde olacaktır. Ama astral beden ile maddenin oluşturduğu sentez, yani aynı tek cevherin bu iki veçhesi Ruh'un bünyesinde yer almaktadır. Zira ezelî-ebedî ilkelere doğru, yani nihaî sebeplere doğru çıkıldığında, tabiatın dinamizmi artık Zekâ'nın fıtrî yasaları tarafından açıklanmaya başlamaktadır; ve buna da, astral bedenin, hayata ait yasaları, metapsişik ve deneysel psikoloji vasıtasıyla açıklayan etüdü denmektedir.

Yukarıda belirttiğim gibi, ezoterik anlamıyla ele alınmış olan tekrar diriliş vakıası, aynı anda hem İsa'nın hayatının zarurî sonucuydu ve hem de Hristiyanlığın tarihî tekâmülünün vazgeçilmez önsözüydü. Zarurî sonucuydu, çünkü İsa bunu şakirtlerine kaç kez müjdelemişti.

Ölümünden sonra onlara o muzaffer ane görkem içinde görünebilmişse, bunu, astral bedeninin, gösterdiği muazzam cehit ve ortaya koyduğu müthiş mesai sayesinde yüzlerce kat artmış olan arılığı ve doğuştan gelme gücü sayesinde başarabilmişti.

Dünya gözüyle dışarıdan bakıldığında, Mesih'in dramı çarmıhla noktalanmıştır. Ama zatındaki tüm yüceliğe rağmen, ahdini yine de tam anlamıyla hedefine ulaştıramamıştır. İçeriden, yani İsa'nın şuurunun derinliklerinden ve semavî gözle bakıldığında ise, zirvelerini İğva'nın (Tantasyon), Sima değiştirişin (Transfigurasyon) ve Tekrar Dirilişin (Résurrection) oluşturduğu üç türlü icraatı ile yüz yüze gelinmektedir. Bu üç faz, bir başka anlamda, **Mesih'in inisiyasyonunu, Toplam İfşaat'ı ve Eserinin en yüksek noktaya varışını** temsil etmektedir. Bu üç faz, ayrıca, havarilerce ve ilk asırların inisiyelerince **Oğul'un, Baba' nın ve Kutsal Ruh'un sırları** diye adlandırılmış olan kavramlara da tekabül etmektedir.

Mesih'in hayatındaki o zirveye varış vakıası, Hristiyanlığın tarihî tekâmülünün vazgeçilmez önsözü mesabesindeydi, demiştim. Evet, sahilde inşası tamamlanmış geminin Okyanusa indirilmesi gerekmekteydi. Tekrar diriliş vakıası, ayrıca, İsa'nın ezoterik birikimi üzerine açılmış ışıktan bir kapı niteliğini de taşımaktaydı. İlk hristiyanların, onun şimşekler misali çakmış olan ışıklı tezahürlerinin etkisiyle âdeta körleştiklerine, onun öğretisini harfi harfine kulaklarıyla işittiklerine ve onun sözleri konusunda yine de yanılgıya düşebildiklerine şaşmamak gerekir. Ama insan zihninin, çağlar, dinler ve bilimler arasında rahatça seyahatler yapabildiği günümüzde artık, Baba'nın ve Ruh'un sırları tabiriyle Pavlus'un, bir Yuhanna'nın ve İsa'nın neyi kastettiğini, ne demek istediğini anlamaktayız. **Bu sırların, psişik bilim ve Doğu**

teozofisi tarafından en yüksek ve en doğru anlamda olmak kaydıyla bilinmekte olan kavramları içerdiğini görmekteyiz. Bunları incelediğimizde ayrıca, aşkının yüceliği ve iradesinin enerjisi yardımıyla İsa'nın, o kadim ve ezelî-ebedî nitelikli hakikate, yeni bir gelişme ve yayılma kudretini bahşettiğine de tanık olmaktayız. Son olarak ise, Hristiyanlığın, hem metafizik ve hem de pratik yanını bulmaktayız, ki bu da onun kudretini ve hayatiyetini sağlamaktadır.

Asya'nın kadim teozofları müteal hakikatleri pek iyi bilmekteydiler. **Tekrardoğuşa ve hayatların münavebeli sürekliliğine ilişkin organik yasayı formüle etmek suretiyle, Brahmanlar, geçmiş ve gelecek hayatın anahtarını bile ele geçirmişlerdi.** Ama öte âleme ve sonsuzlukların murakabesine dala dala bu kez de dünyasal faaliyeti unutmuşlardı, yani bireysel ve sosyal hayatı bir yana atmışlardı. Aynı hakikatlere, başlangıçta, perdeli ve daha antropomorfik bir görünüm altında inisiye olmuş olan Yunan ise, kendine özgü dehası sayesinde, doğal ve yerküresel hayatı tercih etmişti. Bu da ona, örnekleme yoluyla, Güzele ilişkin ölümsüz yasaları ifşa etme ve gözlem bilimlerinin prensiplerini formüle etme imkânını sunmuştu. Ama bu bakış açısı yüzünden, **onun öte âleme ilişkin anlayışı zamanla daralmış ve kararmıştır.** İsa'ya gelince, o ise, geniş görüşü ve evrenselliği sayesinde, hayatın her iki yakasını da kucaklamayı başarmıştır. Öğretisini özetleyen pazar duasında o, şöyle demektedir: **"Göklerdeki saltanatın yeryüzünde de egemen olsun."** Ulûhiyetin yeryüzündeki saltanatı ifadesi, manevî ve sosyal yasanın, tüm gürlüğüyle; Güzele, İyiye ve Gerçeğe ilişkin tüm haşmetiyle tahakkuku anlamını taşımaktadır. Onun doktrinindeki sihrin ve onun bir bakıma sınırsız olan tekâmül kudretinin onun maneviyatı ile onun metafiziğinin oluştur-

duğu birlikten ve bütünlükten, onun ebedî hayata karşı olan o müthiş imanından ve de bunu daha şu dünya hayatından itibaren faaliyetle ve aktif iyilik severlik duygusuyla başlatma ihtiyacından kaynaklanıyor oluşunun sebebi budur işte. Mesih, **dünyaya özgü her türlü ağırlıkların altında ezilmekte olan ruh varlığına şöyle seslenmektedir: Kalk, zira senin vatanın göklerdedir; ama ona inanıyor ve oraya ulaşmak istiyorsan, bunu, daha dünyadayken eserinle ve aşkınla ispat et!**

VII

AHİT VE TAHAKKUK - MABET

İNSANOĞLU olarak takdis edilmiş bir Essenî olan, yani Musa'nın, Hermes'in ve diğer tüm Tanrıoğullarının Kelâmının varisi olan Meryem'in oğlu şakirtlerine şöyle demişti:

"El ile yapılmış bu mabedi yıkacağım ve el ile yapılmamış bir başkasını üç günde yapacağım." (Markos, 14/58)

Bu ahdini, bu inisiye (mürit) ve inisiyatör (mürşit) sözünü tahakkuk ettirmiş miydi? Ölümü ve spiritüel anlamdaki tekrar dirilişi vasıtasıyla desteklenip güçlendirilmiş olan Mesih öğretisinin insanlık üzerinde hâsıl ettiği sonuçlar ile sonsuz sınırsız bir istikbale ilişkin vaadinin içerdiği sonuçlar göz önünde bulundurulsa evet. Kelâmı ve fedakârlığı ile o, taştan mamul mabetlerden çok daha kalıcı ve çok daha sağlam bir görünmez mabedin temellerini atmıştır; ama o, ancak, insanların ve asırların onun uğrunda sarf ettikleri çabalarla orantılı bir şekilde devam edebilmiş ve tamamlanabilmiştir.

Bu mabet nabıl bir mabettir? İhya edilmiş bir insanlığın mabedidir. O, manevî, sosyal ve spiritüel niteliklidir.

Manevî mabet, insan ruhunun ihyasıdır; beşeriyete, İsa'nın kişiliği hâlinde örnek olarak sunulmuş olan insa-

nî ideal vasıtasıyla bireylerin değişimidir. Onun erdemlerindeki harika uyum ve gürlük, bu mabedin tarifini imkânsız hâle getirmektedir. Dengeli akıl, mistik sezgi, insan sevgisi, ifade ve eylem kudreti, yürek yangınına varan hassasiyet, fedakârlığa varan sınırsız aşk ve ölümü hiçe sayan cesaret... Kısacası, her türlü erdem onun kişiliğinde bir araya gelmişti. Kanının her damlasında, bir kahramana can verebilecek kadar kudret mevcuttu; ama bu kudrete rağmen neydi ondaki o ilâhî letafet! Kahramanlık ile aşkın, irade ile zekânın ve Ezelî-Ebedî Eril ile Ezelî-Ebedî Dişil'in onun kişiliğinde oluşturduğu o engin birlik ve bütünlük, onu, insan idealinin çiçeği hâline getirmekteydi. **Son söz olarak sınırsız kardeş sevgisini ve evrensel insanlık ittifakını işaret etmiş olan ahlâkı,** işte bu yüce kişiliğinden kaynaklanmaktaydı. Ölümünden itibaren akıp gitmiş olan şu on dokuz asırlık süre içinde gösterilmiş faaliyet sonucunda bu ideal herkesin(!) şuuruna nüfuz etmiştir. **Şu uygar dünyada, bu ideale ilişkin az veya çok belirgin bir kavrama sahip olmayan insan neredeyse kalmamıştır. Şu husus rahatça ifade edilebilir ki, İsa'nın arzuladığı mabet hem tamamlanmış ve hem de günümüz insanlığı bünyesinde sağlam temellere oturtulmuştur.**

Sosyal mabet için durum aynı değildir. Bu, insanlığın organik kurumlarında Tanrı'nın veya kayra yasasının egemenliğinin tesisini gerektirmektedir; yani bu mabet, bütünüyle, inşa edilmeyi beklemektedir. Zira insanlık elan harp hâli içinde, yani Cebir ve Kader yasasının hükmü altında yaşamaktadır. Moral şuurda hükmünü sürdürmekte olan Mesih yasası henüz kurumlara intikal etmiş değildir. Felsefî ve dinî sorunu, temel ezoterik hakikatlerin bazıları ve büyük inisiyelerin hayatları vasıtasıyla gün ışığına çıkarmak üzere kaleme aldığımız bu kitapta, her nasılsa, sosyal ve politik organizasyon sorun-

larına da temas etmiş olduk. Ama bu konuyu daha fazla uzatmayacağım. Zira, birkaç satırla tarif etmeye bile yeltenemeyeceğim kadar ihtisasımı aşan geniş ve karmaşık bir konudur bu. Yalnız şunu da söylemeden edemeyeceğim. Prensip olarak sosyal savaş tüm Avrupa ülkelerinde mevcuttur. Zira toplumun tüm sınıfları tarafından kabul edilip benimsenmiş ekonomik, sosyal ve dinî prensipler yoktur oralarda. Aynı şekilde, Avrupa ulusları arasında da silâhlı barış hâline hâlâ daha son verilmiş değildir. Zira onları birbirlerine yasal bir biçimde bağlayacak sağlamlıkta ortak bir federatif prensip kurulamamıştır. Ortak çıkar ve özlemlerine sahip çıkacak kadar güçlü bir otorite mevcut olmadığı gibi, bu konuda yaptırım uygulayacak kadar kararlı bir yüksek mahkeme de mevcut değildir. Gerçi İsa'nın yasası bireylerin şuurlarına ve belli bir oranda da, sosyal hayata nüfuz etmiştir, ama politik kurumlarımızda hâlâ daha payen ve barbar yasası hüküm sürmektedir. Politik güç hâlen güçsüz temeller üzerine oturtulmuş hâldedir. Zira bu güç, bir yandan devlet yöneticilerinin askerî güçten başka bir şey olmayan sözde ilâhî adaletlerinden; diğer yandan da, insan yığınlarının içgüdülerinden veya tefrikten mahrum anlayışlarından başka bir şey olmayan evrensel beğeniden doğmuş bulunmaktadır. Bir ulus, bir araya getirilmiş belli belirsiz değerler veya alt alta yazılıp toplanmış rakamlar bütünü demek değildir. O, organlardan müteşekkil canlı bir varlıktır. Ulusal temsil mekanizması, meslek loncalarından başlayıp eğitim kurumlarına varıncaya kadar, bu organizmayı yansıtmadığı sürece, organik ve akılcı bir temsil mekanizmasından söz etmek mümkün olamayacaktır. Tüm bilim kurumlarının delegeleri ile tüm Hristiyan Kiliseleri'nin temsilcileri yüksek bir konseyin bünyesinde yer alamadığı sürece, toplumlarımız hep, içgüdü, hırs ve

cebir tarafından yönetilecektir; yani sosyal mabetten mahrum hâlde yaşayacaklardır.

İsa'nın bugün, her zamankinden daha canlı oluşu, onun, söz konusu sosyal mabedi bünyesine sığdıramayacak kadar küçük olan kilisenin; onu inkâr edebilecek kadar bayağı olan politikanın; ve onu ancak yarı yarıya anlayabilecek kadar idrakli olan Bilimin çok yukarılarında dalgalanmakta oluşundan mı ileri gelmektedir acaba? Bu durum, onun yüce ahlâk biliminin, çok daha yüce bir bilimin doğal ve gerekli sonucu oluşundan ileri gelmektedir. Bu durum, onun eserinin seviyesini ve ahdinin geniş kapsamını, beşeriyetin sezinlemeye başlamasından ileri gelmektedir. Bu durum, onun gerisinde, Musa'dan da gerilere uzanan ve onu kusursuz bir biçimde teyit eden Hintli, Mısırlı ve Yunanlı inisiyelere ait kadim bir teozofinin mevcudiyetini fark edişimizden ileri gelmektedir. Yüksek şuurlu İsa'nın, transfigüre olmuş Mesih'in, sevgi dolu kollarını, Hayattar Kelâmın diğer ışınlarına, yani kendisinden önce dünyada görünmüş olan diğer Mesihler'e olduğu kadar, Entegral Bilime de, ilâhî Sanata da, kusursuz Hayata da açmış hâlde bekleyip durduğunu anlamaya başlamış bulunmaktayız. Ama onun ahdi, insanlık âleminin tüm canlı güçlerinin katkısı olmadan tamama eremez. Bu eserini tamamlayabilmek için bugün iki temel şartın tahakkuku şarttır: Bir yandan, deneysel bilim ile sezgisel felsefenin, tedricî bir biçimde kapılarını, **psişik türden olaylara, entelektüel prensiplere ve spiritüel hakikatlere açması;** diğer yandan ise, Hristiyan dogmasının, ezoterik gelenek ve ezoterik bilim istikametinde genişletilmesi; hemen ardından da Kilisenin, dereceli inisiyasyon esasına uygun bir biçimde tekrar organize edilmesi; bunlar gerçekleştirilirken, hepsi de Mesih'in evlâtları mesabesinde olan tüm kiliselerce karşı konulamayacak özellikte bir

serbestiyetin benimsenmesi. **Demek ki bilimin dinselleşmesi ve dinin bilimselleşmesi şarttır. Halihazırda birbirlerinden ayrı yollarda yürümekte olan bu iki güç, eninde sonunda, ezoterik bir zeminde bir araya geleceklerdir.** Şüphesiz, başlangıçta büyük zorluklarla karşılaşılacaktır; ama Avrupa toplumunun istikbali buna bağlıdır. Hristiyanlıkta ezoterik anlamda vuku bulacak olan değişim, Yahudilik ile İslâm'ı aynı yönde değişime gitmeye özendirecek, Brahmanizm ile Budizm'e ise yeniden canlanma ve kalkınma imkânını sunacaktır; görüldüğü gibi, bu hareket, Asya ve Avrupa'nın **ortak bir dinî esas** üzerinde bağdaşmalarını sağlayacaktır.

Kurulması gereken spiritüel mabet budur işte; İsa'nın sezgisel yoldan idrak ettiği ve arzuladığı eserin zirve noktası budur işte. Onun sevgi esaslı sözleri, bilimler ile sanatları ve dinler ile ulusları birbirlerine bağlayacak olan manyetik zinciri oluşturmayı başarabilecek ve bizzat kendisi de evrensel söz hâline gelecek mi acaba?

Bugün Mesih, en genç ve en zinde durumda bulunan iki ırk vasıtasıyla yerkürenin büyük bölümünü tutmuş durumdadır. Rusya vasıtasıyla bir ayağı Asya'dadır; Anglo-Sakson ırk vasıtasıyla da Yeni Dünya'yı tutmaktadır. Gerçi Avrupa, Amerika'dan yaşlıdır ama Asya'dan gençtir. Avrupa'nın çaresiz bir gerileyişe mahkûm durumda bulunduğunu düşünenler ona iftira etmiş olmaktadırlar. Ama Avrupa, tek bir geçerli otoritenin itme gücü altında, yani bilimsel ve dinsel asıllı tek bir gücün itme gücü altında federasyon hâlinde birleşeceği yerde hâlâ daha didişmeye devam ederse; sevgiyle beslenmekte olan zihnin ışığı mesabesindeki bu inancı söndürmek suretiyle moral ve sosyal çözülüşüne çanak tutmayı sürdürürse, o takdirde, uygarlığı, önce sosyal çalkantılar yüzünden batıp gidecek, ardından da daha genç ırkların işgaline uğrayacak-

tır; ve bu genç ırklar, tuttuğu meşaleyi Avrupa'nın elinden koparıp alacaklardır.

Avrupa'nın daha önemli bir görevi daha vardır. Bu görev, Mesih'in sosyal eserini tamama erdirerek, onun entegral görüşünü formüle ederek ve de Bilim, Sanat ve Adalet vasıtasıyla Tanrıoğulları'nın en büyüğüne ait spiritüel mabedi taçlandırırak dünyanın yönetimini sağlamaktır.

AÇIKLAYICI NOTLAR:

(1): *Yüz yılı aşkın bir zamandan beri eleştirmenlerce İsa'nın hayatı konusunda sürdürülmüş olan çalışma, şüphesiz, zamanımızın en dikkate değer çalışmalarından birini teşkil etmektedir. Bu tür çalışmanın eksiksiz bir genel özetine, M.Sabatier'nin nefis eserinde (**Dictionnaire des Sciences religieuses,** par Lichtenberger, cilt VII) rastlamaktayız. Bu güzel etüt, sorunun tarihçesini bütün hâlinde ortaya koymakta ve bugünkü durumunu pek güzel dile getirmektedir. Benim de iştirak ettiğim yeni bakış açısını daha iyi bir şekilde ortaya koymak üzere, burada sadece, sorunun, Straus ve Renan sayesinde katettiği iki ana fazı zikredeceğim.*

Hegel'in felsefi ekolünden ayrılıp Bauer'in eleştirel ve tarihsel ekolüne bağlanmış olan Straus, gerçi İsa'nın mevcudiyetini inkâr etmemiştir, ama onun hayatının, İnciller'de anlatıldığı hâliyle, halkın muhayyilesi tarafından yaratılmış bir mit, bir efsane olduğunu ispatlamaya kalkışmış ve bunun da, yeni doğmuş olan Hristiyanlığın ihtiyaçlarına ve Eski Ahit'in nübüvvete ilişkin kehanetlerine cevap verme çabasının sonucu olduğunu öne sürmüştür. Salt negatif nitelik arz eden ve de büyük bir ustalık ve derin bir bilgi desteğiyle dile getirilmiş olan tezi, gerçi bazı ayrıntılarında gerçeği ifade etmektedir, ama bütün hâlinde ele alındığında ve temel noktaları irdelendiğinde tutulamayacak ve savunulamayacak bir görünüm sergilemektedir. Tezinde ayrıca İsa'nın karakterini ve Hristiyanlığın kökenini açıklayamama gibi çok ciddî bir hata daha mevcuttur. Straus'a göre, İsa'nın hayatı, güneşsiz bir gezegenler sistemidir. Ama onun tezi yine de hatırı sayılır bir liyakat taşımaktadır; bu liyakat, dogmatik teoloji alanına ait sorunu, metin ve tarih

irdeleme alanına intikal ettirmekte yatmaktadır.

Renan tarafından kaleme alınmış olan İsa'nın hayatına ilişkin eser ise, o parıltılı zenginliğini, hem o yüksek estetik ve edebî niteliklerine ve hem de, Mesih'in hayatını bir beşerî psikoloji sorunu hâline getirmeye kalkışmış bulunan yazarının cüretine borçludur. Pekiyi, sorunu çözüme kavuşturmuş mudur bari? Hayret uyandıracak ölçüdeki başarısının ardından yapılmış olan ciddî eleştiriler, onun, soruna hiç de çözüm getiremediğini ortaya koymuştur. Renan'a göre İsa, mesaisine, yumuşak başlı bir hayalperest, çoşku içinde kendinden geçmiş saf bir ahlâkçı kimliğiyle başlamış ve onu, realite duyusunu kaybetmiş sert bir kehanet ehli kimliğiyle noktalamıştır. Renan'ın eseri konusunda M.Sabatier şunları söylemiştir: "Bu tarihçinin tüm ölçülü davranma çabalarına rağmen, bu gidiş , sağlıklı bir ruhun çılgınlığa doğru gidişidir. Renan'ın Mesih'i, gözü yükseklerde birinin hesaplarıyla ilham ehli birinin hayalleri arasında dalgalanmaktadır. " Renan'ın satırlarından algılanan şudur ki, o, istemeden ve hatta neredeyse bilmeden Mesih olmuştur. Bu ismi, sırf havarilerine yaranmak ve halkın arzusuna cevap vermek için kabullenmiştir. Gerçek bir peygamberin böylesine cılız bir imanla yeni bir din kurması ve dünyanın çehresini değiştirmesi olacak şey değildir. Renan'ın, İsa'nın hayatına ilişkin eseri, hayat sunucu manyetizmden ve yaratıcı hararetten mahrum ölgün bir güneş tarafından aydınlatılmakta olan bir gezegenler sistemini andırmaktadır.

Pekiyi, İsa nasıl Mesih olmuştur? Bu konudaki asıl soru budur işte. Ancak ne var ki Renan bu noktada tereddüt etmiş ve dolambaçlı yollara baş vurmuştur. Théodore Keim'e gelince, o ise, konuya cepheden bakmanın gerekliliğini kavramıştır (**Dass Leben Jesu**). İsa'nın hayatını konu edinen bu eseri, Renan'ınkinden sonra kaleme alınmış eserlerin en dikkate değer olanıdır. Bu eser, sorunu, metinlerden ve tarihten alınmış zahirî (exotérique) yorumlar vasıtasıyla aydınlatmaktadır. Ama bu sorun, sezgiden (intuition) yararla-

nılmadan ve batınî (esotérique) tradisyona başvurulmadan çözümlenecek bir sorun değildir ki.

İsa'nın hayatını, ana hatlarıyla, işte bu ezoterik ışık vasıtasıyla, yani tüm dinlerin derunî meşalesi ve her türlü gür felsefenin merkezî hakikatî mesabesindeki ezoterik ışık vasıtasıyla tekrar canlandırmaya çalıştım ve bu çalışmam sırasında, karşılaştığım güçlükleri yenmemi mümkün kılmış olan öncelere ait her türlü tarihî eleştiri çalışmalarından da yararlandım. Bilim ile dinin sentezi mesabesindeki ezoterik görüş terminden ne anladığımı burada ifadeye gerek görmüyorum. Elinizde tuttuğunuz bu kitabın tümü zaten bu görüşle kaleme alınmıştır; yalnız şunu ilâve etmeliyim ki, İnciller'in tarihî ve izafî değerini ortaya koymak üzere üç tür İncil'i (Matta, Markos ve Luka) temel olarak ele aldım; İsa'nın ezoterik doktrininin sırrını gün ışığına çıkarmada ise Yuhanna İncili'nden yararlandım; ama bunu yaparken bu İncil'in sonralara ait redaksiyonunu ve sembolik eğilimini benimsedim.

Birbirleri yardımıyla kontrol ve rektifiye edilmesi gereken bu İnciller'in dördü de aynı derecede otantiktirler, ama yine de farklı nitelik arz etmektedirler. Matta ve Markos, lâfız ve vakıayı pek güzel ortaya koyan İnciller'dir; bunlarda halka hitap eden vakıa ve sözler yer almaktadır. Luka, sırların anlamını, şairane efsane perdesi altında sunmaktadır; bu İncil, Ruhu, Kadını ve Aşkı konu edinmiş olan İncil'dir. Aziz Yuhanna ise bu sırların perdesini aralamaktadır. Onun İncili'nde doktrinin iç yüzü, gizli öğreti, vaadin anlamı ve ezoterik sırlar yer almaktadır. Evrensel ezoterizmin anahtarını iktisap etmiş ender piskoposlardan biri olan İskenderiyeli Clément bu İncil'i, Ruh'un İncil'i diye adlandırmıştır. İsa tarafından ifşa edilmiş olan müteal hakikatlere Yuhanna derinlemesine vâkıftır, bu nedenle onları büyük bir maharetle özetlemeyi başarmıştır. İşte bu yüzdendir ki, o, sembol olarak, kanatları uzayları bile aşan ve alev alev bakışları sonsuzlukları delen kartalı benimsemiştir.

(2): Aristofanes: *Atina doğumlu Yunan komik şairi (M.Ö.445-386). Politika ve edebiyat alanındaki düşmanlarıyla savaşarak hayat sürmüş bir yazardır. Öripides ile Sokrat'ı da diline dolamıştır.*

(3): Satir: *Mitolojide insan vücutlu, teke ayaklı, küçük boynuzlu olarak tasvir edilen yarı-tanrı.*

(4): Lüsiyen *(Lucien): Samosate doğumlu Yunan yazarı (M.S. 125-192).* ***Ölülerin Diyalogları, Tanrılar'ın Meclisi*** *gibi, içlerinde tradisyonlarla ve önyargılarla alay ettiği kitapçıklar yazmıştır.*

(5): Karneyad: *Kirene doğumlu Yunan filozofu (M.Ö.215-129). Yeni Akademi'nin şefi ve probabilizmin (ihtimaliyye) kurucusu olan ünlü bir hatip.*

(6): Büyük İskender: *(M.Ö.356-323): Makedonya kralı (336-323), Philippe II. ile Olympias'ın oğlu. Aristo'nun müridi. İsyan etmiş olan Yunan'ı bastırmış ve Persler'e karşı Yunan'ın şefi ünvanıyla savaşmış ve Hellespont'u aşmıştır. Daryüs III'ün ordularını Granik'de ve İssos'da mağlûp ederek Tir'i ve Mısır'ı almıştır. Orada İskenderiye kentini kurduktan sonra Fırat'ı ve Dicle'yi geçip Arbel'de Persler'i kesin yenilgiye uğratmıştır. Babil'i ve Sus'u fethedip Persepolis'i yakmış, sonra da İndüs'e ulaşmıştır. Daha sonra Babil'e dönüp oraya yerleşmiş ve galipler ile mağlûpları kaynaştırıp tek bir ulus hâline getirme çabasına girişmiştir. Kurduğu imparatorluk, onun ölümüyle birlikte, generalleri arasında paylaşılmıştır.*

(7): Filip (Philippe II): *(M.Ö.382-336).*

(8): Samotrake: *Ege Denizi'nin Trakya sahillerine yakın bir bölümünde bulunan Yunan adası. Semadirek de denilmiştir.*

(9): Aşil: *Homeros'a özgü kahramanların en tanınmışı.*

(10): *Aristo'nun ve Monteskiyö'nün, deneye değil, görgüye dayalı (empirique) ekolüne taban tabana zıt düşen bu görüş, Mu-*

sa ve Fisagor tarafından olduğu gibi, büyük inisiyeler ve Mısırlı rahipler tarafından da benimsenmiştir. ***La Mission des Juifs*** *(Yahudiler'in Misyonu, Saint-Yves'in) adlı eserde bu husus güçlü bir biçimde ortaya konmuştur.*

(11): Numa Pompilius: *Roma'nın ikinci efsanevî kralı (M.Ö.715-672) Roma dinini bu kral tesis etmiştir. Bir mağarada Egérie adlı bir kır perisinden öğütler aldığını ifade etmekteydi.*

(12): Janus: *Roma'nın, iki zıt yüzlü olarak tasvir edilen kadim tanrılarından biri.*

(13): Fesiyo *(Fécial): Roma'da savaş ilânı ve barış antlaşması konularını dinî formalitelere uygun olarak yöneten rahip veya münadi.*

(14): Tapsus: *Tunus'un sahilinde kadim çağlarda yer almış olan bir kent. Sezar burada Pompe'nin partisine ait kalıntıları imha etmiştir (M.Ö.46).*

(15): Munda: *İspanya'nın güneyinde kadim çağlarda yer almış olan bir kent. Sezar burada Pompe'nin vekillerini yenmiştir (M.Ö.45).*

(16): Antonyus *(Marcus Antonius): Sezar'ın yardımcısı olan Romalı general (M.Ö.83-30).*

(17): Kleopatra: *'Mısır'ın yedi kraliçesinin adı. Bunların en tanınmışı Kleopatra VII'dir (M.Ö.69-30). Güzelliğiyle Sezar'ın, sonra da Antonius'un kalbini çalmıştır.*

(18): Messalin: *Roma imparatoru olan Claude I'in eşi ve Britannicus ile Oktavius'un annesi. İmparatoriçeliği dönemindeki (M.S.25-48) sefahat düşkünlüğüyle tanınmıştır.*

(19): Neron: *Antium doğumlu Roma imparatoru (M.S. 37-68). İmparator Claude tarafından evlât edinilmiş ve onun ölümünden sonra, Britannicus'u saf dışı ederek tahta geçmiştir. Öğretmeni olan Seneka'nın öğütlerini tutarak başlangıçta ılımlı bir yönetim biçimini benimsemiştir. Ama çok geçmeden Britannicus'u, annesi Agrippin'i ve karısı Oktavi'yi*

öldürtmüş, Hristiyanlar'a zulmetmiştir. Sefahat âlemleri, yapmacıkları ve cinayetleriyle ünlüdür. Askerî bir ayaklanma sonucunda intihar etmeye mecbur olmuştur.

(20): Yeşu: Musa'dan sonra İbraniler'in başına geçmiş olan lider; Kenân ülkesinin fatihi. Tevrat'a göre, Yeruşalim kralı Abdonisedek ile yaptığı muharebe sırasında zaferini tamamlayabilmek için güneşin batışını geciktirmiş olan kişi budur.

(21): Samuel: Kral seçmeye mecbur edilip önce Şaul'ü, sonra da Davud'u kutsamış olan son İsrail hâkimi.

(22): İlya: Tişbe doğumlu Yahudi peygamberi (M.Ö.IX. asır). Ahab ve İzebel zamanında peygamberlik yapmıştır. İsrail'de hüküm sürmekte olan Baal inanç sistemine bir süre engel olmuştur; İzebel tarafından sürgün edilmiştir. Sonunda, ateşten bir araba içinde göğe kaldırılmıştır.

(23): İşaya: M.Ö.VIII. asırda yaşamış olan dört büyük Yahudi peygamberinden biri. Adını taşıyan kitap, stilinin belirginliği ve içerdiği şiirselliğin parlaklığı ile dikkati çekmektedir. Yahudiye kralı Manasses tarafından öldürtülmüştür.

(24): Hezekiel: M.Ö. 627-570 arasında yaşamış olan Yahudi peygamberi. Yeruşalim'in mahvı haberini verdikten sonra umut sunucu vaazlar vermiştir.

(25): Yeremya: M.Ö.650-580 yılları arasında yaşamış olan Yahudi peygamberi. Yahudiye ülkesinin mutluluk ve mutsuzluk haberini vermiştir. **Mersiyeler**'i yazmıştır.

(26): Elişa: İlya'nın müridi olan Yahudi peygamberi. M.Ö. 830'da Samari'de ölmüştür.

(27): Sanherib: Asur kralı (M.Ö.704-680); Yeruşalim'i fethetmiştir, fakat ordusu veba yüzünden telef olunca geri çekilmek zorunda kalmış ve bu ricat sırasında da oğulları tarafından katledilmiştir.

(28): Selefkeliler: Asya'da hüküm sürmüş olan Helenistik hane-

dan (M.Ö.305-64). Kurucusu Selefkos I'dir.

(29): Makabeler (Mattathias): Asmoneenler'in atası olan ve Antiyoküs IV'e karşı yürütülmüş direniş hareketine liderlik etmiş bulunan Yahudi rahibi. M.Ö. 165'te ölmüştür. Kendisinden sonra yönetimi, oğulları olan Judas, Jonathas ve Simon yürütmüştür.

(30): Hirodes: Ascalon doğumlu Yahudi kralı (M.Ö.40-4). Romalılar'dan destek görerek Yeruşalim'i güzelleştirmiştir. **Masumların katli** olayı ona atfedilmektedir.

(31): Davud: (M.Ö.XI.asır). İsrail kralı olarak Şaul'ün yerine geçmiştir; Filistiler'i yenip Yeruşalim'in temellerini atmıştır. M.Ö.1016'da ölmüştür. Tevrat'ta yer alan Mezmurlar'ın çoğu onundur.

(32): Süleyman: (M.Ö.1033-975). Davud'un oğlu ve halefi olan üçüncü Yahudi kralı; hikmetleriyle ünlüdür; krallığının sınırlarını Mısır'dan Fırat'a kadar genişletmiş ve Yeruşalim Mabedi'ni inşa etmiştir; Tevrat'taki Meseller, Vaiz ve Neşideler Neşidesi ona aittir.

(33): Beytlehemli (İsa'nın doğduğu şehir) çocuğa biat etmek üzere Doğu'dan gelen kral majlar efsanesinin ezoterik anlamı budur işte.

(34): Avgustus: (M.Ö.63-M.S.14). Kendisini vâris olarak kabul etmiş olan Sezar'ın yeğeni; önceki adı Oktav'dır. Önce amcasının katilleriyle, daha sonra da Antonius'la savaşmış ve sonunda senato tarafından imparator ilân edilmiştir.

(35): Virjil: (M.Ö.70-19). Ünlü Lâtin şairi.

(36): Kume: Napoli'nin doğusunda deniz kıyısında kurulmuş kadim bir Yunan kolonisi.

(37): Yahudiye: Suriye'nin bir bölümüne verilen ad. Bu ad ile Filistin'in tümü anıldığı gibi, içinde Yeruşalim'in yer aldığı güneybatı bölümü de kastedilmektedir.

(38): Eriha: Yeruşalim'e 25 km. mesafedeki bir Filistin kenti.

(39): Salome: *Herodiad'ın kızı ve Hirodes-Antipas'ın yeğeni; Yahya'nın başını istemiş ve de muradına ermiştir.*

(40): *Hirodes,M.Ö.4'te ölmüştür. Eleştiricilerin hesapları, bugün, İsa'nın doğumunu genellikle bu tarihe isabet ettirmektedir. Bkz.* ***Keim, dass Leben Jesu.***

(41): *İsa'nın beklenmedik şartlar altında Beytlehem'de (Yahudiye ülkesinde, Yeruşalim'in hemen güneyinde yer alan şehir) doğmuş olması hiç de imkânsız bir şey değildir. Ama bu tradisyon, görünüşe göre, bu mübarek aile ile İsa'nın çocukluğunu Nazareth (Nâsıra) ile ilintili kılan daha sonralara ait efsaneler döneminin ürünüdür.*

(42): Galile: *Bugünkü İsrail'in sınırları dahilinde kadim çağlarda yer almış olan üç ülkeden en kuzeyde bulunanı; diğer ikisi ise Samiriye (Samari) ve Yahudiye (Jude) idi.*

(43): Yusuf: *Metinde bahsi geçen Yusuf, İsa'nın hakikî babası değil, beşerî zaruretlerden ötürü, İsa'nın babalığını kabul etmiş kişidir.*

(44): Şimşon (Samson): *(M.Ö.1155-1117). Yirmi yıl süreyle İsrail'de hâkimlik yapmıştır; olağanüstü kuvvetiyle ünlüdür. Filistîler'i yenmiştir. Uyurken saçlarını kesmiş olan Dalila'nın ihaneti sonucunda düşmanlarının eline düşmüştür.*

(45): *Tischendorff tarafından neşredilmiş olan Meryem'e ve Mesih'in çocukluğuna dair düzmece İncil.*

(46): Seforis ve Teberiye: *Galile'de Teberiye Gölü'nün çevresinde yer alan iki kent.*

(47): Tabernakl *(Mesken): Musa'nın kutsal emanet sandığını, Yeruşalim Mabedi'nin inşa edildiği tarihe kadar muhafaza etmiş olan portatif çadırın adı.*

(48): Karmel: *Filistin'de (Galile'de) St. Jean-d' Acre koyunda yer alan dağ; Peygamber İlya'nın ikamet etmiş olduğu yer.*

(49): Yazıcılar: *Musa'nın yasasını öğreten ve halka yorumlayan din adamlarına verilen ad.*

(50): Ferisî: *Yahudilik'te zahirî dindarlığı benimsemiş olanlardan teşekkül etmiş bulunan bir mezhebin mensubu. İki yüzlü ve görünüşte dindar kişi.*

(51) Samiriye: *Kadim Filistin'de Galile ile Yahudiye arasında yer alan bölge. Sakinlerine Samirî denmektedir.*

(52): Gilboa: *Kadim Filistin'de bir tepe; Şaul (Saûl), Filistîler'e orada yenilmiştir (M.Ö. 1040).*

(53): Tabor: *Filistin'de yer alan ve İsa'nın transfigürasyonuna sahnelik etmiş olan tepe.*

(54): Şekem: *Filistin'in bir kenti; Aziz Justin'in vatanı.*

(55): *Tüm zamanların yıllıkları, yüksek seviyeli moral veya spiritüel hakikatlerin bazı seçkin ruhlar tarafından, muhakeme yoluyla değil, fakat iç murakabe yoluyla ve rüyet biçimi altında algılanabildiklerini ifade etmektedirler. Modern bilim tarafından henüz iyi anlaşılamamış durumda bulunan, ama su götürmez şekilde gerçek olan bir psişik fenomendir bu. Fakir bir kuru temizleyicinin kızı olan Catherine de Sienne, dört yaşından itibaren, son derece ilginç rüyetler görmüştür (Bkz. Hayatı, Albana Mignaty). Ağırbaşlı bir bilim adamı, gözlemci ve mantıklı bir insan olan Swedenborg da, kırk yaşlarında ve pür sıhhat bir hâlde, önceki hayatıyla hiç bir ilgisi olmayan rüyetler görmüştür (**Swedenborg'un Hayatı,** Matter). Şüphesiz, bu fenomenleri İsa'nın şuurunda cereyan etmiş olan fenomenlerle aynı çizgiye yerleştirme iddiasında değiliz; vurgulamak istediğimiz husus, bedensel duyularımızdan bağımsız olarak faaliyet gösteren iç algılama adlı fenomenin gerçek bir şey olduğu hususudur.*

(56): Büyük Pompe: *Ünlü Roma generali (M.Ö. 106-48). Krassus ve Sezar ile birlikte ilk triumvirliği tesis etmiş olan devlet adamı.*

(57): Pere: *Kadim Filistin'in bir bölgesi; Galile, Samiriye ve Yahudiye'nin boylu boyunca doğusunu işgal etmekteydi. Başkenti Pella idi.*

***(58):* İskenderiye:** *Mısır'ın Akdeniz sahilinde bulunan bir kenti.*

***(59):* Mezmurlar:** *Davud tarafından yazılmış olan ve Tevrat'ta yer alan ilâhîler.*

***(60):* Sion:** *Yeruşalim'de bulunan bir tepenin adı.*

***(61):* Nikanor:** *Antioküs Epifan'ın (Suriye kralı), Yahuda Makabe tarafından öldürülmüş olan generali (M.Ö.161).*

***(62):* Vaftizci Yahya: Ön haberci** *diye de adlandırılan bu peygamber, Zekeriya ile Elisabet'in oğludur. İsa'yı vaftiz etmiş ve Mesih diye adlandırmıştır. 28 yılında, Herodiad'ın (Salome'nin) kışkırtması sonucunda, Hirodes Antipas'ın emriyle boynu vurdurulmuştur.*

***(63):* Jozef** *(Yusuf) : Yahudi tarihçi (M.S.37-95).*

***(64):* Filon:** *İskenderiye ekolüne mensup bir filozof (M.Ö.1. asır); Yahudi diniyle Yunan felsefesini bağdaştırmaya çalışmıştır.*

***(65):* Fısıh** *(Sena): İsa'nın havarileriyle birlikte yediği son yemek, bir fısıh yemeğidir.*

***(66):* Eseniler ile Fisagorcular arasındaki ortak noktalar:** *Gün doğarken dua; keten elbiseler; kardeşler arası şölenler; bir yıl süreli çömezlik; inisiyasyonda üç derece esası; tarikatin organizasyonu ve vasiler tarafından yönetilen mal mülk ortaklığı; sükûnet yasası; Sırlar konusunda ketumiyet yemini; öğretinin üç bölüme ayrılışı:*

1) *Filon tarafından* ***lojik*** *diye adlandırılan evrensel prensipler bilimi veya teogoni;*

2) Fizik *veya kozmogoni;*

3) Moral, *yani insanla ilintisi olan her şey, yani özellikle şifacı üyelerin meşgul oldukları bilim.*

***(67):* Horeb:** *Sina Dağı'nın kuzeybatısında yer alan bir tepenin adı. Tanrı'nın Musa'ya çalılıklar içinde tecelli ettiği 2600 m. yüksekliğindeki tepe. Musa'nın, asasıyla kayaya vurup da su fışkırttığı yer de bu tepede bulunmaktadır. İzebel'in zulmünden kaçmış olan İlya da bu tepeye sığınmıştır.*

(68): ***Essenî doktrini ile İsa'nın doktrini arasındaki ortak noktalar:*** *İnsan sevgisinin, ilk görev olarak, birinci plâna çıkarılması; yeminin, doğrulama vasıtası olarak kullanımının yasaklanması; yalandan nefret edilişi; tevazunun benimsenmesi; Essenîler'in kardeşler arası şölenlerinden mülhem Sena'nın kabul edilmesi, fakat biraz değişik anlamda uygulanması.*

(69): ***Enok:*** *Kutsal kitapta sözü edilen tufan öncesi devreye ait bir peygamber. Nuh'un kayınpederi olan Mathusalem'in babası.*

(70): *Enok'un Kitabı , 48. ve 61. bap. Bu bölüm, Yuhanna İncili'nde yer alan Kelâm ve Üçlem doktrininin, İsrail'de çok önce de mevcut bulunduğunu ve ezoterik kehanetten kaynaklandığını kanıtlamaktadır. Enok'un kitabında* ***Ruhların Tanrısı*** *tabiriyle Baba;* ***seçkin Varlık*** *tabiriyle Oğul;* ***diğer güç*** *tabiriyle de Kutsal Ruh (Ruh-ül Kudüs) kastedilmektedir.*

(71): ***Şilo:*** *Kadim Yeruşalim'in Hinnon ve Yehoşafat vâdilerinde yer alan pınarın adı.*

(72): ***Erden:*** *Anti Lübnan'dan doğup güneye doğru akarak Huleh ve Teberiye çöllerini kateden ve sonunda Ölü Deniz'e akan ırmak.*

(73): ***Yahuda*** *(Juda): Yakup ile Lia'nın oğlu; İsrail'in on iki aşiretinden birinin reisi.*

(74): ***Silis:*** *Çile doldurmak için giyilen ya da sarılınan at veya deve kılından gömlek ya da kuşak.*

(75): ***Ablüsyon:*** *Hristiyanlar'da kuddas âyininden sonra rahibin, parmaklarına dökündüğü su ve şarap.*

(76): ***Tiberius:*** *Augustus tarafından evlâtlık edinilmiş olan Livi'nin oğlu; M.Ö.42'de doğmuş ve M.S.14-37 tarihleri arasında Roma'da imparatorluk yapmıştır. Dönemi dehşet ve zulüm içinde geçmiştir.*

(77): ***Kapri:*** *Napoli'nin güneyinde yer alan bir İtalyan adası.*

(78): ***Pontuslu Pilatus:*** *Roma'nın Yahudiye'deki valisi; masûmiyetini bildiği hâlde İsa'yı ölüme mahkûm etmiştir; daha sonra sürgün edilmiştir.*

(79): ***Anka*** *(Feniks): Mısır mitolojisine göre türünün tek örneği olan kuş; Arap çöllerinde asırlarca yaşayıp ateşle helâk olmuş bulunan, fakat küllerinden tekrar hayat bulacak olan kuş.*

(80): ***Levi:*** *Yakup ile Lia'nın üçüncü oğlu; Yahudi rahiplerini yetiştiren Levi aşiretinin reisi.*

(81): ***Edomlu:*** *Filistin'in güneyinde yer alan Idumée (Edom) adlı ülkenin sakini.*

(82): ***Sadukî:*** *Ruhun ölümsüzlüğünü ve tekrardoğuşu inkâr eden Yahudi tarikatinin mensubu.*

(83): *İnciller'e göre, Yahya, İsa'yı daha ilk görüşünde tanımış, onun Mesih olduğunu derhal anlamış ve onu o anlamda vaftiz etmiştir. Bu konudaki anlatımları çelişkilidir. Zira daha sonra, Makeru'da Antipas'ın elinde esir iken İsa'ya şunu sordurmuştur:"**Gelecek olan sen misin, yoksa başkasını mı bekleyelim?"** (Matta, 11/3). Bu da göstermektedir ki, İsa'nın Mesih olduğundan emin olsaydı Yahya böyle konuşmazdı. Ama İnciller'in redaksiyonunu ilk yapmış olanlar Yahudiler'dir; onun içindir ki bunlar, İsa'nın, misyonunu Yahudi ve popüler bir peygamber olan Yahya'dan devraldığını özellikle belirtmeyi tercih etmişlerdir.*

(84): ***Matta:*** *Pers ülkesinde şehit düşmüş olan havari.*

(85): ***Yehoşafat:*** *Yeruşalim ile **Zeytinlik Tepesi** arasında bulunan vâdi. On iki küçük peygamberden biri olan ve Yeremya ile aynı çağda yaşamış bulunan Yoel'e ait bir kehanetin yanlış yorumlanması sonucu olarak kıyamet günündeki son hükmün bu vâdide verileceğine inanılmaktadır.*

(86): ***Moab:*** *Lût'un oğlunun adı.*

(87): Kayser *(Sezar): (M.Ö.100-44) Ünlü Romalı; kadim dünyanın en yaman askerlerinden biri. Galya'yı zaptettikten sonra kendini sürekli diktatör olarak ilân etmiş; Pompeus'u Farsal'de yenmiş; sonunda senatonun gözleri önünde Brutus ve Kassius tarafından katledilmiş Roma imparatoru.* ***Galya Savaşları Hakkında Yorumlar*** *adlı eserin yazarıdır. Yerine yeğeni Oktav, yani Avgustus (M.Ö.63-M.S.14) geçmiştir: Burada kastedilen Kayser, bu imparator olmalıdır.*

(88): Yafes: *Nuh'un oğlu; Avrupa ve Batı Asya halklarını onun torunları oluşturmuştur.*

(89): Genesaret: *Galile'de yer alan Teberiye Denizi.*

(90): Kefernahum: *Teberiye Denizi'nin batı yakasında yer alan kadim Galile kenti.*

(91): Beytsayda: *Galile'de Teberiye Denizi'nin kuzeyinde yer alan yerleşim merkezi; Andreas ve Petrus'un kenti.*

(92): Korazim: *Galile'de Teberiye Denizi'nin kuzeyinde bir yerleşim merkezi.*

(93): Seconde vue, double vue *(Mükâşefe): Yeterli özet bilgi için Bkz.* ***Metapsişik Terimler Sözlüğü,*** *s.141.*

(94): Mamon: *İncil dilinde "zenginlik" anlamında kullanılmaktadır.*

(95): Nikodimos: *İsa'nın, hukuk doktoru olan şakirdi.*

(96): Astral ve esîrî beden: *Ayrıntılı bilgi için Bkz.* ***İnsandaki Güç Merkezleri-ŞAKRALAR***

(97): Posesyon: *Ayrıntılı bilgi için Bkz.* ***Metapsişik Terimler Sözlüğü,*** *s.109 ve* **Obsesyon,** *s. 65-69.*

(98) İkileşme: *Dedublüman; çift şuurluluk ve çift kişilik. Posesyon'da zıt karakterlerin oluşması.*

(99): Plotin: *Yeni-Eflâtuncu felsefenin kurucularından biri (M.S. 205-270); Roma'da, kadim doktrinlerle Kristiyanizm'i bağdaştıran bir öğreti sunmuştur.*

(100): Simun-Petrus: *Hristiyanlığı Pers ülkesinde yaymış olan havari.*

(101): Andreas: *Yunan kenti olan Patras'ta çarmıha gerildiği söylenen havari.*

(102): Yuhanna: *Kendi adını taşıyan İncil'in ve Apokalips'in yazarı.*

(103): Yakup: *Şehit edilmiş bir havari.*

(104): Apokalips: *Yuhanna'ya ilhâm edilmiş olan ifşaatları içeren kitap; İncil'in bir bölümünü teşkil etmektedir. Kıyamet anlamını taşımaktadır. Apokaliptik sözcüğü, bu isimden türeme bir sıfattır.*

(105): Pavlus: *Önceleri Saul adıyla Hristiyanlar'a zulmetmiş, ama daha sonra Şam yolunda Hristiyan olmuş olan havari; Küçük Asya'da ve Yunan'da İncil konusunda vaazlar vermiştir; Neron zamanında Roma'da boynu vurdurularak katledilmiştir (M.S.66).*

(106): Buda: *Hintli prens (M.Ö.VII. asır). Dünyadan el etek çekip bilgeliğin peşine düşmüştür; bu davranışı nedeniyle ona Sakya-Muni (münzevi) ünvanı yakıştırılmıştır; daha sonraları ise ona Buda (Bilge) denilmeye başlanmıştır. Hint'te, kendi adını taşıyan doktrini yaymıştır.*

(107): Mecdelli Meryem *(Madeleine): İsa tarafından hidayete erdirilmiş olan tövbekâr kadın; Lazar ile Marta'nın kız kardeşi.*

(108): Beytanya: *Zeytinlik ve Yeruşalim tepeleri civarında bulunan bir Yahudiye yerleşim merkezi. Bugünkü adı El-Azeriye'dir.*

(109): Marta *(Marthe-Marie): Lazar ile Mecdelli Meryem'in kızkardeşi.*

(110): Epikür: *Atina civarında bir yerde doğmuş olan filozof (M.Ö.341-270). Mutluluğa, zevkleri ılımlı hâle getirmekle ulaşılabileceğini öne sürmekte ve dünyanın, ezellerden beri*

mevcut hâlde bulunan atomların rastlaşması sonucunda teşekkül ettiğini iddia etmekteydi.

(111): ***Agnostisizm:*** *İnsan ruhunun kesinlikle erişilemez ve anlaşılamaz bir şey olduğunu öne süren ve her türlü ontolojik (varlıkbilimsel) metafiziği nafile ve anlamsız bir şey gibi gören her türlü doktrin. Agnostik sözcüğü, bu isimden türeme bir sıfattır.*

(112): ***Sabba:*** *Yahudiler'de haftanın son günü.*

(113): ***İbrahim:*** *Yahudi kavminin babası sayılan İbranî peygamberi; Kenan ülkesine Kalde'den gelmiştir (M.Ö.2000-1825).*

(114): ***Belzébuth*** *veya* ***Belzébul:*** *Tevrat'ta cinlerin ve şeytanların kralı hâline dönüşmüş olan Fenike ilâhı.*

(115): ***Sanedrin*** *: Kadim Yahudiler'in yüce mahkemesi.*

(116): ***Hanibal:*** *İspanya'dan İtalya'ya Alpler'i geçerek ulaşmış ve Trasiméne ile Cannes'da Roma ordularını yenmiş olan Kartacalı general. Afrika'nın Zama yöresinde Scipion tarafından yenilgiye uğratılmıştır. Daha sonra Bitinya kralına sığınmış ve orada kendini zehirlemiştir (M.Ö.183).*

(117): ***Kayseriye:*** *Akdeniz sahilinde ve Karmel Tepesi'nin güneyinde yer alan kent; Romalı valinin oturduğu yer.*

(118): *Bu husus Kur'an'da şöyle vurgulanmaktadır: "**Ey kitap ehli! Dininizde haddi aşmayın. Allah Tealâ'ya karşı hak olmayanı söylemeyin. Mesih İsa, Meryem'in oğludur. Allah Tealâ'nın resulüdür. Ve KÜN kelimesiyle Meryem'e ilkah olunmuş Mahlûkudur. Ve Allah Tealâ'dan** (sair ruhlar gibi) **bir ruhtur. Artık Allah Tealâ'ya ve peygamberlerine iman edin. Allah üçtür demeyin. Bundan vazgeçin. Hakkınızda hayırlı olur.***

Allah Tealâ, ancak tek bir ilâhtır. Bir çocuğu olmaktan münezzehtir. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi onundur. Vahdaniyyetine kendi şahadeti kâfidir. İsa Aleyhisselâm Allah Tealâ'ya kul olmaktan asla çekin-

mez. En yakın melekler de öyle. *(Nisâ, 171-172).*

(119): Büyük Antiyoküs: *Romalılar'a karşı yaptığı savaşta yenilgiye uğramış olan bir Suriye kralı; M.Ö.186'da ölmüştür.*

(120): Hermon: *Filistin'in kuzeyinde yer alan bir dağ zinciri.*

(121): Pan: *Çobanların ve kırların tanrısı. Teke ayaklı ve boynuzlu olarak tasvir edilmekteydi.*

(122): Osanna: *İbraniler'in dinî haykırışları; kiliselerdeki ibadetler sırasında da kullanılmaktadır.*

(123): Tiyanalı Apollonyus : *Küçük Asyalı Yeni-Fisagorcu filozof; ahlâkçı ve maj idi. M.S. 97' de ölmüştür.*

(124): Domisyen *(Domitien): Kardeşi Titus'dan sonra tahta geçmiş olan Roma imparatoru; Hristiyanlar'a yaptığı zulüm ve işkencelerle ünlüdür; M.S. 96'da katledilmiştir.*

(125): Apokaliptik: *"Topyekün son felâketi" ifade eder bir sıfat olarak anlaşılagelmiş olan bir terimdir. Apocalypse'den türemedir; Yunancası "apokalupsis" dir ve "vahiy, ilham, ifşaat" anlamını taşımaktadır. Şu hâlde, apokaliptik sıfatını, "üstün seviyeli bir ifşaata özgü" anlamıyla kabul etmek en uygunu olacaktır.*

(126): Ortodoks: *"Bir dinin temel ilkeleri içinde kalan" anlamını taşıdığı gibi, "gelenekçi, geleneğe bağlı" anlamını da taşımaktadır. Bu sıfatı burada, ikinci anlamıyla kabul etmek daha yerinde olacaktır. Zira gelenekçiler, işin aslını ve incesini araştırmaktan genellikle uzak durmaktadırlar.*

(127): Brahma: *Brahmanizm'in baş Tanrısı, âlem Ruhu.*

(128): Yahuda *(Judas):On iki havariden İsa'ya ihanet etmiş olanı; daha sonra nedamet duyarak kendini asmıştır.*

(129): *Bu Şakirt Havari Thomas'tır. İsa'nın gerçek bilgilerini içeren* ***"Thomas'ın İncili"*** *bunu ispatlamaktadır. (R.M. Yayınları)*

(130): ***Getsemani:*** *Yeruşalim'in eteklerinde, Zeytinlik çeşmesinin yer aldığı doğu bölümünde bulunan bir köy.*

(131): ***Kayafa:*** *M.S.16-36 yılları arasında görev yapmış olan Yahudi rahibi; İsa'yı ölüme mahkûm etmiş ve havarilere zulmetmiştir.*

(132): ***Barrabas*** *(Barabbas): Roma yönetimi sırasında, Paskalya günü gelip çattığında bir mahkûmun Romalı vali tarafından serbest bırakılması âdet hâline getirilmişti. İsa'nın tevkif edildiği Fısıh vaktinde bu âdet tekrar uygulanmış ve halkın arzusu üzerine, İsa değil de , Barabbas adlı bir Yahudi haydut serbest bırakılmıştı.*

(133): ***Mitra:*** *Pers dininde unsurların tanrısı ve ölülerin yargılayıcısı; Helenistik Yunan'da ve Roma İmparatorluğu'nda yaygın hâle gelmiş olan sırlara dayalı bir dine çekirdeklik etmiştir.*

(134): *İbis'i (yani eski Mısır'da Thot'u temsil eden kutsal kuşu) çarmıha mahkûm ettim.*

(135): ***Golgota:*** *İsa'nın çarmıha gerildiği dağın İbranice adı;* ***kafa kemiği*** *anlamına gelmektedir.*

(136): ***Gilgal*** *veya* ***Galgala:*** *Yahudiler'in yasa levhalarının muhafaza edildiği sandığı barındıran Yahudiye yerleşim merkezinin adı.*

(137): ***Aleksandr Jane:*** *Yahudi kralı (M.Ö.106-79).*

(138): ***Varus:*** *Romalı general (M.Ö.50-M.S.9).*

(139): *Kalpleri mühürlenmiş olan bu azgın gürûh, kendilerine hidayet yolunu göstermek için gelmiş olan peygamberi 'katlettiğini sanmıştı; ama aslında kimi çarmıha germişti? Bu hususu* ***Kur'an'dan*** *izleyelim: "****Halbuki onlar onu ne katlettiler ve ne de salbeylediler. Fakat*** *(öldürülen ve asılan adam)* ***kendilerine İsa gibi gösterilmişti. Bu sebeple onun hakkında ihtilâfa düşenler de katli hakkında bir şek ve şüphe içindedirler. Onların zannına uymadan***

başka ona dair hiç bir bilgileri yoktur. İsa'yı yakînen katledememişlerdir." *(Nisâ, 157)*

(140): Kalver: *İsa'nın çarmıha gerildiği tepenin Lâtinlerdeki adı.*

(141): Markos: *Dört İncil yazarından biri; önce Pavlus'a, sonra da Petrus'a yoldaşlık etmiş ve anılarını ikinci İncil'de toplamıştır.*

(142): Janti *(Gentils): İlk Hristiyanlar'ın payen'lere (çoktanrıcı) verdikleri ad.*

(143): Vizyon *(rüyet): Bkz.* **Metapsişik Terimler Sözlüğü,** *s.141.*

(144): Aparisyon *(görünüm): Bkz.* **Metapsişik Terimler Sözlüğü,** *s.66.*

(145): Luka: *Dört İncil yazarından biri; bu İncil'in yazımında arkadaşı Pavlus'tan etkilenmiştir.*

(146): Emmaüs: *Yeruşalim civarında yer alan bir kasaba. İsa, ölümünden sonra iki şakirdine orada görünmüştür.*

(147): Sels *(Celse): Eflâtuncu filozof (M.S.II.asır); Hristiyanlığa karşı saldırılarıyla tanınmıştır.*

(148): Straus *(David): Alman tarihçi (1804-1874);* **İsa'nın Hayatı** *adlı bir eser yazmıştır; Mesih'in hayatını ve işlerini bir mit olarak nitelemiştir.*

(149): Rönan *(Renan) : Fransız yazar (1823-1892). Dillerin ve dinlerin tarihi üzerinde çalışmış akılcı bir yazardır.* **İsa'nın Hayatı** *ve* **Havariler'in İşleri** *isimli eserleri ünlüdür.*

(150): *Straus şöyle demektedir: "Tekrar diriliş vakıası, ancak, evrensel tarihe seslenen bir şarlatan numarası olarak açıklanabilir."*

MUHAMMED

(Âlemlere Rahmet)

(Ek - 1)

DOKUZUNCU BÖLÜM

MUHAMMED

(Âlemlere Rahmet)

BEN ancak rahmet olarak gönderildim, azap olarak gönderilmedim.

(Hadis-i Şerif)

EY kitap ehli! Size kitapta olduğu hâlde, gizlediklerinizin çoğunu apaçık bildiren, çoğunu da affedip yüzünüze vurmayan Resûlümüz gelmiştir. Doğrusu, size Allah'tan bir nur ve apaçık bir kitap gelmiştir.

(Mâide, 15-16)

ŞÜPHESİZ ki, gerçekten de Kur'an bir öğüttür. Dileyen ondan öğüt alır.

(Müddessir, 54-55)

BU (Kur'an), insanlara bir açıklama, sakınanlara doğru yol gösterme ve bir öğüttür.

(Âl-i İmrân, 138)

GİRİŞ

EDOUARD Schuré'nin şu anda elinizde tutmakta olduğunuz harika kitabının çevirisi sona erdiğinde bir tatminsizlik duygusuna kapıldık. Gerçi kitap bitmişti, ama bir şeyler eksik kalmıştı. Bu eksiklik hemen dikkati çekmekteydi. Kitap, İslâm öğretisiyle yoğurulmuş bir ulusa mensup okuyuculara sunulacaktı, ama o öğretiye kaynaklık etmiş olan görkemli bir göksel kültürün temsilcisine kitapta yer verilmemişti. Yazar ona kitabında niçin yer ayırmamıştı acaba? Kitabı okuyup bitirdiğinizde bu sorunun cevabını zaten kendiliğinizden bulmuşsunuzdur, ama bunu bir kere de biz ifade etmeye çalışalım:

Değerli yazarın kompozisyon plânında, sadece, kozmik bilgi tohumunu iç varlığında taşıyarak doğmuş olup onu yeryüzü hayatı sırasında geçirdiği özel bir inisiyasyon sonucunda filizlendirmiş bulunan ve ancak ondan sonra irşad makamına ulaşmış olan büyük inisiyeler yer almıştır. Nitekim, bu kategorinin dışında kalmış olması nedeniyle Buda da kitaba dahil edilmemiştir. Muhammed'e gelince, onun, kitap plânında yer almamasını gerektirecek çok daha önemli bir özelliği vardır; o, vahyini, yeryüzüne, çok özel bir mekanizma vasıtasıyla indirmiştir; onun bu faaliyeti için, araya Cebrail'in de girdiği, özel bir kanal oluşturulmuştur. Bu, kitapta yer almış olan yüce

şahsiyetlerin hiç birinde görülmeyen özel bir durumdur.

Ama buna rağmen biz kitapta Muhammed'in de yer almasını arzuladık. Zira kitabı okuyup bitiren okuyucunun gözleri yine de onu muhakkak arayacaktı. Bunu biliyorduk. Kitaba ek olarak konmak üzere onun misyonunu aksettirecek mütevazı bir etüt hazırlamak görev ve sorumluluğu da kitabın mütercimine düşmekteydi. Ama, hakkında bugüne kadar kütüphaneler dolusu kitap yazılmış olan böylesine yüce bir varlıkla ilgili olarak yazacaklarımızın çok özel şeyler olması gerekliydi. Onun içindir ki mütevazı etüdümüz, bugüne kadar yazılagelmiş olan kitaplar gibi Peygamber'in tüm hayatını ayrıntılarıyla içerecek değildir. Biz sadece, onun hakkında diğer yazarlarca pek az yazılmış veya hiç yazılmamış olan hususları çok özet hâlde ve elden geldiğince halkın lisanıyla belirtmeye çalışacağız. Şu hususu da açıkça belirtelim ki, şu birkaç satırlık çalışmayı kaleme almakla yaptığımız iş, söyletenlerin vaktiyle söyletmiş olduklarını bir kez daha tekrarlamaktan ibaret bir iştir; yani biz, daha önce söylenmiş ve yazılmış olanları kısacık bir kompozisyon hâline getirmekten öte bir şey yapmış değiliz. Kompozisyonumuzda yer almış olan nice satırı tırnak içine almadıysak, bu, o satırların ifade ettiği anlamı tamamen benimsemiş olduğumuzdandır, yoksa başka bir sebepten değil.

Etüdümüzün Muhammed ile ilgili ana bölümüne girmeden önce bir iki genel kavram üzerinde durmayı yararlı gördük. Böylece okuyucuyu, konuya, daha geniş bir görüş açısı kazanmış olarak sokacağımızı düşündük.

Ölüm diye bir şey yoktur

Ruhçuluk öğretisine vâkıf bulunan okuyucularımız

ruh varlıklarının yeryüzünde tekrar bedenlenişlerinin nasıl cereyan ettiğini pek güzel bilmektedirler. Bu bilgi pınarıyla ilişkiye henüz geçememiş, kupasını o berrak suya daldırıp kana kana içememiş olanlar ise bu konuyu doğal olarak bilememektedirler. Şu birkaç satırımız işte o kardeşlerimizedir.

Tanrı'nın şu sonsuz sınırsız mülkünün her milimetre karesi, her noktası hayat doludur. Her yanı cıvıl cıvıl hayat kıpırtılarıyla titreşmektedir. Nereye baksanız hep hayat...hep doğuş... başka bir şey mi olsundu yani? Tanrı' nın mülkünde ölümden söz edilebilir mi hiç? Beşerî aczimizle iyinin, güzelin ve gerçeğin ezelî-ebedî kaynağı ve hayatın odağı diye algılayabildiğimiz; yasa, adalet ve müteal akıl ile özdeşleştirmeye kalkıştığımız; hakkında ancak âciz ve naçiz bir iki sezgiye ulaşabildiğimiz müteal bir Varlık kavramı ile ölüm kavramı bağdaşabilir mi hiç? Elbette ki hayır.

Onun içindir ki, sesimizin olanca gücüyle şöyle haykırmaktayız: **Ölüm diye bir şey yoktur.** Hayattan hayata geçişler, sürekli doğuşlar vardır; yani bedenli hayata doğuşlar, ardından da bedensiz hayata veya daha doğru bir ifadeyle, süptil bedenli hayata doğuşlar vardır. Evren, eksiklerini gidermek üzere çeşit çeşit âlemlere doğan, o âlemlere ilişkin derslerini özgür iradeleriyle öğrenmeye çalışan ruh varlıklarının eğitim alanıdır. Evet, ölüm diye bir şey yoktur; ölüm sözcüğü, maddenin ayartıcı cazibesinden kendini kurtaramamış, maddî hayatı her şey sanıp ona sımsıkı sarılmış olan biz âciz varlıkların uydurduğu negatif bir kavramdır, yani gelişmiş bir varlığın kabullenemeyeceği bir kavramdır. Ama ne çare ki öte âleme geçişi ölüm diye, dünyaya geçişi de doğum diye adlandırmak zorundayız, çünkü çoğunluğun hâli böyledir, çünkü çoğunluk, öte âleme geçişi hâlâ daha yok olup gitmek

anlamında, ölüm diye adlandırmaktadır. Ama bu kavram, yine de, bir bir ele alınıp irdelenecek, kusurlu yanları ortaya konulup düzeltilecek bir yığın köhnemiş kavramın sadece birisidir. Bir gün gelecek, diğer kökten hatalı kavramların hepsiyle birlikte bu kavram da nisyan uçurumunun diplerinde toz duman olarak savrulup gidecektir. Evet, bunun böyle olacağı çağın içine çoktan girdik bile. Gören gözler, ufukta, şu bildiğimiz yedi rengin anası olan o arı beyaz ışığın belirdiğini ve hayat bahşedici ışınlarını tüm şuurların içine oklar misali nüfuz ettirdiğini görmeye; işiten kulaklar, görünmez usta eller tarafından göklerde çalınmakta olan o görünmez lirin hâsıl ettiği o şifa sunucu melodiyi işitmeye; hassas burunlar da, küçük bir tomurcuk iken, yerküremizin kire pasa bulanmaya başlaması üzerine birden açıvermiş olan o görünmez semavî çiçeklerin ruh arıtıcı rayihalarını hissetmeye başlamıştır artık. Susamışın kendini suvarmasını, acıkmışın da kendini doyurmasını sağlayacak imkânlar, bilgi hâlinde olsun, ilham hâlinde olsun, sezgi hâlinde olsun, her gün biraz daha yoğunlaşmış bir biçimde lütfedilmektedir bugün. Sanki Cebrail her zamankinden daha aktif bir faaliyet içine girmiş gibidir. Apaçık bilginin apaçık bir şekilde gözler önüne serileceği günler pek uzak değildir.

Tarih boyunca insanoğlu ölüm üzerine ne güfteler yazmış, ne besteler yapmıştır! Her türden sanatkârlar onun çirkinliğini, onun korkunçluğunu tasvir etmek için âdeta yarışa girmişlerdir. Oysa hakikat hiç de öyle değildir. Cereyan ettiğinde geride kalanlara kapkara libaslar giydiren, ağıtlar yaktıran ölüm olayı, aslında, doğum olayının yanında solda sıfır kalmaktadır. Ölüm dediğiniz nedir ki! Tüm pencereleri pancurlarla , kepenklerle kapalı, rutubetli, kasvetli bir evden çıkıp gelinciklerle, papat-

yalarla bezeli yemyeşil kırlara gidiş gibi bir şey değil mi? Bedenin kısıtlayıcı bağlarından kurtulup daha özgür ve daha ışıklı bir hayata kanat açışı değil mi? Bunun nesi korkunç?

Bir ruh varlığının dünya hayatı öncesindeki hazırlığı

Doğum olayı cereyan ettiği zaman ise insanoğlu düğün bayram etmekte, şölenler vermekte ve çevresine, büyük bir utkuya kavuşmuş padişahlar misali ulûfeler saçmaktadır. Bu da onun, doğum öncesinde olup bitenlerden habersiz oluşundan ileri gelmektedir. İşin aslını bilmiş olsaydı, asıl, doğum olayında karalara bürünürdü. Özgür bir hayattan kopmak, çok geniş mekânları kavrayabilecek güçteki bir şuura veda etmek, ışıl ışıl aydınlık bir ortamdan kopup kara bir taş misali karanlık uçurumların dibine düşmek ve orada birbirlerini parçalama hasreti içinde kıvranan varlıkların arasında kısıtlı şuurla ve daracık idrakle yaşamaya mecbur olmak ne feci şeydir! Dünyaya doğduğu anda, varlık, yeni ortam karşısında duyduğu tiksintiyi, büyük korkuyu ve perişanlığı avazı çıktığı kadar ağlayarak dile getirmektedir. Ama onun fizik âlemdeki bu ilk ıstırabı birilerini mutlu etmekte ve onları "Yaşasın! Çocuğumuz oldu!" diye sevinçle hoplatmaktadır. Ve sonra gelsin yeni ıstıraplar, gelsin yeni zorluklar, gelsin yeni haşin sınavlar... Ağlasa da, sızlansa da faydası yoktur, zira yasa bunu âmirdir; çünkü geçmişinin bileşkesi, onun bir kez daha şu dünya denilen cehenneme düşmesini emretmiştir; bu gelişi, o, kendi elleriyle hazırlamıştır.

Doğum öncesi süreçte bedenin oluşması diye feci bir olay cereyan etmektedir. Ruh varlığının öte âlemde kul-

landığı astral beden (perispri, esîrî beden) isimli araç, şaşmaz yanılmaz Sebep-Sonuç Yasası tarafından dakik olarak tayin edilen zamanda, yaşadığı ortamın maddî moleküllerini gittikçe artan bir tempoyla soğurmaya başlamaktadır; bu faaliyet, o son derece süptil beden kaba maddeyle tamamen kaplanıp yoğunlaşıncaya ve ağırlaşıncaya kadar devam etmekte; sonunda da şu bildiğimiz etten kemikten mamul fizik beden meydana gelmektedir. İpincecik astral bedenin, yoğunluğu gittikçe artan maddî partiküllerin istilâsına uğrayıp sonunda toza toprağa bulanışının nasıl umut kırıcı ve ıstırap verici bir şey olduğunu tahmin ve tasavvur bile edemezsiniz... Edebilseydik bugün zaten beşiklerin baş ucunda gözyaşı döker, mezar adını verdiğimiz şu sonsuzluklara açılan kapıların önünde de sevinç çığlıkları atardık.

Dünyaya geliş olayı, varlıkların gelişmişlik seviyeleriyle yakından ilintili bir olaydır. Az gelişmiş (primitif) bir varlık, dünyadaki yerini, anlayamadığı ve hatta merak bile etmediği bir gücün itici etkisiyle almakta ve insanlar arasında, o güç tarafından hazırlanıp koltuğunun altına sıkıştırılmış olan çok basit bir hayat plânının gereklerine göre yaşamaya başlamaktadır. Onun bu bedenleniş faaliyetini Grup Karması denilen yasa düzenlemektedir. Vasat derecede gelişmiş bir varlık ise süptil hayatı sırasında etrafında cereyan eden örneklerden esinlenerek; spiritüel rehberlerinin görüşlerine başvurarak; bedenli hayatını sürdüreceği ortamın şartlarını ölçüp biçerek; katedeceği yolun zorluklarını önceden tahmin etmeye çalışarak kendine bir hayat plânı hazırlamaktadır. Bu hayat plânında kadın olarak mı, yoksa erkek olarak mı doğacağını; ne türden bir ailenin bünyesi içinde ve nasıl bir ortamda yaşayacağını, vs. belirten hususlar yer almaktadır. Bu plânın onaylanabilir hâle gelebilmesi için,

dünyada, kendileriyle ilişki içine gireceği varlıkların hepsiyle bir bir görüşerek onların rızalarını almakta; Eros rolünü üstlenerek müstakbel anası ile babasını bir araya getirmekte; nefeslerinin sayısını bile tespit etmektedir. Plânında başkalarının yolunu engelleyecek hususların yer almamasına, yani bir adaletsizliğe yol açmamaya büyük bir özen göstermektedir, zira adaletsizlik içeren bir plânla tekrar bedenlenmesi mümkün değildir. Beşeriyetin çoğunluğunu teşkil eden bu insanların bedenlenişlerini ise Ektiğini Biçme Yasası (Karma) düzenlemektedir.

Dünya ile ilgili dersini öğrenmek üzere insan kardeşlerinin arasında tekrar doğma hakkını elde etmiş olan varlık işte bu merhaleleri katetmek zorundadır. Ve bu merhaleleri, dünyada tekrar doğma mükellefiyetinden kurtulacak liyakate erişinceye kadar defalarca katetmektedir.

Bir peygamberin vazife hazırlığı

Vasat seviyeli bir ruh varlığının ete kemiğe bürünüp yerküre üzerinde insan diye görünebilmesinin ne kadar ince hesaplara dayandığını gördünüz. Bu, nihayet, vasat bir varlığın hayat plânıyla ilgili bir faaliyettir. Bu faaliyet bile insanı hayretlere düşürürken, varın siz düşünün bir inisiyenin, bir peygamberin nasıl bir faaliyet içine girdiğini! Ne muhteşem bir misyon plânıdır o! Sinesinde görev yapmakta olduğu Işık Odağının, Bilgi Ocağının, Kültür Otağının bilgisine en yüksek seviyede cevap verebilecek insan topluluğunun tespiti için ne mesailer yapılmaktadır kim bilir! Çevresinde, ona yardımcı olabilmek ve yaptığı hazırlıklar ile içinde misyonunu gerçekleştireceği beşeriyet kesitinin tam tamına uyum içinde bulunmasını

sağlayabilmek üzere kümelenmiş olan bilgeler topluluğuyla yaptığı görüşmeler kim bilir ne görkemli şeydir! O toplantıda kim bilir neler görüşülür! On binlerce, yirmi binlerce yıl öncesinden başlanmak suretiyle dünya akaşasının (dünya hâfızası) kılı kırk yararcasına incelenmesi... Üzerinde yaşamış olan varlıkların akaşa ve gelişme istikametlerinin inceden inceye tespit edilmesi... Sunulacak öğretinin, insanların karmik akıbetlerine ve onların cehit kapasitelerine en uygun şekilde verilmesini mümkün kılacak metodun seçilmesi... Vazifenin ifasına destek olacak psişik enerji merkezlerinin saptanması gibi akılları durduracak kadar ince heseplar.. Bu toplantıların gündemini muhakkak ki böylesine görkemli konular teşkil etmektedir. Bu hazırlıklar kemale erdikten ve böylece plân tam anlamıyla belirginleştikten sonra sıra, şüphesiz, bir dünyalı olarak ve beşerî şartlara uygun bir biçimde yerküre üzerinde görünmeye gelmekte ve önceden saptanmış olan anadan doğulmaktadır. Ne mutlu, ne kutlu anadır o! Göksel rahmeti dünyaya intikal ettiren ne güzel kapıdır o! Ve böylece o geniş şuurlu varlık, yeryüzündeki insan kardeşlerinin arasında **vazifesini unutmuş olarak** onlar gibi yaşamaya başlamaktadır; çünkü Kâinat Yasaları gereğince dünyada **unutma** gibi bir vetire hâkim durumdadır ve buna o da boyun eğmek zorundadır. Ama yine de diğer insanlardan farklıdır, çünkü asıl kaynağı olan ruhsal yapısı, beden şuuruna, Vazifenin ifası konusunda sürekli şekilde empülsler (uyaran) göndermektedir.

Önemli bir konu olması nedeniyle şu hususu da belirtelim ki **peygamber vazifeyi bizatihi almamaktadır, kendisi meydana getirmektedir;** yani Kâinat Bilgisi'ni varlıklara aktaracak güç, rüçhaniyet ve liyakate ulaşmış bir yüce varlık olarak birkaç hayat önce Yüksek İdareciler'e, vazifeye talip olduğuna dair beyanda ve fiilî ihtiramda

bulunmakta ve bu beyanı bu İdareciler tarafından tetkik ve tasdik edildikten sonra vazifenin ifasına koyulmaktadır. Görüldüğü gibi peygamber otomatik bir tarzda gönderilen bir vazifeli değildir; aksine kendini, kendi mekânının enerjisini Yüksek Hayır uğrunda kullanabilecek güçte gören, onun için de bu gücü tasarruf etme talebinde bulunan, bulunduğu Kâinat Sistemi'nin genel vetiresine uygun olarak bir **misyon** isteyen geniş şuurlu bir insandır.

Şu husus da unutulmamalıdır ki aynı vazifeyi görecek daha pek çok varlık vardır. Nasıl olmasın ki? Yaradan'ın, yanında sonsuzluk ve sınırsızlık kavramının bile âciz ve naçiz kaldığı şu görkemli mülkünde yüceler yücesi nice hizmetkârının mevcut oluşuna şaşmak mı gerekir? Evet, aynı vazife için birçok varlık talepte bulunabilmektedir; fakat vazife, bunların içerisinde bu vaziyete, bu duruma en yatkın olan varlığa verilmektedir.

Etüdümüzün ileriki bölümlerinde anlayışımıza ışık tutacak nitelik arz eden bir diğer husus da şudur: Özellikle **Din** adı altında meydana getirilecek olan faaliyetleri görev olarak yüklenmiş bulunan Vazifelilerin desteklenmesi ve beslenmesi için, gereğinde kendilerinden daha kuvvetli, daha kudretli varlıklar da vazifelendirilmektedir. Bu, bütün peygamberlerde böyle olmuştur. Bu, o peygamber için bir kusur teşkil etmemekte, aksine, o peygamber için yüksek bir liyakatin meyvelerini teşkil etmektedir. Lût'a, peygamberliğinin ifasında yardım etmiş olan o İki Melek bu türden varlıklardı. Muhammed ile el ele vererek Kur'ân'ın beşeriyete inzalini sağlamış olan Cibril ise bu tür varlıkların organizatörüdür.

Çok kısa bir şekilde arz etmeye çalıştığımız bu genel kavramları, ileride tekrar tekrar başvuracağımız kavramlar olarak önünüze serdikten sonra, artık Muham-

med ile ilgili olarak söyleyeceklerimizi söylemeye başlayabiliriz.

I

İSLÂMİYET'TEN ÖNCEKİ ARABİSTAN SOSYAL YAPILAŞMALAR

Bir ulus, hattı hareketleriyle, içinde bulunduğu Siklusun gayelerine uygun hareket ettiği takdirde vazifeli kılınmaktadır. Bu uygun hareket edişin ölçüsü de ruhsaldır, yani vazifeli kılınış olgusu, ruhsal yatkınlığa bağlı bir olgudur. Arap ulusu nasıl bir ulustu ki Muhammed'in misyon plânında yer alabilmişti? Şimdi kısaca bu hususa bir göz gezdirelim.

İsa'nın doğumundan sonraki altıncı asırda dünya sahnesinde iki devin mücadelesine tanık olmaktayız. Bunlar, yani Bizans ve Pers İmparatorlukları, gözlerini birbirlerinin gözlerine dikmiş bir durumda indirici yumruğu vurmak üzere fırsat kollayan iki boksörden farksızdılar. Aralarında nice kanlı savaşlar olmuş, nice kıyımlar cereyan etmişti. Bünyelerinde din ve mezhep kavgalarının hüküm sürdüğü bu ülkelerin halkları barış nedir bilmez hâle gelmişler, rahat ve huzura âdeta veda etmişlerdi. Yalnız onlar mı bu hâldeydi? Ne gezer! Hint ve Çin de krizden krize yuvarlanmaktaydı. Ortadoğu ve özellikle Arabistan ise bir başka âlemdi. Nice peygamberin ayak izlerini hâlâ daha muhafaza etmekte olan bu topraklarda yaşayan insanlar o eski görkemli günleri, yani her biri bi-

rer toplum mimarı olan o yüce peygamberlerin ondurucu avraları içinde geçirmiş oldukları günleri çoktan unutmuşlar, onların öğretilerini yozlaştırmışlar ve tam bir gerilik ve bilgisizlik içinde el yordamıyla yaşar hâle gelmişlerdi.

Ellerinden tutacak, doğru yolu gösterecek mürşitlerden yoksun kalmış olan bu insancıklar yetersiz tabiat şartlarının etkisi altında sefil bir hayat sürmekteydiler. Bulabildikleri su başlarında küçük topluluklar oluşturmuşlar; oralarda yetiştirdikleri hurma, tahıl, biraz da sebze ve meyve ile geçinip gitmekteydiler. Çoğunluğun durumu böyleydi. Ama bir de deve çobanları vardı ki sormayın! Bunların çoğunluk üzerindeki etkileri ve baskıları muazzamdı. Toprağa bağlanarak yaşamaya çalışan insancıklar bunların karşısında her zaman için boyunları bükük durumdaydılar ve onların koyduğu vergiyi, yani haracı vermekten başka çareleri yoktu; zira deve denen o modern savaş aracı onlardaydı. Deve yetiştiricisi topluluklar, böylece, toprağa bağlı toplulukların hem koruyucusu, hem de sömürücüsü durumuna gelmişlerdi.

Başka bir geçim yolu da ticaretti. Tabiî bu iş yine deveci toplulukların tekelindeydi. O hörgüçlü çöl gemileri, Hint'ten ve Uzak Doğu'dan Mezopotamya'ya gelen malları teslim alıp Güney Arabistan'a taşımaktaydılar. Göçebeler ile toprağa yerleşikler arasındaki bu alış-verişler sayesinde göçebeler hurma ve sebze, yerleşikler de deve sütü yüzü görebilmekteydiler.

Bu ticarî ilişkiler zamanla, bir arpa boyu da olsa, bir gelişime zemin hazırlayabilmişti. Mal teşhir etmek üzere vahalarda panayırlar kurma ihtiyacı hissedilmişti; bu da, köyümsü veya kasabamsı toplulukların vücut bulmasına imkân vermişti. Böylece toplulukların o eski homojen hâli kayboluvermişti; artık köylerde tacirler, zanaat-

kârlar ve çiftçiler bir arada yaşamaya başlamıştı. Derken başlarına, avanesiyle birlikte bir deveci reis de kurulunca bu köyler birden klan kimliğine bürünüvermişti. Daha sonra ise, aralarındaki akrabalık ilişkileri yüzünden, bu klanlar arasında sempati bağları da oluşunca kabileler vücut bulmuştu.

Bu sosyal yapılaşma, o acımasız tabiatla kurulması imkânsız olan barışı hiç değilse insanlar arasında kurmayı hedeflemekteydi. Ama yenenle yakılana ne dayanırdı? Tabiat pek cimriydi ve hızla artan nüfusu besleyememekteydi. Aç kurdun ağıl sahibiyle dostluğu kaç gün sürebilirdi ki! Onun için kendiliğinden bir yasa zuhur edivermişti; bir çöl yasasıydı bu; adam öldürmemek şartıyla baskın yapıp mal gasp etme mübah hâle gelmişti bile. Ve daha sonra Arap tarihini hep bu yasanın uygulamaları doldurmuştu.

Ama ne yasa! Çal çalabildiğin kadar, yeter ki adam öldürme. Yoksa aldığın cana karşı bir can vermekle mükellefsin. Alınmış bir canın hesabını sorup öç almayan bir kimse şerefsizliklerin en büyüğüyle damgalanmaktaydı. Kana kan, cana can... yoktu başka çaresi!

Üzeri dikenlerle kaplı bir fidanın üzerindeki o harika mis kokulu güllerin manzarası insanda nasıl acayip bir duygu uyandırırsa, aynı şekilde, bu haşin karakterli çöl çocuklarının şiire yatkınlıkları da insanda aynı duyguyu uyandırmaktadır. Gerçi bilgeler ile belâgat sahiplerini de pek takdir etmekteydiler, ama şair denince akan sular durmaktaydı. Onlara göre şair, ilâhî bir varlığın konuşturduğu bir insandı; onun için o, saygı duyulduğu kadar korkulacak bir insandı da. Evet, Arap buydu işte: **Bünyesinde zorbalıkla şairliği bağdaştırabilen bir çelişki anıtı.**

O zamanki Araplar'a göre dağ taş her taraf **cin** diye

niteledikleri ruhlarla doluydu. Bazı ağaçlarla bazı taşlar bu ruhlar ile ilâhî varlıkların makamlarıydı. Her kabile bu varlıklardan birine bağlanmaktaydı. Ama bunların bazıları Arap Yarımadası'nın her yanında tanınmaktaydı. En büyüğü **El-İlâh** adını taşımakta ve Evrenin yaratıcısı olarak nitelendirilmekteydi. Hicaz'da **"El-İlâhın Kızları"** diye anılan tanrıçalar gözdeydi. Bunlardan **El-Lât,** Venüs ile veya Atena ile; "Pek kudretli" anlamına gelen **Uzza** da yine Venüs ile özdeşleştirilmekteydi; üçüncüsü de, yani kader tanrıçası olanı da **Menât** idi. Mekke'de ise büyük tanrı olarak **Hübel** hüküm sürmekteydi. Bu tanrı ve tanrıçalara armağanlar ve kurbanlar sunulmakta; mabetlerde tertiplenen törenler sırasında da çocuklar sünnet edilmekteydi. Âyinler, mabutların çevresinde durmadan dönme tarzında gerçekleştirilmekteydi.

Gerçi böyle ünlü mabutları vardı, ama bunlar Arabın üzerinde, şahsî şeref duygusunun uyandırdığı tesiri uyandıramamaktaydı. **Şeref, dinden de önde gelen bir şeydi.** Arap, "erkek adam" olmak zorundaydı. Kanaatkâr, sadık, cömert ve misafirperver olmak zorundaydı. Onun ahlâk yasası buydu. Böyle hareket ederse şerefli insan olmaktaydı. Bu hasletler de, insandan sadır olup yine insana dönen hasletlerdi; mabudun bunlarla bir ilgisi yoktu. Görüldüğü gibi **Arap, iyi ahlâkı öğütleyecek bir öğretiyi pekâlâ benimseyebilecek bir tipti; yeter ki karnı doysundu ve küpüne de birkaç kuruş koysundu! Kökleşmiş sosyal kurumlardan da, sanattan da, felsefeden de, şiir dışında edebiyattan da yoksun bir beşer kesiti... boş bir çanak... usta bir elin, içine dilediğini doldurabileceği bir çanak...**

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Arap çelişkili bir insandı. Onun için, pek benimsediği çöl yasasını sık sık çiğnemiş olmasına pek şaşmamak gerekir. Bu yasa çiğneme olgusunda ön plânı işgal etmiş olan sebep daima açlık ve

sefaletti. Uygarlık seviyesindeki düşüklük de yine bu sebepten kaynaklanmaktaydı.

Yukarıdan beri çizegeldiğimiz sefalet tablosu, şüphesiz tüm Araplar'ı kapsamamaktaydı. Zira yarımadanın güneyinde, tabiatı çok cömert öyle bir yöre vardı ki oraya "Mutlu Araplar Diyarı" denmekteydi. Nasıl denmesindi? Doğusundaki Pers Denizi'yle batısındaki Kızıldeniz'in can bahşedici havası oralara kadar nüfuz edip her tarafın palmiyelerle, sebzeliklerle ve meyveliklerle kaplanmasına yol açmaktaydı. Orada her türlü baharat yetişmekte, her türlü bitki yeşermekte ve yeşil alanlarda sürüler otlamaktaydı. O insanların çoğu ticaretle uğraşmakta ve büyük gelirler sağlamaktaydı. Sıra sıra limanlarıyla, ırmaklarıyla ve kaplıcalarıyla bu diyar gerçekten yaşanmaya özenilecek bir diyardı. Bu yöre, tam anlamıyla şehir uygarlığına ulaşmış bir yöreydi. Saba, Mâ'in, Katabân, Hadramud ve Avsân isimli devletleri bile kurmuşlardı; hem de krallı, meclisli devletler.

Uygarlığa paralel olarak bu yörede din de gelişmişti. Rahipler, halk arasında mümtaz bir yer işgal etmekteydi; mübah davranışlar listesine aykırı hareket edenler bu rahiplere para cezası ödemekle kalmayıp ayrıca, itirafnamelerini tunç tabletlere yazdırıp mabedin herkesçe görülebilecek bir yerine asmaktaydılar. Ölüler, toprağa, kişisel eşyalarıyla birlikte gömülmekte ve mezarlarına onların onurlarına yaraşır taşlar ve heykeller dikilmekteydi.

Bu insanlar, Kuzeyli Samîler'de bir tanrıça olan Astarte'yi, yani İştar'ı erilleştirip **Aztar** adıyla kabullenmiş ve onu Venüs ile özdeşleştirmişlerdi. Saba ülkesinde **Almako**'ya, Ma'in ülkesinde aşk tanrısı **Vad'a**, Katabân'da kayın peder demek olan **Am**'a ve Hadramud'da da ay tanrısı **Sin**'e tapmaktaydılar. Ayrıca **Şems** diye adlandırdık-

ları bir güneş tanrıçaları da mevcuttu.

Bir yanda zar zor geçinen bir çoğunluk, diğer yanda ise mutlu bir azınlık! Beşeriyetin kaderi bu olmamışmıdır hep? Ama bu çelişki Arap diyarında çok daha belirgin bir hâldeydi. Bizzat bireyi de çelişkiliydi, ülkesi de. Arabistan böylesine renkli bir diyardı işte. Bütün bu çelişkileri bir pota içinde eritip bağdaştırarak yeni bir sosyal yapı vücuda getirecek ve daha sonra da gözlerini uzaklara dikerek dünyayı fethe yönelecek bir lider lâzımdı ona. **Sosyal terazi, bir kefesi çok aşağıda, diğer kefesi ise çok yukarıda olacak şekilde durmaya devam edemezdi elbette.**

Yukarıda da belirtiğimiz gibi tüm Arap topraklarında kervanlar vızır vızır faaliyet hâlindeydiler. Bu vesileyle, yabancı kültürlere mensup insanlar kaç kez ta güneye kadar inmişlerdi. Yabancılarla ilişki yalnız onların ziyaretleriyle sağlanmamıştı, ayrıca Araplar da yaban ellerine göçmüşlerdi; Mezopotamya'ya ve Mısır'a göçenleri olduğu gibi Yunan'a göçenleri bile olmuştu. Demek ki Arap Yarımadası, öyle sanıldığı gibi, dünyadan kesinlikle tecrit edilmiş bir ıssızlıklar ülkesi değildi. Güney Arabistan'da Atina rumuzlu para basıldığı bile kesin bir tarihî gerçektir.

Yazımızın başında sözünü ettiğimiz iki dev, yani Bizans ve Pers imparatorlukları, elleri altında bulundurdukları toprakların güvenliğini sağlamada hep Araplar' dan oluşma birliklere bel bağlamaktaydılar. Bu maksatla, tanınmış Arap ailelerine kral ünvanı bile verdikleri olmuştu. İşte size yabancılarla ilişkinin bir başka türü daha.

Ve bu ilişkiler meyvesini vermekte gecikmemiş; bir takım kuzeyli ve güneyli Arap Hristiyanlaşmıştı. Pers Körfezi civarındakilerden Zerdüşt dinini kabul edenler

bile olmuştu. Hicaz yöresindeki büyük ailelerden bazıları da Yahudiliği kabullenmişlerdi. Böylece Arap Yarımadası'nda bir din cümbüşü hüküm sürer olmuştu.

Güney Arabistan'ın zenginlikleri yabancı gözlerin dikkatini çekmekte gecikmemişti. Önce Habeşler, ardından da Persler gelip bu toprakları fethetmişlerdi. Böylece, Güney'in korkusu yüzünden o güne kadar eli kolu bağlı kalmış olan Bedevîler'e gün doğmuştu. Ülkenin batısında hâlâ daha önemini korumakta olan kara ticaret yolu üzerinde artık diledikleri gibi tasarrufta bulunabileceklerdi. Aracılık ve kılavuzluk hizmetlerini daha rahat yürütebileceklerdi ve büyük devletlerle pazarlığa bile oturabileceklerdi. Ve sonuç gerçekten de öyle olmuştu. Böylece bir kısım Bedevîler birden büyük servetlere gark olmuşlardı.

O ana kadar kan bağına büyük önem vermekte olan bu insanlar, parayı görünce birden cimrileşivermiş, burunları büyümüş ve kandaşlarına yukarıdan bakmaya başlamışlardı. Bu sonradan görmeler, bu yeni türediler her gün biraz daha güçlenmiş ve artık çekilmez hâle gelmişlerdi. Güçlerinin karşısında çöl yasası bile pes etmişti. Ezilenler, ne yapacaklarını bilemez duruma düşmüşlerdi. **Onları kurtaracak tek şey, güzel ahlâkı öğretecek bir din olabilirdi, ama Arabın "benim dinim" diye benimseyebileceği millî bir din.** Bu azgınlıkları zapturap altına alacak ve ezenleri tehdit edecek bir dini, şan ve şerefe son derece düşkün olan bu insanların şiddetle arzulamaları şaşılacak bir şey değildi tabiî. Gerçi Hristiyanlık ve Yahudilik gibi insanların selâmetini sağlayacak dinler yok değildi, fakat bunlar yabancı kökenli dinlerdi; başkalarının dinleriydi. Arabın kendi öz dini değildi ki. Onları kabul ettiğinde o ulusların kulluğunu da kabul etmiş olmayacak mıydı? Haşin çöl çocuğunun gururu buna izin vermezdi elbette. Onun için o cicili bicili mabutlarıy-

la idare etmek zorundaydı. Pek işe yaramasalar bile yine de kendi öz mabutlarıydı onlar!

II

MUHAMMED'İN ATALARI

MEKKE, Akdeniz'e paralel bir anlamda uzanan dağlar zinciri üzerindeki bir boğazda kurulmuştu. Çevresi sert, keskin ve karanlık dağlarla örülü bir vadiydi orası, şiddetli yağmurların zaman zaman dere hâline getirdiği bir vadi. Kızıldeniz ile Pers Körfezi arasında iyi bir konaklama yeri olması sayesinde bu şehir zamanla bir ticaret merkezi hâlini almıştı. Yerli halk ticaret sayesinde iyi para kazanmaktaydı; böylece de canlı ve hareketli bir hayat sürmekteydi. Bu insanlar kendilerini bu yüzden çöldeki diğer kandaşlarından daha asil ve daha zarif addetmekteydiler; neşeliydiler, ataktılar ve mağrurdular.

Bu şehir önceleri Carhum kabilesinin egemenliği altında bulunmaktaydı. Yönetim daha sonra Kuzâ'a kabilesinin kontrolüne geçmişti; ama beşinci asrın sonlarına doğru Kusay adlı kudretli bir Arap cengâveri zuhur etmiş ve ustaca bir harekât sonucunda şehri zapt edivermişti. O günden sonra şehirde Kureyş kabilesinin borusu öter olmuştu. Bu cengâver, Suriye'den Uzza ve Menat dinlerini getirip Hübel diniyle kaynaştırmış ve böylece daha kapsamlı bir din vücuda getirmişti. Zaten güçlü olan Mekke bu sayede daha da güçlenmişti. Kâbe diye adlandırdıkları **küp** şekilli mabetleri artık daha da fazla sayıda hacı celp

etmeye başlamıştı. Büyük hacı kafileleri şehre renk katar ve keseleri doldurur olmuştu. Kâbe, içi cıvıl cıvıl ilâhlarla ağzına kadar dolu bir mabet hâlini almıştı. Ayrıca hacer-i esved denen siyah bir taşa da sahipti; bu taşın, insanların nazarında ayrı bir değeri vardı ve özel bir ibadet konusuydu.

Kusay ihtiyarlayınca Kâbe ile ilgili görevleri akrabaları arasında paylaştırmıştı. Büyük oğlu Abd-ûd Dar'ı Kâbe'nin muhafızı, diğer oğlu Abd Menaf'ı da hacı teşrifat işleri âmiri yapmıştı. Her ne hikmetse Abd Menaf'ın soyu daha şanslı çıkmış ve halk tarafından daha çok sevilir olmuştu. Bu nedenle de bu soy alıp yürümüş ve tüm yönetimi eline geçirmişti.

Abd Menaf sadece din işlerini organize etmekle kalmamış, ayrıca Yemen, İran, Habeşistan ve Bizans Suriyesi'yle ticarî ilişkilerini de geliştirmişti. Böylece Mekkeli tüccarlar hatırı sayılır servetlerin sahibi olmuşlardı. Çok geçmeden, komşu göçebe kabileleri egemenlikleri altına alıp çevre güvenliklerini sağlamışlardı. Aynı güvenlik sağlama kaygısıyla Bizans ve Habeşistan gibi Hristiyan ülkelerle dostluk bağları da oluşturmuşlardı.

Kureyş'in bünyesinde bir süre sonra iktidar mücadelesi başgöstermiş ve her ikisi de Abd Menaf'ın oğlu olan Haşim ile Abd Şems'in klanları arasında itiş kakışlar başlamıştı. Bu mücadelenin sonunda Haşim'in oğlu Abd ül-Muttalib üstünlüğü bir süre için eline geçirmiş; ama daha sonra Abd Şems'in oğlu Ümeyye, durumu ailesi lehine çevirmekte gecikmemişti. Ancak, daha sonra girişilmiş olan görüşmeler sonucunda barış sağlanmış ve Abd ül-Muttalib duruma hâkim olmuştu. Muttalib cömert, dürüst ve asil bir insandı, bu yüzden de kabilesi onu "Feyz" diye adlandırmıştı. Mekke onun yönetim dönemindeki kadar dirlik ve düzenliği daha önce hiç tatmamıştı.

Abd ül-Muttalib, çeşitli kabilelere mensup birçok kadınla evlenmişti; bu kadınlar ona tam on erkek ve altı kız evlât vermişlerdi. Bu on erkek kardeşten biri de Abdullah idi ve Muttalib'in Ben-i Mahzûm klanına mensup olan karısı Fâtıma bint Amr'dan doğmuştu.

Ben-i Zühre klanıyla dostluk ilişkileri kurmayı tasarlayan Abd ül-Muttalib kendisine bu klandan Hâle bint Vüheyb'i, oğluna da Amine bint Vahb'ı almıştı.

Evlilik sonrasında Amine kendi klanında yaşamaya devam etmiş ve bu nedenle de Abdullah, evlilik ilişkilerini, zaman zaman karısını ziyaret etmek suretiyle sürdürmüştü.

www.ekitapindir.org
Keyifli Okumalar Dileriz :)

III

MUHAMMED'İN DOĞUMU ÇOCUKLUĞU PEYGAMBERLİĞİNE KADARKİ DÖNEM

ABDULLAH'IN Amine'den başka bir karısı daha vardı; günlerden bir gün onu ziyarete gitmişti; fakat tarlada çalışmış olduğundan üstü başı çamur içindeydi; bu yüzden karısının ret cevabıyla karşılaşmıştı. Bunun üzerine, Abdullah gidip bir güzel yıkanmış ve bu kez Amine'nin evine yönelmişti. Geçerken onu öteki karısı çağırmıştı, ama Abdullah yüz vermeyip Aminesi'nin evine dalmıştı bile. İlişkiden sonra Abdullah diğer karısının yanına varmış ve ona ilişki teklifinde bulunmuştu, ama aldığı cevap şöyle olmuştu: "Hayır! Yıkandıktan sonra yanımdan geçerken gözlerinin arasında beyaz bir ışık vardı ve seni onun için çağırmıştım, ama sen beni istemedin ve Amine'nin yanına gittin. Böylece o ışığı Amine'ye aktarmış oldun."

Muhammed'in ana rahmine düşüşü böyle rivayet edilmektedir. Abdullah'ın iki gözü arasındaki o beyaz ışığın, Adem'den beri evlâttan evlâda intikal edegelmiş olan ve sonunda Hatemülenbiyada karar kılmış bulunan nübüvvet nuru olduğu ifade edilip durulmaktadır. Oysa bu, enerjinin bir bedenden diğerine geçmesini sağlayan ve esrî bedenin üzerinde yer alan yedi adet şakradan alında bu-

lunanının faaliyetinden ileri gelme bir ışıktır. Bu ışığı, durugörü yeteneğine sahip bulunan herkes görebilmektedir. Olay, alın şakrasının en faal bulunduğu bir sırada, durugörü yeteneğine sahip bulunduğu anlaşılan bu kadın tarafından da görüldüğünü ifade etmektedir. Ve de bu ışık, peygamber olmayan nice insanda mevcuttur. **(1)**

Günlerden bir gün Abdullah bir işi için Gazze'ye gitmişti. Oradan Medine'ye dönerken bir hastalığa tutulmuş ve gerisinde hamile bir eş bırakarak hayata veda etmişti. Miras olarak ona ancak beş deve, birkaç koyun ve Eymen adlı bir cariye bırakabilmişti. İçi birden çöller gibi kuruyuvermiş olan Amine'ye bir gece rüyasında bir ses şöyle hitap etmişti: "Ya Amine! Sen, âlemlere hayır ve rahmet getirecek bir varlığa hamilesin... Çocuğunun adını Muhammed koy!"

Yıl, İsa'nın doğumundan sonraki 571 inci yıldı; yani Pers İmparatorluğu tahtında Kisrâ Nuşirevan'ın oturmakta olduğu; Habeş sultanı İbrehe'nin Mekke kapılarına dayanıp da Ebabil kuşlarının hışmına uğradığı yıldı. Vakit saat dolmuş ve Amine bir oğul dünyaya getirmişti. Fakat mutluluğu pek uzun sürmemiş ve yavrusu henüz altı yaşına vardığı sırada bu mutlu anacık birden dünyaya veda edivermişti.

Doğmadan önce yetimliği ve henüz altı yaşındayken de öksüzlüğü tatmış olan Muhammed yapayalnız kalıvermişti. Tutunacak tek dalı vardı artık, o da dedesi Abd ül-Muttalib'di. İki yıl geçmeden o dal da kırılmış ve Muhammed bu kez amcası Abd Menaf'ın (Ebu Tâlib) yanına sığınmıştı. Ebu Tâlip hâli vakti yerinde bir tüccardı ve Haşim klanının reisi durumundaydı. Şüphesiz güdülecek bir hayli koyuna da sahipti. Muhammed, diğer bir sürü yoğun görevlerinin yanı sıra bu koyunlarla da bir hayli haşır neşir olmuştu. Bunu, peygamber olduktan sonraki

bir dönemde cereyan etmiş olan bir söyleşisinden anlamaktayız. Kucağında develere yem olarak verilen arâk adlı bir diken yemişiyle geçmekte olan bir adamı göstererek çevresindekilere şöyle demişti: "O siyah yemişlere iyi bakın, koyun güderken hep bu yemişlerden toplardım." Çevresindekiler hayretle: "Ey Allah'ın elçisi, demek sen de koyun çobanlığı yaptın?" diye sorunca aldıkları cevap şu olmuştu: "Yaptım ya, ve koyun çobanlığı yapmamış olan hiç bir peygamber yoktur."

Muhammed'in çocukluğuyla ilgili bilgiler hep rivayetlere dayanmaktadır. Söylenenlerin bazıları, şüphesiz, onu haddinden fazla yüceltmeyi amaçlayan gayretkeşliklerdir. Ama bazıları vardır ki, bunlar, anlatanın bile künhüne varamadan hecelediği gerçeklerdir. Örneğin, gökte onun üzerine kanat gerercesine yer alıp devamlı surette onu izlemiş olan beyaz bulut gibi... Bu, süt kardeşi Şeyma'nın şu sözlerle tasvir ettiği buluttur: "Ne zaman onunla oynamak için dışarıya çıksak, ak bir bulut semaya kanat geriyor ve bizi sıcaktan ve güneşten koruyor." İlk bakışta insana sempatik bir yakıştırma gibi görünen bu ifade gerçeğin ta kendisini dile getirmektedir. O, kırk yaşına varınca kozmik bilgiyi beşeriyete intikal ettirmeyecek miydi? Ama dünya şartlarının gereği olarak beden mahpesi tarafından sınırlandırılmış ve daraltılmış olan şuuruyla bunu nasıl başaracaktı? O hâlde mantal bedeni ile dünyasal bedeni arasında irtibat kolaylığını sağlayacak bir mekanizmanın oluşturulması şarttı. Ve hazırlık mahiyetinde olmak üzere, bu faaliyet çocukluğunda başlatılmış ve Hîra Dağı'na yaptığı altıncı ziyaret gününde kemale ermişti. Söz konusu bulut, işte böyle bir işin tahakkuku için kullanılmış bir vasıtaydı.

Bir de göğsünün iki melek tarafından yarılış olayından söz edilmektedir. Olay şöyledir: "İki melek gelir ve

Muhammed'in göğsünü açarak yüreğini çıkarır ve özene bezene temizlerler. Yerine koymadan önce de yüreği tartarlar. Terazinin öteki kefesine önce bir adam koyarlar, yürek daha ağır basar. Sonra sırasıyla on adam, yüz adam, bin adam koyarlar; ama yürek daima daha ağır basmaktadır. En sonunda meleklerden biri ötekine şöyle der: 'Boşuna uğraşma! Kefeye bütün ümmetini koysan, yüreği gene ağır basacak." Gerçeği bundan daha güzel yansıtacak bir sembolik ifade olamaz sanırım. Biz beşer varlıklarının ifadesiyle büyük bir feragat ve fedakârlık örneği sergileyerek et-kemik yığınının içine hapsolmaya rıza göstermiş olan o yüce varlık, aslî vatanı olan o Işık Odağında, o Bilgi Ocağında, o Kültür Otağında nasıl mümtaz bir mevki işgal etmekteydi ki **Sevgili** (Habib) ve **Âlemlere Rahmet** ünvanına lâyık görülmüştü? Oradaki terazi de aynı akıbete uğramıştı, boş kefeye ayağını basar basmaz, bilgelerle dolu diğer kefe orada da birden havalanıvermişti... Dünya terazisi o terazinin yanında neydi ki ... Kur'ân' da bu husus ne güzel dile getirilmiştir:

"Kur'an, kerim bir elçinin getirdiği sözdür. Bir elçi ki, çok kuvvetlidir. Arş sahibinin nezdinde pek itibarlıdır..." (İnfitâr, 19-21)

Bu olay, sembolik anlamda ele alınabileceği gibi asıl anlamıyla da ele alınabilir. Nitekim, ikrar verdikleri sırada Orta ve Kuzey Asya şamanlarıyla Avustralya majisyenleri de bağırlarının gizli bir ruh tarafından deşilip yerine yeni organlar konduğunu belirtmektedirler. Muhammed böyle bir zihinsel deneyi pekâlâ yaşamış olabilir.

Fakat onun ümmiliği konusunda aynı şey söylenemez. Bir rivayet, peygamberliğinden önceki dönemde Muhammed'in, Mekke'de özel âyinler düzenleyen bir tarikata, yani **hums**'lara mensup olduğunu bizzat söylediğinden söz etmektedir; fakat bu iddianın ne derece güvenilir oldu-

ğunu söylemek zordur. Kur'an'daki sözcüğün yanlış yorumlanmış olmasından ileri gelen ümmilik iddiasına rağmen onun okumayı da, yazmayı da öğrenmiş olduğunu ısrarla söyleyebiliriz. Zira genç Muhammed fiziğiyle de, ruhsal yapısıyla da, ahlâkî özellikleriyle de bir yetkinlik örneğiydi. Zeki, sakin, güven verici, dengeli ve yaşından umulmayacak ölçüde olgun bir delikanlıydı. Daha önce iki kez evlenip bir de çocuk sahibi olmuş yaşlı ve gün görmüş zengin bir kadın olan Hatice bint Hüveylid onu nesi için kocalığa kabul etmişti? Nasıl olmuştu da ona o muhteşem kervanlarını emanet edebilmişti? Günümüz holdingleri mesabesindeki bu geniş kapsamlı ticarî faaliyetleri, okuması yazması olmayan cahil bir insan nasıl başarıyla yürütebilmişti? Peygamberin ümmi olduğu iddiası hâlâ daha devam ettirilen bir iddiadır ve Kur'an'ın, onun dünyasal şuurunun ürünü olmadığını, yani beşerî bir kelâm olmadığını ispatlama aracı olarak kullanılmaktadır. Ama buna ne gerek vardır? Buna, kaş yaparken göz çıkarmak denmez de ne denir? O, iddia edilen anlamda ümmi değildi, başka türlü ümmiydi; yani o, diğer peygamberler gibi semavî doktrinleri bilen bazı seçkin grupların bünyesinde eğitim gördükten sonra vazifeye başlamamıştı; bu anlamda ümmiydi o. Onun, Cebrail ile el ele vererek dünyaya nüzulünü sağladığı tebligat, devrin engin bilgiye sahip Yahudi ve Hristiyan bilgelerinin bile ağzını bir karış açık bıraktırmıştı; çünkü onun tebligatı, dünyaya daha önce nasip edilmiş olan diğer iki tebligattan çok farklıydı. İşte bu farklılığın örtülü kalması için ümmilik kavramının devreye sokulması gerekliydi... Ve tebligat da, o güne kadar görülmedik, işitilmedik derecede muhafaza altına alınmış bir mekanizma vasıtasıyla yeryüzüne indirilmişti.

Evet, vahiy mekanizması muazzam bir koruma altı-

na alınmıştı, ama buna rağmen Peygamber'in dudaklarından, putperestleri coşturacak ve sevinçle secdeye vardıracak kadar ilginç sözler dökülebilmişti. Kendisinin yanılmadığını, doğru yolda olduğunu ve yüksek mertebelere ulaşacağını dile getiren Necm Suresi'nin **"Şimdi el-Lât, el -Uzzâ ve bundan başka üçüncüleri olan el-Menât'ın ne olduklarını söyler misiniz?"** şeklindeki 19 uncu âyetini okuyup bitirdiği anda Peygamber birden şöyle deyivermişti:

"Bunlar, yüceltilmiş kuğulardır ki onlardan şefaat umulur."

Nasıl işti bu ? Nasıl olmuştu da Peygamber, putperestlerin ilâhelerini ululayacak sözler sarf edebilmişti? Bazılarının ifade etmeye kalkıştığı gibi, o bunu, özellikle, söz konusu putları, Tanrı hizmetkârı mesabesindeki kutsal varlıklar olarak kabul ettiği için mi yapmıştı? Yoksa, putperest kabileleri arasında taraftar edinmeyi hesapladığı için mi? Veyahut da kendisine dünyevî menfaat teklifinde bulunan Kureyşliler'e yaranmak için mi? Şüphesiz ne onun için, ne de bunun için! Ama niçin?

En iyisi, bu sorunun cevabını biz yine Kur'an'da arayalım. İşte cevap:

"Biz senden evvel hiç bir resul , hiç bir nebi göndermedik ki, o, bir şey temenni ettiği vakit, şeytan onun dileğine bir ilka yapmış olmasın. Allah teâlâ ise, şeytanın ilka ettiğini izale ve iptal eder de, sonra ayetlerini tespit eder. Allahü azîmüşşan alîmdir, hakîmdir." (Hacc, 52)

Görüldüğü gibi şeytan, vahiy sırasında da kendini göstermişti. Çünkü onun işi oydu, herkese ve her işe müdahale etmekti. Yani onun görevi çelmelemek, insanın görevi ise uyanık bulunup bu çelmeler yüzünden yere serilmemek ve ayakta kalmaya çalışmaktı. Bu çelmelere maruz kalmamış bir kimse mevcut muydu ki? Asla. Te-

kâmûl seviyesi ne olursa olsun, bu dünyada bedenlenmiş olan her varlık, bu dünyanın yasasına maruz kalmakla mükelleftî; müspet ve menfî tesirler sahasında cidal içerisinde bulunmak onun mukadderiydi.

Evren içerisinde varlıkların tekâmülüne özel bir maksatla hizmet eden ve fakat onları daima çelmeleyen prensip ile, yani şeytan ile Peygamber de yüz yüze kalmıştı, hem de göksel rahmeti insanlara iletmekte olduğu bir sırada. Ama engin feraset sahibi bir has insan olarak Peygamber, bu şeytanî müdahaleyi derhal fark etmiş ve o şeytanî ayetin Kur'an metninden çıkarılmasını emretmişti. Bunda yanılmadığını da, yukarıda söz konusu ettiğimiz ayetin (Hacc, 52) nüzulü ispatlamıştı.

Bu konuya bu kadar temas etmekle yetinip tekrar konumuza dönelim.

Hatice ile evliliği sayesinde genç Muhammed'in durumu birden düzelivermişti. Artık onu güzel bir gelecek beklemekteydi. Başkalarına hizmet ederek geçimini sağlayan fakir bir insan olmaktan çıkmış, ticaretle uğraşan varlıklı ve saygıdeğer bir insan konumuna kavuşmuştu. Daha sonra birçok kadınla daha evlenmişti, ama Haticesi'ni ömrünün sonuna kadar unutamamış ve ona teşekkürlerini her vesileyle dile getirmişti. Ve bu hâli de daha sonra nikâhına alacağı Ayşesi'ni bir hayli kıskandırmış ve hırçınlaştırmıştı. Hatice ona dört kız vermişti ve hepsi de ömürlü çıkmıştı; ama verdiği erkek çocukları yaşamamıştı. Ve böylece Muhammed, erkek mirasçıdan mahrum bir insan durumuna düşmüştü. Bir Arap için ne utanç verici bir şeydi bu! O da bu hâlinden utanç duymaktaydı, çünkü o da bir Araptı, aslî vatanındaki o ışıl ışıl uyanıklığı beden kepengiyle örtülmüştü; yeryüzünün yasası buydu ve o da bu yasaya uygun şekilde yaşamaya mecburdu. Gerçi, bu durumdaki erkeğe Kureyş'in geleneksel yasası

"yardımcı eş" edinme hakkını tanımaktaydı, ama o buna rağmen Haticesi'ne sadık kalmıştı. İleride su yüzüne çıkacak olan o müthiş erkeklik gücünü bastırmayı ve dizginlemeyi başarmıştı.

İçini bir başka kurt daha kemirmekteydi. Onun kafasını didik didik eden dinî, ahlâkî ve entelektüel konuların, çevresindeki insanları bir nebze olsun ilgilendirmeyişi onu kahretmekteydi. Tüm akrabaları ve dostları türlü çeşitli entrikalarla siyasî nüfuz ve servet edinmekten başka bir şey düşünmemekteydiler. Kendi öz değerinin farkında olan o ise bu azgın insanların arasında dikkate bile alınmaya değmez bir insan durumuna düşmüştü; onların nazarında ciddî sorunlarla uğraşmaktan âciz, zararsız bir idealist konumunu kazanmıştı. Bu yüzden de zor zaptedilir türden bir öfke, bir hırçınlık doğmuştu içinde.Yaşı otuz beşti, çetin vazifesine başlamak için sadece beş yılı vardı. Böylesine haşin insanlara yüksek bir göksel kültürün bilgilerini benimsetebilmek için kendisinin de onlar gibi haşinleşmesi gerekmez miydi? Avrupalı bir centilmen kimliğiyle başarabilir miydi bu işi? Gerektiğinde bir çöl aslanı gibi yırtıcı olmak zorundaydı; ve işte olmaya başlamıştı bile. Yakında insanların her biriyle hesaplaşacaktı.

Çevresindekiler onda sıradan insan psikolojisine ters düşen hâller görmekteydiler; ama bu hâller her yüce insanda görülen şeyler değil midir? Olgunluk çağında sık sık geçirdiği sarayı andırır krizlerini ne kadar dillerine dolamışlardı! Birçok mistikte gözlemlenmiş olan bu hâllerin hiç de şaşılacak bir yanı yoktur. Görünmeyen âlemden alıp görünen âleme vermek üzere astral bedenin fizik bedenle irtibatını gevşetmesi ve bu süre zarfında da fizik bedenin birtakım çırpınma emareleri göstermesi olayı, bugün, ruhçu öğretiyle birazcık olsun ilgilenmiş sıradan

bir insancığın bile bildiği bir şeydir. Nitekim daha sonraları Cebrail'in ilk temasıyla birlikte Peygamber yine aynı hâli sergileyecektir.

Muhammed Peygamber harika bir medyomdu. Bu yeteneğinin en büyük ve en önemli tezahür şekli, Kur'an ayetlerini vahiy mekanizması yoluyla alması olmuştu. Cebrail Plânı'nın da devreye girmesiyle kurulmuş olan kanalın yeryüzündeki medyomluğunu yapma görevini Muhammed omuzlamıştır.

Cebrail'i insan suretinde gördüğüne dair ifadesi onun aynı zamanda durugörü medyomu olduğunu da göstermektedir. Mirac dönüşünde, göklerdeki seyahatini anlattığında kendisine inanmayanlara, oturduğu yerden Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'nın kaç kapısı olduğunu rahatça söyleyebilmesi bunun bir delilidir.

Ebu Süfyan'ın"... bir şey söylesem, şu çakıllar bile dile gelerek hemen gidip ona (Muhammed'e) haber veriyorlar." şeklindeki yakınışı da onun çok yaman bir duruişiti medyomu olduğunun ifadesidir.

İman edebilmesi için kendisinden mucizevî bir olay sergilemesini talep eden bir bedevînin gözleri önünde, yakında bulunan bir hurma ağacındaki bir salkım hurmayı oturduğu yerden harekete geçirip yanına getirmeyi başarmış olan Peygamber bu gösterisiyle iyi bir fizikî medyom olduğunu ispatlamıştır.

Hiç süt vermediği ifade edilen bir koyundan koca bir bakraç dolusu süt sağması da onun bir apor medyomu olduğunun ifadesidir.

Uhud savaşı sırasında Katâde ibni Muman'ın, yuvasından fırlayıp yanağının üzerine sarkmış olan gözünü elinin ayasıyla yuvasına yerleştirmekle Muhammed çok güçlü bir şifacı olduğunu göstermiştir.

O, geçmişi, hâli, geleceği temaşa ederek birçok keha-

nette de bulunmuştur. Sıffin savaşı günü susamış olan Ammar ibni Yasîr'e süt sunulmuştu. Sütü görünce gülümseyen Ammar'a bunun sebebi sorulunca o şöyle cevap vermişti: "Muhammed bana: -Ey Ammar! Dünyada en son içeceğin şey süt şerbeti olacaktır, demişti de onun için gülümsedim." Ardından Ammar ön saflara ilerlemiş ve şehit olmuştu.

Böylesine üstün yeteneklere sahip bir has insanı saralı veya anormal olarak nitelendirebilmek için insanın ya çok cahil ya da çok önyargılı olması gerekmez mi? Elbette ki evet **(2).** Oysa o daima bilge, ölçülü ve dengeli bir insan kimliği sergilemişti. Tüm hayatı boyunca, bir karara varmadan önce enine boyuna düşünmeyi ihmal etmemiş, işlerini ustaca yürütmüş, yeri geldiğinde beklemeyi, yeri geldiğinde de geri çekilmeyi bilmiş ve başarı için her türlü tedbire başvurmayı başarmıştı. Cesur bir insan ve eşsiz bir diplomat görüntüsü koymuştu ortaya. İşlerini mantığa uygun şekilde, açık ve uzak görüşlülükle muhakeme etmişti. Ama bunun yanı sıra onda sinirli, tutkulu, endişeli ve sabırsız bir mizaç da oluşmuştu; yani kısacası, aslî vatanının şuuruna sahip, görünmeyen kozmik Muhammed'in bizzat hazırladığı misyonun halk katmanları arasında sürüp gidecek olan maddî uzantılarını, yine o halka özgü vasıtalarla tahakkuk ettirecek nitelikte bir Arap Muhammed teşekkül etmişti; başka bir ifadeyle söylemek gerekirse, âlemlere rahmet olarak gönderildiğini ifade eden Muhammed ile geçimini kuru etle sağlayan bir Kureyşli ananın oğlu olduğunu söyleyen Muhammed işbirliği yapmıştı. Ve vazifeye hazırdılar artık. Daha sonraları ona "Arap bendendir, ama ben Arap'tan değilim." dedirten sebep, bu durum değildi de başka bir şey miydi acaba?

Allah, kıyamet, cennet ve cehennem kavramlarını

Mekke'de ikamet etmekte olan Yahudiler'den öğrendiğini ve bunları kendi iç varlığında yoğurduktan sonra ifşa ettiğini zımnen ifade edenler de çıkmıştır. Onun, binlerce, on binlerce, milyonlarca Güneş sisteminin tekâmülüne yardım etmiş olan bir Işık Odağının, bir Bilgi Ocağının, bir Kültür Otağının mensubu olduğunu bilmeyenlerin bu iddialarına da şaşmamak gerekir.

Şimdi tekrar Araplar'ın arasına dönelim ve onların Yahudiler ile Hristiyanlar'ın nazarında ne kadar değer taşıdıklarına tekrar bir göz gezdirelim. Onlar, Musa'nın ve İsa'nın öğretilerine ilişkin ne güzel meseller anlatmakta, eski zamanlarda gökten inmiş peygamberler ve kitaplar hakkında ne hoş şeyler söylemekteydiler. Yardımına mazhar olabilmeleri için insanların, kitap ve peygamber yollamış olan o görünmez Tanrı'ya nasıl ibadet ve dua etmeleri, nasıl kurbanlar sunmaları, nasıl âyinler düzenlemeleri gerektiğini ballandıra ballandıra anlatmaktaydılar. Araplar'ın bu bilgilerin hiç birinden haberleri yoktu. Şüphesiz, içlerinden, böylesine güzel şeyleri içeren bu dinlere intisap etmek geçmiyor değildi, ama kendilerini vahşîler olarak nitelendirmekte olan bu insanların dinlerini nasıl kabul edebilirlerdi? Ulusal gururları buna imkân verir miydi? Kısacası, Araplar manevî bir eziklik duygusu içinde kıvranmaktaydılar. İş bu kadarla da kalmamaktaydı! Kandaşlarının, içine düştüğü maddî ve manevî kriz ondan da beter bir hâl almıştı. Ahlâksızlık alıp yürümüş; servet ve iktidar sahipleri günden güne daha da azıp yoksulları ve güçsüzleri daha fecî bir şekilde ezmeye başlamışlardı. Ayakta kalabilmek için bir zamanlar dört elle sarılmakta oldukları kabile dayanışması yok olup gitmiş, yasalar her gün alenen çiğnenir olmuştu. Yoksullar ve güçsüzler birer köle durumuna düşmüşlerdi. Sözün kısası, nüfusun çoğunluğu hem el oğullarının, hem de ken-

di kandaşlarının maddî ve manevî baskısı altında kıvır kıvır kıvranır hâle gelmişti.

Ah! Yahudiler ile Hristiyanlar'ın, kendisinden uzun uzun söz ettikleri o görünmez Tanrı onlara da bir peygamber gönderseydi ne olurdu sanki! Onlardan dinledikleri öykülere göre peygamberler ve kitaplar hep insanlar dara düştüğü zaman gelmemişler miydi? İşte tam sırasıydı... Kendileri de dara düşmüştü ya...

Bütün bu olan bitenler Muhammed'i can evinden vurmaktaydı. İktidar ve servet sahiplerine karşı içinde resmen kin oluşmaya başlamıştı. Onlardan öç almaya ahdetmiş olarak fırsat kollamaya koyulmuştu. İçinde, bir şeyler yapması gerektiğini fısıldayan bir şeyler kıpırdamaktaydı. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi bir de, Tanrı tarafından gönderildiğini iddia edip Arap kardeşlerini bir yerlere sürüklemeye çalışan yalancı peygamberler türemiş, bir yerlerde seslerini yükseltemeye başlamışlardı bile. Bu durum Muhammed'i iyice bunaltır olmuştu. İç varlığının derinliklerinden gelen bir ses, ona, bu ahval ve şerait içinde kendisine de bir rol düşeceğini devamlı surette fısıldamaya başlamıştı. Evet, Arap kardeşlerini, içine düşmüş bulundukları o feci durum'dan kurtarmak üzere bir şeyler yapacaktı... ama ne zaman?... Ve nasıl?

IV

HİCRET ÖNCESİ DÖNEM

DIŞARIDAN bakan sıradan bir insan için Muhammed çok iyi durumda bir insandı; çok mutlu olmalıydı, zira aldığı kadın Mekke'nin en önemli kadınlarından biriydi, zengindi, akıllıydı, bir hayli de güzeldi. Kendisi de en gözde tacirlerden biri hâline gelmişti. Yani bir Arabın hayal edebileceği her nimete sahip durumdaydı. Ama bütün bunlara rağmen neydi o sıkıntılı ve mutsuz hâli? Yüreğine bir ateş düşmüştü ki sormayın... Cayır cayır yanmaktaydı içi... Bu hâlini kimselere açamıyordu... Nasıl açsındı ki? Sebebini kendisi bile bilemiyordu. İşte bu ruh hâli içinde koca kenti terk edip kendini dağlara vurmaya başlamıştı. Ayakları onu hep Hira Dağı'na sürüklemekteydi. Ne vardı orada sanki? Üstelik bu dağ, Mekke'nin birkaç kilometre kuzeydoğusunda yer alan sarp ve çıplak bir dağdı. Oraya gitmeyi artık âdet hâline getirmişti. Bu dağ ziyaretleri sırasında ruh hâletini daha sonraki yıllarda, bir vesileyle, şöyle anlatmıştı:

"İlk vahyin gelmesinden önce uykum, şafak aydınlığını andıran bir aydınlıkla doluyordu. Evlerden uzaklaştığım zamanlar beni 'Ya, Muhammed' diye çağıran birtakım sesler duyuyordum. Dönüyor, arkama, sağıma soluma bakıyordum. Fakat çalılardan ve taşlardan başka bir şey görmüyordum. O zaman da içimde şiddetli bir sıkıntı

hissediyordum. Büyücülerden ve falcılardan nefret ettiğim için istemeyerek onlardan biri mi oluyorum diye ödüm kopuyordu."(3)

Yıl 611 idi; aylardan da Ramazan ayıydı. El Emin yine Hira'daki mağarasına gelmiş, omuzundaki azık torbasını bir kenara bırakmış ve üzerine harmanisini çekip bir süre dinlenmek üzere bir köşeye uzanmıştı. Biraz uyumak ve yokluk içinde kaybolup gitmek istiyordu. İçini kaplamış olan sıkıntı ve korku belki yatışabilir diye düşünmekteydi. Çok bitkin olduğu için yatar yatmaz gözleri kapanıvermişti. Ve sonra derinlerden, ama çok derinlerden gelen bir ses çınlamıştı kulaklarında. Bu ses ona "Sen Allah'ın elçisisin." demişti. Gözleri derhal açılıvermiş ve çevresinin birden söze dile sığmaz bir ışıkla kaplandığını görmüştü; ama ardından hemen kendinden geçivermişti; ses ve ışık öyle tesirliydi ki... Ayılıp kendine geldiğinde gözlerinin önünde birden sesin sahibi belirivermişti: Bu, görkemli görünüşe sahip bir melekti, yani Cebrail'di. Melek ona "Oku!" demişti; o da "Ben okuma bilmem ki!" diye cevap vermişti. Bunun üzerine Cebrail onu, kemikleri kırılırcasına sıkıştırmış ve tekrar "Oku!" demişti; maksadın hâsıl olmadığını gören melek aynı ameliyeyi ikinci bir kez daha tekrarlamıştı; ama yine netice alamamıştı. Tam üçüncüye başlamak üzereyken Muhammed'in dili çözülüvermiş ve dudaklarından şu ayet ağır ağır dökülmüştü:

"Yaradan Rabbin'in adıyla oku. O, insanı bir kan pıhtısından yarattı. Oku, O, keremine nihayet olmayan Rabbin'dir. Ki kalemle yazı yazmayı öğreten O'dur. İnsana bilmediği şeyleri O öğretti." (Alâk, 1-5)

Bu olayın hemen ardından Peygamber korku ve dehşet içinde evine koşmuş, olan bitenleri Haticesi'ne anlatmış, üzerini sımsıkı örtmelerini söyleyerek istirahate

çekilmişti.

Sonra vahyin arkası kesilmiş ve Cebrail görünmez olmuştu. Bu durum Peygamber'i büyük bir üzüntüye ve umutsuzluğa gark etmiş ve ona, canına kıymayı bile düşündürmüştü. Fakat epey bir süre sonra Cebrail tekrar zuhur etmiş ve Peygamber'e şu ayetlerle başlayan Müddessir suresini getirmişti:

"Ey, bürünen, kalk, korkut. Ve Rabbin celle şâneyi büyüklükle zikret. Esvabını pâk tut. Azabı terk et. İyiliği, mukabilinde daha fazlasını elde etmek maksadıyla yapma ve Rabbin celle şâne için sabret."

Risâlet-i Muhammediye işte böyle başlamıştı. Ancak, daha sonraki vahiylerin nasıl bir düzen ve kronolojik sıra takip ettiğini kesin şekilde söylemek imkânsızdır. Çünkü Peygamber'in, sinesinden çıkıp geldiği o Işık Odağında, o Bilgi Kaynağında, o Kültür Otağında küresel (global) mantık egemendir. Bize göre ilk olan, orada sonda; son, ortada; orta da başta olabilmektedir. Yani, lineer diye nitelenen bizim mantığımız oradaki mantık düzenini kavrayamaz. Ama ilk vahyin cereyanıyla ilgili olarak birkaç söz söylememiz mümkündür. Önce "Oku!" hitabı üzerinde duralım. Ne demektir bu? Cebrail, Peygamber'in, şu bildiğimiz anlamda okumasını istememiştir. Ama buna rağmen "Oku!" demiştir, yani "Sinesinden alıp beşeriyete intikal ettireceğin Bilginin Ocağı ile, Işık Odağı ile, Kültür Otağı ile irtibat, araya benim de girmemle, sağlanmış durumdadır. Misyonunla ilgili plânının muhtevasını artık beşeriyete nakledebilirsin. Şartlar müsaittir." demiştir. Yukarı'nın tesirleri insana dışarıdan değil, fakat daima iç varlığından aşağılara doğru süzülerek ulaşmaktadır. Şüphesiz bu durum Muhammed için de geçerliydi. Vahyin rahatlık ve güvenlik kazanabilmesi için içeriden aşağılara doğru olan bu tesir akışının rahat cereyan etme-

si gerekliydi. İşte Cebrail, bu rahatlığı sağlamak üzere, Muhammed'in kozmik şuuruyla dünya şuuru arasına bir güç nakledici iletken misali girip devreyi güçlendirmiştir. Cebrail tarafından sıkıştırılışı ise onun muazzam bir tesirin baskısı altına girdiğinin ifadesidir. Can mı dayanır o tesire? O müthiş tesirin altında insan, kendini, sanki gök kubbe çökmüş de tüm yıldızlarıyla birlikte göğsüne oturmuş gibi hissetmez de nasıl hisseder acaba! **(4)** İşte bu temasla birlikte Peygamber,fizik bedeniyle irtibatını derhal gevşetmiş ve bilgi naklini gerçekleştirmeye başlamıştır. Bu sırada fizik bedeni, olan bitenlerden habersiz kalmış ve bir hoparlörün oynadığı rolden öte bir rol oynamamıştır. Ama hemen şunu da belirtelim ki, bu hâl hep böyle devam etmemiştir. Başlangıçta onu zangır zangır titretmiş olan irtibatlar zaman ilerledikçe daha rahatlamış ve Peygamber bu faaliyeti, gözü açık vaziyette de sürdürür hâle gelmişti. Daha da sonraları ise, vahyi, kendi isteğiyle transa geçerek nakletmeyi de başarmıştır. Sık sık değişen günlük olaylarla ilgili olarak vahiy yoluyla naklettiği çözüm şekillerini kastederek onu hafife almaya yeltenenlere verilecek cevap, şu kısacık açıklamamızda mevcut bulunmaktadır.

"Kalk, korkut" emriyle birlikte Peygamber'in hayatında yeni bir dönem başlamıştı. Sıra, insanları İslâm'a davet etmeye gelmişti. İlk daveti sevgili eşi Hatice'ye yapmıştı. Hatice bu daveti büyük bir sevinçle kabul etmiş ve böylece ilk müslüman olarak tarihe geçme onurunu elde etmişti. Ama ya ötekiler? Onlara nasıl kabul ettirecekti öğretisini? Onlar değil miydi her şeyin bu hayatla birlikte sona erdiğine inananlar? Bir gün nasıl olsa öleceğiz, onun için yaşamaya bakalım deyip gününü gün etmeye çalışan bu şan, şöhret düşkünü insanlara öte âlem hayatı diye bir şeyin var olduğunu; herkesin, ettiğinin ürününü devşire-

ceğini ve telâfi için daha nice dünya ekmeği yiyileceğini nasıl anlatacaktı? Cehennem ve cennet kavramlarını içeren âyetler işte bu nedenle nazil olmuştu:

"Sur nefholunduğu zaman, o gün kâfirler için pek çetin bir gündür. Kolay değil! Kendisini tek başına yarattığım kimseyi bana bırak. Ona çok geniş bir servet verdim. Gözü önünde duran oğullar bahşettim. Yaşayışını yaydım. Böyle iken yine arttırmamı umuyor. Asla ummasın. Zira o, ayetlerimize karşı pek inatçıdır. Ben onu çok bir azaba uğratacağım." (Müddessir, 8-17).

"Rabbi'nin huzurunda durmaktan korkanlar için iki cennet vardır. Bu cennetler çeşit çeşit ağaçlarla doludur. Bu iki cennette iki pınar akar. Bu iki cennette her meyveden çifter çifter vardır. Onlar orada astarları dibadan döşekler üzerine yaslanırlar. Her iki cennetin devşirilecek meyveleri onlara yakındır. Oralarda gözlerini yalnız zevclerine hasretmiş, onlardan evvel kendilerine ne ins ve ne cins dokunmamış huriler vardır. Sanki her biri yakut ve mercandır." (Rahmân, 46-58).

"Ölü idiniz sizleri diriltti, sonra öldürecek, sonra tekrar diriltecek ve sonunda O'na döndürüleceksiniz; öyleyken Allah'ı nasıl inkâr edersiniz? (Bakara, 28).

Korku ve ümit ikilemiyle insana salih ameller işletmeyi amaçlayan üstteki ayetler ile, tekrardoğuşu ifade eden alttaki ayeti, çok yorumlanmış olmalarına rağmen, çok basit anlamda topluca yorumlamadan geçemedik. İnsan, dünya ile ilgili dersini tam anlamıyla öğrenemediği, yani dünyasal tesirlerin kulu kölesi olmaya devam ettiği sürece dünya, diye anılan şu cehenneme tekrar tekrar doğacak ve onun ıstıraplarına maruz kalacaktır; ama bu dersini başardığı zaman ise, yani dünyayı yendiği zaman ise oraya tekrar doğmasını gerektirecek sebepleri ortadan kaldırmış olacağından, daha süptil mekânların sakini

olacaktır, tabiî dünya toprağını kim bilir kaç kez çiğnedikten sonra.

Tekâmül çabaları sonucunda varılacak hedef ise şu ayette ne kadar belirgin bir biçimde dile getirilmişti:

"Ey insan! Muhakkak sen Rabbin'e doğru çabalayıp durmaktasın; sonunda O 'na varacaksın." (İnşikaak, 6).

Bu zengin, şan şöhret düşkünü insanlar, Kâbe'deki ilâhlarına dil uzattığı güne kadar Peygamber'e ve onun çevresinde oluşmaya başlamış olan gruba karşı hoşgörülü davranmışlardı. Söyledikleri, onlara göre, pek önemli şeyler değildi ki.. O, öldüren, sonra tekrar dirilten ve yargılayan bir Tanrı'dan söz etmekteydi: Kendilerine bunun ne zararı dokunabilirdi? Kibirlerini eleştirmesi de katlanılamıyacak bir şey değildi. Sadaka üzerinde ısrarla duruşu ise, kendilerine gösteriş içinde çevreye iyilik saçma imkânını sunmaktaydı, bu sayede şan ve şöhretleri daha da artacaktı. Tanrı'nın öfkesini kurbanlar keserek önlemek de zaten bildikleri bir şeydi. Kısacası, bu saydığımız konular Kureyşli'nin ahlâk anlayışını rencide eder cinsten şeyler değildi, yani pek bir yenilik getirmemişti. Ortaya konmuş olan ilkeler kabul edilemeyecek ilkeler değildi. İşte bu sayede, çevresinde sayıları kırkı bulan bir insan çemberi oluşabilmişti. İlk müslümanları şöyle sıralamak mümkündür:

1. **Hatice** (eşi)
2. **Ali** (yeğeni ve manevî oğlu)
3. **Zeyd ibn Hârisa** (kölesi ve evlâtlığı)
4. **Ebu Bekir** (kararlı, cesur, ölçülü ve sağduyu sahibi olan kırk yaşlarında Tayım klanı mensubu varlıklı bir tüccar)
5. **Hâlid ibn Said** (iktidarı elinde tutan Şemsler'e mensup bir genç)
6. **Amr** (Hâlid'in kardeşi)

7. **Osman ibn Affân** (Şemsler'e mensup yakışıklı, giyime düşkün, hatta züppe, oldukça tembel ve biraz cesaretsiz, ama iş konusunda usta olan otuz yaşlarında bir genç)

8. **Talha ibn Übeydullah** (ateşli, cesur ve tutkulu olan on sekiz yaşında Taym klanı mensubu bir delikanlı)

9. **Abd ül- Kabe ibn Avf** (ticarî alanda büyük ustalık sergilemiş olan otuz yaşlarında Zühre klanı mensubu bir genç)

10. **Habbâb ibn el- Arat** (iyi kılıç yapan bir demirci; Zühre klanı mensubu otuz yaşlarında bir genç)

11. **Süheyb ibn Sinân** (yirmi yaşlarında kumral bir delikanlı)

12. **Ammar ibn Yasîr** (Beni Mahzumlar'a mensup eski bir köle)

13. **Bilâl** (ince yüzlü, zayıf ve uzun boylu gerçek bir köle)

Peygamber'in çevresinde niçin başkaları değil de bu isimler kümelenmişti acaba? Her peygamber, misyonunda kendisine destek olacak varlıklarla aynı dönemde doğmamış mıydı? Musa'nın yetmişleri ve İsa'nın on ikileri de bu kategoriden varlıklar değil miydi? Şüphesiz evet.

Sosyal mevkilerine göre sıraladığımız bu ilk müslümanlar Mekke'nin en hür düşünceli insanlarıydı. Mekke toplumunun materyalist zihniyetine karşı olan bu insanlar, Muhammed'in mesajına, kendi reformcu görüşlerine cevap verdiği için dört elle sarılmışlardı. Ve bunu yaparken gözlerini budaktan esirgememişlerdi. Çok geçmeden bunlara kırk mümin daha katılmıştı. Gizliliği bırakıp ürkekçe de olsa, ortalıkta görünmeye başlamış olan topluluk üyelerine karşı Mekkeliler epey bir zaman hoşgörülü davranmışlardı. Onları, önemsenip öfkelenmeye değmez zararsız meczuplar olarak nitelendirmekteydiler. Sosyal

seviyeleri o kadar düşük insanlardan onlara ne zarar gelebilirdi ki!

Ama gün gelmiş, Muhammed Mekkeliler'in ilâhlarını hükümsüz sayan sözler söylemeye başlamış ve şu ayetleri hecelemişti:

"Yoksa kızlar Allah teâlânın, oğullar sizin mi? Yoksa onlardan bir ücret mi istiyorsun da bu borç yüzünden ağır bir yük altına mı girmişlerdir? Yahut gayb onların yanında da bunu onlar mı yazıyorlar?... Yahut onların Allah teâlâdan gayri bir ilâhları mı var? Allah teâlâ ona şerik ettikleri şeylerden münezzehtir." (Tûr,39-43).

"Rabbi'nin isimini an. Ve ihlâs ile O'na teveccüh eyle. Doğu ve batının Rabbi o Allah teâlâdır ki, ondan gayri ilâh yoktur. Bütün işlerine O'nu vekil tut." (Müzzemmil, 8-9).

Ellât dinine karşı cephe almak Muhammed'in ne haddineydi! Onun için çevresini bir güzel temizleyip onu tek başına bırakmak gerekiyordu. Mekke'nin sayfiye yeri sayılan Taif'in zenginleri ile Kureyş'in zenginleri derhal el ele vermişler ve Muhammed'in yandaşlarına karşı baskı harekâtına girişmişlerdi ve epeyce de başarılı olmuşlardı. Zengin bir tacir olan Ebu Cehl bu yolda elinden geleni ardına komamıştı. Çok başarılı bir maddî ve manevî baskı mekanizması oluşturulmuştu. Bundan nasibini en çok alanlar da kimsesizler, sahipsizler ve yoksullar olmuştu; özellikle de köleler. Neydi o Bilâl'in çektikleri! Nice garibi nasıl dövmüşler, nasıl aç ve susuz bırakmışlardı!

Bu baskılardan Muhammed, klanı olan Beni Haşim' in himayesi sayesinde azade kalmıştı. Amcası olan Ebu Talib'in hatırı için yapmışlardı bunu.Bu durumda Haşimler'e bunun hesabı sorulmayacak mıydı? Elbette sorulacaktı. Onun için ekonomik ve politik ambargo müessesesi

derhal harekete geçirilmiş ve bu klan abluka altına alınmıştı bile. Şemsler'e gün doğmuştu; hele klanını terk edip kendilerine iltica eden Ebu Leheb'in katılışı ise klan içinde bir bayram havası estirmişti.

Buna karşılık Muhammed de boş durmamakta ve örgütlenme faaliyetlerini hızla sürdürmekteydi. Şemsler'le el ele verip Muhammed'e karşı cephe almış bulunan Mahzum klanına mensup Arkam ibn Abd Menaf adlı gencin gruba katılmasıyla durum epey değişmişti. Bu genç yirmi beşine bile varmamıştı, ama klanının reisi durumundaydı. Bu sayede grup, emin bir toplantı yeri kazanmış olmaktaydı. Bu arada yeni katılmalar da olmuştu. En önemlisi de yoksul, öfkeli ve ayyaş Hamza'nın katılışı olmuştu. Ne cesur, ne güçlü bir yiğitti o! Grubun böyle bir kabadayıya ne kadar ihtiyacı vardı! Kısa zaman sonra yeni bir önemli katılma daha olmuştu. Bu, şiddet düşkünü bir mizaca sahip olan, ama içgüdülerini zaptetmesini ve aklını kullanmasını iyi bilen çelik iradeli bir insandı, yani Ömer ibn el Hattâb'dı. Yirmi beş yaşındaki bu gencin katılmasıyla grup biraz daha rahat nefes alır hâle gelmişti.

Örgütlenme yolunda dev adımlarla ilerlemekte olan küçük grubun, artık, dışında kalanlardan farkını ortaya koyacak kesin hatlara sahip olması gerekiyordu. Öz ideolojisinin ana temasının açık seçik bir biçimde ortaya konması şarttı; ve bu ana tema şöyle belirlenmişti: **Tanrı bir ve tektir.** Bu konuda zihinlere ve gönüllere ferahlık verecek ve imanları pekiştirecek ayetler inmekte gecikmemişti; Peygamber'in dudaklarından şu sözler dökülmeye başlamıştı:

"O, gökleri, yeri ve arasındakini altı günde halk etti. Sonra arş üzerine istivâ buyurdu. O, Rahmâniyetle muttasıfdır. Sen Rahmân'ı, halk ve istivâyı ondan haberdar

olandan sor. Müşriklere: Rahmân celle şâneye secde edin, denildiği zaman , Rahmân nedir? Bize emrettiğin şeye secde mi edeceğiz, dediler. Secde emri onların imandan nefretlerini arttırdı." (Fürkan, 59-60).

"De ki: Rabbimiz celle şâneye gerek Allah, gerek Rahmân diye ad verin, dua edin; Allah teâlâya hangi isimle dua ederseniz edin, en güzel isimler O'nundur." (İsrâ, 110).

Öte âlemde insanın, kendi hesabını kendisinin görmesi şeklinde cereyan etmekte olan şu **ölüm ötesi hesaplaşma** kavramına şiddetle karşı koymakta olan Mekkeliler'e cevap olmak üzere şu âyetlerin nüzulü de o günlere rastlamıştı:

"Nâsa hesap olunmaları vakti yaklaştı. Halbuki onlar, hesap ve muahezeden gaflette, ve bunu tefekkürden yüz çeviricilerdir." (Enbiya, 1).

"De ki: Göklerde ve yerde gaybı, Allah teâlâdan gayri kimse bilmez. Onlar da ne zaman ba'solunacaklarını bilmezler. Onların ilimleri, tekâmül edip, âhiretin vukuuna kadar ulaşmadı. (ki kıyamet zamanını bilsinler). **Belki âhiret hakkında onlar şek üzeredirler. Belki onlar bundan kördürler."** (Neml, 65-66).

Muhammed'in Kur'ân **(5)** diye adlandırdığı külliyatın bir şiir antolojisi olmadığı da yine o günlerde bildirilmiş ve şöyle denilmişti:

"Biz ona şiir öğretmedik. Bu, ona lâyık da değildir. Ona vahyolunan söz ancak öğüt ve Kur'an-ı mübîndir." (Yâsin, 69).

Vahiy sürüp gitmekte ve bazen güzel amelleri kârlı bir alış veriş vasıtası gibi niteleyen, bazen de çıkar gözetilerek yapılan amellerin hiç bir ecir getirmeyeceğini ifade eden ayetler hâlinde devam etmekteydi. Henüz emekleme çağında bulunan beşeriyet için sevap ve günah ikileminin

üzerinde önemle durulmuş olması, gelişim emaresi gibi addedilebilecek kıpırdanmalar tezahür ettiğinde de bu ikilemi dışlayan ifadelerde bulunulması öyle pek yadırganacak bir şey olmasa gerek. Bir toplumda her iki ifade biçimiyle de harekete geçirilebilecek farklı realite mensubu insanlar yok mudur?

Bazı kimseler de "Tanrı dilediğini şöyle yapar, dilediğini böyle yapar." tarzındaki ifade biçimini bir çelişki gibi öne sürmekten pek hoşlanmaktadırlar. İlâhî İrade Yasaları konusunda yeterli bir bilgiye sahip bulunmayan bu kimselerin iddialarını da hoşgörüyle karşlamak gerekir. Zira Tanrı, hiç kimseye en küçük bir ayrıcalık bile tanımayan yasalar koymuştur; insan, bunlara uymakta veya bazı noktalarına ters düşmekte, yani daha doğru bir ifadeyle belirtmek gerekirse, fiilleriyle şu veya bu yasanın hükümleri çerçevesi içine düşmekte özgürdür; bu yasalara ters düşenler elbette ki hüsrana uğrayacak, onlara paralel anlamda davrananlar ise tekâmül yolunda emin adımlarla yürüyecektir. Böylece her iki hâlde de Tanrı'nın dileği yerine gelmiş olacaktır. Yoksa Tanrı, cehennemde yakmak veya cennette ağırlamak üzere önyargıyla insan yaratmaz. Şu kısa diyaloğu takdim etmenin tam sırasıdır sanırım:

Günlerden bir gün ashâbıyla birlikte Medine sokaklarının birinden geçerken bir kadın, Peygamber'e, evine girmesi için ant vermişti. O da girmişti. İçeride manzara şöyleydi: Alev alev yanan bir ateş ve ateşin çevresinde oynayan birkaç minik çocuk. Kadın birden şöyle demişti:

–Allah mı kullarına daha merhametlidir, yoksa ben mi evlâdıma daha merhametliyim?

Peygamber'in cevabı şöyle olmuştu:

–Elbette ki Allah daha merhametlidir. Çünkü O, merhametlilerin en merhametlisidir.

Bunun üzerine kadın şöyle atılmıştı:

–Ben çocuğumu ateşe atabilir miyim? Böyle bir şey yapabilir miyim?

–Hayır.

–Öyleyse Allah, kullarını nasıl ateşe atacak? Hem O daha da merhametli onlara.

Bu söz üzerine gözleri buğulanan Peygamber şöyle cevap vermişti:

–Bana da böyle vahyedildi.

Şu ayetler yukarıda sunduğumuz kısa açıklamanın ışığında okunursa anlam, saygılı bir kula daha yaraşır bir biçimde zuhur edecektir:

"Allah teâlâ kime hidayet ederse o, felâh ve reşada yol bulmuştur. Kimi de delâlete düşürürse, artık onu irşad edecek bir veli bulamazsın." (Kehf, 17).

"Sen onların hidayet bulmalarına ne kadar harîs olsan da, bil ki, Allah teâlâ delâletini dilediği kimseye hidayet etmez. Ve onların azaplarını def eder yardımcıları da bulunmaz." (Nahl,37).

"Gördün mü o kimsenin hâlini ki, heva ve hevesini ilâhe edinmiştir. Bir ilim üzerine Allah teâlâ da kendisini şaşırtmış, kulağını ve kalbini mühürlemiş, gözlerine de bir perde çekmiştir. Artık ona Allah teâlâdan gayri kim hidayet verebilir? Hâlâ ibret almayacak mısınız?" (Câsiye, 23).

Örgütlenme başarıyla sonuçlanmış, imanın ana teması tespit edilmiş ve bir cemaat oluşmuştu. Şimdi de sıra,Tanrı'ya minnettarlıklarını sunmada onlara vasıtalık edecek dış gösterilerin tespitine gelmişti. Cemaat hâlinde namaz esası getirilmiş ve kıble olarak da Kudüs yönü benimsenmişti. Ahlâkî değerler olarak müminlerden sadece iyilik , Tanrı'ya bağlılık, dürüstlük ve cinsel ilişkilerde ölçülülük, vs. gibi şeyler istenmişti. O zamanki Arap

toplumu için ne müthiş bir şeydi bu! Her şeyi gözeten Tanrı tüm düzeni alt üst etmekteydi: Toplumun çıkarlarını hiçe sayan kimseler zora koşulmakta, hayatı ciddiye almayanlar ve hemcinslerini düşünmeyenler tehdit edilmekte ve şerden sakınıp hayra yönelmeyenler cehennemle korkutulmaktaydı. Yani kısacısı, din ile ahlâk özdeşleştirilmişti. O güne kadar korkaklığı büyük şerefsizlik addetmiş olan Araba artık "kork" denilmeye başlanmıştı. Bu arada cemaatin nüfusu, birkaç putperest ile, daha önce Habeşistan'a gitmelerine Peygamber'ce göz yumulmuş olan bazı kimselerin de iştirakiyle yüz civarına ulaşmıştı. Bu durum cemaatte sevince yol açmıştı.

Ama bu sevinç pek uzun sürmemişti. 619 yılında birkaç gün arayla Hatice ve Ebu Talib hayata veda etmiş ve cemaati yasa boğmuştu. Özellikle büyük bir sadakatle bağlı olduğu Haticesi'nin ölümü Peygamber'i perişan etmişti. Ama bir Arap erkeğinin dul yaşaması imkânsızdı. Onun için, birkaç hafta sonra, kendisine yeni iman etmiş olan Sevdâ adlı bir kadınla evlenmişti. Kısa bir süre sonra ise, kendisiyle akrabalık bağları kurmak isteyen Ebu Bekir'in altı yaşındaki kızı Ayşe ile nişanlanmıştı. O günkü Arap toplumunda bu, hiç de yadırganır cinsten bir olay değildi.

Ebu Talib'den sonra Haşim soyunun başına Ebu Leheb geçmişti. Başlangıçta, kardeşi Ebu Talib gibi, Muhammed'i himaye etmeyi vaat etmişti, ama daha sonra Peygamber'in düşmanları onun aklını çelmişlerdi. Böylece Muhammed tekrar himayesiz kalmıştı. Bu yüzden de nice hakarete uğramıştı! Artık yapılacak tek şey bu kenti terk etmekti... Ama nereye gidecekti, cemaatini nerede koruyacaktı? Temellerini kurmaya çalıştığı dinini en iyi şekilde nerede inşa edebilirdi?

Günlerden bir gün zihninde birden bir düşünce ışıl-

damış ve evlâtlığı Zeyd ibn Hârise ile birlikte Taif'e gitmişti. Oradakileri İslâm'a davet etmiş, ama ne var ki başarı sağlayamadığı gibi üstelik bir de hakarete uğramış ve taşa tutulmuştu.

Bunun üzerine çaresizlik içinde tekrar Mekke'ye dönmüştü; ama kentin içine girememişti. Geçici olarak ortadan kayboluşunu fırsat bilen düşmanlarının bir tertibinden korkuyordu. Onun için, önde gelen Kureyşliler'e haberciler gönderip bunlardan birinin himayesini sağlamayı başarabilmişti. Mût'im ibn Adi adını taşıyan bu zat silâhlı adamlarıyla birlikte gidip onu karşılamış, şehre getirmiş ve onu himayesine aldığını açıkça ilân etmekten çekinmemişti. Ama buna rağmen Muhammed, Mekkeliler'in ezalarından yine yakasını kurtaramamıştı.

Cemaatine barınak olarak Medine'yi seçmesi işte bu döneme rastlamaktadır. Dinini yayması açısından çok elverişli bir kentti burası; kuzeyinde Yahudiler yaşamakta, diğer bölümlerini de tek Tanrı fikrine inanmış Araplar doldurmaktaydı. Ayrıca, Yahudilerle kaynaşmış ve böylece Yuda dinini benimsemiş bir iki Arap cemaati de mevcuttu. Çoğunluğu teşkil eden Araplar, Mekke'de zuhur etmiş olan ve Mekkeliler'e açıkça kafa tutmakta bulunan Muhammed adlı birinin mevcudiyetinden haberdardılar. Ticareti ellerinde tutan, bu sayede hızla gelişmekte olan ve servetlerinin gücüne dayanarak kendilerine meydan okumaya başlamış bulunan Mekke kenti sakinlerine, kendini peygamber diye nitelendiren bu insanın kafa tutuşu bu yüzden çok hoşlarına gitmekteydi. Ne yiğit adamdı ama! Yahudiler'in, yakında dünyada zuhur edeceğinden söz ettiği peygamber o olmasındı? Bunun üzerine Mekke'ye gidip Peygamber'le görüşmüşlerdi. Bu görüşmenin ardından altı kişilik bir grup derhal müslüman olmuş; on iki kişilik bir diğer grup da onu izle-

mişti. Bu olay İslâm tarihinde, cereyan ettiği yere izafeten "Birinci Akabe Biatı" diye adlandırılmaktadır. Ertesi yıl bu olay tekrarlanmış ve aralarında Hâlid ibn-i Ebû Eyyûb el-Ensârî' nin de yer aldığı bir diğer on iki kişilik grup da müslümanlığı seçmişti. Bu görüşmeye de tarihte "İkinci Akabe Biatı" denmektedir. Daha sonra yeni ilhaklar vuku bulmuş, müslüman cemaatinin nüfusu hızla artmaya başlamıştı. Kısa zaman sonra, Peygamber tarafından İslâm'ı anlatsın diye Medine'ye gönderilmiş olan Musab ibn Ümeyr'in başkanlığındaki gizli toplantıya tam yetmiş beş Medineli katılmıştı. Büyük bir başarıydı bu.

Bu görüşmelerden sonra Medine'ye göç başlamış ve üç ay sürmüştü. En son göçenler de Muhammed, Ebu Bekir ve Ali olmuştu. O sırada takvimler 24 EYLÜL 622'yi göstermekteydi.

V

HİCRET SONRASI DÖNEM

MUHAMMED'İN Medine'ye gelişinde kentlilerin sevinci görülecek şeydi! Ne sevgiydi o! Halkın büyük bölümü yollara dökülmüş, bir bölümü de evlerin damlarına çıkmış canı gönülden "Ya Resûlallah! Bize misafir ol!" diye bağırmaktaydı. İnsancıklar, Peygamber'i misafir etme yarışına girmişlerdi. Kimsenin hatırı kırılmasın diye hemen oracıkta bir kur'a şekli icat edilivermişti. Peygamber, bindiği deveyi kumandasız bırakacak, böylece deve istediği gibi hareket edecek ve Kutlu Misafir, deve hangi evin önünde durursa orada misafir edilecekti. Ve deve gidip, Ebu Eyyûb Hâlid ibn Ziyâd'ın evinin yakınında yer alan ve iki yetim kardeşe ait bulunan bir düzlükte durmuştu. Ne şanslı insandı şu Hâlid! Ebu Eyyûb ve eşi, evlerinin birinci katını derhal aklamışlar paklamışlar ve Peygamber'e tahsis etmişlerdi bile.

Devenin seçtiği arsa kısa bir süre sonra sahiplerinden satın alınmış ve orada bir mescit ile Peygamber için iki oda inşa edilmişti. Ayşesi'yle evliliği işte bu günlere rastlamıştı. Böylece odaların biri Sevdâ'ya, diğeri de Ayşe'ye tahsis edilmişti. Burada şunu da zikredelim ki Peygamber daha sonra Ömer'in kızı Hafaza'yı da nikâhına alacaktı. Bu mabet, taş temellerin üzerine oturtulmuş olan ve çevresi tuğla duvarlarla çevrili bulunan bir avludan iba-

retti. Cemaat nihayet, hem din işlerini, hem de din dışı işlerini rahatça görüşebileceği bir kültür merkezine kavuşmuştu. Zeminine halılar yayılmış olan bu mabette Peygamber'in kendisine ait özel bir yeri yoktu. Günlerini avluda, gecelerini de sırayla bu iki odada geçirmekteydi. Bu avlu hem mabetti, hem meclisti, hem mahkemeydi, hem hastahaneydi, hem de yoksul müminlerin barınağı...

Moral yapısından bir hayli söz ettiğimiz ellisine basmış olan Peygamber'in, dilerseniz, biraz da fizik yapısından söz edelim: Orta boylu, iri kafalı, kıvırcık saçlı, siyah gözlü, uzun kirpikli, pembe beyaz tenli, göğsü seyrek fakat buna karşılık elleri ve ayakları iyice kıllı, gür sakallı, iri kemikli, geniş omuzlu bir insandı. Yokuş aşağı iniyormuşçasına yürümekte ve dönmesi gerektiğinde bütün gövdesiyle dönmekteydi.

Muhacirûn (Mekke'den gelenler) çoğunlukla fakir kimselerdi ve ensarın (Medineliler) yanına sığınmışlar, kentin ayak işlerini yüklenmişlerdi.

İyice genişlemiş olan cemaatin ayakta durabilmesi için örgütlenmek ve Medine'de ikamet etmekte olan çeşitli topluluklar arasında iyi ilişkileri sağlayacak bir düzen kurmak şarttı. Ve kısa zaman sonra, tüm Medineliler'in ortak hayatını nizama koyacak nitelikte bir vatandaşlık anlaşması yapılmış, kent barışa kavuşturulmuştu bile.

Gerçi bir barış nizamı getirilmişti, ama ortada henüz devlete benzer bir şey yoktu. İnsancıklar karınlarını bile zor doyurmaktaydılar; çünkü geçim kaynakları pek sınırlıydı. Muhacirûndan hiç birinin bir karış bile verimli toprağı yoktu. Peygamber dahi geçim sıkıntısı içindeydi ve çevresindekilerin verdiğiyle idare etmekteydi. Buna bir çare aramak gerekiyordu. Daha önce de belirttiğimiz gibi Arap âleminde soygun ve gasp olağan bir geçim yolu sayıl-

maktaydı. Öyleyse bu yola başvurulacaktı, ama adam öldürmemek kaydıyla. Medine'ye göçün yılı dolmadan bu yol denenmeye başlamıştı bile. İlk soygunu Hamza gerçekleştirmişti. Daha sonra bunu yenileri izlemişti. Hani fena da olmamıştı! Bu yolla bir hayli ganimet sağlanmıştı.

Ama ne var ki, Hicret'in ikinci yılında, yani 624 yılında Abdullah ibn Ceyş vasıtasıyla bir Mekke kervanına karşı gerçekleştirilmiş olan bir baskında kan dökülmüş ve bir Mekkeli öldürülmüştü. Putperest Araplarca kutsal sayılmakta olan Recep ayında adam öldürmek ne demekti! Bu soygunda ele geçirilmiş olan ganimete Peygamber bu nedenle el sürmemiş ve Yukarı'nın takdirini beklemişti; konuya açıklık getiren ayet de inmekte gecikmemişti:

"De ki: O ayda kıtâl büyük bir günahtır. İnsanları İslâmdan, Hak teâlâya yapılan taatten men etmek, ona küfretmek, Mescid-i Harâma gitmelerine mani olmak, ahalisini oradan çıkarmak ise, Allah indinde, daha büyük günahtır. Fitne de müminlerin haram ayda yaptıkları katilden daha büyüktür." (Bakara, 217).

Bu ayetin nüzulünden sonra Peygamber, ganimetin beşte birini kendine ayırıp gerisini müminler arasında paylaştırmıştı.

Müminlere büyük bir servet kazandırmış olan bu soygun olayı Mekke'de büyük infial uyandırmıştı. Muhammed'in yaşaması demek, Mekke ticaretinin tehdit altına girmesi demekti. Öyleyse Muhammed en kısa zamanda ortadan kaldırılmalıydı. Özellikle Ebu Cehl'in arayıp da bulamadığı bir fırsattı bu. Peygamber'i kahretmek için kafasında neler kurmaktaydı neler!

Bu olayın sebep olduğu savaşlardan söz etmeyi biraz erteleyip tekrar Medine'ye dönelim ve Peygamber ile Medineli Yahudiler arasındaki ilişkilere kısaca bir göz gez-

direlim... Kafasında Medine'ye göç plânlarını kurarken Peygamber, muhtemelen, tek Tanrı'ya inanan Yahudi topluluklarına bir hayli bel bağlamıştı. Kureyş ve Arap putperestlerine karşı onlarla birlikte ortak bir cephe kurabileceğini tasarlamıştı. Kudüs'ü kıble kabul edişi, cumayı hayırlı gün olarak benimseyişi, domuz eti yemeyi, kan içmeyi müminlere yasak edişi belki de bu sebebe dayanmaktaydı. Ama Yahudiler, Peygamber'in kendilerine gösterdiği bu yakınlığa pek sıcak mukabelede bulunmamışlardı. Hele özellikle yaradılışın altıncı gününden sonra Tanrı'nın dinlendiği inancını reddedince Yahudiler'in tepkisi büyük olmuş ve Müslümanlar'la bağlarını iyice zayıflatmışlardı. Peygamber'in halk indindeki itibarı arttıkça bu soğukluk da artmış ve sonra da ona karşı resmen cephe almaya başlamışlardı. İşte bu yüzdendir ki Peygamber bir yandan Mekkeliler'le savaşırken, bir yandan da bu Yahudiler'le uğraşmak zorunda kalmıştı ve sonunda onları Medine'yi terke mecbur etmişti.

Geliri, Müslümanlar'ı ezme yolunda kullanılmak üzere Şam'a Ebu Süfyan komutasında bir kervan yollamakla Mekkeliler, kötü niyetlerini kuvveden fiile çıkarmış olmaktaydılar. Durumu öğrenen Peygamber, buna seyirci kalacak değildi ya. Derhal 305 kişilik bir ordu hazırlanmış, ivedi olarak olarak Bedir'e koşulmuş ve kervanı ele geçirmek üzere pusuya yatılmıştı. Ama ne var ki Süfyan tilkisi tehlikenin kokusunu almış ve süratle oradan uzaklaşmıştı. Bu arada Mekke'yi durumdan haberdar etmeyi de ihmal etmemiş ve 950 kişilik bir Mekke ordusunun Bedir'e intikalini sağlamayı başarmıştı. Mübareze (teke tek döğüşler) ile başlayıp kıran kırana kapışma hâline dönüşmüş olan bu savaş Müslümanlar'ın zaferiyle sonuçlanmıştı. 70 ölü arasında Peygamber'in düşmanı Ebu Cehl de yatmaktaydı. Savaşa katılmamış olan diğer

Peygamber düşmanı Ebu Leheb ise mağlûbiyet haberini alınca kahrından ölmüştü. Peygamber yandaşlarının zayiatı sadece 15 idi. Ganimet olarak 150 deve, 10 at, bol miktarda silâh, zırh ve ticarî eşya ele geçirilmişti. Ganimetin beşte biri yine Peygamber'e tahsis edilmiş, gerisi de yoksullara dağıtılmıştı. Bu zaferin sağladığı bir büyük nimet daha vardı: Taraftar sayısında artış vuku bulmuş ve o güne kadar Müslümanlar'a hasmane davranmış olan Bedevî aşiretleri bile bu tutumlarını değiştirmek zorunda kalmıştı. Bunlar cereyan etmekteyken takvimler RAMAZAN 623'ü göstermekteydi.

Şimdi de sıra, kendisine cephe almış olan Medineli Yahudiler'le hesaplaşmaya gelmişti. Ama antipatisini dile getirmek üzere ilk iş olarak müminlere ibadet sırasında Kudüs'e dönmemelerini emretmişti. Ardından da Yahudiler'e özgü olan Aşure orucunu kaldırıp yerine Ramazan orucunu koymuş ve Müslümanlar'a saçlarını, Yahudiler'in aksine olarak yandan ayırmalarını öğütlemişti. Daha sonra da Beni Keynukâ diye adlandırılan Yahudi topluluğu silâhlı muhasaraya alınmış, Medine'yi üç gün içinde terke zorlanmış ve başarılı da olunmuştu. Yahudiler'in geride bıraktığı ganimetin yine beşte biri Peygamber'e ayrılmıştı.

Kureyş, Bedir'de uğradığı hezimeti bir türlü sindirememiş ve Mart 625'te Medine'yi savaşa zorlamıştı. Ama ne yazık ki Müslümanlar'ın hatalı hareketleri ve Kureyşli komutan Hâlid ibn el-Velîd'in başarılı harekâtı yüzünden bu savaş hüsranla sonuçlanmıştı. Muhammed'in bizzat döğüşmesine rağmen başarı sağlanamamıştı. 70 şehit arasında yiğit Hamza da yer almaktaydı. Galibiyete rağmen Medine'ye girmeyi göze alamamış olan Kureyş ordusu sevinç çığlıkları arasında Mekke yoluna koyulmuştu. Bu, hiç de zafer sayılamazdı. Muhammed'i ortadan kaldıra-

mamış olan bir galibiyete nasıl zafer denilebilirdi? Nitekim ertesi sabah Peygamber, kuvvetlerini tekrar bir araya getirip Süfyan ordusunun peşine düşme cesaretini göstermiş, konaklama yerinde büyük ateşler yaktırmış ve Mekkeliler'e hiç bir şeyi halledemediklerini açıkça ilân etmişti. İşte, ben dimdik ayaktayım, demişti. Uhud Savaşı denen savaş buydu.

Hicret'in beşinci yılında, Peygamber'le daha önce yaptıkları anlaşmaya sadık kalmamış olan Beni Nadîr Yahudileri'ne Peygamber ültimatom vermiş ve on gün içinde Medine'yi terk etmelerini istemişti. Direnmeleri üzerine muhasara altına alınmışlardı; buna ancak on beş gün dayanabilmişler ve sonunda daha ağır şartlara boyun eğerek göçe mecbur kalmışlardı. Bu göçten sağlanmış olan ganimet bir hayli yüklüydü: 50 zırh, 50 zırhlı başlık ve 340 kılıç. Sahipsiz topraklar sadece muhacirüna dağıtılmış, bir kısmı da Peygamber ailesine tahsis edilmişti. O güne kadar kendisine sunulmuş olan beşte birler sayesinde Peygamber artık kendini geçindirebildiği gibi, cemaatinin ihtiyaçlarını da karşılayabilir hâle gelmişti.

Bu arada Peygamber'in iki yeni evliliğine daha tanık olmaktayız. Bunların birisi Bedir Savaşı'nda, diğeri de Uhud Savaşı'nda şehit düşmüş olan iki Müslüman'dan dul kalmışlardı: Ümmü Selma ve Zeyneb bint Hüzeyma.

Beni Nadîr'in ardından Beni Mustalık gibi bazı aşiretlerin üzerine de seferler yapılmış, böylece onlara da göz dağı verilmiş ve bu seferde 2000 deve, 5000 küçükbaş hayvan ve 200 kadın ele geçirilmişti. Yenilgiye uğramış olan aşiretler ile yurtlarından kovulmuş olan Yahudiler, Mekkeliler'i kışkırtmışlardı. Bunun üzerine onlar da, civarlarındaki aşiretlerle ittifaklar yapıp o güne kadar görülmedik büyüklükte bir ordu vücuda getirmişlerdi. Teşkil edilmiş olan bu on bin kişilik ordu Ebu Süfyan'ın komu-

tası altında Medine'ye doğru yola çıkmıştı; bünyesinde 600 deve ve at da mevcuttu. Buna karşılık Peygamber ise ancak 3000 kişilik bir kuvvet toplayabilmişti. Bu durumda savunma savaşı yapmak zorundaydılar. Çoluk, çocuk, genç, ihtiyar demeden tüm sakinler Medine'nin, düşmana geçiş imkânı verebilecek nitelikteki ovalık bölümüne derin bir hendek kazmaya girişmişler ve kazıyı kısa zamanda sona erdirmişlerdi. 31 MART 627'de başlatıp üç hafta boyunca sürdürdüğü muhasaraya ve saldırılara rağmen düşman kente girememişti. Anîden patlayan fırtına üzerine de develerinin birçoğunu bırakarak ricata mecbur olmuşlardı.

Ah şu Yahudiler! Peygamber yine onlarla uğraşmak zorunda kalmıştı. Beni Kurayzâ Yahudileri, Hendek Savaşı sırasında, Peygamber'le daha önce yapmış oldukları anlaşmayı bozup Mekkeliler'in tarafını tutmuşlardı. Bunun hesabını sormak üzere yapılmış olan sefer sırasında Yahudi kalesi 25 gün muhasara altında tutulmuş, sonunda da işgal edilmişti. Eli silâh tutanlardan 600-700 kişi idam edilmiş, çocuklar esir alınmış ve mallar bölüşülmüştü.

VI

MEDİNE DEVLETİ

MUHAMMED'İN Mekke'den bir sürgün olarak Medine'ye göçüşünün üzerinden tam altı yıl geçmişti. Bu altı yıl içinde ne uğraşlar vermişti! Ama sonunda bu uğraşların ürününü devşirmişti. Şimdi artık bağımsız bir silâhlı güce ve özel bir maliyeye sahipti. Diğer yandan, kendisine ayak bağı olabilecek her türlü muhalif sesleri susturmuş ve Medine'nin kayıtsız şartsız tek hâkimi hâline gelmişti. Hayat bulmuş olan gencecik Medine Devleti kısa zamanda yöre halkları tarafından sevilen ve sayılan bir devlet görünümüne bürünmüştü. Nasıl bürünmesindi? Çünkü başında keskin görüşlü, usta, sabırlı, heyecanlarına hâkim olmayı başaran, sırasında beklemesini, sırasında da darbesini anîden indirmesini bilen ve bütün sorunları Yukarı'nın yardımlarıyla çözen iyi bir diplomat ve kusursuz bir asker vardı.

Bu saygınlığına rağmen devlet bünyesinde teşkilâtlanma henüz sağlanmış değildi. Maliyenin sürekli bir gelire kavuşturulması için vergi usulünün getirilmesi şarttı ve bu usul konmuştu bile. Fethedilmiş bölge sakinleri, mallarının veya gelirlerinin belli bir bölümünü vergi olarak vermeye başlamıştı. Bu vergiler, Müslümanlar'ın gönüllü olarak ödedikleri vergiden pek de yüksek değildi. Daha önce de belirttiğimiz gibi cenk sonucu sağlanmış

olan ganimetin beşte biri Peygamber'e tahsis edilmekteydi. Konmuş yeni prensibe göre, müzakere ve pazarlık yoluyla sağlanmış olan ganimetin tamamının Peygamber'e ayrılması âdet hâlini almıştı. Ama ona tahsis edilen bu ganimetler sonunda yine cemaatin ihtiyaçlarına harcanmaktaydı.

Her insanda ortak bir tutku vardır. Doğduğu, büyüdüğü yerleri tekrar görme tutkusudur bu. Savaşların arası biraz kesilip de kendini dinleme fırsatı bulmuş olan muhacirunda bu tutku birden depreşivermişti. Hele Kâbe, gözlerinde tütmekteydi. Bir zamanlar putperest iken Hübel'in etrafında nasıl dönerlerdi? Şimdi ise orayı, İbrahim'in tapınağı olarak Müslüman sıfatıyla tavaf etmenin zevkini tatmak arzusundaydılar; bunun özlemi içinde kıvranmaktaydılar. Cemaatin bu arzusunu yerine getirmek üzere Peygamber 13 MART 628 günü 1500 Müslüman' la birlikte Kâbe'yi ziyaret etmek üzere yola çıkmış, Mekke yakınlarında yer alan Hudeybiye'ye ulaşmış ve orada konaklamıştı. Üzerlerinde silâh olarak sadece kılıç vardı. Savaşmak niyetinde değildiler. Oysa müşrikler, Müslümanlar'ın yola çıktığını duyar duymaz komşu aşiretlere haber salıp kuvvet toplamaya başlamışlardı. Bir taraftan da 200 süvari ile Hâlid ibn Velid'i keşfe çıkarmışlardı.

Bu arada Peygamber, niyetlerini etraflıca anlatsın diye Osman'ı Mekke'ye yollamıştı. Mekkeliler de onu hapsetmişlerdi. Müslümanlar arasında birden Osman'ın şehit edildiği haberi dolaşmaya başlamıştı. Galeyana gelen Müslümanlar, Muhammed'e, kanlarının son damlasına kadar onun yanında savaşacaklarına ant içmişlerdi. Az sonra haberin doğru olmadığı anlaşılmıştı. Fakat Müslümanlar'ın ant içmek suretiyle sergilemiş oldukları kararlılık, Mekkeliler'i korkutmuştu; onun için de Osman'ı derhal serbest bırakmışlar ve vakit geçirmeden Peygam-

ber'e bir heyet göndermişlerdi. Uzun ve gürültülü görüşmelerden sonra barışa karar verilmiş ve bir barış metni kaleme alınıp imzalanmıştı. Maddeler şöyleydi:

1. Her iki taraf on yıl birbirleriyle savaşmayacak, birbirlerinin canına ve malına dokunmayacaktı.

2. Müslümanlar o yıl Kâbe'yi ziyaret etmeden dönecekler, ertesi yıl ziyaret edebileceklerdi. Bu ziyaret sırasında müşrikler (Mekkeliler) üç gün süreyle şehrin dışına çıkacaklar, Müslümanlar da şehirde üç günden fazla kalamayacaklardı.

3. Müslümanlar'dan müşriklere kaçan olursa geri verilmeyecek, fakat müşriklerden Müslüman olanlarsa geri yollanacaktı.

4. Diğer kabileler isterlerse Müslümanlar'a veya müşriklere katılabileceklerdi.

Bu barışla birlikte Medineliler şu imkânları sağlamış olmaktaydılar:

1. Bir çarpışmanın önüne geçilmiş ve kan dökülmemişti.

2. On yıl süreyle müşriklerin saldırısından emin olunacaktı.

3. Görüşme masasına oturmakla Mekkeliler, Müslüman devletini resmen tanımış olmaktaydılar.

4. Bu barışla birlikte birçok kabilenin İslâm tarafına geçmesi sağlanmıştı.

5. Mekke'ye artık kan dökülmeden girilebilecekti; çünkü Kâbe'deki dinî törenlerde Müslümanlar'ın da hak sahibi oldukları artık resmen kabul edilmekteydi.

Mekke cephesi güvenlik altına alınmıştı ya, şimdi Peygamber artık, kendisine karşı komşu kabilelerle ittifak kurup onun kuyusunu kazmakla meşgul bulunan Hayber Yahudileri'nin üzerine yürüyebilirdi. Ve öyle de yapmıştı.1600 kişilik bir kuvvetle bu kale kuşatılmış ve on

günlük bir direnişten sonra HAZİRAN 628'de teslim olmak zorunda bırakılmıştı. Böylece Yahudiler'e ait malların önemli bir kısmına el konulmuştu. Ganimet çok yüklüydü. Kaledeki erkekler ve kadınlar esir addedilmişti. Bunlar arasında on sekiz yaşında Safiye adlı bir kadın vardı. Peygamber onu Müslüman edip nikâhına almıştı bile.

Aradan bir yıl geçmiş ve Muhammed, ashabına mensup 2000 kişiyle Mekke'ye âdeta uçarak gelmiş ve Hudeybiye anlaşmasına uygun şekilde Mekke'de üç gün kalıp Kâbe'yi tavaf etmişti. Ne büyük onurdu bu! Paldır küldür terk etmek zorunda kaldığı bir kentte şimdi elini kolunu sallaya sallaya dolaşabilmekteydi! Nereden nereye gelinmişti! Yanık sesli Bilâl, Kâbe'nin damına çıkıp ezan okumuş ve böylece İslâm'ın kesin zafer müjdesini yere göğe ilân etmişti. Bu fırsattan istifade ederek Peygamber, amcalarından biri olan Abbas'ın baldızıyla nikâhlanıvermişti. Bu olayı bahane ederek Mekke'de bir süre daha kalmak istemiş, fakat bu dileği Kureyşlilerce kabul edilmemişti. Bunun üzerine de şehri terk etmiş ve Medine'ye müteveccihen yola çıkmıştı.

Umre-i kaza diye anılmakta olan bu Kâbe ziyaretinden sonra irili ufaklı bir dizi önemsiz seferler daha yapılmış, hem Müslüman cemaatinin yandaş sayısı arttırılmış, hem de devlet kasası biraz daha doldurulmuştu. Böylece Medine Devleti, yenilmez bir güç hâline gelmişti.

Müslümanlar tarafından yurtlarından edilince Suriye taraflarına göç etmiş olan Yahudiler rahat durmamakta ve yöre halkını Peygamber'e karşı kışkırtmaktaydılar. Böyle bir sinsi faaliyet Müslüman cemaat için pekâlâ önemli bir tehlike oluşturmaktaydı. Bunun üzerine Peygamber Gassânîler'e bir elçi gönderip bu faaliyetleri izale etmeyi düşünmüştü. Fakat gönderdiği elçi Emîr

Şurahbil tarafından öldürülmüştü. Demek ki bu iş barış yoluyla halledilemeyecekti. Öyleyse askerî harekât düzenlemeliydi. Bunun üzerine Peygamber, 3000 kişilik bir kuvvet toplayıp silâhlandırmış, komutan olarak başına da İbn-i Hârise'yi tayin etmişti. Ve ordu 630 yılında Mute yöresine varmıştı. Fakat orada kendilerini bir sürpriz beklemekteydi! Hiç akıllarına gelmemiş olan bir sürpriz! Dev bir Bizans ordusu karşılamıştı onları. Ama ne ordu! Savaşı bırakıp dönmek en akıllıca iş olurdu, fakat dönüşte Peygamber'e ne yüzle bakarlardı! O korkaklığın lekesini nasıl temizlerlerdi! Böyle bir halet-i ruhiye içinde bulunan bir avuç cengâver ya Allah deyip düşman saflarına dalıvermiş ve kıyasıya dövüşmüştü. Savaşta, komutan Hârise de dahil olmak üzere çok sayıda zayiat verilmişti. Bunun üzerine komutayı, Müslümanlığı yeni kabul etmiş olan Hâlid ibn Velîd devralmış, yiğitçe mücadelenin ardından orduyu toparlayıp Medine'ye ricatı gerçekleştirmişti. Müslümanlar'ın yüzünü güldürecek bir savaş sayılmazdı bu.

Nitekim bu ricatı fırsat bilen kuzeyli Bedevîler kıpırdanmaya başlamışlardı. İsyan etmeleri gün meselesiydi. Peygamber, işin aslını öğrensin diye Amr İbn-il As'ı 300 kişilik bir kuvvetle kuzeye göndermişti. Suriye sınırında büyük bir düşman ordusunun mevcut olduğunu gören As, Medine'ye haberci salıp takviye istemişti. Bunun üzerine Peygamber de, Ebu Ubeyde'nin emrinde olmak üzere 200 kişilik bir takviye kuvvetini derhal olay yerine sevk etmişti. Böylece de Bedevî ordusu imha edilmişti.

Çevre güvenliğini böylece tam anlamıyla sağlamış olan Peygamber artık gözlerini Mekke'ye dikmişti. Sıra oraya gelmişti. İslâmın gelişmesi ve yayılması için oranın fethi şarttı. Ama bir barış anlaşması imzalamıştı. Onu çiğneyip Mekke'nin üzerine yürüyemezdi ya...Böyle

bir taarruz harekâtını haklı kılacak bir sebebin zuhurunu beklemek zorundaydı. Ve sonunda böyle bir sebep de zuhur edivermişti. Müslümanlığı kabul etmiş olan Ebu Beşir adlı bir Mekkeli gelip Peygamber'in kanadı altına sığınmıştı; anlaşma gereğince Mekke'ye iadesi gerekmekteydi. Peygamber de ilgili maddeye riayet edip onu iki Mekkeli muhafızın arasında Mekke'ye yollamıştı. Fakat yolda Beşir, muhafızlardan birini öldürüp tekrar Medine'ye dönmüştü. Bunun üzerine Peygamber onu diğer muhafıza teslim etmek istemişti; ama böylesine tehlikeli biriyle yola çıkmayı göze alamamış olan muhafız bu teklifi reddetmişti. Üst üste iki kez iade etme teşebbüsünde bulunmuş olan Peygamber'den günah gitmişti. Zorla güzellik olmazdı ya... Fakat Ebu Beşir'i Medine dışına çıkarmayı da ihmal etmemişti. Ebu Beşir durumu kavramış ve Suriye yolu üzerinde bir yere yerleşmiş, etrafına da yetmiş kadar adam toplayıp Mekke kervanlarına baskın vermeye başlamıştı. Mekkeliler Peygamber'e Beşir'i şikâyet etmişlerdi, ama aldıkları cevap, elinden bir şey gelmeyeceği şeklinde olmuştu.

Hudeybiye anlaşması Peygamber'i rahatsız ettiği gibi Mekkeliler'i de rahatsız etmekteydi. Muhammed'e haddini bildirmek şart olmuştu. Ama nasıl yapılacaktı bu iş? Bir süre sonra, aradıkları fırsat ayaklarına gelmekte gecikmemişti. Bir kan davası zuhur etmişti. Mekkeliler'in müttefiki olan Beni Bekr Bedevî aşiretine mensup bir grup savaşçı, Peygamber'in müttefiki olan Beni Huzâlılar'a baskın verip bir kişiyi öldürmüştü; diğer Huzâlılar ise, kutsal topraklara sığınmak üzere Mekke yönüne doğru kaçmışlar ve orada iki dost evine sığınmışlardı. Ama Bekr savaşçıları takibi sürdürüp sığındıkları evleri abluka altına almışlar ve yirmi kadar Huzâlı'yı öldürmüşlerdi. Arap âlemi için böyle bir olay felâket demekti. Mu-

hammed muhakkak surette bu duruma seyirci kalamayacaktı. Mekke ileri gelenlerinin aradığı da buydu. Ama kendi aralarında anlaşamamaktaydılar. Görüşmeler sonucunda Ebu Süfyan'ın başı çektiği ılımlılar ağır basmış ve Peygamber'le dostluğu sürdürme görüşü benimsenmişti. Bunda haklıydılar da. Muhammed artık yenilimez bir güç hâline gelmişti. Medine Devleti, fertleri refaha kavuşmuş disiplinli bir devlet kimliğine bürünmüştü.

Tek çıkış yolu Peygamber'i yatıştırmaktı. Bu görevi de Ebu Süfyan'a vermişlerdi. Bu mağrur insan kalkıp Peygamber'in ayağına kadar gitmişti. Bunda bir sakınca görmemişti, çünkü öz kızı Ümmü Habibe bir yıl önce Müslümanlığı kabul edip Peygamber'in eşleri arasına katılmıştı. Diğer yandan ise, Beni Huzâlılar Peygamber'e şikâyetlerini iletmişler, merakla sonucu beklemekteydiler. İşin sonu nereye varacaktı acaba? Damat ile kayınpeder arasında görüşmeler sürdürülmüş ve bazı noktalarda anlaşmaya varılmıştı.

Bu görüşmenin ardından Medine'de gizliden gizliye bir sefer hazırlığı başlamıştı. Mekke ile ilişkiler askıya alınmış, böylece kuzey seferine çıkılacağı izlenimi yaratılmıştı. Ve 1 OCAK 630 günü gelip çattığında 10.000 kişilik bir Müslüman ordusu harekete geçmişti bile. Yol boyunca yeni iltihaklar olmuştu. Bunlar arasında, Peygamber'in en amansız düşmanları olan amcası Abbas ile, Ebu Süfyan da bulunmaktaydı. Bunun üzerine Mekkeliler akın akın Peygamber'in ordusuna katılmaya başlamışlardı.

Peygamber'in ordusu 300 kilometrelik yolu beş günde alıp Mekke yakınlarında konaklamaya başlamıştı. Gece olunca bütün tepelerde ateşler yakılmıştı. Bu ateşleri gören Mekkeliler tepeden tırnağa ürpermişlerdi. Ne muazzam bir orduydu bu! Birkaç gün sonra ordu tekrar hare-

kete geçmiş ve sokakları bomboş bir Mekke'ye girmişti. Takvimler 11 OCAK 630'u göstermekteydi.

Mekke'ye girer girmez Peygamber, ayağının tozuyla doğru Kâbe'ye koşmuştu; tepeden tırnağa silâhlı on binlerce Müslüman da peşine takılmıştı. Elindeki değnekle Kara Taş'a dokunmuş ve **Allah-ü Ekber** diye tekbir getirmişti. On bin Müslüman da aynı tekbiri tekrarlamıştı. Sonra tapınaktaki putlar imha edilmiş ve Kâbe'nin içine girilmişti. İbrahim'e, İsa'ya ve Meryem'e ait olan freskler in dışındaki tüm freskleri kapattırdıktan sonra bir konuşma yapmış ve Kureyşliler'in, kendisini Tanrı'nın elçisi olarak tanımalarını ve kendisine biat etmelerini istemişti. Kadınlı erkekli muhteşem bir kalabalık Peygamber'in önünden geçip ona bağlılıklarını dile getirmişlerdi. On binlerce insan, önünden geçerken o has insan, ele geçirmek için onca sıkıntılara katlandığı, uğrunda onca savaşlar yaptığı o kutsal Kâbe toprağının asırlarca sonra bir gün Müslüman kanıyla ıslanacağını aklından geçirmiş miydi acaba? Yüzlerce Müslüman'ın orada birbirini yiyeceğini hiç düşünmüş müydü acaba?

Mekke'de kaldığı on beş gün zarfında bütün idarî tedbirleri almış; diğer tapınaklarda ve evlerde mevcut bulunan tüm putları kırdırtmıştı. Ama getirdiği dini kabul ettirmek için hiç kimseye baskı yapmamış, hatta birkaç putperestin varlığına bile göz yummuştu. Böylece, kendisini izleyecek olanların daha sonra benimsemeleri gereken tutumu tarif etmiş olmaktaydı. İslâmiyeti sevimli kılacak olan temel prensip bu şekilde ortaya konmuş olmaktaydı.

Mekke'nin fethinden sonra birçok kimse Peygamber'in Mekke'de kalacağını, Medine'ye dönmeyeceğini ve bu kutsal kenti başkent yapacağını düşünmeye başlamıştı. Bunun üzerine Peygamber de, konuya açıklık getirmek

üzere şu beyanatı vermişti:

"Hemşehrilerim, bu şehirden çıkarıldığım zaman beni misafir edenler Medineliler'dir. Ben Medine'de yaşadım, orada öleceğim."

Medine'ye dönme hazırlığı yaptığı günlerde Mekke'ye kötü bir haber ulaşmıştı. Kendisinin Kureyş krallığı kurmaya çalıştığını düşünüp onu alaşağı etmeye karar vermiş olan Havâzin aşireti, Takif aşiretiyle el ele vermiş ve Huneyn denilen yerde toplanmaya başlamıştı. Peygamber derhal faaliyete geçip 12.000 kişilik bir kuvvet hazırlamış ve Havâzinliler'in üzerine yürümüştü. 20.000 kişilik düşman ordusuyla temasa geçen Müslüman cengâverler, yoğun ok yağmuru altında bozguna uğrayıp ricata mecbur kalmışlardı. Bunun üzerine Peygamber derhal atına atlamış, yanındaki sadık cengâverlerle birlikte düşman saflarının içine dalmış ve kıyasıya bir mücadeleye girişmişti. Peygamber'in bu yiğitliğini görmüş olan ödlekler de geri dönüp tekrar savaşa katılmışlardı. Böylece savaşın seyri birden değişivermiş; zafer Müslümanlar'a tebessüm etmeye başlamıştı. Havâzinliler'in komutanı olan Mâlik savaşa umutsuzca devam etmişti. Ama işin iyice sarpasardığını görünce askerinin bir kısmıyla birlikte er meydanını terk edip Taif'e sığınmıştı. Düşman geride 24.000 deve, 40.000 keçi ve koyun, 1.000 okka gümüş ve 6.000 esir bırakmıştı. Tarih 27 OCAK 630'du.

Peygamber kesin sonuç almak ve böylece Taif sorununu kökünden halletmek istiyordu. Bu cephe daha sonra yine başını ağrıtabilirdi. Onun için bu zaferle yetinmeyip ilerlemeye devam etmiş ve Taif'i kuşatmıştı. Ama ne çetin ve ne sağlam kaleydi o! O günkü imkânlarla böyle bir kalenin ele geçirilmesi imkânsızdı. Bu nedenle kuşatma on beş gün sonra kaldırılmış ve Mekke'ye dönülmüştü. Yolda Peygamber'in gönlünden şu dua geçmişti:

"Ya Rabbi, bu adamları hidayet nurunla nurlandır. Onlara doğru yolu göster."

Bir süre sonra Mâlik'e haber göndermiş, İslâmiyet'i kabul ettiği takdirde bütün yakınlarının ve esirlerin bırakılacağını bildirmişti. Bunun üzerine Mâlik, Taif'ten kaçarak Peygamber'in huzuruna gelmiş, Müslüman olmuştu.

Mekke'de son bir umre daha yaptıktan sonra Peygamber, Attâb ibn Esîd'i vali olarak, Muâz ibn Cebel'i de Kur'an öğretmeni olarak tayin edip Medine'ye dönmüştü. İslâm'ın başkenti artık Medine'ydi. Arabistan'ın dört bir yanından heyetler akın etmeye başlamıştı. Müslümanlık yayılıyordu da yayılıyordu. Gelen heyetlere İslâmiyet öğretiliyor, gerektiğinde bu heyetlerle birlikte öğreticiler de gönderiliyordu. Çeşitli bölgelere valiler, yargıçlar ve zekât toplamak üzere memurlar yollanıyordu.

Ertesi yıl Peygamber hacca katılmak istememişti, zira Hac doktrinini ayrıntılarıyla henüz tespit etmiş değildi. Öyle alelusul hac yapmak ağırına gitmekteydi. İslâm'a özgü bir prensip koymadan hacca gitmek istemiyordu. Onun için hac emîri olarak Ebu Bekir'i tayin etmişti. Töreni o yönetecekti. Ve hac grubu Ebu Bekir ile birlikte yola çıkmıştı ki Ali dört nala yetişip emîre son vahyin hükümlerini tebliğ etmişti. Vahye göre dinsizler bundan böyle hacca katılamayacaklardı. Kendilerine dört aylık mühlet tanınmıştı. Bu süre zarfında Müslümanlığa intisap etmeyenler veya Peygamber'le özel bir anlaşma yapmayanlar düşman muamelesi göreceklerdi. O yılki hac, putperestlerin son haccı olacaktı. 631 yılı haccı böyle cereyan etmişti işte.

Ertesi yıl, yani Hicret'in 10 uncu yılında Peygamber hac törenini bizzat yöneteceğini ilân ettirmişti. Bu tarihî olaya katılmak üzere tüm Arabistan ayağa kalkmış ve

Mekke'de toplanmıştı. Muhammed de eşleriyle ve yakınlarıyla birlikte gelmişti. Takvimler 3 MART 632'yi göstermekteydi. Umre borcunu, tüm Müslümanlar'a örnek olacak şekilde tüm ayrıntılarıyla uygulayarak ödemişti. Bundan böyle hac, onun koyduğu bu örneğe göre yapılacaktı. Bu hac, İslâm tarihinde **Veda Haccı** olarak isimlendirilmektedir.

Törenler sona erer ermez tekrar Medine'ye dönmüş ve iki ay sonra da hastalanmıştı. Sebebi anlaşılmaz bir ateş ve baş ağrısı başlamıştı. O hâliyle bile devletin sorunlarıyla ilgilenmekteydi. Nitekim Bizans sınırında yer almakta olan bir kasabaya baskın plânını o günlerde hazırlamıştı; bu kasaba halkı, sadık kölesi ve evlâtlığı olan Zeyd'i öldürmüştü. Onun intikamı alınacaktı. Göreve de Ussâme'yi atamıştı. 26 MAYIS 632 günü emri tebliğ ederken sancağı da komutana teslim etmişti. Fakat ertesi gün anîden yatağa düşmüştü. Bu nedenle sefer de, daha sonra Ebu Bekir zamanında uygulanmak üzere askıya alınmıştı. Hastalık hızla ilerlemiş ve kısa zaman içinde o koca Peygamber'i konuşamaz hâle getirmişti.

8 HAZİRAN 632 Pazartesi sabahı Peygamber kendine gelmiş ve hatta ayağa bile kalkıp kapıdan, abdest almakta olan cemaatini seyretmişti. Onun iyileştiği haberi bir anda her tarafa yayılmış ve tüm Müslümanlar'ı sevince gark etmişti. Fakat bu uzun sürmemişti. Yatağına döner dönmez tekrar fenalaşmıştı. Ayşesi'nin kucağında yatmaktaydı. Biraz sonra da sayıklamaya başlamıştı. O sırada bir kalem istemişti ama orada bulunanlar, kalem verecekleri yerde, aralarında tartışmaya başlamışlar ve kalem vermeme kararına varmışlardı. **"Yazı yazacak bir şey getiriniz. Size öyle bir kitap yazdırayım ki, ondan sonra hiç delâlette kalmayasınız."** demiş olmasına rağmen kalem vermemekte ısrar etmişlerdi. Peygamber bile olsa,

sayıklayan bir insana kalem verilir miydi? Akılları bu kadarına yetmişti. Peygamber de onları bu yüzden işaretle dışarı kovmuştu.

Ardından durumu daha da ağırlaşmış, ağzından birbirini tutmaz sözler dökülmüş ve sonunda da dünyadan ayrılmıştı.

Peygamber ölmüştü. Ne olacaktı şimdi? Herkesi bir endişedir almıştı. Her yanda şuursuzca koşuşmalar, ipe sapa gelmez konuşmalar başlamıştı. Hele Ömer'in hâli görülecek şeydi! Peygamber'in öldüğünü söyleyenlere tehditler savurmakta, onun ölmediğini, Rabbi'yle görüşmeye gittiğini, gene geri döneceğini avaz avaz haykırmaktaydı. Tam o sırada olay yerine Ebu Bekir gelmiş, doğru efendisinin yanına koşmuş, onu örten harmaniyi kaldırıp onun yüzünü öpmüş, sonra avluya çıkıp ahaliye soğukkanlılıkla şunları söylemişti:

"Ey ahali, her kim ki Muhammed'e tapıyorsa bilmeli ki o öldü, lâkin Allah bâkidir, ölmez."

Sonra da Kur'an'dan, bu konuda kesin hüküm veren şu âyeti okumuştu:

"Muhammed bir Resulden başka bir şey değildir. Ondan önce nice Peygamberler gelip geçti. Ölürse veya öldürülürse gerisin geriye mi döneceksiniz?" (Âl-i İmrân, 144).

Ve, Ebu Bekir'in ilk halife olarak seçilmesiyle sonuçlanmış olan o tartışmalı gece toplantısının ardından Ayşesi'nin odasında kazılmış olan kabre o yüce Peygamber pek mütevazı bir törenle defnedilmişti. Ah şu insanoğlunun dünya hırsı yok mu! Sen ben kavgasına bir tutuşmaya görsün, o anda dini de viz gelir ona, henüz teni soğumamış Peygamberi de... O kutlu insan boşuna mı sarf etmişti şu sözü:

"Her ümmetin tapındığı bir buzağı var; benim ümmetimin buzağısı da para pul."

VII

SONUÇ

HER dakikası akla gelmedik zorluklarla geçmiş olan 61 yıllık bir hayattan sonra Peygamber, gözlerini dünyaya kapayınca gerisinde istikbali parlak bir Müslüman Arap Devleti bırakmıştı. Sergilediği örneği izlemiş olan gerçekten dirayetli halifeleri sayesinde devlet daha da güçlenmiş, sınırları daha da genişlemişti. Bir gün gelmiş sınırları doğuda Hint'e, Çin'e; batıda Atlas Okyanusu'na; kuzeyde Kafkaslar'a; güneyde de Afrika ortalarına dayanmıştı. Arap atlarının nalları altında kalmış olan Hristiyan ülkelerinin nazarında Muhammed adı birden tiksinilecek bir ad hâline gelivermişti. Bu nedenle de, onu tasvir ederken adının yanına en çirkin sıfatları getirmeyi âdeta vazife edinmişlerdi. Sırf bunu dile getirmek için nice kitap yazmışlar, nice yağlı boya tablo yapmışlardı. Buna karşılık olmak üzere Müslümanlar da onu, **yaratılmışların en mükemmeli** olarak nitelemeye büyük özen göstermişlerdi. Beşeriyet nüfusunun çoğunluğunu teşkil eden duygusal ve cahil insan başka ne yapabilirdi ki? Onun elinden gelen, ya göklere çıkarmaktır ya da yerin dibine batırmak...

Bugünkü manzara şudur: Tüm beşer varlıkları geniş bir yol üzerinde, bilmedikleri ve hatta merak bile etmedikleri bir hedefe doğru gözleri kapalı bir hâlde yürüyüp durmaktadırlar. Bu yol, her biri tayfın ayrı bir rengine

boyalı şeritler içermektedir. Her şeritte, o şeridin rengini seven ve o renge sımsıkı yapışmış olan insancıklar, yürüyen kabirler misali gözleri kapalı hâlde ağır ağır yol almakta ve yürürken de sürekli şekilde kendi şeritleri ile, o şeridi o renge boyamış olan zatı methedip durmaktadırlar. Ayrıca, diğer şeritlerdekilere kara çalmayı da vazife edinmektedirler kendilerine. Bu yürüyüş, asırlardan beri böyle devam etmiş ve daha da devam edeceğe benzemektedir. Ama en sağda bir başka şerit daha vardır ki rengi beyazdır, yani tüm diğer renklerin anası olan beyaz zeminlidir ve diğerlerinden, görüşü engelleyen bir ketumiyet perdesiyle ayrılmış durumdadır. O şeritte de insanlar yürümektedir, ama onların gözleri açıktır ve nereye gittiklerini pek iyi bilmektedirler ve de çok süratli yürümektedirler. Bu şerit mensuplarının hâlini diğerlerinin bilmesi ve anlaması, işte bu perde yüzünden mümkün değildir.

Bu rengârenk şeritlerin üzerinde yürümekte olanlar, bu rengin altında nasıl bir zeminin yattığını merak edip tırnaklarıyla bu boyayı bir kazımış olsalardı şüphesiz beyaz renkle yüz yüze geleceklerdi. Ama bunu halihazırdaki şuurlarıyla başarmaları mümkün değildir. Beyaz şeritte süratle yürümekte olan beyaz giysililerin, beşeriyet tarihi boyunca süregelmiş olan ve halen de sürmekte olan irşatlarına kulak verdikleri ve anlama cehdi gösterdikleri gün bu pekâlâ mümkün olacaktır. Bu geniş anayol, muhakkak surette, eninde sonunda bembeyaz bir yol olarak önümüze serilecektir. Bir zamanlar dünyada zuhur edip, insanların o günkü ihtiyaçlarına cevap olmak üzere büyük zorluklara katlanarak bu şeritleri boyamış olanların, bu maksattan başka bir maksada hizmet etmedikleri işte o zaman anlaşılacak, onların her biri tüm insanlarca işte o zaman baş tacı edilecektir. Onların beşeri-

yete sundukları öğretilere analık etmiş olan ışıl ışıl doktrin işte o zaman gün ışığına çıkacak, ayrılıklar gayrılıklar işte o zaman yok olacaktır. Evet, Âdem ile başlamış olan eğitim dönemi sonunda, yani elan içine girmiş bulunduğumuz dönemde, göksel bir lütuf olmak üzere, genel bir şuurlanma tahakkuk edecek ve bu şuurlanma sayesinde beşeriyet, öncelerden beri katedegeldiği realiteleri tek bir hakikat içerisinde **Tevhit** etme imkânına kavuşacaktır. Böylece insanoğlu da, kabirden farksız dünya bedeninin içinde daha açık bir şuura kavuşmuş olacaktır, yani kıyam edecektir. Bu husus Kur'an'da ne güzel dile getirilmiştir:

"Allah'tan başka Tanrı yoktur, geleceğinden şüphe olmayan kıyamet günü, sizi mutlaka toplayacaktır. Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir?" (Nisâ, 87).

Hakkında söz etmeye kalkışan dudakların tek bir harf bile heceleyemeden büyük bir acz içinde birbirine yapışıp kaldığı Yaradan'ın mülkünde yer alan ve cesameti yine ancak O'nun tarafından bilinen evrenler okyanusunun bir köşesinde yalpalaya yalpalaya selâmet sahillerine ulaşmaya çabalayan küçücük bir sandal mesabesindeki dünyamıza, bu çetin tekâmül yolculuğunda nice yardım elleri uzanmıştır ve elan da uzanmaktadır. Zira evrensel dayanışma yasası ile evrensel enerji sakınımı prensibi gereğince, Yukarı'nın muradı aşağıdakiler tarafından gerçekleştirilmektedir, yani bir üsttekiler bir alttakilere yardım etmekle mükelleftirler. Şu elinizdeki kitabın içinde isimleri zikredilmiş olan yüce varlıklar ile kitap plânı dışında kalmış bulunan diğerleri, dünya beşeriyetinin, selâmet sahillerine ulaşmasına imkân hazırlamak amacıyla değil de başka bir amaçla mı ete kemiğe bürünüp aramızda görünmüşlerdir? Bu has insanların her biri, şu fizik dünyamıza en yakın seviyede bulunan

bir Işık Odağından, bir bilgi Ocağından, bir Kültür Otağından kopup, Yukarı'nın muradını tahakkuk ettirmek üzere, büyük bir feragat ve fedakârlık örneği sergileyerek gelmiş olan Tanrı hizmetkârlarıdırlar. Onlar öğretmenler olarak, biz diğer yaratılmışlar da öğrenciler olarak bu muradın birer cüz'ünü tahakkuk ettirmekteyiz.

Yanında sonsuzluk ve sınırsızlık kavramlarının bile âciz ve naçiz şeyler hâline dönüştüğü şu evrenlerin enginliklerinde daha nice yüceler yücesi, ulular ulusu hizmetkârlar mevcuttur! Göklerde nice ilâhî müessese harıl harıl faaliyet hâlindedir! Evrenlerdeki şu ezelî-ebedî ahengi işte bu faaliyetler devam ettirmektedir. Hindu kitaplarında sözü edilen 330 milyon Deva (tabiat ruhları) kavramı da herhalde bunu ifade etmektedir!

Âlemlerin Rabbi'nin beşeriyete bir lütfu olan ve Muhammed vasıtasıyla yeryüzüne indirilmiş bulunan Kur'an da, diğer kutsal kitaplar gibi, Yukarı'nın İlke ve Bilgisinin, biz dünya sakinlerine rehber olabilecek, yani sınırlı anlayışımıza hitap edebilecek bir seviyeye derece derece indirilmiş bir cüz'üdür ve boyutumuz içerisindeki anlayışımıza perdah çekecek bir tarzda inşa edilmiştir.

Görüldüğü üzere, beşeriyetin istifadesi için lütfedilmiş olan tüm diğer kutsal metinler gibi Ku'ran da, dünyamıza, bir yüce Hizmetkârlar Yuvasının, bir Işık Odağının, bir Bilgi Ocağının, bir Kültür Otağının bir mensubu vasıtasıyla indirilmiştir.

Kur'an öğretisi özellikle sembollere bürünmüş hâlde lütfedilmiştir. Bundaki amaç nedir acaba? Bu hususa da kısaca değinelim. Gerçi beşeriyet ırk ırk, renk renk, ulus ulus, ülke ülke ve dil dil ayrılmış durumdadır, ama bu beşeriyet kesimlerini oluşturmakta olan bireyler tornadan çıkmışçasına bir psişik benzerlik arz etmemektedirler; dünyanın psişik haritası, coğrafî haritasına hiç benzeme-

mektedir. Aynı ırkın, aynı ulusun bireyleri arasında bile muazzam psişik farklılıklar mevcuttur. İşte bu sembolizm sayesindedir ki, Kur'an'dan herkes gelişim seviyesiyle orantılı şekilde yararlanabilmiştir. Kimi insan en dış anlamla oyalanırken, kimileri de derununun derununu araştırabilmiştir.

Tebligatı veren kültürün bilgisine en yüksek seviyede cevap verebilecek nitelikte bir insan topluluğu olduğu için Kur'an Araplar'a indirilmiştir. Onun için Arapça olması da pek doğal bir şeydir. Bu durum Kitap'ta şöyle ifade edilmiştir:

"Her ümmete indirdiğimiz Peygamberi ancak, onlara apaçık bildirsin diye, kavminin diliyle gönderdik." (İbrahim, 4).

"Biz sana Kur'an'ı iyi anlayıp nasihat kabul etsinler diye, senin dilinle inzal ederek kolaylaştırdık." (Duhan, 58).

Arapça, Araplar'ın dilidir; Türkçe'nin, Türkler'in dili olduğu gibi. Arapça'nın Tanrı dili olduğunu öne sürmeye kalkışanlara bile rastlanabilmektedir bugün. Fizik bedenini toprağa bırakıp öte âleme intikal etmiş olan sade bir insancığın bile orada harfe, kelimeye ve cümleye ihtiyaç duymadan meramını anlatabildiğini, bugün biraz ruhsal bilgisi olan kimseler bile bilmektedirler. Tamamen beşerî bir iletişim vasıtası olan lisan denen şeyi, Tanrı kavramıyla yan yana getirmeye çalışmak büyük bir gaflet değil de nedir! Evet, Kur'an Arapçadır ve Arapça okunmasında yarar da vardır, zira her hecesi, her kelimesi, her cümlesi canı gönülden dinleyene ondurucu kozmik tesirler sunmakta ve gönüllere ferahlık vermektedir, ama hepsi o kadar. Oysa asıl önemli olan husus, ondaki bilgiyi öğrenmektir; onun için de onun Türkçesi'nin okunması ve aslının bilinip anlaşılması şarttır. Zira artık itikat devri ka-

panmış, anlama kavrama ve hikmetinden sual etme devri başlamıştır. Anlamadan, kavramadan inanmasını kimseden isteyemezsiniz artık. O muhteşem kitabı derinlemesine anlamayı ve kavramayı mümkün kılacak spiritüel bilgi bugün, her zamankinden daha gür bir şekilde dünyamıza göksel rahmet olarak yağıp durmaktadır. Anlamaya niyetli kişi yeter ki çanağını bu rahmetin altına tutmasını bilsin.

Asırlardır süregelmiş anlayışa göre Kur'an hükümleri, insanlık durdukça, en küçük ayrıntısına varıncaya kadar yürürlüktedir ve bu hükümlerin tatbikatında en küçük bir değişikliğe bile gidilemez; hatta fikir dahi yürütülemez. Âdeta Kur'an, bir kese içine konup duvara asılsın, arada bir saygıyla ele alınıp öpülsün diye inzal buyurulmuştur dercesine bir hava bile yaratılmıştır. Oysa o Kitabı getirmiş olan Peygamber, hayatıyla insanlara makul vicdan tatbikatının örneğini sunmuştur. Nitekim Kitap'ta da sürekli şekilde "Akıl sahiplerine, düşünenlere bir çok ibretler vardır." mealinde ibareler yer almaktadır; yani ayetler üzerinde düşünülsün ve aslını anlama cehdi gösterilsin istenmektedir. Hâl böyleyken bilgiyi, asırlar öncesindeki görünümüyle muhafaza etme ve bir adım bile ileri götürmeme yolunda yapılacak telkinler, insanların tekâmülüne engel olmaya kalkışmak demek değil de nedir? Buna bir tür "örtücülük" denir ki hesabını kimse veremez.

Muhkem ayetlerde (imanla doğrudan ilgili hükmedici ayetler) olsun, beşeriyetin temel maddî ve manevî sorunlarına ait ayetlerde (hayırlı insan olma yolunda öğütler sunan ayetler) olsun, belli bir devrin şartlarına cevap vermiş olan ayetlerde (köle, cariye düzeni, giyim biçimi, vs. gibi hususları ifade eden ayetler) olsun lütfedilmiş olan bilgilerin eni konu açıklanmasını mümkün kıla-

cak spiritüel bilgi birikimi bugün parmak ısırtacak bir düzeye varmış bulunmaktadır. Dinlerin, çağlara ve büyük beşerî ırklara göre değişir özellikli kurumlar olduğunu tam on üç asır önce hangi din kurucusu haykırmıştı acaba? İşte bu öğüde cevap verecek bilgi yığınına bugün ulusça sahip bulunmaktayız. Bu yönden çok şanslıyız, ama bunun değerini bilip bu bilgiyi halka sunanlara kulak vermemiz gerekir. Yoksa eskilerin, yaşadıkları çağın gereklerine cevap verecek seviyedeki yorumlarının dar çerçevesi içine sıkışıp kalmışlıktan kurtulamayız.

Peygamber'in son peygamber, Kur'an'ın da son kitap olduğu ifadesi, Yukarı'nın, dünya beşeriyetini din kurumları vasıtasıyla eğitme ve geliştirme programının sona erdiğinin ifadesidir. Yani artık din kurucusu Peygamber de gelmeyecektir, Din Kitabı da gelmeyecektir, denilmiştir. Bu asla göğün yere yardımının sona erdiği anlamına gelmemektedir. Göksel ifşaat devam etmektedir ve insanlık var olduğu sürece de devam edecektir. İnsanlık tarihi boyunca mevcut olmuş bulunan, fakat özellikle geçen asrın ortalarından itibaren Ruhçuluk Öğretisi adı altında insanlığa tekrar lütfedilmeye başlanmış olan göksel ifşaat, yeni bir göksel eğitim programının başlatılmış olduğunun delilidir. Bu program, dinler vasıtasıyla belli bir seviyeye ulaştırılmış olan insanlığa, o güne kadar kendisine nasip edilmiş olan öğretileri apaçık ve apaydınlık bir biçimde anlama imkânını sunmaktadır.

İnsanoğlu ne tuhaftır! Peygamberi, vurgulaya vurgulaya **"İnsanlar tarağın dişleri gibidir; birbirlerini tamamlarlar; hepsi de birbirine lâzımdır; hepsi de birbirine eşittir."** diye öğütlediği hâlde o yine de "Bizden olan bize gelsin." zihniyetiyle hareket edip kendi dinine mensup olmayanları dışlamaya devam edebilmekte ve onlar için bir rahmet dileğinde bile bulunamamaktadır; hatta bununla

da yetinmeyip kendi mezhep ve tarikatının dışında kalan din kardeşlerini dahi kendinden sayamayacak ve onlar üzerinde baskı kurabilecek seviyede bir ferasetsizlik örneği sergileyebilmektedir; adını ağzından düşürmediği Peygamberi sanki ona **"Dinde yumuşaklıkla hareket et."** dememiş gibi.

Peygamber ayrıca **"Müslümanlar kardeştir; hiç birinin diğerine karşı üstünlüğü yoktur; ancak Tanrı'dan çekinmekle üstünlük elde edilebilir."** demiştir. Hâl böyleyken, yalnız müminler arasında değil, koskoca Müslüman devletleri arasında bile üstünlük çekişmeleri sürüp gitmekte ve oluk gibi Müslüman kanı akıp durmaktadır, sanki Peygamber **"Bir müslümanın müslüman kardeşiyle savaşıp vuruşması kâfirliktir."** dememiş gibi.

Bir toplumda, Peygamber **"Allah'ın lâneti, rüşvet verene de, alana da, ikisi arasında vasıta olana da"** dediği hâlde rüşvet bir tür meşru geçim vasıtası hâline getirilmişse; **"Kim, bir malı, pahalılaşsın da öyle satayım diye ümmetimden kırk gün saklarsa sonradan onu sadaka olarak verse bile kabul edilmez."** dediği hâlde depolar vurgunculuk amacıyla doldurulmaktaysa; **"Yanı başındaki komşusu açken yemeğini yiyip karnını doyuran, mümin değildir."** dediği hâlde sofralar dört dörtlük donatılmakta ve milyonlara mal olan muhteşem ziyafetler tertip edilmekteyse; **"Bir bilgini padişahla fazlaca düşer kalkar gördün mü bil ki o, hırsızın biri."** dediği hâlde halkı eğitmekle görevli olması gereken eğitim yuvalarının mensupları siyasetçilerle içli dışlı olmaktaysa; **"Şu ümmetin işlerinden bir işin başına geçip de onlara adaletle muamele etmeyen kişiyi Allah, yüz üstü cehenneme atar."** dediği hâlde her yanı partizanca kayırmalar kaplamışsa; **"Lânetlenmiştir müslümanları ayıran, bölük bölük eden"** dediği hâlde insanlar tarikatlarına, mezheplerine ve parti-

lerine göre kamplara ayrılmaya uğraşılmaktaysa; **"Dinin hükümlerini bilmeden ibadet edip duran kişi değirmen döndüren eşeğe benzer."** dediği hâlde ibadetin hâlâ daha vazifeten yapılması yolunda öğüt verilmekteyse; **"Sakının din hususunda ileri gitmekten; çünkü sizden öncekiler dinde aşırı ileri gittiklerinden helâk oldular."** dediği hâlde kul ile Tanrı arasına girilmeye çalışılarak keseler doldurulmaktaysa o toplumu oluşturan bireylerin gönlünde dinin hükümranlığından söz edilebilir mi hiç? Edilse edilse dini de, peygamberi de saf dışı ederek askıya almış olan azgın bir nefsaniyetin hükümranlığından söz edilebilir.

Asıl panoramanın küçücük bir bölümünü teşkil eden şu görünüm bile nasıl acı bir gerçeğin içinde bocalanmakta olduğunu ifadeye kâfidir. Bu acı gerçek tüm beşeriyeti sarıp sarmalamış durumdadır. Aynı ulu ağacın birer dalı olan Musa da, İsa da, Muhammed de, manayı maddeye egemen kılmayı başaramayıp maddenin kölesi durumuna düşmüş, böylece kendisini tamamen unutmuş ve dünyaya niçin geldiğini bile bilemez hâle gelmiş insanlara yardım etmek için bedenlenmemişler miydi? Onca meşakkate, ümmetleri bir gün materyalist bir yaşam tarzının içine gömülsünler diye mi katlanmışlardı?

Ama insanlığın yardım kaynağı bu duruma kayıtsız kalamazdı elbette. Ve bu yardımı ulaştırmakta da gecikmemişti. Bu yardım, bu kez, peygambersiz eğitim programı tarzında sunulmaya başlamıştı. İnsanlık tarihi boyunca mevcut olduğu hâlde sabırla bekletilmiş olan ve ancak geçen asırda üzerini örten tül tekrar aralanarak dünyanın dört bir yanında psişik fenomenler hâlinde birden zuhur etmeye başlamış bulunan, fakat bazı yerlerde özellikle yoğunlaşmış ve böylece hızla engin bir öğreti hâline inkılâp etmiş olan bir tebligat sistemi harekete

geçirilmişti. Fizik ve ruhsal âlemler arasındaki ilişkileri yöneten yasaları gün ışığına çıkarmış, görünmeyen âlemi gözler önüne sermiş, oraya intikal etmiş insanların hâlini inceleyip insanın ölüm sonrası kaderini açık seçik bir şekilde ortaya koymuş ve böylece insana dünyada nasıl bir hayat sürmesi gerektiğini açık seçik bir biçimde tarif etmiş, ona kendini tanıma konusunda kucak dolusu bilgi bahşetmiş bir sistemdi bu. Ezilmekte olan insancıklara Ruhçuluk Öğretisi adıyla kollarını açmış, onlara başlangıçta umut ve teselli sunmayı üstlenmiş, fakat daha sonra ise onları, kendini bilme çalışması adını taşıyan ve ibadetin aslı demek olan kan yolunun, ateş yolunun içine atmış, ona böylece çetin tekâmül yolunu olanca acılığıyla apaçık bir biçimde göstermiş olan öğreti, işte bu programın gereği olarak hayat bulmuş bir öğretiydi. Asırlardır muğlâklıklarını muhafaza etmiş nice sorun, bu öğreti sayesinde birden çözüme kavuşuvermişti. Ve de bu öğreti, akıllara durgunluk verecek bir süratle gelişim göstermekte, insanlığın topyekûn kurtuluşuna hizmet edecek bir vasıta olarak kendi yolunda dev adımlarıyla ilerlemektedir.

Söylenecek daha çok şey vardır. Ama bu kadarı bile belli bir beşerî eğitim sisteminin sona erdiğini, yenisinin yürürlüğe konduğunu göstermeye yetmektedir. İNSAN İNSANIN KARDEŞİDİR diyerek tüm insanları bağrına bastırmış olan yeni bir sistem yürürlüktedir artık. Ne mutlu bu sisteme ayak uydurabilene! Ne mutlu bu topyekûn kurtuluş faaliyetinin içinde bir nefer gibi hizmet görene!

Kutsal kitaplar, içine indirildikleri toplumları belli bir vazife üzre etkilemiş ve o toplumların genel yapıları, indirilmiş olan o Kutsal Kitabın ve onun vazifedarının irşatları istikametinde bir yenileşmeye uğratılmıştır. Bu

olay, diğer ülkelere de örnek teşkil ederek gitgide bir genişleme ve yayılma göstermiş ve istenen kolektif durumun tesisini sağlamıştır. Yani hepsi de mevzii kalmış, tüm insanlığı kucaklayamamıştır. Gözler önündeki durum da bunun apaçık delilidir.

Artık yeni bir çağın içine girilmiş bulunulmaktadır. Tüm kitapları ayrıntılarıyla şerh edecek kudretteki bilgileri içeren ve Birleşik İnsanlık Realitesi'ni tesis edecek olan TÜM İNSANLARIN KİTABI, gün ışığına çıkmak üzere vaktini saatini beklemektedir.

Kimsenin kimseye şefaat edemeyeceği, insanın kendi şefaatini müspet faaliyetleriyle ancak kendi içinde yaratabileceği günlerin arifesinde bulunmaktayız. Hakikat ufukta ışıl ışıl belirdiğinde, bize, ona doğru sevinçle koşma hakkını kazandıracak bir arılığa kavuşmaya bakalım. O günlere, bizi utandıracak menfi yüklerden kurtulmuş olarak ulaşmaya çalışalım. Yoksa o bilgiye ayak uydurmamız mümkün olamaz ve sonuçta da şu sefil dünyanın kıdemli köleleri arasında yer almaya devam ederiz.

AÇIKLAYICI NOTLAR:

(1): *Ayrıntılı bilgi için Bkz. "**İnsandaki Güç Merkezleri-Şakralar**" (Ruh ve Madde Yayını)*

(2): *Ruh ve Madde Yayınları arasında, okuyucuyu, insandaki güç ve yetenekler konusunda aydınlatacak nitelikte kucak dolusu kitap mevcuttur. Bu yayınlar **Ruh ve Madde Dergisi**'nde okuyucuya liste hâlinde sunulmaktadır. **Bunlar, kutsal metinler üzerinde yapacağınız çalışmalarda size geniş bir görüş açısı kazandıracak ve sizi yanılgılardan kurtaracak harika kaynaklardır.***

(3): *Mekke'de Cebrail aracılığıyla vahyin geldiği on yıldan önceki üç yıl boyunca vahiy, İsrafil aracılığıyla gelmiştir. Bu üç yıl **nübüvve dönemi** (vazifeye hazırlık dönemi) diye, on yıl ise **risâlet dönemi** diye adlandırılmaktadır.*

(4): *Bu hâl içindeyken acı duyulmaz, fakat muazzam bir yük altına girilir, zorlanılır, çünkü titreşim çok yoğundur.*

(5): ***Karaa** ve **Kur'an** kelimeleri Hristiyanlığın Arabistan'a soktuğu dinî lügatçeye aittir; **karaa,** okumak ya da kutsal metinleri huşu ile ezbere okumak demektir. **Kur'an** da kutsal kitap dersi veya **okumak** anlamında kullanılan Süryanice keryânadan gelmektedir.*

ZERDÜŞT

(Ek - 2)

ONUNCU BÖLÜM

ZERDÜŞT

"**ORMUZ**, ebediye ve sonsuza karşı neyse, Honover de (Kelâm) Ormuz için odur; yani onun düşüncesi, imgesi (hayal) ve ruhudur; bu yüzden de varlıkların tüm yetkinliklerinin kaynak ve örneğidir."

(Zend-Avesta'ya göre)

"**HER** parlayan nurlu nesnenin, benim öz nurum olduğunu tüm insanlara öğret! Âlemde hiç bir şey nurdan üstün değildir. **Cenneti, melekleri** ve her hoş olan şeyi ben yarattım; **cehennem** ise karanlıkların ürünüdür."

(Zend-Avesta)

"**BEN** yeni bir din öğretmiyorum. Eskisini ıslah ediyorum."

(Zerdüşt)

"**ÇÜNKÜ** insan, iyiyi ve kötüyü seçebilmek için özgür irade ile yaratılmıştır."

(Zerdüşt)

I

İRAN DENİLEN DİYAR

ORTA Asya'yı kuş bakışı seyrettiğinizde, "Dünya'nın Tavanı" ve kıta dağlarının düğüm noktası diye nitelendirilen Pamir ile Hindukuş'un, ayaklarınızın altında göz alabildiğine uzanıp gittiğini görürsünüz. Orada her taraf ak saçlı zirvelerle ve gri vadilerle kaplıdır. Bu muazzam dağ yığınının doğusunda ve kuzeyinde yer alan Pers ülkesi ve İran, yüksek bir yayla konumundadır. Görkemli ve vahşî görünümlü muazzam geniş alanlar, keskin hatlarla çerçeve içine alınmıştır sanki. Yerkürenin en yüksek zirveleriyle çevrili bulunan yöre arazisinin her yanı engebelidir; orada çorak çöller ve yemyeşil vahalar birbirini kovalamaktadır. Dilerseniz biz bu kadar tasvirle yetinip sözü, Pers diyarını yakından görmüş ve onun ruhunu yakından hissetmiş olan modern seyyahlardan birine, yani Gobino kontuna **(1)** bırakalım: "Tabiat ana, ırkımızın kadim beşiğini, yani Orta Asya'yı, yerküre üzerindeki diğer bölgelerin fevkinde tutmaktan kıvanç duyan bir doruğa muazzam bir merdiven görünümü altında yerleştirmiştir. Marmara, Pers (Basra) Körfezi ve Karadeniz arasında yer alan arazi kat kat yükselerek ilerlemektedir. Eyaletleri, temel taşları misali sıra sıra dizilmiş olan dev yamaçlı Toroslar ile Laristan dağ zinciri kucaklamaktadır. Kafkaslar ve Elburzlar ile Şiraz ve İsfahan dağları ise bu eya-

letlere daha da yüksek birer dev seki görünümü kazandırmaktadır. Uzantılarını Süleyman ve Hindukuş dağlarına doğru dev ovalar hâlinde yayan bu muazzam platform bir yandan Türkistan'a, diğer yandan da İndus'a kadar uzanmaktadır. Bu tabiatın karşısında insan, kendini, ihtişama gark olmuş ve sırlar âlemine gömülmüş gibi hissetmektedir."

Bu yöredeki müthiş kontrastlar insanda direnme arzusu ile mücadele duygusunu da uyandırmaktadır. Korkunç ilkbahar fırtınalarından sonra, yani Mayıs ile Eylül arasında iklim kuraklaşmakta ve atmosfer harika denecek ölçüde berraklaşmaktadır. Bu berraklık sayesinde yalnız dağların çevre hatları değil, fakat ayrıca genel manzaranın en küçük ayrıntıları bile, gökkuşağında gördüğümüz o ışıl ışıl renklere bürünmekte ve gözler önüne o harika hâlleriyle serilmektedir. Pers ülkesinde yazlar sıcak ve hafif, kışlar ise sert ve hatta korkunç geçmektedir. Verimli vadilerin kenarlarında portakal ve nar bile yetişmektedir. Ayılara ve akbabalara yurtluk etmekte olan ve de meşe ve selvilerle kaplı bulunan o yüce dağların yamaçları, adam boyu kar ile örtüldüğü ve kuzey rüzgârının toz hortumları oluşturarak stepleri süpürdüğü günlerde, ceylanlar, hurma ağaçlarının gölgesindeki kaynaklarda susuzluklarını giderebilmektedir.

İlk Aryalar'ın **(2)** vatan olarak kabul edip dört elle sarıldıkları bu yöre, böyle bir yerdir işte; bu toprak, insana ancak sondaj âletlerinin zoruyla ve nazlana nazlana su veren bir topraktır; bu toprak, insana ancak pulluğun demiriyle karnı yarıldıktan sonra ve sulama kanalları vasıtasıyla suya gark edildikten sonra ürün veren cimri bir topraktır; bu toprak, insana, tabiata karşı çetin bir mücadeleyi işaret eden haşin bir topraktır. Zerdüşt'ün vatanı işte böyleydi.

II

ZERDÜŞT ÖNCESİ İRAN

KENDİLERİNE sonradan Hint-Avrupalı mührü basılacak olan gruplar, Baltık kıyılarından ve Güney Rusya'dan sarkıp İran ve Pers diyarına inmeden önce bu topraklarda esmer veya belki de siyah tenli kavimler yaşamaktaydı. Bu insan topluluklarında totemik inanç ve âdetler hayat sürmekte, animizm de gelişim göstermekteydi. Onların nazarında boğa, inek, at, köpek, yılan ve bazı bitkiler kutsaldı. Bazısı dost, bazısı da düşman diye nitelenen ruhların, hayvanlara, bitkilere ve hatta bazı dinsel âlet vs. gibi şeylere can verdiklerine inanılmaktaydı. O kadar çok sayıda tanrıları vardı ki! Ekinlerini sarartan Güneş tanrısı, tarlalarını sulayan Yağmur tanrısı, Bulut tanrısı, Rüzgâr tanrısı vs. bunların başlıcalarıydı. Tabiata egemen olan bu İyi ruhlar dizisine daha sonraları Klân tanrıları ve Aile tanrıları da eklenmişti.

Tanrıların sayısı arttıkça tasvirler ve putlar da ortaya çıkmıştı. Böylece put imalâtı başını alıp gitmiş; taştan, çamurdan ve tahtadan mamul olanları yoksulların, altın ve gümüşten mamul olanları da zenginlerin barınaklarını süsler olmuştu.

Bu tanrılar ordusuna sunulacak dua, ilâhî ve adakların sayı ve çeşitleri de akıl almaz sayılara ulaşmıştı. Bir

an gelmiş, halk, hangi dua, ilâhî veya adağın hangi tanrıya sunulacağını bile karıştırmaya başlamıştı; insancıklar, herhangi bir tanrıyı gücendirmeden ibadet edemez hâle gelmişti; ayrıca tanrılar arasında kıskançlığa yol açmadan adak sunmak da çözümü zor bir mesele konumuna ulaşmıştı.

Tapınaklarda putları bekleyen ve onlara bakan kimselere, yani rahiplere böylece gün doğmuştu! Hangi adağın hangi tanrıya ve nasıl sunulacağını onlardan daha iyi kim bilebilirdi! Hangi ilâhînin hangi tanrıya ve hangi sözlerle okunacağını onlardan daha iyi kim tayin edebilirdi! Bütün vakitlerini tanrılarla bir arada geçiren, onlarla içli dışlı yaşayan bu rahipler, kendilerini, diğer insanlardan üstün görmesinlerdi de ne yapsınlardı yani? Devalar'ın nelerden hoşlandıklarını kendilerinden başka bilen olabilir miydi? Onlara, istediğini yaptıracak yegâne varlık rahipti!

Bunu, insancıkların kafasına ne de güzel yerleştirmişlerdi! Onlar olmadan tanrılarla irtibat kurmak imkânsız bir şeydi! Araya onlar girmeden tanrılar insanlara dönüp bakmazlardı bile! İran ve Pers diyarının sakinleri buna tam anlamıyla inanır hâle gelmişlerdi. Sözün kısası, tüm zamanların çıbanı o günlerde için için işlemekte ve toksinlerini, toplum denilen bedene o günlerde de yaymaktaydı.

Savaşa giderken bu insancıklar, zaferi garantilemek umuduyla, beraberlerinde putlarını ve rahiplerini de taşımaktaydılar. Tanrılara tesir ettiklerini iddia eden bu rahipler olmadan zafer kazanılamazdı elbette. Tanrılara tesir için kullandıkları vasıtaya da maji (sihir) adı verilmekteydi. Bu sömürgenler taifesi, sonunda, en küçük sorunlarda bile kendisine başvurulan ve servetlere gark edilen bir zümre konumuna ulaşmıştı; toplum sülüğü hâline gelmişti.

III

BİR YILDIZ DOĞUYOR

BÖYLESİNE bir rahip saltanatının hüküm sürdüğü bu topraklara Rahman, yardımını lütfetmekte gecikmemişti. Bu maksatla, göklerden bir yıldız koparmış ve bu diyara bırakıvermişti; bu yıldızın adı Zerdüşt'tü.

Bu nurdan yıldız, bu diyara düştüğü anda neler olmuştu neler! Rahip zümresini bir telâştır almıştı. Hele İran sihircibaşısı Durasan'ın hâli görülecek şeydi. Korkusundan tir tir titremeye başlamıştı. Zira doğan çocuğun, büyüdüğü vakit, sihri ve putperestliği silip atacağını ve bütün sihirbaz ve büyücülere dünyayı zindan edeceğini pek iyi bilmekteydi. Zira o yıldızı o diyara bırakmış olan Rahman, onun gönlüne de bu korkuyu nasip etmişti! Hem de nasıl! Onun için bu çocuğun tez zamanda katledilmesi gerekliydi. Onu kaçırıp kendisine getirsinler diye üç rahibini alelacele yola salmıştı ve muradına da ermişti. Kundağına sarılı Zerdüşt'ü, daha önce sunakta yaktırmış olduğu ateşin içine büyük bir zevkle atmış ve sonra da rahipleriyle birlikte orayı terk etmişti. Böylece sorunu kökünden hallettiğini sanmıştı, ama yanılmıştı.

Evine gelip de yavrusunu göremeyen anacığı, tanrıların yardımına başvurmak üzere derhal Ateş Tapınağı'na koşmuş ve orada büyük bir sürprizle karşılaşmıştı: Yav-

rusu, ateşin ortasında alevlerle oynamaktaydı.

Plânının akamete uğradığını gören Durasan, üç rahibini tekrar yanına çağırmış ve çocuğu bu kez, hayvan sürüsünün geçeceği bir yere bırakmalarını emretmişti. Emir derhal yerine getirilmişti. Ancak ne var ki, bu kez de bir başka sürprizli olay cereyan etmişti: Sürü başı olan iri inek hızla koşup bebeğin üzerine bacaklarını germiş ve sürü oradan geçinceye kadar öylece kalakalmıştı. Zerdüşt yine kurtulmuş ve az sonra da kendini, anacığının kolları arasında bulmuştu.

Sihircibaşısı iyice telâşa kapılmıştı. Üç gün, üç gece düşünüp sonunda harika bir plân kurmuştu. Bu kez muhakkak surette başarıya ulaşacaktı. Bebeği kurt inine bırakacaktı. Ve bırakmıştı da. Avdan eli boş olarak dönmüş olan kurtlar, inlerine girdikleri vakit yabancı bir varlığın kokusunu almışlardı. Ne güzel bir hazır ziyafetti bu! Ama bebeğe doğru bir adım atar atmaz hepsinin de ayakları birden yere yapışıvermiş ve âdeta donmuşçasına oldukları yerde kalakalmışlardı. O sırada anîden iki iri memeli keçi zuhur etmiş ve gelip çocuğu bir güzel emzirmişlerdi.

Halkın gönlünde yoğurulup şekillenmiş nice öyküden birini anlattık size. Size sunulacak bir diğer öykümüz daha var...hem de ezoterik anlamda yazılmış bir öykü...ama bunu şimdi değil, çalışmamızın ileriki bölümlerinde sunacağız.

Şu ana kadar kalemimizin ucundan dökülmüş olan şu birkaç satırda Zerdüşt'e ve onun vatanına ilişkin olarak söylenmiş olanları naklederken acayip bir duyguya kapıldık: Sanki, binlerce yıl sonra Ortadoğu'da zuhur edecek olan kitaplı bir peygamberi ve onun vatanını tasvir ediyormuşuz gibi geldi bize: Kuzeyi cimri topraklarla kaplı olan, güneyi ise lâtif bir iklime sahip bulunan bir va-

tan; bu vatan toprakları üzerinde tarım yaparak yaşamaya çalışan ve boğazına kadar putların arasına gömülmüş bulunan bilgiden ve görgüden yoksun bir halk yığını; ve onları şaşkınlıktan ve sapkınlıktan kurtarıp Bir ve Tek Tanrı fikrine ulaştırmaya ve onlara güzel ahlâkı öğretmeye çabalayan cefakâr ve muharip bir peygamber. Ne büyük bir benzerlikti bu! Ama biz bu işe şaşamadık: Zira ete kemiğe bürünüp insanlığı aydınlatmak üzere dünyada görünmüş olan yücelerin, aynı ulu ağacın birer dalı olduğunu biliyorduk; zira onların, aynı bir ve tek hakikati farklı renkler ve farklı görünümler altında insanlara sunmuş olan aynı Bilgi Ocağının, aynı Işık Odağının, aynı Kültür Yuvasının evlâtları olduklarından haberdardık. Benzer şartlara sahip insan topluluklarında zuhur etmiş olan ruh uyandırıcılarının sundukları öğretilerde bazı ortak noktaların, benzerliklerin bulunmasına şaşmak mı gerekirdi yani?

Nitekim Adem ve Havva kavramı Zerdüşt'ün doktrininde de yer almıştı, ama biraz ilginç bir tarzda. Bu doktrine göre, gökyüzü bir tek öğeden, su bir tek kaynaktan ve toprak bir tek çekirdekten oluşmuştur. Tüm ağaçlar, tüm hayvanlar ve tüm insanlar da bir tek ağacın, bir tek hayvanın ve bir tek insanın sonsuz bir surette çeşitli olan döllerinden başka bir şey değildirler.

Ormuz'un lütfettiği bir tek saptan, önce on bin tür, onlardan da yüz bin tür meydana gelmiştir. Tüm ağaçların ilki Hom'dur ki, bu, dağların çalılarıdır. İranlılar bununla kutsal ateşi yakarlar. Tüm hayvanların ilki de boğadır; uzun süre yalnız kalmış olan bu boğa, Ahriman tarafından öldürülünce, ruhu, tüm diğer hayvan tabiatlarının ruhu konumunu kazanmış ve mevcudiyetini Guşurun adı altında sürdürmüştür. Onun arınmış döl sıvısından da biri erkek, diğeri dişi olan iki boğa doğmuştur. Tüm diğer

hayvan türleri, bu iki boğanın dölleridir. Nihayet ilk insan, on beş yaşında bir delikanlı suretinde olmak üzere boğanın böğürlerinden oluşmuştur ve adı da Kaimor olmuştur; bu genç insan, hayvanların pek genel olan tipinden sıyrılıp seçkin bir şekil almıştır. Fakat ölümünden sonra bu insanın, Güneş tarafından arıtılmış ve bereketlendirilmiş olan döl sıvısı yeryüzüne serpilmiş ve orada ilk insan çifti, yani Meşia (Adem) ile Meşiane (Havva) meydana gelmiştir.

İlk atalarımız olan bu çift, bolluk ve haz yeri mesabesindeki tüm âlemden daha güzel olan ve Behişt'e (Göksel cennet) benzeyen yerküresel cenette mutlu bir hayat sürerken, Ahriman onlara tebelleş olmuş, onların ruhunu kuşatmış ve hayatlarını alt üst etmiştir: "Onların düşünceleri üzerine koşar; onların masum hâllerini devirir ve onlara der ki: Suyu, toprağı, ağaçları veren Ahriman'dır. İşte başlangıçta Ahriman onları böyle aldattı ve sonuna dek de zalim onları kandırmaya çalıştı." (Zend-Avesta, cilt III. s. 351,378).

Yukarıdaki satırları okuduktan sonra, gelin de, Mevlâna'nın şu mısralarını hatırlamayın:

Taş olarak ölmüştüm, bitki oldum.

Bitki olarak öldüm ve hayvan oldum.

Hayvan olarak öldüm, o zaman insan oldum.

Öyleyse ölümden korkmak niye? Hiç bir sefer daha kötüye dönüştüğüm ya da daha alçaldığım görüldü mü?

Bir gün insan olarak ölüp, ışıktan bir yaratık, rüyaların meleği olacağım. Fakat yolum devam edecek:

Allah'tan başka her şey kaybolacak. Hiç kimsenin görüp duymadığı bir şey olacağım.

Yıldızların üstünde bir yıldız olup doğum ve ölüm üzerinde parlayacağım.

Bu mısralarda Mevlâna, Adem ile Havva'nın peşini

bırakmayıp, onların ulaşacakları menzili de pek güzel dile getirmiştir. Peki, aynı konuda Zerdüşt ne demişti acaba? Ne dediğini dilerseniz birlikte okuyalım:

"Ruhlar, önce gökyüzünde yalnız olarak vardılar; sonra, temsil ettikleri varlıklarla birleştiler; daha sonra, bu yerküresel hayat sırasında tabiata katıldılar ve kendilerine kötü cinlerin etkisine karşı savaşma ödevi yükletildi. Aslî vatanlarından sürgün edilmiş olan ruhlar, etkilerine karşı savaş verdikleri kötü cinleri mahvedince Ormuz onlara şöyle der: Sizleri ilk hâlinize getireceğim ve bahtiyar olacaksınız; nihayet sizi tekrar ilâhî âleme koyacağım ve siz ölümsüz olacaksınız; ihtiyarlamayacak, kötülüğe de uğramayacaksınız."

Ondan sonra da sıra şüphesiz, fizik âlemin dürülüşüne gelecekti. Zerdüşt'ün doktrini bu konuda da şunları söylemişti:

"İyi ruhlar cennete gidecek, yarı iyi olanlar yeryüzünde kalıp başka bir bedene geçecek, kötüler ise cehenneme gideceklerdir. Bütün ruhlar yeryüzünden kurtulunca dağlar ve yıldızlar yıkılacak; cisimler cehennem ateşine düşerek yanacak ve üstleri, günahkâr ruhların bağlı olduğu bir taşla örtülecek; iyilik ve kötülük böylece birbirlerinden ebediyen ayrılacaktır."

Tabiatın tüm süresi, Zerdüşt'e göre, üçer bin yıllık dört döneme ayrılmıştır:

1. DÖNEM: Yalnız Ormuz hüküm sürer; zira yaratma işine yalnız o başlamıştır: "Başlangıçta her şeyin üstünde yükselmiş olan Ormuz'du; en yüce bilgiyle, arılıkla âlemin nuru içindeydi. Bu nur tacı, yani Ormuz'un oturduğu bu yer, ilk nur denilen yerdi. Ormuz'un eseri olan bu en yüce bilime, bu arılığa Yasa denir." (Zend-Avesta, cilt III, s. 343).

2. DÖNEM: Ormuz ve Ahriman birbirine denk bir me-

saiyle, biri ışıkta diğeri de karanlıkta olmak üzere hüküm sürerek, biri her şeyi iyi için, diğeri de kötü için oluşturmak suretiyle savaşır dururlar.

3. DÖNEM: Ahriman baskın çıkar; âleme hükmedenler, o ve onun elinden çıkmış olan varlıklardır, yani cinler ve cehennem güçleridir.

4. DÖNEM: Ormuz, ebedî olarak üstünlük kazanır. Ölüler günahlarından arınmış olarak yeniden dirilirler; kötü kaybolur; kötüyle birlikte cehennem de yok olur. Ahriman da yalvararak, dua ederek, kurbanlar sunarak nurun kralına sadakat ve gayretle hizmet eder.

Bu duruma göre rahat rahat şunu diyebiliriz ki insanlık bugün, 3. DÖNEM'den 4. DÖNEM'e sıçrama sancıları içinde kıvranıp durmaktadır. Şuurunun darlığı itibarıyla yürüyen kabirlerden farksız bir durumda bulunan insan yığınları yeniden dirilmek, yani şuurlanmak ihtiyacı içindedirler, ama henüz bunun farkında değildirler. Ahriman, yani iblis de olanca gayretiyle son kozlarını kullanmaktadır; ama yaptırdığını da pek yaman yaptırmaktadır; 4. DÖNEM' e onun bu canhıraş mesaisi sayesinde geçilecektir. Ve bu geçişe tanık olacağımız zaman pek uzak değildir.

Yukarıda sözünü ettiğimiz benzerliklerin bir diğer cephesini teşkil eden cennet, cehennem ve sırat köprüsüne ilişkin ayrıntıları ileriki sayfalarda dipnotlar hâlinde bulacaksınız.

Bize öz kardeşimiz kadar yakın olan böylesine has ve halis bir insanı az daha kitabımızın kadrosu dışında bırakacaktık. Zira, elinizde tutmakta olduğunuz şu dev eserin orijinalinde Zerdüşt'e yer verilmemişti; değerli yazar Edouard Schuré, kompozisyon plânına sadece, kozmik bilgi tohumunu iç varlığında taşıyarak doğmuş olup onu yeryüzü hayatı sırasında geçirdiği özel bir inisiyas-

yon sonucunda filizlendirmiş bulunan ve ancak ondan sonra irşad makamına ulaşmış olan büyük inisiyeleri almıştı; oysa Zerdüşt, bu kategorinin dışında kalır türden bir varlıktı. Ama biz, yukarıdaki sayfalarda zikretmeye çalıştığımız nedenlerden ötürü onu da kitabımızın kadrosu içine aldık.

Ve bu fasikülün temel taşı olarak da, Edouard Schuré'nin (L' Evolution Divine) isimli eserinde yer almış olan ve ezoterik anlamda yazılmış bulunan bir öyküsünü kullandık. Şimdi sizi artık değerli yazarla baş başa bırakıyoruz.

IV

ZERDÜŞT'ÜN GENÇLİĞİ

BAZI kimseler onun Bakterian'da, bazıları da bugünkü Tahran'ın yakınlarında yer almakta olan Rey'de (Rhagès) doğduğundan **(3)** söz etmektedirler. Dilerseniz, bu görkemli yerlerin tasvirini biz yine Gobino'ya bırakalım: "Kuzeyde, tepeleri kar yüzünden göz alıcı ışıltılarla kaplı bulunan ve muazzam yüksekliklere ulaşan bir sıradağ dizisi uzanmaktadır: Hindukuş'u Gürcistan dağlarına, yani Hint Kafkasları'nı Prometre Kafkasları'na bağlayan bu muazzam sıradağ dizisine Elburz dağları denilmektedir; bu dağ dizisinin en yüksek noktası da, tepeden tırnağa beyazlara bürünmüş hâlde bulunan ve bu hâliyle göklerde beyaz bir tül gibi dalgalanmakta olan o muazzam Demavend zirvesidir... Orada, gözlerinizin önünde düşüncenizin akışını durduracak tek bir ayrıntı bile mevcut değildir; karşınızdaki manzara bir ummanı andırmaktadır; harika renkli bir ufuk; berraklığını ve parlaklığını ne sözün, ne de fırçanın tasvir edemiyeceği bir gök; gitgide yükselen dalgalar hâlinde ilerleyerek Elburzlar'a tırmanan ve onların ihtişamı içinde kaybolan bir ova. Zaman zaman toz hortumları oluşmakta, bu hortumlar döne döne mavi göklere doğru yükselmekte, sonra gökkubbeye çarpmışçasına yalpalamakta ve ardından da dağılıp gitmektedir. İnsanın kolay kolay unutamayacağı bir tablodur bu."

İlk Zerdüşt'ün dünyaya geldiği çağda, yani Milâttan dört ilâ beş bin yıl kadar önceki zamanda kadim İran'da ve Pers ülkesinde, kökenleri en arı Beyaz Irk'a dayanan göçebe kabileler yaşamaktaydı. Saban yardımıyla toprağı sürmeyi, yerden mızraklar gibi fışkıran kutsal başağı yetiştirmeyi, ana göğsü gibi ine kalka dalgalanan o altın sarısı ürünü devşirip kutsal demetler hâline getirmeyi, bu insanlar arasında sadece birkaç seçkin insan bilmekteydi; evet, ürün devşiricilerin indinde bir utku madalyası mesabesinde bulunan bu sanata sadece seçkin bir topluluk vâkıftı. Diğer insancıklar ise çoban hayatı sürmekte ve sürüleriyle haşır neşir olmaktaydılar, ama bunların hepsi de güneşe tapmakta ve ona şükranlarını, çimenliklerdeki sunaklarında yaktıkları ateş vasıtasıyla sunmaktaydılar. O eski günlerdeki rahip krallarından yoksun kaldıkları için de küçük kabileler hâlinde yaşamaktaydılar. Ama ne var ki, zaman gelmiş, kadim Aryana Vasiya ülkesini, yani arı ve güçlü insanlar ülkesini, anavatanları Kuzey ovaları ve Moğolistan dağları olan Turanlılar işgal etmişti. Muazzam bir insan fidanlığı mesabesindeki bu kuzey ülkesinin insanları, yani Turanlılar, Atlantis'in en dayanıklı ırkına mensup olan sarı tenli, çekik gözlü ve bodur insanlardı. Yaman silâh imalâtçıları olan bu yağmacı ve kurnaz süvariler de ateşe tapınmaktaydılar; ama şüphesiz, ruhları aydınlatan ve kabileleri birbirlerine yaklaştıran şu semavî ışığa değil, tam tersine, kara büyünün babası mesabesindeki ateşe, yani murdar unsurlara bulaşmış bulunan dünya ateşine, başka bir ifadeyle söylemek gerekirse, haşin arzuları körüklemek suretiyle insanda servete kavuşma ve hemcinslerine hükmetme tutkusuna hayat veren ateşe tapmaktaydılar. Bunlar, kendilerini karanlık güçlere adamış insanlardı. Primitif Arya tarihi, Turanlılar'a karşı yürütülmüş müca-

deleler tarihidir. İlk istilâların sarsıntısı altında Arî kabileleri darmadağın olmuş ve yağız atlarının üzerinde savaşan sarı tenli süvarilerin önünde, sanki bir iblis ordusuyla yüz yüze gelmişçesine, kaçacak delik aramışlardı.

En dikkafalıları dağlara çekilip direnmiş; diğerleri ise boyun eğip galiplerin boyunduruğunu ve o tefessüh etmiş durumdaki dinini kabullenmek zorunda kalmışlardı.

İşte bu olayların cereyan ettiği sıralarda Elburz (o günlerdeki adı Alborç idi) dağlarında yaşamakta olan kabilelerin birinde, kökeni kadim bir kraliyet ailesine dayanan **(4)** Arcasp adlı bir çocuk doğmuştu. Delikanlılık çağına eriştiğinde Arcasp, günlerini, manda avlamakla ve Turanlılar'a karşı savaşmakla geçirmişti. Akşam olup da çadırına çekildiğinde, bu yoksul kral çocuğu, bir zamanlar kudretli Yima **(5)** tarafından kurulmuş olan o kadim krallığı yeniden diriltip canlandırmayı sık sık hayal eder olmuştu; ama ne var ki, bu, çevre hatları bir türlü belirginleşemeyen bir hayal olmaktan öte geçememekteydi. Çünkü onun bu zafere ulaşmasını mümkün kılacak ne atı vardı, ne adamı, ne silâhı, ne de gücü. Günlerden bir gün, Asya'da pek sık rastlanır türden üstü başı perişan bir keşif ehli, bir pir ona, yeryüzü krallarına kıyasla çok daha büyük bir kudrete sahip bulunan, ama onlarınki gibi tacı ve asası olmayan bir kral olacağını söylemişti; pirin kehanetine göre o, güneşle taçlandırılmış bir kral olacaktı.

Duru bir sabah vakti tek başına yaptığı bir gezinti sırasında Arcasp yemyeşil ve bitek bir vadiye varmıştı. Yüksek sivri tepeler orada büyük bir sirk oluşturmaktaydı; tarlalardan yer yer dumanlar yükselmekte; uzakta yer alan ve çit bitkileriyle sınırlanmış bulunan kulübelerin yukarısında da ağaç kütüklerinden yapılma bir revak dikkati çekmekteydi. Diz boyu otlar ile vahşî çiçeklerden

oluşma yeşil bir halının ortasından bir ırmak akmaktaydı. Arcasp, bu ırmak boyunca yolına devam etmiş ve reçine kokulu bir çam korusuna varmıştı. Korunun dip taraflarındaki bir kayanın dibinde gözüne, suyu gök mavisinden daha mavi olan berrak bir kaynak takılmış ve adımları oraya doğru yönelmişti. Yere diz çökmüş hâlde bulunan beyaz keten giysili bir kadın bakır çömleğini doldurmaktaydı. İşini bitirince ayağa kalkmış ve çömleğini başının üstüne oturtmuştu. Vakur görünüşüne bakılacak olursa, bu kadın, dağlı Arya kabilelerine mensup bir kadın olmalıydı. Siyah saçlarını altın bir çemberle tutturmuştu. Kemerli burnunun yukarı kısmında birleşen yay şekilli kaşlarımn altında koyu siyah iki göz ışıldamaktaydı. İçlerinden ara sıra, kara bir buluttan fışkıran mavi şimşekler misali oklar fışkıran o gözlerde derin bir elem mevcuttu.

Yolunu yitirmiş olan avcı ona merakla şu soruyu yöneltmişti:

–Bu vadi kime ait?

Genç kadının cevabı da şöyle olmuştu:

–Burası, arı Ateş'in muhafızı ve Tanrı'nın hizmetkârı olan yüce ihtiyar Vahumano'nun hükümranlık alanıdır.

–Ey asil kadın, senin adın ne?

–Bu kaynağın adını taşırım ben; yani adım Arduizur'dur (Işık kaynağı). Ama dikkatli ol, yabancı! Üstat şöyle diyor: Bu sudan içecek olan kişi, dinmek bilmez bir susuzlukla yanacaktır; o suyu yanmadan sadece Tanrı içebilir...

Koyu siyah gözlü genç kadının bakışı bir kez daha yabancının üzerine dikilmiş ve hedefine saplanmış bir altın ok gibi titreşmişti; ardından da kadın geri dönüp kokulu çamların arasında gözden kaybolmuştu.

Kırmızı, beyaz, sarı ve mavi renkli yüzlerce çiçek, çeneklerini ve çanlarını kaynağın mavi sularının üzerine eğmişti. Onlar gibi Arcasp da eğilmiş, avuç içlerini kullanarak billûr sudan kana kana içmiş ve böylece susuzluğunu bir güzel gidermişti. Sonra kalkıp tekrar yola koyulmuştu; yaptığı iş onda en küçük bir kaygı bile uyandırmamıştı. Düşündüğü tek şey, yol geçit vermez kayalarla çevrili yeşil vadi, reçine kokulu çamların altındaki o mavi kaynak ve Arduizur'un, içinden mavi şimşekler ve altın oklar fışkıran gözlerindeki o derin karanlıklardı.

Yıllar birbirini kovalamış, Turanlılar'ın kralı Zohak, Aryalar'ı tam anlamıyla egemenliği altına almıştı. Ardından da, Hindukuş'un bir kolu üzerinde yer alan Belh'te, göçebe kabilelere rahatça hükmetmek amacıyla bir kale inşa ettirmişti. Kral Zohak, kudretini kabul edip kendisine biat eden Arya kabilelerini oraya yerleştirmişti. Kabilesine mensup arkadaşlarıyla birlikte Arcasp da oraya gitmişti; ama şüphesiz, biat etmek için değil, fakat düşmanını yakından görebilmek için gitmişti. Vaşak postundan mamul giysisi içindeki kral Zohak, kanlı manda derileriyle kaplı bir tümseğin üzerinde yer alan tahtında oturmaktaydı. Çevresinde ise, büyük bir daire oluşturacak şekilde, uzun mızraklı komutanları sıralanmıştı. Bir yanda küçük bir Arya grubu, diğer yanda da yüzlerce Turanlı. Kralın gerisinde, dağın içinde mağara misali oyulmuş kaba saba bir mabet dikkati çekmekteydi. Bu mabedin girişinde, porfir kayalara yine kaba saba bir biçimde oyulmuş iki dev ejderha yer almaktaydı; bunlar, mabedin hem muhafızı, hem de süsüydüler. Ortadaki bazalt sunakta kıpkırmızı bir ateş yanmaktaydı. İçine ara sıra insan kemiği, boğa kanı ve akrep atmaktaydılar. Bu ateşin gerisinde zaman zaman iki koca yılan **(6)** belirmekte ve ısınmak üzere sunağın yakınına gelip çöreklenmekteydiler. Bu yı-

lanların ejderinkiler gibi ayakları ve hareketli ibiği andırır etli tepelikleri vardı. Bunlar, tufan öncesi pterodaktilusların (uçan sürüngen) son örnekleriydiler ve iki rahibin sopalarıyla yola gelmekteydiler. Bu mabet, karanlıkların kralı ve Turanlılar'ın tanrısı olan Angra Manyu'ya (7) vakfedilmiş bir mabetti.

Kabilesine mensup kandaşlarıyla birlikte Arcasp huzura henüz varmıştı ki savaşçılar kral Zohak'ın karşısına kadın bir tutsak getirmişlerdi. Çok güzel ve yarı çıplak durumda bir kadındı bu. Giysi olarak, üzerinde, belini örten bir bez parçasından başka bir şey yoktu. Ayak bileklerindeki altın halkalardan, bu kadının asil bir kadın olduğu anlaşılmaktaydı. Elleri arkasında bağlıydı ve beyaz teni kan lekeleri içindeydi. Boynunda da, sırtının ve çarpıntılı göğüslerinin üzerine dökülen o karmakarışık saçları kadar siyah olan at kılından örülme düğümlü bir urgan dikkati çekmekteydi. Onun, çamlar altındaki kaynağın yanında rastladığı kadının ta kendisi olduğunu Arcasp derhal kavramıştı... Evet, Arduizur'un ta kendisiydi... Ama ne kadar da değişmişti! Yüzü elemden kül rengini almıştı; içinden nazar okları fışkıran o güzel gözleri ise iyice donuklaşmıştı. İstemeye istemeye başını önüne eğmiş durumda beklemekteydi.

Kral Zohak şöyle haykırmıştı: "Bu kadın, Alborç (Elburz) Dağı'nda esir aldığımız asi Arya kadınlarının en vakurudur. Onu, en liyakatlinize sunacağım. Ama ona sahip olmak isteyen kişinin, kendisini Angra Manyu'ya adamasını, yani kanını ateşe akıtmasını ve boğa kanı içmesini şart koşuyorum; o kişinin ayrıca, başını ayaklarımın altına koyarak bana sürekli sadık kalacağına dair yemin etmesini de istiyorum. Kim Arduizur'u almak ve kendine köle edinmek istiyorsa bu şartlarımı yerinegetirir. Kimse istemediği takdirde ise onu Ahriman'ın iki

yılanına yem edeceğim."

Arcasp, Arduizur'un o güzel bedeninin tepeden tırnağa ürperdiğini fark etmişti. Ardından turuncu tenli ve çekik gözlü bir Turanlı komutan öne atılıp ateşin ve iki yılanın önüne kanını akıtmış, sonra da başını Zohak'ın ayakları altına koyup sadakat yemini etmişti. Tutsak kadının hâli, yaralı bir dişi kartalın hâlini andırmaktaydı. Kaba ve hödük Turanlı, yakalamak üzere elini üzerine uzattığı anda Arduizur'un gözleri birden Arcasp'ın gözlerine dikilmişti. O anda gözlerinden bir ok fırlamış, boğazından da bir çığlık fışkırmıştı: "Kurtar beni!" Arcasp birden kılıcını sıyırıp komutanın üzerine atılmıştı, ama tutsağın muhafızları atik davranıp onu kıskıvrak yakalamışlardı; mızraklarıyla onu delik deşik etmek üzereylerken Zohak birden şöyle haykırmıştı: "Durun! Bu reise el sürmeyin!"

Ardından genç Arya'ya şöyle hitap etmişti:

–Arcasp, hayatını bağışlar ve bu kadını da sana veririm, ama tabiî bana sadakat yemini edersen... Ve de bizim Tanrımıza boyun eğersen.

Bu sözler üzerine Arcasp yüzünü ıstırapla avuçlarının içine alıp geri dönmüş ve kardeşlerinin safları arasına dalmıştı. Turanlı ise avını yakalayıp peşinden sürüklemeye başlamıştı bile; o anda Arduizur'un yeni çığlığı işitilmişti; bunun üzerine Arcasp anî bir davranış göstermiş, ama aynı anda arkadaşları onun üzerine atlayıp boğazına sarılmışlar ve ağzını kapamışlardı; bıraksalardı bir çılgınlık yapacaktı ve bu da onun sonu demek olacaktı. O anda birden hava loşlaşmaya, güneş de kararmaya başlamıştı. Ve Arcasp'ın gözleri önünde birden kıpkızıl kan akan bir nehir belirmişti, bu nehirde sanki tüm Turan ırkının kanı akmaktaydı. Güzel kurban uğruna, çamura bulanmış olan o yaralı ilâhî Arduizur uğruna kan akıtmaya

öyle bir can atmaktaydı ki... Arcasp işte böyle bir ruh hâli içinde yere serilmiş ve kendinden geçivermişti.

Genç Aryalı reis tekrar kendine gelip de gözlerini açınca kendini bir çadırda arkadaşlarının ortasında bulmuştu; uzakta da gözüne, bir atın eyerine bağlanmış durumda bir kadın ilişmişti. Az sonra bir süvari gelmiş, ata atlayıp kadını sımsıkı sarmış ve dört nala yola koyulmuştu; ardına da, ellerinde uzun mızraklarıyla yağız atlı Turan süvarileri takılmıştı. Birlik, süvarileriyle ve atlarıyla birlikte çok geçmeden gözden kaybolmuştu.

O anda Arcasp'ın kulaklarında, o reçine kokulu çamların altındaki ışık kaynağında Arduizur'un, kendisine söylediği sözler çınlamıştı: "Bu sudan içecek olan kişi, dinmek bilmez bir susuzlukla yanacaktır; o suyu yanmadan sadece Tanrı içebilir!" Damarlarındaki kan da yanmaktaydı, kemiklerindeki ilik de... Onu bu hâle koymuş olan şey, onda neşet bulmuş olan öç alma ve adaleti yerine getirme hırsıydı; ışığa ve hakikate ulaşma arzusuydu; Arduizur'u ve ırkını selâmete çıkarmasını mümkün kılacak olan kudrete kavuşma aşkıydı.

V

DAĞDAKİ SES VE GÜNEŞ KELÂM

ATI, dağ tepe demeden âdeta karnı yere yapışırcasına dört nala koşmuş ve sonunda Arcasp'ı tekrar Elburz dağlarına ulaştırmıştı. Karlı tepeler arasındaki bir sürü kayayı aştıktan sonra çiçekli otlarla kaplı vadinin yolunu bulmuştu. Ahşap kulübelere yaklaştığı sırada, kan ter içinde kalmış atların çektiği sabanla toprağı süren çiftçiler gözüne takılmıştı. Sabanın alt üst edip izler boyunca yana yığdığı topraktan, etrafa nefis bir koku yayılmaktaydı. Tarlaların orta yerinde bulunan taştan mamul bir sunağın üzerinde iki ağzı keskin bir kılıç yatmaktaydı, onun da üstünde haç şeklinde bir demet çiçek yer almaktaydı. Bu manzara karşısında, Arcasp'ın içini kemiren kaygılar dağılıvermişti Çok geçmeden o yüce ihtiyarı, yani Vahumano'yu çadırında kabilesini adaletle yönetir vaziyette bulmuştu. Gözleri, karlı tepelerin ardından yükselen o gümüş renkli güneşi andırmaktaydı; yeşilimsi beyaz renkli sakalı ise, Elburzlar'ın eteklerindeki o ihtiyar sedirleri sarıp sarmalayan likenlere benzemekteydi.

Yabancıyı gören yüce ihtiyar ona şu sözleri yöneltmişti:

–Ne istiyorsun benden? Arduizur'un kral Zohak tarafından kaçırıldığını pekâlâ biliyorsun sen, ey Arcasp.

Bunun üzerine Arcasp da şöyle konuşmuştu:

–Ona Belh'te (Baktra) reva görülmüş olan işkenceye tanık oldum. Şu anda bir Turanlı'nın kölesi durumundadır. Senin bir bilge kişi olduğunu, güneş rahiplerinin son temsilcisi olduğunu söylemişlerdi bana. Yukarı'nın Tanrılar'ı vasıtasıyla bilen ve Onlar vasıtasıyla tasarrufta bulunanlardansın sen. Kendim için ışığın ve hakikatin, halkım için de adaletin ve özgürlüğün ne olduğunu senden öğrenmeye geldim.

–Yıllara meydan okuyacak kadar sabırlı mısın? Amaç ve mesain uğruna her şeyini terke hazır mısın? Zira henüz işin başındasın, hayatın boyunca daha ne ıstıraplarla yüz yüze geleceksin.

–Bu yolda bedenim de, canım da feda olsun,yeter ki bana susuzluğumu giderecek ışık ile özgürlüğü bahşedecek iki ağzı keskin kılıcı lutfet. Evet, her şeye razıyım, yeter ki bana o ışığı ve o iki ağzı keskin kılıcı lutfet de, Aryalar' ı istilâcıların, Arduizur'u da cellâdının ellerinden kurtarabileyim.

–Öyleyse sana yardım edebilirim, demişti Vahumano. Bir süre için bizimle birlikte yaşa. Böylece kabilen mensuplarının gözünden ırak kalmış olursun; seni tekrar gördüklerinde zor tanıyacaklardır, zira aramızda bir başka insan olacaksın. Bugünden itibaren adın artık Arcasp değil, Zaratustra **(8)** olacak; bu isim, **altın yıldız** veya **güneşin ihtişamı** anlamını taşımaktadır; böylece sen, **Her Şeyi Bilenin Aylâsı** ve **Kâinatın Hayattar Ruhu** mesabesindeki Ahura-Mazda'nın havarisi olacaksın!

Zerdüşt'ün Vahumano'ya **(9)** şakirt oluş vakıası işte böyle cereyan etmişti.

Güneş rahibi olan ve Atlantis kaynaklı bir tradisyona sahip bulunan yüce ihtiyar, şakirdine, ilâhî bilim ile dünyanın o andaki hâli konusunda bildiği şeyleri öğret-

mişti.

Vahumano ona şöyle demişti:

–Seçilmiş Arya Irkı, Turanlılar'ın mukadder boyunduruğu altına girmiş durumdadır; bundan sadece birkaç dağlı kabile müstağni kalabilmiştir; ama bu ırkı bütünüyle işte bu birkaç kabile kurtaracaktır. Turanlılar Ahriman'a tapmaktadırlar ve onun boyunduruğu altında yaşamaktadırlar.

–Ahriman da kim?

–Yer ile gök arasında sayısız denecek kadar çok ruh vardır, demişti ihtiyar. Bunların şekilleri de sayısız denecek kadar çeşitlidir; sonsuz sınırsız cennetin de, dipsiz cehennemin de **(10)** dereceleri mevcuttur.

Meşalesinin kavurucu ateşini tüm mahlûkatın içine akıtmak üzere kendini uçurumun dibine atmış olan ve Adar-Asur **(11)** veya Lüsifer diye anılan kudretli bir Başmelek vardır. Bu Melek, gururun ve arzunun feda edilmiş en büyük kurbanıdır ve hem kendi varlığında, hem de uçurumun dibinde Tanrısı'nı arayıp durmaktadır. Gerçi feda edilmiştir, ama buna rağmen ilâhî anısını yine de muhafaza etmektedir ve bir gün, vaktiyle elinden kaçırdığı tacına, yani yitirdiği yıldızına tekrar kavuşacaktır. Lüsifer, ışığın Baş-meleğidir. Ahriman'a **(12)** gelince, o, Lüsifer değildir, sadece onun gölgesi ve arka yüzüdür, yani karanlık işlerle görevli çetelerin reisidir. Dünyaya ihtirasla yapıştığı için cenneti inkâr etmekte ve tahripten başka bir şey bilmemektedir. Ateş sunaklarını murdar eden de odur, yılan âyinini tesis eden de odur, kıskançlık ve kin ile kötü eğilimleri, zulmü ve kan dökücü öfkeyi üretip yaygın hâle getiren de odur. O şu anda Turanlılar'a hükmetmekte ve onların uğursuz dehalarını kendine cezbetmektedir. Arı ve güçlü ırkı kurtarmak için asıl onunla savaşmak ve onu dize getirmek gerekir.

–Ağını karanlıklarda ören bir Görünmezle nasıl savaşılır?

–Hara-Berezaiti Dağı'nın ardından doğan güneşe doğru yönelmek suretiyle. Onun için sedir ormanı vasıtasıyla yukarılara tırmanıp, uçurumu kuş bakışı gören kartal mağarasına ulaş **(13).** Orada sabahları, dimdik sivri tepelerin ardından güneşin doğuşunu seyret. Gündüz vakti, Güneş Tanrısı'na, kendini sana göstersin diye niyazda bulun; gece vakti ise, onu bekle ve gönlünü yıldızlara doğru muazzam bir lir gibi aç. Tanrı'yı beklerken çok zaman harcayacaksın, çünkü Ahriman hep aranıza girip irtibat kanalını tıkamaya çalışacaktır. Ama bir gece, âsude hâle eriştiğinde gönlünde birden bir başka güneş doğuverecektir; o güneş, Berezaiti tepelerini tutuşturan şu bildiğin güneşten çok daha parlak bir güneştir; o, Ahura-Mazda güneşidir. O anda onun sesini işitecek ve ondan Aryalar'a ilişkin yasayı öğreneceksin.

İnzivaya çekilmek üzere yola çıkma vakti gelip çattığında Zerdüşt, mürşidine şu sözleri söylemişti:

–Turanlı'nın sürükleyip çadırına götürdüğü ve elan da onun kamçısı altında yüreği kan ağlamakta olan o eli kolu bağlı tutsak kadını nerede bulacağım? Onu nasıl kurtaracağım? Haykıran ve durmadan adımı heceleyip duran o iplere sımsıkı sarılı, kan revan içindeki güzel bedenin hayalini gözlerimin önünden nasıl kovalayacağım? Heyhat! Reçine kokulu çamlar altındaki kaynağın ışıktan suyuyla çömleğini doldurmakta olan o Arya kızını ve onun, gönlüme altın oklar saplamış olan gözlerini bir daha göremeyecek miyim? Arduizur'u nerede bulacağım?

Vahumano bir an susmuştu. O anda gözleri donuklaşıp yere dikilmiş ve kışla birlikte çam dallarından sarkmaya başlayan o sivri buzlar kadar iç karartıcı bir

ifadeye bürünmüştü. İhtiyarın üzerine, güneş battıktan sonra Elburz tepelerine çöken hüzün misali bir hüzün çökmüştü. Sonunda anî bir hareketle sağ kolunu yana doğru açarak şöyle mırıldanmıştı:

–Bunu bilmiyor değilim, evlâdım. Ama bunu sana Ahura-Mazda söyleyecek. Haydi dağa git!

Giysi olarak koyun postuna bürünmüş olan Zerdüşt, sedir ormanlarının bittiği yüksekliklerde yer alan ve uçurumu kuş bakışı gören mağarada tam on yılını geçirmişti. Hayatını, Vahumano'nun çobanları tarafından kendisine zaman zaman yollanmakta olan manda sütü ve ekmekle idame ettirmekteydi. Mağaranın yukarısındaki kayaların arasında yuvalanmış olan bir kartal, güneş doğduğunda onu çığlık atarak uyandırmaktaydı. Güneş, vadinin sislerini dağıtmaya başladığı anda bu kartal mağaranın ağzına gelip koca kanatlarını gürültüyle çırpmaktaydı; münzevinin uyuyup uyumadığını kontrol eder gibi bir hâli vardı; ardından uçurumun üzerinde birkaç daire çizmekte, sonra da ovaya doğru süzülmekteydi.

Pers kitaplarının belirttiğine göre Ormuz'un sesini işitebilmek ve ondan zafer müjdesini alabilmek için yıllarca beklemişti. Başlangıçta Ahriman'ın ve onun azgın yardakçılarının saldırısına maruz kalmıştı. Vahumano' nun şakirdi, günlerini üzüntü ve elem içinde geçirmişti. Meditasyonlarının, spiritüel çalışmalarının ve günlük dualarının ardından, hep, düşmanın zulmüne uğrayıp ezilmiş hâlde bulunan Aryalar'ın geleceğini düşünür olmuştu. Bir yandan da Arduizur'u düşünmekteydi. Arya kadınlarının en güzeli olan Arduizur, iğrenç Turanlı'nın avuçları içinde ne hâldeydi acaba?

İçini kaplamış olan o yürek darlığını bir nehirde mi boğmuştu acaba? Yoksa hâlâ daha o kara talihine katlanmakta mıydı? Ya intihar etmişti ya da hâlâ daha zillete

katlanmaktaydı, yoktu başka çaresi. Bu iki ihtimalin her ikisi de korkunç şeylerdi. İplerle sımsıkı bağlanmış olan Arduizur'un kanlar içindeki o güzel bedeni gözlerinin önünden bir türlü gitmek bilmiyordu. Peygamberliği yeni yeni zuhur etmeye başlamış olan bu has insanın meditasyonlarında, hep bu imaj belirip durmaktaydı, tıpkı bir şimşek veya meşale gibi.

Geceleri, gündüzlerinden de beter geçmekteydi. Geceleri gördüğü rüyalar, gündüzleri zihnini doldurmakta olan düşüncelerini, yol açtıkları dehşet açısından, fersah fersah geçmekteydi. Zira Ahriman'ın tüm yardakçıları, yani insanı iğvaya ve dehşete gark eden tüm geri varlıklar, iğrenç ve tehditkâr hayvan görünümleri altında gelip onun üzerine çullanmaktaydılar. Mağarayı çakal, yarasa ve kanatlı yılan sürüleri doldurur olmuştu. Cıyak cıyak haykırışlarının, fısıltılarının ve ıslıklarının amacı hep, onun, kendine olan güvenini sarsmaya ve onu misyonundan soğutmaya yönelikti. Ancak, Zerdüşt gündüzleri, zihninde, Turanlılar'ın zulmüne uğraşmış olan ve bu yüzden de onların boyunduruğuna karşı gizlice başkaldırmış bulunan binlerce göçebe Aryayı, onların düşman tarafından kirletilmiş sunaklarını, kandaşlarının maruz kaldıkları hakaretleri ve o uğursuz kara büyü celselerini ve de Arduizur gibi kaçırılıp tutsak edilmiş olan kadınları sürekli şekilde canlandırıp durmaktaydı. Bu sayede içinde bir öfke belirmekte ve bu öfke de cesaretini bilemekteydi.

Bazen gün doğmadan, mağarasını barındıran dağın sedir ağaçlarıyla kaplı zirvesine tırmanmakta ve orada, göğe doğru gerilmiş harp telleri görünümü arz eden ulu ağaçların dalları arasında rüzgârın iniltisini dinlemekteydi. Zirveden aşağılara doğru bakarak uçurumu, yeşil dik yamaçları, uçları sipsivri olan karlı tepeleri ve ufuklarda pembe bir sis altında uzanıp gitmekte olan İran ova-

sını seyretmekteydi. Toprak ana, demekteydi Zerdüşt, binlerce memesini göklere doğru kaldırabilecek dirayeti gösterdiğine göre, halkını iki ayağı üzerine sağlam bir şekilde bastıracak dirayeti ben niçin gösteremeyeyim? Uçurumun sislerini tek bir ışık huzmesiyle, âdeta mızrakla delercesine, delip dağıtan kral yıldızın (güneş) o pırıl pırıl diski karlı tepelerin ardından yüzünü göstermeye başladığı anda Zerdüşt derhal Ormuz'a gönlünü açmaya koyulmaktaydı. Her sabah, Vahumano'nun öğütlediği şekilde dua etmekte ve şöyle demekteydi: "Ey ışıl ışıl güneş, hızlı atlarınla çabucak zuhur edip Hara-Berezaiti göklerine tırman ve dünyayı aydınlat!"

Ama Ormuz bir türlü tezahür etmiyordu. Zerdüşt'ün gece rüyaları da gitgide daha korkunç bir hâl almaya başlamıştı. Daha da iğrenç ucubeler tarafından kuşatıldığı bir anda bu kalabalığın arasında bir gölge belirivermişti; bu, uzun matem giysilerine bürünmüş bir gölgeydi ve tüm bedeni gibi çehresi de siyah tül ile perdelenmişti. Hareketsiz durmakta ve Zerdüşt'e bakmaktaydı. Yoksa bu bir kadın gölgesi miydi? Arduizur olamazdı. Gök mavisi kaynaktan çömleğini doldururken görmüş olduğu o beyaz dilber böyle sevimsiz olamazdı. Bu gölge, daima hareketsiz, daima tüllere sarılı ve daima bakışı Zerdüşt'ün üzerine dikili bir vaziyette bir görünmekte, bir kaybolmaktaydı. Bir ay boyunca her gece, değişik değişik ucubelerin arasında zuhur edip edip kaybolmuştu. Sonunda da Zerdüşt'e yaklaşmaya ve cüretkârlık etmeye başlamıştı. Zaman geçtikçe, siyah tüllerinin gerisinde, gelip geçici ışımalar hâlinde, ışıl ışıl güzelliğe sahip sedef gibi bir beden parıldar olmuştu. Bu, Ahriman tarafından harekete geçirilmiş bir baştan çıkarıcı mıydı acaba? Yoksa, mezarlık selvilerinin altındaki kabir mermerlerinin arasında insanları iç karartıcı aşklara duçar eden hayaletlerden biri miydi?

Hayır; peçeli gölge çok mahzun ve çok görkemliydi. Bir gece vakti Zerdüşt'ün üzerine eğilmiş ve siyah peçesinin gerisindeki ağzından sıcak bir nefes çıkmış ve görücünün (medyom) damarlarına, ateşten bir nehir misali yayılmıştı.

Kuru yapraklardan mamul bir yatakta ve manda derisinden mamul yorganının altında yatmakta olan Zerdüşt ecel terleri içinde uyanmıştı. Vakit geceydi ve etrafta, vadinin dibinde hortumlar oluşturarak fır dönen rüzgârın ulumalarından başka bir ses işitilmemekteydi; sel sularının haşin ve vahşî sesine cevap vermekte olan umutsuz bir rüzgârdı bu.

Aylar geçtikçe ziyaretleri daha da seyrekleşmiş olan bu Kadın-Gölge gitgide daha belirginleşen bir görünüm altında tezahür etmeye başlamıştı. Önce siyahtan griye dönmüş, ardından da beyazlaşmıştı. Artık ışıklar ve çiçekler arasında görünür olmuştu, zira pembe aylasına tasallut etmekte olan geri varlıkları başından defetmeyi başarmıştı, onun için tek başına görünmeye başlamıştı. Günlerden bir gün, tanyerinin beyazlığını andırır bir şeffaflık içinde tezahür edip iki kolunu Zerdüşt'e veda anlamında uzatmıştı. Bir tek lâf bile etmeden uzun süre o vaziyette kalmış, sonra Zerdüşt'e, doğan güneşi işaret etmiş, ardından da yüzü güneşe dönük vaziyette olarak onun ışığının içinde, hararetten eriyormuşçasına kaybolup gitmişti.

Uyandığında Zerdüşt, uçuruma bakan mağarasının kıyısına kadar yürümüştü. Gün doğalı epey olmuştu; güneş gökte bir hayli yükselmişti. İşte o anda tuhaf bir duyguya kapılıvermişti; yüzünü hiç görememiş olmasına rağmen, içinde, Gölge'nin, Arduizur'un astral bedeninden başka bir şey olamayacağına ve onu bu dünyada bir daha göremeyeceğine dair bir his doğmuştu.

Uzun süre hareketsiz kalmıştı. Şiddetli bir ıstıraba kapılmıştı; gözlerinden sessizce yaşlar süzülmüş ve sakalının telleri arasında donup kalmıştı. Sonra dağının zirvesine doğru tırmanmıştı. İhtiyar sedirlerin dallarındaki buzdan sarkıtlar ilkbahar güneşi altında erimeye başlamıştı. Zirvelerdeki karlar şıkır şıkır parıldamaktaydı, sanki koca Alborç (Elburz) buzdan gözyaşları akıtmaktaydı.

Sonraki üç günü ve üç geceyi Zerdüşt pek feci şekilde geçirmişti. Bu süre içinde Ölümü yaşamıştı, hem de kendi ölümünü değil, fakat diğer yaratılmışların ölümünü; artık o, Ölümün sinesinde, Ölüm de onun sinesinde yaşamaktaydı. Artık hiç bir şey umamaz hâle gelmişti, hatta Ormuz'u bile anmaz olmuştu; tüm varlığında belirmiş bulunan ve kendinden geçmesine yol açmakta olan kırgınlığından ve büyük acısından başka hiç bir şeyde huzur bulamamaya başlamıştı.

Ama üçüncü günün gecesinde, uykusunun en derin noktaya vardığı bir anda, önce gök gürültüsünü andırır bir şekilde başlamış olan, sonunda da kulak okşayıcı bir mırıltı hâline dönüşmüş bulunan müthiş bir ses işitmişti. Daha sonra ise üzerine bir ışık kasırgası çökmüştü; bu öylesine şiddetli bir ışıktı ki, Zerdüşt, canının bedeninden sökülüp alındığını sanmıştı. O anda, çocukluğundan beri kendisini bir an bile terk etmemiş bulunan ve onu vadide yakalayıp dağın zirvesine tırmandırmış olan kozmik gücün, yani Görünmeyen'in ve Adlandırılamayan'ın, iç varlığında, tanrıların insanlara hitap şekli olan kelâm hâlinde tezahür etmek üzere olduğunu hissetmişti. Az sonra da, ruhların sultanı ve kralların kralı olan Ormuz, yani Güneş Kelâm ona insan suretinde görünmüştü. Ormuz, güzelliğe, kudrete ve ışığa gark olmuş bir hâlde ateşten tahtının üzerinde oturmaktaydı. Tahtını, her iki ya-

nından bir boğa ile kanatlı bir aslan taşımaktaydı, kaidesinin altında ise kanatlarını açmış dev bir kartal dikkati çekmekteydi. Çevresinde ise, üç yarım daire hâlinde sıralanmış bulunan ve ışıl ışıl parıldamakta olan altın kanatlı yedi Kerubî ile gök mavisi kanatlı yedi Elohim ve lâl kanatlı yedi Baş Melek bulunmaktaydı **(14).** Ormuz' dan zaman zaman bir şimşek sadır olmakta ve her üç âlemi de ışıklara gark etmekteydi. O anda Kerubîler de, Elohimler de, Baş Melekler de tıpkı Ormuz gibi kar ışıltısı misali ışıl ışıl olmaktaydılar, hemen ardından da asıl renklerine dönüvermekteydiler. Ormuz'un ihtişamına gömüldükleri anda, bunlar, Tanrı'nın vahdaniyetini tezahür ettirmekteydiler; altın, gök ve lâl gibi parlak olan bu varlıklar, onun prizması hâline gelmekteydiler. O sırada Zerdüşt müthiş bir ses işitmişti, ama âhenkli ve kâinat kadar engin bir sesti bu. Ona şöyle demişti:

–Seni yaratmış ve sonra da sevgili olarak seçmiş olan Ahura-Mazda'yım ben **(15).** Ey insanların en iyisi olan Zerdüşt, şimdi sesimi dinle. Sesim sana, gece gündüz demeden sürekli şekilde hitap edecek ve böylece sana hayattar kelâmı yazdıracaktır **(16).**

O esnada Ormuz'da ve her üç dairede, yani Baş Melek, Elohim ve Kerubî dairelerinde göz kamaştırıcı bir parıltı meydana gelmişti. Grup devleştikçe devleşmiş ve uçurumu bir baştan öbür başa kaplar hâle gelmişti; onun cesameti Alborç'un sivri tepelerini bile içine almıştı. Ama gök kubbeyi istilâ etmek üzere yukarılara doğru yayılmaya başladığı zaman ise, grubun ışıltısında bir solgunlaşma hasıl olmuştu. Kerubîler'in kanatları arasında bir an takımyıldızları ışıldamıştı, ama hemen ardından bu vizyon (rüyet) sonsuzlukların içinde eriyip gidivermişti. Ahura-Mazda'nın sesi, dağda, uzaklardan gelen bir gök gürültüsü misali hâlâ daha yankılanmaktaydı; sonunda bu ses,

tunçtan mamul bir kalkan şakırtısı ile sona ermişti.

Zerdüşt yüzükoyun yerde yatmaktaydı. Kendine gelip de gözlerini açtığında perişan bir hâldeydi, onun için de mağaranın en kuytu köşesine çekilmişti. Av bulamadığı için uçurumun diplerinden yukarıya çıkmış olan kartal, o sırada mağaranın yukarısında bir yere tünemiş bulunmaktaydı; az sonra tünediği yerden ayrılmış ve gayet samimî bir şekilde gelip münzevinin yanı başına yere konmuştu; Ormuz'un şah kartalı, sonunda, onun peygamberini artık iyice tanımıştı. Kuşun sırtı yağmurdan sırılsıklamdı. Önce gagasıyla tüylerini perdahlayıp düzeltmiş, sonra bulutların ardında güneş göründüğü bir anda, kurutmak üzere kanatlarını iki yana açmış ve gözlerini güneşe dikmişti.

O andan itibaren Zerdüşt, Ormuz'un sesini her gün duyar olmuştu. Ses ona gece gündüz demeden bir iç sesi hâlinde veya Tanrısı'nın hayattar düşünceleri mesabesinde olan canlı imajlar hâlinde hitap etmekteydi. Ormuz ona dünyanın yaratılışını ve asıl kökenini öğretmişti, yani hayattar kelâmın evrendeki tezahürünü **(17)**, kozmik hiyerarşileri veya güçleri, yaratıcı faaliyetin firesi mesabesinde olan ve de kötülük ve yıkım ruhu konumunda bulunan Ahriman'a karşı yürütülecek kaçınılmaz mücadeleyi ve ona karşı dua ve ateş âyini vasıtasıyla savaşma yollarını öğretmişti. Geri bedensiz varlıklara karşı uyanık zihin vasıtasıyla, Erdemsizlere (Turanlılar'a) karşı da kutsal silâhlar vasıtasıyla nasıl savaşacağını gösterip belletmişti. Ona ayrıca, insanın toprağa karşı olan, toprağın da onu işlemeyi bilen insana karşı olan aşkından söz etmiş ve toprağın, ürünün görkemli oluşundaki payını, ekilip biçilmekten duyduğu hazzı ve onun, çiftçi ailesinin üzerine hayır duaları hâlinde yayılan gizli güçlerini öğretmişti. Zend-Avesta, baştan sona kadar Ormuz

ile Zerdüşt arasında geçen konuşmalarla dolu bir kitaptır. **"Bu dünyada en hoş şey nedir? Ahura-Mazda cevap verdi: –Bir insanın onun üzerinde yürümesidir. –Bu dünyada en güzel ikinci şey nedir? –Tertemiz bir insanın, içinde kadın, çocuklar ve besili sürüler bulunan ve de ateşle ve hayvanlarla donatılmış olan bir ev inşa etmesidir. Zira böyle bir evde dürüstlük bereketi olur. Ve Zerdüşt, Ormuz' un kelâmı vasıtasıyla, toprağın, kendisini saygı duyarak işleyen insana verdiği cevabı işitmişti. Toprak şöyle demişti: Ey insan, sana her zaman destek olacağım ve sana geleceğim."** Ve gerçekten mis gibi kokusuyla ve burcu burcu tüten dumanıyla birlikte ona toprak da gelmiştir, onda neşet bulup boy veren yeşil başak da, ambarları dolduran görkemli mahsuller de. Budist karamsarlığının ve mücadeleyi dışlayan tevekkül doktrinin aksine olarak, Zend-Avesta'da **(18)**, sağlıklı bir iyimserlik ve enerjik bir mücadelecilik egemendir. Gerçi Ormuz, şiddeti ve adaletsizliği yasaklamıştır, ama buna karşılık cesareti, insanın ilk erdemi olarak nitelemiştir. Zerdüşt' ün düşüncesinde görünmeyen âlemin ve kozmik hiyerarşilerin sürekli mevcudiyeti hissedilmektedir, ama tüm dikkat fiile ve toprağın, ruh disiplini ve irade enerjisi vasıtasıyla fethine yöneltilmiş durumdadır.

Alborç'un ilham ehli peygamberi, vahiylerini (ilâhî ilhamlarını) koyun derisi üzerine, ateşe daldırılmış bir tahta çubukla ve de Vahumano'nun öğrettiği harflerle yazmayı âdet hâline getirmişti. Bu işi daha sonra şakirtleri üstlenmiş ve onun düşüncelerini yine onun tarzında yazmaya devam etmişlerdi; Zend-Avesta işte böyle vücut bulmuştu, yani tıpkı Araplar'ın Kur'an'ı gibi önce hayvan derilerinin üzerine yazılmış, sonra ise Musa'da olduğu gibi, kozmogoniyi, duaları, yasaları ve ibadet şekillerini de içeren sedirden mamul bir kutsal emanet sandığının için de muhafaza edilmişti.

VI

BÜYÜK MÜCADELE VE ZAFER MELEĞİ

ON yıl süreli bir yalnızlık ve meditasyon döneminden sonra doğduğu kabileye dönmüş olan **(19)** Zerdüşt'ü kandaşları zor tanımışlardı. Gözlerinden, savaşçılara özgü bir alev fışkırmakta, sözlerinden de özgür bir yüksek otorite intişar etmekteydi. Kabilesi ile birlikte komşu Arya kabilelerini de bir araya getirip onları Turanlılar'a karşı savaşmaya teşvik etmişti; o arada onlara vahyini, yani hayattar kelâm veya Ormuz'un kelâmı demek olan **Zend-Avesta**'yı da müjdelemişti. Bu kelâm, onun eserinin can bahşedici merkezi hâline gelmişti. Eserinin üç ana esasını, arınma, çalışma ve mücadele teşkil etmekteydi. Ruhun ve bedenin dua ve ateş âyini vasıtasıyla, yani Zerdüşt tarafından "Ormuz'un oğlu" diye adlandırılan ve Tanrı'nın ilk nefesini içeren ateş ile **arındırılması.** Toprağın, saban vasıtasıyla **işlenmesi** ve de selvi, sedir ve portakal gibi ağaçların yetiştirilmesi; bu faaliyetin, aile ocağında rahibe zevcenin aşkıyla taçlandırılması. Ahriman'a ve Turanlılar'a karşı **mücadele.** Zerdüşt'ün yönetimi altında, Aryalar'ın hayatı, böylece, silâh elde sürekli bir teyakkuz hâline dönüştüğü gibi, tarımsal faaliyet ile yuvada uyandırılmış olan yiğitlere özgü sevinç vasıtasıyla sevimli kılı-

nıp ritimli hâle getirilmiş sürekli bir mücadele görünümüne de bürünmüştü. Günlük ateş sunma âyinleri, Ormuz'un ilâhîleriyle güzelleştirilmeye başlanmıştı. Temelleri Zerdüşt tarafından atılmış olan primitif site, hareket hâlinde bir site kimliğine büründürülmüş ve bir mücadele sitesi konumuna inkılâp ettirilmişti. Yay elde ve mızrak belde olduğu hâlde tohum ekilir, savaş sırasında toprak sürülür, ateşkes sırasında da ürün kaldırılır hâle gelinmişti. Başarı yolunda adım adım ilerlenmekteydi. Fethedilen yerlerde Zerdüşt derhal, geleceğin çekirdek sitesini oluşturmak üzere çitle çevrili kamplar kurdurmaya başlamıştı. Bu kampların, çoğunlukla bir kaynak yakınında bulunan merkezine ve sedirlerle çevrili bir kemerin altına ateş sunağı tesis edilmekteydi. Buralara ayrıca **mobed** (hâkimler) diye adlandırılan rahipler (majlar) ile **destur** diye adlandırılan yasa doktorları (bakanlar) da atanmaktaydı. Mazdeen dinine mensup olup da kızlarını Turanlılar'a verenlere veya Turanlılar'dan kız alanlara ölüm cezası uygulanır olmuştu. Zerdüşt, savaşçı çiftçilerine, sadık köpek, hızlı at ve uyanık horoz gibi kutsal hayvanları beslemeyi tavsiye etmekte ve onların iyi arkadaş ve iyi yardımcı olduklarını ifade etmekteydi. **"Horoz ne der insana? Şunu der: Kalk, gün doğuyor. Cennete, ayağa ilk kalkan girer."** Tüm gerçek inisiyeler gibi, Zerdüşt de şüphesiz tekrardoğuş yasasını bilmekteydi **(20)**, ama ondan hiç söz etmemekteydi. Misyonu sırasında bu konuyu hiç ifşa etmemişti. Zira bu konu, Arî Irkı'nı müstakbel eylemi sırasında, yani tarım yoluyla alan kazanma ve aileyi billûrlaştırma eylemi sırasında pekâlâ yolundan saptırabilirdi. Ama **Karma** prensibini, basit şekliyle müritlerine öğretmekten de geri kalmamaktaydı ve onlara öte âlem hayatının, bu hayatın sonucu olduğunu açık açık ifade etmekteydi. Arınmamışlar Ahriman'ın ülkesine git-

mekteydiler. Arınmışlar ise, elmas kadar parlak ve kılıç kadar keskin olan ve de Ormuz tarafından inşa edilmiş bulunan ışıktan bir köprünün üzerinde yol almaktaydılar. Bu köprünün yukarılarında, onları, on beş yaşındaki bir bakire kadar güzel bir melek beklemekteydi ve onlara şöyle hitap etmekteydi: **"Ben senin eserinim, senin gerçek benliğinim, bizzat senin tarafından yontulup şekillendirilmiş olan öz varlığınım!"**

Zerdüşt'ün iç varlığında yine de söze dile sığmaz bir elem yatmaktaydı. Peygamberlere özgü olan ve vecd hâllerinin ağır bir bedeli mesabesinde bulunan şu feci melânkoli bazen onu da bunaltmaktaydı. Onun mesaisi, sinesinde dağların dağları, ovaların da ovaları kovaladığı şu İran ufukları kadar geniş kapsamlıydı. Ahura-Mazda tarafından cezbedilişiyle orantılı olarak Zerdüşt'ün yüceliği de artmaktaydı; bu yüceliği ise onu insanların gönlünden uzaklaştırma sonucunu doğurmaktaydı; mücadele sırasında onlarla omuz omuza yaşamakta oluşuna rağmen yine de bu sonuç hâsıl olmaktaydı. Bazı sonbahar akşamlarında, hasat demetlerini taşımakta olan kadınlar, sıralar hâlinde onun önünden geçmekteydiler. Bazıları yanına uğrayıp diz çökmekte ve buğday demetlerini, tarlaların ortasındaki sunağın yakınında bir taşın üzerine oturmuş bulunan Peygamber'e göstermekteydiler. O da, bazı sözler mırıldanarak kollarını onlara doğru uzatmakta ve onların gürbüz enseleriyle güneşte bronzlaşmış kollarını süzmekteydi. Bu kadınların bazıları ona Arduizur'u hatırlatmaktaydı, fakat gök mavisi kaynaktan çömleğine ışık doldurmakta olan o Bakirenin sahip olduğu o ışıl ışıl beyazlığa hiç birisi sahip değildi; onun tavırlarındaki o vakar hiç birinde mevcut değildi; hiç birinin yüzü, onun o kral kızlarına yaraşır güzellikteki yüzüne, hiç birinin bakışı da, onun o kartallara özgü bakışına benzememek-

teydi; hiç birinin sesinde o teshir edici tını yoktu. Onun sesi hâlâ daha kulaklarında çınlamaktaydı: "Kurtar beni!", ama ne yazık ki onu kurtaramamıştı... O atılgan delikanlıyı bilge Vahumano'ya, yani Arcasp'ı Zerdüşt eden Vahumano'ya işte bu korkunç çığlık koşturmuştu. Kabilesini ayağa kaldırışı da, tüm Arya Irkı'nı şuurlandırıp ölüm kalım savaşına sevk edişi de hep bu çığlık sayesinde mümkün olmuştu. Onun eseri, felâkete uğramış bir kadının çığlığı sayesinde çiçeklenmişti. Ama o... Arduizur... nerede mumlar misali eriyip gitmekteydi acaba... yaşıyor muydu, yoksa ölmüş müydü? Her şeyi bilen Zerdüşt bir bunu bilemiyordu. Bütün yalvarmalarına, yakınmalarına rağmen Ahura-Mazda bunu ona yine de ifşa etmemişti. Bu sır ile onun arasına koyu bir perde konmuştu.

Bir sürü sürprizlerle dolu olan kırk yıllık gürültülü patırtılı mücadeleden sonra, galipleri hırpalamaktan yine de geri kalmamış olan Turanlılar'ın kralı Zohak öldürülmüş, kalesi de Aryalar tarafından işgal edilmişti. Zerdüşt, Aryalar'ın başına kral olarak Lorasp'ı geçirmiş ve Belh'te, her iki dev yılanı paramparça ettikten sonra Ormuz dinini kurmuştu; hemen ardından da o utanç verici Ahriman dinine hizmet etmiş olan mağaranın içini çakıl ve taşla doldurtmuştu. Faaliyetlerini bu şekilde mutlu bir sona ulaştırmış olan Zerdüşt, Ormuz'dan ırkının istikbalini öğrenmek, sonra da bu ifşaatı kandaşlarına iletmek üzere mağarasına çekilmeyi tasarlamıştı. Bir ay sonra, en seçkin üç müridine kendisini, son talimatları almak üzere Alborç Tepesi'ne çıkarmalarını emretmişti. Zerdüşt, hayatını, Ormuz'un sesini ilk işittiği dağın üzerinde noktalamak istiyordu; zira Tanrısı'nın, kendisine orada söylenecek son bir sözü daha olduğundan emindi. Dünyadan ayrılmadan önce, kendisine sadık kalmış olan kandaşlarına Zend-Avesta'nın ana teması ve özeti mesabesinde-

ki şu öğüdü vermişti: **"Bana kulak verenler, eşyanın ve karanlıkların sembolü olan Ahriman'a değil, ilk ateşe, Kelâm'a, yani Ahura-Mazda'ya gönül versinler ve onda yaşasınlar. Bana kulak vermeyenler zamanların sonunda pişman olacaklardır." (21)**

Zerdüşt'ün, mağaraya vardığı günlerde mevsim ilkbaharın başlarıydı, Alborç'ta hâlâ daha kar yağmakta ve beyaz tepelerin aşağılarındaki sedir ormanında haşin bir rüzgâr esmekteydi. Onu oraya götürmüş olan çobanlar ateş yakıp, onu yalnız başına bırakmışlardı. Yorgun ve hayata doymuş durumdaki Peygamber, kırmızı ve parlak alevlerin reçineli odunların üzerindeki raksını seyrederek düşünmeye başlamıştı. Tüm hayatını zihninde canlandırmış ve sonra bir tablo seyreder gibi seyretmeye koyulmuştu. Hayatı yüz kıvrımlı ve bin kollu koca bir nehri andırmaktaydı ve o, bu nehri, kaynağından başlayıp, ta ağzına kadar incelemişti. Tepelerin berrak deresi önce geniş bir ırmak hâline gelmiş, bu ırmak daha sonra ise, kumlar üzerinde akan ve yarlara çarpa çarpa köpüren bir nehir hâline dönüşmüştü. Kıyılarında siteler zuhur etmiş, üzerinde de gemiler işlemeye başlamıştı. Ve şimdi de görkemi, okyanusun enginliklerinde kaybolmak üzereydi!.. Görev yerine getirilmiş ve Aryalar özgürlüklerine kavuşmuştu. Ama ırkı bundan sonra ne yapacaktı?

Gece basmak üzereydi, hava soğuktu. İhtiyar Peygamber, ateşin yanında tir tir titremekteydi. O sırada birden şöyle haykırmıştı: "Ey Rabbim Ormuz, işte hayatımın son demine vardım. Varımı yoğumu terk ettim, her şeyimi halkımın uğrunda harcadım, sesine itaat ettim. Zerdüşt olabilmek için Arcasp, ilâhî Arduizur'dan vazgeçti... ve üstelik Zerdüşt onu bir daha göremedi! O, uzayın enginliklerinde kaybolup gitti ve Rab Ormuz onu bir daha Peygamberi'ne iade etmedi. Özgür erkekleri ve vakur zevceleri ol-

sun diye her şeyimi halkıma feda ettim. Ama bu kadınların hiç birinde Arduizur'un ihtişamı yok; onun gözlerinden fışkıran o altın renkli aleve bu kadınların hiç biri sahip değil... Irkımın istikbalini görmeyi ne kadar isterdim!..."

Bu sözleri mırıldandığı sırada, Zerdüşt, uzaklardan gelen bir gök gürültüsü işitmişti; bu gürültüye binlerce bronz kalkanın şakırtısı eşlik etmekteydi. Az sonra gürültü büyümüş ve sonunda korkunç bir hâl almıştı. Tüm dağlar tir tir titremeye başlamıştı; öfkeli Tanrı'nın sesi sanki Alborç'u kökünden söküp atmak istemekteydi.

Zerdüşt'ün elinden "Ahura-Mazda! Ahura-Mazda!" diye bağırmaktan başka bir şey gelmemişti. Ve dehşete kapılmış olan Peygamber, göksel sesin etkisiyle derhal kendinden geçip yüzükoyun yere kapaklanmıştı.

Zerdüşt, Ormuz'u anîden, ilk vahye nail olduğu günkü hâliyle, yani o günkü haşmetiyle görmüştü, ama bu kez Feruer'den ve Amşapand'dan mamul tacı yoktu. Altında sadece, ateşten tahtını taşıyan üç kutsal hayvan ışıldamaktaydı, yani boğa, aslan ve kartal ışıldamaktaydı. Zerdüşt, Ormuz'un sesinin uzaya yuvarlana yuvarlana yayıldığını, kalbine de kulak delecek kadar tiz bir biçimde işlediğini hissetmişti.

"Sadece Tanrına ait olanı neden bilip tanımak istiyorsun?" demişti ses. **Kelâmın tüm düşüncelerini hiç bir Peygamber öğrenememiştir.** Ey insanların en iyisi olan Zerdüşt, Ahura-Mazda'dan şüphe etme, zira terazimde ben tüm varlıklarınkiyle birlikte senin kaderini de taşırım. Irkının kaderini bilmek mi istiyorsun? Asya halklarının, tahtımı taşıyan o üç hayvanı ne yaptıklarını gör öyleyse.

Ormuz'un ışıl ışıl vizyonu (rüyeti) kayboluvermiş ve Zerdüşt zihin yoluyla istikbale nakledilmişti. Uzayda

uçarken, dağların ve ovaların, hızla açılan koca bir kitabın sayfaları misali, altından peş peşe ve süratle geçişini seyretmişti. Hazer Denizi'ne kadar uzanan İran'ı, Toroslar'a ve Kafkaslar'a kadar uzanan Pers ülkesini ve Basra Körfezi'ne kadar uzanan Mezopotamya'yı bir bir izlemişti. Önce Turanlı dalgalarının Belh Kalesi'ni ele geçirip Ormuz Mabedi'ne saygısızlık edişine tanık olmuş; sonra da Dicle kıyılarında saraylarıyla, kuleleriyle ve mabetleriyle birlikte mağrur Ninova'nın ortaya çıkışını seyretmişti. Kudretin sembolü olan kanatlı ve insan başlı dev bir boğa şehrin tepesinde kasım kasım kasılmaktaydı. Bu boğa az sonra vahşî bir manda hâline dönüşüp ovaları kırıp geçirmeye ve aralarında, kuzeye doğru yığınlar hâlinde kaçan arı Aryalar'ın da bulunduğu civar halkları ayakları altında ezmeye başlamıştı. Daha sonra da, iki kat surlarıyla ve piramitleriyle canavar Babil'in Fırat kıyılarında vücut buluşuna tanık olmuştu. Oradaki mabetlerin birinde çöreklenmiş hâlde uyuyan dev bir yılan takılmıştı gözüne. Göklerde uçmakta olan Ormuz'un kartalı yılanın üzerine pike yapmıştı, ama yılan onu alevli nefesiyle avlayıvermiş ve ardından da zehirini tüm çevre halklarına akıtmak üzere yola koyulmuştu. En sonunda ise kanatlı aslanı, Persler'den ve Medler'den oluşma bir ordunun önünde muzaffer bir tavırla yürür hâlde görmüştü. Fakat bu çöl kralı, bir anda, halkları yiyip yutan ve Nil kıyılarındaki güneş mabedinin diplerine kadar uzanıp oradaki rahipleri bile parçalayan yırtıcı bir kaplan hâline dönüşüvermişti.

Ve Zerdüşt, murakabe hâlinden dehşet dolu bir çığlık atarak sıyrılmıştı: "Aryalar'ı, yani arıların ve güçlülerin ırkını tehdit eden istikbal buysa, boşuna savaşmışım demek. Eğer böyle olacaksa, hemen gidip, bugüne kadar düşman kanına bulaşmamış olan bakir kılıcımı kuşanaca-

ğım ve onu sapına kadar Turanlı kanına bulayacağım. Gerçi ihtiyarım, ama Zohak'ın oğullarını son ferdine kadar kılıçtan geçirmek üzere İran'a tek başıma gideceğim; asil Arduizur gibi Ahriman'ın kurbanı olmak pahasına da olsa gidip halkımı imha etmelerine engel olacağım!"

Bunun üzerine Ormuz'un sesi hafif bir mırıldanma gibi, dev sedirlerin dalları arasında esen meltem nefesi gibi tekrar zuhur etmiş ve şöyle demişti: "Dur, evlâdım; dur, yüce Zerdüşt. Artık elin kılıcına gitmemeli, zira günlerin tamama erdi. Güneşin, Berezaiti Tepesi'nin ardından yükselişini görme imkânını veren dağın tepesine çık. İstikbali demin insan gözüyle seyrettin; şimdi de Tanrılar'ın gözüyle seyredeceksin... Ormuz'un adaleti yukarıda ışıldamaktadır ve seni Zafer Meleği beklemektedir!..."

Ve Zerdüşt, mağaranın yukarılarındaki dağa tırmanmıştı. Tepeye varınca bitkin bir hâlde sedirlerden birinin altına oturmuş ve günün doğuşunu beklemişti. Güneş, ak dorukların çevresindeki ormanın gerisinde göründüğü anda ihtiyar savaşçı tepeden tırnağa şiddetle ürpermişti.

Karanlık uçurumun dibinden yükselen Ahriman'ın sesi şöyle demişti:

–Buna ölüm derler!

Gökten gelen Ormuz'un sesi ise şunu vurgulamıştı:

–Buna yeniden diriliş denir!

Zerdüşt'ün gözüne birden, ayaklarının ucundan başlayıp göğe doğru yükselen ışıktan bir kemer takılmıştı; bu ince kemer, kılıç gibi keskin bir kemerdi ve elmas gibi parlamaktaydı... **(22)**

Bedeninden ayrılmış olan ve bir kartal tarafından uçuruluyormuş izlenimi veren astral bedeni yukarılara doğru fırlayıp gitmişti.

Kemerin yukarılarındaki Tingad Köprüsü'nün üze-

rinde, ışıktan bir giysiye bürünmüş olan çok güzel bir kadın durmaktaydı **(23).** Etrafa vakar ve insanüstü bir sevinç saçmaktaydı. Omuzlarından, iki ak yıldırım kadar ışıklı iki kanat fışkırmaktaydı. Peygamber'e, birazı dışına da taşmış olan köpüklü bir içkiyle dolu bir kupa uzatmaktaydı. Zerdüşt'e, bu kadını oldum olası tanıyormuş gibi gelmişti, ama yine de kim olduğunu çıkaramamıştı; harika tebessümünün parıltısı, çehresini ne kadar da aydınlatmaktaydı!

–Ey harika kadın, kimsin sen?

–Ey benim mürşidim, beni tanıyamadın mı? Arduizur'um ben... Ben senin hilkatinim, benliğinin ötelerine aitim, senin ilâhî plândaki bedeninim. Zira beni kurtarmış ve yaşamaya teşvik etmiş olan kişi sensin! Beni kaçırmış olan Turanlı'yı dehşete ve hiddete kapılıp öldürdüğüm için kardeşlerinin hançer darbeleri altında can verdikten sonra seyyal bedenim uzun süre karanlıklarda başıboş dolaşıp durdu. Sana sık sık görünmüş olan gölge oydu işte. Umutsuzluğum, vicdan azabım ve arzumla seni epeyce üzdüm... Ama senin duaların, gözyaşların ve çağrıların sayesinde Ahriman'ın ülkesinden yavaş yavaş kurtuldum. Aşkının sıcaklığı ve düşüncenin parıltısı sayesinde Ormuz'un ihtişamına ben de yakınlaşmış oldum. Sonunda abıhayatı ışık kaynağında birlikte içeceğiz!...

Zafer Meleği hâline dönüşüvermiş olan güzel Arduizur, Zerdüşt'ün kollarına, kocasının kollarına atılan bir zevce misali atılmış ve ona, köpüre köpüre kabarmakta olan ebedî gençlik şarabını sunmuştu. O sırada Peygamber, tüm varlığını bir ışık ve ateş dalgasının doldurduğunu hissetmişti. Bir anda Arduizur gözden kayboluvermişti, çünkü kurtarıcısının içine işlemeyi başarmıştı. Şimdi Arduizur artık Zerdüşt'ün kalbinde titreşmeye ve onun gözleriyle bakmaya başlamıştı; gerçi Zerdüşt kendi gönül

gözleriyle bakmaktaydı, ama buna rağmen Ormuz'un ihtişamını aynı anda birlikte seyretmekteydiler. Bundan böyle tek bir varlıktılar. Zerdüşt, Arduizur'un, kendisinden kopmadan uzaklara ayrılabildiğini veya benliğini yitirmeden kendisinin özünde eriyip gittiğini hissetmekteydi.

Gözleri anîden yerküre üzerine yönelivermiş olan Peygamber, Arya kabilelerinin ve halklarının uzun kervanlar hâlinde ilerlediklerini görmüştü. Başlarında Arduizur yürümekteydi ve onları batıya doğru götürmekteydi... Böylece Arduizur... Beyaz Irk'ın Ruhu olmuştu.

Zerdüşt'ü dağa getirmiş olan üç mürit, mürşitlerini boşuna aramışlardı; hiç bir yerde yoktu.

Mağarada sadece, yolculukta kullandığı asası ile içine, ateşe serpilen mayalı likör koyduğu altın kupasına rastlamışlardı. Her yeri didik didik etmişlerdi, ama her seferinde elleri hep boş dönmüşlerdi. Dağın tepesinde Peygamber'e ait en küçük bir ize bile rastlayamamışlardı.

Ona dostluk etmiş olan kartal, uçurumun üzerinde tek başına uçmaktaydı ve güçlü kanatlarıyla mağaranın böğürlerini yalayıp geçerken gözleri hep o inziva arkadaşını aramaktaydı; kendisi gibi **güneşe tam cepheden bakabilmeyi başarmış olan o has insanı aramaktaydı.**

AÇIKLAYICI NOTLAR:

(1): Gobineau *(Gobino)* ***kontu*** *(Joseph Arthur): Fransız diplomat ve yazarı (1816-1882).* ***İnsan Irkları Arasındaki Eşitsizliğe Dair*** *adlı eserin yazarı.*

(2): Arya: *Bu kelime "**soylu**" anlamını taşımaktadır.*

(3): Zerdüşt'ün hayatı: *"Bazıları onun mitolojik bir kişi, bir kahraman, bir tanrı olduğunu sanmışsa da, bugün onun gerçekten yaşamış **bir devrim adamı** olduğu kabul edilmektedir. Bazıları, İran'daki Urmiye'de M.Ö.585'te doğduğunu ve 508'de yetmiş yedi yaşındayken Turanlılar'a karşı açtığı bir kutsal savaşta öldürülmüş olduğunu kabul ederler; bazıları da, M.Ö.660'ta Azerbaycan'daki Rey şehrinde doğup 577'de (ya da 583) yine bir savaşta öldürüldüğünü iddia ederler. Bu takdirde, onun 83 (ya da 77) yıl yaşadığı anlaşılır. Daha yeni kaynaklar onun, M.Ö.1541'de Medyalı asil bir aileden dünyaya gelmiş olduğunu, 83 ya da 109 yaşında öldüğünü veya öldürüldüğünü kaydederler. Yunan kaynakları ise, Zerdüşt'ün Truva savaşlarından 5.000 yıl önce yaşamış olduğunu (Diyojen Laers, Eflâtuncu Hermodos, eski Plin ve Plütarkos'un **İsis ve Osiris** adlı eserinde) iddia ettikleri gibi, daha ileriye giderek, onun Eflâtun'dan 6.000 yıl önce ya da miladdan 6.400 yıl önce faaliyette bulunduğunu da ileri sürerler. Bir söylentiye göre de, Büyük İskender'in istilâlarından 300 yıl önce peygamberliğe başlamışsa da, Asur yazıtlarında onun çok daha önce yaşadığı anlaşılmaktadır. Edward Meyer, Mazdeizm'in Medyalılar arasında M.Ö.715'te yaygın olduğunu, bu itibarla Zerdüşt'ün M.Ö.1.000 yılında yaşamış olması gerektiğini bildirir.*

Zerdüşt'ün eseri olarak gösterilen Avesta'nın 13. bölümü, kendisinin hayatından söz etmekteydi; fakat bu kısım kaybolmuştur. Bütün bu söylentilerdeki görüş ayrılıklarına karşın, Zerdüşt'ün uydurulmuş bir kişilik olmadığı, ***yurdundayken inziwaya çekilip doktrinini hazırladığı,*** *fakat*

*yurttaşlarından gördüğü baskı ve muhalefet üzerine Bakterian hükümdarı Virtasp'ın yanına gittiği, bu bölgenin merkezi olan Belh şehrinde yerleşip bu hükümdara dinini kabul ettirmiş olduğu tarihsel bir gerçek sayılmaktadır. Virtasp'ın vezirlerinden biriyle, evlenme yoluyla akraba olduğu ve kendisinin erkek ve kız çocukları bulunduğu da eski metinlerden öğrenilmektedir." (**Filozoflar Ansiklopedisi**, Cemil Sena)*

(4): Zerdüşt'ün anası ve babası: *Bazı kaynaklarda, Hazar Denizi'nin batısında, Azerbaycan denilen şehirde, Spitama Klânı'ndan Poruşarp Spitama adında bir kimse ile harikulâde güzel eşi Dughdova'nın yaşadığından, M.Ö.660 yılında, takriben 2.600 yıl önce, bu kadının bir erkek çocuk doğurduğundan ve adını da Zerdüşt koyduklarından söz edilmektedir.*

(5): *Zend-Avesta'nın baş tarafında kendisinden Yima diye söz edilmekte olan ve Pers efsanesinde Cemşid adıyla tekrar ortaya çıkmış bulunan Hindular'ın Raması.*

(6): *Persler'in Zerdüşt-Name ve Şah-Name adlı tradisyonlarında kral Zohak, her iki omuzundan birer yılan çıkar görünümde tasvir edilmektedir.*

(7): Angra-Manyu: *Ahriman'ın diğer adı.*

(8): Zerdüşt'ün diğer adları: *Zend dilindeki adı **Zarad-Ustra**, yani Farsça'da **Zerdüşt** (sarı deve), **Zeretoştro** (altın yıldız, parlak yıldız) şeklinde de kullanılmaktadır. İbraniler ona **Zaradot** demektedirler; bu farklara rağmen bu adın aslı Sanskritçe'deki **Zuryastara**'dır ki, bu, "güneş tapımı olan" demektir. Batılılar, dinsel ve siyasal bir yasamacı olarak **Zoroastr** demektedirler. (**Filozoflar Ans.** , Cemil Sena)*

(9): *Bazı Yahudi kabalistleri, bazı Gnostikler ve Orta Çağ'ın Rozikrüsyenleri, Zerdüşt'ün inisiyatörü olan Vahumano'yu, İbrahim'in inisiyatörü olan Melkesedek ile özdeşleştirmektedir.*

(10): Cennet ve Cehennem kavramı: *Ormuz, Zerdüşt'e şöyle hitap etmiştir: "Her parlayan nurlu nesnenin, benim öz nurum olduğunu tüm insanlara öğret! Âlemde hiç bir şey nurdan üstün değildir.* **Cenneti, melekleri** *ve her hoş olan şeyi ben yarattım:* **cehennem** *ise karanlıkların ürünüdür."*

(11): *Bu isme, Asur ve Kalde tradisyonlarında da rastlanmaktadır.*

(12): Ormuz ve Ahriman düalitesi: *Ormuz ve Ahriman, hayatın iki kutbunu temsil etmektedir: Her şey bu iki ilkenin savaşı sonucu doğmuştur. Her iyi tanrının karşısında bir dev, yani iblis ve her meziyetin karşısında bir kötü huy vardır. Bu ezelî mücadele, İran düalizmini çok iyi açıklamaktadır. Ormuz, kötülüğün her yapacağını önceden bildiğinden, onu sınırlar ve nihaî zafer kendisinde olacağından, sonunda* **kötülük** *tamamen yenilecektir. Kötülük daha eskiden beri mevcut olmakla beraber son zaferi* **iyilik** *kazanacaktır. (**Efsanelerin İzinde**, Bekir Mutlu)*

(13): Peygamber ve yüksek dağ: *Musa'nın Sinası'nı, İsa'nın Engedisi'ni ve Muhammed'in Hirası'nı hatırlayınız. Yüksek dağların bazıları, ürettikleri enerji nedeniyle, psişik güç ve yeteneklerin daha bir coştuğu yerlerdir.*

(14): *Zend-Avesta'da Kerubiler,* **Amşapand***lar adıyla; Elohimler,* **İzed***ler adıyla: Başmelekler de* **Feruer***ler adıyla anılmaktadır.*

(15): Ormuz (Ahura-Mazda): *"Bu itibarla Ormuz, ebediliğin ya da sonsuzluğun bir türümüdür (sudur, tekevvün). O, bunların sinesinde karanlıklarla karışık bir hâldeydi; âlem de onun bir türümüydü. Fakat âlemle Ormuz arasında bir fark vardır: Ormuz, ebedî zamanın (Zervan-Akerna) ebedî türümü olduğu hâlde, âlem, olaysal âlemin geçişimli (transitoire) bir türümüdür. Yani, gökyüzünün evrimlerini ve olayların ardalanmasını (teakup) ölçmeye yarayan zamanın (Zervan) türümüdür."*

"Ormuz, evreni birleştiren maddesel ve ruhsal varlıkları

doğrudan doğruya değil, sözün, Tanrısal Kelâm'ın, kutsal Honover'in araya girmesiyle meydana getirmiştir. Nitekim kutsal metinlerde şöyle yazılıdır: ***'Sana açıkça söylüyorum ki, ey Sapetman Zerdüşt! Saf, kutsal ve becerikli*** *Honover (Kelâm)* ***gökyüzünden önceydi; topraktan önceydi; sudan önceydi; Harfesterler'den*** *(yararlı ve masum hayvanlar)* ***önceydi; tüm var olan âlemden, tüm servetlerden ve Ormuz'un verdiği saf tohumlardan önceydi."***

"Diğer bir metinde de şöyle yazılmıştır: ***'Ormuz, ebedîye ve sonsuza karşı neyse, Honover de Ormuz için odur; yani onun düşüncesi, imgesi*** *(hayal)* ***ve ruhudur; bu yüzden de varlıkların tüm yetkinliklerinin kaynak ve örneğidir.'*** *Kelâmın bir bedeni, bir ruhu vardır. Onun ruhu, kendisinin kavranılabilir tözünü (cevher, asıl) oluşturan fikirlerin birleşmesidir. Bedeni ise, varlıkların doğası içinde bu fikirlerin gerçekleşmesidir; o, maddesel ve tinsel (ruhsal) evrenin bütünüdür." (Zend-Avesta, cilt II,s.323,595-* ***Filozoflar Ansiklopedisi,*** *Cemil Sena)*

(16): *Zend-Avesta, Zend dilinde* ***hayattar kelâm*** *anlamına gelmektedir.*

Parsiler'in (Farslar) kutsal kitabı olan Zend-Avesta'nın, Zerdüşt'ü, Ormuz'un (Ahura Mazda) sözcüsü yani hem Tanrı yasasının peygamberi olarak telâkki etmesi ve hem de çok daha eski bir peygamberin takipçisi hâline getirmesi ilginçtir. Gerçek inisiyeleri birbirlerine bağlayan yüce vahiy zincirine yine bu kaynakta rastlanmaktadır. Bu husus, şu pasajda görülmektedir:

1. Zerdüşt, Ahura-Mazda'ya (Işık Tanrısı) sordu: "Ey Ahura-Mazda, sen ki tüm maddi ve çok arı varlıkların çok aziz ve kutsal yaratıcısısın.

2. Kendisiyle konuştuğum ilk insan kimdir?"

4. Bunun üzerine Ahura-Mazda cevap verdi: "Ey arı Zerdüşt, o insan Yima'dır, yani övgüye lâyık bir topluluğun başında yer almış olan kişidir."

13. "Ve ben ona dedim: 'Yarattığım dünyalara göz kulak ol ve

onları, görüp gözetici olarak verimli hâle getir."
17. "Ve ona zafer silâhları verdim:
18. Altın bir mızrak ile altın bir kılıç."
31. "O zaman Yima, güneye, güneşin izlediği yola yönelerek yıldızlara kadar yükseldi."
37."Verimli hâle getirdiği bu dünyanın üzerinde yürüdü. Dünyanın üçte biri, öncelere kıyasla daha saygın hâle geldi."
43. "Ve görkemli Yima, en erdemli insanlardan oluşma topluluğu, tertemiz yaratılmış olan Airyana-Vaeja'da bir araya getirdi." (Vendidad-Sade, 2. Fargard)

(17): *Silvestre de Sacy'nin öne sürdüğüne göre Zerdüşt'ün dininde, zaman'ın dışında, her şey yaratılmıştır; yaratıcı, zaman'dır, çünkü zaman'ın sınırı yoktur; onun ne başı vardır, ne de sonu; o her zaman mevcut olmuştur ve her zaman da mevcut olacaktır. Bütün bu imtiyazlarına rağmen, zaman'dan yaratıcı diye söz edecek kimse yoktu. Niçin acaba? Çünkü zaman henüz hiç bir şeyi yaratmamıştı. Daha sonra ateşi ve suyu yaratmış, onları birbirleriyle irtibata geçirince de Ormuz hasıl olmuştur. O andan itibaren, icra ettiği yaratılış olayı nedeniyle zaman, hem yaratıcı, hem de rab olmuştur.*

(18): ***Zerdüşt doktrininin özeti:*** *"Evrenin başlangıcında, biri İyi'yi (Ormuz), diğeri Kötü'yü (Ahriman) temsil eden iki ilke vardır. Onda bu ikilik, Tanrı'dan kötünün sorumluluğunu kaldırmak için kabul edilmiştir. Zira Zerdüşt, tek tanrıcıdır ve bir bakıma da panteizme bağlıdır. Ona göre, bu iki ilke, sınırsız zaman ve sonsuz uzay demek olan Zervan-Akrana'nın bir tek kavlidir. Sonsuzluk, her türlü iyi ve kötü ayırımından üstündür; ve özü asla tanımlanamaz. Bu iki ilke arasında eşitlik de yoktur. Çünkü Ahriman, Ormuz'dan sonra meydana geldiği için ebedi değildir. Ahriman, Ormuz'un, kendi özüyle gücü hakkındaki bir kuşkusundan doğmuştur ve yaratma işine, yani Tanrısal gücün gelişimine gölgenin ışığa bağlılığı gibi arkadaşlık eder; yani Ahriman bir inkârdır, bir sınırdır. Zend-Avesta bu iki gücü aynı safa koymaz; fakat aralarında uzlaşılmaz bir çatışma da kabul etmez.*

Yalnız Ormuz, yani Ahura-Mazda (büyük Nur ya da Pek Bilgili Kral), Tanrı'nın yüklemlerine ve hakikate sahiptir: ***'Nurlu, parlak, ulu, pek iyi, pek yetkin, pek enerjik, pek zeki, pek güzel, saflıkta en seçkin, hazzın kaynağı ve iyi bilim sahibi olan yaratıcı Ahura-Mazda'ya yalvarır, onu yüceltirim; bizi yaratan odur; bizi oluşturan, bizi besleyen, ve tüm zihinli varlıkların en tamamlanmışı odur.'*** *Ahriman ise, kötülük perisi, karanlıklar kralıdır; sınırlı ve geçici bir güce sahiptir. O, düşmüş bir meleğe, Tanrı'ya karşı baş kaldırmış, fakat Tanrı ile uzlaşması mukadder olan bir yaratığa benzer."*

*"Anlaşılıyor ki, Ahriman'ın gücü, ebedî ve mutlak değildir; sadece bağıntılı ve geçicidir. O, şimdiki âleme, yetkin olmayışı açıklamak ve Tanrısal sorumluluk yükünü sırtlamak için girmiştir. Bu âlem oluşturulmadan önce Ahriman yoktu; iyi bir dünya meydana geldikten sonra da bir daha görünmemek üzere kaybolacaktır. Zira, onun varoluşu, iyiliğe döner dönmez sona erer." (**Filozoflar Ans.** , Cemil Sena)*

"Zerdüşt, bir insanın iyilik yaptığında, bunun sadece kendi Hayat Kitabı'na yazılmakla kalmayıp, dünyanın iyiliklerine de iyilik kattığına inanıyordu. Bunun için de, insan sadece, mükâfatını görmek için iyilik yapmamalıydı; fakat aynı zamanda dünyanın iyiliklerine iyilik katmak ve Ahura- Mazda'ya, kötü ruh Angra Manyu ile olan mücadelesinde yardımcı olmak için de iyilikte bulunmalıydı. Kötülük yapan, Kötü Ruh ile birlik idi. Fakat iyilik yapan, Tek Us Tanrısı'nın safına katılıyordu. Tek Us Tanrısı'nın saflarına katılmak için de şu yollardan geçmek şart idi: ***Düşünce, söz ve davranışta saflık; temizlik; merhamet; hayvanlara şefkat; yararlı iş görmek; iyi yetişmeleri ve okumaları için imkânı olmayanlara yardım etmek."***

*(**Büyük Dinler ve Mezhepler Ans.**-Karaca Ofset)*

(19): Kral Viştaspa'nın (Virtasp) sarayında: *Zerdüşt, milletine İyi'ye ve Kötü'ye dair hakikati bildirmek üzere Sabalan Dağı'ndan indiğinde İran halkı henüz onu dinlemeye ve anlamaya hazır değildi: alışageldiği tanrılarıyla ve putlarıyla*

haşır neşirdi. Zerdüşt'ün anlatmaya çalıştığı İyilik Tanrısı ve Kötülük Ruhu, duyulara çarpan tanrılardan değildi. Ve o günün insanları, gözleri ile görmedikleri, kulakları ile işitmedikleri ya da elleriyle dokunmadıkları şeylere inanmıyorlardı, tıpkı bugünküler gibi.

Zerdüşt'ün ailesi bile anlattıklarına inanmak istememişti. On uzun yıl boyunca kendisine inanacak kimseleri arayıp durmuş ve sadece bir kişiyi bulmuştu: Amcasının oğlunu. O kişi, Zerdüşt'e: "Anlattıklarını halkın anlaması güç; eğer okumuşların ilgisini çekersen, o zaman anlaşılabilirsin." Bunun üzerine Zerdüşt, beldenin en okumuşu olan kraliyet ailesine gidip dinini onlara anlatmaya karar vermişti.

Uzun bir yolculuktan sonra Kral Viştaspa'nın yaşadığı şehre, yani Belh'e varmıştı. Kendisini sorguya çeksinler diye kralın bir araya getirdiği ünlü bilginler, ünlü sihirbazlar ve büyük rahipler ile Zerdüşt arasında cereyan etmiş olan görüşmeyi, Zerdüştiliğin, hiç yabancısı olmadığımız bazı temel taşlarını sunuyor olması bakımından sunmak istedik:

Görüşme başrahibin şu sorusuyla başlamıştı:

- Öğrettiğin yeni din nedir ve Atalarımız'ın dininden farkı nedir?

*- **Ben yeni bir din öğretmiyorum. Eskisini ıslah ediyorum. Öğrettiğim, Yaratıcı'nın Hakikati'dir. Onun için iyidir. Sizin putperestliğiniz doğru değildir. Onun için kötüdür.***

- Bizim tanrılarımız olan Güneş'in, Ateş'in, Dağlar'ın ve Yıldızlar'ın sahte tanrılar olduklarını mı söylemek istiyorsun?

*- **Hayır, sahte değillerdir, çünkü Tanrı değillerdir. Bir insan bir ev yapsa, o eve "insan" mı diyeceksiniz? Güneş, Ay, Dağlar Tanrı değil, Yaratıcı'nın eseridirler.***

- Yaratıcı kimdir?

*- **Ahura-Mazda, Us Tanrısı, Dünyanın Yüksek Yöneticisi.***

Bilginlerden biri de şu soruyu sormuştu:

- Dünyada her şeyi o mu yarattı?

*- **Dünyada iyi olan her şeyi o yarattı. Bunun için de***

Tanrı iyidir.

- Dünyadaki kötülükleri kim yarattı?

- Angra Manyu, Kötülük Ruhu.

- Demek ki dünyada birden fazla tanrı var?

- Evet, iki Yaratıcı var. Başlangıçta iki Ruh vardı: Biri İyi, diğeri Kötü. Ve İyi Ruh, Kötü Ruh'a "Senin yolun benim yolum değil, senin düşüncen benim düşüncem değil, senin işlerin benim işlerim değil, ayrılalım." dedi. Onun üzerine İyi Ruh dünyada bütün iyi olanı yarattı. Kötü Ruh da dünyadaki bütün kötülükleri yaptı.

- O hâlde neden İyi Ruh'u takip gerek? Neden İyi Ruh kadar kudretli olan Kötü Ruh'u takip etmeyelim?

- Çünkü sonunda İyi, Kötü'yü yenecek.

- Nereden biliyorsun?

- Çünkü Kötü'nün basireti yoktur. *(Bir an duraladıktan sonra)* ***Us Tanrısı geçmişi hatırlar, geleceği bilir. Halbuki Kötü Ruh geçmişi de, geleceği de bilemez. Kötü, sadece hâlden yararlanmaya bakar. Bunun için de Tek Us Tanrısı sonunda savaşı kazanacaktır.***

- İnsanı kim yarattı?

- Ahura-Mazda, Us Tanrısı.

- İyi Ruh'un yalnız iyilik yaptığını ve iyi olanı yarattığını söyledin. Öyleyse İyi Ruh tarafından yaratılan insan, nasıl oluyor da Kötü Ruh'un yolundan gidiyor?

- Çünkü insan, iyiyi ve kötüyü seçebilmek için özgür irade ile yaratılmıştır. Fakat insanın bütün düşündükleri, bütün söyledikleri ve bütün yaptıkları Hayat Kitabı'na yazılır. İyi olan düşünceler, sözler ve davranışlar bir tarafa; kötü olan düşünceler, sözler ve davranışlar bir tarafa yazılır. İnsan öldüğünde ruhu, Hayat Kitabı'nı muhafaza edenin karşısına çıkar. Eğer iyi düşünce, söz ve davranışları kötülerden çok ise Cennete gider. aksi takdirde Cehenneme gider.

Kral ise şu soruyu yöneltmişti:

- Bu hep böyle mi devam eder?

- Hayır, haşmetmeap. Kıyamet günü yakındır, ve Gün-

lerin Günü olan Bu Günde, Us Tanrısı, Kötü Ruh'a galip gelecektir. İyi, Kötü'ye galebe çalacaktır. O zaman bütün ölüler dirilecek, iyi ruhlar ile kötü ruhlar denenecek ve bunlar, eritilmiş maden nehrinden geçecekler. İyiler sanki ılık süt akıntısından geçercesine kolay geçecekler. Fakat kötüler feci şekilde yanacak. O zaman İyi Tanrı, Kötülük Ruhu'nu ve kötü ruhları dünyanın dibine sürgün edecek ve onları ebediyen orada tutacak. Günlerin Günü'nde iyi ve mutlu dünya, kötülüksüz ve şersiz ebediyen devam edecek.(...) *(**Büyük Dinler ve Mezhepler Ansiklopedisi**, Karaca Ofset)*

(20): ***Tekrardoğuş kavramı ve Kurtuluş:*** *"Diğer üç öğeden (Can, yani Hayat ilkesi + Akko, yani Vicdan + Zihin, hayal gücü, cevher) bileşmiş olan asıl ruh ise, iyi ve kötü eylemlerinden sorumlu olarak yalnız kalır ki, bu, cennetin ödüllerine ve cehennemin azaplarına tek başına katlanır. Zend-Avesta, ruhun ölmezliği inancına, bedenlerin de ölümden sonra dirilmesi inancını ekler.*

"Hayata çağrılan ölüler, Ormuz'un mahkemesinde görünürler; iyiler seçkinlerin göğüne gider (yani tekrardoğuş zaruretinden kurtulurlar), kötüler ise Duzah'a (yani Dünya denilen cehenneme) atılırlar. İyiler, hem bedenleri, hem de ruhlarıyla üç gün cennetin hazlarında, kötüler de cehennemin azaplarında sınandıktan sonra hepsi eşit olurlar; aralarında sevaplı ve günahkar farkı kalmaz: 'Tüm insanlar aynı bir eserde birleşmiş olurlar.' Hepsi ölümsüz bedenlere bürünür; hepsi de beşerî ihtiyaçlardan kurtulur. ***(Filozoflar Ansiklopedisi**, Cemil Sena)*

(21): *Güneşin halesi mesabesindeki Ahura-Mazda burada, güneşi yaratmış olan ve onun avrasını teşkil etmekte bulunan ve de Ormuz tarafından hayattar kılınmış olan ilâhî ruhların tacını temsil etmektedir.*

(22): ***Sırat Köprüsü:*** *Hayatı, bir savaşma ve sınanma dönemi sayan Zerdüşt doktrini, ruhun ölümsüzlüğünü kabul eder. Zerdüşt'e göre ruh, bu âlemden çıkar çıkmaz Sinvard Köp-*

rüsü yanında bekleyen Mitra (Işık ve Hak tanrısı) tarafından yargılanır. Eğer iyi eylemler kötülerine galip gelirse, bir ustura gibi keskin ve ince olan (İslâmda kıldan ince, kılıçtan keskin) bu köprüden geçer ve seçkinlerin durağı olan Behişt'e (Cennet) gider; aksi olanlar da, uçuruma, cinlerin yanına düşer.

(23): Güzel kadın ve cadı sembolü: "Ruhun giyeceği hüküm, hayatını yaşama şekline bağlıdır ve ruh kıyamette tekrar vücuda girecektir. Ölümü takip eden üç gün, ruh, cesedin yanında durur; dördüncü günün şafağında tanrı Sroş ve Vahıran ile birlikte Cinvat Köprüsü'nde giderken iblislerin hücumuna uğrar. Önceden tartılmış olan ruh hakkındaki hüküm, köprünün onu geçirip geçirmemesine bağlıdır. Köprü geçilirse, ölünün karşısına, yaptığı iyilikleri temsil eden **çok güzel bir kız** çıkar. Cennetten esen kokulu bir rüzgârın üstünde, ebedî saadetin bulunduğu sonsuz ışıklara doğru bir yolculuk başlar. Günahkâr ruh ise uçuruma yuvarlanır, iblisler ona işkence ederler, cehenneme giderken de karşısına kendi günahlarını temsil eden **korkunç bir cadı** çıkar. İranlılar'da, ölünün karşısına çıkan ve ilk bakışta tanıyamadığı **kendi vicdanı,** yani **den**'i (bu kelime sonradan din olmuştur) dikkati çeken bir özelliktir." (**Efsanelerin İzinde**, Belkıs Mutlu)

www.ekitapindir.org
Keyifli Okumalar Dileriz :)

Açıklayıcı Notlar Fihristi (*)

A

KRİŞNA
Aum **(6)**

MUSA
Âdem **(24)**
Ayşa **(23)**

ORFE
Afrodit **(11)**
Akropol **(16)**
Amphion (Anfiyon) **(24)**
Ampire **(46)**
Anfiksiyon **(36)**
Apollon **(33)**
Arfa **(35)**
Argos **(8)**
Arkadya **(9)**
Artemis **(9)**
Astarte **(10)**

FİSAGOR
Adonay **(29)**
Agrigenta **(109)**
Ahriman (Angra-Manyu) **(46)**
Akaşa **(57)**
Ampedokles **(104)**
Anakreon **(25)**
Anaksimandres **(31)**
Anfiksiyonik yemin **(11)**
Aparisyon (Görünüm) **(96)**
Aristo **(34)**
Aristomenes **(6)**
Arşitas **(16)**
Asklepiades **(69)**
Aşil (Akhileus) **(41)**

EFLÂTUN
Alkibiades **(7)**
Anaksagor **(23)**
Anitus **(22)**
Apüle **(44)**
Areopaj **(20)**
Aristid **(4)**
Atena **(1)**
Aziz Ogüsten (St. Augustin) **(26)**

İSA
Ablüsyon **(75)**
Agnostisizm **(111)**
Aleksandr Jane **(137)**
Andreas **(101)**
Anka (Feniks) **(79)**
Antonyus (Marcus Antonius) **(16)**
Aparisyon(Görünüm) **(144)**
Apokalips **(104)**

(*) Parantez içindeki sayılar, açıklayıcı notun numarasını göstermektedir.

Apokaliptik **(125)**
Apollonyus(Tiyanalı)**(123)**
Aristofanes **(2)**
Astral beden **(96)**
Aşil **(9)**
Avgustus **(34)**

MUHAMMED
Alın şakrası **(1)**

ZERDÜŞT
Adar-Asur **(11)**
Angra-Manyu **(7)**
Arya **(2)**

B

KRİŞNA
Bakire-Ana **(7)**
Buda **(10)**

ORFE
Baküs **(29)**
Bakantlar (Bakkhalar) **(30)**

FİSAGOR
Babil veya Babel **(35)**
Bakik **(32)**
Bir Prensibi **(80)**

EFLÂTUN
Bronz ağaç **(39)**

İSA
Barrabas(Barabbas) **(132)**
Belzébuth veya Belzébul **(114)**
Beytanya **(108)**
Beytsayda **(91)**
Brahma **(127)**
Buda **(106)**
Büyük Antiyoküs **(119)**
Büyük İskender **(6)**
Büyük Pompe **(56)**

ZERDÜŞT
Baş Melekler **(14)**

C

FİSAGOR
Can **(82)**

İSA
Condemno,ibis in crucem**(134)**

ZERDÜŞT
Cennet ve Cehennem kavramı **(10)**

Ç

FİSAGOR
Çiçeron **(87)**

İSA
Çarmıha germe konusu (Kur'an) **(139)**

D

RAMA
Dört temel ırk **(1)**

KRİŞNA
Dvarka şehri **(9)**

ORFE
Delf'in Apollonu **(17)**
Demeter **(12)**
Demiurg **(41)**
Diana **(53)**
Diyonizos **(42)**
Diyonizos Bayramı **(51)**
Dodon **(19)**
Dor şiiri **(27)**

FİSAGOR
Danyal peygamber **(37)**
Delos **(44)**
Demarat **(63)**
Diyad **(81)**
Duble **(90)**
Durugörü **(55),(56),(95)**

EFLÂTUN
Demokrit **(24)**

İSA
Davud **(31)**
Domisyen (Domitien) **(124)**

E

GİRİŞ
Esseniyen (Essenî) **(5)**

RAMA
Edda **(3)**

MUSA
Elohim **(7),(20)**

ORFE
Elizyum **(52)**
Elözis **(13)**
Ereb (Erebos) **(54),(69),(75)**
Erekte **(14)**
Eros **(47)**
Evohe **(59)**

FİSAGOR
Eflüv **(50)**
Elemantal **(89)**
Epaminondas **(15)**
Epifani **(94)**
Erato **(78)**

EFLÂTUN
Eflüv **(37)**
Egos Potamos **(8)**
Elize (Elizyum) **(34)**
Eriniler **(31)**
Eros **(18)**

İSA
Edomlu **(81)**
Elişa **(26)**
Emmaüs **(146)**
Enok **(69)**
Enok'un Kitabı **(70)**
Epikür **(110)**
Erden **(72)**
Eriha **(38)**
Esîrî beden **(96)**

Essenî doktrini ile İsa'nın doktrini arasındaki ortak noktalar **(68)**
Essenîler ile Fisagorcular arasındaki ortak noktalar **(66)**

ZERDÜŞT
Elohimler **(14)**

F

GİRİŞ
Frédéric Amiel **(8)**

HERMES
Fiat Lux **(2)**

ORFE
Füri **(68)**

FİSAGOR
Fisagor'un ölümü **(113)**
Fosid **(39)**
Föbe **(43)**

EFLÂTUN
Fauna **(16)**
Fedr **(10)**

İSA
Ferisî **(50)**
Fesiyo (Fécial) **(13)**
Fısıh (Sena) **(65)**
Filon **(64)**

G

GİRİŞ
Gnostik **(6)**

RAMA
Gizligörü uykusu **(2)**

KRİŞNA
Gandarvalar **(3)**
Guna **(8)**

HERMES
Gize Piramidi **(5)**

ORFE
Gémeaux (İkizler) **(40)**
Getler **(4)**
Gorgon **(20),(66)**
Güneş Tanrısı **(17)**

FİSAGOR
Gizligörü **(55)**
Gnostik **(19)**
Görünüm **(91)**

EFLÂTUN
Garcias **(14)**
Gras **(17)**

İSA
Galile **(42)**
Genesaret **(89)**
Getsemani **(130)**
Gilboa **(52)**
Gilgal veya Galgala **(136)**

Golgota **(135)**

ZERDÜŞT
Gobineau (Gobino) kontu **(1)**
Güzel kadın ve cadı sembolü **(23)**

H

GİRİŞ
Hermes Trismejist **(1)**

HERMES
Hermes'in Rüyeti **(6)**

MUSA
Hozarsif **(8)**

ORFE
Hekat **(28)**
Hekate **(71)**
Hidra **(65)**
Himen (Himene) **(61),(72)**
Himet **(15)**
Hiperborea **(3)**

FİSAGOR
Harmodius **(9)**
Hayatların yansıması **(93)**
Hellad **(10)**
Herakle **(105)**
Heraklit **(51)**
Herodot **(60)**
Hestia **(73)**
Heziyodes **(2)**
Himera **(108)**
Homeros **(1)**

EFLÂTUN
Harpi **(41)**

İSA
Hanibal **(116)**
Hermon **(120)**
Hezekiel **(24)**
Hirodes **(30)**
Horeb **(67)**

I

MUSA
Ieve **(18)**

ORFE
Ida **(18)**

İ

KRİŞNA
İnsan-Tanrı **(7)**

HERMES
İnsanın yedi katlı yapısı**(9)**

MUSA
İbrim Sözcüğü **(5)**

FİSAGOR
İda **(65)**

İSA
İbis **(134)**

İbrahim **(113)**
İkileşme **(98)**
İlya **(22)**
İsa'nın doğum yeri **(41)**
İskenderiye **(58)**
İşaya **(23)**

MUHAMMED
İnsandaki güç ve yetenekler **(2)**

ZERDÜŞT
İki yılan **(6)**

J

GİRİŞ
Jüdeo-Kristiyanizm **(2)**

ORFE
Junon **(8)**
Jüpiter **(32)**

FİSAGOR
Jamblik **(71)**

İSA
Janti **(142)**
Janus **(12)**
Jozef (Yusuf) **(63)**

K

RAMA
Kadüse (Caducée) **(7)**
Koç boynuzları **(8)**

ORFE
Kastalya **(1)**
Keltler **(38)**
Kentavros (Santorlar) **(64)**
Kibele (Sibel) **(62)**
Kiklad **(5)**
Kronos **(23)**

FİSAGOR
Kabalist **(53)**
Kadın oğulları **(122)**
Kalyope **(74)**
Kapitol **(7)**
Kastor **(118)**
Katanya **(107)**
Kateşizm **(142)**
Kehanet **(58)**
Kirus II **(38)**
Kleomen **(64)**
Klitamnestr **(54)**
Kliyo **(75)**
Kopernik **(86)**
Korin **(102)**
Krezüs **(61)**
Kroton **(17),(66)**
Kserkes **(119)**

EFLÂTUN
Kodrüs **(9)**
Konx Om Pax **(43)**

İSA
Kalver **(140)**
Kapri **(77)**
Karmel **(48)**

Karneyad **(5)**
Kayafa **(131)**
Kayser (Sezar) **(87)**
Kayseriye **(117)**
Kefernahum **(90)**
Kleopatra **(17)**
Korazim **(92)**
Kume **(36)**

MUHAMMED
Karaa **(5)**
Kur'an **(5)**

ZERDÜŞT
Kerubiler **(14)**
Kral Vişlaspa'nın (Virtasp) sarayında **(19)**

L

ORFE
Lete **(56)**
Lir **(58)**

FİSAGOR
Lao-Tse **(20)**
Lesbos **(24)**

İSA
Levi **(80)**
Lüsiyen (Lucien) **(4)**
Luka **(145)**

M

GİRİŞ
Manéthon **(3)**

KRİŞNA
Meru Dağı **(1)**

MUSA
Molek **(6)**

ORFE
Maya **(44)**
Melekler **(60)**
Minerva **(45)**
Müz **(22)**

FİSAGOR
Manikeizm **(84)**
Maraton **(116)**
Mars **(121)**
Mesenya **(5)**
Mikal **(26),(123)**
Milet **(30)**
Milon **(110)**
Miltiades **(114)**

EFLÂTUN
Maji **(38)**
Marsile Ficin **(28)**
Medisiler **(27)**
Melpomen **(29)**

İSA
Mesih Misyonu **(1)**
Makabeler **(29)**
Mamon **(94)**
Markos **(141)**
Marta **(109)**
Matta **(84)**
Mecdelli Meryem **(107)**

Mesken Bayramı **(47)**
Messalin **(18)**
Mezmurlar **(59)**
Mitra **(133)**
Moab **(86)**
Munda **(15)**
Mükâşefe **(93)**

N

MUSA
Natura Naturans **(16)**
Natura Naturata **(17)**
Ninos **(1)**

FİSAGOR
Nabukadnezar **(36)**
Nemesis **(111)**
Newton **(48)**

İSA
Neron **(19)**

Nikanor **(61)**
Nikodimos **(95)**
Numa Pompilius **(11)**

MUHAMMED
Nübüvve Dönemi **(3)**

O

ORFE
Orfe'ye atfedilen kitaplar **(50)**
Orion **(39)**
Ossa **(57)**

FİSAGOR
Odik **(50)**
Ormuz **(45)**
Otopsi **(94)**

EFLÂTUN
Orest **(33)**

İSA
Ortodoks **(126)**
Osanna **(122)**

ZERDÜŞT
Ormuz (Ahura-Mazda) **(15)**
Ormuz ve Ahriman düalitesi **(12)**

Ö

ORFE
Öridis **(63)**

FİSAGOR
Öterp **(76)**

EFLÂTUN
Ödipus **(32)**

P

RAMA
Piti **(4)**

MUSA
Pentatök (Beşli Kitap) **(14)**
Persefon **(19)**

ORFE
Pantelik **(15)**
Pelaj **(37)**
Pene **(55)**
Persefon **(43)**
Poseidon **(6)**

FİSAGOR
Parasels **(47)**
Parnas **(4),(124)**
Pavlus **(52)**
Pindar **(14)**
Piti **(27)**
Plûtark **(40)**
Polikrates **(23)**
Pollux **(118)**
Porfîr **(70)**
Pritane **(72)**
Prozerpin **(103)**
Psammenit veya Psammetik III **(33)**
Psistrates **(8)**
Ptoleme **(85)**

EFLÂTUN
Pallas **(1)**
Peloponez Savaşları **(2)**
Peplas **(35)**
Perikles **(3)**
Plûton **(36)**
Promete **(30)**
Protagoras **(15)**

İSA
Pan **(121)**
Pavlus **(105)**
Pere **(57)**
Philippe II (Filip) **(7)**
Plotin **(99)**
Pontuslu Pilatus **(78)**
Posesyon **(97)**

ZERDÜŞT
Peygamber ve yüksek dağ **(13)**

R

MUSA
Ruah Elohim **(21)**
Roua Elohim **(22)**

FİSAGOR
Regium **(106)**
Reichenbach **(49)**

İSA
Renan (Rönan) **(149)**

MUHAMMED
Risâlet Dönemi **(3)**

S

GİRİŞ
Sesin ışık vasıtasıyla iletilebildiğini ispatlayan deney (Bell) **(7)**

RAMA
Sôma **(12)**

HERMES
Sefîrot **(8)**
Sfenks **(1)**

MUSA
Semiramis **(2)**

ORFE
Samotrake **(34)**
Sihirli uyku **(49)**

FİSAGOR
Sakya-Muni **(24)**
Salamin **(62)**
Samos **(22)**
Sibaris **(68)**
Sicilya **(28)**
Solon **(13)**
Stoisizm **(97)**

EFLÂTUN
Safo **(11)**
Semboller **(42)**
Seramik **(5)**
Sofokles **(12)**
Sokrat **(13)**

İSA
Sabba **(112)**
Saduki **(82)**
Salome **(39)**
Samiriye **(51)**
Samotrake **(8)**
Samuel **(21)**
Sanedrin **(115)**
Sanherib **(27)**
Satir **(3)**
Seforis **(46)**
Selefkeliler **(28)**
Sels **(147)**
Silis **(74)**
Simun-Petrus **(100)**
Sion **(60)**
Straus (David) **(148)**
Süleyman **(32)**

ZERDÜŞT
Sırat Köprüsü **(22)**

Ş

EFLÂTUN
Şimer **(40)**

İSA
Şekem **(54)**
Şilo **(71)**
Şimşon (Samson) **(44)**

T

KRİŞNA
Tanrı oğulları **(2)**

MUSA
Taş levhalar **(26)**

ORFE
Tampe **(48)**
Tartaros **(67)**
Tenar **(73)**
Tisifon **(76)**
Titanlar **(25)**
Trakya **(21)**
Trepiye **(2)**
Trofonyus **(74)**

FİSAGOR
Tales **(12)**
Talia **(79)**
Taranto **(67)**
Temis **(42)**
Temistokles **(115)**
Teofani **(94)**
Termopiller **(120)**
Terpsikor **(77)**
Teze **(117)**
Tir **(3)**

EFLÂTUN
Tüsidides **(6)**

İSA
Tabernakl (Mesken) **(47)**
Tabor **(53)**
Tapsus **(14)**
Teberiye **(46)**
Tiberius **(76)**

ZERDÜŞT
Tekrardoğuş kavramı ve Kurtuluş **(20)**

U

ORFE
Uranos **(7)**

Ü

KRİŞNA
Üçlem **(7)**

FİSAGOR
Üç yasası **(83)**

V

RAMA
Vedalar **(10)**

FİSAGOR
Vecd **(59)**
Vesta **(100)**

EFLÂTUN
Victor Cousin **(21)**
Vülken **(19)**

İSA
Vaftizci Yahya **(62)**
Varus **(138)**
Virjil **(35)**
Vizyon (Rüyet) **(143)**

MUHAMMED
Vahiy alma **(4)**

ZERDÜŞT
Vahumano **(9)**

Y

FİSAGOR
Yeni-Eflâtuncular **(18)**

İSA
Yafes **(88)**

Yahuda (Juda) **(73)**
Yahuda (Judas) **(128)**
Yahudiye **(37)**
Yakup **(103)**
Yazıcılar **(49)**
Yehoşafat **(85)**
Yeremya **(25)**
Yeşu **(20)**
Yuhanna **(102)**
Yusuf **(43)**

ZERDÜŞT
Yima **(5)**

Z

RAMA
Zodyak işaretleriyle Ram'ın öyküsü **(9)**

ZERDÜŞT
Zaman **(17)**
Zend-Avesta **(16)**
Zerdüşt doktrininin özeti **(18)**
Zerdüşt'ün anası ve babası **(4)**
Zerdüşt'ün diğer adları **(8)**
Zerdüşt'ün hayatı **(3)**

"MUHAMMED" BÖLÜMÜNE AİT KAYNAK KİTAPLAR:

1- Kur'an-ı Kerim Meali ve Tefsiri -Tibyan Tefsiri
***Yazan**: Ayıntabî Mehmed Efendi*
***Çeviren**: Süleyman Fahir*
Bütün Kitabevi-İst. 1956

2- Hz. Muhammed ve Hadisleri
***Çeviren**: Abdülbâki Gölpınarlı*
Okat Yayınevi-İst. 1962

3- Hz. Muhammed
***Yazan**: Maxime Rodinson*
***Çeviren**: Atillâ Tokatlı*
Hür Yayın

4- Büyük Dinler ve Mezhepler Ansiklopedisi
Baskı: Tan Matbaası-İst. 1964

5- Peygamberlerin Hayatları (Kısas-ı Enbiya)
***Yazan**: Ahmet Cevdet Paşa*
***Çeviren**: Prof. Sadi Irmak*
Akşam Yayınları-İst.

6- Sadıklar Plânı (Ruhsal Tebliğler)
Ruh ve Madde Yayınları- İst. 1988

7- Hz. Muhammed Mekke'de
***Yazan**:W. Montgomery Watt*
Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Yayınları
Yayın no:175

RM

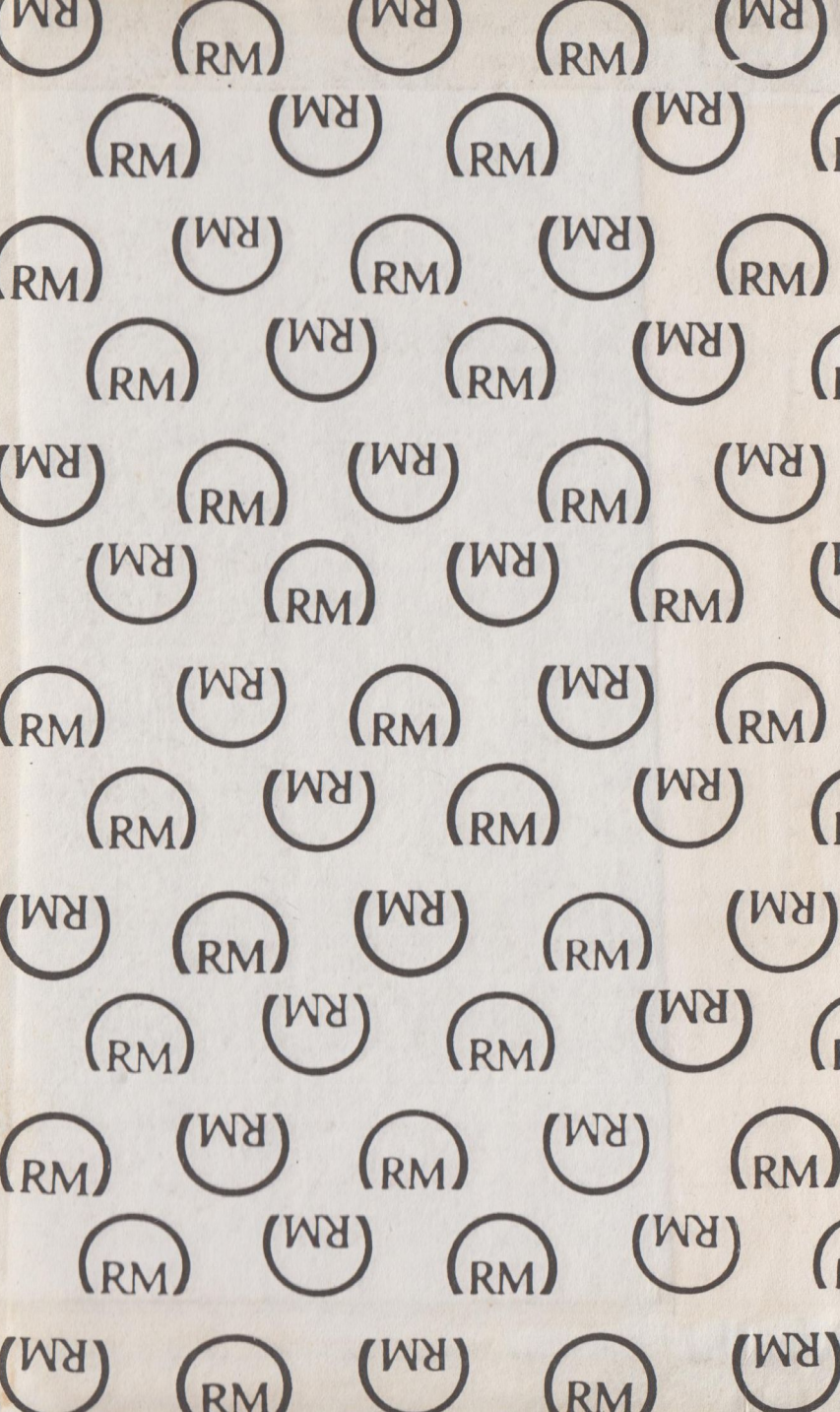
RM

DİNLERİN GİZLİ TARİHİ

RAMA ◉ KRİŞNA
HERMES ◉ MUSA
ORFE ◉ FİSAGOR
EFLÂTUN ◉ İSA
MUHAMMED ◉ ZERDÜŞT

Ruh ve Madde
DERCİSİ • YAYINLARI